

समय का डेहो

आनंद भस्माधि
2344
ASHA ARCHIVES

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ श्रीसिद्धोवाच ॥ ॥ हे पार्वति आहा पछि फेरि जमुवान ले भन्न लाग्या हे हनुमान तया जि का कृपा
 ले सवै वानर ह रुला इ प्राण दान दिनु भयो भन्नेर फेरि संगदा दिवान रु सवै ये चले भन्नु भयो हे हनुमान स्ववस्य चांदी श्रीराम
 को सेवा गर्नु वेला भयो भन्नेर आहा हनुमान ले पति भन्न लाग्या हे पंच हो राम को सेवा मा मस मुंड नाधि जांछु मलै का राम वा
 ढ फर्किन आया सम संगता आ दिस वै ये च न किर्नु हवस भनि हनुमान ले भन्नेर आहा संगत प्रमुख ये च सवै ले भन्नेर
 हे हनुमान तया इ लेन फिर्नाल संम हामि ह रु सवै फर्कि जा न्या छैनो हे हनुमान हामि ह रु सवै संगत प्रमुख ले तिष्ठाना
 न ले तम आ गरि होला भन्नेर आहा हनुमान ले भन्न लाग्या हे पंच हो समुद्र नाधि म स्ववस्य जा न्छु यो म हे उपर्वत ले मा
 नः म फर्कि नौ न सक न्या छैनः उ विंसासि ग पर्वत मागे फर्कि जांछु भन्नेर आहा म हे उपर्वत दाहि संगत प्रमुख ये च सवै
 ले विसालि ग पर्वत मा छि व ठि ग या वा हा मा धि पुगनु भै कन आहा हनुमान ले भन्न लाग्या हे संगत प्रमुख ये च हो उ
 सो भन्नेर म फर्किन आया सम ति मि ह रु सवै फर्किन जा नु हवस भन्नेर आहा संगत आ दिस वै ले भन्न लाग्या हे ह
 नुमान ति मि न फि रि आया सम हामि ह रु को फिय नि जा न्या छैन भन्नेर आहा हनुमान ले समुद्र नाधि जान केन
 रु न लाग्या आहा हनुमान ले भन्नेर हे जमुवान संगत उ सो भन्नेर म समुद्र नाधि जांछु ति मि ह रु ले हे नु हवस भन्नेर

राम

१

र. आहा हनुमानले आकाशरिरको परक्रम कति छ. छैन भनि हेर्नु भयो र. आकाशरिर वनाउन लाग्यो. हेर्न लाग्यो. आ
हा हनुमानले आकाशरिर वनावन भयाका वेगले. विसासिंग पर्वत पनि हल्लायो. फेरि हनुमानले आकाशरिर व
नाइकन भयो. आहा हनुमानको सरिर वनाउन लाग्यो. कावेगले. यो विसासिंग पर्वत. वात अने कधा नुसुवर्ण यादि
तांम्र. फलाम. आदि अनेक धातु अने करल वाहिर भयो. आहा हनुमानले भन्न लाग्यो. हे अंगद प्रमुख पंच हस्त सबै. उसो भन्यामजो छु. हेर्नु हवस
भन्यो. ताहा अंगद प्रमुख पंच सबैले. माहाहर्षमानले को हो लो गरि दिया. फेरि अनेक कालो सर्प अनेक मृग शुक र बाघ सिंह. सातू र. हाति अने
क मंछिना नाजनु आदि. यो हनुमान का सरीर वनाउन भयाका वेगले भागी गयो. कोहि भाग्न नसकि पर्वतले राउ का माथि भयो. कसैको बाधा अ
गमा भियो. कसैको पुछर मा कसैको गी डामा भिचि कनारो. वृक्ष पनि भग्न भयो. पर्वतको षट्पनि भक्ति गयो. यो महावीर हनुमान का आ
काशरीर वनाउन भयाका वेगले. भिचि कन पर्वत पनि हल्लायो. फेरी तां हां हनुमानले भन्न लाग्यो. हे अंगद दिसवै पंच हो. अब स्यम जान्या वेला भयो
ति मिह रुले हेर्नु हवस भन्यो. ताहा अंगद प्रमुख सबैले भन्न लाग्यो हे हनुमान. अब स्य हा मिह रु सबैले हेरि रडुला. राम को सेवा मा चाँडै जानु हवस
भनेर हनुमान समुन्द्र नाधिकान जान लाग्यो का वेला मा. स्वर्ग बाट इन्द्रादि देवता लोक सबैले रिबिह रु सबै किनर ब्रह्मा प्रभृति विमान मा बठि कन
अकास मा वसि हेर्न लाग्यो भनि. श्री महादेवले पार्वती लाइ सुनावनु भयो. भनि ब्रह्माले नारद कन सुनावनु भयो. सोहि कथा हा सूत पोरणि
कले सोन कादि ऋषि हरु कन सुनावदा भयो. ॥ इति श्री अध्यात्म रामायणे उमा महेश्वर सन्वादे सुन्दर काण्डे प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥
श्री महादेव उवाच ॥ हे पार्वती तां हां पछि. महावीर हनुमान महावेगले अकास मार्गले कुंदि जाउ भनि फट्कि कन जान्यो जूदा. आहा यो =

विंसासिंगपर्वतभूमिसदलेभासियोयेसप्रकारलेहनुमानअकासमार्गलेज्ञानुभयाकोहेरि कनदेव लो
कहरूसवै कामनमाहाअद्भुतमानीकरागर्नलाग्यां योअकासकस्तो होभन्यारदेव लोकगीन्धर्वयेक्ष
किन्नरदैत्यरिषिहरूसवै वल्लुभयो कोयेस्तोअकासमार्गलेहनुमानकुदिज्ञानुभयोभनेर अकास
वासिदेवलोकहरुमाहाआनंदगरिहेरिरहनुभयोइहनुमानज्ञानुभयाकावेगलेमेघआदिवायुले
उडाइकनलैगयोत्रैलोक्येपनिकम्पमानभयोयेसवेलामायोसमुद्रकोतिनबंधकोयेकषंडततिहनुमा
नप्रागिषेरबंलादिदेवलोकलेसवैलेसलाहागरिकनअरसाराक्ष्येसिनिकनभन्दाभयाहेसुरसाइहनुमानको
वलपरक्रमकतिसम्बरहेछहेसुरसातिमिराक्षसिरूपभैकनविघ्नगर्नजाउभनेर जाहायोसुरसानामराक्षसिनि
लेलोभनिगेरराक्षसिनिसमुंद्रभीत्रजैकनवस्तिभैयेस्तावेलामा माहावेगलेआयाकाहनुमानलाइइसुरसानामराक्षसि
निलेभन्दिभैहेमाहापुरुषतिमिकोहोदेवकानेगलेअजमलाइआहारापांजाअवतिमितेअंतज्ञानुपदेनमेरापुषभीत्रआवभनेर
जाहाहनुमानलेभन्नलाग्यांहेराक्षसिनिमितिलेमलाइअलेछोछुनभनकाकारणलेभन्नामआयाकोकामअनाउछुअनभ
न्यारजाहाहनुमानलेभन्नलाग्यांहेराक्षसिनिश्रीरामचंद्रकावडोकार्येनिमित्तलेमआजाहेराक्षसिनियेस्कारणलेतिमिते
मलारछाडिपठाउभन्यारजाहाराक्षसिनिलेभन्नाहेकबिरहामिहरुकोहातमापयाकोछोउनुसोभावहेनअवमेरा
हातमापयामेलेहुलोगरिपुषवांइरसाअलेहेमेरापुषभीत्रतिमिजाउभनिरहनुमानलेभन्नलाग्यांहेराक्षसिनितेख

राम

२

भयापनि श्रीरामचंद्र को सेवामार्ग का सम्मज्जर्यो कार्यो सिद्ध भयापद्धि अवस्थ मफर्कि कनति प्रा मुषभी
त्रपलन आउला भन्यार ता हाराक्षसि निते भनि हे कपिर ति मिले लो वचन बो लु पदेन जाउ मे राम मुषभी त्रपल
भनिर ता हा हनुमान ले बो लनु लाग्ग हे राक्षसि निते ले म कन बांछु भनि स्ता कुं न मुषले बांछु भंछु स भन भन्या
रयो राक्षसि निते भनि हे कपिर ति मिलाइये से मुषले बांछु भनि आफू मुषले हु लो गरि वाइ दे पाइ ते स बेला माह
नुमान ले आफू सरिर अति सानु अंगुठ प्रमान भै कन बांछे मुषभी त्रगे कन दां त ले केहि गर्न न पाइं फि रि चां डे वाहि
रानि स्थि कन हनुमान ले भन लाग्ग हे राक्षसि निते ले भन्या को जस्तो मै ले सत्पा प्रति पाज गरि कन स क्यो ते राम
मुषभी त्रपनि गजा अवति मिले म कन घान स क्यो त अब मेरा सत्पा पुग्यो भनि ता हा हनुमान ले भि न्या उन लाग्ग
ग्या हे राक्षसि निराम को कार्यो मा चां डे जानु पद्धि ति मिले म लाइ छु डि दे उ भन्यार ता राक्षसि निते लाज मानि
आफू छु डि मागे ता हा बाप फेरि वायु वेग ले हनुमान जान लाग्ग ये स्र कार ले गया का वेग मा स मुंछु को म ध्ये
मा पुग्दा हुनि स मुंछु बाप वतये क मां थी आयो मा हा भयं कर विघ्न गरि फेरि आयो भनि हनुमान ले चीता उ
नु भयो ता हा तो पर्वत ले भन लाग्ग हे हनुमान ति मिलाइ मै ले विघ्न गर्न कन आया को होइ न म आया को क
रण सुना उछु ७७ हव स भन्यार विलार ले सुना या हे हनुमान परा पुर्व मा स वै पर्वत हस्त पछे ग भयां का थी या

जाहा कापर्वतले अहंकार गरि अनेक ग्रामा आदि कृषि हरु लाइ इपर्वत उडि गे कन द्योपि दियार राजी
मापनि दिन मापनि येस्य कारले मारि दियोर जाहा देवता हरु को सा उति गरेर वंसा प्रभृति सबै देवता हरु
हइ को हउर मा गे कन विंति गर्न भै कन सो गरि म आ उनु भनि इद्र लेपनि आग्या गर्न लाग्या हे देवता हरु
सबै का कारण ले तपाजी हरु पाव लाग्यो भनि आग्या भयो भर्मेर ताहा वंसादि देवता हरु लेपनि आग्या
गर्न लाग्या हे इद्र जाहा हा मि हरु आया को कार्ये पुना उला तपाइले विस्ता गरि उनु हरु सभ न्यार ताहा देवता ले
क हरु गे इद्र लाइ पुना उ न लाग्या हे इद्र यो पर्वत हरु को पषेण भयेर माहा अहंकार भैर ला ले सबै नगर राज्य सिंघि
ह आदि सबै लोक हरु कन मा यो भनी पुना यार ताहा इद्र लेपनि क्रोध गरि मनु भयो हे वंसादि देवता हो इपर्वत स
बै को इपषेण काढि दिद्र भुगी कोर गरी कन सबै देवता हरु लाइ वुज उनु भयेर आफ्फार स्थान मा पठा उनु भयो ता
हा इद्र ले वज्र आदि सबै लियेर विमान मा चढि कन अतंत क्रोध गरि कन वज्र ले सबै पर्वत को पषेण काढि दिनु भ
यो हे हुन मान म मा त्रति प्रापिता मित्र भया का निमित्त ले आषा का भाव ले पुना उनु भयेर येस दिन देखी यो स सुंद
मालु किरसा अवति मि मा हा परि श्रम ले जाहा आ उनु भयो आज को जाहि वास गर्नु हरु स अनेक फल फल मधु

राम

३

आदि वसुभया काह न यो वसुषा नु भै क न आज को ये करा त ना हा वसुह वस भनियो से ना का पर्वत को वचन
उनि ता हा हु न मान ले बो ल ना क न ला ग्या हे मै ना क ते ति स म्म को ति मि ले म ला इ मान ग नु भ या प छि न बा या को प नि ष
या को ज सै भै ग यो न व स्या प नि व स्या ज स्तो भ यो भ न्यार ता हा हु न मान व सि पर्वत को दु प्या मा अं गु ष ले मा ज छो ड
दिये र स मुं दू ना धी जा नु भ यो अं गु ष ले मा ज छो ड दिया का प्र भा व ले स वै प रि श्र म ले छो डी अ धी का ज स्तो प रा क्त म
भै आ यो भ नि श्री मा हा दे व ले प र्व ति क न गु ना उ नु भ यो ॥ ॥ इ ति श्री अ ध्या त्मा रा मा ये रो उ मा म हे स्वर स म्वा दे शु
र को ए डे दि ति यो ध्या ये ॥ २ ॥ श्री मा हा दे वो वा च ॥ हे पार्व ति ना हा प छि हु न मान ये स प्र का र ले जा दा स मुं दू पा रि
आ इ क न पु ग दि षे र म हा भं ये क र स गी का ना म रा क्ष सि नि आ या को हो यो हु न मान ले दे ष नु भ यो र ची ता उ न ला
ग्या इ ष स गी का ले भ नि हे हु न मान आज म ला इ दे व ले आ हा रा दियो भ नि र ता हा हु न मान भ न ला ग्या हे षं गी का रा क्ष
सि नि म आ या का का र्ये मा तै ले वि द्यु न ग नु तै ले षा नु भ न्या म लं का मा रा म वं दू को का र्ये सि ध ग रि ये सै वा ट म फ र्कि
क न अ व स्य त पा र्श ला इ ष वा उ न आ उ ला भ न्यार ता हा षं गी का रा क्ष सि नि ले भ न्हे हे हु न मान हा मि ह रु का हा त मा भ या
का का म ला इ छो ड न्या सो भा व छैन ये स्ता वे ला मा मे रा भ ग्य ले दे व ले म ला इ दिया को मै ले छो डै न भ न्यार ता हा हु न मा

जले कोधगरि भन्न लाया हे शृंगिकाराक्षसिनी तिले मकन धान्धु भनिस्त मला इकुं मुषलेषां न्हे स भन भन्यार
 नाहा श्रिंगिकाराक्षसिनी ले भनिस्त हे हनुमान तिमिला इ यो मुषलेषां रु हेर भनि सयजो जन विस्तार गरि मुष
 ठुलोगरि देवाई ताहा फेरि हनुमान लेयनि सयजो जन विस्तार गरि मुष ठुलोगरि देवाई दिनु भयो ताहा फेरि शृ
 गिकाराक्षसिनी ले माहा कोधले वार सयजो जन विस्तार गरि हनुमान लाइ डाकि हे हनुमान अवस्थ यो मुषले त
 लाइ धान्धु विस्तार नगर वाडै यो मुष भित्र य स भनिर फेरि हनुमान लेयनि आठ सयजो जन विस्तार गरि आक्रुस
 रिर ठुलोगरि ताहा हनुमान ले महा कोध गरि यो शृंगिकाराक्षसिनी का मुष भित्र गै कन ते सराक्षसिनी को हृदय वि
 रिकन माहा वीर हनुमान बाहिर आउनु भयो ताहा राक्षसिनी मृत्पू भै माहाय रात्र मि हनुमान समुद्र नाघियार
 पुगु भयो ताहा समुद्र पार किनारमा अनेक पुष्प अनेक फल मूल अनेक वृक्ष आदि पुरा भयाका छन त्यो पुष्प
 आदि सबै देषु भयो हनुमान ले हे न लाया हे रिकन जादा जादै सुवेला चल्य वत मा पुगु भयो त्यो सुवेला चल
 पर्वत कामाधि जानु भयो ये स्थकार ले जादा जादै त्रिकुटा पर्वत पुगु भयो त्यो पर्वत माहा भयंकर उच्चा स्वर्ग सम्पु
 ग्ला भन्या जस्तो यस्ता पर्वत कामाधि हनुमान जान लाया यस्य कार ले जादा जादै साधि पुगु भयो ताहा साधि मा

रामः

४

हा आनन्दले फल आदि अनेक सुगंध पुष्प आदि अनेक द्रव्य अनेक फल मूल आदि ति हनुमानले घुमि हेन लगाया
फलामले वना इरा घाका पथलि आदि माहा उच्चा विस्तार ले हेनु भयो ताहा हनुमानले आग्या गर्ने लाग्यो श्रीर
मन्त्र ले यो लंका जित्त सकि वैन कि भनि मन मा चित्त नागरि यस्य काले रहदा सुर्य अस्त हुन लाग्यो सौ दिन मात्र
उभन्या अवस्य चौकि दार महान् आदि देस कालोक सबै ले जान ला भनि यस प्रकार ले रहदा सुर्य अस्त भया माहा
सन्ध्या काल भयो ताहा हनुमानले आकासरि बाल घमावाज भो भैकन लंका सहर भित्र जान भयो कलोलंका
भन्या गजनि सज्जो जन्तु लामु सपजो जन्तु भया को धियो येस्ता लंका सहर हनुमानले माहा आनन्द ले हेन ल्याग्यो
यस्य काले हेरि सक्या यद्धि ताहा हनुमानले चित्तार्तु भयो यो लंका सहर भन्या कति हेन्या पनि संतोष हुने नै थ
निराम को कार्य तागरो भनि मन मा चित्त इकन यो हनुमानले प्रजा हरु का घर माता हेरो भनि चित्त इकन मा वाजो
सरि र भैकन प्रजा हरु का घर मा हेन लगाया कावेला मा कसै लोक आनन्द ले भक्ष भोजन गरि र ह्याका कोहि मृदंग वजा
इर ह्याका कोहि गीत गाइर ह्याका कोहि नाचि र ह्याका कोहि फल फूल दहि दुद माछा मासुरो रि भात इत्यादि धा
इर ह्याका कोहि रुडा गरि र ह्याका कोहि बुम्बन गरि ह्याका कोहि अनेक बुम्बनादि गरि कन बेलि र ह्याका यस्य का

लेर ह्या काहे न लागेर पनि सिता कहिय न नर तिहु मान का चित्र मा हार्मानि परिश्रम भयेर मा हाड दास भैर ह्या का धव
राग ह को स द्वा कारुष काटु या मा वसि यस प्रकार लेर ह्या मा हा सुगन्ध पुष्प को वासना आयोर त्यो हु मान का चित्र
मा महा आनन्द भै परिश्रम सवै हरायोर ता हा हु मान ले चिंत ना गर्न लाग्यो अवसो होइन मन्त्रि हरु का घर मा ता
हे रौ भनि बोलि कन ता हा प्रहस्य अकम्पन धुमाक्षे वज्र दंष्ट्रा मा लपवान अविंद किं कर जम्भ मारी दुर्धर्ष काल वेने मि वि
धुनि भै न आदि ५ को हि मन्त्रि हरु का घर घर मा हेनु भयो मन्त्रि हरु स्त्रिस गवस्या का कस्तोभ न्या मा हा आनन्द ले अने
क भुम्य नादि गरि कूडा गरि र ह्या फेरि कसै ले को हि धाई र ह्या को हि आ फ्रा सिलाई अलिंगन गरि र हं द
को हि आ फ्रा स्त्रि संग मुष मिलाई र ह्या को को हि अस्त्रि सी र ह्या फ्रा लत राबिर हं द न को हि लि पुरुषा को लि
ग मा स माई र ह्या का को हि आ फ्रा स्त्री मा भी कूडा गर्न कन त मार ग रिर ह्या का को हि अने क भुम्य नादि आ
ल ग रिर ह्या का को हि नृ ल वा दि गरि र ह्या का को हि आ भा व द्यु मुषा मारा बिर ह्या का को हि नी पला गि सु
ति र ह्या का को हि भु पला गि व स्या का प्रस्र का र ले व सिर ह्या का सवै ठा मा हेनु भयो र पनि सिता कतै पाय
न न तिहु मान को चित्र मा प्रक्षिप्त लागेर हार्मानि कत फेरि स्या को रुष को टुपा मा कुपि कन व द्या ग
या प्रस्र का र ले स्या का रुष मा वसि अने क सुगन्ध २ भया को फल को वासन लिप्र र आला स्य हरायो ता

रामः॥

५

लहनुमानका वित्तमा कस्तालंकाराजा भन्ना सोर्ग तुल्य भनिमिताई माहाश्वानदाले वहु भयो प्रसन्न काले रहुंद
ताहा लहनुमानले वित्तन गर्नु भयो प्रस्तावने कसु गं २ भयो काष्ठको वासना अनेक वस्तुको वासना कति सुं
व्यापति न भ्याया डना कसै भयापति भ्याप्रभ्याको कार्य सिद्ध भयो को देन माहाफेरि हेरौला भनिमितन
गरि सत्ताका सप्तवाट वृद्धि कन माहाफिरि सोर्ग तुल्य अतस्त प्ररिमा अवग्रह भी वगै कन हेर्नु हुं दा मं
जा बलमान सुवर्त मप्र नौके भास आदिपति सुवर्तको साल भन्ना हिरमातिकले षडित्तरा रिराभ्याको सुवर्त
का साल भन्ना प्रति सुवर्तले बनाई राभ्याका प्रस्तावस्तु हेर्नु भै कन लहनुमानका मतले मितता डनु भयो राम
मंद्रप्रद्वगर्त सकेन भनि प्रसन्न काले वित्तन गर्दि भडारका को ठामा हेर्नु भयो भो भंडारको ठामा अनेक म
हिषको मांस मृगाको मांस सुं गुरको मांस आश्रुको मांस अनेक सर्पको मांस भालुको मांस हाति मनुष्य
को मांस अनेक जिवजंतु वानरको मांस अनेक मंदि को मांस ले प्रतीगराभ्याको कति प्राकागिराभ्याको
कृतिकाने राभ्याको कृतिका टिकन मात्रे राभ्याको प्रस्तावस्तु हेर्नु भयो लहनुमानका मनमा अमुनि भैरसा
फेरि राभ्याका भोजनको ठामा हेर्नु भयो रता हावटुको आदि सबै सुवर्तिका कति सुवर्तिका भालु मयुं न
मस्ति राभ्याको कति सुवर्तिका वटुका मादहिदुद राभ्याको कति मा मद्राभ्याको कति मा आभ्या धाई आ

आडि सैरा आको कति सुवर्णिका भीडि दुमा आ आडि सैरा आको अनेक सुवर्णिका भंडावर्तन दे प्रभु भया रवडो
 आ सप मातिर ला प्रस्य कारते फेरि अनेक सुवर्णिका भंडा अनेक वरु को भंडार अनेक हिरा मोति मानिक को भंडा
 र अनेक पाठ प्रदप्पर को भंडार अनेक नाश्व सुले सं प्रदी भया को होरि कन महा आसर्ष मातिर रुग् भयो फेरि
 वता सुतिर ला का को ठ मा ति रुग् मान मा प्रजयो सरि गरिकन पहिला का डला वाट भी वजा रुग् भयो हे नीला ग्या
 ता हा दस ग्य रावता अनेक सहस्र कं न्या सिता मा हा आ नदले सुतिर ला को दे प्रभु भयो र ता हा रुग् मान ले अनेक स
 हस्र कं न्या का मुख मा सुगि हे रुग् भयो प्रस्य कारते हे र्द मा सबै कं न्या रुक्का मुख मा मध्य मांस को वास मा रा आ उद
 सिता त होई न भानि मि नत ना गरि फेरि हे नीला ग्या र महा डित मा सुंदरि लि संग बिस हात दस गो घटा डको म
 हा डित म कं डल को ग हा न लाई मध्य मांस को वास भै कन महा आ नदले मानो आरि सित अलि गन गरि सुतिर
 ला को दे आर ता हा रुग् मान ले रावता का मुख दो आ को वल जि कि हे र्द मा हा सुद मा सुंदरि मनो आरि दे प्रभु भ
 यो र ता हा रुग् मान का मित मा अवसा सिता प्रहि हो भानि मिताई महा रुग् मान गरि हे रुग् भयो ता हा फेरि रु
 ग मान ले मित न गन ला मा रावता सिंहा सिता श्री है दोषि या डै जे क दो रुग् गर् आ न द ग रु सिता का मन मा हुन्मा
 दैनः सिता भया कला तर हले रुग् भी न भन्मा श्री राम कन मा ग रु म जि महा वै रा ग ले मो सो ग गरि रुं दि हुं न

राम
 ५

प्रोभन्मा महाश्वानद्वले प्रसूकाले श्रुतिं जनगरि सुषमा मन्त्रमांसकोवास भैकन महाश्वानद्वले रहीन
प्रोसिता रुवेनर भनि विताई ताहा राजगृह वाट्याहिरनिकु भयो ताहा दुषले विलाप गरि पश्रील
मा वरु भयो प्रेलंका सहर भन्ना गज तिसजो जे नदला सो भन्ना सयजो जे नवितार भयो कोद प्रस्तालं
का सहरमा सबै प्रजारुह कायरमा पति सबै मंत्रि रुह कायरमा पति सबै राजगृहमा पति दुई फेर
हेरि सक्थे तै पति सिता प्राई न भनिता हा रुमान का भित्तमा डि वास भैकन भन्न लाग्छा यसै सि
तालाई पाउन सकिन भनी सुत्रिव राजा का रुजु मा डित्तरा दिन जाडि भन्ना श्रवस्व सुत्रिवले मला दृष्ट
सि गनंर फेरि ईकुरा सुत्रिवले राम वंद्र कन सुनाया पदि श्रवस्व सिताका निमित्तले प्राणा त्याग
गारि फेरि रामले प्राण त्याग गमा पदि फेरि लक्ष्मणले प्राण त्याग गर्नु भयो पदि सुत्रिव राजाले
पति प्राण त्याग गर्नर फेरि राम लक्ष्मण सुत्रिव ति नै जनाले प्राण त्याग गमा पदि श्रवस्व श्रुति
मा कौसल्य कौकै भारत सनुधु प्रजालोक रुह सबैले प्राण त्याग गर्ल्यो सो भयो पदि मफ किंज
तिको हुन्ना दैन भनि विताई ताहा फेरि रुमानले भित्त नगर्नु भयो प्रो समुद्र का तिमी श्रनेक फ
ल मूल भयो कोद प्रो फल मला प्राई कनत पास्य गरी कि भनि विताई रुह भयो ताहा फेरि तिसमुद्र

कातिरमा अनेक सुखा का काठ दूर तिकाठ मा भि मंथन गरि अंतिमा फाल हा लि पो म रौ कि भानि भित्त वग
 रि हो व भयो प्रसू कारले रं दामा फेरि भित्त वग न लाग्ना भो सुमद्र आथा हा संख्या गर्नु हु दैन अनेक
 लजंतु भो सुमद्रमा भया काथी मा तिजल जंतु लाई आ फा मा सुबुवाई ता हा पो फाल हा लि म रौ कि भानि भि
 ताउठ भयो प्रसू कारले मन मा भीताई रं दा सुयं ड म हु मा वेला भयो ता हा हनु मा नले सिता पाव ना सके
 नर महा दुषले र हनु हुं दा फेरि मा हाउ त्त मा असोक वतिका को अवरु ह देष गृभ भोर ता हा हनु मा न
 ले भित्त वग भयो प्रस्ता लं का का सहर मा अनेक प्रकार ले न हे या का ठाउ कतै दैन असोक वानि मा
 हे या को दैन भानि भिताई ता हा लो प धरि दा डि असोक वानि का मा हेर्न जा गृभ भयो ता हा हनु मा नले
 मा हाउ त्त मा असोक वानि का मा मा हाउ त्त मा सुवरा जि म गुरि मा अनेक फल मूल अनेक पुष्प ले प नि सु
 वता भैर सा का भि मा प्रस्ता असोक वानि का हनु मा नले देष गृभ भोर महा आन मले हेर्न ला मा र अं न्य
 रावता भं गृभ भयो महा हर्ष ले हेर्न भयो ता हा सिता रा म्मा का ठाउ मा यु धा का दु प मा मा प्रा ज नो भै क
 न कु देर जा गृभ भयो ता हा महा भं कर रा क्ष सि नि विन ता विकट सु प ठा प्र ति रि टा अज लो व रि अजो
 गृभि प्र का स सर्मा प्रस्ता रा क्ष सि नि सिता रा म्मा का ठाउ मा व सा का क सै का दा त्ता मु क सै क मु म ठु

राम

२

लोकसैका नाक दैन कसैका नाक वांगो कसैका आवा दैन कसैका प्रक तिर को ५ द दैन कसैका प्रक तिर को ५ द कुलो
कसैका प्रक तिर का हात कुलो कसैका प्रक कान ले बाटि राधा कसैका सि कुलो कसैका मुडि कुलो कसैका पेठ मा दत
भया को द प्रसा भयं कर राधा सि निरुह सिता लाई यो किराणा का तीरु मान ले दे प्रभु भयो ता हा रुत मा र ले
त नाग भयो निस पले सिता ई रु भ नि निता ई महा रु क ले र रु भयो ता हा प्रस्त्र कार ले र रु हुं दा तिज य प्र
भु स वै रा धा निरुह ले रावता का वस ग नी निमित्त अनेक प्रकार ले सिता लाई गुजा ई र सा का फेरि अनेक प्रकार
ले रुप का प्रा पति ते पति सिता ले को रुडि तर दिगु भ प्र न र ता हा रा धा सि निरुह ले महा क्रो अ गरि षां दु भानि त सी
प्रा ते पति सिता डारा इनं यो वृ तां त स वै रु मान ले दे प्रि प्रस्त्र कार ले र रुं दामा लं कान गर मा अनेक ना भ जि
दवा प्र ग दि वं जा या का स ह ले द स ग व रा व ता सु ति र सा को डि ठे रा सिता लाई स म जि अनेक प्र प दि प्र सु गं अ
भया को व लु अनेक क सु रि कु म कु म मारा वि श्री षं ड ले आ का सरि र मा ले प ना ग लि स प्र कं न्या प्र मु प्र प दि लाई
सिताराणा का ठ डि मा अ लोक वा नि का वि से ग प्रो ता हा रु मान ले प्रस्त्र कार ले महा ज द ले मान ग रि अ ग्री का
ज लो ते ज ग रि अ लं त रु र्ध मा न ले सो द स ग व रा व ता ग प्रा को दे प्र भु भयो र अ धि का भ द्रा सा रु भै क न पात
ले दो प्रि र रु भयो ता हा यो रा व ता ले सिता लाई भ न्यो हे सिता मे रा व न सु न म सि त दो रु ग नी वे ला भयो राम

बंदर लाई सम त्रिभिनेवे राग आता गुरु पदेन राम बंदर मगु बजाति किं भित मैले मास मना अले मैले मा
 र्ग सकु दु फेरि नाडि गपनि सकु दु स्वर्ग मध्य पताल मा पति मैले मगु वेग न सकु दु ईद्र प्रभु तिलाई पति मै
 ले जिति राधा को दः प्रस्तो परा कृमि मधु प्रसवे ला मा मलाई अलिंगना दिना बधत भयो भने र ता हा सिता
 ले पति दिद्र वधन ले रावता लाई आग्या गुरु भयो ता हा रावता ले पति सिता लाई भयो हे प्रहा सुंदर सिता तैले
 राम बंदर कनन सम मगु मेरा भंडार मा अनेक रत्न अनेक पति अनेक सुवर्ण अनेक हाति अनेक दास दा
 सिनि अनेक अश्र भावः अनेक नाता वसु सबै दः तलाई होला हे सिता म संग जे हग न्या वेला भयो ता हा डिप्रा
 त फेरि म दो अरि प्रम भैकं आ सबै म सुदु प्रीति दा सि हुला सिता का भरा म हा डंठ वत गुरु भनि म सु काले
 भंदा भया ता हा सितां हां सिता ले पति मा हा दिद्र वधन रावता लाई भल ला गिर हे पा पला रावता ते रो ते ते स
 म को पराक्रम भया देखि राम बंदर भया का वेला मा तैले मलाई हरा गा गरिके नला वन सकिन स ड सबै ला
 मा त आग्या को भया ड से दिन को अग रिते ते प्रान लिना भिया भनि मा हा २ दिद्र वधन गरि आग्या गुरु भयो
 र ता हा रावता ले मा हा को अग रिक न जुह क ड ठे ह्य्रा फन हात मा सिता का म ड ले का टा ला गो ता हा मा हा
 मा हा सुंदरि मानो अरि ले रावता का हात मा समाई हे प्रम प्रहा राज बजा ति अ व अ व सीर कार ले अला डिगु मा हा प

राम
 ८

कनदिद्रववनलेभादिभईर ताहाहगमानलेमिताडिगभयोःश्रदिभैश्रायाकोकुरासुनापनिःसिता
कोमनमाप्रतिहममानभतिःलवारिकुराभनिःवनुभयोःश्रवपत्यासेपनीःश्रगठिप्रकृदिमहात्माकोद
लोमुद्रीषसालिदिडिरसितालेपत्याडिनिःभानिभित्तमाभनिःसामंद्रलेदिपगयाकोमुद्रीकोमिग
हमवाहमसालिदिप्याहसितालेपेप्रगभयोःरहातलेविप्रहृदयमाराप्रिमाहासोकलेमुर्धभैगईर
ताहाफेरिःपेकभयेरहममाभीहेरकनभनलागीःहेमहाप्रहृषतिमिकोहोभतिसोप्यगुभयो
रताहाहगमानलेमहाकोमलसोरलेराक्षसिनिहहलेनसुनाईभंनलाग्याहेसितादेविःरामकोसेव
कहगमानमहुंभन्यारताहासितालेश्रायागदिभईरहेहगमानतिमिमाहाश्रावभनिःशकेरताहाह
गमानहमवाहवर्हिकनसिताकाहजुर्मावहुभयोःताहासितालेश्रायागदिभईरहेहगमानतिमिह
हमन्यावापरकाजातिकसोगारिरामकोसेवकभयोःभनिःसोप्योनरताहाहगमानलेविंतिगर्नलाग्या
हेसितादेविरामसितहमोप्रितिभयोकोकृतातसवैमाविंतिगधुंविस्तारगारिसुंश्रुहृवसपापत्मा
सवतालेतमाईलाईहरनगरित्यामोरराममंद्रलेमाहासोकगरितपाईकनअनेकठडिमाभोजि
कनपावलानुहुदाःप्रकठाडिमाबालिसितगुगिवकोमहाअननलेमुद्धभयोःहार्जितभयेनय

सप्रकाले रहं वा राम मंदिर सित सुग्रीव ले मित्र संवत् गर्भ भयो ता हा राम ले आग्रा गर्भ भयो हे सुग्रीव
 मैले वालि लाई मारि किस्किं व्या नगर माता आई कन राजा गरौला भनि श्रंगिका रा गर्भ भयो प्रेसि सुग्रीव
 ले पति आग्रा गर्भ भयो हे राम सित कन प्रवस्य मैले जो जि दिउला भनि श्रंगिका रा गर्भ भयो प्रसदिन दोष
 राम सुग्रीव को मला प्रति भयो र राम मंदिर वालि कन मारि किस्किं व्या नगर मा सुग्रीव लाई राजा गरौला
 भयो हे सित देवि प्रसदिन दे विहा मि रु रु सवै राम को सेवा कु भै रसा दो भनि योच तात सवै सुन
 डनु भयो र ता हा सित देवि प्रतितर हनु मई न ता हा फेरि हनु मान ले विंति गर्ना लाग्ग्रा हे सित देवि तमा
 ई ड रा डनु य दे नः श्रवस्य राम सित मार दिन श्रुधि मिलन न नि प्रम भनि सित लाई दो अन दि यार के
 रि हनु मान ले भंग लाग्ग्रा हे सित देवि तमा ई लाई ले जा ड भन्या मैले श्री हलै जाउ सकु दुते पति रावण
 लाई मैले मारे र सित लाई कि राई ला डला भनि राम ले प्रतिमा गरि रा मरु भयो को दः प्रस्कार ता राम
 मंदिर मे रा ड पर प्र सं न हुनः भने र ता हा सित ले पति मला अन म गारि हनु भयो ता हा फेरि हनु मा
 न ले विंति गर्ना लाग्ग्रा हे सित देवि मजाना के ला भयो राम लाई के हि नि रु दिनु रु व स भन्या र ता हा सित
 ले आग्रा गर्भ ला गित हे हनु मान राम लाई का नी हु म ग ड ड म दे ड के हि दे न हे हनु मानः नि हु ले जे

राम
 १२

शुभप्राप्तमले विश्वदेवः तामिह तत्र श्रुतौ व्याधाडिवनवासश्चाप्राकावेलामा वडो दुंगो संमभै वेलो भया कोयक दुंगो
माश्रानयले तपाईले रमवसिरहाकावेलामा तपाईले मकन श्रालिंगगर्भभयो रघुसवेलामा मेराकपालमा तपाया को
सिंदुरंतपाईका रुदय मा लाओ फेरिय कवन विषय मा लं भमरा मात्रे मृग मा हिया घा रघो मृग को मांस सवे पाक
गरि म हाश्रानयले तपाईले पति मेले पति भोजन गारे वाकिरहा को मांस मैले कागलाई दि पा ता हां यक वडका
गले मलाई श्रुति दुष दिघोर तपाई हास गृभयो कागले पति जाने न भनि ता हा मासि मा भनि मिताई तपाईले
यक कुस श्रुति ते सकागलाई प्रयोग गर्भभयो रघो काग म हा गसले स्वर्ग मय पाताल मा भागे र पति ता हा
कसे ले रे वागर्न सके नरः श्री राम का हजुर मा सरता गघोर प्रार्थना गर्न लाग्याः हे राम चंद्र मय प्रस वी लाई
तपाईले दामा गर्भभया जाव सः भनि श्रुते के प्रकार ले प्रार्थना दि ता हा राम चंद्र ले श्राप्या गर्भभयो हे काग
तैले श्रुति विंति गरि सः श्रवम काग र मेरो वान नि स्फल गर्भ हु दे न ते रा सरि मीजा हा मं पद वाहि था
भनि श्राप्या भयो र ता हा कागले वाडि ने व मा थाप्योः प्रस्कारा श्रज समः कागले वा म श्राप्या ले दे भ तै नः यो मि
हुले जाड भनि सिता ले हनुमान सुनाडि गर्भ ई न ता हा हनुमान भं न लाग्याः हे सिता देवि श्रवस्त तपाई
ले श्राप्या गर्भभया को कुरा श्री राम का हजु मी प्रयाडिला कसे भया पति तपाईको मिहु श्रवस्त लाडि भनि

रि ५

न

● भंदा ताहा कसो गरीला भनेर ताहा सिताले आशागदि भईत हेरु मान मेरा विभाहा भया कावेला मा मे
 रा मिता जमरा जाले मलाई दिनु भया को यो मतिले जाडि भनेर हनु मान लाई दिनु भयो फेरि यवटा कु रोलै जाडि
 वनवास आँडा मा रा मले सुन को मृग लागा दै जादा मा रा मले जो हर मो गदा मैले अग मे व वन गरि भेग
 आल दम गालाई पठाया प्रो अग मे व वन गमा को पोकुरा था मा गनु हव स भनिल दम गालाई भनि दिया
 भनि हनु मान ले पनि सिता लाई अनेक प्रकार ले पु जाईर हनु मा को गुतियार भे आँडा मा वेला मा मनलो नि
 ता व द भया कि अरु जस्तो कांतर प्रहस आया को भया पठाया व मो जिम मात्र काम गरि फ कि जाला म
 जस्तो प्रहस आई कत पनिल का सहर मा केहि उपद्रु विधु न गरि कसो गरि फ कि जाडि भनि मिताई
 ताहा आ फ्रा सरि म हा भयं क बः बुलो भै अवला ग हा को मा भी कुदिक न जागु भयो अलिक बेरा वा
 हि वसि पुनर वा अघिका भंदा दो वर बुलो गरि आफु न सरि वटाई कन असो क वरुनिका मा फल हा
 लि म हा डित मा तले भुता गरि दिमा कति रु भडि भेलि कन रु भैले रु भ हानि संभार गनु भयो कति डि भेलि
 कन फालि दिया कति यत डिता हि डि आफु ना सरि ला गि ठालि सबै फल फल आदि प्रस्म कार ले वि
 धना गमा को दे मि गा हा प्रकरा धा सले प्रो असो का वरुनि भुता गमा को कुरा नाँडै द स ग्व रा व ता लाई सु

आफुले

का

राम
१३

नावनकनगयो ताहा राजा ॥ ४ ॥ पुण्णारतेस राधासले विंतिगयो हे महा राजा दस गव किं पितृव वयवान रले असो
कवतिका मा विद्यु गरि दियो सवे मयु आदि अनेक फल फल भुता गरि दियो अने रता हा यो व मन मुनि दस गव रा
वनले महा को अग रि मनो हे किं कर राधास तज तिको पर क्र मि को हि दैन तर दस ला घरा रास हरु प्रदिला इते
ले जा गु पयो अने रता हां किं कर ले विंतिग न लायो हे दस गव महा राजा तपा ई को आग्या मै ले निशु यले मजां दुम
नि हे महा राजा कस्त २ देव ता हरु मै ले जित राया को कुं प्रस किं पितृवान रय वयवान मै ले मारन सके न भने
रता हा रावन लाई प्र दक्षिण रा हि दस ला घरा रास हरु प्रदिला ई महा को अले गयो ताहा आ फ ना सार थोला
ई मनो हे सार थी थो डै मार थो ला व भने रता हा सार थो ले रथ तया रा रि ला यो र किं कर को मुष्ठा जिरा वि
दि यो ताहा किं कर ले मनो हे पं भ लोक हो ति मि हरु को आ फ ना २ सख अख लि प्र र अ हे ना डो आ ड गु प द
भने रता हा सवै लोक ले किं कर को आ ग्या ज ले सख अख मुसुल फलाम को ॥ ५ ॥ मुद गर क से ले सक्ति
भक्त वान प्र ड ग आ दि लि प्र र सवै राधा स हरु किं कर को मुष्ठा जित पारि मै कन भंदा मया हे की कर जा
गु ह व स भने रता हा किं कर प्र मुष सवै राधा स हरु ले महा अ हंकार ग रि प्र स वा न र ला ई मारै ला भ नि मु
ख कार ले जा दा अ सो क वतिका को समि पमा पुगे रता हा सवै राधा स हरु ले यो महा पर्व त ज तो र ला को

हनुमानलाई देखेर महाश्रृंकारले आघाको घोर दास कोहि पनि हनुमानका समिपमा जाउ सकेनः किंकर
का मुखमा निमात्र बाहुलो भैवसा ताहा किंकरले पतिको अगारि हनुमानमाथी जाई लाग्योः ताहा राक्षसहरु पनि जा
ई लाग्यारु रूपकायाः तिरा दासहरु आघाको देखि कनः हनुमानले पनिः महाहर्षमान गरि ईराक्षसहरु कन मे
ले मानै छ भनिः रसा ताहा घोर हनुमानले असोकवतिका छुडि कुपिकतः अवलग्न हाका माथी जाउ भैकन ताहा
कीकर प्रमुख सबै राक्षसहरु हाकि कन गयारु अवलग्न हा मागै कन सबै राक्षसहरु ले भन्यो हे कपिल
प्रसो असोकवतिका बिगारि दिईसुः अवतलाई मार्न भनि हा मिआ अंभनार ताहा हनुमानले पनि भनला
ग्याः हे पापिष्ठ राक्षस होः तिमिहरुले मलाई कसो गरि मार्न सकोलाः मैले पो तिमिहरुलाई मारौला भनि
निश्चयः हे पापिष्ठ राक्षस होः म सुजिबको आग्याः ले राम भद्रको दुत भै आघाको छुः म हनुमान पो हुं
भन्यार ताहा अघिको भंदा दोष रहुलो भैकन महाभयंकर भै सिंघनाद गरिदिमाः यो सद्धवायुले डडा
ईलै गघोरलंका सरमा सबै लोकले सुन्यार महासंताप गरिका हुनालाग्यो भनि डराई रसा ताहा यो करा
घाको सद्धले किंकर सित आउत्या राक्षसहरु मुर्छा भै पृथ्वीमालो व्याको हेरि कत ताहा किंकरले महाक्रोध
गरि जाई लाग्यो ताहा प्रसन्नकार मुर्छा भै रसाका सबै राक्षसहरु का फेरि बेच भयोः ईरहरु पनि हनुमान देखे

जाईलाग्यार अनेक सख अल प्रहारगारि महा हनुमानले पनि महा क्रो अले अवसाद को भामय कवच डिछेलिकन
प्रहारगारि दिया ते स्यामका प्रहाले अनेक लाघोल स्कार माया को हेरि ताहु किं कले क्रो अगरे जाईलाग्यार पर्वत मा
पानि प्रभा को जसे हनुमान लाई वान प्रहारगारि दि प्रो लोवान को प्रहा सहिकन ता हा हनुमानले पनि महा
क्रो अगरे किं कर को रथ धुती गारि पर्वतले प्रहारगारि दिया ता हा किं कर माया को हेरि वाकिर सा को राक्षस
हनुदे समी प्रभा गि गयार किं कर माया को समाभार रावता लाई सुनायार ता हा रावताले लोवात सुनिकन महा
क्रो अगरे भंजलाग्यो जम भमा रिलाई भंजलाग्यो हे जं भामारि ते सहनुमान लाई मार्ग पद भन्यार ता हा जं भामारि
ले विंतिगयो हेद सगव मा हा राजा तपाई का आजा जसे अवस्य लोवानर कन मैले मोर्दु भन्यार ता हा रावताले पनि भं
जालाग्यो हे जं भमारि लोवानर हो भनिते ले हेतानगर वालि भन्या को वायसु ग्रिव भन्यो को वानर हनुमान भन्या को
वानर ईर हनुतिन वग हुंर महा पराक्रमी दूर भानि सुन्या को दूर ईर हनु सित साव अगारि युद्ध गार भन्यार ता
ता हा जं भमारि ले पनि भंजलाग्यो हे महा राजा कस्तार देवता हनु लाई ता मैले जितिसका प्रो किं जितवानर ताका
लेषा अजमारो ला हेरु हवस भनि महा अहंकार ले वोलिकन रावता लाई प्रदक्षिणा गरे ता हा प्रस्थान गकि
न सारथी लाई भंजलाग्यो हे सारथी मा लाई रथी सख अल आदिरा बिरथ ल्याव भन्यार ता हा सारथी ले रथ ल्या

ईदिप्रारताहात्पोरथमाथदिः अजलो रुमानममारौलाभानिगयोः ताहा रुमानलेतिराक्षसहृश्रा
याकोः देषि भक्तलागा अजईराक्षसहृहमैले मारौलाभानि मिताई हर्षलेरुगुभयोः ताहा जंभमारिले
भलागो हेरुमानकपस्ता असोकवनिकातेले विगारिस अरुमैले अरुसतलाई माई भन्यार ताहा रु
मानलेपनिः महाको अगारि भक्तलागा हेजंभमारि अजमैले तलाई मारौलाभन्यार ताहा रुजंभमारिले महा
को अगारि रुमानदे डजाईलाग्योर रुमानकासरि मा अनेकवाता प्रहारगारिदियोः ताहा रुमानले
निः अतंभको अगारि सवैवानप्रहर्षहिकन महादुलो वृथा प्रवडा डेले कन जंभमारिलाई प्रहारग
रुभयो ताहा जंभमारिले तोसालवृथा अकासमा आयाको देषेरवानले प्रहारगारिदि प्रसालिदियोः ताहा
फेरि जंभमारिले तिवंदावानजिकेर रुमानकाकमालमा प्रहारगयो फेरि अरुवानजिकेर सवंगिस
रिमाया प्रगारि प्रहारगयो ताहा तिवानको भेष सहिकन ताहा रुमानले भक्तलागा हेजंभमारि
तलाई अजजेमा प्रारि प्रडा ड्या वेला भयो भानि आगा भयो आहा को अगारि मा हा भयंकर दुलो दुंगा
प्रकृति प्ररुजंभमारिकोरथ भुर्गारि प्रहारगारिदियाः ताहा जंभमारि पथीमा वरुहिकन फेरि रु
मानलाई पति पाति प्रयाको जसेवान प्रहारगयो ताहा रुमानले आकासरि मिलायाको वाता सवै

राम

१५

उभेलिकन भाषिदिपारं महाक्रोधागतिप्रवृत्तपर्वतलिप्रहं भमारितार्हं हनुमान् प्रहाराभाः ताहा
जं भमारिलेपतिलो पर्वत आक्रुद्धे डलाग्ना आया को देव्यारं डैवान प्रहर्ग रिश्रकासैमा भुगतिगतिदि
याः ताहा जं भमारिले भन्मा हे हनुमान् भुगत काहा जालास भानि ह प्रका मेरवडा सद्धले करायोरवत प्र
हर्गयो ताहा हनुमान् ले भित्तना गर्भ भयो भ्रव मैले का प्रहर्गति भनि भित्तार्ह अवल गृह को प्रवृत्त
भाम् उभेलिलि मेर महाक्रोधा ले अवल गृह दे भिवर्हि कन जं भमारितार्ह महाभ्रंकार ले जाग्रमे
कन जं भमारिका कपाल मा प्रहर्गति जं भमारिका काया मा भुगति भैम भु भयो ताहा सबै देवता हत
ले हेर्ग भमेर अंभ २ भानि हनुमान् लार्ह प्रवृत्त भिगतिदिग्भयो ताहा प्रस्यु काले जं भमारि
भुभया को वार्ता सिता लार्ह भौ किराभा को राक्षसिनिमा प्रवृत्ति राक्षसिनि ले भौ डै रावता लार्ह सु
नाडन गर्ह र हेम हा रा जो रावता तपार्ह ले प्रगडु भया को जं भमारितार्ह को वानर ले मायो भानि
तिगति रावता ते भन्तलागो हा प्र २ का आग्र प्र जं भमारि जस्ता म हा प्र ह प्र लार्ह ते स्ता किं भित्त वानर
ले मायो भानि कुरा गरे ताहा रावता ले हात निम ठि २ दात किटि २ कन लाल २ नेत्र गति महाक्रोधा
गरि नंदा भन्मा को राक्षस लार्ह भन्तलागो हेन मा हेव दाड ५५ अ हे प्र तपो दा हे मर ५५ हे मा कार सिनि

रुद्रद्वजनाप्रमुखमैतिमिरुद्रकासयेनेलिप्ररतेस्कीमिरुद्रवानरलाईमारिकन आडिउपदभन्यारता
 लतिद्वजनाडिमरावलेरावरासंगविंतिगर्नलाग्याहेमहाराजातपाईकोआग्याजेअवस्यलामिरुद्रलेमा
 नीजाडिलाभन्यारताहारावतालाईप्रदक्षिणागरिद्रास्थानगर्नभन्याताहानदभन्याराधासलेसार
 भीरुहलाईभन्यारताहेसाथीहोअस्त्रसस्त्रगर्नगरिरथतमारिगारिमावभन्यारताहाराथी
 रुद्रलेरथतमारिगारिमाईदिमाताहालोरथमानमा राधासप्रमुखद्वजना राधासआक्रा २ रथमा
 थया महाअहंकारलेअनेकलाघौलस्करजदि २ लाईमहाअहंकारलेवाजावजावनलाईसिंहनाथ
 गरिगयाताहाप्रदि राधासहस्रआमाकोदेखगुभयोहुरुमानलेपतिमहाहर्षगतिआजईराधा
 सहस्रलाईमाहलाभानिरहुरुभयोताहातिराधासहस्रपतिहुरुमानकासमिपमापुगिकनभन्यला
 ग्याहेहुरुमानअततकाहाजालासभनिरुद्रकाग्याअनेकसस्त्रअस्त्रवानादिनिमुलमुसलभक्तसक्ति
 फलांकोमुगरप्रमुखसा २ अस्त्रसस्त्रलेप्रहारग्यारताहाहुरुमानलेपतिसर्वैसस्त्रअस्त्रकोभोटसही
 कनआक्रासरिमीलाग्याकोवानसहिकनसर्वैलस्करलाईवृक्षालेहानिकनमारिदिमातिलस्करलाई
 ईमायाकोहेरिकननदराधासप्रमुखईनरुद्रद्वजनाकेरिहुरुमानदेडिजाईलाग्याअनेकसस्त्रले

राम
 १६

प्रहर्गिणी ताहा हनु ॥ मातले पानि आ फुले सल्लु अल्ल को हिन लिकन मुकिले प्रहर्गिनि दारा दास प्रमुख दर्जना
राधा सहस्रलाई मान्या ते सवेला माउ मराव द हत का सैन्य सवे भाग्या तिलकर सवे भागिग्या को देकिता हा हनु मान
लेल गादै २ समाई कन माया ताहा ते सप्रकार ले राधा सहस्र राधा सहस्र माहि सका पदि ॥ अख वनिका मा गै कन रा
हा ते सवेला मान दारा दास को सैन्य वाकिर ला को भागिकन कुरा को वृतात रावरा को समिन मा सुनाया न दारा
मुख दर्जना कन माया भन्या वितिकै मा माहा को अगारि भनला ग्या ॥ हे पुत्र अथा कुमारा यस्तो किं जित वानर मुक
वृताते प्रस्ता २६ मारा वर हनु मारि दियो ॥ हे पुत्र अज तैले प्रस हनु मान लाई मार्ग पदि भन्या ॥ ताहा अथा कुमाले वि
तिगर्न लाग्या ॥ हे पिता पस ग्य ॥ मैले त माई को आग्या कसो न मा भु ॥ प्रस किं जित प्रक वृता वानर कन माती कन मास
कुला समे ह मा भु पदै न ॥ अहे भाई मारि आडला भनार ताहा अथा पिता रावन लाई प्रदक्षिण गरि निस को रसा
रथी लाई भन्यो ॥ हे सारथी स मेस अल्ल सल्ल रथ मारा विरथ तया गरिता हा भांडै रथ पायो ॥ सारथी सवे सल्ल
स आदि संयुक्त गरि आत्मा ई दियो ॥ ताहा अथा कुमारा रथ मा भठि अहंकार गरि अगु कोटां का हा गि यो स द
पनि मे पले गयी को जस्तो प्रस्तो माहा अहंकार ले सिं हना प गरि गयो ॥ प्रस वेला मा हनु मान का समिन मा पुग्यो
रहा हा हनु मान लाई त का हा भागन पावता स ॥ अज अवस्य त लाई माने द ॥ भनार ताहा हनु मान ले पानि आग्या

गर्भभयोः हे श्रद्धाकुमार तत्प्रसन्नो वाला प्रकृतानि मितले मानकन आहसत सितमैले पुष्पगर्भश्रुजोगपदैतप्रतिवा
 प्रदसः मंदो माता प्रहमा धर्मैरला को प्रस्ताम सितकसो गरिसंग्रामगर्भमैलेते मलाई माया हुदि प्रस्तावा
 ला प्रालाई माया भनिलो कहसले मलाई श्रवजस दिनरु केरितैले मकन जिला प्रस्तावाल प्रले विरहगुमानलाई
 जितो भनि प्रसोपनि सबै लोकले मलाई हा समागर्भतः प्रस्कारनत वाला प्रसितका संग्रामगर्भकिरिजाडभनि
 आग्या भयो वाला श्रद्धाकुमाले पनि भनलाग्दा हे हगुमान प्रकृतानि मितले तैले मकन वाला प्रभनि श्रुतेकप्रकारे निद्रा गरिसते
 लार्थप्रजमैले मारि जेमप्रि पठाउवावेला भयो भनि मलादि प्रवचनबोलिकन ताला श्रुतेकप्रकारे हगुमानलाई बान प्रहा
 र्भयोः फेरि श्रुतेकसस्त्रश्रुको नोहसला ताला हगुमानले जान श्रद्धाकुमाले प्रहरगारिमायाको सबै सस्त्रश्रुको नोहसहि
 कन सबैवानडिबेलिकन फालि दियो ताहा हगुमानले कोधगरि धडै कसै वृथा प्रकुवठाउबेलिकन लिप्रताहा श्रद्धा
 कुमादेउ जाईलाग्दा ताहाति हगुमान वृथालिगमा को देखिकन हगुमानका हात मारमा को वृथा श्रद्धाकुमाले प्र
 ण्डगरे प्रसालि दियो ताहा फेरि श्रद्धाकुमाले पनि पर्वतमा मानि प्रमा को जस्तो सर्वंग सरिआ प्रग रिवाता
 प्रहार्गयो ताहा हगुमानले पनि पर्वतको श्रुगलि पर श्रद्धाकुमा को रिथ प्रहार्ग रिदियो ताहाति रथको हस्ती
 आदिसारथिसहित भुर्ता भया को देखिकन श्रद्धाकुमाले कोधगरिकन विरथी भै कन पनि महा पराक्रमले

राम
 १७

हनुमानसितपुद्गलप्रसवेलासा हनुमानलेपनिश्रुतांतकोअगरि दुगुदैगयो रश्मिकुमाकोदुवैजोशमा
समातिःसमकेराकुमाईकनभुमिसाराभिआफ्राप्रकुगोशलेटेकिःप्रकुगोशहातसमाईःश्रुताकुमाकनभा
तालाश्रुताकुमाकनभाकोकुतावतासुनोरमाहाकोअगरितावतालेईद्रजितलाईभनलागोहेप्रद्रईद्र
जितप्रलोकिरभितवानरप्रवदलेहामिहहकाअनेकउमराईमारिदियोहेप्रद्रईद्रजिततकलोभन्यादेवराजाईद्रता
ईजितिरहनाश्रुवकोप्रकुवदवानरतैलेआजमागुपद्यभन्यारताहाईद्रजितलेःविंतिगनीलागोहेवितातयाईको
आग्याजलेमगेकनश्रुवसप्रसकिंभितवानरलाईआजमैलेमानजांदुभातिआफनापिताकोहनुमानश्रुगिकार
गरेरआफ्रापितारावतालाईप्रदक्षिनगरिकनअनेककौदपदिहलाईईद्रजितरथमावाटिःमहाश्रुहंकार
लेसिंहनादगरिमयोताहाहनुमानकोसमिभाप्रमोरईद्रजितलेहकोहेहनुमानश्रुजतहामिहहकोहा
तमापरिसहामिहहकोमेसोश्रुसोकवनिकाभाईतपातगरितैलेबिगारिसश्रुवतश्रुजजेमाप्रिप्रभा
उदुभतिमहाश्रुहंकार्लेअनेकसलश्रुसप्रहार्गयोताहाहनुमानकासरिमीअनेकसलश्रुसलाग्याकोस
हिकनहनुमानलेमहाकोअगरिअवलगतकोआमप्रकुवदउभेलिकनवहीकनतेसामलेप्रहार्गरि
नेकसैन्यकनमारिदियाताहावाकिरहाकासैन्यसवैईद्रजितवसाकाठाउमाभागिगयाताहाकेरिईद्रजित

ले पाव गोठवान निकर त हनुमान का हृदय मा प्रहर्ग रिदि योः ता हा के रि हनुमान ले पति अल गुरु को था मय क
वज ७ छे लि लि पर मा हा को अले मो डै वही कन ईद्र जित लाई ते स थाम ले प्र हा र्ग योः ता हा ईद्र जित ले पति थाम ले प्र
हा र्ग लि मा प्रा को दे खेरः तिर गोठवान नि कि र अका सै मा षण्ड २ गरि वे सा लि दि याः ता हा के रि ईवान ले हा नु मा त को हा
त मा प्र हा र्ग योः ता हा हनुमान का हृदय वा ट र हा त वा ट पति रा त का आ रा व होः जो आ रा व सा को हनुमान आदि
सो भा व भै र सा ता हा प्र स ईद्र जित को वान प्र हा र्ग योः सै हिक न हनुमान को अग रि क स व द्वा य क वज ७
छे लि क लि पर ईद्र जी त लाई प्र हा र्ग योः ता हा के रि ईद्र जित ले य क व द्वा अ का स मा आ प्रा को दे बि पा न व द्वा वा
न निकेर प्र हा र्ग रि अ का सै मा षण्ड २ गरि भु मि मा ष सा लि दि याः के रि सा त व द्वा वान लि पर हनुमान का क पा
ल मा प्र हा र्ग रि दि याः ता हा हनुमान ले जो वान का नो ट ले अ लि क प रि स मी भै र ग भ योः ता हा के रि ने का भ यो र
म हा भ यं कर फ ल प व द्वा ७ छे लि प्र हा र्ग ग भ योः ता हा के रि ईद्र जित ले आ फु दे ड न ला गैः मा थो डै वा ह
वज वा रा नि कि अ का सै मा षण्ड २ गरि ष सा लि दि योः प्र स्र का र ले मा हा शु शु गरि र हं द मा ता हा ईद्र जि
त ले निं त ना ग योः प्र स्ता २ अ स्र स स्र ले प्र हा र्ग रि क न पतिः हनुमान लाई के हि भ योः स वे वि स्फु ल भ यो
अ व मै ले क्रा स स्र प्र हा र्ग ग यो भ नि मि ता ई अ व भ न्ना प्र स्र हो ई नः भा नि ना गा अ स्र प्र हा र्ग योः यो ना गा

राम

१८

सत्त्व मा हनुमान पन्ना र ताहा सवै राक्षस हर ईद्र जित प्रमुख ले माहा स दले सिंग नाद सो रागिक रायाः ताहा प्र
दिः सवै लोक हल ले रावता का हनु मा जे कन ईद्र जित ले हनु मान लाई नाग प्रास ले काय गभयोः भनि विंति गनी ग
या ताहा ईद्र जित सित र हन्नाः सवै राक्षस हल ले अने कतर हले हनु मान लाई दुष दिया कसे ले मुखिले प्रहार्ज
या कसे ले दुंगाले हन्ना कसे ले ई दले हन्ना प्रस्ता प्रकार ले अने कतर हले दुष दिया लंकाः सहर माले ग्या राव
न का हनु मीलै ग्या ताहा रावन अति हर्ष गारिकन भन्त लागा हे पुत्र ईद्र जित तथ अर मेरो पुत्र हो सः तजतिको
परक्रमी को हि दैन भनि ताहा ईद्र जित लाई अने क सिरा पाव दि मान ग्या ताहा रावन ले भन्त लागा हे हनु मा
नत का कारता ले माहा आइ सः का कारता ले तैले असे कवनि का विगारि सः भन्ना र ताहा हनु मान ले रावन का वन
सुनि नित नगर्भ भयो कसो गारि प्रस रावता लाई जित न सकि प्रला तन को अंगुष्ठि पनि सर्व जस्तो भया को रेस्ता
रावता कन कसो राम मंद ले जित न सकि प्रला भनि विताई ताहा हनु मान ले भन्त लागा हे दस ग्वा रावता मे
रावन सुन मक संकु राम मंद को दु दु है भन्ना र ताहा रावन ले भन्त लागा हे हनु मानः त दु म्भै आइ न्या
ले मेरा प्रसहित डमरा वर ह का कारता मा मारि दिई सः भन्ना र ताहा हनु मान ले पनि भन्त लागा हे रावता ई
र हल ले मलाई मानी कन आया मेले पनि माया को हो भन्ना ताहा हनु मान का वन सु नि रावता ले भन्त लागा

हे पापिष्ठरुमानः तैले मेरा वेसर से वाकू मारिस अजतलाई मैले मारु भन्यार ता हा रावताले सामा
वस्या कालो कहललाई भन्यालागा हे प्रभो प्रसरुमानलाई मारन ले जाई भन्यार ते सेवेलामा विलापले रुकु
मै कन ताहा सामा अरुले सुन्या को जस्तै न सुन्या मै गरिकन रुकुमानले भन्यालागा मेरा वावालाई माया को ज
स्तै मात्र मलाई न मार भन्या प्रस्य कारले डराया को राधा सरुले बाल पाया रावता का रुकुमी विंति गन्या हेमा
हारा जारावता प्रो रुकुमान अनर्थ डराई कन मेरा वाया माया को जस्तो मात्र न मार भं दु भन्यार ते सेवेलामा
विभीषनले भन्यालागा हे महाराज रावता अव देवि काम धि भन्या उत आडन्यालाई मारी रित दैन विसे बले प्रो
राम भं दु को उत भयो प्रो रुकुमानलाई न मारु रुवस भन्यार ता हा रावताले भन्यालागा हे विभीषन तिमिले भन्या
कानि मित म प्रानलिन्या दैन अवस्य गरु प्रसरुमानले भन्या जस्तै मात्र सास्ति गर्दु भन्यार आ फ्राडन रावत
रुः कन भन्यालागा हे डमराव हो सवै तिमि रुहले डसले भन्या को जस्तै तिमि रुहले सोध भन्यार ता हा डमरा
वरुहले सोधनलागा हे रुकुमान तिम्रा वायालाई कसो गरि सास्ति गन्या भन भन्यार न डराई डराडु प्रदेन भ
भन्यार ता हा रुकुमानले डराया को जस्तै गरिकन आ फेले कं म पिकन भन्यालागा हे प्रभो सुनः मेरा वाया ला
ई प्रसो गन्या प्रदु मी वति वालि गला मा फलां को मुं गरुं डाई डोहले वाधी वाजा वजाई देस दु मारि कन

राम
१८

अनेक लड्डु ले पोषा दिना इते स जोषा रिमा दु दहा सि. पो लड्डु को पोषा रिमा. स साई दिया. भन्या. मलाई मा ग्य
सो नगर भन्या. ताहा पदि तिकुरा सवै रावन लाई सुनाया. ताहा रावणाले ई कुरा सुनि. अति हर्ष मान गरि भन्या
लाग्या. हे उमरा हो. उसले भन्या जस्तो गर भन्या. ताहा तिरु मान का पुद्य मी क पाले वै हि. तेला हा लि. बाथी
पालिकन. सो र मन कालां को मुजो वनाई लो मुजो गला मा झुं जाई. हात फर्की ई डोरिले बाथी कन अनेक
वाजा वजाई. चिस्या ई कन दे सद्यु माई कन ले गया. का वेला मा हे न गया क सवै लोक रुहले हा संग रिकन कुटि
दुं गोलो हा ति. प्रसन्न कारले सा ति गरि दे सद्यु माई लो मा का वेला मा. पोषा र सिताले सुनु भयो. अग्नि को सो र
नगर भयो. हे अग्नि जो रुमान को पुद्यर आदि. मा को प्रक वंश के सं मनि. नषा भनि आग्या गत भयो. प्राप्ता
को दे म्या भन्या. मैले प्राप्ता गतं ता भनि आग्या गत भयो. ताहा अग्नि ले के हि गरे नर. ते सवेला मा. पो लं का स
रु मी अनेक ति को न ति को प्रत्य अनेक सुन को ठोका. ठाडि मा. अनेक संस्र अस्त्र सुनले नता या का छा ना भयो
का आदि. ये हुन मान ले. हेई जानु भयो. दे सद्यु माया का वेला मा. मक कोट ना परि भन्या को सुस्त्र. यो हुन मा
न ले हेरि जानु भयो. ताहा दे सद्यु माई स कि. कन. ये हुन मान द द का पोषा रिमा स सा लि दिया. ताहा
पुई मीत्र मायिरा विबु डि र कन र ले. मायि ति सुसो गारि हे न भयो. अति बुडिर हुन भयो. ताहा यस्तो

कोरिले र हंदा देस कालोक हरु ले माया मनी म बलाग्या के रिमाया का दैन भना यो हरु मान का मन पया सम्म यस
प्रकाले मालगारि य सवेला मा हरु मान ले अवता बेला भयो भनि निता ईश्रामा भिषी कन लो डु दका यो परिमा गुंडि
कन मृत कजस्तो गरि हरु भयो ता हा लंका सहर कालोक हरु सवेले अवता मा मो भानि सवेले सिंह ना दग रिलंका
सह मा गया यस वेला मा हरु मान ले प्रनि सुस्त गरि मा थी तिर आया ले हे दा को हि प्रनि न भया को दे प्रि गुभ
यो यस वेला मा लो पो परिमा रसा को दुदल डु सप्र धि उ आदिषा गु भयो र ति हरु मान ले आ फ्रा सरि
मा क तुलोग रि कन आ फुले को को ट मा परिष भना को स ले तिक न जा गु भयो र लो परिष भना को सत्र लि व हि
कन लोक हरु माया को सि भा गि गया काल गदै मारि दिया यस प्रकार ले अनेक लोक हरु कन मारे के रि रावन
को अति प्रि यम गरि लाहा ले वना ईराया को धर मा कु दिज गु भयो र ता हा लो रिको धर अजिते डा हा गरि
दि गु भयो ता हा पधि सवे लोक को धर मा पुद मी रसा को अजिते डा हा गरि दिया यस वेला मा लंका सह मा
अजिते डा हा गया को वायु ले दे प्र गु भयो र आ फ्रा पुत्र हरु मान ला ई गो हा र दिन कन वायु आ डु गु भयो ता हा वायु
ले प्रनि गो हर दि गु भयो वि से प्र ले अव दे सि रावन का भय ले आ फ्रा मनो गत ले दिना पा प्र न व अव आ फ्रा सो ईश्र

लेजाग्रभयोः साहाय्य देवतालेपनिः साहाय्ये गते जाग्रभयोः सर्वैलंका सजे शृणुगारि अनेक हस्ति अनेक घोडा गदा हाथ्यादि आगाले
लेपो सिंहे साहाय्य को आया हाहा विसम प्रले आगाले पादा दे घेर ताहा रावताले भल लाग्या हे नि कुं भ हरे प्रस किं भित्वा न र कन
ले हा मि हस्त को लंका राज्य मा अजिले डारु गरि शृणुगारि जो हे नि कुं भ त पराक्रमि ह स जो वान लाई त ग पर मार्ग पद्य मान सक्ति
न भन्ना राज्य को मान स लाग्य गरि ताहि नि कुं भले भं बलाग्यो हे द स गव मा हा राजा अव से त माई का आगाले मा मान जां द्यु भनि
ताहा नि कुं भले रावन कन प्रदक्षिण गरि अनेक लस्कर पद्य लाई हनुमान का समिप मा ग्या ताहा हनुमान ले देख ग्रभयो हे नि कुं भ युद्ध गनी
कन आयो भनि देख ग्रभयो हे नि हनुमान ले पति परिसर से कुटिकन सर्वै लोक कन मारि दिया के रि नि कुं भ लाई पति मारि दिया के रि लंका मा ककि
रसा का थर मा पति आगे लाई दिया सर्वै पुर अनेक वलु शृणुगारि आगाले पायो सुवर्ण मयलंका अजिले दग्ध गरि हनुमान आये ले हो र स
ग्रभयो ताहा के रि रावताले भल लाग्या हे विरुपाक्ष आदि सर्वै राक्षस हस्ति मि हस्त सर्वै गै कन लो किं भित्वा न र कन मार भन्ना ताहा विरु
पाक्षाले रावण को आजा सिर मा राधि अनेक सैन्य पद्य लाई हनुमान का समिप मा पुग्या ताहा विरुपाक्ष संग हनुमान ले महा युद्ध गरी भयो
ताहा पद्य हनुमान ले माहा क्रोध गरि अनेक सैन्य लाई मारि दिया के रि विरुपाक्ष लाई पति मारि दिया ताहा के रि वाकि रसा का माहा
सेन अनेक लस्कर सर्वै मारि ताहा हनुमान निर्भय गरि हनुग्रभयो प्रो बव र वताले मुन्या ताहा माहा क्रोध गरि हनुग्रभयो प्रस्य कार ले हनुमा
के रि हनुमान ले आक्रामन मा जस्तो लाग्यो को भि प्रो तस्तै तरु ले ठाड २ मा आगे लाई हिम को हि जोई पोई आगाले पो लि मारि रसा का को हि
आगाले पो लि डराई वाहिरा नि स्की कन आड्या लाई माया ताहा पद्य राक्षस राक्षसि मि हस्त हा दि दिसा पुत्र हा मा ताहा नाथ भनि सर्वै ठाड
व्याघ्र मान भै रोई कराई अनेक राक्षस हस्त का खि हस्त भागि कन प्रपार ल मा धरि रसा ति स्त्री हस्त कस्तो तरु ले रसा भन्ना स्वर्ग वाट दे
वता हस्त ले हो रि रसा का जस्तो हे रि रसा ताहा हनुमान ले ते स प्रपार वाट हे न्मी राक्षसि मि हस्त लाई आगाले पो लि कन माया ति हनुमा

नलेयकुवविभीषनकोकरवाहिकुलंकागरिसवैभसगरिआगोलीईदिप्राताहापदिहगुमानकुदिकनसमुद्रकाकिनरमा
रहगुभयोआप्रापुदकोआगेसमुद्रमाफालिनिभायायसवेतामाहगुमानकनपरिसर्मभयेरुश्रुलिकवारवाहिरहगुभ
योवायुलेगोहादिआरसितालेआगिलाईप्रार्थनगारेहगुमानकापुदमीआगालेभायेनश्रुतांतसितलभयोहेपार्वतिको
हिमगुदाले श्रीरामभंड्रकोनामसमरतामात्रगमालेसवैप्रापमुक्तनैकनसुखसारसमुद्रपार्तद्वनयस्ता श्रीरघुनाथकादुदह
गुमानलेलायाकोआगोलेभायोभतिश्रीमाहादेवलैपार्वतिकनसुनाउगुभयोः॥ इतिश्रीश्रुत्यामात्राप्रनेउमा महेश्वरसम्या
देसुदरकांडेवतुर्थोप्याय॥४॥ श्रीसदासिवौवाय॥॥ हेपार्वतिताहापदिहगुमानसिताभयाकाजगामागुगिकनसि
ताकननमस्कारगरिहगुमानविंतिगर्नलाग्याहेसितादेविश्रीरामभंड्रभयाकाजगामाजांयुतपाईलेभकनआग्यादिगुखसखा
डैतपाईकनहेगुमावलागुगुन्यादभनिविंतिगर्नभयातिहगुमानलेसिताकनप्रदक्षिनागर्नभयोफेरिविंतिगर्नभयाहे
देविमजांयुश्रवतपाईलेदेपगुहोला श्रीरामलक्ष्मणश्रुतकोटिवानरहहृतपाईलेदेवनापाडगुहोलातपाईको
कमानहोलाभतिहगुमानलेविंतिगर्नभयोताहादुषलेगसरसाकिसितालेपनिआग्यागार्दिभईतहेहगुमानतमोमुखदे
प्रतैमाभेरेसवैदुषहराईगयोश्रवतिमिज्ञानलागोभैलेकेसोगारिहगुश्रीरामकावातासुभुनपाईकनभेरेप्राणकसोग
रिहलाभतिरताहाहगुमानलेविंतिगर्नलाग्याहेअनकिदेवितस्तोतपाईलेमनमाभितनगर्नभयोताभेरेकाव्यमाराज
गर्नखसरभैलेक्षानमात्रले श्रीरामकाहनुमीतपाईलाईप्रभावनलैजांयुभन्यारताहासितालेआग्यागर्नभयोहेहगुमान
श्रभवसमुद्रसुकाईकनपतिपुदगरिरावताभारिश्रीरामभंड्रलेफेरिआफनाजगामालैजागुभयापोश्रीरामभंड्र
श्रवनमागैकनमानलाग्यापोमश्रुवनामाभैकिरह्यासितसोथेनरदधीवक्रभन्याकोवानरलेनषावभनपछायो

राम
२१

ताहाप्रदि मय्युपागगरिरहमावानरुहलेदयीवक्रलेपठायकोवानरुहलाई मुखिलेप्रकारगरिअनेकप्रकारलेकुटिक
नपठाय ताहाप्रदि मय्युवनामायो किरहमा सुग्रीवको मामा दयीवक्रवानर आदिसमेत प्रादि **श्री** अलेवानरको
राजा सुग्रीवको हनु मी गयो रयाहाप्रगिकन दयीवक्रले सुग्रीवका हनु मी विंति गर्न लाग्यो हे माहाराजा सुग्रीव मस्त
उपादु भयो हा मिह रुले यो मय्युवन सस्मारा गतिराया को आज्यो मय्युवनमा अंग दयादि हठमानले विगारि दियो
भन्ना हे सदयीवक्र को वन सुनिताहा सुग्रीवले मस्त हर्ष मान गरि आमा गर्दी भयो हे दयीवक्र लोवा मुको पुत्र ह
ठमानले सिता कनहे रिआया तनकन केहि संदेह दैन सिता कन दोषिआया को भयो लोवयुवन हे न कस्को सामर्थ
होला यस्तो उमा सबै कार्य हठमानले मया तेसा केहि संदेह दैन प्रकारनले सुग्रीवका कुरा को वृत्त सुनु भयो
श्री राम मुले सुग्रीव कन आमा गर्नु भयो हे मित्र सुग्रीव त पारिले सिता को कुरा गर्नु भयो नितो भनि आमा भयो
रताहा सुग्रीवले आमा गार विंति गर्न लाग्यो हे मित्र श्री राम मंदिर ई पथी कि प्रति सिता देवि हे रिआया कसो भना
हठमान प्रमुखले मेरो मय्युवन का फल मुल छायो क्षनि भवरआयो तस्वारिका नौ कि वल्ला रुहलाई कुट्या दन
हे माहाराजा श्री राम हा मिह रुले पठाय को कोर्जे सिधुन भयो को भयो मेरा वयुवन हे न पतिस कन्या थी पुन
तेसकारनले सिता कन दोषि भेटिआया भानि मैले ति अग्रगया यक वन दधि वक्रलाई भन्ना केरिले वयुवन
काथो कि रुहलाई भन्ना लाग्यो हे रथो पाल ति मिह रुले डराउनु पर्दैन मेरा आमा ले भन अंगद प्रमुख वानर रुह
आहा मेरा हनु मी डा किमा उभनी आमा भयो र ई ने रुह वा मुको जलो वे गले गै कन हठमान रुहलाई भन्ना

ग्राहे हनुमान आदि सर्वैवानर हनुमान सुग्रीव का आशले सर्वै सुग्रीव का हनुमान सुग्रीव श्री राम तदुपमा सहित लेति निरुह आया को
 हे रौला वडो ई दाले रहु मया को दू मो वन सुनि ताहा हनुमान अंग दकन अघि ताई सर्वै वानर हनुमान सर्वै माहा वेगले सुग्रीव का
 हनुमान आका समा गति जोग भयो ताहा प्रदि श्री राम का भरतामा सखा गप्र नाम गति केरि सुग्रीव लाई पति सखा गप्र नाम गति
 भयो ताहा हनुमान श्री राघव का हनुमान विंति गनीलागा हे श्री राम तयाई का आया लेलं का मासिता भोजन गप्र लंका को प्रजा
 हनुमान प्रर मा भौ र पति सिता कनया ईन केरि पापं पंन को टि ५५ मंत्रि हनुका वर मा हे यौर तै पति सिता कनया
 वन सकि रा र राजा गुरु मा गै कन सर्वै गड मा गै कन सर्वै हे मा कहि पति दैन अरव का ह भोजन जाई भनि मित नगरि साध
 स्त्र कारले रसा का वेला मा श्री स्वति कीर्ति हुनन प्रस्कारा न भै कसो म आउनु हे हनुमान श्री ले ति मि क कि जाई केहि प्रका
 र सिता पावला गनु भयो सम मै ले के से गरिकन पति प्रान आरागारिकन र होला भनि सिता ले आया दिई नु ताहा हनुमान
 ले हनुमान भनि सिता लाई प्रदधीन गति ई हनुमान समुद्र नाधि मै नाकार पर्वत का मा थी बहन गया ई हनुमान मा थी मुगु भ
 मोर ताहा वाज का जस्तो वेग गरि फट कि कन जागु भयो तिस ३० जो जन भुमि दे मि मा थी मुगु का यो पर्वत ई हनुमान का गो
 डाले टेका का वेगले यो पर्वत पथी को सम भौ गयो ई हनुमान फट कि कन जा दामा अका समा गति वेसि महा सभले
 करा यो यो सद्य सुने र समुद्र वारि र हनुमान वानर हनुमान पंकि आया भनि भासा पाया र महा हनुमान गरि
 ईन हनुमान पति अंग द प्र मु छले महा दुलो सभले सिं हना द गरि दिया ताहा विर भयो का वानर हनुमान कुरा गतिलागा
 हे वानर हो सद्य मा गले आहा भयो हनुमान ले का श्री सिद्ध गरि आयो ई वानर को श्री हनुमान आया हे हनुमान कुरा
 गदै रसा का वेला मा हनुमान पति आई मुगु ताहा का वानर हनुमान का छाडि मा मुगु ताहा हनुमान गले सर्वै दत्त

राम
 २२

कुरासुतावतुभयोः हेवानरहो मैलो सताकनयो जिहेरिआभुलंकाको असोकवतिका मारहे दुरलो असोकवतिका
पनि विगारिदिआकावेला माहे अंगद जम्बवानदिसवै विरहो ताहारा दासहस अशुकमार आदि विरह सवै मैल
मायाताहा पदि ईद्र जित आयो रते सले मलाई ताग पासले वा भीले गयो रावनका हजु माले जाई अनेक सासिग
आकस्तो सासि भन्या गलामा सोर मनको फलांमको मुगो जुं डाई पुदर मावति वालि लेका सहर युमाई कन दूद
का पोषरि मावसाई दिआ ताहा पदि मपनि मया कौजस्तो भौरहा हेन आउना रुहले पनि मायो भनिठानि सवै
फकिग है अंगद पसवेला मा मपोषरि मावसि सुस्त हे पारः पोषवाठ मा भी आई कनलंका राज्य सवै अजिले
अहमरि दिआ ताहारावतासि तपनि मैले कुराग रिआ अशु अवलानि रुह श्रीरामलक्ष्मण सुग्रीव को हजु मीजाउ
हिडा भानि हजु मानले भन्यो रताहा वानर रुहले पन्य २ हजु मान भानि अलिगनगर्भ भयो को हिवा नर रुहले
गुमान को पुजागया पुदमि शुभनगया को हिमाहा रुषी नले गाननलागया ताहा पदि हजु मान अंगद प्रमुख
वानर रुह माहा रुषले फिर्ग भयो ताहा फ कि आया कावेला मा वानर रुहले सुग्रीव को मयुवन भन्या को देआ
र अंगद का हजु मी विंतिगयो हे विर अंगद हा मि रुह सवै को अति भोग लाग्यो प्रसवन मा अज फल मूल भां दो
हेजु वरजा तपाईले आग्या दिगु हवस हा मि रुह सवै ले संतुष्ट गरी आई श्रीरामलक्ष्मण सुग्रीव को दर्शन गरी जाउ
ला भन्यार ताहा अंगदले पनि आग्या दिगु भयो हे हजु मान आदि वानर रुह हो हा मि आया को कार्य हजु मान का प्रसा
दले सिद्ध भयो अहे प्रो मयुवता मा फल मूल भाउ भनि अंगदले आग्या दिआ र माहा वानर रुह का प्रथम पूर देवो

रघुसपूरमामगै कन हेन गयो सुता हाव दू को मधिर हगु भनि राधासि निरुह्यौ किराभा को दू हे प्रभु प्रो सिता
 निराहर गारि अत्यंत सो क गरि हाराम भनिकार ई रहि न कालो वल एक वोरि यस्त सिता मैले हे मा हे राम प्रो अमा
 सिता कन मैले सुस्त २ गरि को अग ग्याः हूष माव सि अति सागु भै कन तपाई को कथा जन्म हुगु भया दो बिः डण्ड कारं तो
 मा आ वगु भयाः प्रप्यंत मैले सुता प्रोः उपा रा रावन ले उत कन भो रिले ग्या पयि तपाई ले सुगि व मित्र गर्त भया को
 वालि व अगर्त भया को प्रो सर्व सुना भा ता हा पयि हा मिह रु ग्या को पनि सुता गाः हा मिह रु सुगि व ले सिता प्रो
 जना कन प्रग प्रो हा मिह रु क लो भन्या मरु सत्य वानर रु रु का मलाई जितिर रु न्या रु रु फल फल मात्र आहार ग
 रि हि ड्या अरु वानर रु रु सर्वे ले सबै ठा उमा भोजन गयो प्रमात्र अरु जा हा आ अम को हुं भन्या सुगि व को मध्री श्री रघु ना
 भ को दास अज श्री राम को भार्य सिता कन दे प्रो र मैले ग्या को कपोल सा फल भयो भनि य सप्र का ले भन्या को सोर सुनु
 भ प्रो र ता हा सिता ले हे रि आ ग्या गर्दि भईत प्रो अति सुभ धार अम त व मन मेरा कान म क लो सुता प्रो प्रो वोलना स
 ल ले भन्या मेरा रुजु मी आ वगु पयि दू भनि आ ग्या भये र म परे वा ज प्रो सरि गरि कन सिता दे वि को द सन ग्याः न
 म स्कार गारि अलि कया छ गरि र स्मा ता हा सिता ले त को लो स भनि मलाई सो अगु भयो प्रो सर्वे वृ ता त सो अगु भयो
 हे राम मं प्र मैले सबै कुरा विंति ग्या ता हा पयि तपाई ले दि पठा डंगु भया को मुद्रि मिह रु दि ना प्रो मुद्रि दि या को हे रि
 सिता ले मलाई विस्व सग रि आ ग्या गगु भयो हे रुगु मा त माला ई रा त दि नै रा धा सि नि रु रु ले डष दि या को प्रो सर्वे ति
 मिले दे प्रो को वृ ता त सर्वे श्री राम का रुजु मी ति मिले प्रया वगु भनि आ ग्या भयो ता हा पयि मैले विंति ग्या हे सिता

राम
 २३

देवि उने श्रीरामले पतित पाई को धं दालागी रहनु भया को दूरात दिने सो कगरि रहनु भया को दूरात पाई को वाता भये नर अथ
मगै कन विंति गरीला श्रीरामले यो कुरा सुन्या विंती को सुजि कल धमरा वानर सेन सहित ले जाहा पावला गुरु न्या दूराव
न कुल सहित नास गारित पाई कन श्रीरामले ले जागु हुन्या दूहे देवि मलाई श्रीरामका रुजु माले जागु कन विरुधि गुरु हवस
तव श्रीरामले विरुध स माव न कृत से विरु मलाई व कस गुरु हवस भनि मैले विंति गमाहा हासिताले पति अर्क न सिर मारला
कोरल दिगु भयो फेरि हे राव कः प्रो प्रवृथा विंति पा ठाडु भया को दूराथा मा आसु पुर्त गरि का हो भया परा पुर्व मा विरु
म पर्वत विषम मा कागले गमा को फेरि लक्ष्मणालाई आग गरि पगमा को कुसल वार्ता भनि फेरि लक्ष्मणालाई प्रसो भनि पछमा
को दूहे कुल नंदन ति मिलाई म अग्या नि मै कन परा पुर्व मा न भया को कुवता मैले बोला प्रो वन न ति मिले क्षमा गर्त पद्य श्रीराम
ले मेरा डपर आइ कि पा गरि मे ते रथा व स भनि म कन अग्या गर्त भयो रता हासिता मा हा दुषले रुं दि भईत हे श्रीराम मैले प
वित पाई को समस्त वृतात कुरा विंति गरि सकार ता हा पद्य हे श्रीराम सित संग प्रविदा मै कन पठाडु भयो र मा जा हा तपा
ई का रुजु मी आभा हे श्रीराम सिताले मलाई विदा दिगु भयो र फेरि आ वला वेला मा रावन को प्रति प्री प्र भया को असे
क वनिका को अनेक वृथा ड भेलि कन वृक्ष न मात्र ले प्रो असे का वनिका विगारि दिना रावता को अनेक मं त्रि ड मा रा
डलाई प्रो जि लस्कर मारि दिना सप्र कुमा र्या दि मारि दी जा ता हा पद्य रावन का पुत्र ईद्र जित् आई कन मं द्ये ड आई
कन नाग सल्ले प्रहारा गरि पगयो र म आ फेरि प्रो नाग स्र मा मारि रला ते सबेला मा ईद्र जित् ले मलाई स मा ते र नाग या स
ले का धी लं का भी वले गो प्रो रावन का रुजु माले ज प्रो रावताले मलाई माले जाड भनोर ते सबेला मा धी भी वनले दुद आड

उमा लाई आजु देखि अघि प्रतिमाया को मूर्ति दै न भनि विंति गमाए विसेष राम को दुद भयो उ सो भन्ना मेरा
दुरमा वाति वालिकन गलामा फला को मुगो मुं जाई हातमा डोरिले बायो बाजा बजाई लंका सहरमा पुमाई कन दुदका
प्रोषरिमा भसाई दियो ताहा पछि अनेक लस्कर मारि दियो फेरिले का सहर अगिले डरुगारि दी मा हे श्री राम लक्ष्मणा
मैले यस्त्रकार गमाए मफ कि आमा भनि श्री राम मंद्र का हनुमा हनुमान ले विंति गर्नु भयो ई हनुमान ले वेलु मया
को वन सुनिता हा श्री राम ले अति हर्ष मान गर्नु भयो ई भक्त वसल श्री राम ले आमा गर्त कन लाग्या हे सुग्रीव स
वै प्र भरु देवता हरु ले गर्त सामर्थ्य भयो को काय हनुमान ले गर्नु भयो हे हनुमान मेरो सर्व सोति मि कन दि
उला भन्ना हनुमान कन अलिंगन गर्नु भयो श्री राम मंद्र ले हर्ष गरि ई हनुमान लाई वार वार अलिंगन गर्नु भयो
त्यो देखि कन का वस्तु प्रसाद दिंदु हे रौ भनि कोटि २ पदा २ वा तरु वस्ता भयो यस्तो सेवा भन्ना लाई कोहि दिनु
भक्त न अलिंगन मात्र गर्नु भयो भनि सबै का मनमा विष्णु दग रिधु बोला गि वस्ता यो हनुमान भै कन श्री राम
ले पुन वार फेरि अलिंगन गर्नु दिदेश गर्नु भयो ताहा सबै ले हनुमान को वेलामा हरि हर भै कन दस ददि गर्नु भयो
ताहा पछि फेरि हनुमान कन अलिंगन गरि श्री राम ले आमा गर्नु भयो हनुमान प्रसन्न लोकमा मेरा अ
लिंगन गर्नु दुर्लभा दु हे हरि गुंज वति मि मेरा भक्त मेरा प्रिय मा पनि आमा गर्नु भयो हे पावति

राम

२४

ॐ नमो भगवते श्रीरामको वरता मातुला सि पत्रादि पुष्पले पुजा
गर्भन उत्तरहृकन विष्णुले अतुलपद दिनान् प्रस्ता श्रीरामले अलि
गनागर्भया को सरिर अनेक सराप्रगर्भया को सो वायु पुत्र हनु
मान हुन भनि कौलास विषय श्री महादेवले पार्वतिलाई सुनाउदा भ राम
प्राभति सत्यलोक माव्रलाले स्वपुत्र नारदकन सुनाउनु भयो कथाहा
नै मिथारने क्षत्रमा सुत पौराणिकले सौनकादि अवि हरु कन सुनाया २५
इति श्री अक्षय राम प्रताप मा महेश्वर संवा दे सुन्दरकांडे पंचमोऽध्या
यः ॥ ५ ॥ इति श्री संख्य १८ ८५ साल आषाढ सुदि १५ रोज ७ अम

श्रीगणेशाय नमः ॥६॥

ॐ

आशा भद्रवाचि
2344
ASHA ARCHIVES

2344

2344

श्रीगणेशायनमः श्रीरुद्रौवाच हेपार्वतीताहापद्धिजंगत्संसारकोपापमोवनगर्न्यासंसारप्रतिपालनागरिधर्मरक्षा
 गर्न्यातेस्ताश्रीरामलेअयोध्यामाराज्यप्रतिपालगरिरहुनुभयाकोवेलामाचतुर्दिगवाटरिषिश्चरहरुश्रीरामचन्द्रकोदर्शनगर्नः
 कनआया रावणादिराक्षसमारिकनसिंहासनमाराजगर्नुभयाकोवेलामा माहारिषिश्चरहरुआया कुन२भन्या अतसी
 जमकी दैन्य चवन कंठति आदिपूर्वदिशाकारिषिश्चरहरुआइपुग्वा अत्रीय समुत्र प्रमुत्र अगस्त्य आदिदक्षिणदि
 शावाटआया रुशंकु कलस भृगु धूम्र तिनिहरुसूर्यसमान तिनिहरुले श्रीरामलाइआशीर्वाददिनाकनअयोध्यामाआ
 इपुग्वा तेसवेलामाराजद्वारकावाहिरवसिकन अग्निसमानरिषिहरुलेदायाछेउसोधनेभयो हेदाया श्रीरामकाकावेलाछ
 हामिहरुआयाभनिहाम्राभाषाश्रीरामछेउपुयाइदिनुपर्छभनिआग्वाभयोएदाया श्रीरामकाहजूरमागेकनविंतीगर्नलाग्वा क
 स्ताश्रीरामभन्यापूर्णचन्द्रजस्तोमुखसाक्षातनारायणकोमूर्ति तेस्ताश्रीरामकाअग्रमादायालेविंतीगर्नलाग्यो हेराघवअनेकरि
 षिश्चरहरुलेतपान्निकोदर्शनगर्न आयाभनिआग्वागरिपठाउनुभयोभनिएसप्रकारलेदायाले श्रीरामछेउविंतीगयो त्योव

रामः

१

वनसुनि श्रीरामलेहर्कमानगरि आग्या भयो हे दाम्याति अग्निसूर्यसमान ऋषि हरु कन चौडे भित्र बोला इत्याउ मछे उ ब्राह्मरा
को बाधा के ले छैन चौडे बोला इत्याउ भनि आग्या भयो र दाम्याले ऋषि हरु कन श्रीराम का हजूर माले गया नानारत्नादि अलंकार
गरिराष्या का गृह भित्र माहा सोभायमान ले आया का ऋषि हरु कन श्रीराम ले देखी हात जोरी प्रणाम गरि कन श्रीराम ले निका
आसन मार जगराउनु भयो स्वर्णालंकार आसन पात को आसन कुशासन राषि पादार्घ्य आचमनादि षोडशोपचार ले पूजा
गरि माहा मान्ये ले आदर गरि कन श्रीराम ले आग्या गर्दा भयो हे ऋषि श्वर होत पात्रि हरु का आशीर्वाद ले देव कंट कर वरा
दिए क्षसमारि कन तपाई का दर्शन गरि सको अव ए स संसार मानि श्रित ले बछु ह व स भनि आजा गत्याति वचन
सुनि ऋषि हरु ले आजा गर्ना कन लाग्या हे श्रीराम चन्द्र तपाई ले शत्रु कन मारु भयो र हामि हरु का महा आनन्द हा
मा धर्म रक्षा गर्ना काति मि न ले तपाई का माया ले युग २ मा पति अवति र्ण हुं थो ए स्कार रा तपाई ले रावण मा
नु भया को अति अद्भुत होइन तपाई कन कष्ट होइन तपाई को लीला पो होत पाई त्रैलोक्य नाथ पो हो सुधि स्थिति संहार
कर्ता ए सकारण तपात्रि को दर्शन पाऔर हाम्रो महा आनन्द भयो उपान्त सिता फिराई कन दुष्ट कन संहार साधु कन प्र

तिपालगरिअयोध्या राज्यगरिराजगुरु भया को देखि हामि हस्त काम हा हर्ष लक्ष्मण हनुमान सुग्रीव सहित गरित पाई.
आउनु भया पछि देखि कन हामि हस्त काम हा आनन्द फेरि रावण कामं विप्र हस्त विरूपाक्ष महोदर अकंपन तिनि हस्त
लाई मार्नु भया को देखि कन पनि महा आनन्द हेर घुवीर महा सरिर कुम्भ करी देवता को अवध्यतन लाई मान्या को दे
खि कन पनि हामि हस्त काम हा आनन्द फेरि त्रैलोक्य कंट कर वरा त्वस लाई मार्नु भयो हामि हस्त को निर्भय.
भैगयो फेरि मेघनाद काल मेघ समान त्वस लाई मार्नु भया का उग्रान्त केहि छैन न फेरि माहा २ वीर राव
ण को मंत्रि एक २ जना ले इन्द्र लाई जितन सामर्थ्य. तिनि हस्त को को हो भन्या अतिका यज्ञ को यशु द्रव्य
वमन महामत्त काल समान तिनि हस्त फेरि निरुं भज मुमारी घटो धरति नि हस्त लाई मार्नु भया को देखि
कन पनि हामि हस्त का अति आनन्द छ फेरि महा बल माहायार्व हेराम विसि ला देवान्त कतिनि हस्त साक्षात् य
मपतुल्य त्वस्ता २ मान्या को देखि हामि हस्त काम हा हर्ष छ हेरामंति आदि अनेक रावण को दल पति राक्षस

रामः
२

कानिमित्रलेबोधहजारवर्षसम्म तयस्यागन्या. एकहजारवर्षसम्मनिराहारगरिजलमात्र
पानगरीतयस्यागन्या. तनकातयस्यालेबुंहासंतुस्तभैकन. बुंहाआज्ञागन्या. हेवैश्रवरातिंघात
यस्यालेमसंतुस्तभयौ. वरमागभनि. आज्ञाभयोर. ताहावैश्रवरातेचिंतनागरिविंतिगर्गलाग्या
हेबुंहातयाइलेवरप्रसन्नगर्दुभन्या. उत्तरकोदिकयालगरि. प्रसन्नभयाजावस्. भनिविंतिगन्या. ता
हा. बुंहासंतुस्तभैकनआज्ञागन्या. हेवैश्रवरा. इत्यमबरुत्तभवतिमिसमेत. चारदिगयालभयौ. ति
मिधनाधियति समस्त. इव्याधिकारि. तिमि. भयौ. तथास्तुभनिबुंहाले. वरदिकन. फेरिबुंहालेपुष्पक
विमान. अत्यंततेजसवि. सुर्यसमान. कुवेरलाइदिया. ति. इवैवर. प्रसन्नभैकन. बुंहाबुंहालोमाजानुभ
यो. ताहापछि. वैश्रवराकृतार्थभैकन. पुष्पकविमानभावसि. आकासमार्गेलि. आफनुयिताकठार्डमा
गेकनविंतिगर्गकनलाग्यो. देयीता. मबुंहाकाप्रसादले. म. दिक्पालभयां. अववहुजगामात्रे. विंति
गर्गविस्पी. कोनाजगगावह्याहो. कसेलेपिडागर्गनसकन्याजगगा. मलाइवक्सु. तयाजावस्. भन्यार

ताहाविश्रवामुनिलेचिंतनागरिआग्यागर्नुभयो. हेपुत्रविश्वकर्मालेराक्षसहस्रराक्षनाकनलंकाभन्याकोनगरवनाइराव्याकोछ. तेसलं
 काअमरावतीतुल्यछ. तेसैठाउमातिमिहरुवसअत्यंतनिकोजगाछ. सुवर्णमयवैडूर्यादिनानारत्नसचीत
 गरिराव्याकोवडा२ठोकाचौरैतिरछन. अवतेसलंकामायौटापनिराक्षसछेन. श्रीनारायणकाभयलेराक्ष
 ससवैरक्तातलमाभागीगयाकाछन. हेपुत्र. तेसदिव्यपुरिमातिमिवसभनिआग्याभयोर. सस्यकारकापिता
 कोवचनसुनिधर्मात्मावैश्रवणतेसलंकामावहनइक्षागरिगया. ताहातिकुवेरवह्नुभयापछिअनेकराक्षसहस्र
 माहाहर्षमानगरिवहनआयातिधर्मात्मायक्षराजालेधर्मगरि. अनेककालसम्भराज्यभोगगरिरह्या. वषत२
 माआक्रापिताकोदर्शनगर्नाकपुष्यकविमानमावसिअनेकगंधर्वादिलेअस्तुतिगराईसुर्यकारथसमानः
 माहातेजश्रीभैकनगया. इतिश्रीअध्यात्मरामायणोउमामहेश्वरसंवादेउत्तरकांडेअगस्त्यवाक्यंचितीः
 योध्याय. श्रीशिवोवाच. हेपार्वतीतिअस्त्यलेआग्यागर्नुभयोतिवाक्यसुनिश्रीरामलेअद्भुतमानिआज्ञा

गर्नलाग्वा. हेभगवनमुनिश्चरपरापुर्वदेविलंकाराज्यकासवैराक्षसभनितपान्निलेआग्वागर्नुभयोरमेरा
चितमासंदेहभयोपलस्तकावंसमाराक्षसउत्पतिभयोभनितपान्निलेआग्वागया. तिनिहरुकाभन्दाअ
धीकोकस्ताराक्षस. कुंभकर्णारावणाकोभन्दावलियोडुन्की. पूर्वकालमाजातडुन्याराक्षसहरुकतिस
म्भकोवलियो. तिराक्षसहरुलेकाअपराधगमार. श्रीनारायणालेमार्नुभयो. तिकुराविस्तारलेआग्वाग
र्नुभयाजावस. भनिआग्वागर्नुभयोर. योवचनमुनिअगस्त्यमुनिलेहासिकनआग्वागर्नुभया. हेराघव
मैलेविंतीगर्नुभयाजावसपूर्वकालमाब्रह्मादेजलशृष्टिगया. योजलरक्षागर्नुकाअर्थलेप्राः
णिहरुशृष्टिगया. प्राणिहरुसवैब्रह्माछेउगेकनविंतीगया. हेब्रह्माहामिहरुलेकागर्नु. शुधाः
तद्यालेपीडागरिकनअतीडुःखभयोभनिविंतीगया. इवचनमुनिब्रह्मामुसुःकहासिकनआग्वाग
या. हेप्राणिहोतिमिहरुलेमछेउआश्रयलेउ. उनलेभन्याकोजस्तोगर. भनिआग्वाभर्नुभयोभनिप्रा

गिरुले जलपानगर्नलागो. कोसेले जतरशागर्नाकनवस्था. एस्प्रकारले छिधामतिगरिकनवस्था. एस्प्रका
 रले डुइयक्षगरिवस्थाको देविब्रंसा ले चितनागर्नुभयो. जलकनरशागर्नाकनवस्था हस्तकनराक्षसभनिनामकारागः
 या. जलपानरशागर्ना हस्तार्इ. यक्षभनिनामगरिदिया. यस्प्रकारले नामकर्नगयार. राक्षसहेत्रिप्रहेत्रिराक्षस
 को ओ. एमधुकेट भनुत्य. अरिंद. महेत्रि. अधर्मिकत्रिआकाशागेन. प्रहत्रि. राक्षसले. वो. हारिवोजन
 लाग्या. त्यसवेला मासंध्यादेविकायुत्रि. सारकटंकटा नामकं न्यामागो. संध्यादेविलेपनि दिंदुभनि. व्यक्तग
 रिकन विघ्नकेश. लाइयाफनिपुत्रि. दितारकटंकटा विघ्नकेशलेपनिनामत्रियाईकनसुखले वस्यो. हेराघव
 ताहापछि विघ्नकेशको विज्यलेकटंकटाका गर्भिनि भये. रइइकानन्दनवनमागेकनबालकको जन्मभयो
 गंगाले कुमारजन्माईकनसरोवरमा फालिगयो. तेसवेला माबालकनगयो. तेसबालकतां ही फालिगयो. त्योवा
 लकभयायनि अग्निज्वाला जस्तै तेसवेला मा त्यो बालकका दुधा भयो. रआफनु हात आफैले चगाई मेघले गर्जा
 के गरिसधगरिकरायो. तेसवेला मा श्रीमहादेवले पार्वति सहित द्रवभमा वह्नित्यस्थाउमा आउनु भयो. रवा

श्रीराम०

६

हरकेतुमतिका पुत्र तेस्की पुत्री को नाम पुष्पोत्कटा राका नैकसि भिरसीति चार पुत्री सुमारिको मारिकी स्त्री को नाम वसु
दातस्का पुत्र हरको नाम अनर अनिर हरसंपति तिनि हरवारजना विभीषण को मंत्री तिनि हरमारिको पुत्र राक्षसका सोभा
बले इन्द्रादिदेव नागयक्षादि लाई अनेक पीडा दिगया काल देवता ले प्राणि हर लाई भय दिया है समस्त इन्द्रादिदेवता हर लाई पी
डा गये ॥ ॥ इति श्री रामायणे उमामहेश्वरसम्वादे उत्तरकांडे अगस्त्यवाक्यं वरप्रदानं नाम ॥ ॥ ताहा पद्धि ते सराक्ष सुति नैन
ना ले पिडा दिक न देव लोक आबिलोक हर ले सबे भय ले डराई श्री मा हां देव का सरन गयारु सबे ले पनी श्री
मा हां देव का चरण मा प्रदक्षि ना गरि हात जोरि कन विनिग नै ला ग्या है परमेश्वर श्री मा हां देव सुकेसको
पुत्र मा ल्यवता दि राक्षस हर ले अत्यंत दुष दि यो व ह्मा छे उवर प्र सा दु पाइ करण समस्त प्रजाला इक छे दियो
हां मि इन्द्रय प्रवतण कुवेर आदि हामि हर सबे अनाथ भयुं तीनि हर ले स्वर्ग राज्य मा उंचाट ना गन्या मा ल्य
व्रत सुमारि मारि तिनि हर ले हा मा भाग सबे हर न गि दियो तिनि हर कन संग्राम मा जितन सकेन नृ है परमेश्व
र एस्तो अवस्था हा मिलाई प्राप्ता भयो त पाई ले हामि हर लाई अभय दिनु भया जाव स भति श्री महादेव

हामिहरुसवैतपानिकासरणामाआयौं हामिलाइरक्षागर्नाअरुकोहिछैनएस्कारण। उत्तरकाण्ड

छेउविनिगन्यातिदेवताहरुकाकरुणायुक्तकावचसुनि करुणामये श्रीमाहादेवलेआग्यागर्नाकिनलाग्याहेदे-
वा मैलेसुकेशकोपुत्रहरुमान्छुदैँन यत्नमात्रमैलेसुनाउछु सुनहेदेवा तिमिहरुसवैश्रीनारायणछेउगैकन
तोवृत्तान्तसवै विंतिगर राक्षसवंसकोकंठकङ्कुभयाकोपुरुषोत्तम माहाविष्णु तनलेमान्छु भनि श्रीमाहादेव
लेआग्यागर्नुभयोरतिवचनसुनि देवताहरुसवैकायनि चित्तमाहर्षमानगरि श्रीविष्णुकासमीपमागैकन विंति
गर्नलाग्या हेपरमेश्वर विष्णु हामिहरुसवै सुकेशकोपुत्रहरुलेब्रह्माकोवरयाइकन स्वर्गराज्यसवैलियोत्रिकु
टाचलयवर्तमाथिलंकापुरिमावशीकन हामिहरुलाइमहापीडागन्यो हेपुरुषोत्तम एस्कारण तथाजीलेने
सराक्षसहरुलाइमान्छुभयाजावस हामिहरुलाइअभयदिनुहवस भनिदेवताहरुलेविंतिगन्यातिवचनसु
नि तिवचनसुनि शत्रुलाइभयदिन्या श्रीनारायणलेआग्यागर्नाकिनलाग्या हेदेवा सुकेशराक्षसकोपु
त्र मात्पवन्तमारिसुमारि तिनहरुमैलेजान्याकोछु हेदेवात्यसयायात्मा राक्षसहरुसवैमैले वंशगरुला
तिमिहरुलालेडराउनयदैँन मैलेसंग्रामगरिकन मारुला संतापछाडिकन तिमिहरुवस भनि हेराम विष्णु
ले यस्यकारलेआज्ञागन्याकोसुनि देवताहरुसवैले श्रीनारायणकाचरणामा नमस्कारगरीकननि

रामः

भयभयेभनिचिताईआफना२गहमागया.एसप्रकारलेउयमदेवताहरुलेगयाकोसमाचारमालेबन्नससलेसुः
निकन.आफनुभाताहरुकनभनलागोहेभाताहेदेवगनअधिगनवतुलिकनतिमिहामिकनमार्नाकन.नाभाउप्र
मउपायगरिकनश्रीमहादेवछेउविनिगया.श्रीमहादेवलेविष्णुछेउ.जाउभनिआशाभयो.देवताहरुसबैविष्णु
छेउगेकन.विनिगसगया.हेयरमेअर.महाविष्णु.सुकेशकोयुत्र.हरुलेप्रसाछेउवरदानयाइकन.सर्गराज्यसबैलि
योभनि.नाताप्रकारलेविनिगया.ताहाश्रीनारायणलेआज्ञादियो.हेदेवतातिमिहरुकाशु.सबैमेलेसंगामगरिकन
मार्नाकनप्रतिज्ञागयो.एसप्रकारलेहामिहरुलेयत्रगनेययो.पुर्वकालमाहिरणकशिपुरआदिनानादेवमुचिः
फलने.आदिदेवहरुकन.नाहायगलेमाया.माहापराक्रमि.देवहरु.अनेकमायाजान्यातिनिहरुसबैअनेकलाइमा
नुभयो.तस्ता२कालदेवहरुकोकाल.तनारायणलेहामिहरुलाइमार्नाकनचित्रतागयो.एसप्रकारलेहामिहरु
संधिगनुहिउतनुलाइशुगनऊन्याछैन.भनिएसप्रकारलेधर्मात्माभाल्यबन्नलेभयो.ताहाभारिसुमारि.डुवैलेभ
नलाग्य.हेभातातिमिहामि.लेदन्नयहलोकप्रतिपालगरि.रस्याथ्यो.आफनाधर्मयतिपालनागर्तागरिरस्याथ्यो.हा
मिलाई.आफधर्मयतिपालनागरिरस्यासंम.दीर्घजितनसकन्याकोछ.कोरुन्याछे.हामिलाइयानमृ.कोभयहो
लाहामिलेदेवताकोशस्त्रअस्त्रकाचोतसहिकन.देवताहरुलाइजितिरस्याथ्यो.हामिलाइजितनुसकन्याकोछ.हेभा

तानारायण रुद्रवृत्ततिनिहुरूपनि संगमविषये हाप्रा अग्रमा रहन सकन्यो छैनं भति मारिसुमारिले मात्यवत्र
आई अति दिक्कन अवहामिते संगमगर्त हिउ भनि समस्त सैन्यवतुलिकन संगमगर्तका अर्थले प्रस्थानगारिनि
स्व्या पूर्वकालमा जन्मा सुरगया है गया रथहस्ति अश्वमाथि चक्रिकन कतिगडा हालमा चक्रि कति अनेक गदा
हानोरिराया को रथमा चक्रिकन शिशु भुंजंग मकर मत्स्य कछुप गरुड समायछि सिंह व्याघ्र वरुह गवय सस
असंख्या लेवी कु देवता हरु जितना कारण लेका छारि महा अहंकार गरि नाद गरि निस्काते सबेला मा जाना
उत्पात भयो भुमिमापनि आकासमापनि नाना भयातक उत्पात भयो त्यो उत्पात भया को देखि लेका मावस्था कोषा
निका म हा वास उच्च भयो त्ये सबेला मा म्हा विप्र भयो समुद्र प्रमि कषोल भै कन प्रवर्त प्रमि कं प्रमा भयो
भुतादि प्रमि ताम्र तला गमा कने कण्ठ आदि प्रमि मत्तला का र गरि आकासमा भ्रमन गम्यो एसकार ता छ
त्पात भया को देखि कन प्रमि राक्षस हरु हले न गतिकन प्रत्पात गम्या मल प्रदा दले वा आका रक्षस हरु
ह गमा मने क का गजं वृ क प्रमि भयातक स झले क रा मा त्ये सबेला मा मात्मवंत मारि सु मारि तिनिह
रु ति नै जना कने क सैन्य हले स हित गरि गमा मात्मवंत भया प्रमि दि द्वा गी जस्तो प्रवर्त समा न शरिर भया
काराक्षस हरु हले से वा गरि रा व्या को प्रा निरु हले वृत्ता का मा अ प्र गमा को जस्तो रस्तो त्य स मात्मवं

राम
१०

तसेतलेसहितगरिमेवलेगर्जितस्तोराधगरिगणोऽसप्रकाशेऽप्रापकोदेवदुतरुहलेदेविश्रीनारायणदे
ॐ गङ्गाकनयित्तिगङ्गातिवधनसुतिनारायणलेराक्षसहसितयुःअगर्जितोऽतिश्रितगङ्गागङ्गा
कलाश्रीनारायणानामाः देवतायुल्लाप्यभिगंध्यविद्याधरादिलेप्रतिसेवागरिराप्ताकालेस्तानारायण
लेयुःअगर्जितवक्रगदारधुदिलिकतमहाहर्षमानलेगरुडकाप्राथीभक्तिकननाकनलाग्यालेस
वेलाभाःमालेवैतकासेनासर्वैकनगदुरकापवेदादेविकम्पमानभैरव्यानिलवर्णपितवस्त्रलेजा
जल्पमानलेरहनुभयाकाश्रीनारायणदेविराक्षसहसकानमानसपाराभयाःताहंपदितीराह
साहसलेश्रीनारायणमाथीसल्लस्रप्रहारगयाभनीअगलअपिलेश्रीमवंदुलाइसुनाॐ
नुभयो॥ ॥ इतिश्रीरामायणेॐ रामहेश्वरसंवादेॐ तरकांलेअगलेवाक्येराक्षससेनानिर्जो
नाप्रसर्ग॥ ॥ श्रीमहादेवोवाच॥ हेपार्वतितां हंपदिराक्षससेनासर्वैलेगर्जमानगरिकणअनेकवा
णालेश्रीनारायणमाथीनीलमेघलेजलवृष्टिगयाऊं मेघलेपर्वतघेरिकणवृष्टिगरिदियाजस्तो

कस्तोभन्यासलहआयाजस्तोराक्षसहस्तकासत्रमस्त्रश्रीनारायणमाथीआयाऐसप्रकारलेप्रहारगरिकरणपनि
 श्रीनारायणलेयादपनिगरेननश्रीविष्णुमाथीअनेकराक्षससेनेलेपनिना२सस्त्रअस्त्रबोडे२प्रहारगन्या
 ऐसप्रकारलेपिडागन्याकोदेविताहांविष्णुलेपनिसारेगधनुकोटिकारगरिकनचक्रवेगवज्रसमानवानले
 प्रहारगनेभयोःतेसवेलामाअनेकराक्षसकासिरक्षेदनगरिमुत्तुभयाःफेरिराक्षसहस्तलेप्रहारगरित्याया
 कावाणपेण्ड२गरिभुमिमाषसालीदिकणसारगपनिनारायणलेपावजनेसंघलीकराधोनिगन्यात्येसंघधो
 नीकासुदलेराक्षससेनाकाहुदधमापहात्रासमानभयासिंचलेगज्योकोसदुनिमतहसिकोत्रासमान
 भयाजस्तोगरिउसैगरिअलमलिरह्यात्पत्तासमग्रमाश्रीविष्णुलेवज्रसमानकोवाणप्रहारगन्यातिवारण
 राक्षसहस्तकासरिमांलागीछिचोलिकनभुमिमित्रगयाएसवाणकोवेगसहननसकिराक्षस
 हरभुमिमापलीरह्याकस्तोगरिभन्यारक्तधारावहाइपर्वतवाटगेहकाधारावहायाजस्तो
 रक्तधारावहाइराक्षसहस्तभुभयोत्यसवेलामाश्रीविष्णुलेसंघध्वनिगभुभयोत्यससबले

शेकरह्यकाराक्षसहस्रसैवेलंकातिरहेरिकनभाग्यायसुप्रकारलेराक्षसहस्रकनमायाकोदेविसुमा
रिराक्षसलेमहाक्रोधगरिकनश्रीविष्णुमाधिअनेकसरवृष्टिगयोराक्षससेनासहितगरिहस्तकछे
दनगरिभूमिमापारिदियातेसवेलामासुमारिराक्षसकोविनमनासमानगरिहन्तिहीनभ
योपुरुषकोईदिपरिथिरनभयाजैत्यससुमारिकोचिनस्थीमभयाकोदेविनाहामारिरा
क्षसअधिवाटगुरिकनश्रीविष्णुमाधिप्रहारगर्दाभयाकस्तावाणभयाविघातसमा
नत्यसतावाणगैकनमारिकोसरिर्मारक्तपानगयोअमृतमथनमादेवताहस्रदेव
माधिवाणप्रहारगयोमारीकोरथधजाप्रताकासारथीअश्वधनुमकुतआदिछेउनगरिदियाताहामालिच
विरथिभैकनमहायराक्रममारिचलेपनिगडालिकनमहाक्रोधगरिरह्यकोवेलामाअत्यन्तसोभायमानभै
रह्योमहावाणमासिंहसोभाभयाजस्तोत्यसवेलामामारिलेगडाछुमाईकनश्रीविष्णुमाधिप्रहारगयो
गडागरुडकासिरमातागिगरुडकामहावेथाभयोरफरिंकनभागनलाग्योत्यसवेलामाराक्षसहोवैसैन्य

कामहाहर्ष भयो ताहासवै राक्षस सवै लेना डगर्न लाग्या ताहाय छि श्रीनारायण लेयनी कोध गरि
 कन सूर्य समान सुदर्शन चक्र लिनु भयो ति चक्र कस्तो भन्या वडवानल अग्निकाज तो तेज भया को न्यस्ता
 चक्र ले प्रहार गरी दिया र महां जाल्य मान लेगे कन मारी को सिर छेदन गरि दधि माख सालि दिशा हेरा
 घव दृता सुरलाई ईडले मान्या जस्तो मान्या त्यस बेला मा देवता हरु सवै महाहर्ष लेना डगर्न लाग्या एस्य
 कारले मारी लाइ मान्या को दधि मा ल्य वन्न सुमारी लंका भित्र भाग्या ताहाय छि गरुड ले मन थिर गरि कन रा
 क्षस हरु लाइ लगारि कन ले गया राक्षस हरु सवै महात्रास गरि सत्त्व अस्त्व हरि कन भाग्या चक्र को मोद
 कि शारङ्ग का प्रहार ले अनेक राक्षस हरु का कसे को सिर छेदन कसे को हात छेदन एस्य कारले अनेक रा
 क्षस हरु प्राण छोडि भूमि माल डीर खाका आका समावस्था का देवता हरु ले हरि रत्ना का भनि अगस्त्य ऋ १२
 धिले श्रीराम कन सुनाडनु भयो ॥ ॥ इति श्रीरामायणे उनामहे श्वर सम्यो दे उत्र काण्डे अगस्त्य वाक्ये मरि
 बधो नाम सर्ग ॥ ॥ श्रीमहोदेव उवाच ॥ हे धावति ताहाय छि एस्य कारले राक्षस हरु लाई

मारि दिया को देवि. माल्यवन्तराक्षस माहा को धले कर्किकण महा सकले भन्न लाग्यो हे नारायणतिमिले छे
 विधर्म को मर्ज्यात जानिक नयनि निवजात को मर्ज्याततिमिले गयौ. कसो भन्या भागि जान्या हरु लाइ मानु
 छैन. हे नारायणतिमिले प्रायुड गरी इक्षा भया. मसित युड गर भागि जान्या सित कायुड गरी लागी स्. तिओ
 समस्त बलनिका सिकण मसंग युड गर्ने आभयोर. एस् प्रकार को माले वन्न को वचण सुनि. ताहा श्रीः
 नारायण ले आजागर्न कन लाग्या. हे माल्यवन्न मैले कसो युड को मर्ज्यात जानि नतिमि हरु ले डया टन गरि
 राख्या को देवता हरु. सेवे लाइ मैले अ भय वाया दिस किडे. एस् कारण देवता कानिमी न्यले अ न्य यमार्ग मा
 रहन्यातिमि हरु लाइ रक्षा तलमा भागि गयो तपनि मैले माहं लाभ नि आजा भयोर. निवचण सुनि माल्यवन्न
 ले माहा सकिली कन विधु मायि जाइ लाग्योर प्रहार गयो. ते सकि श्री विधु का डर थलमा लागि माहा
 सोभाय मान भैर स्तमे घमण्ड लमा विजुलि बम्क्या जस्तो सोभा भयो. ते सेवे ला मा माहा विधु ले. तेहि स
 किले माल्यवन्न कण प्रहार ग्या. त्यस कि सार्गे को पर्वत मा डल्का पात भया जस्तो. माल्यवन्न का रुद मागि

द्विचोलिकण गयो त्वसर्वे लामा माल्यवन्नलेपनि डिठचित्तगरि किं किनी घं चाले संयुक्तमाहं त्रिमु
 रली करण गरुड माधि प्रहार गयो ताहाय छि के रिची विधु माधि प्रहार गयो के रि गरुड माधि प्रहार गयो
 ते सर्वे लामा गरुड लेम हा कोध गरिकन ये वेताले राक्षस हरु लाइ प्रहार गयो कातिकन ये वेता का वायु
 ले उदाइ ले गयो ते सर्वे लामा माल्यवत्सवन्न राक्षस को सैन सहित गरिकन विधु का भये ले लंका भित्र भा
 ग्या हे राम सस्य प्रकार ले विर राक्षस सर्वे मारि दिया तो हे रि कन माहा बास ले माल्यवन्ता दि राक्षस हरु लंका
 मा बध्नन सकि कन पाताल मा भाग्या सार कटक को वं स सु मारि तन को वं स शैवै तपा इले मारु भयो राक्षसः
 सर्वे सार कटक को वं सीति नि हरु सर्वे यो लस्य को वं स हो सु मारि मारि माल्यवन्न तिनि हरु को सैन्ये सर्वे म हा २
 भाग्यवन्न रावण भन्दा यनि बलि यो छ हे राघव राक्षस हरु कन मारु अतक ले ले सक न्या छैन केवलः १३
 नाशिये रग विना इडले यनि सकै तन् साक्षात् अनादि प्रत्यक्ष भया का राक्षस हरु संघार गर्न कनत
 पात्रि रस पिथि मा जन्म भयो हे राघव तपाइ कस्ता भया धर्म ना स हुन ला ग्या मा धर्म रक्षा गर्त कतः

पापनिमहाभयानकहोला दाहरा कृतिशरिभेकन जात होला तनले दाहरा कर्मग
र्वा समस्त प्राणिहरला इहूष देला ते स्ता पुत्र बोडे होला भनि विप्रवा मुनिले
आप्पा गुप्पा एति वचन सुनि कन नै कसिले भनि हे मुने ते स्ता पुत्र तपाइ का कुलमा
जो गपे छे न ये स्ता पुत्र तपाइ ले कान अघि गत हुं छ भनि रयो वचन सुनि वि
प्रवा मुनिले आप्पा गनी कन लाप्पा ति वचन सुनि हे नै कसिले भन्या को जस्तो अव
स्य रुन्या छ दिति ये त्रितिये पुत्र हरु धर्मात्मा हुनन् परम वेदुव हुने भनि आशा भया ताहा पछि गर्भि
नी भयीर मास पुर्त भया पछि नै कसिको पुत्र जात भयो जस्तो अघिले आशा भयो तस्तो भयो महाहरा
मुर्ति दसवता सिर विसवता हात दिप्रलो वरा महाघोर मुर्ति ते स्ता पुत्र जात भया को वेलामा नाना उपा
त भयो जमुक हरु मुखवात आगो निकासि महासदले करायो पंछि हरु सवे दामा वर्तले मण्डलाका
लगरिर स्ता रक्तको वृष्टि भयो महाशदले मेघगर्जो सूर्य को ते जयनि हिन भयो भूमिकं मयमान भयो

उत्पत्त्यायातभैकन. भयानकमूचनाभयो. त्योहेरिकन. विश्रवामुनिले. नामकर्णगया. एस्कोदशगोठाशिः
 रच्छ. तस्कारणमा. तस्कोनामदसगीवभनिनामकर्णगया. तन्कायधिजातरुन्यालाइकुम्भकर्णभनिः
 नामकर्णगया. तन्कायधिबंन्याजातभयोर. सुपरणवाभनिनामकर्णगया. तेस्यधिपुत्रजातभयोर. वि
 भिषणभनिनामकर्णगया. तिविभिषणमहाधर्मात्मा. लोककोडकेगमर्ण. तिनिरुहले. एधिमा. महा
 उच्चाटनगया. महासरिरकुम्भकर्णलेखनेकलोकभरधिलोकअनेकमनुक्षहरुभक्षगयो. केरिखहका
 रले. हुन्यानहुन्याकीवेकछाडीकामगयो. ताहायधि. विभिषणलेमात्रधर्मकोचलन्. नानाउपासादि
 गरिरत्ना. एस्कारणलेरुहदा. धेलैकालगयायधि. कुवेरपुष्यविमानमाचधि. आफनापिताकोद
 सनगर्नाकराया. तेस्वेतामा. नैकलिलेअग्नितुल्य. कुवेरदेवि. तेस्वाक्षसीले. आफनापुत्रलाइ
 संनलागी. हेपुत्रदसगीव. तिसादाजूकोसंयतिहेर. तिमिहदतुल्यदाउपूभाइयोहो. हेदसगीव. तिमिय
 निषरात्रभिषोऊन्. जस्कोदाजूकाउदेमछतसे. तिमिहदलेयनिगरभनिर. त्याभाषासुनि. महाप्रतापि

दशगीवले कोधगरिकन प्रतिग्याग्या हे माता जस्तो कुवेरले यदवियायो तस्तै मला इयनि प्राप्नुमान भनि
कन रावणले कुम्भकर्ण विभिषन हरसित मत गरिकन तयस्यागर्न निष्प्रय गरि तिनि भाइ गोकर्ण मागे
कन तयस्यागर्न गया ता हा यक्षि श्रीरामले फेरि सोधदा भया हे मुने गोकर्ण मागे करा रावणले कसोतपः
स्याग्या भनि आशा भयेर ता हा अगस्त्यले आशागर्न कन लाव्या हे रघुनाथ मैले विनिगर्छुं नु भया आ
वस् रावणले कुम्भकर्ण विभिषणले गोकर्ण मा कसो गरितयस्याग्यो भन्या सत्यधर्म अवि भै कन व
र्ष काल मा यंचा गति प्रतग्या शिशिल काल मा विनासन गरी जल मा डुवी कन तयस्याग्या यस्य का
रले दस हजार वर्ष सम्मतयस्याग्या धर्मात्मा विभिषणले अवि भै कन यो दोगा जले मात्र भूमि माते
किया टहजार वर्ष सम्मतयस्याग्या ते स्वेलामा आकास वात पुष्य बुध गरि दियो ते सतयस्याको ते
ज देखि इन्द्र का मा हा भये भयो फेरि यो दोगा जले टेकि डुइहात उवाइ कन श्री दूर्य मात्र हेरि वेद पा
ठ गरिकन याच हजार सम्मतयस्याग्यो यस्य कारले दस हजार सम्म पुण्या यक्षि निराहार भै कन आ

कनामस्तकचेदनगरिआहुतिगयो.एसप्रकारलेआफनुशीरसदनगरी.आहुतिदिकन.यकरुजारसम्म
 वर्षतपस्यागयो.एसप्रकारलेदसहजारवर्षपुण्यायछि.पूर्णीहुतिगणीकन.दसमशीरकाटनलाग्याका
 वेलासा.प्रसासंतुष्टभैकन.आज्ञागनीकनलाग्या.हेपुत्रतिमिरुहलेगयाकातयस्याले.मसंतोषभयाते
 रामनमाजोवांछाछसोमागतेरोवांछापुणीगरिदिछु.भनियसप्रकारलेआज्ञागनुभयोर.तिवचनमुनिरा
 वरात्तेचितनागयो.मेरातपस्यापुणीभयोभति.महाहर्षमानगरिकनहेर्नलाग्या.ताहासमस्तदेवताका
 गुरुपितामहब्रह्माकनदेधि.महाहर्षमानगरिकन.भूमिमाअष्टांगप्रणामगरिकण.हर्षलेकुरागर्न
 पानिनसकीकनविंतिगनीकनलाग्यो.हेभागवत.प्राणिहृत्कामृत्युसमानभयकेहिहैन.येस
 कारणा मलाह्ममरुचपुसन्नभयाजावस.भनिविंतिगयो.फेरिनागयक्ष.गंधर्व.देवदे
 त्याक्षशहर्षलेपुतिमृत्युगर्ननेसकोस.अरुभनुक्षआदिअनेकप्राणिहृतामैलेगनिनघा
 सवरोवरछ.भयोर.हेरामन्यसवेलामावसालेआज्ञागर्नलाग्या.हेराक्षसपुंगवतैलेभ

न्याजते दिजां तथास्तु भनि ते ले भन्याज सो होला हे दशगिवने ले गन्या को कर्म देधि
म संतुष्ट भजां ये सकारण फेरि वर दिं छु न इक्षा रूपि न सको सु भनि बुझाले वर दिक्
न ते सवेला मा अग्नि मा हो म गन्या का नो वटा सी र सवे उत्पति भै आयो हे राघव लोक
का पिता म ह वृक्षाले ए स प्रकार ले वर दिक् न विभिषण को ठाड मा ग या त्ये सवेला मा
विभीषण लाइ आ ग्या गया हे विभिषण ते ले गन्या का त प त्या ले म संतोष भयो तेरो जो वांछा छ सो मा
ग भनि आ ग्या भयो र धर्मात्मा विभिषण ले हात जोरी क न विंति गर्न ला ग्या हे वृक्षाले तपाइ का चरण
का दर्शन उपान्त मै ले क्या वर विंति गर्नु यसू उपान्त अरु के ही छे न नू तपाई ले वर दान प्रसन्न भया
धर्म विरोध कार्य कै ले पति गर्नु इक्षा म लाइ न हव सुक्या न भन्या त्रै लोक मा धर्म ले न पाउ न्या वस्तु
केहि छे न नू यसकारण यस वर प्रसन्न हव स भन्या रति वचन सुनि बुझा अत्यंत संतुष्ट भै कन फेरि आ
ता भन्या हे विभिषण साधु भंजु त लाइ राक्षस कुल मा उत्पत्ती भै कन यस्त धर्म उद्धि दान भया का तेरो

मृत्युकहिलेयनिनहवसुनैलेभन्याकोसवैतथास्तुभनि.एसप्रकारदुर्लभवलदिकन॥हेरामकेरिकुम्भक
 र्णलाईवरदिनलाग्या.तसवेत्तामाबुझाछेउदेवताहरुसवैलेहातजोरिकनविनिगर्नलाग्याहेवस्रणकुंभ
 कर्णलाईवलप्रसन्नहुनलाग्यो.तोस्तोचरित्रसवैतपाइलेजांनुहुन्छ.हेवस्रणत्रैलोक्यालाईत्रासदिरहन्या.
 तसकुंभकर्णलेनन्दनवनमासातवतिअप्सराभक्षगर्थो.इन्द्रकासेवकहरुपनिफेरिफेरिदसृजनामृत
 धिमनुष्यतालेषापनिछैनन्.त्यस्तापुरात्मात्योएसकारणतयाइलेकसोवरप्रसन्नहुनलाग्यो.नेसुलाइवर
 अवस्थनदिहुदैभन्यावरदियाकोजस्तोगरिआयेबदिनुहवसुलोकलाईदत्तानसृष्टिकनरक्षागर्नका
 अर्थलेतयाइलेत्यसोगर्नुहवसुभन्यार.एसप्रकारकादेवताहरुकोवचनसुनिवेष्टालेहोभनिचिताई
 ताहासरस्वतिआराधनागर्नलाग्या.ताहासरस्वतिबुझाकाअग्रमाआइकन.आज्ञागरिन्.हेवस्रणम
 आइकागर्नुपयो.आज्ञादिनुहवसुभन्योर.बुझालेपनिआज्ञागर्नलाग्या.हेसरस्वतिकुंभकर्णकोजि
 दामातयाइवधुपयोभनिआज्ञागर्नभन्योर.तिवचनसुनिताहाश्रीसरस्वतिकुम्भकर्णकोजिकामावः

रामः

१७

सुगिर्य ताहा पछि वृत्ताकुं भकर्णको अग्रमा जानु भैकन आजागर्दी भया हे कुम्भकर्ण तेरो तयसिले मसन्नो
 सभया वरमाग भनि आजागर्नु भयो र ताहा कुम्भकर्णको अति हर्षमान गरिकन वरमागनु लाग्यो हे देवतपा
 ईले मलाइ वलप्रसन्न हुन्छ भन्या मेरा इच्छा भयाको मागछु एक हजार वर्ष सम्म सुति रहूँला छ म हिनामायक
 चोत उठिकन दिन भरि घाँछु एसा वरप्रसन्न भया जा वस भनि भन्यो र वृत्ताले हासिकन आजा भया हे कुम्भ
 कर्ण त था सुभनिकन तैले भन्या जस्तै ह वस भनि वृत्ता स्वर्ग याते सबैला सबै देवताका आनन्द भया ताहा
 पछि सरस्वति जानु भयो कुं भकर्ण ले चित्रनाग यो हा शक्या आश्चर्य मेरा मुखले क्वा माग्पा मलाइ क्वा भयो मे
 ले कैलेय निचित्रनाग याको माग्पा भनि आफुकन आफैले निदाग्यार हे रामतिनै जनाले यस्य कारले व
 रदान पाइकन श्रेष्ठा त्रकवन मोटे रै काल सम्म बस्या पछि रावणादिराक्षस सबै तिने जनाले वरदान पायाको कु
 रा सुमालि राक्षसले वरपाइकन निर्भय गरिष्टिमा आइकन अनेक कुतुबादि सेना सहित मारिष्ट हस्त्य विरु
 पाक्ष महोदर आदि मन्त्रि हुन् सबै हर्षमान गरिकन रसान्न र वाट माथि आइकन रावण लाइ भन्न लाग्यो हे पुत्र

कुलसुहायविजगिरिकन तैले मत्तोरथपुर्णमयो ॥ तिमिसमान् सुखसुखकेहि छैन अवहामि हरुसवैकानिर्भ
यभयो हामिसवैलंकाछाडिकन रसान्तरमा भागिरह्यौ ॥ अवयो भयसवैनासभयो हे पुत्रत्यसुनारायणले
वारंवार दुखदियार लंकाछाडिरसांतरमा भागिरह्यौ ॥ अवति प्राकृपाले लंकाराज्यमावधन पायौ लंकापुं
रियो हामाराज्यहुन् अवकुवेरवस्यो हे रावण अधिदेधित्यो लंकापुरि हामाराज्यहुन् सोजा सुवलेदियो भ
न्यादेधिकुवेरसितजुझगनु यदै न नदियावलात कारगिरिकन लंकाको राजा तिमिलाइ गरुंला हामिसवैति
प्रासाहाको भैकन रहंला भनि यस प्रकारका सुमारिका वचन सुनि रावणले भन्न लाग्यो हे सुमारि तिमिले
त्यो स्तोत्र गनु छैन क्या न भन्या कुवेर मेरा प्राता तिता तुल्य ज्येष्ठ प्राता भन्यो र यस वचन सुनि सुमारिले के
हिन बोलि बुयो लागि वस्यो ते सवैलामा प्रहस्तले कोमल वचन गरि रावणका अग्रमा भन्न लाग्यो हे दस ग्रीव
ति धन न बोलेन तपाईले अयोग्य तपाईले जालु हुदै न आफ्ना दास भाई सित मिलिरहु न्ना को दंष्ट्रका
राप्रविंति गद्गु सुश्रु वस प्रवृत्तमा अदिति र दिति दुवै कुलपको स्त्रि अदितिको पुत्र काददसी
सादित्य भवने अरदितिको पुत्र दैत्य तसवैला मा दैत्य हरु सवै पृथ्विमा तड प्रागेकता सप्रद्वपवत

एमः

१८

सर्वे दैत्यले ताम्रगंगा तस्य सवेला मा देवता ह ह सर्वे सहित गरि बिल्लुले जु अगरिक न दैत्य ह हला ई मा
रिक न देवता सर्वे ले ताम्र लिमा हे रावता ते सवेला मा त्रैलोक्य ताम्र सर्वे दैवता ह हले गंगा प्रसकारा
पद्म भाई भव्या को प्रसो जो हं प्रोता अग्नि दे प्रिवै रि भव्या को दूर भनि दु रात्मा प्रहस्त ले भव्या प्रसव
भन सु ति रावता ले भि रा मा गरि भवला गो ह प्रहस्त ति मिले भव्या को कुरा हो भनि हर्ष मा ना गरि क
न त्स दि न मा रावता ले श्रेष्ठी त क व न द्या डि प्रो कार्य गदु भनि भिंत न गरि क न से न मंत्री सहित ले श्री
कुंदा भल मा ग मा ता हा जो ल ना क न भु ति भतु रा भव्या का प्रहस्त क न दूत पठा ड न ह ई भवला गो हे प्र
हस्त त व्य न दि प्र ति मे रा भता कु बे र दे ड गै क न मे रा भा का ले को म ल व न ले भं न क सो भव्या हे व्य न
दि प्र ति प्रे लं का रा द्यो त को ताम्र ति मिले लि रा यो प्र स रा य त पा ई त म वै रि भव न ह न्या गरि द्या डि दे
भन भनि क न प्र हस्त ला इ प ठा यो ते सवेला मा प्रहस्त लं का जा इ क न कु बे र को अग्र मा रा व ल ले भनि प ठा या को ज सो सर्वे कुरा
क ह्यो कु बे र ले प नि ए स व च न सु नि आ क्रा पि ता वि श्र वा छे ड गै क न सर्वे विंती ग न ला ग्या हे पि ता वि श्र वा द श ग्री व ले म छे उ ह न प
ठा यो ह्य मा पु र व का र ज्य लं का छा डी दि नु प यो भ नी प ठा यो अव क सो ग रं रा ज्य छा डि दि नु कि न दि नु भ नि विं ती ग यो र ता हा वि

श्रवामुनिलेविज्ञागर्नलाग्या हेपुत्रसुनदसग्रीवलेत्योकुरामछेउवारंवारगर्थो हाआराज्यभनि मैलेअनेकप्रकारले
 बुझाईसक्योसुनेनन अवतारिसमउन्लेगयापछि धर्मकोवातमकरहंछु मैलेभन्याकोतेलेगर रावणभया
 पनिवरप्रसादपाईकण मोहलेछोपाइ मांन्यअमांन्य नजानिकणगर्वलेआयो मेराआपलेपनिनेस्कादारु
 लचेछाभयो एस्कारणतीरोभाइदसग्रीवसितरुगरगर्नुछैन तकेलासमा तेरेअनुचरलेसहितगरिगेकण
 नगरवताईकेलासमामंजकिनिगंगाछ महाश्रेष्ठनदि अनेकसुवर्णकोयप्रपुष्प भयाकाछत्यह्लादिव्य
 स्थानजा हेपुत्रकुवेर रावणसितवैरोत्व भावनगर त्यसलेवरप्रसादपाइकन गर्वगरिकनआउनलागेभ
 नि एस्कारलेविश्रवामुनिलेआज्ञाभयो तिवचणसुनिकुव्यरलेपनिअंजोविनिगर्नलाग्या हेयितातयाइ
 लेआज्ञागर्नभयाकोप्रमानभनि आफ्नोपिताकोवचणसिरमाराधि लंकागेकनलोकहरुसवैधनादिबांधवादि
 चतुरंगवरसहितगरिकुव्यरलेलंकाराज्यछाडिगया ताहाप्रहस्तलेतिकुव्यरगयाकोदेधि सुन्यभयाकोलंका
 हेरिकनप्रहस्तले रावणलाइलंकाराज्यलेगया रावणकुम्भकर्णविभिषणतिनिहृत्सादिअनेकराक्षसम

रामः

१९

त्रिसेनासहित सवैलंकामाप्रवसगन्वा हेरामतेसवेलामा रावणालाइराक्षसहस्रसवैलेराज्याभिषेकदिया ते
सवेलामा रावणकावांछाजस्तैमनोरथयुर्गगन्वा तेसवेलामारावणलेपनि राक्षसहस्रलाइजथाजोग्यलेग
हप्रसादिदीकन राज्याविचारगरिरह्मा ताहापछिकुवेरपनिआफनुपिताकोवचनसुनि कैलासमागेकनआफु
लाईनगरवनाया अनेकअलंकाललेसहितगरिकन अष्टप्रसादइडलेअमरावतिवनायाकोजस्तोवनाई अ
रंपुरिमनिकननामकर्णगरिवस्या ॥ इति श्रीरामायणे उमामहेश्वरसंवादे उन्नकारणे अगस्त्यवाक्यं रावण
भिषेकोनामसर्गः ॥ श्रीमहोदेव उवाच ॥ हे पार्वति एतत्प्रकारले राक्षसेन्द्ररावणले आफनुप्रातासही
तगरि राज्याभिषेकलीसक्यापछि आनन्दलेवस्या ताहापछि आफुवैनिकालकुंजकोकुलमाजातभयाकोविद्यु
जिकालाइविहागरिदियो ताहापछिरावणआषेतवनान्तरमागयो ताहामायासुरलाइदेवो दितिसेपुत्रि अ
ग्रमाराषिनिर्जनवनमा मायासुरवस्याकोदेखि लावणलेभक्तलाग्यो हेमहायुरुषतिमिकोहोभन्योर मयासुर
लेभक्तलाग्यो हेमहायुरुषतिमिलाइब्रतांतरकुरासुनाउछुसुन पुरापूर्वमाहेमाभन्याकोअप्सरदेवलोकले

मलाईदियो र आठ हजार वर्ष सम्मानना सुख ले भुक्त मान गरि र ह्या प्रबोध वर्ष भयो तिन सितम
छुट्टिया को तन को नाम ले अनेक किर्ति मै ल्ये गुन्या सुवर्ण मय वेद धर्म यना नारन ले प्रासाद व
नाई सुवर्ण तोरण सहित ले गृह दिवना यामे ले ल्यो गृह द्वादि वन मा वसना कन यो पुत्री सहित
गरि आजा यो पुत्री मेरी अस्त्रि हे मा को गर्भ वाट जात भयो र सलाई विवाह गरि दिउला भनि चिताई
सुपुत्र वषोजना लाई र ह्या छु पुत्री को पिता हुनु महा दुख रहेछ कन्या दिन लाई दूवै कुल मा पुत्री हुनु वि
वा गर्त पर्छ हे मा को गर्भ वाट जात भया की इन को नाम जे छ को माया वि कन व को दु दु मि हे महा पुत्र
ष मेरो हना त सबै भनि कन सुनाई सक्छा अ वति मिय सवन मा क्या न आ यो तिमि को हो भन्यो र ता हा
रा वरा ले भन्न लाग्यो हे माया सूर म पुलस्त्य को वी समा जात भया को मेरो नाम दस ग व हो भन्यो र
यो व वन सुनि ममा सुर ले चिन्तना ग यो त्यो दस ग व महा उन्नम कुल मा जात भया को तिन कन पुत्री दि
उभनी सिन ना गरि महा वरक गरि हात स माई कन रावरा लाई हा सि कन भन्न लाग्यो हे दस ग व हे मा का ग

उत्प्रातः गङ्गोक्तो भव्या स तेवर्मा हस्ति प्रसिक्त मल विगाया है वा मुलेयु दाम गङ्ग गङ्गा है प्रसक्त कारलो
वत्तले उत्प्रातः गङ्गोक्तो कुवेरले रावता दे उदत प्रभा प्राप्ता मरुता तले विहोरा गङ्गोक्तो दे विदुत कन पठा
उद गङ्गोक्तो दत प्रति विभीषता है उपगोता हा विभीषण ले तो दुत आया को दे वि अनेक मान्ये गरिकन एव
एक साभा माले गया ता हा इत ले रावण को साभा देव्यार मा हा जा ज्वल्य मान ले रखा को सभा हेरी कन रावण लाइन मस्का
रग्या ते सवेला मा रावण ले पनि इत लाइ आसना दिदी कन मान्य गयो ता हा इत ले पनि विंती गर्न लाग्यो हे लं के श्वर तपा
निका भ्राता कुवेर ले मलाई पठा उनु भयो का कारण ले भन्या हामि हरु निको कुल मा जन्म्यो को पोडुं एस्कारण हामि ति
मिले निको कर्म गर्नु पर्छ ननिको कर्म गर्नु छैन एस्कारण ति मिले गर्न्या न गर्न्या कर्म गर्नु भयो ते सो गर्नु छैन हा मा कुल
मा जोग्य भया का ति मिले उन्नम २ कर्म गर्नु हुवस् भनि इन्द्र को नन्दन वन कन भग्न गरि रिधि हरु कन मान्यो को यो कुरा
मैले सुन्या अव देवता हरु सव वटुली कृत्तमत गरि उद्योग गर्न्या लाग्या यो पनि मैले थाहा पात्रो बाल बले अपराध ग
न्या को देव्या पनी यो कुरो नगर भनु पर्छ अवति मिले अवराध गयो र यस्तो कर्म नगर भनी मैले धर्म वर्त गरिकन श्री
मा हा देव पार्वती को दर्शन गर्दा मा ते सवेला मा पार्वती को धर्म कन वामनेत्र भग्न गरि दिनु भयो ता हा पछि हि मा

प

लयमागैकनपाँच हजार वर्ष सम्यत्त द्वाभूत गरिर स्वार ते सवेला मारुद्र संतुष्ट भैकन मला इच्छा ग्या भयो हे धर्म
 शकु वेर ते रात पस्या ले म संतुष्ट भ्रां मैले पूर्व काल माग न्या को धर्म वर्त अवति मिले गयो इवर्त निमिहामि वि
 ता अरु कसे ले गरा सक न्या छे नः इच्छा मै वत मैले वना या को हो भनि हे कु वेर अवति मिहामी ए कै भ यो
 ति मा वो मने ने ले पो ला भनि ए स प्र को ले आ ग्या गरि क रा श्री मा हा देव हि माल य माग या रत पस्या पूर्ण
 गरि न फकि आ या को वे ल्या मा ल्ये व ना त मैले सु न्या को छे हे रा वरा अव दे धिति मिले नी कु लो म ज्यो दा गर ए
 धर्म को म ज्यो दा गर भनि त पा श्री का भ्रा ता कु वेर ले आ ग्या गरि पठा या को छे भ नी दु त ले वि ति ग न्यो यो व व
 न सु नि ए व रा ले अ त्पा त को ध ले र न य न गरि भ न ला ग्या हे इ त ते ले वो न्या को व व न प नि त क रा प नि मै ले ज
 न्या के छु त ला इ प ठा व न्या ला इ प नि म ला इ था हे छु ति क रा म ला इ हित ग नी क रा भ नि प ठा इ स्की फेरि मेरो
 ता श्री मा हा दे व मि त्र पा त्रुं भ नि ष व र प ठा यो मै ले ता ऐ ति का भ यो सहि क त र ह्या को थी न्नां ए स प्रकार ले
 मै ले सु हि र स्वार हो कि ए ला कुरा म ला इ भ नि प ठा इ स ता अथ वा मा हा दे व ज ता मी त्र पा न्ना अव के ला
 स रा ज्ये त ले क्वा ले ला र भ नि प ठा या को हो कि अव मेरा वा हु व ल ले त्रे लो क्य स वै जिति क रा व तु

रात्र

रात्र

३२

लोकपाललाइपनिमारुलातनकाउपदेसलेसवैलाइयमयुरिपथाउद्युभनिनेसुदुतकणवज्जलेसिरसेदनग
रिराससहरुकणभक्षगर्नदियोनेसदसगीवलेखन्नकोधगरिकणसवैमत्रीलाइआज्ञादियोहेमत्रीहो
तिमिहुरूकाआफनु२सेन्यसवैतयारगरेभनिएस्यकारलेरावणलेभन्योरताहामत्रीहुरूलेआफनु२सेन्यत
यारगरिकणतयारगरीकनप्रस्थानगयाभनिअगस्त्यऋषिलेश्रीरामचन्द्रकनसुनाउनुभयो॥ ॥ इति
श्रीश्रद्धात्मराभायणेउमामहेश्वरसम्भारणेउचकारेअगस्त्यवाक्यंदसगीवप्रस्थानगमनमंगलविधिस
र्गः॥ ॥ श्रीमहादेवउवाच॥ ॥ हेपार्वतिताहापछिचैलोकजितनाकनकैलाशमागयोनेसरावणको
मन्त्रिमहोदरप्रहस्तमारिकसुकसारणधुव्राक्षतिष्ठजनामहारथीलेसहितगरिकनवललेधैर्यवन
रावणलेचैलोकहरनगनीकनगयोनगरनदिवनउपवनसवैनाचिकनमुहुत्रमात्रैमाकैलासमापुगनुग
योत्यसठाउमासंग्रममाचतुरभयाकायक्षहरुवस्याकाथियातिनिहुरूलाइरावणलेप्रहारगयोरस
वैभागिगयोताहायक्षलोकलेतिमिकोहोभन्योरचैलोकस्वररावण२हुंसजोदेनसकिभन्योरयक्षहरुले
चिन्तनागरिभनलाग्यातिमिकुवेरकाप्राताहोइनैकिभनिकनताहायक्षहरुकुवेरछेउगैकनविनिगर्न

गो. हे कुवेर तया इका प्रा तारा वरण ले चतुरंज वल दर ले युक्त भैकन तथा इ सग युद्ध गर्न आयो. भयो र ता हा कु
वेर ले आ जा गया हे यक्ष लोक अवयेति समगर्ना कन आउ न्या त्म ईति मिह ह ले प नि आ फ ता २ समर्थ भया
को गर भनि. ए स प्रकार ले आ जा गया ए यक्ष ह ले प नि महा हर्ष मान गरिकन युद्ध गर्ना का अर्थ ले अनेक से
न्य व टो लिकन समुद्र को तरंग आया जै आया. य स प्रकार ले दुवै सैन्य जो रिकन महा युद्ध भयो. य स प्रकार ले
यक्ष को र राक्षस को महा युद्ध गया ए राक्षस ह रुका मन्त्रि सहित लाइ यक्ष ह ले लै गारि लै गया. य स प्रकार
ले आ फ तु से ना लगारि ल्या या को दे पि रा वरण ले महानाद गरिकन अघि वा द दु गुरिकन दस ह जार य
क्ष ह रु सित एक ले युद्ध गया गडा मुसल नाना स्त्र अस्त्र प्रहार गरिकन रा वरण ले माहा युद्ध गया. य स
ह रु ले प नि अनेक सस्त्र वारण ले प्रहार गया फेरि माहात्मा रा वरण ले प नि काल उण्ड समान गडालिकन य
क्ष को सेना माना इला गयो य क्ष ह रु लाइ गडाले प्रहार गरिक रा माया छ त संयुक्त काक्ष माहा लु दा अग्नि
ले दग्ध गयो. अनेक सेना लाइ मृत्यु गरायो सुकसार नादि मन्त्रि ह रु ले प नि प्रहार गरिकन अनेक यक्ष
ह रु ता सग गयो. ता हा पछि य क्ष ह रु मृत्यु भया को दे पि दे व अग्नि ह रु का प नि महा विलसने भयो. ए स प्रका

रत्नेयसहस्रकणमारिदियाकोदेविहे श्रीरामताहाकुवेरलेवैद्यकिभन्याकोसर्वेयसकोसुष्येतेसलाईपठाई
 दियातनलेमारिदलाईवक्रलेप्रहारगया. तोचक्रमारिदसुडलागिकनकैलासपर्वतवाटभुमिमोघस्यो. सु
 हुत्रमात्रोछेवैतन्यभैकनकेरियसलाईप्रहारगये. तोमारिदकोप्रहारसहनुनसकिकरण. तोयसभागिग
 यो. तोसुप्रकारलेभागिगयापछि. काचरणमयछोकावैदुर्यकोतोलन. एसाठाडमायसकापरियारव
 स्याकाथिया. तेसथाडमारवणयुगनुगयो. ताहाठोकामावध्यासुस्यभानुले. ताहाजानुछेनभनिछेको
 रत्नेयसुकारलेछेकाकोदेविरावणलेक्रोधगरिकन. सूर्यभानुकणमायो. तोहेरिकन. सर्वेदेवहहभा
 गीकरणकुवेरछेडगया. ताहाकुवेरलेमणिभडभन्याकोयसलेचनेकयसलेचनेकसैत्ययुक्तगरि
 पठायो. तोयसस्यदिचनेकसैत्यलेदुर्जयभयाकावालिसहजार ४००० चसलेरावणसंगयुद्धगया. ता
 जमुसलकुन्ततोमलनानाप्रकारकासस्त्रस्त्ररावणमाथीप्रहारगया. तेसवेलामाप्रहसलेचनक्रोधग
 रिकण. एकहजारचसलाई. यकेचोतलेमायो. एकहजारसोहोदरलेमायो. भुजाधलेएकहजारमायो
 हेरामताहाकेहिचनेसाछेन. चसहहलेसोजारितसंगताजुदेन. यसकारणमायाबललेयोमाया. ताहा

पछि धुआँ छले मनि भदलाइ सुसले ले प्रहार गयो फेरि मनि भदले पनि धुआँ छका सिरमा गडले प्रहार
 गयो त्यस प्रकारले अवेछा भै करण धुआँ सः एछीमा पयो त्यो हेरि कन रावणले क्रोध गरि कन अघिवात डुगु
 र्दे गै कन मनि भदमा धिजाइ लाग्यो तेसवेला मामनि भदले तिनै गीता सत्तिली कन रावणमा धि धुआँ गयो
 फेरि रावणले पनि मनि भदलाइ प्रहार गयो तेसवेला मामनि भदले रावण सित सुझ गर्न नसकि भागि ग
 यो हेराय वः महाविरमनि भद भाग्या को दोषः महाविर धरो अरकु वेर ले रावण लाइ भन्त लाग्यो हेया पात्मा
 रावण ब्रह्म कुल मा जात भै कन येस्तो कु कर्म गरि सन्तैले अवे तेस को फल तलाइ पछि प्राप्ति होला हेया पात्मा
 जसले विष को प्रभाव न जानि करण विष घाला तसलाइ विष को प्रभाव लागी जस्तो मृत्यु हुन्छ तस्तै तलाइ पनि
 होला हेया पात्मा तैले देव ब्रह्मण करण दुषादिइ सन्तैको फल प्राप्ति होला माता पिता गुरु अष्ट षी हरु का प्राण
 लीला को फल यम राज को वस्यमा गया पछि जन को फल देष लासु हेड रात्मा यस शरिर ले गन्या को सुभ कः
 र्म काल ले सो गी दि प्राप्ति हुन्छ न त्येस्ता पुर्व सरिर ले जसले यवत धर्म गयेन तेस्ता कन मुर्ध भन्नु तेस्ता करण
 पछि संताप प्राप्ति होला यस कारण सुबुधित छेडि हैन जो धर्मात्मा छन् तन्ले अनेक प्राणिकरण सुषादि रहैछ

नृशनिप्रानीहरुकणसुषुदियाकाफललेसोर्गेप्राप्तहुन्छन्अर्बुतलेएकजान्नाकोरक्षागरिसुभीनि.ए
सप्रकारलेकुवेरलेरावणलाईभन्याकोवचणसुनिताहारावणकोमन्त्रिहरुसवैत्रासमानगरिकनभाषा
नेसवेलासाहात्माकुवेरलेपनिअत्यन्तकोधगरिकणगङ्गालेरावणकासिरमाप्रहारगया.एसुकारले
प्रहारागयाप्रतिगवाकनकेहिबेभामप्रनहेतयकफेरितवतालेप्रतिक्रियागरिकताकुवेरमाथीगदाले
प्रहारागयोतेसप्रहारेकुवेरकताप्रतिकेहिबेभामप्रनप्रधराजकोरःराक्षसराजकोप्रहामुप्रभयोफे
रिकुवेरलेप्रतिआगयास्रप्रहारागूभयोहोरिकनरावतालेप्रतिबाहनास्रप्रहारागरिकनकुवेरको
सगनास्रबेभगरिदियो.तेसवेलासावतालेमाप्राहप्रगरिकनप्रहसदतेनादगरिकनआयोप्रस
प्रकारकादसहजामाप्राहप्रभैकताआप्राकोकृतोश्तप्रभन्याआव्यवहारहमेप्रपर्वतसमद्रप्रदंदे
त्यतिआदिनाताहप्रआरतागरिमाप्राहप्रदेष्टाईकताअनेकप्रकारलेकुवेरमाथीप्रहारागयो.त्यसवे
लासाकुवेरप्रतिगतदादिकताअसोकवृद्धाठत्याजैप्रथीमाअवेष्टाभैकतालोया.ताहोसंप्रप्य
दिनिष्ठीप्रतिहेरुसवैअंगातोहालिकताहेतामप्रोप्रधाराजकननदतधनतैगिकताप्राप्तिता

दिक्काव दामनितमिसरिमासितलगारायातथातेप्रतिकुवोक्तताजितिभीतमाप्रहाहृषिमागगारिकाता
प्रप्यकविमानमाभ्रिकतास्त्रोत्थोविमातातवतालेहरनगरितिलोक्तोविमानभन्यातदोतालेसंयु
क्तकांभगाभप्रवैदुर्जमनिको तोरातामनेकमुक्ताकोरुद्रआफलेकाप्रनग्याकाजगा मा प्रनवोशिकासा
हपिजांहाई द्वाभप्रोताहापुंन्याईदिन्याकंन्याविमानमनेकपंदिसंयुक्तदेवताहृषसुसंयुक्तजागे
भयाकोत्थवर्तामप्रः नातामित्रविमित्रगरिताआकोद्वयप्रसाधेवताईरोप्याकोत्थस्तोविमानतवता
तवतालेलिकतात्प्रसविमानमावसितावतालेभित्तनगरिभंतालायो हेमित्रहोमवत्रैलोक्यसवैत्रित
नाकनहिउभनिकनकैलासद्धाडिफकिंआमाभनिमगत्प्राले श्रीरामकनसुनाउठभप्रो ॥ ॥
ईतिश्रीरामप्रतोडमामहेभूरसंवादे कुवोरविजयलामसगी ॥ हेपार्वतिताहाप्रदिमगत्प्रमि
आमागर्भकनलायाहेराव्यवकुवैलाईशितिकनतवतालेकैलासद्धाडिकुमारजनमाकोठाडमासरेवरुमा
प्रोत्थोधाताकलोभन्यासुवर्तामाप्रोत्थोधातामा श्रीसूर्यकाकिर्तालाजिमाहाजामन्यमानतेदिप्रहाकारभैरलो
प्रोत्थोत्थप्रप्यकाविमानविमानलेदेमिभनननसकिस्तभनभैरलो ताहातवतालेआफनाप्रविरुक्तन

राम
२५

भालागोहे मंत्रि होयो विमानक सो बले नः यो कर्मक स गयो भयो र यो व भाला सुति हे राम मरि भले विन न गरि भाला
गोहे रावता भव सहेतु भयो यो का मने निविना क सो बले नः कुवेले पल गयो भमि म सुकार ले कु रा गरि हंदा श्री म
हा देव का सेव का रुत आ ई क न भ्रा ग नी क न ला ग्या हे रावता तिमिले भा हा आ उ न दे नः भा हा श्री महा देव का गो
पा स्यातः भा हा देव प्र धा रा दा स गं य व दि रुत पति आ उ न दे नः श्री महा देव का किं ग ग नी ठा उ ले प्र कारा
ति मि भा हा न आ उ भ न्ना रा हा रावता ले को व्या गरि प्र धा का वि मान बा द्यो किक न भाला गो यो सं कर भ
यो को को हो भ नि श्री महा देव का आ ग मा त्रि भूत लि क न रुत न्ना न दी को मुखे बी न र को रुत तो दं ति नं दि को मु
ख हे रि रावता ले प्रि आ ई क न भ द्म द्म ले हा स्यो म सु कार ले प्रि आ ई क न हा स्या को दे प्रि सा धा त श्री महा देव नु
त्य न दी ले महा को व्या गरि म्भ्रा ग नी क न ला ग्या हे दे स न नः मे रो मुख हे रि न्ना न नि म्भ्रा गरि स प्र कारा
धा न ले ते ते कु ल को ना स ग ली मे रा रुत तो मुख ते रु व ल ले सं यु क्त गरि क न ते ते प्रि धा र स हित गरि त ला ई मा ल भि
नि न द्रि ले आ ग्या ग्या र सि व य ता सु ति रावता ले भ न्ना ग्या हे न दी य स रा प्र धा का वि मान ते ले सं भ न गरि स भव
यो पर्वत ते ले रा ग रि रा धा को म उ छे ल दु हे न दी य स पर्वत मा ते रा महा देव का किं ग वि ता सा दि ग न्नी ग्या
मै ले भ्र म्भ ग गरि दिं दु भ ति हे श्री रा म रावता ले दु वै हा त ले स मा ति क न उ छे ल दां पर्वत कं प मा न भ यो हे श्री रा
मो हे रि क न देव श्री देव श्री महा देव ले म्भ्र रा को व्या गरि क न गो डा का म्भ्र ग व ले पर्वत मा य सि दि प्रा त सवे

नामावता को दुवै हात ले पर्वत ले मिमि स लवे भा भयो ता ल भु क सा र ता वि मंत्रि ह त लो पर्वत उ छे ल ना ला ग को
 देखि स ल भु दू त मा ति र लो क लो वि र भ ति रा व ता ला ई प्र सं सा ग मा भ स रा व ता को हा त ब ल ले कि कि त्प स वे भाले मे
 थ ग र्ग को ज लै त्रै लो क कं प मा न ग रि का यो भो स म्भ ले ई द्र दि दे ता ले सु ति का भ मो भ नि सं का ग रि लो प्र स प्र का र त म
 को रा व ता को क र्म दे धि प्र स का र ता ले ते ना म रा व ता भ ति प्र का स हो ता हे रा व ता त जा हा वा र्ग आ ई श्री स ता हि ना भ त म
 नि श्री म हा दे व ले आ जा दि या भो आ मा सु ति रा व ता ले प्र ति श्री म हा दे व का भ रा ण प्र द क्षि ण ग रि क न प्र ष्प का वि मा २५
 न मा व सि कै ला स वा द व र्क क ता प्र हा र धि र २ राज ह रु क न दु ष दि यो को हि मि त्रि ह रु ले रा व ता क ता मा ने नू र सं ग
 म ग रि क न मा यो को हि राज ह रु रा व ता ला ई मा न आ मा प्र स प्र का र ले रा व ता ले प्र रा क मा ग रि ति ति क ता आ यो
 भ ति भ ग त्म रि धि ले श्री रा म वं दू ला ई सु ना उ गु भ यो ॥ ॥ ई ति श्री भू आ त रा मा प्रे ने उ मा न हे श्व र सं वा दे
 उ त र को डे भ ग ले वा क कै ला स द्वा र तं ना म सर्ग ॥ ॥ श्री म हा दे वी वा मा ॥ हे पा र्व ति हा हा पा दि प्र स
 का र ले प्र २ श्री मं ता उ ल मा ति ति हि मा स प्र वि ष प्र का यो भ स वे ला मा भो रा व ता ले मी पी कं आ दे आ क ति भ न्ना
 का लो व र्गि गा ई को द्वा ला ले व ठि क न प्र धि ले त मा मा ग मा मै त मा त्म ग रि ह मा ते लि कं आ क न त्म स रा व ता ले दे धि
 क न का म ले प्रि ग ग रा ई हा सि क न भं ना ला यो हे सुं द रि तै ले का ग रि स क्का न ते लो ग रि व सि स जो भ ना क न वि ले
 ग रि क न का ग रि व सि स ति मि त्म प्र का यो म क र्म हो ई नो त्म लो त प म्मा ग नो व र्क स भ मा को दे न हे वि ह ति मि क स कि

पुत्रितमा मातापितृको हुनः तिमिकस्की अलि हो मलाई सुनावः का कारण लेवुत गरिसः यो सबै मलाई सुनाव
भतिमा मातापिताले गमा को कुरा सुनि-तिके आले मा गमा गतीला गिन-हे नि साधरति मिले भन्ना को कु
ता म सुनाउदु सुनः कुसं आनना मप्रु भिअ मीलायु हे सपतिका प्रुदुति य बुरु सपति जु लो तिकु सको
जले बेरा भ्यास गदी मा मनिस्कि-प्रकारा मेरो नाम बेदवति भनिना म कर्म मरि राखनु भयो ताहाप
दि देव गं अर्ब अर्ब दैत्य दान ब्रह्म भि प्रु भु तिले मलाई विभा हा गती कर्ता मेरा पिता संगे मांगन गयो
र प्रति मेरा पिताले म कता कसै लाई दि प्रु नरु हे रावणा मलाई नदि यो को कारण सुनायदु सुन भनि
प्रु प्रु पूर्व मा मेरो पिताले प्रु तिं मा गरि राखा का तिकु रा मेरि माताले मलाई सुनाई राखा को दन मे
रि प्रु नि श्री नरा प्रु न विन अरु कसै लाई दिंदौ न भनि राखा को बेला मा शं कु स भन्ना को दैत्य राज ले मेरा
पिता संग-मलाई मा जो र मेरा पिताले अ सलाई-प्रु कन दि प्रु तं र अ स दैत्य ले मेरा पिता कत मा मे
मेरि माताले मेरि पिता कन मा मा को देखि-मेरि मा ता सति ग ई नः प्रु सकाराः मेरा पिताले जो मा मा
गई भयो सो ग रुलाः श्री नरा प्रु ता बिता मे ते ला मि अरु ग दि न भनि राखाः हे रावणा प्रु सकाराहे ३३

लुत्वाभिप्राडनाकनमैलेतमास्मागरिरसाद्युः हे रावताः तिमिप्रतिप्रलस्यकोबंसमाज्ञातभयाकोहोमे
 तातमास्माकावललेत्रैलोक्यमाज्ञातिभयाकोमैलेजान्माकोद्यनः ताहापदितावतापुष्पकविमानवाटवर्हि
 कनबेदवातिलाईभनालागाः हेभुश्रोमि तेरि कस्ति अहंकार नजातिकनतैलेयोहिसबुआवस्थापा
 प्रोतेस्तोअर्पगर्गप्रस्ताअस्त्रिकागतालेसंयुक्तभयाकातिमिप्रसवप्रतमाप्रतआरतागर्गदेनत्रैलो राम
 कमातजति कोमुदरिलिकाहिदेनत्यस्ताजोभनकोबेलासावुआकोसोभाडिभैकनतमास्मागर्गभजो २७
 महेविहतेलेभन्याकोनराप्रताकोगतामेरोगतातेजकोसप्रप्रंडमाप्रकप्रतपनिदेनं नारायणा
 भन्याकाकाभतिरावतालेभन्यारप्रोवभतासुनिबेदवतिलेआग्नागर्गतागिनुहेरावतातैलेतेस्तो
 कुराकमानगरिसुश्रीनारायणाभन्याकाहंसारकाकर्ताप्रोहंभतिंरईवभतासुनिरावतालेमहाक्रो
 आगरिकताबेदवतिकोभगवासासमाईकनप्रियाप्रोताहाबेदवतिलेअत्यंतकोआगरिकनअज्ञाग
 रितहेमाप्राप्तावताप्रतमास्मागरिरहनालाईधिनकारतालेप्रतिसप्ततैलेगरिसहेमाप्राप्ताअवतलाई
 मार्गिकनअवतारतिनजाद्युश्रैलेतलाईसताप्रदिकनमाहभन्यामेरितमास्माप्रवहोलाभनिकनअग्नी

मात्रददि नगरिकन भवलागिर हे भगिने ते तपासा गमाको भया तपाजि दे उ सेवा गमा को भयाप
तलोक सा अर्पणमा को पुत्रि भै भोजो संभव भै कन मज नहुला भनि भगिनि दे उ प्रथमा गरिकन जा
वल्म मान ले वल्मा का भगिनि मा पातु हल्या तस वेला मा भका सवा उ पुष्प वृष्टि गरि दिपा हे राव
ति वेदवति जनक राजको पुत्रि सिता देवि भै कन जात भई नृति सिता देवि तपाई का भगिनि हे राव व प्रका
रात तपाजि साधात ना रावता हुं हे श्री गणेश संसार मा अर्पण प्रतिपालन गरि पृथ्वी को भार घेताउ न गनी
कन युग २ मा तपाजि अवतार लिनु हुंद हे श्री गणेश ति वेदवतिका को अ भगिनि ले दाय गरिकन रावता
मय भया के थी जो अवलोक लाई दे जाउन कन तपाजि को वाता ले मय गरा मो हे गणेश ति वेदवति ज
नका राजका मज गनी कन हल जो सदा हलो मा भ द कि पृथ्वी मा भई नृति को नाम सिता भनि नाम क
र्मा गमा हे राव विरम सकारा रावता मय भया को सय मुक देवि भयो कु सो भया वेदवतिका आ
पले भव भै ता पुग मा सिता देवि भै कन नाना प्रकार ले तपाई ले श्री गणेश भनि भगवत ले श्री ग
मलाई सु नाउ न भयो ॥ ॥ इति श्री भगवत राम प्रतो उ मा म हे अ संवा दे उ क र कां त उ वेदव
ति उ मा भान नाम सर्ग ॥ ॥ श्री महादेव उवाचा ॥ हे पार्वति वेदवति भगिनि मा फल रुति

कनकप्रभया को देखि तावता पुष्पक विमान मम सि के रि प थो मण्डल मा भ्रम नगराग प्रोते सवे
 लामा ड सिल मन्मा का पर्वत वीष प्र मरुत राजाले पञ्चगव्या को ठाँउ मा आघोर ते सज्ज मा प्रोहित वृहस्पति को आ
 ता संसर्वता मम प्रिय वृहस्पति तुल्य मम कवृत्ता ता सहिता गि मज्ज गति रह न्या ईन्द्र दि देवता सबै ले रा
 वाता लाई देखि कुन भ्रम ले डराई पंदि का सह प्र भौ र सा ईन्द्र मा मम पुत्र का सह प्र भौ कनर सा भर्म राजा का
 ग को सह प्र भौ ह्री कुबेर क सह प्र भया वरुन हंस भयो प्र स का ता ले लोकपाल सह स वै पंदि सह प्र भौ कनर
 सा ते सवे लामा रावता ले प्रभु भूमि मा गै कन हा थो हे मरुत मे रा वस्य मा आँ ड स कि पुष्पागर्भ ईश्वर
 गरि सह ई मा प्र कु भोक गर भ भोर प्र स्ता व मता मुनि मरुत राजाले को अगति कन भनला थो हे रावता त
 को हो सका का मा मा आया को हो स प्रति मरुत राजाले मं द्या रावता बोल ना लागो क सो जां दे न स म कु वे
 र को भ्राता हुं मे रा विष्णु पत क्र म सुन्या को दे न स कि त्रै लोक मः मे रा स मान जां न्या को द लोकाल
 कुबेर मे रा भ्राता हुं द्यत न लाई प्रति मै ले जितिकन पुष्पक विमान लि भौ प्र स्ता विर म कन क सो जा नि म स
 भ भोर ता हा मरुत राजाले भनला ग्या हे रावता अं न्य २ त जे म भ्राता लाई जितिकन पुष्पक विमान लाँउ न

सक्या तजनि को कोहि छैन मेरो अग्रमा आइ कन आइ भ्राता कन जिति आना भनि कुरा गन्यातं धि-
कार हो तेरो कर्म ठलो परा कर्म गन्या भनि ठानिस् तेरो पुरुषार्थ पायछ तेरो विधा ताले त्यस्ता पा-
यात्मा तं जतिको अधर्मी मैले कोहि जान्या को छैन हेया पात्मा रावरा तेले मसित युद्ध गर्न इक्षा
भया बस आहा वार तेरो जिउ वा विकन फिरि जानु त कष्ट भयो अव मेरो ति क्षा वान ले प्रहार गरी
कन तलाई चाडै यमपुरि पठाई छु भनी कन मरु तराजाले धनुवाणालिकन युद्ध गर्न को इ-
क्षा ले बाहिर निस्क्या तेस बेला मा संवत् प्रभृति घोहीत हरु ले भन्न लाग्या हे राजन हमि हरु
का वचन सुनु ह वस्तिमि युद्ध गर्न कन न जाऊ तिमा हे श्वर युद्ध सयुर्न नगरि युद्ध गन्या देखि कुल-
नांस झंछ नजसी छ नगरिकन युद्ध गर्न अयोध्या जए विज आइ अधीन होइन विसेष राव-
रा देवता को पनियनि दुर्जय यस युद्ध करण संगम गर्नु छैन भन्यार ताहा आफना गुरु प्रोदी-
त को वचन सुनी मरु तराजाले धनुवाण छानि जस मण्डल निज गया त्यो हरिकन रावरा को मं-

विश्वकस्यारणालेविंतिगन्याः हेमदाराजरावणाहामिलेमहत्तलाइः नितिसक्योभन्योरः राक्षसहरुलेः अनेक
 ब्राह्मणहरुकारकयानगरिरह्याः यसप्रकारलेगारिकनः रावणाफिरिगोः न्यो हेरिकनइन्द्रादिदेवताहरुसवैयैः
 द्विरुयछाडिकनः आक्रांलिनभैरह्याकामंछिहरुलाइवरदानंदियाः इन्द्रले भन्नलाग्वाः हेमपुरः मेसंतुय
 भन्योः मेरासदश्रनेत्रजस्तोः तेरापवेरामाचित्रविविचद्वसः मेघलेजलबहिगदीमातेरोहर्षद्वसभनिइन्द्रलेआज्ञा
 गान्याः श्रीरामअधिमयुरकोनीलवर्णः इन्द्रकावरप्रसादलेः विविचवर्णभयोः फेरिवरुनलेहंसलाइबादियाः हेह
 मः मेराउन्नमवचसुनः निम्नाक्रियालेमेराक्षामयोयसकारणः तेरोउन्नमवर्णहवसः चन्द्रमंडलजस्तोवर्णभैकनयानिमावस्म
 सकोसः अधिहंसकावर्णकालोः वरुनकावलप्रसादलेः हंससेतोवर्णभयोः कुबेरलेः ककरासलाइआग्यागन्याः हेह
 करासः तिमिलाइउन्नमवरदिंदुः तेरोसरिरः सुवर्णकावर्णजस्तोहवसः तेरोकालवर्णछाडियस्तेउन्नमवर्णहवसभनि
 वरदियाः हेरापवः यमराजालेपनिः कागलाइवरदियाः हेकागमैलेवरदिन्दुसुनः हेकागतलाइमनुष्यादिलेनमान्यास
 म्मः निरोगिभैकनः मृन्मूलहवसः हेकागमनुष्यहरुः मृन्मूलभैकनदसकयाः गन्याकोपिएतेलेवाइकनः सुतकहरुत्रि
 ष्तिहवसभनिः वरदियाः यसप्रकारलेः इन्द्रादिदेवताहरुलेः वरदिकनयक्षाः संपूर्णगरिः देवताहरुसवैः स्वर्गग

रामः
२८

प्राप्तमिच्छागत्त्य मृषिते श्रीराममद्रुकनसुनावनुभयो ॥ ॥ ईति श्रीरामप्रतोडमापहे सरसंवा
देवतारकाण्डे मरुतसमागमननामसर्ग ॥ ॥ श्रीसिखर्षवाच ॥ ॥ हे पार्वतितालाप्रदिशा
मरुतलाई जितिकनरावता मरुताडमागयोः मनेकनगरकाई द्रसमानराजा हकणालयो
मलाई मुद्रादिन्दुकीनेरावस्यमा आवदसः मतिरावतालेकतिप्रादिप्रावमनसुनिको
हिराजा हकणालसितमुद्रागर्ता आईकनमाया कोहिराजा हक मंदनत्येस रावतालेवाप्र
सादप्राईकतामाया कोलससंगमुद्रागर्ता हुदै नमति तुम्हराजा मरुतगाम्भीगम्य
रवा राजातिआदिमरु २ राजा हकणालकावस्यमाया प्रसप्रकारले समस्ततजा हक
कता जितिकतामाड २ मजो मरुतगाम्भीगम्योः मोनगर मंन्य ना मरुताले प्रातिपालगारि
प्रा को भी मोः जलोगरि ईद्रले मरावतिकता प्रतिपालग मरुतले प्रतिपाल नागारिआ
ति ईद्रतुल्यमन रंन राजा देड गैकताताला रावताले मन्त्रतायोः हे राजा मलाई मुद्रादिन्दुसकि
नेरावस्यमा आवदसई ई मा प्रक भो कगर मन्त्रो रतिववा सुनिताला मन्त्र रंन राजाते मं

नलाग्या हेरावरा मेलेत सिद्ध युद्ध गहला भनिकन ताहरा जालेयति. आपन सुख वैदली कन राक्ष
स हरु सीत युद्ध गन का अर्थ ले ऐका नाव हा मि ऐक नाव घोडा यत्न कारले पृथिवि समेत हो
पाइ कन निस्वया अने करथि. सैन्ये सहीत गरी कन अनरं न्य राजाले रावरा सित युद्ध गयो. त्यस्ता
२ माहा सैन्य सवेरा क्षसं सैन्य ले क्षरा मा चेमा मारी दिया अग्नि मा घृत हा त्या फे. यस प्रकारे.
रावरा को मंत्रि भुक मारनी दि सवेले अनरं न्य राजाला इलगा रिले गया सिद्ध ले मृग लाई लगान्या
रैलोग पोरे फेरि माहा को धले फकि कराम हा धनु कोट को रग रिकन अनरं न्य राजाले रावरा मा.
थि वज्र समा रा बाण ले प्रहा गरिकन तिवा रा लागि रावरी को सरी र बाट एक धारा व हो ताहा प
छि महावीर रावरा ले अत्यंत को ध गरिकन वज्र समान मुष्टि ले राजा लाइ प्रहार गयो र राजा
मुष्टित भै कन वज्र लागि वी छुट त्या मै पृथिवि मालो घ्रा त्या हेरि क राले उपहास्य गरिकन भं
नलाग्यो हेरा नाम सग युद्ध ग या को फल पाइस् हेरा नाम सग युद्ध गन सिकन्या वीर को दि
छे नन मेरोप कमत तैले क सो जानितस् अव फल प्राप्त भयो कि भनिरावरा ले भन्यो र तिबच

नमुनिप्राणसंसयगरिरहन्माएजा लेभनलाग्वा हेरावरातेलेमला इजितिसभनिगानिस्कि
मेराकारण लेपोमला ईजीतिसनिमित्तकारण लेपोतेलेजितिसः हेराधराप्राधमममहं
कारलेकेण गवेश ईसः वीरकोमज्या दातेसो होइन हेराधसमधमः मेराप्राणजानला
येतेपनितला ईआपादेत्तुं मसुकमारजा तभेकरा तपलेन्यायनितिलेधर्मलेप्रजा
कराप्रतिपालगरिरायाकोभया मैलेभन्याकोजसो होलाः हेपापाता मेरावसमा मसु
नेऊसवीं प्रतिभेकरा तकरा मालाभानि आपादिषाः लेसवेला मा देवता हरुले दुन्दभीवा देवजाइ
कराअनेकप्रगलपुष्यविधिगयाः हेराचक्र ऐसप्रकारले अनरन्येराजाले रावराता ईआपादि
कराअनरन्येराजाले रावराता ईआपादि गगयाः ता हारावरातलेपनिअयोध्या छाडिगयोभनि
अगलेले श्रीरामकराछनावेनु ॥ इति श्रीरामायने ईमाम हेश्वरसम्पादे ईतरकांले अरा
नेवधोनामसग ॥ श्रीमालादेवीवाचः हेपावतितां हापादि अगलेले आग्याभयाकापुव

रामा

काकुराको वसंत तसे वै सुचि श्री रामले स्वपिलोक ककण नमस्कार गरि फेरि विजि गरुला ग्याः हे दुजे तम
 ते तवेला मादानी हस्तु वल हुनाले रावरात गयुद्ध गरी सके मकि सथवा ५ तम सल विद्या जाने न रु
 रावरात त गयुद्ध गरी सके न कि भनि रे सप्रकार ले अगले ५ श्री रामले आग्रा भयो ति वचन सुनि
 ताहं अगले ले आग्रा गरी ला ग्या हरा चक्रे राक्षसि द्रवरा कोल जा फुलि हित भयो को कुरा विजि गयु
 पुत्रु भया जा वल भनि आग्रा ग्याः ताहा स्वयं न सुनि श्री रामले आग्रा गरी भयोः हे दुजे तम ताहा
 वरा को कसरि फुलि हित भयो भनि आग्रा ग्या ताहा अगले ले ती वचन सुनि आग्रा गरी कन
 ला ग्याः हे श्री राम तये सरा वर ले अनेक रात्रा हस्तु कनपी डागरी पथी मादि विजय गरी हिद्या को वला
 माः माहि बोति पुरी मा पुण्योः त्यो पुरी कस्तो दू भन्या दितिय स्वर्ग जस्तो ते सपुरी मा रावरा गै कनरा
 उपमा भ्रेष्ट महावीर राजेश्वर महापराक्रमी समस्त गुणाले सै युक्त है हय वीर मा जात भुयाका
 सहस्रार्जुन राजा ते सदिम मा जल कीडा गनी किन न मी दान दी मा अनेक लो ज न ले स

३१

यरा

हितमईकनगया रावणलेमंजीहेरुदेउमोथोतिमिहसुकाराजासहआजुनकाहागयाचाडेमआ
योभनिसुनाउमेरोनामरावणहोयुइगर्नाकनआओयस्काराचाडेमआयोभनिसुनाउहप
छुमनिरावणलेभन्योरत्योवचनसुनिमंजीहसुलेसन्मलग्याहेरावणहामारजाओहोछेन
नर्मदाकातीरमाजलकीडागनगयाकाछुभन्यारताहारावणहोमालयपर्वतविंध्याचलमा
थीगइहर्नलाग्यात्योविंध्याचलपर्वतकस्तोभन्योमिधलेव्याप्तभयाकोमहाउचुअनेकसिख
रमानानासिंहव्याघ्रादिअनेकनृगवस्याकाछुअनेकगुहासीतलभूमिभयाकोछफेरिदेव
दानवअप्सराकिनरादिस्त्रीपुरुषसहितगरीनानाप्रकारलेकीडागरिवस्याकाथियाफेरिअने
कनदीनदादियनाथियातिनदीकोजलअतिनिर्मलछुदक्षिणवाहिनीभयाकोफेरिअनेकव
क्रवाककुक्राटहंससारसादिनानापक्षिनानासुखरलशहगरिरहिध्यायस्तास्त्रीमयजस्तो

रामा

यदि पुष्प रुद्रकर्णजलोन्मत्तवाकस्तनयुग्मजलोत्प्रीकोत्प्रीति तप्रिजले मेघलाहंसावलिजनकोफेनवस्त्रजलोत्प्री
 लाठननदिदेविकरणनदिमाश्रेयभयाकातिनमेदा माजलकीडगनीकाभ्याथलेः एव एव पुष्पकविमानवा
 रवहलीकणजलकिडागरिति नदिकातिरमापुष्पकविमानमंजीरुसहि तमेकराग्रानन्दहोवस्योमेरुवत
 हातिगंगा मावेतनसकिंकराकस्याकोजलोवसिकरण एव एव लेओफनामंजीरुहलाइभन्नलाग्यो हेमंजीहो
 हेरमवस्याकोरेषिसुर्यकाकिरलेपनिवन्दुसोकाकिरणजलो गरिदियाहेर फेरिवायुलेपनिनानासुग
 धड्डाइल्यारुदियोहेर हेमंजीहोइतमेदाश्रेयनपुन्येवद्विगदिनभनि एस्प्रकारले नानाजलजिन्
 खादिलेखाकोहरिकनःमहाग्रानन्दलेवसिकनफेरिमंजीरुहलाइभन्नलाग्योः हेमंजीहोतिमिहसर्व
 कासरिरमाश्रनेकसत्तकोवेथाभैकराक्तवस्याकोछः ऐसंजलमातिमिहसलेह्मानगरिश्रुनेकप
 नपुष्पं तपलपुष्पमलाइदिपिल्लाइदेउपेरानित्यकर्मगन्योसमयभयोःतिमिहसप्रतहसिगयाऊगेकन

३२
बरा

फुलटिपिल्याउदेउ मेरानित्यकर्मगर्वा समयभयोतिमिहसुमनहस्तिगयोहे गैकन फुलटिपि
ल्याउ यसनिरमल जलले श्रीमहादेवताइपुजागर्भुभनिरावणले भन्यो त्यो वचन सुनीताह मा
रिच सुकसारणादितिनर्मदागंगा माषेलन गयातिनिहसुलेषेल्पाकावेगलेनदीक्षोभभ
यिंदिगाजगंगा माषेलन आउदा माहाकछोलसुभयाजे यस प्रकारले स्नान गरिसक्याप
छिनाना पुष्यादिटिपिकन रावणको पुजागर्वा ठाउ मा राख्या ताहा राक्षसन्द्र रावण ले पतिश्री
महादेवले अनिक विधानले पुजागर्वा अनेक सुवर्ण मयालिंग स्फटिक कोलिंग नदी कार्ति
रमा राषि रावण ले जप गरि फल पुष्य तांदूल धूप दीपादि अनेक विधानले पूजा गरि शंख
अनिगर्वा पंचामृत पंचवस्त्रादि अष्टोत्तर सतनामादि गरिकन अनेक अलंकारले संयुक्त
शिवलिंग प्रदक्षिणा गग्या त्यो देखी कनू देवता हसुले रावण को चिन मा उन्नम गरि दिया ता
हाय छि रावण ले विधिहीन गरि पूजा गर्न लाग्या बालु का माथि शिवलिंग राषि मद्य मासादि
चढाई ले मन्त्र भैकन विधिहीन गरि पूजा गरि अनेक गीत वाद्यादि गरिकन श्री महादेवलाई पु

राम

दक्षिणागत्या भनी अगस्त्य ले श्री राम कन सुता उनु भयो ॥ ॥ इति श्री अध्यात्म रामायणे उमा-
महेश्वर सम्पादे उत्तर काण्डे नर्मदा तीर गमनं नाम सप्तमः ॥ ॥ श्री महादेव उवाच ॥ हि पार्वति ता ह्यप-
पञ्चिनर्मदा तीरमा वलिकन रावण लेखि बलिंग पूजा गरि रत्ना कावेला माम हा परा कभी सहस्रार्जु-
नमा हिष्मति पुरी काराज केन्या सवे युक्त गरि जल कीडा गरि रत्ना कला गरि रहनु भयो भया सहस्र रहति
त्रिको मध्यमा हस्ति राज वस्यो जेति सहस्रार्जुन रहनु भयो त्यस बेला मा सहस्रार्जुन ले आफना सहस्र
बाहु ले नर्मदा को जल छेका से स प्रकार ले छे कदा ति नदी को जल माथी तीर वसो राम हा नला उजस्तो
भयो से स प्रकार ले भयो रजल जेनु मत्स्यादि हस्त जल का वेग ले वर्षा काल मा वगाइ ल्या या को जस्तो
त्यायो फेरि रावण ले पूजा गरि रत्ना काटा उमापति धामि ले पति पुष्प इत्यादि पति वगाई ले गयो
त्यस बेला मा गंगा विपरीत ले आया को देखि रावण को पूजा गर्न सके नर हात का भावे ले अक शरणादि
भंति हस्त लाई नर्मदा को जल आया को देखि निवेदायो न्यो हात को भाव ना जानी कन भुक्त सारणा इ
हूँ जनाले आकास मा दूई जो जन स्म पविम दिशति रौ कन हे नला ग्या त्यस बेला मा दहत

३३

भ्रवाटजन्मभयाकिमेरिपुत्रीयोर्मंदोदरितिमिलार्द्धदिलुलिनुहवसुभनिता
भनिकन्यालिकनअग्नीसाक्षिराषिकन्यादानलियोहेश्रीरामविश्रवालथा
पितामहहलकानामलेदियोतेसवेलामामयाभूलेहर्षगरिकनअमा
नेकप्रकारलेतपस्यागरिकनयायाकोशक्तिहोलक्ष्मणलार्द्धप्रहारगन्योर
पाइकनलेकामालेगयोताहापछिआफुभाइहललार्द्धपनिविवाहगरिदिउभ
जाउदल्यमानकन्याकुंभकर्णलार्द्धविवाहगरिदियोविमिषणलार्द्धगंधर्व
र्मात्माभैरवाकिविमिषणलार्द्धविवाहगरिदियोत्योसर्मानाममानसरोवर
कालमामानसरोवरकोजलबुद्धिभयोरतनकामहृत्तारिलेपुत्रीजातभया
बुद्धिभयाकोभनितकोनामसर्माभनिनामकर्मगरिन्हेश्रीरामचन्द्रसप्र
हृत्तिनेजनाकास्त्रीलेसहितभैकननानाप्रकारलेक्रीडाविलासादिगरि
हलेविलासादिगन्याभैरवापछितांहरावराकोविर्यलेभनोद्धरिका

तथा विहृतले इन्द्रजित् भं गभया को यो जात भया को वेला माते सवाल छ
ते को सोर सुनिलं का माव स्या कालो क ह रु विस्र प्र गरि र स्ना प्र स हे तु
गया हे श्री रा मा व ता का अंत पुरि मा व अ मान भं यो ए प्र ल ते र दा ग रि ता
र ला ॥ ॥ इति श्री कृष्ण आत्मा रा मा प्र तो ड मा प्र हे अ सं स्र दे ड ता को ड
सर्ग ॥ ॥ श्री महा देव उवाच ॥ ॥ हे प्रा वृ त्ति ता हा प्र दि डे र का ह
निद्रा दे वि कुं भ कर्ता दे ड मा इ र ता हा कु म्भ कर्ता हे रा व ता दे ड भ भ ता म
र मा छ उ का हा हो भ यो र ता हा रा व ता हे प्र ति सि ल्प का र ह स वै कि न जा
ती से न ग र्ता क न स्र उ टा ग ह मा डो व ना ई दे ड भ न्ना र क र्मि ह रु ले प्र ति कै ला
घा क लो भ न्ना ग ज ८००० हजार हा त ला म्भ मा लि स रु जा र ४०००० ह रु
क टि क को भ प्र वै ड्म दे ड्म टिका ग रि क न सै न ग रु व ना ई दि प्रा ते म्भ
व धि व र्ध सु ति र लो प्र स प्र का र ले कु म्भ कर्ता निद्रा ग रि र स्ना को वे ला मा
वि वृ त्ता ता दि म्भ ते क ता ई मा यो अ ने क ड्म टा ता दि ग रि क न न द न व न

जस्तोदिपुतायमानगरियोमुसलआयाकोदेविताहासहआर्जुनलेपनिहासिकनआफतगदालेप्रहारगि
त्योमुसलविचैमाषण्डवण्डगरिदियाताहापछिमहावीरसहआर्जुनलेपनिप्रहस्तमाधिगदालेप्रहारग
न्यारप्रहस्तपृथ्वीमाअवेष्टाभैकनपन्यायेसप्रकारलेप्रहस्तपयाकोदेविमारीचसुकसारणधुमाक्ष.
आदिमंत्रीहस्तवेभाग्यायेसप्रकारलेआफनामंत्रीहस्तभागीआयाकोदेवीरावणपनिचोडेअधिवाठ
दगरिगेकनसहआर्जुनसितमहाघोरसग्रामगन्योराजारराक्षसदूवैकालयमतुल्यपरसपरप्रहार
गरिमहादाहणयुद्धगन्यादूवैसमुद्रक्षोभगन्यामिसहआर्जुनकोररावणकोमहासंग्रामभयोत्योसंग्र
महेरिरहन्त्याहस्तकोमुद्धामहात्राहिभयोसाक्षातरुद्रकोरकालकोयुद्धभयाकोजस्तोदूवैकोपनिथकाई
लागैदेनपरपरगदाप्रहारगरिकनबज्रप्रहारपर्वतलेसह्योमिसहिकनदूवैलेमाहासब्दगरिकनपरस्पर
रगदाप्रहारगरिकनमहाप्रलयगन्याताहासहआर्जुनकोगदारावणकोहृदयमालागीरावणअ
वेष्टाभैकनरह्योफेरिरावणलेपनिसहआर्जुनकाहृदयमागदालेप्रहारगन्येरसहआर्जुनपनिमु
कुर्तमानअवेष्टाजस्तोभयात्यसवेलामावलिराजाकोरुद्रकोजस्तोयुद्धभयोससप्रकारलेअन्योन्य
लेप्रहारगरिकनप्रलययुद्धभयोत्यसवेलामासहआर्जुनलेअपनक्रोधगरिकनमहावेगलेरावणको
हृदयमागदालेप्रहारगन्यात्योप्रहारलागीकनरावणअवेष्टाभैकनपृथ्वीमापड्योत्योरावणवरप्रसा

रामा

दका प्रभा वले जीउ मा वैवा यो: त्या रा वने ऐस प्रकार ले र ह्या को देषि सहस्र अर्जुण बोडे मे कण: गरुड ले स प स मा यो जे रा वण
लाइ वा हु ले स मा ति वा धी क ए ले जा ना क रा ला ग्या: पुर्व काल मा विस्त ले वली रा जो क ए व न्द न ग न्या मे: ऐस प्रकार ले स स्था
मर्जु ने ले द स ग्री व रा वण लाइ वा धी क ए ले ग या को दे कि सिद्धि वार रा गं रा ध र्व दे व ना ले प नि ध र्व २ राजा भनाइ
अने क पुष्प वृष्णि गरि दिया: ते स वे ला मा व्या घ्र ले म ग स मा यो जे सहस्र अर्जुण ले रा वण लाइ स मा ति क रा मे घ ले
ग न्या को ज से ग र्ज मा न गरि म हा ह र्ष ले ले ग या: ते स वे ला मा प्र ह्ला के वे त न्ने भू यो रा वण लाइ वा धी ले ग या को
देषि रा वण का मं त्री ह र स वे ले को ध ग रि क ए गो हार दि ए क ए आ या क लो ग र्ज म न्या पृ थ्वी वि कं पा य मा न गरि रा क्ष
स ते ना आ ई क रा ति थ २ भ नि नु स ल ग दा तो म र आ दि अ ने क स ल स सहस्र अर्जुण मा धी प्र हां र ग न्या: ऐस प्र का
ले प्र हां र ग न्या र प रि ण पा ति र प नि न ग रि क ए ति नि ह र ले प्र हां र ग रि ल्या या को स ल अ का से मा स मा ति क रा म हा
वी र सहस्र अर्जुण राजा ले ति नि ह र लाइ प्र हां र ग न्या: ती वा रा को वे ग स ह रा न स कि स वे रा क्ष स ह र भा ग्या मे
ध वो यु ले उ ड इ ले ग या ज लो रा क्ष स ह र आ स मा न गरि भा ग्या: हे श्री रा म का ति वि र्य रा ज ले रा वण लाइ व न्द न ग रि क
रा म हां ह र्ष ले आ फ ना १७ ह र अ रा स हि त ने क ए मा हि स म ति न इ रि भी व ग या अ रो क वां ल रा ह र ले आ सि बां द ग रा

यरा
३५

इकण इनि ले दे ते ला इ जीति कण अमरावति भीत्र गयो रे माहि स मति ए गर भीत्र सह आश्रु जू ए ग या भनि म्रग स्मे ले श्री
ए म क ए सु ता व नू भ योः इति श्री रामायणे उ मा म हे श्वर संज्ञा दे उ तर कां ए उ रा व ए ग्र ह नं नो म स गी ॥ ॥ श्री प्र हो दे वो वा
या ॥ हे पा र्व ति ता हां प धि सह आश्रु जू ले ए वि ए ला ई ए उ ले व न्द ग्र ह ए ग न्या ज स्तो ग ह ए ग रि क ए ले ग याः त्वे ष व र पु
ल लो ऋ षि ले था हा प या र म् फ ना ति का म्र स्मे ह लेः सरि र के म्या य मा न भै क ए अ व क्ता गु रं भ ति क ए इ क ए वा डो ग
रि क ए ता हि स्म ति पु रि मा ग याः आ का स मा गे ले गै क ए वा डो ग रि पु ग नू ग याः ते स्ता व लो पु त्र पू ल स्मे ले हे न ला ग्याः सा द्वा
त म्र म रा व ति क्ते य स्ता न ग र भी त्र ग या का वे ला माः सा द्वा त श्री सूर्य ज स्तो द स दि सा प नि जा व ले मा न ग रि क ए ए ज
ह र मा पु ग रा ग याः ता हां वा वा न्या ले ए न्ना धे उ वि ति ग र्ग ग या हे मा हां ए ज पु ल ल म्र षि म्वा व नू भ यो भ नि वि ति ग न्यो तां
हां लो ह्वा न्या का व च ए सु निः ए जाले हां त जो रि म्र ई क ए पा द धो व म नि य म धु प रु षो इ सो प चार ले पु जा ग न्या इ नू ले व
ह स्प ति ला इ पू जा ग न्या म्र पू जा ग न्या प्रा त काल का श्री सूर्य ज स्तो र ह उ भ या का अ षि क न दे षी सह आश्रु राजा ले वि
ज स्ता त न ग रि र ह्वा ता हा प धि सह आश्रु न रा जाले ह र्ष ग रि म्र आ ज ग र्ग ला ग्या हे मु ने आ जु का दि न मा यो मा हि ष म ति
पु रि अ म रा व ती तु ल्य भ यो भ नी चि ता यो क्वा न भ न्या त पा इ का च र ए ग र व न्द अ ने क दे व ता ले व र्ण ना ग रि रा म्या का
ति च र ए मा मे ले द र्श न ग र्ग पा या र मे रा म न व हु ते आ न न्द भ यो हे ऋ षे श्व र मे ले क्वा ग र्ग य यो आ पा ग र्ग भ यो जा

राधा

वसुदेवसुतपाइकाकारणलेआउतुभयोआग्यागर्नुहवसुयोराभ्यमेरोसरीरपनिमेरापुत्रधनसंपत्तिपनि
पाइकायोहोनपाइलेजोआग्यागर्नुहुँछुसोमगहलाभतिराजालेविनिगन्योरइववनसुनीपुलस्त्यलेआग्या
गर्नलाग्याहेराजनूतपाइकासमाऊराज्यलेसहितगरिअग्निहोत्रकुशलछनकिभनिकुशलवार्तादिगया
हेराजनूतपाइकाराजराजेभरअतुलपरकमीकलोभन्यात्रेलोक्यलाइपनीजितिरहन्यारावणातेस्ताकन
जितुभयोतपाइसमानप्रराकमिकोहीछैननहेराजनूतुनरावणाभयलेसागरसमुद्रादिवायुदेवतापनि
कंपमानभैरहंथोयेस्तारावणलाइतपाइलेवंधिषानागरिराषतुभयोहेसहभ्रातृनतपाइकातामत्रेलोक्यमा
पनीप्रकासगन्योनपाइकाजन्मसाफल्यभयोहेराजनूअवमेराववनसुनुभयाजावसुकाहाभन्यात्योमे
रानातिलाईछाडिदिनुहवसुभनिपुलस्त्यभूषिलेआग्यागन्याइववनसुनिसहभ्रातृनराजालेहर्षगरि
आग्यागर्नलाग्याहेसभेशाछेडछुहवसभनिआफलासेवकहसलाईआग्यागन्याहेलोकहोत्योवाधिराषा
कोरावणलाईआहात्याउभनीभनिआग्यागन्याताहलोकहहवाधिराषनुभयाकोरावणलाईफोडकन
त्यायादेवताकाकाभ्रातृरावणलाईवंधमुक्तगरिछाडीपठायताहापछिपुलस्त्यभूषिवल्लोकगयाहेरामसे
लारावणलाईकार्तिविर्यराजालेअपमानगन्याथापुलस्तेकाआग्यालेमात्रबंधणमुक्तनयोहेराघवतपात्रीलेमछे

यरा
३६

सोधनभयाकोकुरासर्वेविंतिगरिसकुं: ऐस्यकारणवलीकोभन्दावलीयापनिद्वन्द्व: हे श्रीरामसेरस्कारणगुमानगर्ज
द्वन्द्व: तोहापदितेसरारणले: सहआम्रजुलसितमिवगरिपथीकाराजाहस्तार्जितनाकणभ्रमणगदैरह्याभनिभ्र
लेभ्रपिले श्रीरामकणमुनभ्रयो॥ इति श्रीरामायणेऽंमामहेश्वरसंम्बादेऽंतरकाण्डे रावणबंधमोक्षणनाम
सर्गः॥ श्रीमहादेवोऽवाच॥ हेपार्वतिताहापदिस्रगलेलेआग्यागरालाग्याहे श्रीराम: सहआजुललेछाडिप
ठयाकोरावणलेसमलपथीविमोक्षमणगयोजाहारराजाछनताहांगेकरा: युद्धगरिभ्रनेक
लाइजीतोयुद्धगरिनसकन्याहस्तार्जितनाकणभ्रमणगदैरह्याभनिभ्र
लीलेप्रतिपालगरिरायाकोकिर्किध्यानगरमापुग्या: कस्तोपुरिभन्यामहामनोहरस्थान: ऐस्यारामेनामहांवि
रवालिनामराजा: सुवर्णमालालेभ्रसनगरिरहन्यातेसावालिनामराजाहेऽयुद्धमारागगयोर: तांहांवा
नरकोमंजीतारवांरारहेऽभन्योर: तांहांतारवांरारलेभ्रनलाग्या: हेरावणतिम्रावलीवालिनामराजात्राहां
नंदबनुरसमुद्रमास्नानगनाकणगयाकाछनवरियेकमाफिर्नहन्याछ: हेरावणहांमाराजालेयुद्धग
रिकराभ्रनेकविराजताहस्तार्जितनाकणभ्रमणगदैरह्याभनिभ्र

रामा

कोसामर्थहैनहेरावतिमिलेअमृतयानगरिआयाकोभयापनीवालिकोहस्तमायन्यापछितिमाआणवाचन
कवचअथवातिमिमर्तइशाभयादेवीदक्षिणसमुंद्रमाजाउवालीताहिवस्याकाहुननुभन्यारत्योवचन
मुनिताहारावरणपुष्पकविमानमावसिवाडेगरिदक्षिणसमुंद्रमागयोःत्येसरावरणलेवालित्ताईदेवकस्तावलीभन्ता
सुदर्शकापर्वतजसाआधादिनकाथीसूर्यकाजसोतेजभयाकातेस्ताकाप्रषदेधिःरावरणपुष्पकविमानवाटवहलिकरण
जणवरावरणलेवालीलाईमार्गकणकपटलेसधनगरिःसुस्तगेत्यसवेलाभाःवीरवालीलेपनिजपगरिरहा
कावेलाभाःआषाढचारिहेदामारवरणकपटलेआयाकोदेवभयोरपतिनहत्पताईजसोहसिदेविकरासिघड
राहुदेनतलेगरिरहाःसर्पदेविकरागरुडकात्रासुनभयाःपापशरणिनिश्चयगरिआयाकावरणलाईदेवभु
जेईकप्रतिभ्रमरावतनगरिदृढगरिविन्तनागनुभयोःऐसपापात्मातेपापवीताईकराआयोअवयसपापात्मार
वरणलाईकाषिचेपिवांरेसमुंद्रमालेजाईइद्रादिदेवतलाईपनिमेरोप्रवार्थदेवाउलाभनिविन्तनागरिरहाःक
साभन्यागरुडलेसर्पलेगयाजसोलेजालाभनिसेसप्रकारलेमनमाविन्तनागरिःआहुनुवलदृढगरिवेदको
पेत्रजपगरिकरासंध्यागरिरहदाभयात्येसवेलाभाएवरणलेसमाहनजादागोडालेभूमिमादेकनजादाकास
इलेताहावालीलेफकिलतिरहेरिवाडेरावरणलाईसमातिकराकाषिचेपिकरावालिआकासमाथीगयात्ये

यरा
३२

सवेला मा एवणलेवालीको काषिमानसुदंतलेचा त रातागोः तां हांवालिलेपनिस होगरिबेपिकणलेगया ऐस्य
कारलेः एवणलाईवालीलेलेगया कोदेविः अकसारनादिमंजी हसवैलेसत्रिसत्रलोक रावालिलाईलगा
ईगयारपनिफेसापानेसकेनरः राक्षसहृथाकि कणअत्मलोई र ह्याः समस्तसागरनावीकरणवालीगयां
एवचरहसवैलेपुजागराईदक्षीणसमुद्रमासंध्यागरिसकिकणपक्षीप्रसमुद्रमागयापक्षिमसमंद्रवाट
उतरसमुद्रगयाताहापनिसंध्यागरिसकिकणः फेरिपूर्वसमुद्रमागैकणसंध्यागन्याः तां हांतीविरवालीको
संध्यागरिसकिकणकिस्किंध्यामाफेरिकणतिवाणरकाराजावालीले एवणलाइका मा चेपिचतुसमुद्रमासंध्या
गरिसकिकणआयारपनिथकाईलागेनः त्येसवेला माकिस्किंध्यामापुण्यापद्धिः ताहा एवणलाईछाडिकणभं
कलाग्यातकाहावाटआईसतको होसः भन्यारः एवणले अतिविस्मयं गरिकणः वीतमात्रासमानगरिभैत्रलागेः हे
बाणरेडमराक्षसहोपुधगर्नवांछागरिकणतपात्रीछेउमआजांध्या अवतपात्रीलेयेतिसंम्वगर्नुनयोः अहो
गंभीरतपात्रीलेमलाईपतंगलियाकेंसीकण वारेसमुद्रमाछमिकण आवनुभयोऐसातपात्रीकोसमर्थ
प्रकाहलेआवनुभयो र पनितपात्रीको परितभयनः हेविरमजलाविरलाइकापिबेपिकण गहडलेसपेले

रामा

गया मैलै गया मैलै गी कणः आ हां स मल्ल व नु भ यो एकार लत पात्री सित नित्र गर्न वान्छा भ योः अजी साधिराधिक
एमीत्र गरीलाः हे हरे श्वर अस्मि पुत्र नगर भोज नादि पर स्पर निर्विष्ये वगर्नु हव सुभ न्ये रः त्ये व व रा सु नि वालिले भं
नला ग्याः हे रा व रा ति मिले ज सो भ न्यो त से गरीला भ निः गी रिके न्दर मा सि घ ग या मै गै क रा अ ने क प्रकार ले पर स्पर
आ हर ग रि श्री रा म सु ग्री व व स्पा को ज सो व स्पाः हे रा घ व ए स प्रकार ले आ फु ले का वु ग रि रा घ्या का रा व रा सित मीत्र ग
रिः ऐ क म हि ना सं म्ब वाली ले रा व रा ला आ फ ना दे स मा रा घ्या हे रा म ते सा वाली क रा त पा त्री का वा न ले वं ध न ग रि क रा म
लां ग रा यो भ नि अ ग स्मे ले श्री रा म क रा सु ना व नु भ यो ॥ इति श्री रा मा ये रो उ मा म हे श्वर सं म्बा दे उ त र को ले रा व रा वा
लि मीत्र सं म्ब ध ना म स गे ॥ श्री म हां दे उ वा व ॥ हे पा र्व ति ता हां प छि वाली को रा न्य कि की ध्या मा म हि ना दि न सं म्ब व सि कून
फ की ग याः फे रि पृ थी वि मा अ धि को ज सो उ आ ट ना ग न्ये त्ये स वे ला मा य उ टा पु ने अ त्र मा पु ग्पा र ता हां ना र द आ व नु
भ यो म हां त्ये अ श्वी दे व म्बी त न ले आ ग्या ग ना क रा ला ग्याः हे रा व न हे वि र ते रे प रा क र्म दे वि म सं त्र व भ यो अ ली क वा र य
ष ति मी ले म ला इ सं तो व ह र्ष ग रा यो श्री ना रा य न ले दे त्य मा रि क रा सं तो व भ यो मैः हे रा व स पुं ग वः मै ले कु रा ग दु र ति मी ले सं
नः मै ले भ न्या को ज सो का यो ग र्नु प छि हे वि र ए स लो क ते ले क्वा न वं ध न ग न्यो त ज सा प रा क र्मि दे व ता ह र ले प नि जी त न सा
म र्ध न भ या काः ऐ ला ति मै ले क्वा न लो क ला इ मा योः ए स पृ थी वि मा अ धि दे वि म तुं हु नु प छि ति मी ले क्वा न मा न्यो हे रा व रा म नु द

यरा
३८

जातिभन्नाकासुत्रिवंधुबंधवपुत्रादिध्वजमायागरिरहन्नालेभलेपिअगराइमत्तुदाएनदेवत्यातेसातिगतिहृत्लाइ
क्यानइषदियेमोहलेबाधिराघत्याहृत्लाइक्यातिमिन्नलेमार्तगयोअवमत्तुमंडलमापरसेधरया
कासवैतिमिलेजित्पाकोजस्तोभयोहेरावरणमनुक्षेकोहृत्तिहेरकतिनानाबाधनत्यगीतादिगरी
रहन्छनकतिहामाताहपुत्रभतिनानाप्रकारेरोइकनसोकगरिरहन्छनयस्काररा
ति।लोकहृत्सवैयमकोवस्यमापरिजाच्छनतिलोकहृत्सवैअज्ञातिपोहृत्परमार्थजा
नेननहेरावरणयस्काररातिमिलेसक्यायमराजाकनजित्पाकोमगरयमराजाकनजि
तननसक्यापछिसवैलाइजित्पाकोजस्तोभयोभतिआग्यागयाइमारदकोवचनसुनित्यस
वेलामाआफुतातेजलेजाअल्पमानगरिरावरणलेमहृत्सवैगरिविंतिगर्तलाग्याहेमह
र्षीमैलेकार्यगर्तलाग्याकातिमिन्नकोकुराविनीगर्छसुनुहृत्सवैलेतिअयगरिछ
थीजित्पाकनउछनगयापथीजितियापछिपत्तालजितुलापत्तालजितिसक्याप
छिस्वर्गजितुलात्येसवेलासाजेलोक्यालाइपतिआफुतवस्यमारापुलाभतिमैलेचितना

गन्धाकोष देसकारण मैलेप धी माधुमल्ल गन्धाकोषे हे नारद योसवे सुक्यापदि क्षीरसमुद्र मधुन गरिञ्चु म तलिकण्ठे
 अमृतपान गरिकण्ठे अमृतपान भनि विताया एतकोरण यो कर्म मैले गन्धाभन्त्यारः येव वरा सुती नारद ले आग्या गनु भयो
 हेरावरा स्योति मैले गन्धाकोष कुनि सकेयो क्यान ति भिकु मार्ग ले जान ला ग्यो त्यस यम कन जिति लुग
 मकार गले जा हेरावरा दूर्गम मधुम पथ त्यसै वाया ले जा देवता का मुख्य यम लाई जितु सक्या प
 छि सवे कन जित्या को जस्ते भयो भन्त्या दत्ता हारा वरा महा हर्ष ले अष्टा दहास्य गरिकन
 भन्त ला ग्यो हे मुने तपाइ का मत्तु लोक का उपर वरु ते दया छन तपाइ ले आग्या गनु भ
 या को यम लाई जित्ना कन उद्यम गर्न ला ग्यु समस्त लोक लाई जिति रहन्त्या जमरा
 ज कन जितु ला सूर्य पुत्र जहा वस्या को छ ताहि मजो ला दक्षिण दिग्पाल अवस्थ मे
 ले जितु ला प्रतिज्ञा गरी सकेयो भनि अवयम राज लाई जित्ना कन प्रस्थान गनु भनि स
 वे लाई दूष सताप दिरहन्त्या यम कन अव मे ले दूष दिन्छु भनि नाद लाई नम
 स्कार गरिकन रावरा दक्षिण दिशा मा यम राज कन जित्ना कन गयो यस्य प्रकार

राम
 ३९

ले गया को देखि नारद ले मुहुर्त मात्र ध्यान गरि हे ना कनला ग्या एसा काल छे उ कसो गरि राव
राजा लाज उ ना काल का भय ले त्रे जो क्य मा वस्या का सबै स मान गरि रहं था तल काल देवता
छे उ रावरा कसो गरि जान ला गो त्य स्ता यम कन कसो गरि जितन सकला अद मे रा वचन ले यम रा
ज लाई जिन्ना कन जान्या रावरा यम पुरि गु पा प छि मित्रता गर्न लाई य निवे छे न अ व रा वरा न पु दे मा म रा
डे ज म रा ज छे उ गै कन जो ना प्र का ले म ग रा हो ला सो प्रकार गरि कन सी ग्राम हे रु ला भ नि ना र द मु नि चो डे
यम पुरि ग या ए स वृ ता त सबै यम रा ज ला इ सु ना ड छु भ नि चिंत ना गरि गै कन अ मी अ ग्र मा रा धी रह या
यम रा ज कन दे व्या समस्त प्राणि का पा प पु र स का वि चार् गरि रह या यम रा ज का अ ग्र मा ग या अ फ ता
अ ग्र मा आ या को ना र द छि कन दे खी यम रा ज ले घो ड डो ग य चो ले पु जा गरि कन वि नी ग या हे
छि वि त पा ई का का रा ग ले आ उ नु भ यो मे ले क या गर्नु प यो म नि यम रा ज ले वि नि ग या र ति व च न सु नि
ना र द ले आ ग्या गर्ता कन ला ग्या हे धर्म रा ज मे ले भ न ला ग्या को क रा ति मि ले सु नु हे पि त रा ज द श ग व रा
क्ष स रु त को रा जा छ त्प स ले ति मि सि त पु ङ्ग गर्ता कन आ यो ति मि ला इ त्य स को व स्य मा रा ष न आ यो

हेमहराजमश्रायाको कारणयति होयतिकुरातिमिलाई सुनाउनाकनआयो अवत्यो आइकनतिमिलाई
 क्यागनसकलातिघाप्रहारलेजगतसंसारेलाइमज्जुगर्तुतिमासामर्थछभनियेसप्रकारलेकुरागरिर
 त्याकोबेलासाः आकासमासुर्योद्दयभयार्जुनदिव्यविमानआयो त्यस्ताविमानमावसिआइकन समस्तप्राणी
 हरुलाइरावणलेहेनलाग्यो कोहिआफनाकर्मकाफललेसुखभोगगरिरह्य कतिडुखयाईकनरह्य ये
 स्वकारलेरह्य कालोक हरुकनदेव्याफेरिभयानक मुर्ति यमसेनाहेनलाग्यो अनेकप्राणी हरुलाइसास
 नागरिरहन्या पुन्यात्मा हरुलाइ पुनागरिराव्याका कोहियारजलमाडुवाई डुखदिराव्याका कोहि
 दुराकाधारमा राखि नाना प्रकारले प्राणी हरुलाइ डुखदिरहन्या यमराजाका दुत हरुले प्राणी हरुलाइ
 डुखदिरह्य को देव्या कस्तो गरिभन्या वैतर्णिनिदियारगराइल्याइकण तातो बालुवा माघिस्याइकन
 राव्या कसेलाई अनेककिमीलाई पुवाइराव्याका कोहि अनेकजन्तुलाइनदियोर महासब्दलेकराइ
 रह्यो यसप्रकारनारलेनारकि हरुकरायाका सबसुनुपनि संतापफेरि असीपत्रले सरिरमाघराडग
 कन नाना शरीरक्षानदिमाराव्या यसप्रकारले नानानरकमारहन्या प्राणी हरु सुधात्रिषाले पीडाग

रामः
 ४०

या त्वत्तालाइपनिरावरा ले देखो कोहि पुण्य का फल ले नि को गहमाव सिमान नन्द ले वाघ नन्द गीतादि नाना
प्रकार ले मुख भोग गरि रह्यो अनेक साभाहना वस्या का लोक हस्तु सबेलाइ देखो मनो हरि दिव्य बीलार
नाना प्रकार भया काय मराज का देख देखो पुण्य कविमान काने जले यमपुरी सुख कपमाने गराइ गै कन
हर्न लाग्यो प्रजा हस्तु सबेलाइ फर ले गया को कर्म का फल ले पाप मुक्त गराइ को देखि रावरा ले भन ला गया
तिनार की हस्तु लाइ छोड भनिये मद्रु हस्तु लाइ हय कउ नार की हस्तु लाइ मोक्ष गरायो त्व सबेला मारा वरा
ले मुहुर्त मात्र सुभ कर्म गयो ताहा पछिय मराज जित्वा कनइ क्षा गरि चिंत ना गयो रावरा ले वलात कार
गरी नार की य मोक्ष गराइ पठाया को देखि यमद्रु हस्तु सबेले को धगरि कन रावरा सित महा पुद्ग गया म
हाना दग गया का सब ले दस दिसा व्यापत मान गरि कन यमराजा को जोइ हस्तु सबेलाइ कन महा पुद्ग
गया अनेक नाना सस्त्र कुंत परिघ मुद्गर गदा मुसलारि दरावरा साथी प्रहार गया हिराम महा माय म
राजा को वीर से न्यले पुण्य कविमान मा वस्या कारा वरा लाइ धिया र विमान अति सोभा मान गयो सु
मेरु पर्वत मेघ सभ हले घेरि कन सोभा भया जस्तो सोभा भय मान भयो त्व स पुण्य कविमान विषय अने
क ठाउ मा विगारि दिया भग्न गरि दिया ब्रजाले विमान गरि राघु भया का मन्त्र भग भये न त्यो हेरि कन रास
ससेना ले पनि पुद्ग को उचम गया यमद्रु हस्तु ले सुकसार गादि को देह मार कले व्यापमान गराइ पुद्ग

या अयोध्याले प्रहार गमा हे राम परस्पर प्रहार गरिकन माहा युद्ध भयो यमराजाको सेनाले रावणको मंत्री हनु छाडी रावण माथी
 अनेक सस्त्रले प्रहार गमा कस्तो गरि भन्या पर्वत मा जल बहि भयो नै यस्य काले प्रहार गमा रावण को शरीर बाट रक्त धारा बहि
 कन असोक दृक्ष जस्तो र सो यस्य काले यमको सेना रावण को शरीर मा सस्त्र प्रहार गरिकन पीडा गमा ताहा पछि रावण ले पनी
 यम जोडा माथी नाना सस्त्र अस्त्रले प्रहार गमा फेरी यम जोडा हुरु ले पनी सस्त्र अस्त्रले रावण माथी प्रहार गमा ताहा रावण ले प
 नी अनेक मंडलाकार गरि युद्ध गमा पर्वत मे घले घुम्मा नै घुमी कन भिदि पाल मूल नाना सस्त्र अस्त्र प्रहार गमा फेरी
 रावण ले अत्यंत क्रोध गरिकन पुष्पक विमान बाट बलि धनुर्बाण युक्त भै कन माहा पराक्रमी ले चित्रस्थीर गरिकन
 प्रलय काल कायम क्रोध भयो नै क्रोध गरिकन पासु पतावाणाली कन कान सम्म वैवी कन प्रहार गमा त्रिपुरासुर
 माथी रुद्र क्रोध भयो जस्तो गरिकन बाण प्रहार गमा नै प्रहार गमा त्यो बाण कस्तो गरि गयो भयो धुम्र ज्वाला यु
 क्त अग्नि जस्तो गै कन सुष्क वन मा अग्निले दग्ध गमा नै यम जोडा अनेक दग्ध गमा रुद्र ध्वज समान यम सेना स
 वै ममा त्यो हेरी कन रावण ले मंत्री सहित गरिकन माहा सवले नाद गमा त्यो नाद सव सुनी यमराजाले आग्रागर्न
 लाग्ना मेरो सेनाले हा यो सत्रु काज यभयो भनि चिताई ताहा यमराजाले अत्यंत क्रोध ले रक्त नयन गरि आक्रारथी ला
 इभं न लाग्ना हे सारथी मेरा रथ बाडै ल्या उभन्यार सारथी ले दिव्य रथ बाँडो गरिकन ल्या इदियो तिरथ मा पास मुजदली

राम
 ४९

कनकवस्त्राकस्तायमराजभन्यासमस्तकनसंहारगर्नसमर्थभयाकोतेस्तामृत्युदेवताकालडंडलिकनकालगयागैगया
माहातेजलेसंयुक्तभैकनगयारहेराममंत्रीलोकपनीकंपमानभयो. कालक्रोधभयाकोदेवीसवैकंपमानभयो. क्षयग
र्नसमर्थमाहाभयानकगरिरहाकारावराकोमंत्रीहरुलेदेवीकनसवैभाग्या. आक्रापरक्रमकोभरोसानदे
वीसवैभाग्या. यस्यकारलेभागीआयाकोदेवीताहारावरालेभनलाग्यो. हेमंत्रीहोतिमिहरुकाकारणभागीआ
योभन्दाहामीलेतेसयसितजुनसक्तौनभनीभाग्या. ताहायमराजाकोरथरावणकोअग्रमाल्याइकननानासस्त्रले
रावणमाथीप्रहारगयारावणलेपनीचित्रस्थीरगरीकनयममाथीअनेकसरकटिगयोमेघलेजलवष्टिगयागै.
गदासतघीहाणपरस्परउरस्यलमाप्रहारगयारावणमाथीयमलेअनेकसरविष्टीगयो. यममाथीरावण
लेप्रहारगयारडुवैकोपीडाभयो. ताहापछिरावलेयमतुल्यप्रहागर्ननसकीकनसातदिनसम्मरावणकोबाहुचि
तभैकनरह्यो. ताहापछिनुमलयुद्धभयो. रावणपरस्परजयकामनागरी. माहातुमुलयुद्धगया. देवगंधर्वयक्षसिद्धिवार
नादिऋषिलोकब्रह्माप्रभृतिन्यससंग्राममाआया. राक्षसकोराजाकोर. यमराजाकोमाहाप्रलययुद्धभयो. ताहारावण
लेकानसम्मधनुषैवीकन. वज्रतुल्यद्वाराप्रहारगयो. यमकासारथीमाथी७यमछेउयकलाषग्वदावाराचाडोशरि

मर्मस्थानमाताकिप्रहारगयो. यस्यकारलेप्रहारगयाकोदेवि. यमराजाअत्यंतकोधभयो. यमराजाकोमुखवाटमृत्युदेव
 तानिसक्या. कलोगरिनिस्काभन्या. माहादिपतागिको. माता. धुमलेसहीतगरि. यस्ताआश्रय. मुखवाटनिस्किकन. मृत्युदेवताकोधभै
 कन. यमराजाहेउभनलागो. हेयमराजायात्मा. राक्षसदेउ. मलाइपठाइदिनुहवस्. मगाइकन. यस्यायात्मा. लाइमृत्युदेवता. हिरण्यक
 स्यपु. मुचि. सम्वर. संडाद. धुमकेतु. वली. संभुदेव. हतवाराराज. अवि. सास्त्र. विद. सवै. गंधर्व. उरु. पितर. यक्ष. अयसरा. युगांतमा. पृथ्वि
 समुद्र. तिआदिसवैले. क्षयगया. ह. क्षायवतिसवैले. क्षयगया. त्या. आदि. अनेक. मैले. क्षयगया. महार. अनेक. लाइ. मैले. क्षय. मृत्यु. गराया.
 अवत्यसराक्षसलाइ. मृत्यु. गराइ. कन. मलाइ. का. क. य. छ. मलाइ. आ. हा. दि. नु. ह. व. स्. हे. धर्म. राज. मलाइ. छो. ड. नु. व. स्. रा. व. रा. न. म. न्या. सं. म. म. कि.
 रि. आ. उ. दि. न. म. लाइ. प. ठा. इ. दि. नु. ह. व. स्. म. ग. या. य. छि. मु. द. र्त्त. मा. त्र. य. नि. वा. व. न. क. आ. हा. ग. न्या. र. त्यो. मृत्यु. दे. व. ता. को. व. च. न. सु. नि. य. म. रा. जा. ले. मृत्यु. दे.
 व. ता. लाइ. ह. र्म. मान. ग. रा. इ. आ. ग्या. ग. र्न्. ला. ग्या. हे. मृत्यु. दे. व. ता. अव. मै. ले. त्य. स. या. या. त्मा. रा. व. रा. लाइ. मै. ले. मा. रु. ता. भ. नि. आ. ग्या. ग. रि. क. न. म. हा. को. ध. ले.
 काल. डं. ड. काल. या. स. अ. ग्नि. स. मान. मु. द्गर. दे. व. दे. मा. र्थे. लो. क. प. ति. प्रा. रा. वा. व. न. क. ह. त्य. स्ता. र. स. ध्व. कि. क. न. र. हा. यस्य. कार. ले. स. स्र. नि. या. को.
 दे. वि. रा. क्ष. स. ह. र. स. वै. भा. ग्या. स. प्र. सा. ग. र. य. ति. सो. भ. न. भ. यो. य. क्ष. गं. ध. र्वा. दि. कं. य. मान. ग. रा. इ. य. म. डं. ड. प्र. हा. र. ग. र्न्. ला. ग्या. त्य. स. वै. ले. मा. वं. श. ला.
 या. व. ला. ग्या. भै. क. न. य. म. रा. जा. लाइ. आ. ग्या. ग. न्या. हे. वै. द. सी. त. ति. मि. म. हा. वी. र. हो. ति. मि. ले. त्यो. स. स्र. प्र. हा. र. न. ग. र. हे. य. म. रा. ज. मै. ले. त्य. स.

राम
 ४२

रावरा लाई वरप्रद दिया को छे. एस्कारा मेरा वन वेधा गनु छैन. निसख प्रहागनु भयापछि. कोहि भयापनि वाचनु कष्ट छे. हेयमराज
क्याण भया तो कल डं एले प्रहार गचा पछि रावरा म. तु हो ला. रावरा म. तु भया पछि. मेरा वन नुडा जनन. अथवा रावरा
मृन्मय भया तो काल दण्ड नुडा जनन. यस प्रकार रा. हेयमराज ते स. लं के शरमा थि. प्रहार नगर. मेरा वन मान. सवे लोक
ले काल दण्ड प्रहार गर्न लाग्या को हेन किन लाग्या. भनि बं हले आग्या भयो. यस वन सुनि. यमराज ले विनिगर्न किन ला
ग्या. हे वर रा. नयाजी का आग्या ले मेले काल दण्ड प्रहार दिने तयाजी छे. वर साद पाउन्. सित. मेले युद्ध गर्न का क्या प्र
योजन छ. हे पितामह. अब मेले युद्ध गर्न व्यर्थ भयो. मेरा वरा को अग्रमा तु भ. धुंला भनि अश्वरथ समेत गरि. यमराज अंत
र्धान भयो. तो हेरि कण रावरा ले यमराज जितिसक्यो भनि ठानी म. हं हवे मान गरि पुष्प कवि म. न. मावसिर हो. ता हा
यमराज प्रपरिवाटनी कि क. ए व. जा प्रभुति देवता हत हि. हित गरि यम प्ररिछाडि यमराज स्वर्ग गया. ॥ इति श्री मध्या
मरा माय ले प्राप्ते स्वर संमा दे. तर का ए. यम विसर्जन ना म. त. ग. ॥ शिवो वाव दे पावीति ता हा पछि. दस ग्री वरा जाले
देवता माथे छ. यमराज कन निनि फर्कि गयो. भागिरथा का मारि व. मुय. राक्षस ह. सवेले. रावरा फर्कि आया को दे धि. ति
निह रूप नि माहा. कर्म मान ले आया. ता हा पछि रसातल जानु भनि. स. मु. द. का वारो ले ग्या. दे. न्य. ग. रा. ना. ग. रा. व. रा. प्रा. ति.

रामा

पालगराया कारकातलजितिकराः ताहिवाटभगवतिनगरमागयोः ताहंवीवावकवचंदेतेलार्देरावणाले
भंगलागेः देदेत्यहोमलाइसंग्रासदिः कोकिः मेरावस्यमाआवछौभन्योः नीवांतकवचंदेतेआदिसवैलेअनेक
सस्त्रअस्त्रलीकरणनगरकोटसवैनीक्किकराएवणसिवमहंयुद्धगन्योः एकवर्षधेमेहिहंपर्यंतमहंयु
द्धभयोः रावणालेपनिदेत्यहंलार्देजीतनसकेनंदेत्यहंलेपनिरावणालाईजितनसकेनीः संस्कारलेसमस्तयु
द्धभैरहाकावेलासाः ब्रह्मादिमान्मावसिआवनुभैकराः नीवांतकवचंदेतेहंलार्देयुद्धनगरभनिआग्यारावण
दिगक्षसहंलार्देपनियुद्धनगरभनिआग्यागन्याताहापछिफेरिब्रह्मालेआज्ञागदाभ
पाहेनिर्वित्तकवचंदेत्यादिहोतिमिहंरुयुद्धनगरभनितिमिहंरुदूजेनालाइदेवादी
लेपनिजितुछेनंतिमिहंरुदूवेपक्षकाहाजितुहंन्याछेनंअवतिमिहंरुमित्रतागर
भनिआग्यागरकेहिकार्यभयातपनीमित्रतागरभनिआग्यागन्याइवचनसुनी
इवैलेअग्नीसाछिगरिमित्रगन्याताहातिवांतकवचंदेत्यलेरावणालाईअनेक
प्रकारलेआदरगन्याताहंरावणालेपनिः एकवर्षसंमलंकातावस्याकोजसेविस्षेधनगरिमापुजागराइवस्याताहंपा

यरा
४३

तातप्रतिनिर्लयगर्नानीति तलेर्जनासयप्रकारलेमायालीकराभ्रमनगरिहेयोः तां हांस पुपातालमाश्रयं नगर
भन्याकोदेत्येकोपरिमागेकरागुद्धगर्नाकराहावेराः पुहुतमात्रेमाश्रनेकेदेत्यलोईजीतिकराकेलासपर्वतस
मानः नानारत्नादिवित्रीवित्रीगरिराष्याकाससावरणकोनगरः रावणलेहेयोः निवरणकोगृहमाः सुरभीनाम
गाईलेडुदुबुहाइरहिंनः तनकादुदलेछिरसमुद्रमयोतिछिरसमुद्रलेचंद्रमाईप्रतिभयात्येसागरस्याधारगरि
करातनकाफेराषाईकराअविहसुलेप्राणाधारनागरिरत्याकाः तिसागरमंथनगरिकराअमृतपानगरिदेवः
तां हसुलेअमरत्वपायाः तीजोमासुरभीभन्याकातनलाईहेयातिसुरभीलाईरावणलेप्रदछिनागरिकराताहांअने
कजलजंतुं संयुक्तअनेकजलधारबह्याकारजगृहत्पेसाठाईमाखंडंदलेरत्याकाजलजंतुहेयाः ताहांजादा
धारमीपुष्पारः रावणलाईछारिहसुलेछेकराः रावणलेकोधगरिकराधारमावसुन्याधारपाललाईमान्योः ताहांपछि
परसेषछारिलाईभंनलागोहेछारितेरोराजादेईभंनजाः रावणगुद्धगर्नाकराआयोभनिभंनजांससगुद्धगर्नासक
तिनभन्याः तेहिर्जतरालीकनेआभन्योरत्येवचरासुनिछारिलेभंनगयोरः ताहांवहनकाप्रजपोत्रहसुलेअत्यंतकोध
गरिसत्प्रअत्रादिलीकरावाहिरनीस्वामहापरकमीवलीयोइवरणकापुत्रपोत्रहसुलेअफनाइसेनालेसही
तगरिकरा रावणसितमहागुद्धगन्याः दसमीवकासीत्रहसुलेअत्यंतपराक्रमिसुकसारनादिप्रभृतीलेअराजा

रामा

ब्रह्मेवरुणकास्येनाम्नेकलाईमान्याःत्येत्थेनाम्नेकमान्याकोदेविःवरुणकापुत्रहस्तसर्वेलेःतिनिहस्तसितयुद्धगर्नुहुं
न्यारहेनद्धभतिगनीःश्रकासतिरहेदानयाःताहोग्राकासविषयमाःपुष्पकविमानमावसिरहन्यारावणलाईदेविकण
वरुकापुत्रहस्तसर्वेग्राकासमागेकरामहंतुल्येयुद्धगम्याकलोगरिभन्यापरपुर्वमावतीसुरकोरइंद्रकोयुद्धभयाजे
ऐसप्रकारलेयुद्धभयामावरुणकापुत्रहस्तलेःरावणकोममस्थानमाताकिकणवाणप्रहारगरिदियाःत्येहेरिकणाःमोहोद
रलेक्रोधगरिकणाःमृत्युकोभयपनिछाडिकणयुद्धगर्णकाईशालेभ्रुधिवाटदुगुरिकणाःवरुणकापुत्रकोमनवेगिघोः
डामाथीमहालेप्रहारगयेरताहोरथनिछोड्याजोधाहस्तम्नेकलाईपनिमारिदियोःऐसप्रकारलेवरुणकापुत्रकासे
नामारिकणमोहोदरलेमहानादगन्योःताहोपद्धिऐसप्रकारलेमारिदियाकोदेविःवरुणपुत्रहस्तविरथीनेकराग्राकास
माथीमहोविरइश्राफनातेजकाप्रभावलेवेथालाईकरणनगरिरह्याःधनुकोटंकारगरिकणमहोदरलाईनिन्दागरिर
ह्याःरावणसितयुद्धगर्नोफनभ्रुधिवाटदुगुरिकनरावनमाप्यवानाविषिगरिदियातांहोराव
णालेपनिक्रोधगरिकणवरुणपुत्रमाथीसरवटिकेगरिभनेकसक्तिपरिष्वसतघीनानासल्लभ्यप्रहारगरि
करणवरुणपुत्रभनेकलाईमारिदियाःयसप्रकारलेवरुणपुत्रहस्तलाईविथीगरिभनेकप्रकारलेमारिकणरावणाः
तेहर्षवितगरिमेवलेगर्णकोजसोसदगरिमहोनादगन्योःफेरिवारम्बारभनेकसल्लभेचलेजलवेधगन्या

यरा
४४

मै प्रहार गयार वरुण पुत्र हस्त धीमा अस्सपा पया ते हेरि कण रावण ले ए दास हस्त लाई भंज लाया हे रावे
साति वरुन कावाल वरुन सवेरा जगु हनी त्रहाली कण मेरा भा काले मन भन्यार ए दास हस्त गे कन वरुन का मेत्री छे
मन लाया हे मंत्री हो हां मारा जाले के श्वर युद्ध गण कण आ वनू न यो भन्यारः यो वचन सुनि प्रभा समीची ले भंज लायोः हे रावे
सा वरुण जा हां छे न वृत्ता का आ गाले गांधर्व गीता दिसुता कण वरुन लोक मा जानु भयोः ऐसे कारण वरुण न भे कण ती सी
हस्त लोक सो युद्ध गर्नुः ती द्रावा द्यु पुन गरि वरुण पुत्र हस्त ले युद्ध गर्नु आ यारि तो मि हले नी ती ल्या यो भन्यारः यो वचन सुनी
ए वरुण ले पताल परि जीत ल को भनि मन मा हा नी वरुन पुरि वाट मो हो दर सप्त गरि वाहिर नी खो ता हा पछि पावा
ए न गरि मा गयाः परा पूर्व मा आ फना बले ले सी राणा को ते सन गर मा को हि पनि वस्था का थी यन रता हा अ
ए मन गर गया ते न गुर क सो छे भन्यार म हां जगु ल्य मा न भया को वि डार का तोर रा भया को सो वरु का था
म भया का गुरु सुवर्ण फल स्फटि को ली छु इत्यादि दु दु धाटि काले सं युक्त भया का आसन ले युक्त मो हो दर ले अ
म ए वति समान नगर ते सा न गुर देवि कणः ए वरुण ले मो हो दर लाई भंज लाया हेम हो दर यो छे त मन गर क को हो मे
हम ए ल समान छेः हेम हो दर ते स चर मा त गे कन ता हा को हि छे न कि छे इनः विद्वार गरि आ वनु पछे भनि रावण
ले भन्यार यो वचन सुनि प्रह्ला ते स गुरु मा जा दा द्वार मा को हि देखे नरुः फेरि ता हि वाट डर दार ना धि भी त्र जा दा

रामा

हारि लोई देवो द्वा न्याले पनि प्रहसाला ई देविकरण अद्वा दले हा सिकरण हा स्ये ज न्याः त्ये देविकरण प्रहसना समा
न गरिरह्यो त्ये दारिक सो ह भन्या नाला का मदे मा सुवर्ण मालाले ठ वरा गरिसा द्यातः यम राजा जस्तोर ह्या को देवि प्रहसने
गले आ ई क रा त्यो सवे व तो ते सवे व वरा का अग्र मा वि ति ग न्याः हे मा हारा ज रा म ले क रा सु नी रा वरा पुष्प क वि मा न वा र व
ली क न त्ये म हा भया न क पुरुष ला ई देवो र क न नी न स्य त द त्र वि म्वा य क म्प ग्री व लो हो मु सु ल ली क रा हार मा व स्या का ते ला
द्वा न्या क रा देविक रा वरा का चित्त पनि कं म्प मा न भ ये हे रा म वि परि त ले व स्या का द्या क रा देवि रा वरा ले वि त्र ना ग न्याः रे स्त्र =
कार ले वि त्र ना गरि रह दा द्वा न्या ले भ न्न ला ग्ये हे रा वरा तं द्या चित्त मा क्वा वि त्र ना ग रे हे रा क्ष स वा डे भ न्न अथ वा पु रुष वा द्या ग
रि आ न्ना भ न्या भ सित यु ध्ये ग र भ न्यार ता हा रा वरा का म न मा न्ना स मा न भ यार फेरि वि त दृढ गरि क रा भ न्न ला ग्ये हे दा व न्या
यो घर को मालिक को हो त्यो सित गरु ला यु धु ति मि सित क्वा न यु धु गरु ति मि ता दारियो हो भ न्यार फेरि दारि
ले भ न्न ला ग्या हे रा क्ष स यो घर को मालिक को हो भ न्यो दै त्य दा न व को र जा महा दा ता अर य रा क्मी हु नु भ या
का धी र बहु गु न ले स नु क्त वी र पा श ह स्त य म रा जा स मा न वा ला क स म ते ज श्री सं ग्राम मा कि नु न जा न्या अ
मर्षि दु र्जय शत्रु ला इ जि ति क न रह नु भ या का गु रा सा गर प्रिय व द आ फ ना गुरु प्रिय गरि रह न्या वा ला का क्षि
महा स त्त्व वा दि सो म्य द र्शन द क्ष सर्व गु रा ले सं यु क्त वे दा भ्या सि त न् ले गर्ज मान ग दी आ का स वि ष य मे घ ग

यरा
४५

ज्योत्स्नाष्टः सूर्याग्निस्वरूपः यस्तागुणलेसंयुक्तश्चनेकदेवभूतपन्नगगरुडादिकाभयलेषमिनडराउन्माः
त्येस्तासितं तैलेयुद्धगर्नुइष्टागं यो हेराक्षसयस्तावलीराजासितयुद्धगर्नुइष्टाभयातिमिनाहाभिन्नआडभन्या
रखोववसनीरावरावलीराजावस्याकोठार्जमागयाः तां हां वलिराजाले रावराताई देषि हास नूभयोः सुषभ्यासनग
रिरहन्वावलिराजालेआफनासमिपमावस्याका रावराताई डाकिकराकाषमा राष्या तां हां पुष्टि वलीराजालेआः
ग्णागरीलाग्णा हेरावरातिमिक्काकारालेआ हां आयो वाडेभनभन्या रावराताई भंशलाग्ण हेस हावा हो परपु
र्वमाना रायराताई वलीवधनगन्याभन्याको कुरासुनिकराखवतपाजीलाई वधनमुक्तगरुलाभनिभन्या रावली
राजाले हासिकराभंशलाग्णा हेरावरायोकार्यलेपो हो तीमिआयाकोभनिभन्यातिमिले द्वारमावस्याकापुरुष
करादेष्टोकि तनलेपरपुर्वमादानमेदु हरुसर्वेकनवधगन्याः फेरिमभन्याअधिकारानव हरुसर्वेलाईमा
न्यातनलेमलाई वंदनगरिराषनूभयो हेरावरातेराद्वारपालभेरहनूभयाकापुषतनलाई जीतनकस्कोसाम
र्थहोलातनलेसर्वेलाई जीतनसमर्थसमस्तभूतसहारगन्या हेरावरातनलाईतिमिपनिजान्योनमेलेपनिजान्येनस
मस्तप्रानिका कालभन्याकातिनेहुं न संघारकेती पनितिनेहुं न जीलोककाहती कतीहुं नूभयोकाप्रलयकतीप
नितिनेहुं न फेरिस्थावरजंघमादिष्टिष्टिकतीतिअनादिहेनिसावरत्रैलोकेकोधारनागरिरहन्वापनितिने

रामा

हुं त्रैलोक्यमाराज्यगरिरहन्त्यामाहा २ देव्य हेतुलाई संग्रामगरिकनमारिनराधिपतिसवेलाई रक्षा
गर्भापनितिने हुं अनेकइत्यादिनागसुरगणपतितिनैकावस्थमाछन भन्यो २ रावणले भनला
ग्याहे वलिमैले देव्यो पाद हस्त वल्पाका अग्निजस्तो भयाका देखि जिह्वा लपेजे को रक्तनयन
कायवेगी महुं भयानक यम तुल्य तस्मात्कार हेरि सक्यो संग्राममान हटि पायिलाई सासनागरिरहन्त्या त्येला यमला
इपनिमैले जीति आहुं त्ये द्वारमा वसन्त्या पुरुषमैले को हो जानि नति को हुं नमलाई जिनाइ दिनु हवस भन्यो रता हुं
वैलोवनराजाका पुत्रवली राजा हो भनला ग्याहे रावण त्रैलोक्ये धारनागरिरहन्त्या श्रीनारायण अनेत्रविष्णु
सिधसतधासुधासभन्याका अवेये सुरेन्द्र देवताका त्यामि हुनु भयाका राजाका पनि राजा योगी हरु
ले पनि ध्यान गरिराखनु भयाका अस्थि स्थिति संधारको कर्ता हुनु भयाका सर्वगणमय सर्वरूपि त्रैलो
क्यका पनि गति हुनु भयाका तस्मात् श्रीनारायण हुनु भनि वलिराजाले रावणलाई सुनावनु भयो ताहापछि रावणले मजो हु
भनि वलिराजा छेउ विदा भै कनरावण गयो पाताल विजय नाम ताहापतालबाट फर्कि आइ कनरावणले विंत नागयो
अवस्वर्गमा जित्नु जाला भनि रावणले सोमलोक जानला ग्या कनसुमिहमार्थी गयो तेसवेला माआकासविषय विमानमावती
दिव्यगंधले लेपन गरि दिव्य २ मालालाई कन श्री २ अपसरा हरुले सेवा गरि अनेक रुद्रा इत्यादि गरि आउन्ना पुरुषलाई

बरा
४६

रावणले देखि पर्वत अर्षि देउ सोध नूला ग्याः हेमूने प्रवृत्त ले सहित गरिः नीमल भै कण भय कति न मानि कणवीमा
णमावसिक एमाका समार गले जान्या को हो भनि रावणले अर्षि देउ सोध्या रतां हां पर्वत अर्षि ले आग्या गर्ना क
नूला ग्याः हे रावण सुनत न ले समल लोक लो जीति कण तप का प्रभाव ले बुझा कण तपो वगरा सो दपद विपाई रसा
कोः हे रावण त्ये म हां विरछ संग्राम माफी नून जा न्या अफना स्वामी कानी मीत ले प्राण त्याग गर्नु समर्थ भया का
भनि आग्या भयो र फेरि रावणले भै नूला ग्यो हेमूने फेरि सुख्य समा न ले जान्या को हुन भन्यो र पर्वत अर्षि ले भन
लाग्याः हे रावण ति म्मा विमान मावसि प्रपसर ले सहित गरि सुन्दर दह विवी आभरन गरि ले भूषण गरि जान्या
सुवर्ण दान गर्प्यो हो फेरि तां हां रावणले विंक्ति गण लो ग्योः हेमूने तपा जी ले आजा गर्नु भया को राजा हरु सबै
स्वर्ग ग्या अवतिनि हरु सित मेले युध गरुला आग्या गरि दिनु हवसः भन्यो र पर्वत अर्षि ले आग्या गर्ण ला
ग्याः हे रावण ति राजा हरु ले युद्ध गर्दै नः ति म्मा युद्ध गर्न ईक्षा भया संप्रदिप का ईश्वर मां धार्ता राजा ति हे अर्षि
न जात न ले ति मिला ई युद्ध दि नतः भन्यो र रावणले भै नूला ग्योः हेमूने ति राजा को हां हुनः मुला ईश
ना ईश्वर सः भन्यो र पर्वत अर्षि ले भै नूला ग्या हे रावण त्यो राजा वस्था को ठां जति मिला ईस ना ईश्वर पद नु युव
मा भराजा का पूज सप्रदिप जिति कण आहि म्मा ईश्वर ति म्मा युद्ध गण ईक्षा भया जाहि युध गर भनि म्मा

राम

ग्यागर्नरयोकोवेला मात्रैलोकेपनिश्राफनापराकमलेजीति रहन्याप्रयोच्याकापतिमहांदिरमनूष्यमाः
श्रेष्ठमांथातानामराजासपुदिपकोपनिकावरामयथमावसितानाविचित्र २ जाजलेमनभयाकोरथ
दिव्येगंधादिवेलेपनगरिपुष्पमालादिभूषणगरिआईपुण्याःतनूलाईहेरिकराःतांहांरावणलेभनूलाः
ग्योःहेराजनसप्रादेपजितिआइप्रातितिभयोअवमलाईपुष्पदेऊभयोरमानधाताराजालेहांसिकनभन
लाग्याहेराधसुतिप्राजुंकोमायाभयाभयायुद्धनगरभनिराजाले
आग्याग्याःयोवदुतसुतिरावणलेपानीभनूलाग्याहेराजीवरणकुवेरतिनिहहलेपनिप्रसितयुद्धगनेसाः
मथभयनःतमनूष्यजातिलेमलाईक्याभयदेलातभनिकरणमहाक्रोधलेक्रनयनगरिआफनूभजीह
रुलाईभनूलाग्यातांहांसुकसारनादिमत्रीहंतलेक्रोधगरिकरावारावेचिगरिदियाःतांहांराजालेपनिप्रहसकसा
रणआदिमाथीअनेकसरवेचिगरिदियाप्रहसलेनीमांथाताराजामाथीअनेकवरणप्रहारगरिदियाःतांहांराजा=
लेपनिप्रहसहसकासलज्याकासमाआफनावारालेखंएउगरिपुसाजीदियाणभूभूमिनेमरभीडिपालना
नाबारालेराधसत्येनामाथीप्रहारगरिदियारअनेकरोक्षसत्येनाकरातुंगरायाःफेरिक्रोधगरिकरापा
वजोटावारालेप्रहारगरिकाडेयमंडलसमाणभूऊरलेरावणमाथीप्रहारगरिदियाःसिवजसमानमुजररा

यरा
४७

वृणमाधीलागीरावणपनिरथपनिभूमीमालोद्याः त्वेहेरिकनमांधाताराजाकोनहं हर्षभयोताहापदि
रावणकोवेद्याभयोखलुसरिरगरिकणफेरिरावणलेपनिःमांधाताराजामाधीनानारसस्त्रमुखलेप्रहारगरिकण
थभग्नगरिदियोत्वेहेरिकणमांधातालेपनिःकुण्डलेसयुक्तसक्तिलीकणरावणमाधीप्रहारगरिदियात्वेसक्तिकलोगरिग
योभन्याश्रुग्रीवालागयाभेगयोः ऐसप्रकालेआयांकोसक्तिदेषिरावणलेपनित्रीतुललीकणप्रहारगरिसक्तिवेधगरिदियोके
रिरावणलेयमंडलसमाणवाणलेमांधाताराजामाधीप्रहारगयेःतांहंराजामवेद्याभैकणपधीमालोद्याः त्वेहेरिकणसर्वे
एधसलेमहाहर्षलेगरिकणनादगयाः मूहुतमात्रपदिवेद्याभैकणमहाकोचलेरक्तनयणगरिः एधसत्येनाप्राज्ञाईला
येः अनेकसरवटिगरिदियाधनुंकारसदलेरावणकासदलेपर्वतपनिकम्पमानभयोः ऐसप्रकारलेप्रहारगरिल्याः
याकोदेषिरावणलेपनिसेनासहितगरिमांधातामाधीअनेकवाणवटिगन्यापरस्परसरवटिगरिकणसरिरमाअनेक
वाधिभौयोः तांहंरावणलेरुडास्त्रलेप्रयोगगयोः मांधातालेपनिअग्न्यास्त्रप्रयोगगयोः रुडास्त्रवेधगरिदियोः त्वेहेरिकण
फेरिरावणलेसमस्तपानिहस्तलाईभयदिन्यावलास्त्रलीयोत्वेदेषिकणमांधाताराजालेपनित्रैलोक्यलाईपनिभयदिन्यासामं
थभयाकामहंपुपतास्त्रलीयात्पोसस्त्रधनुमाजोरिरायाकोवेलामात्रैलोक्यपनित्राहीरभैकणकैम्पमानभयोदेवदानव
नागयक्षगधर्वमृत्तितिनिहस्तसर्वैकापनित्राहीरभयोः तांहंपुलस्त्यभट्टिगालवभट्टिवाडोगरिआइकणमांधातालाईआ
ग्यागनेलाग्याहेमांधाताराजातिमिलेत्वेपुपतास्त्रप्रयोगनगरभन्यारफेरिरावणलाईपनिआग्यागालाग्याहेरावणः

रामा

तिमिलेब्रह्मास्त्रप्रयोगनगरतिमिहुरुद्रकामित्रतागरभतिआग्यागयारतिरिषिहृकावचनसुनिद्वैलेमित्र
तागरिआफना २ठाउमागयो ॥ ॥ इतिश्रीश्रध्यात्मरामायणेउमामहेश्वरसम्वादेउत्तरकोण्डमाधातारवणयुद्धेनाम
शर्गः ॥ ॥ ताहायधिराक्षसाधियतिरावणताहीवाटदसहजारजोजनमाथिवायुवेगलेगरिहंसमाथिठाउपुगूनगयाताहंस
मंराउलेहरिकनताहीवाटमेघमण्डलपुगूनगयोफेरिताहीवाटवायुवेगलेदसहजारजोजनमाथिसिद्धलोकवस्याकाठउ
मावलगयोताहादेखिदसहजारजोजनमाथिभूतविनाथकागरावस्याकाथियाताहादेवीदसहजारजोजनमाथिगंगा
आउउभयाकाठाउमामुंकेदभन्याकादिगजेअरावतहसितिहसिहसलेजलशीतकारगरिकनहिउतुल्यायोत्यस्ताआकास
गंगामाबेलिकनतिगंगाजलहत्तिलेहिमालयमायुक्त्कारगयोएतिगंगाजलहिउभयोहेरामसुस्रुकार्लेरावणछर्मंडल
माथिगयाताहादेखिमाथिदसहजारजोजनमागुडरकाजातिगोत्रवस्याकाठफेरिताहादेवीमाथीदसहजारजोजनमास
प्रभुधिस्वरवस्याकाठाउताहावाटदसहजारजोजनमाथिआकासगंगाउत्पत्तिभयाकाठाउवायुलेधारणागरिराघ्याका
गंगामहावेगकासदस्यकाछंताहीवाटमाथिवैदर्मंडलमाथिहेरामअसिहजाजोजनमाथिवैदलोकग्रहन
क्षत्रादिकीरणाचंडमाकाकोटिषण्माएकषण्डछंताहाएवणगेकनक्रोधलेहरिकनचन्द्रमाकाकिरणदग्धग
रिदिघोरवराकोमंत्रीहसलेवैलाईचंडमाकाशीतकिरणलेदग्धगयोरमहापीडाभैकनप्रहसलेविलिगयो

परा
४८

हेमहाराज हामि हस्तसेवे लाइ अत्यन्त शीतले दग्धगयोति चन्द्रमा काखभावशित अग्नी समान छन्दये स्कारण
फर्कि जाउ हिउ भन्यो रता हारा वरण ले को धगरिक न माहा त्रदो चन्द्रमा माधि प्रहार गयो त्यसवेला मावुला
सोम मराउल मा आउनु भेकण दस ग्रीव लार्इ आग्या गर्ना कन लाग्या हेरा वरा तत्रा हावा यफि कि जाते ले चं
इमा लार्इ पीडा गुनु छैन विजराज समस्त लोक लार्इ हत गर्न्यी तलार्इ डुरा दिनु छैन तेरो प्राण त्याग
हुन लाग्यो मृत्यु हुन्या मंत्र तलार्इ दिन्छु तर्इ हेमा भन वस भनि आग्या ग्या यस वचन सुनि रावरा
ले हात जोरि विन्ती गर्नु लाग्यो हे नाथ मेरा उपर कृपा भया त्यस्तो मंत्र कृपा गर्नु भया जा वस भनी
विन्ति गयो ता हा वलाले आग्या ग्या हेरा वरा कोहि देवता भया पनि अक्षर दान वपी छि इत्यादि
कसे ले पनि जित्न सक्ते नन् हेरा वरा इमंत्र जप ग्या पछि असिद्धी हुँदै नन्यस मंत्र किर्तना ग्या
संग्राम मा सिद्धी हुन नन् देवता का इश्वर सुरा सुरले नमस्कार गरि राधा भूत महा देव हरि पिङ्गल लोचन वाल
बुद्ध्या ध्रुवर्मधारि अरण्य वासि त्रैलोक्य श्वर हर हरी नेमी युगान्त कहन नर गुणेश लोक शंभु लोकपाल महा
भाग महा दैष्ट्या काल हृषी नील ग्रीव महोदर देवान कत पोत मप भपति अवेय भूल पाणी वृष केतु नेता
गोका हरे हरि जटिमणि उषिषणी मुकुटी महायसा सुते श्वर गणाध्यक्ष सर्वात्मा सर्व भावन सर्व ससर्व हरि प्रसागर

रामा

अवेयकमण्डलधरेदेवकपीनाकिज्वरिमानतियाश्चर्चनीयओंकारजेयसामगमत्युत्तुतपारिपात्रसुव्रतव
लवारिगुहासाईविष्णुपवणवेनुषानअमरदर्शनीयबालसूर्यनिभस्मसानवासिभगवानउमापतिअरि.
न्दमभगसाक्षिनिपातिपुष्पोदसनपातनज्वरकर्तापातहस्तप्रलयकालउल्लोकामुखअग्निकेतुमु.
निदिप्रविशोपतिउन्मादेवेयानकरचतुर्थलोकसंकरवामहतेवप्रादधि वामनभिक्षुरूपिब्रिजदि.
शत्रुहस्तप्रतिष्ठाप्रीचमुस्तभनअनुकरकालोमधुरकत्रलोचनवाणस्यतोवाजिसन्यनित्यआश्र.
मयुजितजगद्धाताकर्तापुरुषशम्भतध्रुवधर्माध्यक्षविरुपाक्षित्रिधर्माभूतभावनत्रिनेत्रव.
हुनेत्रेसूर्यायुतसमप्रभदेव२अतिदेवचन्द्रकिंजटानन्यकलासकपुरोहितसदृशानन
पुंण्यसरण्यसर्वदेवमयसर्वसूर्यादिनिदानीचसर्वबंधविमोचनमोहनबंधनसर्वधारीध्व
रोत्तमविभागमुष्णदत्तविभागमुख्यसर्वहरिहरसंबंधधारीभीमभीमपराक्रमहेदसर्गवियसएकसय
आठनामइजपगयापद्धि सर्वसुखनाशहोला ॥ ॥ इति श्री अध्यात्मरामाष्टक उ
मामहेश्वरसम्वादे उत्तरकाण्ड रुद्रोत्तरशतनामसर्गः ॥ राम ॥ ७भम

यराः

४८

राधा लालाई ब्रह्मले मंत्र वरदिक न वृत्त वृत्तले व जागु भयो ताहापदि राधा प्रणिफ किं आइक न गं अर्च देवता हरु का दिव्य २ कं
सर्व वला का लो हर न गारि लो गयो अनेक नाग कं न्या प भो कं न्या मुनिकं न्या हरु हर न गारि पुष्प का विमान मारा विः महा हर्षमा
न ले लो गयो ताहा कं न्या हरु ले सो क गारि नुः तिन हरु का व अज न मारि क न अनेक कं न्या लाई हर न गारि लो गयो कस्ति २ कं न्या ह
रु भ न्या मुं बाहु दिव्य को स पुर्ता अद्रु ज सो मुवः पि न स्त न सु श्रो ता तय का व न ज सो वार्ता देह त्य स्ती स्त्री हरु सवेः सो क दु ख ले
जल आ रा वृत्ता को ज स्ते आ सु को आ रा व हाई क न हर न गारि लो गयो ताहा स्त्री ज ना हरु ले आ फ ना २ म न मा धि त न ग यो को
हि भं द न त्य स ले म लाई भ धा ग ली को हि भं द ते स पा पा ला ले हा मि हरु स वे लाई वं अ न गारि रा धा ला क दा धि तः पि ता मा
ता पु रु ष पु त्रः रु मा धा मा क सो ग वि लं प्र स्र का ले क रा ई क न म हा दु ख सो क गारि को हि भं द हा हा २ म न भै क त मे रि
ग रु मा मे रा पु त्र पु त्रिः पु रु ष क सो व दं क सो ग न नः हा हा २ मे रि मा ता पि ताः मा ता का व वः हरु ले म पा धि ति लाई स म जि
क सो सो क ग र्ग भ यो हो हा हा २ म त्य दे व ता म पा पा ला ला ई प्र मा दु वार मा धा ले जागु रु व सः हा २ मे ले पु र्व ज न म मा का पा
प ग म्या ए य स्ता पु र्व प्र याः प्र स्र दु ख को अं त दैन के रि य ति ष प्रांत दु ख का हो ला हा २ पि का २ म रु धा को जा ति दु र्व ला भ यो
र यो हा मि हरु लाई पा पा ला रा व ता ले हर न गारि लो गयो हा मि हरु स वे सु म्प ड द प भै क न न धा व ना स्मा गै हा मि स वे ना सि
भुः हे रा व ताः महा २ प रा क मी हरु लाई वं अ ग र्गः म रा त दु न्या ले ते स्ता दु र्व लः लाई आ ग र्ग ला गि सः आ फ आ फे क सो जां दी नः
प्र स्तो अ जो ग क र्म प रा स्त्री लाई व ला का ले ल्या ड न्या त हे पा पा ला ते हि धा ले त म्भु हो ला भ मिः महा २ प ति वृ ता स्त्री
हरु ले आ प दि ई न ते स वे ला मा आ का स वा द प्र वृ वि गार क न दे व डं ड भी बा ध व जा माः त र्वा तो मा रा व ता को ते ज हि
न भ योः प्र स्र का ले स्त्री हरु स वे ले ना ना विला प ग रा ई लाई क न लं का भी व जा न क न अनेक रा धा स रा धा सि हरु ले ना ना

प्रकाले मंगलपुजागताः लंका भोज्यांदा ताहा तवताको भागितिले आ फना पुरुष मयु भयोः रावतालाई ठोकादिक
 न सुप्य नवाले भनलाग्यागिः प्रसु का लोरेला को दे जिः रावताले भनलाग्योः हे भद्र सुप्य नवेः आन २ भाडे भन २ भन्यो
 र सुप्य नवाले भनलाग्यागिः हे लंके आ दे ल भन्यो का सर्वे लाई तपाईले सता म गतिकन मार्ग भयोः कांता के
 भन्यो का दे लो गताः ते हु रुजालाई तपाईले मार्ग भयोः मेरि प्राप्ति को नं दा ग रि भ लाई तपाईले म युग राउनु भयोः भवतपाई ककु
 पातेः प्रवै अथ भो रु म योः हे महा राज सग्रा मा मा भया पतिः आ क ता जु वा ई लाई मार्ग भयोः तपाई कां अला म्या दे नं कि भनि
 प्र सब भन सुनिः रावताले को म ल व भन ग रि भ न ला ग्योः हे भागितिले न ते त कान ड राउ देः अने क सा ना दिः दि क नं त लाई से तो भग हं
 लाः हे सुप्य नवा पु भ मा ज म वां दा ग रि जु न दा क सो आ क गु प रा भि रु ते ते पुरुष मेले वि रु स को नः मा हा को अले म रु दा मेले माया
 को प्रतिभा ला दे नः हे भागितिले सं ग्रा मा माः मा मार म लाई आ दो भ रु नः न ते २ मे रा म्रा ता ख र ई स ग रि क नं आ को स मि प ताः भौ अ रु
 जारा भा स ले सहित ग रि क न ते ते व न ग रा ई रु भु ला प्र भु ग राई सा तिः प्र सा द को अ थो का रि प्र ति ग रि रा भु ला उ राउ का रि म भा व रा
 लाई राजा ग रि दु व न लाई से न प्र ति ग रि ते ते आ ज्ञा व लाई ते ते व स मा रा भु ला इ ल का रं रा म यु का भा मे ले आ प दि रा म्या को ग ठा
 दा स रु ह व सो स भ मारः अर प रि क त ग रि क न थो अ रु जारा दा स रु ह ग माः सु प्य न वा सहित ग रि अ र ले स म ल स रु लाई मारि
 क न इ ड का रं रा म ना ति कं क रा म ग रि र लो ॥ ॥ व रा प्र दा नं ना म ॥ ॥ द स ग रि व ले अ र लाई प ठा मार अ ले स वै स रु लाई मारि
 क न ति कं क रा म ग रि र लोः सु प न वा को म न मा प्री ति ग रि क न रा म ग माः ता हा प दि मं वि रु स सहित ग रि रा व ताः ते स व न भि न्न
 ग योः स म प्रु ल ले अ कि र्ता ग रि र लाः प्र म प्र ज मा प्र मु वा श्री रा म्या का व दः अ ने क भं अ न व भ ले सं प्रु क्तः ये लं व द्वा भ मा को
 दः कु हा जि न ले अ रु क म त ड लु आ र ता ग रि रु मा ई द लाई जि ति आ मे य ना द आ फ रु प्र क न दे जि वे लो आ म मा गे

राम

राम
५०

[illegible]

राम

प्रोः भन्माः यो वयन सु निरावताले भनताग्योः हे विभीषणः लो कु रा मै ले जा सि नः कु र हो म अ दै त्य भन्मा को भन्मा विभी
 प्रनले को अगारि भनताग्याः हे रावता ति मिले जा पग्याः का फल ले रावता मा भन्मा जता देवता को दर्प भि भिर हन्मा प्र
 पिता मरु सु मा रिको जे व भ्राता वस्मा का वेला मा लौग्योः हे रावता ति मिले प्रति पाल गारि आ करा भा स रु ह स वै ला ई
 मारिक न भो रिलै गयोः प्रस्र कार ले लै ग्या को मै ले सु म्मा अ ह ला ई दि न प्र म्मा दो रिलै ग यो र मै ले के हि भ न्मा न भन्मा
 ति वयन सु निरा भ सै द्रा वता ले अत्यंत को अगारि भं कलाग्योः हे रा द्वास हा मि त्रै लो क ला ई प्रति जि ति आ प्रा मा
 हा मा राजा गृ ह माः प्रस्र कार ले भयोः अ वर थ गज अश्र से ना आ दि से रा पुत्र मे व्य ना द भ्राता कु भ कर्ता रा द्वास स
 वै लेः हे सु राः सस्त्र अस्त्र ति क नः ना ग रा वा द ति स्क्रु प द्यः अज का दि न माः प्रस्र कार ले गै क नः पा पा आ म अ दै त्य
 ई मा तौ लाः ता हा प दि म दे वी न ड रा उ ला ई द्रु सि त यु अ ग ह लाः ई द्रु दि ला ई जि ति क नः दे व ता रु ह ला ई स वै अ फ
 ना वस्त्र मा रा भि रै लो क जि ति क नः अ फ ना स्त्र ई द्रु ले ना २ प्र कार ले सु भ भु क्त ग हं ला भ निः प्र क रु ज रा अ भो
 हि ति मे व्य ना द कु भ कर्ता प्र भ ट ति ले ना ना स स्त्र अस्त्र यु क्त गारि ह र्षि मा न ले ग योः मे व्य ना द अ ग से ना रा व ता प्र म
 गारि कु भ कर्ता म अ म गारि ग्याः वि भी ष न य मी ला म न र लं का मा व सि अ म गारि क न र लाः प्र अ मा वि र २ रा द्वा
 स रु ह स वै ई द्रु पु रि ज्ञा ना क न ग्याः स म स्त्र रा द्वास रु ह अ का स सु आ दो पि क न ग्याः रा अ रु स्ती अ अ उ म स
 र्प ना ना व हा न गारि ग्याः प्रस्र कार ले रा व ता सै न स हि त गारि आ मा को दे वि ई द्रु दि दे व ता ले जि ति क न गै र ला क तु
 कि र ला काः स वै दै त्य रु ह रा व ता का प दि २ ग्याः प्रस्र कार ले म हा रु र्ष मा न गारि क न म अ दै त्य का पु रि मा ग्या

याग

५९

ताहा आफ भागिनी लाई देयोः मधुरादास मान देवेत ताहा आफ गुप्ताता आया को देयोः हात जोरि उंडवत गारि पस
का ले ठो क दिमा को देयोः रावरा ले जुह कडि कन भवला गोः हे भागिनिः डराडि गुप्ते न ३ अवति मिलाई मैले कमागु
प्रयोः भन भनो आफ ना भागिनि ले भन लागि नः हात जत पाई को मैले पकु पा भयोः मेरा त्या मिलाई न मोरु हवस
त पाई स लवति हुगु भयोः मैले बोला को व भन मा दया रा प्रगु हवस त पाई ले न डराडि भयोः आ दे स दिनु भयो का ति अं
गिका प्रति पा ला गनु हवस भयोः जो व भन मुनिः रावरा ले भन ला गोः हे भागिनि ते ते प्रह रा दा स रा जा म अका
ल भा गोः ते सै सहि ता गारि कनः देव ता रु रु सित प्रयाग न जां दु ते रा काराः ते रा ड प द पा रा वि मैले मा दि न भनो लु
प्रोत् क प ले आ फ ना त्या मि स म्या मा मु ति रु न्याः ला ई उ ठा ई क न भन ला गी नः हे त्या मि मे रा भ्रा ता द स गी व ग
हा आ ई प्रगु भयोः त पा ई डराडि गुप्ते नः देव ता रु रु जित ना क न त पा ई स रु प्र भै के न सं गै जा ग रु हवस त पा ई
का सं वं अ भयोः अ फु दे ड ले रु भव ले दार मा आ ड ना सित सं गै जा ग रु हवस भति राः आ फ ति अ ली क व भन मु
जा ना क न ति स कोः ता हा रा व रा का रु नू र मा गै क न अ ने क आ द रा रि क नः रा व रा ला ई प्र जा ग योः ता हा प्र क रा त वा स
गारि क नः रा त वि रु ई क न प्र त का ल का स म म माः प्र म्पान गारि क न कु बो व स मा का ग ड मा रा आ से प्र रा व रा के ला स
वी प्र प्र म्पान ग योः ॥ इ ति श्री अ ध्या त्मा म प्र तो ड मा म ह प्र सं वा दे आ र कां डे कै ला स प्र वे स न ना म स गी ॥
कै ला स प्र व त मा से न ले सहि त भै क नः रा त प्र यो र से न रु रु स ये सु म्मा कै ला स प्र व त मा भि रा व रा व सि क न प्र व त
हे ति रु लोः अ ने क प्र म्पान क लि क लि रा सा काः क दं व व धा प यो ल म मं प कि ति गंगा हे ति रु लोः ति प्र व त अ व म गो

तम

हरिश्चन्द्र कि राग लेखा प्र भै रसा का: ते सवेला मा अने क व्यंजना दस द्रु प्र स रा ह तले गित गाना को स द्रु सु भो
ते सवेला मा: प्रला को बोद मो वा मु ला गि: अने क प्र म वु धी भ मो: के रि अने क वा मु व हि आ मो: ते स रा वु धी मं द
कि नि गंग व ला को दे खि: ता हा रा व ता को भि त थं थ ल ग रि क न: वा रं स्या र थं द्र म ला ई हे न ला गो: प्र स्र का र ले र सा को
वे ला मा: दि व्य पु म्म म ला ले भु म न गा रि: अने क दि व्य २ सु गं थ ले: ले प्र ना ग रि: ना ना अ लं का र ला ई नि ला ने म्म स मा
न: व स्र ला ई प्रा द का म ला ज लो: वा व्य को सो र भ म्मा वि ना को प्र अ ज लो: दं द म्मा दि सो भा प्र मा न भ म्मा का: थो स मा न
ली सो र ग मी की हि दे न: सा धा त ल द मी आ प्र अ लो ई क न: रा व ता का म थं थ ग रि न: प्र स्र का र ले ग म को म
भा क न दे खि: ता हा रा व ता ले: भा डै ड ठि क न: हा त स मा ति क न: म्म ह न ला गो: हे र म्मा ति नि का हा ज न ला गो: हे र म्म
भा ति म्मा म्म प्र पूर्ण म्म ज लो ड थ ला भु स्तो ने न: ते लो ते रा म्म प्र म्म प्र त: क स ले प्र ना ग न ला गो: ता नि जो दो ली
ज न मा अ व भ म्मा कि: स म स प्र ह म्म मा अ व म्म म हुं: प्र का र ता: म ला ई द्वा डि म्म ह का नि मि से ले को हां ज न ला गि स
म स मा ग लो क पु ल मा प्र नि को हि दे न: हे सुं द रि: ना ला ति मि ह स ले दि न प्र क वि म्मा म्म ग र: त्रै लो क म्मा प्र नि म्म सा मा ने को
हि दे न: प्र का र ता: म्म ज लो हा त जो रि विं ति ग म्म: म स म स रा जा को प्र नि रा जा हुं: प्र का र ता प्र क न भ ज न ग र: भ मो: र
जो व न न सु नि: र म्मा का प्रि त मा रा स मा न भ मो: हा त जो रि क न विं ति ग ती ला गि न: हे रा धा से म्म र मै ले लो क रा सु म्म म्म
म्म द्वा त पा ई कि वु हा रि प्र द्वा: प्र प्र का र ता: थो क रा मै ले सु म्म म्म जो म्म म्म ह ले म्म जो ग न ला गो: म्म त पा ज ले र धा ग
न प्र द्वा: भ व त पा ज ले ते लो क रा ग न्म जो म्म द्वा म्म र म्म जो व न न सु नि रा व ता ले भ व ला गो: हे र भा ने ले प्र व कृ त भा रि

हो मेघनाद हो कि अतिका प्र हो कि अथ व अह हो कि भ नोर अथो मृषि भै क नः र माले भ नला गिरुः हो राक्षसे आ
तपाई का प्राता वै अवताः का प्रियः पुत्र को ली हुं प्र त्रै लो क्य मा प्र का स भै रह न भ मा काः नल कु वर क स्त्री हुं प्रति नल
कु वर क स्ता द भ न्या अ मी मा वृ ला नु ल्य ते ज मा धा त्रि तु ल्य क्रो अ मा अ गिरि तु ल्यः ध मा भ न्या प्र ध्वी तु ल्यः ते स्ता का
स्त्री हुं हे ले के अ तिन ल कु वर वि न अ ह मी ले के से ला ई मि ता पाः कै प्रति दैनः स म्ये २ प्र स्का रा ता त पा गि ले दो ड रु
ह व सः अ मी मा नल कु वर ले म ला ई प्र वि र ह न्या ध नः प्र स्का रा ता त पा गि ले अ जो ग प वं भ न वी ल रु दैनः हो रा व ता
अ फ ना पु त्र का क र्म मा वि द्यु न ग र्ग ह व सः बा डै म ला ई धा डि प्र ठा उ न ह व सः हो रा धा स पुं ग व स ज न का म र्ग
मा त पा ई ज्ञा न ह व सः रं भाले भ नि र अ व न ग सु निः रा व ता ले का मा र्ग भै क न व ल को र लेः रं भां को अ लं का र दि
ग हा ना दो डा ई दि प्रो ता हा रं भाला इ प्र ले के प मा न ग रि हा त जो रि न ल कु वर को रु जू र मा गै क न ठो क दि रा स्त्रो
हे रि क नः नल कु वर ले भ नला ग्याः हे भ प्रे ते रि क ता त क स्तो क्ता भ न्या रं भां कं प मा न भै क न विं ति ग र्ग ली
हे स्त्रा मि नल कु वर दू स गि र वा व ता स्व गि र त न क न से न ले स स्त्रि ग र्ग क नः कै ला स प र्व त्ता वा स ग रि र लोः म आ
प्रा को वे ला माः म ला ई रा व ता ले दो का र म्योः ता हा मी ले भ नि म त पा गि को वृ हा रि हुं भ नि विं ति ग रि तै प निः म ला ई
सं मा ति क न ग हा न स वै दो डा ई क न फ मि त ग रि प्र ठा प्रोः प्र स्का रा ता ले मे रि डि प्र त्ता गि ले ध मा ग र्ग ह व स स्त्री
अ तिले प्र ह म सि त क्ता व ल ग र्ग स कु ला भ नि रः वै अव ता का पु त्र न ल कु वर ले मा हा क्रो अ ग रि क न ला ल २ ने त्र ग रि

राम

सुभी मै कतः संदा किमि गंगा को जल हात ले निकत रावता लाइ आप दिना लप्याः हे रंभा ते ते वां दान भौ कन प्रति
 ते रासरि रावता कारगारि मला वन्याः ते स प्राप्ता आ रावता कोः मस्तक स प्रषाड हो व स भति जल दो आः प्रस्य कार
 ले आप दि पारः ते स वेता मा दे व डंड विवा दे ईत्या दि पुष्प वृमि भद्रोः प्रस्य कार ले नल कुव ले आप दि पा को दे मि
 स मस्त देवता रु रु रुष मान भद्रा नल कुवर आप ॥ ॥ ता हा प्रदि रावता प बि कै ला स प्रवत द्वा ड कत ईद्र लो क
 मा गयोः मे व्यलो ग्यी ज लो स द्य गारिः सैन्य स हित गारि रावता पुग नां प्रो त्यो हे रिकतः ईद्र का मित मा ज्ञा स मात
 भद्रोः देवता रु रु सित आ ग्या ग र्ता ग्याः हे दे वा ति मि रु रु स वै पु आ ग र्ता क न त पार भौ र होः वा द स आ दि त्यो म
 व्य सु प्र क द स रु वि श्रे देवताः गताः वा पु ग ता सा जे ग ताः आ दि ति मी रु रु स वै ले प ति रावता सित पु आ ग र्ता
 त पार गारः भति आ ग्या ग र्ता भद्रोः तिव मन सु ति स वै देवता रु रु पु आ ग र्ता क न त पार भौ र होः ईद्र प ति ज्ञा स ज्ञ लो
 को आ ग र्ता क न र ह्याः ता हा ईद्र प ति ज्ञा स मा त ग र्ता क न त पार भौ र होः ईद्र प ति ज्ञा स मा त ग र्ता क न त पार भौ र होः
 लो ग र्ता होः महा ड र्ज प प रा कृ मि रावता हा मि रु रु स वै ले प ति रावता सित पु आ ग र्ता क न त पार भौ र होः ईद्र प ति ज्ञा स मा त
 हा प्रो ग ति त पार ई वि ना आ रु को हि दै नः त पार ई स आ रु को हि दै नः त पार ई स आ रु को हि दै नः त पार ई स आ रु को हि दै नः
 एताः रु ला ई स्या प न ग र्ता भद्रा को होः त्रै लो क श्री वि ग र्ता भद्रा त पार भौ र होः के रि पू ला प्र का त मा स म स त पार भौ
 रु रु स्या वरः जं ग मा प ति त पार ई ले आ फ दे ड म ति ग र्ता क न त पार भौ र होः ईद्र प ति ज्ञा स मा त ग र्ता क न त पार भौ र होः

यत्ता ५३

रिदिमाभनि श्रीमहादेवले पार्वतिकन सुनाउनु भयो हे पार्व
 ति हनुमानले पराक्रम गनु भयो कोकुराजले सुनावला सुलाः इन हनु
 कोसवैस बुकोनास भै श्रंत कालमा मोक्ष प्राप्ताला भनि श्रीमहादेवले
 श्रीपार्वतिलाई सुनाउनु भयो ॥ ॥ इति श्रीश्रद्धालम राम एतोऽमा
 महे अरसम्मा देलंका कांडे श्रकं प्रनवधो नाम सगुण ॥ श्रीमहादेवो वा
 य ॥ हे पार्वति ताहा पदि श्रकं प्रनवधो सम मोरता हारावताले यो भवरस
 निवित्तमा माहाविषाद गराई भये लेवास गारि श्रवका गरो भनि कोधाले
 वित्तन गनलाग्या हे विरय प्रदं द्र राक्षस एसे वसिरताले हुदैन भनि को

श्रीकृष्णम
 पाको ३

राम

प्राप्ता राम लक्ष्मण लोवा नरसंहित गरि श्रा मार अने कर राक्षस हरु मारि दि
यारि नेरु सित पुद्रु न गरि भय न मति रावणा लेजे म द द्र राक्षस लाई भयो
हेजे म द द्र ति म्रा से न ले संहित गरि ओं डै ग घेर राम को वा न र से नामा
रिक न श्रा उ हेजे म द द्र अ ने क विर राक्षस हरु ले पु क गरि हा ति
ओडा ले ग घेर राम लक्ष्मण सु ग व प्र प्र वे लाई अ है मारि कि रि श्रा
उ तं मा हा विरु तै ले को अ ले पु द्र ग मा पे वि ई प्र ले प नि ते रा वा ता को भो
ठ स हा न साम थि दै न हेजे म द द्र ति मि संग म श्रा म्रा प म रा ज लाई प
नि जि त न का वे रु द्र अ ने क दे व ता हरु ले प नि = = =

५४

तिप्रावारणको जोर सहन सामर्थ्य न हेयमर्द दू विसेष ले त माहावलियो एस्तो तैले राम लक्ष्मण को काले पाभनी
एस प्रकार ले रावण लेय मर्द दू राक्षस लाई भनेर ताहाय मर्द दू लेप निरावण को आज्ञा सुनि डंड वत गरिकन माहाहर्ष
ले रावण का हजर माविंति गेर हे माहा राज रावण तपाजी को आज्ञा जसै मगै कन तपाजी का सत्रु राम लक्ष्मण कन मा
रिदि उलानि श्रय भनि ली कामा राज्य को स ह्यार गर्नु भया जा वस हेराक्ष सेन्द्र म अलै गै कन राम लक्ष्मण कन मा रि
तपाई कन जस प्राप्त गरा उला भनि राम जो छ पा पात्मा पोहुं तपाइ का प्रताप का वल ले अवसे सत्रु को नास होला भनि
एस प्रकार ले रावण का हजर माविंति गेर आफ ना सै न्या सवै जति भया का व दु ल्याई नाना मंगल वा घु व जाई देव त
को जो गपरथ मा वसि नाना रत्न को कुंडल भूषन गरि सुवर्ण को अलंकार लाइ चंद्र पर्वत जस्तो सोभायमान गरि दिदितिय अर्थ
जसै कालंत करु जसै तेजनि का सिवानर सित युद्ध गर्ना का निमित्त ले सांति स्वस्ति गराई अने क देव घोषा दिस व गराई
संग्राम को जस्तो मर्त्यादा मंगल गरि अने करक्ष सहस्र कन सख अस्त्र युक्त गराई विर विर राक्षस हस्त आक्रा दाहिना व
उरा वि नाना हर्ष मान गरि यमर्द दू राक्षस नि का वेला माग यो इष्ट मित्र आदि को पनि आसि वी दलि प्रस्थान गयो यमर्द
दू ले आफ्न वर से ना देखेर रावण को आज्ञा सिर भारा धेर सुवर्ण मय रथ मा चढि जा स्वल्प मान क व व लाई उत्तम धनु वीण
लि निल पर्वत को सोभाय भया जै सोभा गेर से ना सन्मुख राषि अख सिंहा जस्तो ध्वजा पता का ले संयुक्त अने कर थी बह तर ह्यार

कोशोरावले आकारा माया प्रभयोरदसदिगे के पायमान भयो सागर समुद्र जस्तो

गर्था को ५ भयो

राम

५५

कोम धमायमद द्वावसेर माहार धनु को तांदो लाई हर्षमान ले सिंह नाद गरिए कलाष विरले संयुक्त गरि जय वांछा गरि
संग्राममा युद्ध गती ईछाले गयो गदापरि द्य भूलपट्टि सबै आदिलियेर पर्वत आया को जस्तो गर्जमान गरि हांकि गयो इनह
रुसंग्राममा गया पछि फिरि आउनु मर्त्या दाद्वेन सिंह जस्ता एक रत्ननाले नाद गयो को सब हजार रत्ननाले वाघो वजाया को
जस्तो सब मेघले गर्ज्या को जे अस्त्र को सब हस्ति ले कराया को सब अने कलस्कर ले सिंह नाद गयो को सब संख भेरि को सब
रथ काने मि को सब मेघ से मुख जस्तो अस्त्र रवा धसे न्याले सहित गरि यमद द्वा राक्षस बानर सित युद्ध गरी लाभ निबो का
वाग्नि सका को वेला मा काल ले या सगरि ल्याया कायम द्वा राक्षस का अग्र मा माहार उता त भयो आ कासमा उल का पात भ
यो विपरित ले वायु आयो वायु ले उडाई ल्याया को धुलो इनहरु को नेत्र भीज गये र देष न पाये नन् आ कासमा धुलो ले व्याप्त
भयेर पुर्ण को तेज पनि भये न जन्मु क को मुख बाट आगो नि कासि कराई र हो रथमा पनि ग ध आदि ना ना पछि ले माहा
सब ले कराइ धमन गयो एस प्रकार ले उता त भया को हेरि यमद द्वा ले यो उता त पनि नगनिये स उता त ले मो कन कजा
गला भनि यमद द्वा ले राक्षसहरु लाई भनाला ज्यो हे राक्षसहरु यो उता त भयो भनि ति मिहरु सबै ले भये त्रास मी नुपदै
न ये स पाप आत्मा वानर ले अने कराक्षसहरु मा यो अव इनहरु मरा वान का प्रहार ले सबै वानरहरु लाई मोरो ता यो उता
त सबै उनहरु लाई पो हो हे राक्षस एस धुलो ले व्याप्त मान भैरहा को एस वानरहरु कार कले सा त गर्नु हे राक्षसहरु मैले श्री

गीकारगया को कार्ये असिधी हुये न मेरा बाहु का बल ले आज वार से ना सवै निर्मुल गद्धु हेर भनि आज पुर रा भूमि सो भाये
मान गरि राषौ ल हेराक्षस काल देव ताप नि इन्द्र कुवेर वरुन पनि मुनि हरु लाई पनि बानर सित युद्ध गरि सँग्राम सी तोष
गराई देषा उद्धु आ फरा चीत पनि सी तोष गरी ला भनि बानर को पनि अग्रीव आदि गरि अघ्यारै मारि द्यु भनि जाह पछिरा
मलक्ष्मन दुवै लाई मारौ ला भनि मेरा बान को प्रहार ले यम राजा को हात मार सा काय म उं उ ज सौ अग्नी समान मेरा बान
छ हेराक्षस ये स्ता बल ले संयुक्त भया को महुं सँग्राम विषये मेरा आज्ञा मा वधु कैसे को सामर्थ्य दू कि हेराक्षस सँग्राम
मा सत्रु लाई जित नु स क्राज स किर्ति प्राइ सुष ले बसौ ला कदा चीत सँग्राम मा आफु मया स्वर्ग प्राप्ति हो ला भनि एस युद्ध
विना मलाई गति केहि छैन हेराक्षस ति मि हरु पछि पछि लाई निर्भये गरि कन बानर सेना मारौ ला भनि एस प्रकार ले य
म देखि ले ना ना प्र कार ले कुरा गरि हर्म मान ले गयो भनि श्री माहादेव ले पार्वति लाई सुनाउ नु भयो ॥ ॥ इति श्री अघ्या
त्माराम ये रा उमा मेहे स्वर सन्वा दे ली का कोरी उ वज्र दंष्ट्रा निर्जितो नाम स्वर्ग ॥ ॥ श्री माहादेवो वाच ॥ हे पार्वति जा
हा पछि वज्र दंष्ट्रा ले अनेक सेना ले सहित गरि माहा र सरिर भये न क मुर्ति भया को नाद गमा को सब ले पथी क पमा
न गराई बानर सेना मारि ला ग्यो अग्रीव ले पालना गरि राष्ठा को बानर हरु ले पनि सक्षस आया को हेरि से ल अंग लि

राम

सालवक्षलियेर राक्षस को सेने मा जाइ ला गो दु वे पक्ष को सेना जो रि मा हा २ युद्ध नयो वानर ले अने कर राक्षस हरु लाइ मारे
र ता हा राक्षस हरु ले पनि वान को सरि मा ना ना सस्र अख ले प्रहार गरेर वानर को सरि रे धिर रुत वहिरा आयो ता हा
वानर हरु ले पनि वान को वे था सहि कन पनि अने कर राक्षस लाई मु छि ले प्रहार गरि वानर का युद्ध पति आदि लाई मा यो वा
न ले जाल वनाइ असंख्य वानर हरु कन मा यो क सो भ न्या मे द्य स मु ह मा वा यु ले उ डाइ ले ग यो र मा यो को ज स्तो मा यो आफ
ना सेना राक्षस ले मा यो को हे रि मा हा क्रय क्ष मा वान ले मा हा क्रो ध गरि अ तां त हु लो साल वक्ष उ छे लि कन लियेर मा हा वि
र र राक्षस हरु लाई प्रहार गरि मा यो एस प्र कार ले असंख्य राक्षस मा यो को हे रि आ फ्रा से ना लाई वान ले मा यो को हे रि स
हनु नुं स कि नर वज्र दं दू ले क्रो ध गरि अने क वान ले प्रहार गरि वानर हरु मा यो प्रयु काल मा मे द्य ले ग ज स्तो मा हा ना द गरि
क्रय क्ष वानर को सरि मा वान ले प्रहार गरेर मु छी भै प धी मा प ली र ह्यो प र्त ज स्तो ए स्य कार ले मा हा व लियो वज्र दं दू ले वा
नर हरु मा यो एस वानर हरु को सरि र वा र रुत आ या को क स्तो भ न्या न दि ज स्तो वहि ग यो यो र रु को न दि य म पु रि सं म्म
पु ग्गु भ यो एस न दि को वा लु वा वानर हरु को कान ना ष के स इन ले वा लु वा भ यो सरि र मा द्वा ज स्तो भ यो क से को गो डा दैन
क से को हा त दैन क से को सि रे दैन भ यो को यो स वै ग द्वा आ दि ना ना पं छि ले खाना कन अ का स मा भ्र म न गरि र सो क्रय क्ष

वानरको सरिरवाट छै रक्तवहि आयो ये सप्र कारले वज्रदंष्ट्र ले माहाभय करत्रास मानै गराइ वानर से नमारि ल्याया को हेरि मा
हा वलियो भुर्यो पुत्र भुग्री वलेपनि अतं त क्रोध गरि माहा अघोर मुर्ति भै कन पृथ्वी कं पमान गराइ अघी वाट दुगै जान
भयोर त्रीभुवन पनि व्याप्त मान गराइ मेघ ले गर्ज को पृथ्वी फुट्या को जलै नाद गरि कनयो नाद सवै ले राक्षस हरु त्रास
मान गरि भागी गयो नाना वक्ष ले प्रहार गरि राक्षस हरु को सिर चुरी गराइ भूमि मा पछारि मुष्टि ले प्रहार गरि मायो एस प्र
कार ले भागी गयो काल गौदै अने कन राक्षस हरु मायो प्रलये काल मा अग्नि ले दूध गयो जै भुग्री वले राक्षस हरु लाई मारि
भयो एख्य कार ले माया को हेरि आहा वज्रदंष्ट्र लेपनि माहा क्रोध ले भुग्री वलाई सरव वि गरि दियो दुवै माहा वलियो नाद
गरि पृथ्वी कं पमान भयो दुवै काला त्रय मज स्तो सं नु भग रि दुवै ले अन्ये न्य ले प्रहार गयो दुवै को सिर मारि रक्त ले व्याप्त भयोर
अतं त लोभा भै रह्यो एखे लामा भुग्री वलेपनि माहा क्रोध गरि सेना ले सहित गरि वज्रदंष्ट्र को रथ को छोडा मारि दियो फे
रि वडो हुलो ये क वज्र वक्ष उघेलि कन लिन भयोर वज्रदंष्ट्र लाइ मारि कन ऐस वक्ष ले प्रहार गरि पठायो यो वक्ष आया
को देखि वज्र ले दंष्ट्र लेपनि वान ले प्रहार गरि अको सै मा सये वड्ड गरि पृथ्वी मा घसाई दियो माहा तेज श्री वज्रदंष्ट्र ले अ
घोर र कर्म गयो को हेरि कन सवै राक्षस हरु ले माहा हर्ष मान गरि सिंह नाद गयो जाहा पछि भुग्री वलेपनि आफ ले प्रहा
र गयो को वक्ष वे र्था गरि दियो को देखि हेरि माहा क्रोध गरि वडो हुंगा लिन भयोर रक्त नेत्र गरियो सिला ले वज्रदंष्ट्र लाइ प्र

हारगारिदिनुभयो योपाषण आयाकोहेरि वज्रदंष्ट्रा लेगदा लिये रचो डेर थवा वल्लि वस्यो योपाषाण लागी वज्रदंष्ट्रा कोरथ
 घोडा दाना पात कां सार्थी सहित उरु गारिदियो फेरि अग्रीव ले वक्ष लिये र पुद्ग गर्नु भयो अने कराक्ष सलाई प्रहार गरि मा-यो
 रक्त ले देह मा व्याप्त गराई वक्ष ले प्रहार गरि मा हा हां हां कारण राई राक्ष सह ललाई मा-या नाना प्रकार ले मारि लगाई ले गया
 र ताहा वज्रदंष्ट्रा एक ले भया को देषि अग्रीव ले पर्वत को भुंग लीनु भयो र दुगुं दे जातु भयार मा हा वेग ले ये स प्रकार ले आया
 को अग्रीव ले केहि न देषि ताहा वज्रदंष्ट्रा ले पनि कां ठाले युक्त भया को गदालियार मा हा को ले अधि वा ङ्गे कन अग्रीव को हृद
 ये मा प्रहार गरि र तो गदा सये षंड भै पृथ्वी मा पस्यो ए लो गदा को प्रहार पनि सहि कन ताहा अग्रीव ले पनि अतं त को धग
 रि वज्रदंष्ट्रा को मस्तक मा पर्वत ले प्रहार गर्नु भयो यो पर्वत लागी वज्रदंष्ट्रा अवेष्टा भै नौ वैद्वार वा ङ्ग रक्त ले युक्त भै रक्तै द्य दिप
 र्तत प-या को ज स्तै पृथ्वी मा पली मृत्यु भयो यो वज्रदंष्ट्रा म-या को देषि बां दर हरु सवै ले मा हा हर्ष मान गरि सिंहा नाद गरि ग
 ज्या अ का स वा ङ्गे देवता हरु ले अग्रीव को पराक्रम हेरि कन मा हा हर्ष मान जो स्तै दुन्दु विवा द्यो वजाई पुष्प वधि गरि दि
 तु भयो ताहा पछि चौरै दिसा मा वस्यो काराक्ष सह ले वज्रदंष्ट्रा म-या को हेरि हा हा कारण रि रक्त सरि र मा व्या प्त गराई रा
 वण वण कन अना वन कन ली का भीत्र भागी गया ताहा पछि मा हा पराक्रमी अग्रीव ले वज्रदंष्ट्रा ता श मा-या को हेरि राम प्र
 चिति वानर हरु सवै ले हर्ष मान गरि पुजा गर्नु भयो अग्रीव ले पनि हुलो कर्म गरि स कैो भनि मा हा आनन्द ले वक्षु भयो भनी

श्रीमहादेवलेपार्वति कनसुनावनुभयो॥ ॥ इति श्री अध्यात्मारामयेन उमा महेस्वरसम्पादे लंका कांठे वज्रदंष्ट्राव
धो नाम सर्ग ॥ ॥ श्रीमहादेवो वाच ॥ ॥ हे पार्वति ताहा पदि पुत्री वले वज्रदंष्ट्रा लाई मारुं भयोर ता हाराक्षसस्त
ले रावण को हुनु मी विंति ग्या हे माहा राजा लंके श्वर पुत्री वानर ले वज्रदंष्ट्रा कनमा यो यो वज्रदंष्ट्रा माया को वंषवर
नि ताहारावण को मनमा द्वि न चीत गरि माहा सो कगरि मुहुर्त मात्र ध्यान गरि रक्षा को जस्तो गरि ताहा पदि माहा क्रोध
गरि निश्वास राषि राजगृहा वावाहिरा निस्की कन आफामंती हस्त सहित गरि आफू लंका को द्वार रमावस्था को सेना हे
रि कन ठाउदुर मा अने राक्षस ले सँ युक्त गरि रक्षा को एस्ता लंका मा वानर हुले पनि छे रि वस्था को हे रि माहा क्रोध ले पुर्व
द्वार मा वस्था को प्रहस्त लाई रावण ले भन ला ग्यो हे प्रहस्ता एस्ता लंका मा दुष दि रक्षा को हे र क्यो आस र्य हे प्रहस्त युद्धा वि
ना कसो रक्ष मा होला युद्ध विना लंका को पिडा मारुं हुन्या छैन अवयुद्ध मा पराक्रमि ति मि हस्तारज ना मो छुन को को हो भन्य
कुन करी प्रहस्त मेघ नाथ नि कुंभ डन बार वाहे क वानर सेना मारुं कसै ले स कन्या छैन हे प्रहस्त ति मि एक ले मात्रै
सामर्थ्य छ अवति प्राप्ता मर्थ सैन्ये सवै वदु ल्याइ कन राम लक्ष्मण सित युद्ध गर्नु जाउ भनि हे विरप्रहस्त ति प्राजे
भया को सैन्ये सवै ले गर्जमान गरि ग्या विंति के वानर को चीत वं वल पो होला सव्द मात्रै ले डराई भागी जाला वानर जा
ति बुधी न भया का कराया को सवै ले भागी जाला सहनु स कन्या छैन सिंह ले कराया को हातिले सहनु स क्यो को जस्तै एस्ता

राम

अपदादिरह न्या राम लक्ष्मण तेरे हात ले अवस्प मली विलेख ले अपदा प म्या मा धैर्ये गर्नु कष्ट श्री संपति पा उनुपनि
दुर्लभ भनि हे प्रहस्त अव राम सित प्र ति गर्नु नि को कियुद्ध गर्नु नि को क्रा गर्नु प यो ति प्राची त मा क सो दू विचार गरि क
न हे रि म लाई भन भनि एस्प कार ले रा वरा को वचन गुनि ता हा प्रहस्त ले प नि हर्ष मान गरि को मल बा काले बिंति गर्नु लाग्या हे
मा हा राज सक्षे से दू रा व रा वरा यो कुरो त पाई ले अ ध्यारै आ ग्या गर्नु भये न एस्प कार ले मत गर्नु भया को भया ऐ ति सम्म को
दुष कान होला अव एस्प कार ले भया को ठा उ मा अव एस्त कुरा ले हु न्या दैन हे मा हा राज उ सै वेला मा सित दू डि प हा उनु
भया नि को थी यो न त ए ति सम्म को ल अई कान पती नि अये ले अ ग्या निले ग म्या को ज स्तो कार्ये ग म्या को ज स्तो कार्ये ग म्या
कानि मि त ले ए स्ता अवस्था भयो हे मा हा राज ए स्ता वेला मा सित लि ए र स त्रु दै उ क सो भजन गर्नु जा उ उ सै वेला मा लै ग्या को ची
त था मि दू अव ए ति सम्म अ ने क विर र रा धा स मारि ल्या या को ठा उ मा उ न ह रु ले प नि मा न्या दैन क दा ची त मा न्या प नि त पाई ला
इ राजा ग रा उ न्या दैन त पाई को भ्रा ता भ भी ष न लाई राज ग रा उ ला भ नि रा ध्यो ए स्ता ठा उ मा को तर भै क न क सो जा उ उ न ह रु दै उ
भजन गर्नु न जा उ भ न्या त व रु स ग्रा म गर्नु नि को दू हा मि ह रु ले सं ग्रा म गरि स त्रु क न जि ति नु स का सुष ले राज्य भुक्त्त मान
गारि र होला भनि एस्प कार ले प्रहस्त ले कुरा ग म्या को सुनि ता हा रा वरा को ची त मा हर्ष मान गरि भंनु लाग्या हे प्रहस्त ध न्ये ध न्ये
ति मि ज स्तो पुरुष को हि हु न्या दैन म लाई हित ग नी ति मि ति मि ले भ न्या को ज स्तो स त्रु ला इ जि ति क न सुष ले लं का रा ज्ये मा भु

५८

क्रमानगरिरहो लाभनिष्प्रकारलेरावरणले हर्षमानगरिफेरिप्रहसकनभंनलाग्योहेविरप्रहस्तऐलैचांडोतिप्रासैनेस
हितगरिगैकनरामलक्ष्मणवानरसहितगरितिघावानलेनिर्मुलगरिआउभन्येरताहप्रहस्तलेपनिहवसभनिआ
ज्यालियेरविंतिगर्नुलाग्योहेमाहाराजराक्षसेन्द्रतपाईलेपनिमलाइअनेकमान्यागरिराषनुभयाकोछववनपनिह्रीन्द
केलैबोलनुभयाकोछैनअवतपाईकासेवागर्नुमाभेरोसरिरमाकोरुक्रनिकासिदिनुपनिसामर्थहहेमाहाराजरावरण
मेरावानकाप्राहारलेवानरसेनाकनमारिगद्धदिनानापछिरक्रमासलेतपुगराउनुपद्धगराउद्धुपैलेपनिअउको
मायाराषदिनहेमाहाराजरावरणतपाईकोसेवाभंन्दासत्रुधनिष्प्रमित्रपनिभंन्दाछैनतपाईकोसेवागर्नुकोनिमित्त
लेमेरासरिरलेयज्ञगर्द्धुभनिरावरणकोहजुरमाविंतिगरेरप्रहसलेआफ्राआग्रमावस्थाकोराक्षसकनभंनलाग्यो
हेवद्धभेराक्षसतऐलैगैकनमेरोसैनोसवैचांडैवदुल्लाइकनल्लाउभनिकसैलेजितनुनसकाकोवानरसवैकन
मादिद्धुभनेरवद्धभेराक्षसचांडैगऐरप्रहसकोआग्यालेराक्षसहस्तवैवदुल्लाइल्लायोनानासस्रअस्रधारनागरि
लैकामाव्यापुगराईसवैआगरीराष्यातिक्षरवाणलिजाबलेमानगरिनानाकुंडलभुषितगरिअर्थेजस्तोपुगासभैर
ह्याऐसबेलामाअनेकंजज्ञगराईयज्ञकोगंधलिअग्नीकनपुजागरिकननानास्वतिवायगराईअनेकपुष्पमाला
लाईसंग्रामकोमज्जीदुजस्तोअनेकसस्रअस्रधारनागरिसैनेसंयुक्तगरिदिव्यकवजलाईऐकरजनासिहसा

राम

लपुरजस्तैतिनलेपनिसंयुक्तमघोररमाहावलियोकालजसौकालवरीरावणकोजयेवांझागरिअनेकसंघकोसबगराईताना
वाद्यावजाइअस्वारोहनगरिअनेकमेगलयात्रागरिप्रहसिलेदिव्यरथमाचठिकननिकोवेतामाप्रस्थानगम्योक्ताप्रहस
भन्याभुयेकाजस्तैतेजरभकोकुंडललाईकांचनलेभुषनगरिभुवरीमयेरथमांवरिप्रनवेगीअस्वाजोरिराषाकोरथकिं
किंनिजाललेसंयुक्तरथयोरथमासंग्रामकोसरजामजतिवाहियाकोसंपूर्णगरिअग्नीजस्तैएस्तारथमाप्रहसचहिराव
णकोआग्याहृदयेमालिराषीअनेसेनालेसहितगरिजोडैलकाकोपुर्वद्वारवावाहिरानिस्कोएखेतामावाद्याकोसब
संघकोसबलेआकासमाव्याप्तमानभयोभयेकरारराक्षसहृत्पुर्वद्वारवागनिस्कोमंतहातिआयाकोजस्तैअसंख्यसे
नालेसहितगरिगर्जमानमाहानादगरिकनगयोएत्यकारलेपक्षीडोलायेमानगरिसंग्रामगर्ननिमित्तलेनिस्काकोवे
तामाप्रहसकोरथमामेघलेरक्तबधिरिदियोरथकाधाजामागज्ज्वलनआयोजंभुआदिलेपनिभुषवाटआगे
निकासिकराइसुआअकासमापनिउलकापातभयोप्रलयेकोवायुआयोगहेहृतसवैलेकोधगरेरप्रहसकोहेजपनि
हिनभयोझायापनिनभैगयोसारथीकोकोरीभूमिमाघस्योरथपनिनिश्रिभैआयोअसोभाभैआयोरथकोदाहिनातिरको
घोडाकोआश्रपातभयोयेस्तामाहाभयेनकुंउत्पातभयोकोहेरिकनआफ्रापराक्रमभयेरप्रहसतेराक्षसहृत्लाईभन

५८

लाग्यो हेराक्षस राक्षस को आग्यामा निवानर को सेना सित युद्ध गरी लाभ नि आये अव एसा उमा त भयो हेराक्षस एसा
उमा त भयो भनिति मिह रु डरा। उन पर्ये न उन काल देवता ले संसार कन मार्य दू ऐस काल को काल म पो हुं भनि ज
गत संसार कन उह गन्धी अग्नी एस अग्नी का अग्नी प नि म पो को हुं उन म तु ले संसार को जि उ लि ई हि उ द द
उ हि म तु देवता को जि उ लि न्या म पो हुं भनि एसा म द्दे (एस उमा त ले काग नु स कला हेराक्षस निर्विले ले चीत
दृढ ग रि गरि कन यात्रा गर भनी एस्प्र कार ले प्र हस्त ले बोला को वचन सु नि इराक्षस हस्त ले नाद गरि गयो ना ना
अभर न ले युक्र गरि माहा को भ गरि कन प्र हस्त वानर सेना मा जाई लाग्यो वानर हस्त ले प नि इन हस्त आया का हे रि
माहा हर्ष मान ले दक्षे उषे लि र का कन लि हुं गालि उफ्री र कन हर्ष मान गरि व ल्यो सिंह साल दुर जस्तो दुवै पक्ष द्दे
को माहा वेग ले गै कन माहा युद्ध ग यो दुवै पक्ष ले हर्ष मान गरि सिंह नाद गरि माहा प्र लये युद्ध भयो वन मा अग्नी
ले उह ग यो को बेला मा पतंगा आदि म ग अग्नी मा जाई लाग्यो को जस्तो जाई लाग्यो एस्प्र लये युद्ध भयो भनि
श्री माहा देव ले पार्वति कन सु ना उभयो भनी ॥ ॥ इति श्री अ ध्यात्मा रामा येने उमा म हे स्वर स म्चा दे ली
का कांर उ प्र हस्त विजी नो नाम सौ र्ग ॥ ॥ श्री माहा देवो वाच ॥ हे पार्वति ताहा पछि प्र हस्त राक्षस ले अनेक

राक्षससहितगरिमाहागर्जमानगरिकनवानरसितयुद्धगर्नकनगयो ताहावानरहस्तलेपनितिराक्षसहस्त
 आयाकोहेरिरसा कस्ताराक्षसहस्तभया माहा माहासरिभया का आघोर २ मुर्ति नानासस्त्र अस्त्र सी क्रषड
 गकुं तगदापरिघ भनुपर्षु नानासस्त्र अस्त्र लियेर ऐक २ जना सिंह जस्ता सालदुर जस्ता तेनलेपनिपराक्र
 मलेपनिसंयुक्तभया का अनार जयेवा द्वा गरिकन पृथ्वी डोलाये मानगरिनादगरिकन सहस्रप्रकारलेखेन्ये
 सहितगरिप्रहस्तगयोर माहायुद्धग मा ताहावानरलेपनि माहाहर्षमानगरिमाहा २ वलियो श्वानरस
 बैले फुलफुलिरसा को बडो वक्षपात्रान उघेली २ कनलियेर माहाहर्षमानगरिकन राक्षसरवानर को अने अने
 ले माहायुद्धभयो अने कप्रकारले प्रहार गरियुद्धभयो राक्षसहस्तलेपनि अस्त्रसस्त्र प्रहारगमो वानरहस्त
 लेपनिसिला वक्षले राक्षसलाई प्रहारगमो एस्प कारले अने क अने कले प्रहार गरिहुवै पक्षले अने कमा मा वा
 नर का सरिमी भुलत्री मुलपर्षु परिघयो आदि प्रहार गरि सिरछिन्न गरिषडगले प्रहार गरि अने क वानरहस्त
 कनमा मा एसा प्रकारले राक्षसहस्तलाई मा मो मुषिले प्रहार गरि नष्ट दहले प्रहार गरि अने क राक्षसहस्त कनमा
 यो राक्षस को सरिर बाहर क धारा वहि आयो एस्प कारले दुवै पक्ष को सिंह गु आ को जसो वक्ष भु आ को जसो दुवै

राम

पक्षपराकापिदुवैअग्नीजस्तोएष्य कारले परसपरप्रहारगरिरक्तलेसर्वांगसरिरव्याप्रगराईअतिसोभाभैरहे
एसवेलामाप्रहस्ताकामंत्रीचारहंदकोकोभन्याधुरधुरकुम्भहनुमाहानादसमुन्दरेसचारअधीवाढगु
रिकनवानरसितयुद्धगमोअनेकवाणलेप्रहारगरितसक्षनैलेअनेकवानरहरुलाईमायाएत्युकारलेवान
रहरुमायाकोदेखिद्विद्विद्वानरलेमाहाकोधगरिकनपर्वतध्वंजलेप्रहारगरिअनेकराक्षसहरुमायाजी
सुवानलेपनिमाहासितालियेरमाहाकोधगरिमाहासदनादगरिकनराक्षसकोदृष्टेमाप्रहारगरिमाये
योहेरिकनकुम्भहनुसक्षसलाइमायाअग्नीलेपतंगमायाफैआफ्रामंत्रीवानरलेहेरिप्रहस्तलेमाहाको
धगरिवानरहेअधीवाढगुरिगेकनधनुटकारमद्वारगराईवानरकोप्रलयेकालजस्तोभयोसागरहे
भयाजस्तोसंग्रामगयामाहासमूहलेसरनछिगरिकनअनेकवानरकनमायापर्वतपृथ्वीमाव्याप्रमानग
रिरसुकोजस्तोगरिवानरमारिरनभभुमिमाव्याप्रमानगरिमायाअनेकस्कवहिआयोररणभूमिसोभायेमा
नभयोकस्तोभन्यावसंतकालमालकापलसफुल्पाऊँसोभाभैगयोवानकाप्रहारलेरकनदिवहिंगयोअनेविर
रकोसरिरकोगीडतामाछाजस्तोभैगयामलमुत्रदंतकेसतीनदिकोरेतिकोवालुवाजस्तोभयोसस्त्रअस्त्रषडग

६ तात्पर्यसहितेपनीअत्यंतकोधगतिक्षणा २ वाननिरलाइप्रहारगया

माझा जसा भेगया कसैको तासिरे दैन कसैको तहाते दैन कसैको तागो डा दैन काग आदि गृध्रपंक्ति हरु लेषाया
माहासबले कराई आकास मंडल मा मंडल कारगारिरसा जस्य कले करायो सरोवर नदि मा हंससार संघे त्यायाको
जस्तो राक्षस हरु लेस्क को जोलाना घी गयो र नावा नर हरु कन मा यावानर हरु लेपनियो र क्रको जोलाना घी गयो
र अनेक राक्षस हरु लाई मुष्टि ले प्रहार गरि माया ऐस्प कार ले प्रलये युद्ध भयो अनेक कबंध उतपति भयो नाद
सब ले पृथ्वी की पमान भयो ऐस्प कार ले अघोर संग्राम भयो ऐस्ता विला मा निरवानर ले माहावक्ष एक उठा उषेति
कन प्रहस लाई प्रहार ग या कसो भन्या भेघ ले सरक छिग या ऊँ निरलेपनि मे सु ले क छिग या को जसै पृथ्वी ले था
पिरा स भया को जसै प्रहस को वान था पि रुनु भयो ऐस्तो अग्नी समान का वान को वे था सहि कन अत्यंत
कोध गरि दुलो सात वक्षालिये र प्रहस का माहा वेग ले सीरथी घोडा लाइ प्रहार गरि माया निरलेपनि आफ्न
घोडा मारि दि या को दे धिता हा प्रहस ले पुनि माहा को ध गरि कन धनुर्वा न छोडि रथ बाढ वल्कि आचार फला म
को मुसल ले प्रहार ग या फिरि निरलेपनि वज्र समान मुष्टि ले प्रहार ग या ऐस्प कार ले परस पर प्रहार गरेर दुवै को
सर्वांग सरि र मार क ले व्या प्रमान भे पर्वत मा पलांस को फल फुल्या को ऊँ सो भा भैरवा दुवै तुल्ये पराक्रमी सिंध

राप्र

६९

गुवल पराक्रम आ फौले जाने न होल कान भन्या अफ ता पराक्रम आ फुले जा आ को भया सुनिवले ते तो दुष पारिह
आ को काना हो रिह नर हे मुने अवति रुमान का वल पराक्रम दिवु त नैले सुगुई दाम प्रो विस्तार ले आ जा गर्
भया जा वस भति आ गगया ते सले सपु कुरु बिले आ जा गर् कत ला ग्या हे त मरु अरु त पारिह आ जा गर्
भया को कुरा सत्य हो कान भन्या परा पूर्व सा अ बिका आ पले रुमान ले आ फता वल आ फुले जानि न आ
फन वल आ फुले जा आ को भया ति रुमान ले बा लिलार् सार्न का कछ द हे त म रुमान वल का मा भन ले ग्या
का पराक्रम को वार्ता नैले बोल नु पति स मर्थ दैन अजु भो सि गनु भया का ता का म नु सा मर्थ होला हे त म ति रु
मान को कुरा सुगुई दाम प्रो म क भीत गरि सुगु रुव स हे त म श्री सुपले वल प्रसाद दि जो र मु मे रु पर्वत विषम के स
रि वान रुमान का पिता धरमा का भीया तिके सरिका भाजी अति पिप्र अंजना नाम प्रतिव्रता तीन जना को गर्भ
बाधवा पु देवता को विर्य ले रक्ता सा लि धान् पवार्ता पुत्र जन्मा तो अंजना फल फल दि लित कन वन विषम गरि न पस्य
कार ले आ फता माता ग्या को वेलामा दुधाले पिडा गयो अत्यत ते द मन गमा ग रुइ स मे वि रुवान ले ते स वेलामा
श्री सूर्य जवा पुष्य जस्तो वार्ता भै कत उदय भया को देखि फल भति नीतार् श्री सूर्य को सत नु वग रित रुमान आ
का स मा भिकु दि कन ग्या हे त म ते स वेलामा ति रुमान बाल छलार् देखि देव यत व सि छ गं अवी दिले महा
अद्रुत माति र ह्या कस्त आ अर्थ भति वा पुका पति गरुड का पति ते तो वे ग दैन ते स्ता वे ग क सै का पति रुना दैन

ताम

बालप्रसातः तेषोपराक्रमः संप्रसक्तः जौवनभयापदिः कलिको हुतं भनिप्रस्यकारलेः स प्रसतदेवताले भन्नाको
सुतिहनुमाकाप्रदिश्वायुदेवतागयाः तन्कानीमितले हनुमानवलिप्रोभयोः हनुमानकाजुतोतेन व्यैर्जेगंभी
रकसैकाप्रतिदैतः हनुमानश्रीसुर्मदेडवललेजादावायुदेवताले सितलगार्दिप्रियाः सुर्मकातपलेआफताप्र
नलाईदग्धगर्नलण्णारः अनेकसहस्रजो जगमाधिगैकनः वायुदेवताले श्रीसुर्मदेडभनलण्णः हे सुर्मतिवल
रुवागरले दोषगता ज्ञानाकोदैतः तन्लेः तुलोकार्मगरारडिनुमन्नीदभनिवायुदेवताले भन्नाश्रीसुर्म यता
लेदग्धगर्तेनः तेसदिनमातहुले सुर्मग्रहतागर्नकनआडयाः त्सराहुले श्रीसुर्मकाप्रतिरस्माहनुमानक यता
नदेधिराहुत्रासमानगार्किनः हनुमानकाभप्रलोफिरिआयोः प्रस्यकारले गैकनः ईद्रकोआगमाः महा
कोअगार्किनभनलण्णोः हे ईद्रमेराभुअसांतिगर्नकनः नंदसुर्मगासगार्भनिः मलाईतपाईलेआगमाग
र्भयाकोभीप्रोः आनुपर्वकालमाश्रीसुर्मगासगार्नीकनप्रजादाअहताहुले सुर्मगासगार्भो मलाईदि
राप्रभयाकाः अवतपाईलेअहलाईकानदिगुभयोः भनेताहाईद्रजुहकडठिअनैवीताविकानूननमाला
लेभुषनगार्किंलासपर्वतसमानः श्रीरावतहातिलाईअलंकारगाईसुवतीछंटादिसंप्रसक्तः श्रीरावतहाति
धठिईद्रजागुभयोः राहुआममातधिकनगयाः त्सवेलामाः सुर्मगासगार्नीकाअर्थलेः ईद्रकोभंदाअभि

यता
५२

वाचः ते स राहु आर्द्धाः तिरुगुमानले पर्वतः समानः मे प्रवर्तते स वेला माः राहु कन दे विः चो बुला फला भनि भीता
सुर्षः मत्तल द्वाडीः राहु मत्तल तिरु हेरि कनः रुगुमान मा भी गप्पाः सिंतिका को पुत्रः राहु लाई समा तना कन गप्पा
हेरामः सुर्ष मत्तल द्वाडिः आफु मा भि आई लाग्गा को रुगुमान कन दे विः हे ईद्रा हि २ भनिक राई भागि आर्द्धा
हुका सद्ध सुति कन ईद्रले आग्गा गप्पा हे राहु तडराउ २ मैले मा रुला २ भनि ईद्रले आग्गा गरि हंदाः केरि रुगुमा
मले महा सरि रुसि दे वि कनः महा बुलो फल भनि भीता ई राहु लाई द्वाडि मै रावत हा ति ति रु हेरि कन महा का
ल गिन जस्तो मूर्ति भया का रुगुमान डगु तिकनः आग्गा को दे वि ईद्रले प्राण लिन को ई द्वा गरि वज्र प्रहा गरि दि पार
रुगुमान अका सवाट आफु वस्मा का पर्वत मा प्रप्पाः हेरा यस्त्र काले वज्र प्रहा गरि दि पार रुगुमान का प्राण
गभयो यस्त्र काले आफु ना पुत्र मा रि दि पार को दे वि वायु देवलेः क्रो अग रिकनः समस्त देहि दे ७ रसा का वायु
ति किः लि पार समस्त लोक का हात गोडा थला डन नस किः कच्छ जस्तो सरि भयोः वायु देवताः को प्र भै कन कृपा क
र्ष नि तिः लोक का सद्ध सवैः सुंभ भयोः यस्त्र काले वायु देवताः को प्र भया को दे विः समस्त देवता रुत वस्त्रा दे ७ विंति
गर्न कन गप्पाः समस्त वृत्त वा विंति गप्पा हे वस्त्रा ता तपा ईले अनेक प्रजा ईत्या दि हा मिला हित पाईले सृजन गार्ति
भया भ्यौ हे प्रजा ना भज ता पुत्र अंतर्ज ७ ड्रीजः हा मा अगु रु म गर ई त पाईले वायु दि रा वरु भया का प्र

राम

जाका प्राण वायुः श्वायुः भतिदि रात्रि मया कोः वायुः शुभो वायुदेवता समस्त देवता को वायुः प्रिकिकन म हा दुषगारा
प्रोः श्रवक सेण न्या होः हा प्रापिता समस्त पाईलेः प्रस्कारता मिता गत मया जावसः भति विविगमा ल्यो व व न सु निवला
ले आशा गर्त क न ला ग्या हे देवता दि प्रजा हो वायु देवता को अ मया को कुरा मैले सु ना उ दु सुं ग रु व स जो न वायु को पुत्र
वाल क ला ई ई दु ले वृ म सार ग रि म् म ग रा मा ता रु को व व न सु नि ई दु ले मा रि दि पार वायु देवता को अ मया ते सा वयु
देवताः आ उ ग मया प दि आ न दुष प्रा प्री हो वै न वायु ले आ फ ग सरि दा डि प्रा ति रु रु का स रि मा ला गि अ ने क सुष
प्रा ति रु रु ता ई स त्त मा ना ग रा उ न्या ते सा वायु ले दा प्रा प दि स म स स रि का ठ ज स्तो रु ला हे देवा प्रा ति को प्रा ता वायु
रु नः स म स सुष वायु हुं सं सार म प्रो वायु द ते सा वायु ले दा प्रा प दि सुष व लु का रु न्द हे देवा श्रव हा मि रु रु स वै वायु
व स्या का ठ उ मा जा डि हि ज भ ति वृ ला प्र भ ति स वै दे व ता गं अ र्व य धा दि स वै वायु का ठ उ मा ग मा ता हा म त क रु ग मा न
काष मा रा प्रि सौ क ग रि रु न्या वायु देवता ले वृ ला आ दि देवता रु रु स वै आ मा को दे प्रि ल्यो वायु देवता को रु र्ष मि त्त म प्रो
॥ ॥ राम प्र ने उ मा म हे आ उ न्या को डे रु ग म तो ल्य ति नी म् ॥ ॥ वृ ला आ उ ग म मा को दे प्रि म त क म रु मि जु रु क
उ ठि रु न वायु देवता ले वृ ला का म रा ता मा ठो क दि प्री रु ला वृ ला ले प ति वायु देवता को सि रु दु वै हा ता ले स मा ति क न उ ष
उ ग म प्रो ता हा वृ ला ले म त क रु ग मा न को स रि मा दा मि दि न म प्रो रु नि उ दो मै आ प्रो अ ने क आ न्या दि स स ज ल वृ मि
मै क न जि या को ज सै म मा को पु न जि या को दे प्रि वायु देवता ले रु र्ष मा न ग रि क न स म स प्रा ति रु रु द्दे उ आ दि को

पता
५३

जसै प्रवासगुणाभाहापादिः ससत्प्रानिकापनिहर्षमितभयोः सितवातले मुक्तभैकनपसुषुष्यफलभा
जैः प्रसूकाले प्रजाहससर्वैः अथि कोजसै भयाकोदे किः वृत्ताले आजागदी भयाः हे देवातिमिहससर्वैले
मेराकाभासुनः तिवाप्रुदेवताकापुत्रहनुमानले तिमिहससर्वैलाई बुलो कार्पगन्नादः प्रस्कारताहा मिह
हससर्वैले तनलाई वरदान दिडि भानि आजागन्नादः सहस्रपापनरत्ता म्प्राईदूले आजागर्न कनलाग्नाः अवमे
रावजतनकाहदप्रमातागिमल्युभयोरः अवतनकातामहनुमंतभयोः अवतनलाई उत मवा मैले दिहु
अवडि प्रातः वज्रप्रहारले तनको म्पुनहवसः भति ईदूले वरदिकनः हनुमंतकागतामपसुषुष्यमालालाई दि
याः ताहापादिः श्रीसुमिले वरदानदिप्राप्तेरातेजसप्रपत्तमायकषाडतेजः तनलाई भयो भनि आजागन्नाता
हापादिबहनले आजागन्नाः हे हनुमंत तिमिले सास्रपहुनुई द्या भयापंडितगुल्लार्ः दिहु भनि वहनले
भन्याः हे हनुमंत प्रकलाषवर्षप्रमातुमोमल्युनहवसः भनि प्रपत्तागले वरदिप्राः हे हनुमंत तिमि
लाई जे मंडाको भयनहवसः नितोगि भैकनसंगतामसाविद्यानहवसः भति कुवेले वरदिप्राः मेरागदा
ले भनिः अहकागदाले भनिः तिमिदेउ प्रहारगदी अर्था भैजावसः भति ताहा श्रीमहादेवले प्रातिवरदिप्रा
हे हनुमंत मैले पति मेराकापुष्यः सर्वैले पति तिमिलाई म्पुगर्ननसको सः भनि आजागन्ना हे हनुमंत वस
सास्रले भनिः प्रपत्ताडले भनि तिमि आवध्य भैकनदि भई म्पुहवसः भनि आजागन्ना ताहापादिः विश्वकर्म

राम

लेभाशागर्नसाग्याः हेरुमंतमैलेवनायाकाः सस्रमलसवैलेतीमिवंअनहवसः प्रतिआग्याग्याः तिदेवतासवैलेव
रप्रसाददिसकाप्रधिः ब्रह्मलेभाशाग्याहेवायुतिम्रापुत्रमंमहभावभयोः विष्वादानगर्नहवसः हेवायुतिम्रापुत्रले
श्रीरामकाहर्षगर्नीकनरावणापार्नलाईः अनेकपराक्रमगर्मादुतः प्रतिआग्यागतिकनब्रह्माप्रमुखदेवताहहसवै
फिरिग्याः ताहाप्रधिवायुदेवतलेः आफनापुत्रलिकनः तिकुरासवैअंजनलाईसुनार्ईकनहगुमंतः अंजनाकोहातूसो मा
प्याः ताहाप्रधिवाप्रसादकाप्रभावलेसरिरवुश्रीमानभैकतः तिरुमंतलेअध्याअसमाः अनेकडिआहनग्याकोहि
देधिकनपतिः उराप्रनैः शुक्शुवादिप्रजकर्मीदिकुछाजिनभिरवस्त्रदिताप्रकारलेभगतगदिदिपाः प्रस्रकारलेना
नाः उआहनगरिहिभीः ताहाप्रधिहहहंतनागरिभनलाग्याः तिस्रवअभाकाः अवलोसितकागहं प्रतिभामा
ग्याः प्रस्रकारलेउआहनग्याकोदेधिआफनापिताकोसरिवानरलेत्यसोभारभनारपतिमुनननः अनेकस्रम्या
असमाउआहनग्याः भगवंसादिमाजाताभयाकाः अघिहहलेः अंगरादिकाकुलजातहुन्याप्रधिहहसवैले
कोअगारिकनआपदिपाः हेरुमंतः तिस्रावलकाअहंकारलेहामिसवैलाईतैलेदुषदिपोः अवतिम्राआफना
वलअफलेनजानोसभनारहगमानकोवलतभनैमाहितभयोः हेरामपरापूर्वमाहगुमंतकाहगुभगादिग्या
काप्रवर्तभावसांकोकुरावलतेजकाकुरावितिगरिसवैः हेरामतपार्हिलेआग्यागर्भमाकल्लैः तिरुमंतलेआ
फनावलआफलेजाभिनतिअप्रहो ॥ ॥ हेरुमंतमिता ॥ ॥ हेरामवालिमुजिवाकोपिताविरजनामवातरका

पता
५५

हा श्रीरामले अनेक सौ दिवा ता पुजा अति हा दिगारिकन आ फना प्रोहित मंत्रि सेवक सहसहित भैकन श्रीरामसा
भासा राजगर्भ भयो समस्त भवतुर्वर्ती दिलोक सहसभासा आयाः अनेक राजा सहस्रपति आई प्रजा प्रसन्न कारले साभा
सा राजगर्भ भयाको बला साः भरतलक्ष्मणासु पुत्रः आईकन श्रीरामका भारा सांड डोतगमाः केरि महाप्रराक्रमि
काम हनि सुगिव प्रभृति आईकन श्रीरामलाई डंडोतगरिरहाः केरि अर्मा आवि भीषन भारजना मंत्रि सहस्रपदि
लाईकन आयाः तनले पति श्रीरामलाई प्रदक्षीणा गरि साः देवता सहसहित भैकन ईद्रसा भासा वसाको
जस्तै महासा श्रीराम प्रसन्न कारले साभासा वसिकन उत्तम २ ना ९ कथा गमाः आस मर्त्यको कुरा पुरानको
कुरा अनेक काम मोक्ष को कथाः प्रत्यह प्रसन्न कारले साभा गारिकन श्रीरामले राजगमाः पौरजन सर्वे ते पति आस
सा अर्मा तले कोर्जे गमाः ताहा पदि प्रकु दिन सा जनका राजा देउः हात जोरि कन श्रीरामले विंति हे जनका राजा हा माग
ति आ आरत पाई हो तपाई का कृपाले ईसमस्त मैले पाया ईश्वर कुवंस को कुलो प्रिति हुनु भयाकाः विसे बले संव अपति
हुनु भयाकाः तपाई आफता नगर द्वादि ईहा राजगर्भ भयाको ठेकै काल भयो भुवत पाई तारि मैले का महाउः प्रोत्तादि
लिनु हवस्त भति माग सा राषि दिनु भयोः तिव भवतुति जनका राजाले सा जा गमाः हे राम तिम्रा बांधा भूयो हे राम
तिम्रा वेवाहा भति देवि मत्प्रि मै सकौः तिरत मैले लिया को जस्तै भयोः तिरत तपाई लेलि कन बही मा २ गै र हवस्त

राम

मतिविदा लिये ता हा प्रदि श्री राम ले पति भरतलाई आजागरिक न जन का राजा प्रमा डन पठाया ता हा प्रदि प्रप्रा जित
ता हा लाई आजाग मा हे मा मा तपाई आ हा राजा गु मया कोटे रै काल भयो हे भव प्रसकार ता तपाई सबै आ हा राजा गरा
उहु भन्ना मेरा सा मर्थ दै न भान भन्ना तपाई को पिता को मन मा दुष पा प्री हुन न प्रस्कार ता तपाई की र्त्त भया
जाव सः मैले तपाई को प्रदि २ लक्ष्मण लाई पठाई दिंदु ई रत दि प्रप्रा लिनु भया जाव सः मति आ जाग मा प्र
अ जित राजा ले भन्ना ला ग्या हे राम तिरा ला दि दुष मैले लिये के तौ भयो तिम्रा बहि या श्रे गर भन्ना आ श्री
मले प्रदक्षि ता गरिक न लक्ष्मण ले प्र मा डन पठाया ता हा प्रदि श्री राम का मित्र का सि पति प्र तर्दन राजा
लाई आजाग नीक न ला ग्या हे मित्र मै ता ड पर प्रि ती भाव ले मलाई दर्सन दिन क न तपाई आ डन भयो कृष
तपात्रि को दर्सन पाई क न मै ले आ न स भयो तपाई का सि त म का प्र ति हुनु भया का प्रस्कार ता तपाई
लाई पठा डन ई घात मलाई दै न तै पति म धिल लारा प्र प्रति पाल ग र्त्त प्रप्रा द जाग रु व स भानि व दा दि पार म
ने क मं क मा लि का गरि प्र तर्दन राजा श्री राम दे ड वि दा मै क न प्र कि ग्या ता हा प्रदि म ने क विर २ प्र २ श्री प
ति राजा रु रु लाई श्री राम ले हा सि क न आ जाग मा हे नृ पा तपाई रु रु सबै स म स ग ता ते ज प रा क्र म ले सं प्र क
अ र्त्ता ला हुनु भया का ति मि रु रु सबै को द या कु पा ते ज ले पा पा ला रा व ता लाई मै ले वं भ ग मा का ति मि त

पता

धम

राजा सुप्रीतस्तैः प्रहाते जल्यी भूनेक काल राज्यगतिक न पत्रमाख्यगिप्राप्ते हे राम तिविजना मा राजा स्वर्गिते रुग्ण भया पदि
तनका मंत्रि हस्तलेवा तिलाईः रागाग रिकतः आकना भ्राता सुगित वलाईः अतिप्रमनाग विप्रास्यत मान्य आदाग रिकत
रक्षाः प्रस्य काले रक्षाः वातिको रसुगित वको कार्य काहे तुले महावैदित्य भाव भयो हे राम प्रस्य काले विते भ भयो
विवातिले सुगित वलाईः भ सांभ गन्या ते सवेला मा रुग्ण मानले आफु रुग्ण फले जाने नं अघिका स आ पले ज उजस्तो
रक्षाः तिरुग मान कस्तोद भन्याः पाक्रम उसा रुग्ण भाव ते ज न्या प्र भ न्या प्र प्रप्रीता अतु रंग वल नाना गुणाले संय
क्त भया का परा पूर्व मा तिरुग मंतले साल पद ना कतः श्री सुप्री दे उ वि ति गन्या तिव न सुनि श्री सुप्री ते आ शाग न्या
हे रुग्ण मंतः तिमिलाई मैले साल कसो ग रि प रु उरु प्रस्यी र भै क न र हत पा उ दैन भन्या रुग्ण मंतले भ न्या ला ग्या तिमि
सित भै र न्या ग रि आ उ दु भन्या र श्री सुप्री ते भ न्या ला ग्याः हे रुग्ण मंत उ सो भन्या मै र आ गत मा स न मृष ग रि व सि प रु भ
न्याः रुग्ण मान श्री सुप्री का आ गत मा व सि आ का स मा आ का रा ता प हि उ दा य ग रि दे वि भ व ग रि स स श्री सुप्री दे उ
साल प हिः भित्त मा आ रा ता ग रि क न ग प्राः हे राम ते स्ता रुग्ण मंत का आ गत मा को व ल स को नः अ न्त क का आ गत मा प्र
जा व स न न स व्वा जैः हे राम ते स्ता रुग्ण मान स हा प्र भ या प दि अ रु क्ता प्र मो ज न द रः सुगित व दि वि दः निल भृग द क्षि
आ दिः ति भ्रा नि मि त ले दे व ता रु रु अ व ता र लिन आ मा का रुः रा व ता लाई मा र्का का अर्थ ते हे राम तिस वै ति मि लाई

सुनाईसक्यो हनुमदबालधमागम्यकोकर्म सुनाईसक्यो हेरामतिमिसो अगुभयाकासवै सुनाईसक्यो तिम्रासुषया
 गगर्गिताकातिमितलेहामिरुहसवैमाभ्यः सुवहामिरुहसवैजाद्यु भतिविदाभैकनः आकनाठिमासवैगया
 ताहाश्रीरामले मगल्यकाकुतासुति माहाप्रदुतमानिकन समस्त राजाहस्तलाईपतिविदादिकन रात्रभयोर अंत
 प्रतिमिगयाः ॥ ॥ उत्तरकाते मृषिलोकप्रयातो ॥ ॥ श्रीरामलेराज्यभीषेकलिकनरातविहायापदिः प्रता
 कालकोसमप्रभयोपदि मनेकागितन त्यादिवाप्य सुतिगनीकनगृहमाभनेकलोकहस्तमायाः ताहा राजालेनिद्रदो
 गडनाकातिमितलेभनलाग्या हेमहाविराजनेद्र निद्रदोशगुभयाजावस प्रातकालकोसमप्रभयोः रामभद्रतपाई
 लेनिद्रगर्गभयापदिः प्रसन्नगतसंसारपनि निद्रगली तपाईलेद्योडगुभयादेभि संसारेलेपनिदाउदनः हेम
 हा राजातपाईकाहपयुती अद्रजस्तो बुध्रीवृहस्पतिकाजस्तोः क्षमाभन्या पथिजस्तोः तेजमाश्रीसुप्यजस्तोः वोगवाफ्रा
 लो गंभीरगुभयाकाः दानमाकुवेरजस्तोः दयामावृत्तातुल्यः तपाईजस्ता राजाभैकनगयाकापतिदैत आठिनापति
 दैत तपाईडजपिगुभयाकाः अर्ममार्गमाभलिरसाकाः प्रजालाईहितगर्ग्याः किर्तिमापतिः लक्ष्मीलेपनितो
 भालेपनि तपाईसमानकोहिदैत प्रस्रकारले नानावरासुतिप्रार्थनागम्यार प्रातकालकोसमप्रमातीसदसु
 निकनश्रीरामलेनिद्रद्यादिकनजागुभयोः ताहासेवकुरुहते हातजोरिसुवर्तीको अदुवामाजलराभिदिप्राता

राम

पता ५५

हां श्रीरामले अनेक शौदि छान पूजा अग्नि होत्रादि गरिकन देव गृह मा गैकन पूजादि पितृ तर्पण गत्या ता हा पछि गृह वा लुणादि लाइ वि
धान जस्तै पूजा गरिकन आक्रा प्रोहित मंत्री सेवक हत सहित भैकन श्रीराम साभामा राजगर्नु भयो समस्त चतुर्वर्णादिलोक हत साभामा आ
या अनेक राजा हत पनी आइ पुण्यायस्त्र कार्ले साभामा राजगर्नु भया को वेला मा भरत लक्ष्मण शत्रुघ्न आइ कन श्रीराम का चरणमा डंड व
त गत्या फेरी मा हा २ पराक्रमिकामरुपि सुग्रीव प्रभृति आइ कन श्रीराम लाइ डंड वत गरि रक्षा फेरी धर्मात्मा विभीषण चार जना मंत्री ह
त पछि लाइ कन आचारतन ले पनी श्रीराम लाइ प्रदक्षिणा गरि वस्या देवता हत सहित भैकन इन्द्र साभामा वस्या को जस्तै मा हा त्या श्रीराम
यस्त्र कारले साभामा वसिकन उत्तम २ नाना कथा गत्या न्याय मर्ज्या तले कुरा पुराण को कुरा अनेक काम मोक्ष को कथा प्रत्यह यस्त्र कारले सा
भागरिकन श्रीराम ले राजगत्या पौरजन सबै ले पनी न्याय मर्ज्या तले कार्य गत्या ता हा पछि एक दिन मा जनक राजा छेउ हा त जोरिकन श्री
राम ले विंती गत्या हे जनक राजा हा मा गती आधार तया नि हो. तया नि का कृपाले इस मूल मइ ले पात्रां इक्ष्वाकु वंश को वृत्तो प्रीति कुनु भ
या का विशेष ले संबंध पनी कुनु भया तया नि आक्रानगर छाडी जा हा राजगर्नु भया को ठेरे काल भयो अवतया नि लाइ मइ ले क्या चक्रा उयोर
लादिलिनु हवस भनि अग्रमाराषी दिनु भयो ति वचन सुनि जनक राजा ले आग्या गत्या हे राम ति मो क्या वांछा भयो हे राम ति मो वेवहार चरित्र
देखी मत्तु न भयां त्योरत्न मइ ले लिया कै जस्तो भयो त्योरत्न तया नि लेली कन चाहियार को गर्नु हवस भनी कन विदालि स्या तो हा श्री
राम ले पनी भरत लाइ आग्या गरिकन जनक राजा का हा पुयाउ उपगया ता हा पछि जुधा जीत राजा लाइ आग्या गत्या हे मामा तया नि

रः म

इहाराजगर्भभयाकोटैलेकालभयो हे अवद्ययसुकारणतयाइसवेइहाराजगरोडछु भन्यामेरासामर्थछैननकान
भन्यातयाइकोपिनाकामनमा दुषयापिहुनन यसुकारणतयानि किनुभयाजावसु मैलेतयानिकोपछि २ लक्ष्म
णलाइयठाइदिछुइरलादिद्वयलिनुभयाजावसु भनी आज्ञामन्यार जुधाजितराजाले भनलाग्या हेरामतिरत्नादि
द्वयमेलेलियाकेजस्तोभयोतिप्राजाहिया २ कोगरेभन्यार श्रीरामलेप्रदछिनागेरि करणलक्ष्मणलेपुयाउतपठाया
ताहापछि श्रीरामकामित्रकाशीपतिपतर्दनराजालाइआज्ञागर्नकनलाग्या हेमित्रमेराउपरप्रितिभावलेमलाइ
दर्सनदिनाकनतयानिआउभुभयो अवतयानिकोदर्सनयाइकनमेराआनन्दभयो तयानिकाशीराज्यकापति
हुनुभयाका यसुकारणतयाइलाइयठाउनुइछ्यातमलाइछैननेयनि आखिलराज्यप्रतिपारगर्नुपन्याछ जानुहवसुन
नीविदादियार अनेकश्रीकमालिकागरिपतर्दनराजा श्रीरामछेडविडाभैकनफर्किगयाताहापछि अनेकविर २ यथीय
तिराजाहरुलाइ श्रीरामलेहासिकन आज्ञागन्याहेनृपातयाइहरुसंवेसमस्तगुणनेजयराक्रमलेसंगुक्तधर्मात्माहुनुभ
याका तिमिहरुसंवेकोदयादुपानेजलेपायात्मा रावणलाइ मैलेवधगया कानिमित्तम ॥ ॥ ॥

परा

६७

मात्र ते ते मार्ग भया को ता तपाई ले पो हो तपाई रुत को तेज कावल ले माया को हो प्रति जो न रावता को मंत्री प्रव
भुवाः अवादि सहित गति ते सा राक्षस रुतः मार्ग का अर्थ ले ति मि रुत सवे लाई मरथ ले वि ति ग रिल्या प्रा जु
ता का राजा का पुत्री सिता तम का भाग्य राक्षस ले पो तिले गो पोः प्रति भारत ले तपाई रुत लाई सुना ड्यार तपाई रु
त सवे ले मेरा ड्यार कुप्रा रात्रि आ ड्यु म पोः अथ भारत का भाराले तपाई रुत सवे जा रुत व स प्रति वि दा दि प्रा ता
ता स मस्त राजा रुत ले प्रति विंति गर्न लाया हे रा म तपाई का प्र ता प ले रावता लाई जि ति आ ड्यु म पो को दे बि हा
मि हा मि सवे का मा ता आ न द म पोः ते सा राक्षस दि रावता स रु लाई मारि क न सि ता की राई ल्या प्रा को दे बि हा
मि सवे को मा ता आ न द म पोः हे रा म पो जी व सं पति तपाई का अर्थ ले म मा द्य हा मि सवे का भाग्य ले तपाई का द
स न पा अः मो स म न आ न द अ रु के हि दे नः तपाई का मू प्र क व ल सु क ल द त स र मं द्र ज स्तो म प्र दे बि हा मि स
वे को म ता आ न द हे रा म तपाई को ज म ग राई आ ड्यु म पो को दे बि हा मि सवे को म हा रु र्ष तपाई ले हा मि
सवे का तेज प्र ता प ले स रु लाई जि ति आ प्रा म ति आ ज्ञा म पोः हा मि ज स्तो का तेज ले स रु लाई मार्ग का हा रु या
धि पोः तपाई का व रु व ल ले मार्ग म पोः हे रा म तपाई को व रा ता क म स्त को आ न हा मि सवे का रु द म मा स ये स्थी
र मे र हो सः प्रति विंति ग क नः सवे आफ न रा ज्य मा ग प्रा ॥ ॥ ई मृत का ले रा म य तो राजा प्र पा नं नाम ॥ ॥

राम

श्रीरामदेवः आशुलिकनः पृथ्वीका राजा हरुसर्वैः अनेकहस्ती अश्वरथपताकादि अनेकसेन श्रीरामकानिमित्त
भारतले बोलार्हमायाका राजा हरुसर्वैः दसदिस भागमायाक नाशरामा फकिं जांदाः आनेकतरहले कुतागदै
गयाः हामि हरुलेः श्रीरामका पुत्र देवीनया अनेकवर्ष भयो भतिः भारतले अय्यारैः शकानपठया कोभयाः हामि
हरुसर्वैः श्रीरामकानिमित्त पुत्रागिकनः राक्षसहरुलाई मारि दुः प्रसन्नकालेः नानातरहलेः महाहर्षमानले
कुतागदिः केरि श्रीरामले आदरगया को समजि महामानदगारि गयाः ताहा आक्रनार राजपुण्यापदिः आक्र
लाई पुण्याडिनः आडिया हरुको हातमाः श्रीरामलाईः अनेक अश्वरथः हस्ती आदिः नानावस्तुः सौगात बठई प
ठयाः प्रोवस्तुलिकन आक्रन नगरः महा मनोहरः अजोः आः आईकनः श्रीरामका हरुगुमा आई उत्तमश्वस्तु
राखि दियाः ताहा श्रीरामले निकन हरुष मानगहिराजगर्भप्रोः ताहा पदि श्रीरामलेः मीन सुगिबलाई अनेक रत्न
दिपाः बिभीषनलाई पानि बिभीषनका मंत्री हरुलाई पनि दियाः सेवा हेरि कनः अनेक वस्तु प्रसाद दियाः प्रस
प्रकारले श्रीरामले प्रसाद दिया कालादिलिकनः सर्वैले सिरमा राख्यः ईदवा कुवंस माजात हरुगुमाकाः श्रीराम
लेः हरुगुमानर अंगत ति ईजनालाई आक्रनाका प्रमा राखि कन आक्रना मित्र सुगिबलाई आग्यागन किनताग्या
हि मीन सुगिबत पारिका पुत्र ई अंगदः तिम्रा मंत्रि हरुगुमात ई ईजन कन तपारिका मंत्री तुल्याडि गुजोग्यद प्रजा

मता
५८

गरिष्यगप्रतिजोष्यदुःभानि श्रीरामले आकले हाई राष्या को भूभाणा लिकनलाई दिपाः दुवै केन वरोवा गतिदिमा
ते समकाले दिकनः जम्बवान् गवधो यथा भूः वितनवली मुखः प्रथमः सम्राट् दरिमुखः दधीमुखः इन्द्रजगति निरुहला
ई कोमलवचनले श्रीरामले आजागयाः हेवाना रामलाई तिमि हस्तसवैले ॐ आरगति कनः आपदानासि दिगुभ
योः सुगतिवादि तिमि हस्तसवैः अन्य २ भनिकनः सवैलाई उत्तम २ः भूभाणा दिगुभयोः तिको श्वस्त्रदिदिकन श्रीराम
ले आदरागति कनः सुगं २ पाता दि ॐ उत्तम २ भूभा भोजनगरायाः ताहा पदिः सुगं २ मालाले भूषनगरायाः प्रस्य
काले मान्यपुसाददिकनः श्रीरामले वानर दिले सुषभुक्तगरिहाः वास्यर आदरागति कनः अनेककालगमोः प
ति मुहूर्तमात्रकालगमोः श्रीताईरहाः प्रस्यकाले कामरूपी वानर हस्तले विभीषणादिताक्षसहस्तः भूभाकादि
सितः अनेक वास्यर मान्य आदले नाना प्रकारेः क्रिडाविलास दिगारिकनः अनेककालगमोः ताहा अनेककाल
तागायाः पदि श्रीरामले आजागदा भूभाः हेमि रसौ मः हा मि हस्तसवै वस्याका अनेककाल भूभाः दुराध्यर्षिराज्यः कि
त्की ॥ माजागुभै कनः प्रतिपलनागर्ग हवस्तः पिति भवनले भूक्तगतिः पुत्रसंगत हगमानः लाई दया राष्यगुह
वस्तः तपानिका खसुरः सुषेन ताता वानर लाई पतिदयागर्ग हवस्तः तातवलि मैदकिः विदः कुमुदः सुवाहुः जम्बा वारागं
अमादनः सुपातन वानर ति आदि अस्तसवै वानर सपतिः मेरा वचन मा प्रानाद्यो इगु ई द्यागति हन्याः तिसवैलाई प
तिः तपाईले दया प्रति राष्यगुह वस्तः अपमानगर्ग दैनः प्रस्यकाले सुगतिवलाई वानर हस्तका तिमि हले वारावार

पू. ५८५

तम

श्रीरामले आशागर्भ भयोः ताहा पदि श्रीरामले विभीषनलाई आशागर्भ कनला ग्याः हे विभीषनले का रज्य रक्षा
गर्भ कनः जागृ कुवसः राजा अमले प्रजा प्रतिपाल गृह वसः देवराक्षस कुवेर तितरुह सितरावताले ग्या
को जस्तो सनु पधनगरः कान भन्याः राजा अमी आभयाः श्रीकाल प्रम्यीत पृथ्वी मा भक्त मान गनी पाठनं होतं
विभीषनः हामि सुग्रीव सहित गतिः तिम्रा हृदयमा नवि सो सः भतियस्य काले श्रीरामले आशाग्याः प्रोवन
न सुनिः वानाः राक्षस हरु सवैले अंन्य २ श्रीराम भनि भनला ग्याः होतम वेवाहरा मा प्रनिव मन पतरु मा कुओ यता
अै श्री प्रसमा प्रति तिम्रा समान पृथ्वी मा कोहि देन भतिसमस्त वानरा राक्षसले भन्याः ताहा हरु मानले ५६
रमा हातरा विः कन भनला ग्याः होतम तपाई का भारता विहा प्रोगादिको हि देनः होतम नद्रः प्रष्ट पृथ्वी मा
तपाई का राम नाम भया सम्मः मेरा सरि मा प्रति प्राणा आरणा गर्दु म्भारः ॥ श्रीरामले आशागर्भ भया
हे हरु संत तिमिले भन्या जस्तो मेरा राम नाम भया सम्मः तिम्रा सरि मा प्राणार हो सः प्रो त्रैलोक्य भया
सम्मः तिवस किर्ति प्राति प्रकास भौ हो स हे हरु मानले तिमिलाई व अ अवस्था हरु न पते सः भतियस्य
काले आशागर्भ कन आक्राना गला मालाई रा व्या का वै दुर्ग को माला हरु मान को गला मालाई दियाः ते सवैला
मा हरु मान भयत सो भा प्रमान भयाः ताहा पदि सुग्रीव सित श्रीरामले अंका मा लिका ग एक त अमी

आविभीषनलाई पति अनेक आवागमाः ताहावागहरुसवै विधानै कनः श्रीरामका भगमा प्रदक्षित
गति किं आमा ॥ ॥ ईआदिरामप्रतो उतर काते हरितक्षस विराजने नाम ॥ ॥ जौना श्रीरामले
अध्वानतः विभीषनादिलाई विदायिक नमुवसितगतिः भारत लक्ष्मणसबुद्धिः सहितगतिकनः महा
सुखलोकलगमायाः प्रकदिता विषय प्रख्यात को कर्म सकि कनः राजगर्गुदाः प्रकासवानिले भगमा
हे रामतिमा सदतकर्म अनेले सौलास पर्वत बाट आमाका पुष्पकाविमानलाई हेर्नु हवसः कुबेले मलाई
प्रसो आशागमाः हे पुष्पका रावालाई जितिकनः श्रीरामले तिमिलाई आमाको देखिः मातपति अति हर्ष
भयोः अब श्रीरामले तिमिलाकाः तिमि हे पुष्पकाः मेरा आमा ले श्रीरामको ठाउँमा गै कनः श्रीरामकन तिमि
ले हर्ष गतवना ठाउँः तनले हर्षमान गर्नु भया पदिः मेरो महामान प्रभति आमा गति मलाई पठाउनु भयो
हे राम प्रकाराः तपाईं देखि आमाः अब आशा भयो तपाईं का आमा आई कनः तपाईं कोः आशा जस्तै से वषा
हला भनिः प्रत्युक्ताले पुष्पकले भया को बभन सुनि श्रीरामले पुष्पकालाई पुजा गर्नु भयोः राजा रामले
पुष्पकलाई सुगंधादिले पुजा गतिकन श्रीरामले आशागनी कनलायाः हे पुष्पक मैले तिमलाई द्या भया
का ठाउँमा जाउः मैले सप्तगर्वा मा तिमि सहा आउनु पर्द भनिः आशा भयोः पुष्पकायोः प्रत्युक्ता
ले पुष्पक किं गमा पदिः भारतले हात जो रिकन विंति गर्न कनलायाः हे राम प्रद तपाईं ले जसदिन

राम

देखा तप गुरु भयोः तसै दिन देखि अजो व्यावा स ह ह को तेग पति दै न वृ २ ह ह पतिः म म म प न न तपा
इले तप गुरु भयो पतिः ताना अ द्रु त पति भय नः अ स्त्री र ना को प्र सु ति हुं दा मा पति ५ म म प न न वष
त २ मा मे व्य ले पति दृ वि ग र्द दः बा प पतिः सरि र मा मंगल हु न्या ग तिः आ ७ दूः हे न रे अ त पार् र त ग र्ग
भयो देखि लोक ह ह मं दूः प्र सा र ता स अ ७ रु भ ति स अ ७ हः पति ग मा मा पतिः प्र सा प्र का ले लोक
ह ह म द र भ ति भ त ले वो ल्या को को म ल ब भ न सु ति श्री रा मा काः श्री त ह र्ष मा न भ यो ॥ ॥ ई सु रु कां
डे पुष्प क प्र सा म ॥ ॥ सु व र्णा त म म पुष्प का फ र्का ई प र्का ई क न श्री रा म ले आ फु ले व ना ई रा म्या
को अ लोक वा नि क मा मा ग भ योः ता ता अ लोक अ म्प का वृ क्ष ना २ सु गं अ २ पुष्प वृ क्षा दि ना ना गु ल म ल
ता पुष्प दि अ ने क दूः वि अ क र्म ले व ना ई रा म्या को अ ने क फु ल अ का लेः मा फु लि र ह द नः लो अ लोक
वा नि का माः पुष्प ले आ प्र मा न भै र सा कोः सि ता का ति मि त ले व ना ई रा व रु भ या कोः लो अ लोक वा नि
काः ई द्र को न द न व न ज लो ति ल जि म तः स ह सः अ ने क प्र का र ति ति लो त्य तः प द्या दि तै सं प्र कृ त रा ग हं स
व कृ वा क ना २ पं दि ले सं प्र कृ तै लो उ त म स्या त मा मा ग भै क न रु स भु सी मा सि ता ले स हि त भै क
न त ग र्ग भ योः ता ता न रि प र को र स आ दि सी ता ला ई पा न ग रा उ रु भ योः सा यि ला ई ई द्र ले अ भ त
पा न ग रा यो जैः अ ने क २ सां ता दि फ ल श्री रा म ला ईः अ ते म ग रा उ ति मि त ले व क ह ह ले ल्या मा

पता ३५

अनेक सुखदिपाकारिकन भोजनगरायाः ताहा पदि अनेक स्त्रीजन रहत आइकन श्रीरामसिताका आग्र
मा अनेक वापवजाईकन नावनलाग्माः माहा २ सुप्ररिली गुताले संयुक्ततेस्ता रहले नित्य गरि य सप्रकारले
श्रीरामका भित्तमा हा हर्षमा नगराडि गुभयोः वसी चकाते जले अहं अति सो भा भया जैः य सप्रकारले श्री
रामले सितालाई सो भागाराडि गुभयोः देवकं आसमान सितालाई हर्षमातगराईकन अनेक कालगयो
प्रसप्रकारले नाता सुप्रभुक्तमातगरिकन दस हजार १०००० वर्ष पर्यंत वस्याः आकत नित्ये कर्म मज्जी
ताले गरिकन भोजनादिगारिसा प्रकाल भया पदि अतपु रिभी राजा गुभयोः सिताले पनि आकलाई वही
या को देवपुजादि गरिकन राजादसरथका स्त्रीजनासवै कन पुजा गरिकन कालग मायाः ताहा पदि श्रीरा
मका अग्रमा सिताजा गुभईत ईद्रदेडि संभिजातु भया जस्तै नाता पाठवत्त्रदिले अ भुषन गरिसितागईत
श्रीरामका भित्ता हर्षमातगरिकन आगमा गमाः हे सिता नग भिनि भयडिः तमो जो बांदा दसो भन भति
आगमा गमाः सिताले आगमा गर्तला गिरु हे प्रभु मे ते बांदा गंगाका तिरमा वसिकंत मुल फला आदि भद्राग
रिकन अग्रि रह को दर्शन गरिरहतु मे ते बांदा द भनितरः श्रीरामले आगमा गर्तलाग्माः हे सिता तलाई भो
लिलै जाला भति आगमा गरिकन श्रीराम अंतपु रिवाचनित्कतु भै कतरा ज निति जां न्याः अनेक मत्रि सेत सुतमी
वसहितले सा भा गरि वसिकनः सार २ कथा आदि विजय मधुसूक्त सप्रपिं गल कुससुराजिः कन्ये भद्रम

राम

रुदं स माधवति आदि अनेक कथा ज्ञानातिनी हरुले ईति रुत्यादि अनेक कथा गरि हंदा कथान्तरमा श्रीरामले आजागनी
कनलाग्ना हे भद्र होः प्रसमय मा नगरवासि हरुका माश्वोत्पद दन मेरा कुरा के हिगर्द किं सिता का कुरा गर्द किं अ
भव भरत लक्ष्मण सत्रुष्यन का कुरा गर्द किं लोक हरुले गमा को कुरा मलाई सुन उगुजोग्य दभनि आग्या गमा रभ
द्रले विंतिगर्न लाग्ना हे राजन लोक ले नाना कुरा गर्द श्रीरामले रावतालाई मारिकन सिता फिराई त्या वगु भयो भं
द अरु २२ तिको न तिको कुरा पतिगर्द न भनि विंतिग मा र श्रीरामले आग्या गर्न लाग्ना हे भद्र हे रूपार्थ ले लोक ले
बोल्पा का मु भ मु सुतः भया पति मलाई सुन उगु पद लोक ले भया को तिको न तिको कुरा भया पति मैले गहलाति
मिडरा उगु पदैत भनि आजा भयो र भद्र अलिक भुपला गिरहितः बित्त मा अल मलिकन विंतिगर्न लागि न हे
राजन परजन ले बोल्पा को अभा अभा को कुरा देसः मावाट मावरा माड प्रका मा कुरा गरि रमा श्रीरामले गमा का क
र्त स मुद्र मा सेतु वं अ गरि पूर्व का राजा हरुले गमा को दुष्कार कर्त गर्नु भयो देवता ले पति जित नः न सव्या
का रावता से न सहित गरि मार्ग भयो भति जौ न रामले वाता रस प्र गरिकन राव दिराक्ष सलाई मारिकन सिता
कन फिराई त्या उगु भयो भति सिता लाई आफ ना राज्य माल्याई कन महा प्रीय भवन ले भोग विलासादि
गरि राज गर्नु भयो भंद न जौ न सिता देवि कन रावता ले वला काले ले गमा की सिता लंका का अंत पुरि भी व्रम

सोकवनि कामाराषिदो आकित्यसि सितसंग क्रोष्णनगरिकन सांध्यगर्नुहुं दः श्रवणमिह रुतले पति स्त्रीजनको
सागुदोष पतिन सहिहु न्या देनः सहनै पमो राजाले पति सहगु भयोः लामिले कसो न सहगु भतिः प्रसू
कारले समस्तलोक रुत भंद भति भद्रले विंति गमाः प्रोव वन सुनि श्रीरामले आग्या भयोः हे मंत्रि हो दे स
लोकले प्रसू प्रोवोल द भति आजाग मारः मंत्रि रुत सबैले हो भति विंति गमारः तिअ प्रत्या भाषा सुमि
श्रीरामले साभा मावल्मा समस्तलोकलाई प्रठाया उत्तरको उजना प्रवादो नाम सर्ग ॥ ॥ जौ नै रा
मले मंत्रि सेना सुहृजना दिप्रठाई कन दारिआई आग्याग नलाग्याः हे दारि होत गौ कन लक्ष्मणा भारत
सत्रु व्यनतितिते जनालाई आकित्या उ भति आग्या भयोः राहारथ वा रुक दारि प बिगौ कन हाता जो
रिक नलक्ष्मणा दे उ विंति गयोः हे लक्ष्मणा तपाई कन श्रीरामले आउनु पर्द भति आग्याग रिघठाव
गु भयो भति विंति गयोः ति व वन सुनि लक्ष्मणा रथमा बहिकन बांडो गरिराजग रुमाग्याः केरि
दारि पति भारत सत्रु व्यन दे उ विंति गर्त ग्याः हे भारत सत्रु व्यनः तपाई रुत उवै बांडो गरिआव गु
पर्द भति श्रीरामले आजागरि प्रठाव गु भयो भति विंति गमारः अत्यंत दिन वदन गरिकनः दारि
लाई आग्याग नलाग्याः हे दारि मे रा प्राण समान भ्राता रुत भाहा ल्या उ भति आजाग मारः दारिले तिते

राम

जगत्कन भी नूतन गंगा: ताहा तिने जेनाले श्रीराम को वरता मा प्रदधी नगमा: ताहा श्रीराम को मुख कमल
छोड सकला ले संयुक्त: वंद्य माता हुले गंगा सग मा सै गरिरहा: मय्या न का श्री सुप्य स मा न हुगु भया का
संय्या का स मय मा मे व्यले दो प्या ज सै व्या कुल ने वगरि आ सुका ठि भरत ल धन ता स वृष्य न लाई आशा ग
न लाग्मा हे भ्राता हो ति मि रुह मे रा जिव स मा न हो: अरु सित व्या मत ग ह ति मि रुह सित मत ग ह ला
भति आशा भया को सु ति: ति नै जनाले अद्रुत मा ति मत म भी त न ग र्ग भयो: श्रीराम को दुर्घ दुन्या हेतु के
हि दे न: श्रीराम ले अत स सोक ग र्ग भयो: त न ले व्या ग र्ग आ व्यो भति भिताई आ सु पा त गरि रुगु भया का श्री
राम क न दे धिर हंदा श्रीराम ले पति आग्मा ग न लाग्मा हे ल धन ता भरत स वृष्य न सु न त ग रा वा सिलो क ले सि
ता क न अने क अप वा त कुरा ग न लाग्मा: म लाई हु लो अ व ज स भयो: सित क लं कि भया मे ले ग ह मा व्या न्मा
उ दा हु: हे ल धन ता सिता को वृ त्त स वै ति मि ले जा न्मा को दू हा मि दु वै त भया मा: पा आ ला रा व ता ले सिता क न
ले ग यो: लो कुरा भरत स वृष्य न ले जा न्मा को दै न: ति मि ले स वै जा न्मा को कुरा हो: प स्यु कार लो सिता क न रा व ता
ले ले ग यो: हा मि दु वै ले संग्राम गरि क न रा व ता लाई मा रि क न सिता फि रा ई ल्या पा को बे ला मा सिता ले अग्नि
मा फाल हा लि न र: अग्नि दे व ता ले पति अ का स वा ति ले पति ति सि ता ति दी धि २ भति आग्मा भयो र: अद्रु

७९

ये देवता मुखि हरुं अं वं अपसरा तिति हरुले पति सितानि दीषि भन्याः तिति हरुको आगामा सितानि कन
मैले लिगाः सितानि दीषि भति मेरा आलाले पति जान्या को दः नि दीषि सितानि भई नर मैले लमा पाः अ व प्रो अ
पवात कानि मितले मेरा रुद प्रमाः महासोक भयोः लोका अपवातले मेरो कळ भयोः जसलाई लोकले अ
पकि ति अ पज सकुरा ग न नः ते सलाई नर्क बास होला जसलाई लोकले यस की ति ग दः तं नलाई स्वर्ग प्र प्र हु न न
भति जानुः हे लक्ष्मणा प्रस्ता २ आपदा कानि मित मैले प्रात दोड न पानि सा म भति मि हरुलाई दोड न पति मेरा सा
मर्थ द नः अपवात कानि मितले सितानि दोड न कन मलाई का कळ दः हे भ्राता होः प्रो अपवात का सोक सागरमा
तप मा तिति हरुले हेर २ हा २ कस्तो अपवात मैले पाजाः अ व ड प्रातः प्र स अपवात माः प्र वस्तौ नः प्र स कार
ताः म सबै दोड द दुः हे लक्ष्मणाः रथ मारा भि भो लि प्रात काल को सम प्र माः गंगा पार गरिले ठिक न फालि अ
उ ग प्र दः ता हा म साना दिको तिर मा वाल मि कि मुखिका अ अ म का स मि प्र मा र भिति मि फकी अ उ ग प्र दः
प्र स्र कारले मेरा व मन मान नु प्र दः सितानि कानि मितले मेरा आगामा तिति हरुले के हि वोल नु दैन सिताला
ई वि भार पति न ग नु सितानि कानि मितले मेरा अति अ प्रिय मलाई वं अ ग मा को ह त्या तिति मि हरुलाई भति
म राजा हो भन्याः मेरा व मनले भो लि सितानि कनले जानु प्र दः अ व दे वि अ वि सितानि वं थी नः मलाई गंगा

तिरमावसिकनकंतमलफलाहारगरिकनमृषिआममावसिमृषिकोसुवागतीईदामेरोदमंथिन
प्रसकारतासिताकोवांदापुमाईदिंदुभतिव्याकुलानेगगारिभीत्रागुभेकनसौकेलेप्रिशगराईहसि
राजालेआसरध्याजैःआसगरिकनराजगर्भमद्रो॥ ॥ उत्तरकातेरामवाक्य॥ ॥ प्रस्युकारलेरामलेल
धमतालाईआजादिपाररात्रीकालगयाप्रदिप्रताकालकोसमप्रमालधमतालेमलिनमुखगरिकनसुमं
समंश्रीलाईआगगयाहेसारथीरथभांडेतपारगरीकनसिताकाआममात्पाडसिताकनमृषिका
आममालेताडभनारलधमताकोआजासुमीसांराधिलेसिताकोअसगमाईरथतपारगरिकनलधमता
राम देडविंतिगयाःहेलधमतारथप्रतिअसतप्रतिल्याईसकौभनोरलधमताअंतपुरभीरगैकनसितादे ७३
उविंतिगयाःहेदेविराजाकाआजालेगंगाकातिरमावसिमृषिहहकाआममातपाईजागुरुवस
भतिविंतिगयाःसितालेहर्षमिस्तगरिकनराजादसरथकास्त्रीकोसत्पादिसवैलाईभरतामाठोकदिपा
रतोंहोंकोसत्पाप्रभीतीलेप्रनरागमनंवाहभतिआसिरवादियाताहाकोसत्पादिलेदिपाकाअने
कारतदिअभरताअनेकपादिवस्त्रलिकनआमागर्तलागीनहेलधमताप्रोअसरतदिवस्त्रसवैमुनि
जनकास्त्रीहहलाईदिंदुभतिरलधमतालेहुदभतिआमागरिकनसिंघवेगिरथमाताधिमहावेगले

लैग प्राः ताहा सिताले लक्ष्मणा लाई आजागर्तला गिरुहेल क्षण रा आजु का रात्री मा मैले अनेक अशुभा देखा मे
रा सरिरने ब्रह्मदण्डक म्भयो हेल क्षण मे रात्वा मि श्री राम कन आजु मैले संसृजिन क्या निमित्त ले हो
हेल क्षण ताति भो कल्पान हवसः भारत सवु व्यन श्री राम कौ सल्या प्रभु तिको पतिकल्पान हवसः भनिय
स्यु कारका कु राग दे जादा २ दिन गयो रगौ मति काति रा मा वास गरिकन रात्री ताहि गयोः प्रता काल को सम
प्रमाल क्षण ता ले भं ना ला ग्या हे सु मंत्र मंत्रि रथ भा डै अस्वारिकन तया रागिरा ष गंगा जल हा मिले भा डै
सिर मा आराग गर्नु पाडि मा काति मित्त भनि आजाग प्राः ताहा सु मंत्र मंत्रि ले रथ मा मन वे गि व्योश जो रि
कन सितालाई लक्ष्मणा लाई पति रथ मा राषिकन रथ बलाई लैग प्राः ताहा मय्या न काल मा गंगा का तिर मा
पुष्पा रत्ना हाल क्षण को भित्त मा मल विष दक्ष प्रोः मल सद्ध ले सो कग माः यो दे धिक ना सिताले भं नला
गिरुहेल क्षण क्या नति मिले मल सो कग मोडि गंगा को दर्शन गरिकन मेरो भित्त मल हर्ष मान भ
प्रा का वेला मा क्या निमित्त ले सो कग रेडि तिमिले सो कग नी को कारणा देन सो कग रा २ श्री राम को रत मो अति स्नेह
भनिति म्माडि पर श्री राम को बहुतै दया द के हि हेतु न मै तिमिले क्या न सो कग गर्भ भयो अथ व श्री राम कन दाडी
आमा काति मित्त ले हो कि मेरा पति अति प्री प्रदत्त न श्री राम मेरा प्रान को भं दा अति प्री प्रदत्त मै ले ता तन का

तम

कारणाते सोकगदिन अथतिमिले प्रमिसो कतगरः अथगंगा मा पुष्पा गंगा पारगारिकन अथिहह सर्वे को अ
आमहेरिकनम अथिपत्ति हहलाई अथरादि कनता हा दुई तत बेसिकनति निहह को दर्शन गरिकन प्र
किजाडला हेल धमता नतै भति आशागरिनरता हात धमताले आसु पुथिकन मा जिलाई बोलाई आग्याग्या
हे मा जिलो हा मिलाई गंगा पारगराई देड भति आशागरिकन विषादको नाडमा सिता प्रमि आ फु प्रमि वसि
कन सुमंतलाई आग्या भयो हे सुमंतति मि आ हा वस भति हा लोक संता प्रगरिकन मा जिलाई नाव भलाउभ
ति आशागपार मा जिल हहले नाव भला इले गै कन गंगा पारगरि दिप्रो ता हा स्थूल भुमि मा वसि हाता जोरिकन
ल धमताले सोक गरि विंतिगर्ता ला ग्या हे सिता देवि देव जस्ता भ्राता भगुरथै र्थ वंत हुगु भया का लोकले सु प्रवात
ग्या का ति मि तले मत मा महा कळगर्ता भयो प्रो सप्तान कळ अरु के हि देन प्रस्ता लोक निंदिल का प्र मैले ग
र्त प्रयो अथ नेरो प्रानत्याग भया प्रमि तिको हो दो हो हे सिता देवि त पाई लाई भ्राता का आग्याले प्रस्तो अकर्म
गर्ती प्रभ अः प्रस्कारा ने राड परा धमा गर्नु भया जावस भति हाता जोरिकन भरता मा ठो क दि ई कन प्र
हा लोक गरिकन रो हिर हन्याल धमता कन दे वि सिता का मत मा अद्रुत मा नि आग्या गर्ता ला गिन हेल धम
ता ति मिले वी भयो व्हा हे तुले सोक गर्नु भयो ति प्रा प्रित ख स्य दे न ड दि गत नी त श्री तमले तमा डि परद

श्रीरामकृतमया किंतिमिलाईका भक्तभयोः नेरामागताभनभतिआग्याभईनरः तक्षमता महासोकलेनि
 हुरिकनविंतिगर्नालागाः हेसितादेविः साभामालोकलेप्रपवातावोल्पाकावभनश्रीतिमलेसुगुभयाकोत्या
 कुरातपाईकाआगताविंतिगर्नेरासासभदैतः त्योप्रपवातकुरातनलेआफनासनताराधिकनतपाईदो
 उगुभयोः लोकप्रपवातकातिमिलेलेतपाईलाईप्रप्रिआप्रममाद्याडिआडभतिआग्यागरिमलाईपठा
 उगुभयोः हेसितादेवितपाईगभीतिहुगुभयाकाः हेदेविदसरथराजाकाभीनसप्तप्रप्रिकाअेकहु
 नूभयाकाः तिवल्लीकिप्रप्रितनकाभरतामासेवागरिकनः गाराजगर्नहवसः तिप्रप्रिमहादपावंततपाई
 भन्याश्रीरामकाप्रीप्रहुगुभयाकाः प्रसकारतातपाईप्रसपुंनठडिमा राजगर्नभयाजावसः तपाईप्रतिव्रता
 अर्मगरिश्रीरामकनसमरागारिराजगर्नलेवसः हेदेविकैहेसंमपतिहुंदकैहेविपतिहुंदः कानभन्या
 अेक२स्त्रीजनहेसपुरुषलेकय्याप्रतिपुरुषभन्याकादेवतुंभेभतिभीताईरहंदतः भनिलक्ष्मणालेविंति
 गमारः प्रप्रपातगरिविंतिगर्नलक्ष्मणकोमुखदेविसितलेआजागर्नलागितः हेरक्ष्मणहा२मैलेपुर्व
 कालमाकाप्रराअगरिप्रस्तोदुषमकनभयोः अजिप्रवेसगरिकनप्रतिश्रीरामलेदोषलाईमलाईनिका
 लिप्रठाडिगुभयोः हा२डाडकारंनवनमाभौअवर्षसंमवसिकनश्रीरामकाभरतास्रवागरिरहथाः तेसवे

राम

लामा महा २५ व भयो रपति सकन आन दे श्री जोः श्री राम भया का निमित्त लेः हेल धमता अव यो वना मा कस्को
अप्यार गरिरहः अव आहार वेवहार कसक मैले गरिरहः भनिल धमता अव मेरो प्रान गमा प्रतितिको हुदो
होः हेल धमता प्रवि रहले मदे ड्यो कुरा सो अगु भया पदि मैले का भगु क्य भनि डितरा दिगु हेल धमता अव य
स गंगा मा डुविकन म मर्द भयाः श्री राम लाई मेरि निमित्त ले कलं प्रहुनः राम ले सीरु पालियो भनिलो कहत भं
हो सो मीने ति मिलाई का दोष दं जो आ ज भियो सो गरः म ड धि म भा गितिले मेरि सा सु को सल्या सु मि न दे ड हा
ता जो रि क न धि ति गरि प ठा ड न ला ज्जा को कुराः सु नि ति मि ले भ नु प र्दः हा त जो रि क न न म स्कार भ नि प ठा या भ
नः श्री राम दे डित पाई अ म म ला हुगु भया काः प्रा ता रु ह दे ड अ र्प का म र्पि दु ले प्र सं न हुगु प र्दः त पा ई धि
माला ले स म स प्र जा रु ह ला ई रु र्ध मा न ले का र्प ग रा डितु रु व स भ नि हा मि ड ई वि जोग म मा का क व द्ये न
लो क ले अ प्र वा त कुरा ग मा को यो म ला ई प ति क व द्य भ ति प्र स्म का र को मे रि विं ति श्री राम को आ ग मा पु मा
ई दिगु रु व सः भ नि र सो क म र्त्त मा रु ह मा ल ध म ता ले को हि डितरा दिगु न स कि सि ता ला ई प्र द धी ग रि प्र हा सो
क ग रि क नः मा मि ला ई द्रा कि क न न व मा व सि क न न व न ला याः म हा दि न व द न ग रि सो क ले पि डा ग रा ई गंगा
पारा पु ग्गा प दि र भ मा व सु भै क न प दि ति नः सि ता ला ई हे दे आ याः प्र स्म का ले व न मा सो क ग रि रु ह मा

७५

सिता कन देविः रुद्र प्रकुव्या को जलै गरिक न मृत्यु तलोक गमाः सिताले प्रमिल धर्म पारथ सावसिक न गमा
को देविः महा लोक गरि हेरि ही न लक्ष्मी का रथ देवना पाया सम लोक गरि हेरि ही न श्री राम लक्ष्मी
ता का मुख देव न ना पाया का दुष लोक का भार ले थी श्री कन मृत्यु तलोक गरि न मने क मृ मृ दि प्रेदि स मृ
हः मने क मृ मृ न ता ना ना वृ क्ष स मृ हः वन माः सिता देवि प्रका गि भै कनः हा हा काल ले महा लोक गरि न ॥
॥ लक्ष्मी तो पावर्त न ना मः ॥ ॥ सिताले गमा को लोक सद्ध सुनिक न मृ वि प्रवृत्त लष ह ह स वै ले हे नी क्राया
ता हा सिता देवि कन हेरि ति मृ वि प्रवृत्त स वै वाल्मी कि मृ वि दे ड गै कन धरणा मान म ल्कार गरिक न वंति
गर्त ला ग्याः हे वाल्मी किः मुनित पाई का मृ मृ माः लोक गरि ह माः लक्ष्मी स या न महा माली त पाई का मृ
अ म को स मी प्र मा महा लोक गरि हिः हे भगव न लो श्री मृ का स वा मृ मृ को देव कं न्या ज तो त स्ता स्त्री क
नः त पाई ले हे नी कन मृ मृ उ ग ह व सः म न्या र ति व न न मुनित प्र स्या गरि ह न म मा का वाल्मी कि मृ वि सि मृ
ह ह सहित गरिक न मृ मृ उ ग भै कन मृत्यु तलोक लोक ले पिडा गरि ह न म मा काः सिता लाई हे हि उ त म र सि
त ल व न ले मृ मृ मृ मृ क न ला ग्याः हे प्रतिवृ ताः ति मिकु स ल दं किः द स र्थ को मु सु वा श्री राम का मा मृ जि न क
को मृ वि ति मि मृ मृ उ ग म मा का मै ले जा नि नः मे रा स मा र वि मृ ति ले ति मि र्हा म मा को मै ले था हा पा मृ हो सिता

राम

तिमिलई कलंक दिकन पछाये: तिमिलि प्याय: निष्कलं कि: सुअदौ: तिमिले के ह थिंता नगर भाहा राजगर्ग
हवस: हे सित मेरा अम को स मि जा मा अ ने कत पसिति ह हवस का दं: तिमि ह हले ति मिलाई प्रतिपाल
गरि त वना: अब मेरा अम मा आडु भया: का निमित्त ले: मो पुजा तिमिले ले: मेरा अम भी राजा गुरु हवस
भनि आशा भया: ई व भन सुनि सिता ले ह र्ध विरग रि हात जोरि कन अ धिका भरा का मल मा ठो का दिई क म
धिले पति ना ना प्रकार ले बु जाई अख सब भन दिकन सिता आ फ ना प दिलाई ले गया: महा २ त प अ म ग
रि रह ना त पसिति ह ह को ठा ड मा गया: ता हात पा सिनि ह ह ले वाली कि मुनि सिता प दि २ लाई आडु भ
या का दे वि हात जोरि न म स्कारा गरि कन विंति गर्न ला गिर: हे मु ने त पा ई ई हा पा ड ता ग ग न भ या का दे रे
काल भयो: अब हा मिले का गर्ग पयो: सो आ शा गर्ग हवस भतिं र तिव भन सुनि वाली की ले आ शा गर्ग ला
या: हे त पसिति हो: श्री राम का श्री सिता दसरथ को लु प्रा जन का राजा का पुत्री: नि दो धि निष्कलं कि दुगु भया
का ई सिता कन: श्री राम ले या डि प ठा डु भै कन अब ई न लाई ति मि ह ह स वै ले प्र ति पा ला न गरि रा व न प
द अ ना द र गर्ग दे न पर म ले ह गर्ग भ न्ना र त पसिति ह ह स वै ले हवस भति भतिं र के रि वाली कि अ धिले
अ ने क भरो सा आत्मा स दिकन तिमि ई हा व स भ ति आ शा गरि कन सिता त पसिति ह ह को ठा मा व लु भ ई र

७६

सितासंदर्शननामा । । जौनसितावाली किमुषिका आश्रमकोसमिपमा राधिल भगताफिरु भौकनम
हासोकसंतापगरिकन सुमंतलाई आग्यागर्नलाग्दा हेसुमंत श्रीरामलेसितासितविजोगभयाकासंताप
दुषमारहृभयोः श्रवतनकाघोसमानदुषकाहुनां जौनस्त्रीसितानिकलेंकिहुगुभयाकाः लोकश्रववा
तकानिमित्तले श्रीरामलेप्रतिसम्मगर्भभयोः कागह पूर्वकाफलालेभयोः अर्धपत्नीसितालाईतेति
सम्मगर्भभयोः देवलेगराघोः नगर्भकसकोसा मर्भदुः असलेकोअग्यापदि देवगं अर्धभारदास
श्रुतश्रुतदानवादिलाईमार्गसा मर्भस्यसारासलाईदेवलेमोहराघोर प्रतिसम्मगर्भभयोः हेसुमं
तः परापूर्वमापिताका आग्यालेडराडकारंनमा श्रीरामलेमोअवर्षसम्मवनवासगर्भभयोः योपनि
महादुषश्रवत्यकोभयादुलोदुषश्रवसितालाईदोआकोभयोः लोकहसलेबोलाकोववनसुनियस्यकार
श्रीरामलेगर्भभयोः निर्दयाकुडकर्णगर्भभयोः नगरवासिहसलेपनिप्रस्तोकरागर्भदेनयस्तो नभया
कोश्रकर्मकरागरिकनकाप्रयोजनद हेसुमंतलोकलेकलेंकाकरागमा कानिमित्त श्रीरामलेप्रतिसं
मगर्भभयोः श्रवयोपापकसलाईलागला राजालाईहोकि प्रजालाईः अथवासलाईयोपापकसलाई
होः भनिआशाभयोः ताहा सुमंतमंतीलेहाताजोरिकनविंतिगर्नलाग्दा हेनभगतायोकायकोसंता

राम

पतपाईलेशागर्गहवस्तपाईकापिताकोआगतमासितालाईपतिसंमहन्नाकुराअधिदेखिमैलेसुन्याकोदत
पाईकापितादसरथवसिष्ठकाआगतमाजागुरुदाताहामैलेसुन्याकोदतपाईलेपतिभरथसबुधनलेपनिजा
न्याकोदेनःप्रस्कारातपाईलेसंतापनगर्गहवस्तपाईहस्तलेदसरथवसिष्ठकाआगतमागन्माकाप्रोकरा
तपाईकापितादसरथलेप्रोकरासुनिकनमलाईआजागर्गभयोःप्रोकरातैलेप्रकासरागर्गभतिआजाभयोःप्र
स्कारातमैलेकसैलाईभनिगःहेलक्ष्मणाप्रोकरासुनितमोईदादभन्याःसमस्तदुततमैलेविंतिगद्यभनिसुमं
तलेभन्योरुतिवधनसुनिलक्ष्मणालेआजागर्गलाग्याःहेसुमंतभन२भनिआग्याभन्योरःसुमंतलेपरापूर्व
माप्रबिहस्तलेआजाभयाकोवधनसवैविंतिगर्गलाग्याःहेलक्ष्मणापरापूर्वमाप्रविमुनिकोप्रवद्वसि ३७
मुनिभनुमीसमावसिष्ठआश्रममाआउगुभैकनरत्नाःताहापदिप्रकदिनमाःतवाभीकापितादसरथरा
जामहातेजस्वीआफ्रागुरुकोदर्शनगर्गकनजागुभयोःतिराजादसरथलेसुष्यसमानतेजभयाकावसिष्ठदु
र्वासाकोबरतामानमस्कारगन्माःताहावसिष्ठलेपतिराजाआउगुभयाकोदेखिअनेककुसलावार्तादिगति
अनेकाआदरभवगन्माःताहानानामश्रुकथागरिरत्नाःताहामन्त्रांकालकोसमप्रदाभैआयोःअनेककुरा
गरिसकुभैकनःमुनिप्रवद्वसिसालाईतिमस्कारगरिकनदसरथराजालेविंतिगर्गलाग्याःहेभगवन्दुर्वा

सा मेरावं सकति होला श्रीरामका पुत्र आदि भरत दिले कति काल सम भक्त मन गनीर श्रीरामका पुत्र कति ज
ना हुनां कति सम रहनां यो वृत्त सुगु मे ते ई धा भयोः मेरा डपर दपार विआशा गर्भ भया जाव सभ
नि विंति गत्यार म हा ते ज सी दुर्वा साले आशा गर्भ ला ग्या हेद सर थति मा पुत्र राम ले ताः काल सम रा ल्य गरि भरत
धम ता सनु धन सम स सहित गरि म हा सु धले रा ल्य भोग गर्भ नः के हिकार न का ति मि त ले सिता ला ई प तिल धम ता
ला ई प नि श्रीराम ले दो डा गु हु न्या द ता हा प्र द्यार हा जार ध र्ष समः पु ग्या प दि अंत काल मा श्रीराम वृ स्या लो का जा
न न अने क भ सो मे य प ज गरि क न आफ ना पुत्र दि ला ई रा ल्य भी धे क दि क न अंत काल मा वृ स्या लो क जा गु हु न
भ नि हे ल धम ता प्रो कुरा द सर थ ले क सै ला र्छो दुर्वा सा मु निले आ ग्या गर्भ भया को क रु रु दैन भ नि आशा गर्भ
भयोः मै ले प्र का स ग न्यौ नः अ ज मै ले क स्याः ति रि वि रु रु का व न अ न्य था रु रु दैन हे ल धम ता सिता को पुत्र
रा जा हु न्या द नः भा वि त थ माले व्या को क सै ले मे रु रु सक न्या दैन हे ल धम ता प्र स्का रा ता सिता क न दै व ले पु
दि प्रो ति मि ले दु ध न मान भ न्या र प्र स्ता प्र मा भ वि धन सु नि क न ल धम ता ले सं ता प दा डि मि त द ट गरि क न सु र्य
अ न्य मान भ यो र को स नि दे स मा वा स ग न्या ॥ ॥ सु ता वा क्य ना म ॥ ॥ ता हा को स नि दे स वा स ग न्या र
ता हा रा त वि रु या प दि प्र त काल को स म य मा अ जो य्या आ डि न भ योः ता हा म य्या न स म य मा पु ग्गु भै क

राम

नकसोगरौकाग रौः भनिः प्रस्रकारले विंतनगरिजादाः स्वगसदसराजगुरुकोधारमापुगिरथवाव
हिकनः विंतमाकवगरिनिहुरिकनः दुवैनेत्रमाश्रसुलेपुर्तागहिमलिनमुखगरितधमपालेश्रीरामकाभरण
माडंडवतगारिकनः विंतिगर्नलाग्याः हेश्रीरामतपाभीकोश्राश्रसिरमातषिसितादेवीकनगंगापारगराई
बाल्मीकिप्रविकाश्रमकासमिपमासिताकनराषिआश्रमैः तपाईकाभरणकमलमाः हाम्रोगतिभनि
जिताईआश्रमैः तपाभीलोसिताकानिमित्तमासोकनगर्नहवसः देवलेगरायाकोसमस्तगर्नैपनीरहेदः तपाई
लेआफ्नाभक्तलाईपनिजितगुसामभविपुत्रीलेसंयुक्तहुन्यादेउमोहउत्पत्तिहुनुदेनः हेरामतपाईये
प्रीगरिकनसोकलेऽत्पत्तिभयाकावुप्रीदोडगुभयाजावसभन्याः प्रस्रकारकालधमपाकाविंतिवाक्यसु
निश्रीरामलोसिताकोसोकदाडिआफ्नाभक्तलधमपालाईआश्रगर्नकनलाग्याः हेतधमपाश्रवयोसंता
प्रवितामैलेदोडदुःतिमिलेउत्तसववनलेमलाईवोप्यगम्योः तिम्राश्रमतवभनसुनिमैलेयोविंतादोआहेत
धमपाश्रवयोदसंताप्रदः काहोभन्याः आरदिसभमोलोकलेकार्जनगराईकनः मरलाकोः योयवेथावाकिदः
हेतधमपाकालकोगतिप्रीप्रप्रमभनुदेनः श्रवकार्पहुन्याराजाकोलोकमंघ्रीप्रोहितआदिलोकहहस
वैलाईश्रयोखर्कप्राप्तहोलाः प्रस्काराहेतधमपामैलेसुन्याकोदः पूर्वकालकानुगराजाश्रतिव्रसताभ

७८

कभी प्रातिगाराजाले कोटि जे नुगाई विद्या न जस्तै सुवर्ण श्रगादि गरि ब्रह्मता लाई पुष्करति भिमा संकल्प गरि दि
प्राते स्वप्नमा प्रोटागाई श्रगि वेदना मा ब्रह्मताले मफा गाई हरा प्रोर प्रोजन लाग्या महातपाले संयुक्त ब्रह्मता प्र
स्त्रकारले भ्रमान गरि जादा २ अनेक काल पर्षग प्रापदि कन प्रति भिदे समा गै कन प्रोजन लाग्या ता हा मफा
गाई देवो ते सगाईले पनि मफा लाई पालि राख्या ब्रह्मता लाई विहिकन तिगाई ब्रह्मता का पदि २ ग ई न ता
हा प्रोगाई दान लि न्या ब्रह्मता ले प्रोगाई लै ग्या को दे वि दुई जना भेटि महा रुगरा भयो प्रोगाई को माली कु ब्रह्म
ता ले भंदः प्रोगाई मै ले वे मफा को दैन प्र सगाई मै रै हो भंदः के रि दान लि न्या ब्रह्मता ले पनि प्रोगाई मलाई राजाले
दान दि पठाया को हो प्रस्कारा मै रै गाई प्रो हो भंदः प्रस्कारा ले परस्पर मै रै गाई २ भनि महा रुगरा भयो र वे
दा मफा सि ब्रह्मता रु रु द वै नु गारा जादे ७ गै कन धार मा द वै ले दर्सन गनी कन बस्या ता हा राजा को दर्सन पाय नं रुटे
रौ दिन सम विस्तार भयो दुवै लाई दुअले पिडा ग प्रोर दुवै ले को अग रि राजा कन आ पदि न लाग्या हे पा पा ला राजा
प्रति दिन सम भयो हा मि दुवै ते रा दुवार मा बसि राहा तै पनि तै ले हा मि लाई भेट न आय न अबत कु कला भै कन
अष्ट दस प्रग सम ते ते मफा भु मि मा परि हो स अष्ट दस प्रग गया पदि पाछ वं समा व सु देव का पुत्र भै कन श्री
नरायन कृष्ण वतार हु ना रु ते सवेला मा त लाई प्र स आ प मुक्त होला भनि आ पदि प्रा प्र स्त्रकार ले आ पदि या को

राम

सुनिगाराजातिस्त्रिकनः दुवैव सतालाईव जाईकन गाईको मोल दियाः हेत धमता तिगाराजालेव सताको आप मुक्त
मानग रिमरुसं सारसाका दनः हेत धमता प्रस्यकारले हामिले वपी दिगरिकन प्रजाहसका न्याय विभारगर्न पद लोक
हसकाको आपाको दः सवैलाई वई देड भनिआशा भयो रल धमताले विंतिगर्न लाग्याः हेत जन नुगाराजालेव
सताहसको सराप पार्ईकन तनले कागमो भनार श्रीतामले आशागर्न लाग्याः हेत धमता नुगाराजाले ग्या
को वृतातः ति मिललाई सुनाई दुः सुन नुगाराजालाई आप दिया पदि दुवैव सतालाई प्रवोअग रिप ठाई
कनः आपना संत्रि सुअजन आदिलाई केलाई कन मसा सोकले आगागर्न लाग्याः हेत मत्रि हो भवति वृत्त
ताहसका आप मुक्त मान मैले गर्न पयोः मेरा पुत्र व सुदेई लाई बाडो गरिति मिहस सवैले राज्य भीषेक
देई भवयो सो प्रति मिहस लेव नाई देई ते स ठाई मासिकन मैले आप मुक्त मानग हला पातिन भुहुन्या
गरिसि मता पतं हुन्या गरि अनेक फल वृक्ष ले संयुक्त गरि बनाव नु पदः हेत मत्रि हो जो न प्रकारले मलाई
दुष हुदै न तसै प्रकार दको स भुमि स महुन्या गरित माप गरि स्वभूम नाव नु पदः भनिकन फरिआ
फना पुत्र कन भं ना लाग्याः हेत पुत्र व सु भव दे धिति मिराजा भयोः ति मिले न्याय नि तिअ मले राज्य प्रति प्राप्त
नगरः मैले ति मिललाई दो डग पयो हेत मैले सागराज अर्म भला पाको होई न तै पति मकन आप दिया हे

१६

पुत्रयोः आपसां मया भान्तैः संतापनगरं देवलेगमा कानि मितः मैले पायाः सर्वे भदा देववलिष्ठरहेदुप
कारणा देवलेगमा को मा संतापनगर्देन हे पुत्र भावितव्य मा विष्णु तले ले विष्णु मा को सुषुप्त अवस्थ हुने
र्दः पूर्वजस मा आ फले गरिमा को कर्म को फल ई ह्व मा मैले पायाः प्रकाशा तैले संतापनगर भनिकन
मा हाव्य माला नगरा राजा ब्रह्माले दिपा को आप भुक्त मा नगर्न कन नानारत्नले संयुक्त स्वभौग माः हेतु
ता प्रपाति नगरा जाले अरु स मा आप भुक्त गरिमा काद्यः भनि श्री राम ले लक्ष्मणालाई सुनाउनु भयो ॥ ॥
नगर आप ॥ केरि श्री राम ले लक्ष्मणालाई आज्ञा गमाः हेतु लक्ष्मण केरि तमा कथा सुनई दामया म सुनावदु सुन
भनि आज्ञा गमा लक्ष्मणाले विंतिगर्न लागाः हे राम भद्र भुता प्रा निजाती का असौ म्भ कथा सुन मेरो ई काद्य
आज्ञा गृहीवसः भनि विंतिगर्मा ता हा श्री राम ले आज्ञा गर्न कन लागाः हेतु लक्ष्मणालाई द्वाकु वास मा प्रत्यात
निमिराजा तारा का पुत्र वाहु १२ जन भीमाः ति निमिराजा मा हा पराक्रमिराजाले गौतम म्भ भिका अमको
समिप मा प्रकनगर वना पाः ते स नगरा को नाम वैजयन्त भनि नामा रागाः ते स नगरा मनि निमिराजाले प्र
तिपाल गरिमाः प्रक दिन विषम निमिराजाले भिन्न नगर्न भयोः स्वर्ग मा वस्या का पत्नी लोक रुहालाई अ
नदगरा उ भनि निमिराजाले आफ्ना पिता देउ आज्ञा लिकन अत्रि विमि भारि विमा दि सर्वे लाई निमंत्र

राम

नागरिकन वसिष्ठ मुनि देउ जो भगवत गमाः हे गुरु वसिष्ठ मैले प्रज्ञागुरु को ई भाग गमाः तपाईले मलाई
प्रज्ञागुरु भया जावसः भनि प्रसन्न कारले वसिष्ठ कन निमंत्रन गमाः तिव भन सनि वसिष्ठ ले आजागन क
नला गमाः हे निमिराजाः तिमा भला अष्टि ईद्र ले निमंत्रन गरि गमाः तस्कारा ईद्र को प्रज्ञा न सवा सप्त तिमि
ले प्रविष्ट रह गमा भनि आजागमाः तिनिमिराजाले तेति सप्त क सो गहि प्रविष्ट रह भनि भिताई गौतम सिद्धि
देउ जै कनः प्रज्ञागन को अंकुत गौतम प्रविष्ट गराई राजा आमाः ते सबेला मा वसिष्ठ दिस हित गहि ईद्र
ले प्रज्ञागमाः ते सबेला मा सागर स मुद्र को तिरमा निमिराजाले पति प्रज्ञागमाः प्रती अंगका अंग गौतम अने
क मुनि हस्त पुक्त गहि अने क द्रव्य रत दिसे पुक्त गरिकन प्रज्ञागमाः ताहा ईद्र को प्रज्ञा मा सप्त वर्ष मा संपूर्ण गहि
कनः वसिष्ठ निमिराजा को प्रज्ञा मा आई कनः ताहा गौतम मारि ले छोड सो पंथ ले प्रज्ञा गमाः ताहा वसी कले आ
फले गहल भनि रात्रा को प्रज्ञा गौतम आमा को देखि मलाई आनंद गमा भनि वसिष्ठ ले को अंग गरिकन राजा लाई आ
पदि नला गमाः हे पापाला राजा तैले कुत दि वि को प्रोहित मलाई द्या डिअ किले प्रज्ञाग राई सः अवते ते देह न हव स भानि आ
पदि माः ते सबेला मा निमिराजा मुति रत्ना का थीमाः ताहा प्रकार ताले आपदि मा का सज्जले राजा निंद दे वि विड न्तिकन
वसिष्ठ लाई भनला गमाः हे वसिष्ठ तपाईले मलाई विना कारणा ममा पदि यो अवततो आप मलाई दियोः तसै तिमिक

२४

न हवस भतिराजाले आ पदिमा हेल धमता प्रस्काराले राजालाई रि मिले रि मिले ई राजाले आ पदि कन दुवै को
विदेह भयो र वसी ब्रह्म लता देउ गै कन ब्रह्मा का भराता मान प्रस्कार ग रिवा मुह पले विंतिग आ र वृत्ताले आशा
गर्त कन लाग्मा हे मुनि ति मो दे हवन उनु प्रमा मित्र वरुता का तेज मा स्निग्ध भै कन भ्रजो नि भै कन देह वना
उ प्रहा प्य म संयुक्त देह होला भति वृत्ताले आग्मा दिमा ति व भन सुनि व सि घले वृत्ता लाई न प्रस्कार ग
रि वृत्ता ल प्रमा गमा ता हा मित्र वरुता ले व सि घ कन दे प्रि भ्रमो मले संभाव न प्रजा गरि र हा ते स वेला मा
देव भ्रम स रा उर्व सि सहित ले नाना प्रकार ले गित न्द त्प दि गरि आ मा को दे प्रि मित्र वरुता ले आग्मा गमा
॥ ॥ मिथी संम बो नाम ॥ ॥ प्रस्कार का श्री राम ले आजा गमा को सुनिल धमता ले फेरि विंतिग नीलाग्मा
हे राजा सिं ह नि मि रा जाले आ फ्रा प्रो हित व सि घ का ड पर क सो क्ष मा गरि न क भनि विंति ग पार श्री राम ले आ
जाग नीलाग्मा हेल धमता को प्य भन्ना को नि को दैन पूर्व काल मा पमा ति राजाले पति को प्य स रु न न सकी कन आ फ्रा
पुत्र लाई आ पदि मा को कुरा ति मिले सुन प्र क हं दु हेल धमता र प्य राजा का पुत्र मा प्री राजा तन का स्त्री वृष प्रभा दे
त्य का पुत्रि स मि घ यौ गी भ्रुवा प्य को पुत्री देव जानि ति य मा ति राजा का स्त्री ह ह स मान सु दरि त्रै लो क्य मा पति दु
र्लभ ति नै ति र पमा ति राजा का पुत्र जात भया भ्रमि घ को यौ ग देव जानि को ड ई वटा ता हा पदि य मा ति राजाले दुवै भ्र
स्त्री ति रा व ते वर न गरि स मि घ ति र मा त्र ला गि देव जानि देउ जान यो आ ता हा पदि ई दुवै ले आ फ्रा प्रहा ता रि देव जानि

राम

लाई भन्ना लाग्या हे माता तिमिसुक्राधर्मको पुत्री नै कनकुलोकक सहिकन रहनु भयो भवहा मिदुवैले आश्रय प्रवेश
रिक्तः प्रानाद्योऽनु कोनिको दैत्य पुत्रिसितमात्रवस्मा को देविति मिले सहन सव्याति निवस मैले त सहन सक्ति
भन्ना प्रस्यकारको आहु पुत्री जड को वधन सुनि हो भनि विताई देव्या निले सो क संताप गरि आहु पिता सुक्रा
धर्मिकन तमस्कार गरि प्रस्यकाराले आहु पुत्रीले समराग गमा को जानि सुक्राधर्म देव जानिको आश्रय मा आया ताहा
दुष्ट कष्टले पिडा गर आई र हा कि आहु पुत्रिकन देवि भन्ना लाग्या हे पुत्री क्या न ते सो रही सभ नि आग्या गमार
देव जानिले क्रोध्य गरि भन्ना लागी न हे पिता सस्त्र व्यात गरिकन दुष्ट संता गरि सव्या पदित पा मिले ने ते विभारा
गृह वसः मेरा दुष्ट कष्ट भया को तपाई ले जां गुभया को दैन हे पिता प्रस्यकारले दुष्ट कष्ट गताया को मलाई
होई न तपा श्रीलाई जो सिद्ध गयो भनि र तिवधन सुनि सुक्राधर्म क्रोध्य गरिकन आशा गर्न लाग्या हे पमा
ति मेरि पुत्रीलाई विना अजर अमर को अवस्था दुष्ट गराई अवव अव भैर हो सभ नि आपदिमा
प्रस्यकारले सुक्राधर्मले आपदिमा को देवि प्रयातिले आहु पुत्रीले दुलाई भन्ना लाग्या हे पुत्री यदु जो
वृद्धा अवस्था तैले लि राखते ते जो भनि मैले लि कन अनेक भोगतिको शकार गाल कन अनेक लोक क
पनि प्रतिपाल गर्नु पर्न्यो दई सप्त सवां द्यो सबै भक्त मान गरि सव्या पदित ते जो न न

८९

प्रोवधनसुनिपदले भनलागा हे पितातिमो प्रियाते गरिआ को प्रलेत मो जरा लेला समस्त आत्मा
उगुमा अमपमान गरितिमा सनु जस्तो भैरसाकाः मैलेतिमो जरा कसो गरितिमभनार प्रोवधनसुनिपदा
तिकोय भैकन आफना प्रलई भनलागा हे प्रपदः मैले जमई राखा को जाता राक्षस जो भैरही दुस
मजस्ता पितालाई अमपमान गनीतराक्षसै हो सः हे प्रमे रावधन वेध गरिमलाई अमपमान गनीको नि
मित्त तेरा वंस मा राक्षस मा उल्यति हो सः सव वंस मा तन भैकन अमार्ग मा भल मा तेसा राक्षस मा तेरा वंस
मा उल्यति हो सः भनिपदलाई आपदि कन प्रहषलाई भनलागा हे प्रहष प्रो जरा तैले लि राष प्रहष भन्या
ए प्रहष लेका जो रिकन विंतिगनीलागाः हे पितायं नर मेरा भाग भनिपदई का आगा मैले आरागर्ग
पा प्रो भनि विंतिग मा रज जा तिको भिंत मा हर्ष मा न गरिकन भनलागाः हे प्रतेरो जो भाग मैले लि डला मेरो
जरा तैले लि राष भनि आफन प्रको जो भनलिकन अनेक भोग प्रजुय मई सा दिगरिकन न्या प्रनितिले प्रजा
प्रतिपालान गमा तां हो अनेका काल गमा पदि आफना प्र प्रहलाई भनलागा हे प्रहष अत दे डना सोरा
भिद्यो सा को जरा मलाई दे भनि अफना जरा आ फलेली कन मेरा वधन मां न्या प्र भनि प्रहष मा थि वरुतै कु
तार्थ भैकन अनेक मंत्रि हत सहित गरि प्रहषलाई रस्य भीषे कदि पा आ फव नांतर भैकन अनेक तपासा गरि पदिष

राम

गर्भप्रभप्रोः ता हा प्रह राजा भैकन अर्मका मज्जी तले राज्य प्रतिपाल गरि रत्नाः उत्तम वातन सिन गारमाः अनेक का
ल संमः प्रहले राज्य गरि रत्नाः ता हा प्रहले कौ भा प्रह राज्य गरि रत्नाः कन अनेक राक्षस उत्यति गरायार ते सराक्षस
ह हले व धीमा अने उ आ दन गरि रत्नाः ते सबेला मा निमिरा जाले ते सराक्षस ह ह को भयं निवरणा गरि रत्नाः ले
क्षमता ति मिले सो आ को कुरा मैले सुनाई सक्यो हे लक्ष्मणा प्रकारा को हिका म मा प निक्षम गर्नु अरे वहुं दको
अगर्नु निको दैन ॥ ॥ मया तिवर्तन नाम ॥ ॥ श्री राम को लक्ष्मणा को प्रसूकार ले कथा बोले दैव संत काल को
त श्री भारै प्रह गयो र प्रता काल को सम प्रमा आ फ्रु अहि पा को गित्य कर्म सबै सकु भैकन श्री राम भद्र सामा
मजा गुभप्रोः ता हा राज अर्मन्या प्र अर्न्या प्र गर्न कन अनेक वसिष्ठ रिषिक ल्य प्र प्र विमं नि ह ह सबै नार
दे स र राजा ह ह स म स प्र क ग राई श्री राम ले सा मा गर्नु भप्रोः कस्तो सा मा भन्याः देवता मुक्त ईद्र को सा मा
जस्तैः प्रसूकार ले सा मा गरि कन श्री राम ले लक्ष्मणा लाई आ ग्या ग्याः हे लक्ष्मणा ति मि भाई कहि रावा
र मा गे कन कार्य थी र लोक ह ह लाई डा किल्या ड भनि आ ग्या भप्रो र लक्ष्मणा भाई व हिरा र मा वसिक
न भन ला ग्याः हे लोक हो ति मि ह ह का का २ कार्य द भन २ भनि आ ग्या भप्रो र लोक ह ह ले विंति गर्ना ला ग्या
हे लक्ष्मणा श्री राम ले ज स दि सा दे विर अगर्नु भप्रो भो ते सै दिन दे वि हा मि ह ह को ते ग पि ज दैन वहु

प्र

संप्रति भैकन महासुखदः मृत्युको भयं प्रतिदैन कसैको पिडा बांध कल प्रतिदैन कथा विंतिग
र्तु भयानः तिवयन सुनिल भयता श्री रामका आगमा गैकन विंतिग नलाग्या हे महा राज श्री रा
म मद्रु लोक हत सर्वे प्रस्य कारका विंतिग र्दद्व कसैको पिडा दुष वंध कल ह दैन कथा विंति
ग सं भनि प्रस्य कारले विंतिग रिष ग्याः भनि विंतिग पार प्यो वयन सुनि श्री राम ले हर्ष
प्रित्तग रि कन आ जाग नलाग्याः हे ल भयता फेरि जा डिक सैको कार्प द कि दैन वक्त तै जेत
नले विभार ग र्द पद ह मिले राज प्य म निको गरि बला डग पद प्र कारता ती मी प्र क फे
र गैकन विभार गार मैले आ प्रा प्र जा समान गरि प्र जा हत ला ईर धा गरि रा भया त सै ति मि
ले प निर धा ग र्द पद भनि आग्या ग मार तिवयन सुनिल भयता ले फेरि व हिरा नि स्की कन हे
नलाग्या प्यो प्र कु कुरा महा स दले क रा मा को ल भयता ले दे प्र ग भयो र आग्या ग नला जा हे कु
कुर ते ते का कार्प द निर्म प्र से भन भनि आग्या ग मार कु कुर ले भन ला ग्यो हे ल भयता मै ते कार्प
द मैले विंतिग र्द त पाई दे छ होई न समस्त विंतिग र्द श्री है सकर्म गरि स मस्त लाई भयता दि

रहनु भया का श्रीरामदेउ विंति पाया विंति गर्ददु भयो लक्ष्मणा भाडे भीरु जानु भै कन श्री
रामदेउ विंति गमाः हे राम अरु ता को हि देन प्रोद्य कुरु मा र द ते स कुरु र ले म देउ कुराग
रेन त पाई देउ विंति गर्नु पाया विंति गला मंद भनि विंति गमा श्रीराम ले आग्या गमा हे
सो मित्रे लक्ष्मणा भा ह भीरु पाई भनि आशा गमा र लक्ष्मणा ले विंति गर्नु लाग्या हे राम कुरु
र ले प्र सो विंति गर्दा दः देव स्वला मा राज दार मा वल्ला का गुरु मा भीरु जानु आ जो म कुरु जा
राम ति प्रस्ता उ मा आउनु अ जो गे मंद प्र स्कार ता म भीरु आउ दिन म गाहि दारै म वा सि र गुला ८३
श्रीराम को मेरा उ पर कृपा भया मलाई दर्शन दिनु होला भनि दारै मा वस्मा को द भनि लक्ष्म
णा ले विंति गमा र श्रीराम ले आग्या गर्नु कन लाग्याः हे लक्ष्मणा मेरा आशाले कार्य हुमा
लाई ति मिले मित्र पछाई दिना हो भनि श्रीराम व हिरा आउनु भयो ॥ ॥
सा र मे ईका नाम सर्ग ॥ ॥ श्रीराम प्रताप नाम ॥ ॥ ॥

श्रीरामधातुआडुभैकनदासाराह्याकुकरलाईदेविआगगर्तकनलाग्राहेस्वानतैलेभनकन
सायाकोकुरातिभैमगतिभनभतिआग्रादिगुभैकनकुकुलीईहेरिरहगुभयोराताहाकुकरकोमस्त
कफुआकोदेप्रगुभयोएकुकुलेविनिगयोःहेश्रीरामभुतप्रातिकाकार्यकर्ताराजाहुंरमान्नीप्रति
वडाडन्याप्रतिराजासमस्तसाईपालनागर्नीप्रतिराजाहुंतेस्ता२राजाहुरुलेराजातितियवहागर्त
भयादेविअर्मीरदाहोलापितालेरधारग्याकोजस्तैराजालेप्रजाहुरुलाईरधारगुपदराजामन्या
कासमस्तकाप्रतिदेवताहुंजगतसंसारसवैराजालेभीतिगरिराखदुयस्कारागाराजामन्याकासाधात
अर्मीसहपहुंतिअय२भतिहेरामराजाकाहुलोअर्मीप्रजालाईप्रतिपालनागर्तअर्मीनेनपाडुगु
बस्तुकेहिदेनदानदयापुजाअवहाहनितीम.आर्जिअ.राजाहुरुकाअर्मीअर्मीईहुंईरुमपानिप्र
रामपानिफलहोलाहेरामसमस्तप्रातिकाप्रमानतपाईहुंकसोभन्यातपाईलेसमस्तअर्मीजं
गुभयाकादसमस्तराजामन्याअष्टराजातपाईहुंसमस्तगतालेसंजुक्तहुगुभयाकातपाईमेरोअ
ज्ञानलेजोवितीमैलेगयाअपाईअप्रसनहुगुभयाकावसहेपरमेअरतपाईकोभरतामाको

राम

८२ नरक भनि विविगन्या को सुनि श्रीराम ले आग्या गनलिग्या हे त्या न ते रोका का म्य द भन मैले गारि दिउ
 ला विस्तारन गरिक न भन भनिक न आग्या गन भनो कुकुले विंतिग न लाग्यो हे राम नुन तस्य संप्रति पाउ कु
 मैले हे राव्य क मैले यो न कर विंतिग दु जे तडि पप्रस न भन जाव स हे राम सर्वा भीसि अ स न्या सिवु साता
 को गृह मा मव सिर सा भ्या त न ले मला ईति स्कार ता मा कु द्यो प्रस का का कु ता त पाई दे ड विंतिग न आग्या
 न मोर श्रीराम ले सख साता ला ई को ल डिन प ग यो ता हा दा रिले डा कि या मोर ता हा सर्वा भीसि अ ले श्रीर
 म ला ई दे प्रिया सि प्र दिग रि क न विंतिग न लाग्यो हे राम त पाई का आ जाले म आ मो का का राले हो आ
 ग्या ग न हव स भनि विंतिग न्या जो व मता सुनि श्रीराम ले विंतिग न लाग्यो हे सर्वा भीसि अ ति मिले कु
 ला ई कु द्या को का का राला हो हे व साता को अ भन्या को नि को दै न स नु प नि म नु प नि को अ ले हो ला प्र स य रा
 का राला को अ ग नु दै न अ ने क त प पूजा दाना प नि को अ ले ना सि दि द स्काराला को श्री हु नु दै न हे व सा
 ता प्र वै दि अ अ ला ई अै म्य सार भी ले प्र दि ति रै प्रि क न त प्र नु प र्द अ क क ता अे म भव ना ग मी ले न नि
 को क र्म व भता त यो ति म न ले वि आ ग रि ग नु प र्द प्र काराला अ आ म मार्ग प्रा जा नु दै न अं न्या प्र मार्ग

य रा
 ८४

रम

आः प्रसूकाले रसा कानि प्रितले प्रसै अयोः अयस्यान गरित्या न योति प्रेतो माभा मला ई सुध्या प्रसो
प्रयोः प्रोवृत्ता मला श्री कुरु कर्म गन्धि दत्त प्रसले सत्य कुलला ई नर्क वास गरा डत्या दं त्यस कारा कुल
प्रति रुद्र देव देव द्रव्यादि मा जसले लो भगल त्प्र सताले नर्क ज्ञाना को वांदा गयो भति नां कु देव वृत्ता गाई
को द्रव्य मा जसले लो भति ता गद ते लो गोत्र कुमु वा दिस हित गरि नर्क वास लो लाः हे रा प्र वृत्ता को द्रव्य
मा जसले लो भगन र त्य सता ई वा डै अ वि रि भन्या को नर्क मा प्राप्ता हो ना भनी त्या नले विंति गयो प्रो वम
न सु नि श्री रा मले ड कु अ ते र गरि रा ज ग र्भ भयो प्रसू काले कुरा गरि कन कु कुरा फ किं प्रा योः प्रो कु
कुरा वा ता रा सि मा म ल भै क न सर्ग मा ग यो ॥ ॥ ईति श्री अ य्या ला रा मा प्र तो ड मा म हे अ र सं वा दे ड
तर का ले कुल प्र ति को ना म सर्ग ॥ ॥ प्रसू काले त्या न ग मा प्र दि भार्ग व अ व न आ दि त प्र वि रु ह त क
र मा आ ई प्र ग न भ यो र ता ला वा रि श्री रा म को आ ग मा गै क न विंति ग न ला गो हे श्री रा म ज न ना ति रा म य
त्या अ वि रु ह त स वै आ ई प्र ग न भ यो भ ति विंति ग यो र प्रो व म न सु नि श्री रा म ले आ ग मा ग न ला ग मा हे वा
रि श्री वृ वा ला ई त्या ड भ ति आ मा भ यो र आ क ना २ ते ज ले ज न्य त्या मा न भ मा का अ वि रु ह त स वै क न भि

परा
८५

ॐ श्रीरामकाश्याग्रमालैगमा ताहा मुनिहस्तले नानातिथिकाश्लकुं भमारा विः अनेक कंतमूल श्रीरामकाश्या
ग्रमालमिदिद्रा ताहा श्रीरामले पतिमुनिहस्तले त्यामाका फल मूल ईत्यादिलिकन श्रीरामले पतिहस्त
मितगणिकनम्रमिहस्तला ई पुजा मा न्यगणिकन आशागमा हे म्र श्री तो तपा ई हस्त ई हस्त उग्र भद्राको
आकारता हो मैले आगर्ग पयो सो आमा गर्ग हवस प्रोसमस्त मै ते राम मै रा प्राता पतिवृत्त तो को हो
आजागर्ग हवस भनि विंति गमा रजमुताति रं त्या म्र मिहस्तले ॐ नम २ श्रीराम भतिकन महाहस्त
मितगणिकन नलाया ॐ नम २ हे श्रीराम सुर्म वंस मा जात भौकन प्रसव यता बोलतु योज्य हे राजन म्र
नेका जाहते पुजा प्रतिपालन गर्ग न सकि कन गमा अवतपा ई म्र पुरुष हस्त उग्र भद्राको विंति गर्गला
माको हो ई न प्रकारता तपा ई म्र मिहस्तले म्र मस्त २ म्र मिहस्तका म्र मो भन गर्गला तपा ई ॥ ॥
इति श्री कृष्णामाता मा प्रतो उमा महे प्रसम्या दे उत को तडे म्र मिहस्त नं ना मस्तर्ग ॥ ॥ म्र मिह
स्तका वया सुनि श्रीरामले आशागमा हे म्र मिहस्त तपा ई हस्त को कार्य मैले आगर्ग पयो आजाग
र्ग हवस भनि आशागमा र अवत म्र मिहस्त नलाया हे राम महा मिहस्त वया का ठा उमा मस्त ना मस्त

का

राम

लोभप्रहेतु सुताड्य सुतः परापूर्व उज्ज्वल मया का अमीला मय्युदैल लोव सता भक्तद तनला ई
 परमे अर सतु व मे क न व दान दिवा आ फता त्रि सुत मा भुल त्रि किक न आ जा ग मा हे म अते त अ
 र्म से बाले म सतु व म प्रो अव लो सनु ला ई मार्ग सा म र्थ म प्रा को भुल तला ई दिंदु देव व सता सित
 विते अ तै ले न ग मा स म म स भुल का प्र भा व ले प्र स ले सनु ला ई मार्ग न देव व सता संग विते अ न
 ग मा स म स भुल को प्र भा व हु ला दे न ते ति न ग मा स म ति मि सित प्र अ ग र्म अ ड न्ना ला ई प्र स भु
 ल ले मारि दे ला भ ति आ जा ग रिक न श्री पर मे अर ले म अ दै ल ला ई भुला दिवा म अ दै ल ले न म स
 र ग रिक न विं ति ग र्म न ला मोः हे पर मे अर प्र सता भुल तला ई ले प्र स न हु ग म प्रा प दि म प्र उ म ला
 ई मा ग हो ई न मे त वं स अ ने क प्र सता स म ला ई प्र ति प्रो भुल को प्र स प्र कार ले प्र भा व ग र्म ई प्र स न
 म प्रा जा व स भ ति विं ति ग मोः पर मे अर ले आ जा ग मा हे म अ ते ता प्र कार ले दि ग हु दे न ति म्ना
 प्र क का हा त मार ला स म क से वा द म अ हु ला दे न भ ति आ जा ग मा र म अ दै ल ले भुल लि क न म
 उ म म हा न ग र व ना मो ता हा प दि ल स म अ दै ल ले रा व ता को अंत प्र रि मार ह न्ना रा व ता को वा ह नि

यरा
 ६६

कुंभीनसिलाईरुद्रगगित्थाप्रोत्सुकंभीनसितकागर्भवाटलव्यतानामदानवजातामप्रोत्सालव
तावापैदेविप्रापकोपरिवदत्यसदुतालापुत्रकनदेमिमयुकमिसमाप्रहासंतापगगिरलोत्स
सोमप्रापतिआफनापुत्रलाईकेहिभनेकआफगुपुत्रमुर्षभप्राकोदेमिसंसारदोशनईदागरि
आफनापुत्रलाईभनलाप्रोहेपुत्रलोअतमैलेओपरमेश्वरकाकुप्यालेप्राप्ताकोहोअथप्रोअततै
लेरभागरिकनराअगुभतिअतकोमहिमासवैआफनापुत्रलाईअतसोधिकनमयुदैत्यप्राताह
पुरिमाधमगयोताहत्यसअतलाईकनलवदैत्यलेलोकलाईप्रहासंतापगगयोअनेकअभिह
तलाईप्रमिसंतापदिप्रोहेतामअवत्यसलवतालेउआठनगरिअनेकलाईमयुगताप्रोयस
कारातेतलाईदेउहामिसवैसरगागतिप्रोहेतामअधिकालकाअनेकताजाहहदेउप
नित्यसप्राप्यालेउअदिप्रोभतिअभयदानमागतगयोतेप्रनित्यसप्राप्यालाईकसैलेमा
नसकेनअवओतामलेतावतादितदासलाईमारिअभिहहलाईअभयदानदिगुभयोभति
प्रोअथरुतिकनअवहामिलाईप्रतिरभागनंभतिप्रहाप्रतेसलेतलाईदेउसरगागदि

रामा

आये हेत मत्त सलवणालाई सारिकत तपाईले निभं पगरिप्रसन्न मया जावस भनि विंति गमाति
 म्बिहककाव भता सुनि श्रीरामले आजगर्त लाग्या हे अवत मुनि जे लवणाले कांय काहा हि दु
 का लवणा को द भनि आजगया अवता म्बिले भन लाग्या जे लवणा को म्हात मने क म धा वि म भ
 वन मारहा प्राणि हत दिन को दया २ रुजार संहा र ग दी भनि विंति गमात श्रीरामले आजगर्त लाग्या
 हे म्बिले लोक हो तपाई हत लाई मय दिना त स पा पा लालवणालाई मैले सारि दिउला डाउ कुं पये
 न भनि श्रीरामले म्बिहक लाई मय व भता दिकत मरतल कमणा सवुध न लाई आजगया हे
 प्राता हो त स पा पा लालवणाला सुमार्त क न ति मिहक को जांदौ मया मरतले विंति गत लाग्या हे
 राम सलवणालाई सानी क न म लाई आजगदि रुह व स भनि विंति गमात ति व भन सु नि स कुं यं
 ले विंति गत लाग्या हे राम तपाईले म्बिहका दा डिजा रु म धा को वेला मा ति मरतले जो अवध स म
 जाय आता ग रि विंति मा संताप ग रि तपाई कि न म धा स मार रु म धो ड व स मा ग रि मने क क
 ल मल म्हात ग रि नि दून मे के न ई मरतले मने क ड व पा ड रु म धो हेत मय स का ता त पाई का

 जरा
 ८७

सेवक मजोदु भरतलार् ईत पठाउ नुह व स मलार् ई आजादि गुरु व स भति सनु वं ले विं तिगया तिव भन सु
ति श्री त मले आजा गया हे स वु व हु द र क से ले भया प्र नि मे रा व भ ता ले जा उत्प स मथु को राज्या
जति भया को सवै ति मलार् ई अमि से क दि उल म स र म मा ति मि न ग र व ना उ ति मि सु र वि र म मा का मथु
को पुत्र मान्या वि ति कौ ति मि ले त म वि से क ले उ भ ति हे स वु वं ति मि क ति क ले मथु क मा ता को व म ता सु नि ले
धना सु र लार् ई मारि क न अने क सं व पु न ग रार् ई त म भी शे क ले उ ॥ ॥ ई ति श्री अ म्मा ता त म प्र तो उ मा त हे
अ र सं वा दे उ त र कां ता स वु व यो गो ना म सर्ग ॥ ॥ प्र स प्र कार ले श्री त म ले आ जा दि या को सु ति स वु व ले ह
र्ष मा न ग रि क न को म ल व व न ले वी ल न क न ला ग्या हे त म त पा मि ले स म ल अ र्म ना नु हुं द म म म म म म म म
त म मा म्भै क न मै ले त म भी से क क सो ग रि ति उ भ ति विं ति ग या हे स वु व मै ले भ या प्र दि के हि स म्भै ह न मा न
भ ति क न व सि क पु री हि त दि व ल ता ह त अ ने क म नु आ दि न ग र का लो क ह त पु क ग रि क न मथु का त म को
त म भी से क स वु व लार् ई दि या ता ह म र त ल अ मा दि अ ने क लो क ह त का आ न द्या ग रा पार् ई त म मि से क दि स
क र म मा प्र दि श्री त म ले आ क न का प्र मा स वु व लार् ई त वि ते ज व अ मा न ग म्भै मथु र व म ता ले वी ल ना क न ला

रामा

माहेसबुध सनुलाई मायी प्रोमोय वाताले प्रहारगारिक नख सलवाला री माह प्रकाति विप्रथो मै रलाको
वैला मा देव हरु मात का भु भले प्रहाले सनन गरि रा मा को वाता स मल प्रणि हरु ले प्रति जित रा सा म भनि
भ मा को लख सल स वाताले स मल लाई जितन सा भिदु मै ले प्रति रा वाता सित सं मा मा मा का वैला मा प्र स सर
ले प्रहार ग मी न का न भ मा स मल भूत प्राणि हरु को सं हा होला भ नि हे स बुध प्र स डल भ सर ले सो स भु दे
त्य लाई महा देव ले दिता प्र गु भ मा को भुल म भु का पुत्र ले भ का ग रु मा त वि प्र ता ग मा को द ते स्को हात मा देन
आहार को ई द ग रि द स दि स मा भ मा ता ग रि सि द्ध स बुले भु भ वां द ग रि आ ष्ठा मा लो भुल लि कं न स बुला र्द
भ ग द हे स बुध ते स पा पा ला आ हा त भो ज ना क त न ग र वा य नि स कि आ ष्ठा वा वैला हे रि क न लो सित पु भु ग
व हे स बुध ते स ले भुल लि न न पा ष्ठ दे मा ति मि पु भु ग रि मा ल स ले भुल लि कं न पु भु ग न भु मा पा प दि ते स ला र्द
मा न क क द ते स ले स ल लि न पा पा प दि ति मि हा मि वा य न पा ति क क भ प्रो हे स बुध ल व ता को द तं ता कुरा सु ना
ई स लो प्र स का रा ता ले ल स ले भुल लि ना त पा ष्ठ दे मा पु भु ग रि क न मा हे स बुध से न रु रु स वै ला र्द सां त व भ
न बो लि क न ले जा ष्ठ का न भ मा से न रु रु आ पा जे ते स रा ता भु मि मा य न मि वं भु वां य वा र्द आ दि प्र ति सं गे आ
उ दे न रु लो हा मि से न रु रु आ पा जे को हि आ ष्ठ दे न ते स का रा ता रु रु न स वै रु रु ला र्द आ कि ती ग रि ले

यश

५८८

हामि हहसवै प्रमिसादिसजादौ भन्यार सनुयु को बयता सुनिवाली किले आजागनी कनलाया अनेककुस
लवालीदि मुजाआवा गरिकन भनलाया हे सनुयु पो आअमतिरि हह को जो हो भतिके ता मुल फलादि आ
ग्रमारा विदि पा ता हलो फलादि भोजन गरिकन सनुयु का भितमा संतो सगरिकन भनलाया हे मु
ने तिआअमका समिपमा पज को संपत्तियो कस्को हो नन्यार बली किले भनलाया हे सनुयु कस्को हो भ
न्यार सपजगन्याका पूजादि को बिह तिमिरुत पुरज नमा सुदा सराजा को पुरअमित्र सह राजाह
पवंत पंडित का सिलले संपुक्त सदै पजगनी धामाले प्रजा प्रतिपालन गती मारत तिअमित्र सह म
हाअमीला तिराजा बालक मा अनेक मगदिलार् भ भगति ५ ईरा धासलार् आधु रूप भै आमा को
तिराजा देवि सोदा सराजाले को अग रिउर मावाता ते प्रहार कन पंड गवाधु रूप रा धासलार् ईम
मुगरा मार रा धास रूप भै कन मयो प्रस प्रकारे मारिकन राजाका भितमा संतो सगरि हह मु
पाका वेलामा पंड गवाधु रूप भै रहना रा धासले आफु मुख रूप भै कन भनलायो हे पापाया
राजा हामि हहले तंदे उं के हिअ पतथा गयो तरपति मेरा साबो लार् ईते ले मारि दिई स अवतलार् ई

रामा

मिकनतिरुहला ईराधन्यागुमातामिकनतिमिलेधनुर्वीणातिकनजोनाप्रकारलेतिमिलेधुअगर्तमा
कोतेसलेभाहापाउदेनतेसेप्रकारलेजाउः प्रसप्रकारलेजेकननेलोअकोकंठकअसलवतासुरलाईमारजे
सलाईमार्तिकनअवनप्रविहसयुकगरितिमिजाउः गंगाप्रारमासेमलाईराधियनुवीतपुकगरिकनकसे
लेभाहानपाउमागरितिमिप्रकलेजाउभतिश्रीरामलेआज्ञागयाः तिवधनसुनिसनुधलेसवेसेनप्रतिहस्य
दुल्लाईकनआज्ञागयाः हेसेनप्रतिलोलामिहससवैलवतालाईमार्तिकनजातुप्रमोः वासवासमावजेसलाता
रिजागित्गरिरहगुपदः प्रसप्रकारलेजादामाः प्रजाहहलाईअठनगरिदेनवाठमालोकलाईपीडाग
नुदेनभतिआज्ञागरिकनतांतांसुनुधलेकोसत्याकेकईसुमित्रालाईनमकारिगरिकनश्रीरामकाअरतामा
प्रदधीतागरिकनताहाप्रदिभारतलभमालाईडेदेवतगरिकनप्रत्यानगया॥ ॥ ईतिश्रीप्रव्याना
मप्रतोडमामहेअरसंवादेउतरकांडेसनुधनियतितांतामसर्ग॥ ॥ एप्रकारलेसेनसहितलेप्रत्या
नगरिगयाप्रदिवाल्मीकिप्रविकाआअममाप्रगारः सनुधलेवाल्मीकिप्रविलाईनमकारिगरिक
विंतिगर्तलागाः हेभगवतः तपाईदेउहामिलेवासमागनमाप्रोः भोलिकोधिनप्रातकालकासमप्रमा

परा
हृ

हामिहुरुसवैपश्चिमदिसाजां होभन्यार शत्रुघ्नकावचनसुनिवाल्मिकिले आग्यागर्नाकनलाग्या
अनेककुशलवार्तादि पूजा आदरगारिकन भन्नलाग्या
हे शत्रुघ्नयो आश्रमतिमिहुरुके होभनिकंत मूलफला
दिअग्रमागविदिया ताहान्योफलादि भोजनगारिकन
शत्रुघ्नकाचिन्नमासंतोषगारिकन भन्नलाग्या हे सुनेतिः

रामा

आश्रमकासमीपमायज्ञकोसंपत्तियोकस्कोहोभन्याएवात्मिकिलेभन्नलाग्याहेशत्रुघ्नकस्कोहोभन्यात्ये
सयज्ञगन्याकायूपादिकोचिन्हतिमिहस्तपूर्वजन्ममासुदासनामाराजाकोपुत्रअमित्रसहराजारूपवंतपंडि
तकाशीललेसंयुक्तसदैयज्ञगर्वाक्षमालेप्रजाप्रतिपालनगर्नामारततिअमित्रसहमहाधर्मात्माति
राजाबालकमाअनेकमृगादिलाइभक्षगरिहुइराक्षसबाघरूपभैआयाकोतिराजालेदेवीसौदास
राजालेक्रोधगरिउन्नमवारालेप्रहारगरिकनयौटाबाघरूपपराक्षसलाइमृत्युगरायारराक्षसरूप
भैकनमयोएस्प्रकारलेमारिकनराजाकाचित्रमासंतोषगरिरहुनुभयाकावेलामायौटाबाघरूपभैरहन्याराक्ष
सलेआक्रुस्वरूपभैकनभन्नलाग्योहेपापात्मारजाहामिहस्तलेतेंछेउकेहिअपराधायेतरपनिमेरासखाइ
लाइतेंलेमारिस्अवतेंलाइ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

यण
८०

परिमैले माहलाः भानिकनरा दास अतः पानि मयौ ताहा उपांतः ठै काल भया पदि तिवु श्री
मानरा जाले वसिष्ठ प्रमुख वृत्ता हसवैलाई डाकि कनः समस्त देवता संतुष्ट गराई वहु वर्ष सम
अथ मेः पञ्चगम्याः प्रसप्रकारले पञ्चगम्या को देखिते स्यात्प्रहम प्रौरहमात दासले आ प्र
पुर्व को वैरिस मजि वसिष्ठ को हप आरा गारि आई कनरा जा देउ भनला गो हे राजन मलाई म
ससहित गरिकन भोजन गराउ गुरु वसः भनो राजाले आग्रा गर्नला गो हे भंडारि आज को दिन मा
सुप्रकादि मांस अनेक सराजाम पुरु गरि वसिष्ठ को मित संतोष गराई भोजन गराउ गुरु पदि भनि
आग्रा गम्या हते सा दासले भंडारि को हप प्रै कन मनुष्य को मांस सुप्रकृ गरिकन मा फेले बाजो
गरि आई कन राजालाई भनला गो हे मला राजा गो मांस ईत्यादि मैले त्याग्य भनि राजा को आग्रा
मा राषिकन दास गमो ताहा पदित्यो रुवि आ सा मांस सु दास राजा को पुत्रः अमित्र सह राजाले व
सिष्ठ आई भोजन गराउ न कन वसिष्ठ को आग्रा माया याः पौ मनुष्य को मांस भनि वसिष्ठ ले जा नि
कन राजा काउ पर को आ गरिकन आग्रा गर्नला गो हे पा पासा राजा अभ दावस्तु मला मांस मलाई सु

राम

वाङ्मय कनकैलेयाईसः अवधस्तो अवधस व्यैतेरो भवलोसः भनिसा पदि प्रातिवभता सुनिश्रं
मृतसह राजालेपनि मद्यप्रतिलेपनि अनेक प्रार्थना गरिकन विंतिगर्नलाया ताहा पदिवसि मलेया
गमागमा हे राजतत प्रादोषादेतहो मैले को अगारिकन बोला को वधनको फलस व्यै भूकमान गनुं प
देन बाहुवर्षमात्र भूकमान गरा भनिवसि मलेया गमागमा को सुनि अमित्र सह राजा को अगारिकन ज
लहातमा लिमा प्रसू काले वासि मलेया गमागमा को सुनि अमित्र सह राजा को अगारिकन ज
तिराजा कनकनलागिर हे राजा नरा प्राकल देषिकी प्रोहित देवा तुल्य तला कन आपत दिगुरु वस भनित
यो को अमप्रजल अफा पादमा दोषा ते स को अमप्रजल ते राजा को पादहिन गरायो ति अमृत सह राजा को पा
द ते सै दिन देषिक कलाष पाद भयो लोक लेपनि कलाष पाद राजा भंद्य हे सद्रुप्य मेरा अम को सप्रिपमा
लाका समस्त कलाष पाद का प्रज को हो कलाष पाद वात ॥ ॥ ते स दिन मावाली कि का अम मा भीरवास
गर्ना कन सद्रुप्य गमा ते सै दिन मा सिता को डई पुत्र जाता भयो प्रकाराले जाता भया को देषि मृषिवाल बरुह
सवै आई कन भनलागमा हे भगवत वाली कि श्री राम का ली सिता देवि को डई पुत्र जाता भयो अवतमानि लेवाल

यरा
२१

प्रहसदेउभुताप्रेतदिलागतसकन्यागरिआगरिदिगुरुवसभमोरःप्रोवभनसुनिवालीकिकोभितमारु
वर्गगिकुसमुचिगरिकनतेसकुसमारुआविष्णानलेमंगरिकनमधिज्ञातभमाकालाईकुसतपीकनदि
रुभमोरःतन्कानामकुसभनिनामकर्मगमाःनवनमासंजगिकनतनकापदिज्ञाताहुन्यालाईःरुआराधि
दिकनलवताभनिनामकर्मगमाःताहापदिश्रीरामकाविर्मलेसिताकाभर्मवाचपुत्रज्ञाताभयोभनिश्रुयति
विमालोकरुहलेकुरागमाकोसत्रुयलेसुन्योमहाआनदसमसुन्योभनिहर्षगमाःप्रकारात्तालेमहाहर्षनी
तगरिकनभारैप्रहसरातकाटिकनप्रातकालकोसमप्रभमोरःआफ्रावहिमाकोनित्यकर्मगरिसक्रुभैक
नम्रुधिलाईनमत्कारगतिविदाभैकनप्रश्निमाभीमुखगरिकनप्रस्रुकारलेभमगादिप्रुधिरुहसहित
लेनानाकथागरिज्ञादा२सप्रतानिमायमुनतिरपुगुभमोरःराहिवासगमाः॥॥प्रमुनतिरतिवासेभा
म॥॥प्रस्रुकारलेवासगरिकनरात्रिकोसमप्रभमोरःसत्रुयलेप्रुधिरुहदेउःआग्यागर्नलाग्याहेम
नेलवतासुरकोभक्तिप्रकोपराक्रमदःतेसलेदंदःमुअगरिकनकसलाईमयोःभनिसोअरुभमोर
भवताप्रुधिलेसुनाडितालाग्याहेसत्रुयलेप्रुधिरुहसलवतासुरलेगमाकोकर्मप्रसंख्यादईआकुवंसमा
जाताहुन्याताज्ञाहसित्यसलेगमाकोकर्ममैलेविंतिगदुसंरुहवसप्रुजोआकाताज्ञाप्रुवताअरा

रामा

राजा वतन का पुत्र सांघाता राजा ति सांघाता राजा त्रैलोक्य सा प्रति प्रख्यात द्यः ति राजाले पृथ्वी सा जितिक न अक्र
वत्स सा रात्रि सभा पदि त्वर्ग लोक जितन कन मन सा धिता ई वतु रंगा दल मुक्त गमा प्रस्य कारले गमा को दे
वि ईद्रु दि देव ता रुत को महा भ य ड ला ति भ यो प्रस्य कारले सांघाता राजा सोर्ग मा गै कन ईद्रु ला ई भ न
ला गमा हे ईद्रु त मा रात्र्य सा आ मे ते सा आ त मा भ यो र ईद्रु ले ना ना प्र कार ले बु सा प्रा ते प्रति न मा निक न
ईद्रु लोक धिन को धित ना गरि ला ता हा ईद्रु ले धित ना गर्नु भ यो त्य सस्ते मे ते ईद्रु पुरि न ति थो ड ना
दे न भानि धिता ई ईद्रु सांघाता को आ प्र सा आ ई क न भ न ला गमा हे सांघाता ति मि पृथ्वी पति राजा भ यो को
दे न पत्त सा देव रात्र्य लि न क न क सो ति मि ले धित ना गर्नु भ यो पृथ्वी सा जति भ यो का राजा रुत स धे अ
क्रा का बु मा रा व नु स का प दि यो मे ते त्वर्ग रात्र्य लि ना आ ड भानि ईद्रु ले आ गमा गमा ति व व ता सु नि
सांघाता ले भ न ला गमा हे ईद्रु पृथ्वी सा स व ले मे ते आ गमा न मा ला को द्यः भानि सांघाता हा जित ले अ
थो मुख गार भानि कन सोर्ग वा पृथ्वी कन को अले सं प्र क्त भै क न आ प्रा ता हा वतु रंगा दल मुक्त भै क
न प्र अगर्ग का अ भ ले दु त ला ई ल व ता सु र दे ड प ठा प्रा ता हा दू त गै क न भ न ला गमा हे ल व ता सांघाता

यराः

२२

मले मस्य काले माया गति पठ डगु भयो हेतवता मे ताव स माव स कि पुप्रादिं दमनि आया गति पठ डगु भ
यो भनो ल्यो व वता सुनिल वताले दूत लाई भ द्यो गयो आ कले पठा मा को दूत न फ क्की को दे भि मा आ ता रा
वतु रंग दल सहित गति गै क न ल व ता लाई पुप्रा ग रौ आ भ नि हा को ति व व न सुनिल व ता ले को अप ग रिक न
मा आ ता आ दि स म स सै म लाई मा र्ता का म भ ले भुल भ म न ग ति मा आ ता मा थी पु हा रा म्भोर ते स भुल प्र ह ला गि
मा आ ता आ दि क म क सै म म म्भ भ यो हे स द्रु प्यु त ल ल व ता ले यो भुल लिन न मा ड दे मा ति नि ले ते स लाई मा र्ग ह
व स ॥ मा आ ता पा क्की न सर्ग ॥ ॥ मस्य काले कु रा ग र्दे त त वि हा यो र प्र त काल को स म प्र म्भ भ यो ल व ता प नि
प्र त काल को स म प्र मा म्भ हा र भो ज न का नि तित म्भ ने क व नंतर मा भो ज ना यो ते सै वे ला मा स द्रु प्यु प नि य म्भ ना
न दि पा रा ग ति जा ग भै क न म्भु व न म्भ ना ग भै क न ते स ल व ता को दार मा व ल ग याः ता हा म्भ ना रु काल को स म प्र
म म्भ ने क स ह स २ प्र ति ह ह लि क न आ डि वा ते स पा पा म्भ ले आ क्क वा र मा र ह म्भ स द्रु प्यु लाई दे यो थ न
वी तालि क न र म्भ को दे भि ता हा ल व ता ले भ न ल म्भो हे पु ह व ति र स स स म्भु ग र्वा ताले स म्भु र ग ति आ ड
मा ह ह म्भ ने क लाई म्भे ले को अप ग रि भ द्यो ग रि स को ते र स गि को का हा द्यः म लाई भु वा ड ना क न ति
मि मा ई म्भ यो म्भ कार ता म्भु को दि न मा म्भे ते भा गे भ यो भ नि म्भ द्यु ल ह म्भो यो द भि क न स

रामा

बुद्धले अत्यंत क्रोधले जाग्रतमान भै कन आजागर्तलागा हे दुर्वृष्टि सित संजत मगर्त कन मया पो
 हे पापाला तैले मलाई जांदे नसकि श्री दसरथराजा का पुत्र श्री राम को आता हुं मे ते नाम सत्रु द्यु हो
 तलाई मानी का मुर्धले मुख बांदा गरि मया पाः समस्त प्राणि ह ह को सत्रु भै रत्ना को त अ
 व मे रा आत मा परिस हे पापाला तैले मुग को आसा नगर भनि आ ग्या ग्या रः तिव वन
 सुनिता लाल वणा हा सि कन भनला गो मे रा अज को दिन समान आनंद कहै प्रति दे न मे रा ग ह
 सम पुमाई मलाई देव ताले आहार दिगु भ जोः मे रा आ मा को आता द स गि व दिलाई यो द ली कानि
 मितले मारि दि जो र राम को कुल सबै मा हल भनि ई दा गरि रत्ना आ अज मे रा ग ह सम आई पुणे
 हे सत्रु द्युः ते राई आ कु वं समा जाता भया का पुर्व काल मा अने कलाई मारि कन भ भा गरि स को त
 लाई प्रति भै हे मारि कन भ भा ग हला तैले मुख मा ग्याः पदि अव मै ले मुख दि डला ते ते सत्रु सत्रु स
 वैत पार गार मै ले स मा मा दि डला मुहु द मा व प धि र ह मै ले अला त ना मा स मा भ न्यो र सत्रु द्यु ले
 भनला गो त पापाला मे रा आत मा आई पु गि रह्याः तं ति ड दै क सो गरि फ कि जाना पा डला स मा

यण
 १३

फना हाता मा पया को सवु मै ले जात दो डला ज्ञानि जत ले दो इ न्या दैन भनि प्रस प्रकार ले सवु धूल ले नि
दुख वन ले प्रहा गरिको अगर्भ भया ॥ ॥ सवु धुवा कं ॥ ॥ सवु धूल ले वो या को वन सुनिल थ
गाले प्रनि को अगर्भ भन लाग्योः ति क २ भनि दाता कि द कि द ई भन्यो ता हा सवु धूल ले पा नि भन लाग्यो
हे पा पा ला तै ले भन्यो को ज स्ते ह मा रा जा ह रु ला ई तै ले मा न्यो को वे ला मा मज न्यो को धि इ न अव त ला ई ने
रा वा ता ले प्रहा गरिकि न प्र मा प्र रि मा प ठा ड ड हे पा पा ला ये व रा दि मृ धि रु रु ला ई तं प धी मा ल डि
र ला को दे षा ड ला मे रा भ्रा ता ले रा व ता ला ई मा रि दे व ता रु रु ला ई दे षा ड ड न भ्यो ज स्तेः अव मै ले ते ते पा
गालि क न अ ने क लो क ला ई ति धी ग रा ई रा प्र डु भनि अ ज ग र्भ भयो र ति व न ता सु नि ल व ता ले
रु धा ड धे लि क न प्र हा रा ग्योः ता हा सवु धूल ले वा ता प्र हा रा गरिकि न अ का से मा प्र ण ड २ गरि प्र सा ति
दि याः यो दे षि क न ल व ता ले के रि अ ने क वृ धा ले सवु धु मा धि प्र हा रा ग्यो ता हा ते ज स्ती सवु धूल ले
नि ति धा र वा ता ले प्र हा रा गरिकि न अ ने क वृ श स वै दे द न गरि दि क न अ ने क स र वृ धि गरि दि
पाः प्र प्रकार ले प्र हा रा रि या पा को दे षि ल व ता ले को अ गरिकि न प्र हा वृ धा प्र ड ड धे लि क न

रामाः

सनुयुको मस्तकुमा प्रहागम्यो पस्य कारलेलागिकन सनुयु मप्रवते भूमिमासो व्यास्यो देषिकन स
मस्तकुमिलोक देवमप्रसागं अर्धमादिहा २ कारगारि स्नास्यो सनुयु मम्यो भति ठा तिलवता द्वा
रिभीत्र गैकन भुआले पिडाग रायोर भक्षगर्निकन मितगारि स्नोः ताहा सुहुर्दी मात्र पदिस
उयुको ये व भमो रम्य विरुह सवैल मय्य द्वा मा सनुयु ले गमा ताहा सनुयु ले श्रीता मले दि
पछा उनु ममा को दिव्या स्त्र ममो यवाता लिकन दस दिस पमिजा ज्यत्न मान गर्न साम भूमि
लो वाता लिकन काला गिज लो जा ज्यत्न मान भौ रसा को त्यो देषिकन स मस्त देवता गं अर्धदि
का मोरु भैकन मयै तन्म भमो मस्त प्रकारले देवता दिसवै का हुन लाग्यो भति उताई भागि
कन वस्त्रा दे उविं ति गर्न गमा हे पिता महा प्रसा यो वृ तंत लोक दे प्रहुन लाग्यो किः पस्य कार
ले उ पद्र ममा को कै हे प्रति देव्या को प्रति दैन सुन्या को प्रति दैन देवता हत सवैले वस्त्रा दे उविं
ति गम्याः ति देवता हत को वयन सुनि वस्त्राले अज्ञागर्दी भमा हे देव तिमि रुहले प्रोकारता नजा
न्या को भमा मक हंडु सुनन वता सुत मान कन सनुयु ले अगु मा वाता जो रिता वगु भमो ति वाता का

यरा.
२४

तेजलैतिमिहहसवैप्रौहभयौतिवाताकस्तादभन्यामादिनराप्रनकातेजमयदतिवातातिवाता
कातेजलोतिमिहहडाडगुप्रदेननडाडाड२पुर्वकालमासभुकोटभमाकिनश्रीनारायणाते
सजनागारिासनुभयाकातिवाताहपराप्रवमातेसैवातालेमभुकोटभलाईमासिक्रमयो
तेसैवाताकातेजलेहोप्रसकातातिमिहहडाडगुप्रदेनकेहिहन्पादेनसबुधुतेतेसत
वातासुताईमाननितिमिहहसवैलेहेनजाडभानिआजागर्भप्रोहदेवताहहलेवुसाला
ईनमकागारितेसैगडिमागैकनसबुधुलेमहावाताअनुमानोरिरहगुभयाकोदेवताह
हलेहेगुभप्रोहप्रसुकातेवाताअनुमानोरिकनसबुधुलेराधोसलाईभनलाग्याहेदुर्वुधि
तेतेमभुमेराहातमाहोतंभीत्रजागुप्रदेनभानिआग्याग्याताहातेसलवातालेसबुधुको
हस्तमाहाकोप्रहाजाअहममानभयाकावैहवात्रवातादेधिलवाताकोभित्तमाधोभगरा
ईभनलाग्याहेकुबुधीतेलेअदिवारप्रर्ष२मेराभित्तकर्मगरिकनआहागर्भनसक्यासम्म
तेलेप्रर्षिरहमेलेभोजनदिगारिअलतिकनआडलाभनोसबुधुलेभनलाग्याहेप्रापामा

रामा

तद्वेतपुरिमागैकनयमापुरिमातेरोप्रा नमया प्राजा भानि आग्या गगार तिथननसु निलवता ते
 त्वंतको आगारिक नभनता मो हे पापला सवुय मेरा दक्ष आत भयो भन्या रपनि ते ते मानिन सते सपा
 प्रते ते ते नगावा सिसमेतला ई प्रनि दक्ष आले यो गगते सभ निलवता ते सवुय ताई आ पदि यो ते सवे
 लामा भुनेक देवता हतला ई देवा ई कन प्रहा सद्ध ते सि रुना दगारिक न सवुय तिर हे दिवता सुरद्रु
 रिकन आ यो प्रस्र कार ले आ फ्रा आत मा आमा का लवता सु रिकन दे वि सवुय ले का न सभा अगुधे
 वि कन वै सववा ता ले प्रहा गारि दिमा यो वा ता कस्तो ग रिग यो भन्या प्रता हु ति मा व्यु हा लि पा मा
 जस्तो अति जगद्वत्मा मान हुं ओ तस्तै प्रकार ले गै कन तिवा ता ले अनेक वृक्षादि दग्ध गारिक न वज्र समा
 न ते ज श्री वा ता लवता को रुद प्रमा ला गि दि मो लि कन तिवा ता र सत लमा गै कन प्रता त गंगा मा ल
 न गारि क कि कन सवुय को हात मा आ प्रा प्रस्र कार ले सवुय को सल्लता गिलवता पृथ्वी मा लो
 टि प्रभु भयो ईंद्र का वज्र प्रहा ले प्रवृत्त भात भयो है भात भै प्रभु भयो प्रस्र कार ले लवता म
 मा को देखि ति भुल को ते ज गै कन श्री महा देव का नि भुल म ति न भयो ते सवेला मा लवता दैत्य मया

 यराः
 तथ

कोदेविदेवप्रविदेवगंधर्वअप्सरसिधुधारणादिसर्वैरुषमानगारिसत्रुधूलार्हपुजागन्धावा
 रंवाश्मानमगारिकनपुजागन्धातेसर्वैरामासत्रुधुप्रहासोभाप्रमाभयोक्तोभन्याश्रीसूर्य
 उदप्रभैककनमंथकालानासभयाजलोसत्रुधुसोभाप्रमानभयो॥॥उत्तरकांडेलवणावधे
 सर्ग॥प्रसूकारलेखणासुरमान्याकोदेविईद्रुदिदेवतारुहआईकनउत्तमश्वधनलेसत्रु
 धूलार्हप्रसंसागर्नलाग्याहेसत्रुधुतैलेहामिसर्वैरालेखणातार्हमारिकनप्रहामानमगार
 उग्रभयोःप्रसूकर्मगन्धाकारिमितलेभवहामिरुहदेउत्तरमागुरुवसःभन्यासत्रुधु
 लेहातजोरिकनभनलाग्याहेदेवतालोतेसमथुकारप्रमाप्रहासोभानगारावनाईप्र
 संनभयाजावसःभन्याग्याभन्यादेवतारुहसर्वैलेप्रहाहर्षशगारिवोलानलाग्याहेस
 त्रुधुतिमिभन्याकोजस्तैतथास्तुतेसनगरकोनाममथुगभनितामलोलाभनिकनवरदि
 प्राताहापदिसत्रुधुलेआकृतेगंगातिरमाराधिआयोकोसेअजकिंकनपठाईकनम
 लनगरवनायादेवताकोनगरतुल्यगारिनगरवनाउग्रभयोःबादसवर्षतेसिधुगारिकनअ

रामा

ने राजा रहते सेवा गत ई राजा गर्भ भयो वषट् मा मे व्यते पातिष्ठि गद्दे लोक रुत का प्रति
 महा मान मन्त्र पशुनति न गा विषये अनेक उत म २ गृह ना ना द्रव्य ले संयुक्त अनेक सो भा
 प्रमाव गतिक न लो म भुत न गर दिव्य पुरिजु लो अत्यंत सो भा प्रमान भमा को दोषि सद्रु व्य को
 धित मा महा रु र्भ भयो ता हा सद्रु व्य ले श्री रा म का पाद क म ल द से न ग नी को ई द्यो गर्भ भयो ॥
 म भुत निवे स नाम ॥ ॥ प्रसू कार ले दा द स व र्भ ग पा प दि सद्रु व्य को धी त मा अज्ञो व्या जातु
 वो द्यो गतिक न अनेक से न ले स हित ग रि उ त र भ मा आ फु व सि क न सद्रु व्य अयो व्या जना क
 क न ग या प्रसू कार ले जा दा २ वा ली कि प्र भिका अ भ म मा पु गि क न वा ली ता ई न म स्कार
 ग मा ता हा व ली ले सद्रु व्य आ पा को दोषि अनेक आ दा कु स ल वा ती दि ग रि क न ना ना क था
 ग रि र ला ता हा क था ता र मा वा ली किले भ न ला मा ले सद्रु व्य ति मि ले व ता सु र ता ई मा रि
 क न दु लो क र्भ ग रि आ उ त्र भ यो ते स ल व ता सु र ले अनेक महा २ राजा रुत ता ई प्रति पु य
 ग रि क न अनेक ता ई मा यो ते ला पा पा ला ता ई मा र्भ भै क न ज ग ल सा ला ई प ति ति मा ते ज

यगा:

२६

लेख्यारगुरुभयोतं मा भ्राता श्रीत मले प्रति तावता ताई मा र्ग भयो लो पति दुलोकर्म हो
अवते को भद्र दुलोकर्म तिमिले तव ताता ई मा र्ग भयो को हो हे सवु प्यु ते सतव ताता ई तिमि
ले मा र्ग भयो को देवि देवता मनु दादि सन्ता सवै कां महा आन न्या भयोः तिमिले तव ता
सित प्रभु गदा मा ईद्रा सत सगै आ ई कन मै ले प्रति हे र्ग आ ना था ते सवेला मा ति मा छि प
र मेत प्रति महा प्रीति मा न भयो भति सवु प्यु का सरि मा बाली कि ले बा रं बा र ह र्ग रि आ
प्राता गरिक न सवु प्यु आदि स म स सै न ता ई कंत मूत फल हा रग रा प्रा ते सवेला मा म थु
र गित आनि को सद्र सवु प्यु ले सु न भ भयोः श्रीत म का ध रि न ना ना वि धि स म स व र्त
मान भयो का ते को गीत सुं न भै क न सवु प्यु को धि न मा म हा क क भ यो र छि यो मू
गारि ता स म स से न ले पति कु रा ग र्ग ला मा लो गीत को सद्र मा पा ल्य प्र भ यो कि हा मि ह
ह का हा व लो मू य्मा अ म मा न ग रा मा दि मा पति प्र लो म थु सद्र सुं न पा यो को दै न
आ श्री मी भानि क न से न पति सवै ले सवु प्यु द्द विं ति ग र्ग ला मा ले सवु प्यु त पा भिले लो गीत सद्र

रामा

को कुटावली कि मुनि देउ सो अरु हव सभ मोर सवु धुले आग्या गम्याः हे से ना तो मो कुटामे ते
 विंति गर्त सा मथ दे नः जो आश्रम मां ना ना मुद्रुत दति मिह ह आके ले विभा रगर भनि आग्या
 गरिक न आश्रम भी राजा कु भै क न वा स ग म्याः । उत्तर को डे गिती का ना म सर्ग ॥ ॥ प्रस्यु कार
 ले वा स गरिक न सवु धुले गित सध मा बित राषिक न व स्या ना ना प्रकार का श्री राम को गीत मा
 भित लाई क न सवु धु को निद्रु पति भ म न ता हा ए से प्रकार ले रात का टिक न पुता का त को स
 प्र भ मोर निष्कर्म ईत्या दि गर्त स कि क न वाली किला ई न म ल्का र गरिक न विंति गर्त ता
 ग्याः हे मुने रघु कुला का आ न द ग रा डि ना श्री राम को दर्शन गर्त क न जा दु त पा भिते म लाई
 आ ग्या प्र सं न भ प्रा जा ह व स भ नि विंति ग म्या र ता हा वाली किले म हा आ दर ले आ ग्या ग
 न ला ग्याः हे स व धु जा ग ह व स भ नि आ ग्या दि मार ति व म ता मु नि स वु धु ले वाली कि
 को व रा ता मा न म ल्का र ग रिक न र भ मा व लु भ मोः मा हा ना द स ध ले र भ म लाई स वु धु म
 आ रु को स म म मा भ मो आ प्र न ग म्याः प्र व न वे गि र भ मा व सि श्री राम का दर्शन गर्त रा
 ५ आ स वु धु म मो आ मा प्र न ग म्याः अ ने क गो मुर टो का अ ने का कु ला २ दे व ल ग ह सं मु क

य रा.
 २७

अज्ञोऽपि प्राप्नुयान्मृत्योर्मात्रं कालोऽपि नानेकवृत्ततादित्ये प्रजागता ईरहन्मया का श्रीरामराजग
रुभीप्रजागृभयोः श्रीराममंत्रिहस्तसहितगदि आक्राते जले जा बलममानगरिराजगर्भमयो सस्य
धन श्रीरामदेव सद्रुद्रते डंशवतग रिहाता जो रिक न विंतिग नलाग्ना हे राजन तपा ईले आग्ना
दिगृभयावमो जिमसमस्त मेले गरिसको पापात्मा तव पाता ई मा रिक न द्वादसवर्षते नगरवना
ई सकोः अवतपा ई को दर्शनगर्भमालाल न भैक न ममा गात पाई विना ता हा वलु मेरा ई द्वाद
नभनि विंतिग म्पार हसव यता सुनि श्रीरामले आग्ना गतीक नलाग्ना हेत भमपा भो त्रिको
वेकते सो हो ई न क्षत्रिजाति परदे स पावलु प्रया माक म प्ररुद्र दैनका न भमपा राजिका
वल्मा राजाले प्रजाप्रतिपालग नीतिमित आक्रा दे स पदे स भद्रुदे न हे विर स व्यैवलु ई भा
नभयावेर २ मा अज्ञोऽपि आक्रा डंशवे २ मा २।४ महिन प्रहिवलु आव म प्रतिवषत २ माता
हामथरमावलु आक्रा डंशुः मप्रविति मि विना वलु स की न प्रत्कार ता हे सद्रुद्र पं जरा त्रिति मि
माहावसिक न से नले सहितगरिति मि मथरा मा फकिं जागृभनि आग्ना गम्पार तिव यता सुनि

रामा

सबुद्धते श्रीरामका हृदोशननसकिभित्तमाकषगारिकनविंतिगर्तलागा हेमहा राजाश्रव
तपाईले जो म्यामागर्त भयो सो गह्वराभति पंथरात्रि श्रुतो म्यामावसिकन मभु राजा नाको भित्तनागारि
श्रीरामदेउ प्रद भोगा गारिकन कोरि भारतल क्षणा देउ प्रद दौन गारिगया । । । सबुद्धते वतने
नामसर्ग ॥ ॥ प्रसूकारले सबुद्धताई प्रठा र्कित श्रीरामलेत क्षणा सहित गारि राज अर्प प्रच्यति
ले प्रतिपाल गारि राजगर्त भयो महा हर्ष मानले राज अर्प प्रतिपाल गारि हरु रुदा मकदिन विषय
आफ्ना नगरका यौ जव अवस्था ते ईकन हा प्रर भनि मक वात प्रति आई कन भन लागा ई हर्
मा प्रति मैले दुष्ट कर्म कसै कर्म ग्या को भी पुनः पूर्व काल मा प्रति मैले पा पग आ को भी म नर प नि मै
रा म्या रामा पुत्र मया को हेरि हरु प्रयो हे पुत्र तं पंथ वर्ष मा म सु भयो तो मन हुगु न पाई कन श्रव
त मया पदि मैले मात्रु ना को का प्र मो न द ते ते माता प नि म प निते ते सो कले प्रा ना दा डोला मै
ले म स ल कर्म हिंसा आदि पनिक सै लाई ग्या को दैन हा २ म प्र हु म्या वषत न भै कन राम का
अमा प्रति स म भयो रामका अर्प ले जोत म सु भई स भानि प्रसूकारले व स गीले सहित भै
कन नाना विलाप ले श्रीरामका बा मा सो क गारि ला श्रीरामले हर्ष ग रा ई रा म्या का भारतल क्षणा

यरा
रु

वसिष्ठ्यामादेवमुचितेयोसोकसदसुनिमनमामहादुषडित्तगर्हसादुल्लतातेवा
तंवातसोकगरिभन्तलागमात्तादसत्प्रकोपातामामहासुखधियाभवतामराजामयार
मोवातामामलभमोराजाकापामलेप्रजाकनपी।।गर्हःराजाकोबुध्रीहितमप्रापदिप्र
जाहहप्रकालैमामलमुहदःराजालेदेस२मामोम२लेकर्मनगमापदिप्रजाहार्हभ
प्रडित्तिलोलाप्रसैकारालेप्रकवप्रलोभवत्प्रामोनिप्रप्र२लेराजाकादोप्रलेमेत
पुत्रमाम्याकोहोभनिप्रसप्रकालेप्रकोसोकलेपीडागर्हमृतकपुत्रमिकनराप्रको
कारमासोकागरित्ता।।उत्तरकांडेविप्रप्रदिदेवर्तनाम।।।।जौनातंभद्रलेप्रलता
हहपुत्रसोकलेअमंतककोलतेसोकगरित्ताकोसदसुनिश्रीरामकानितमामहा
विप्रातगरिकनमत्रीप्रोहितभारतलभमगाअ२लोकरहसवैकनवदुत्याइवसि
वप्रभृतिअवप्रविश्रीरामकोरुजुरमानितंताकथावोलन्याहहमंकंडेप्रमुहल
वामदेवकसप्रकात्याप्रनजावालिजौतमागारकतिआदिवल्लताहहताइआसनादि

रामा

कनकाजगताऽनुभयोताहारयुमेव श्रीतमलेआग्रागन्ध्यावृत्ततालेसोकगन्ध्याकोकृततस
वैआग्रागन्ध्यारतिवन्नसुतिश्रेष्ठप्रतिनारदलेशुभवन्नलेबोलनकनलाग्राहैताम
तपामिलेसुसुभयाजावसःअकालतेवृत्तताकापुत्रमयुभयाकोकृतावितिगर्दयोकु
तसुनितपामिलेविभारगर्हवसःपतापुर्वमाकृतपुगविषयवृत्तताविनश्रुतको
हिदेनसर्वेलेतपामागतिनरहंथाःदुषभन्माकोदेनःमिरंविभिमेकनःअनेकका
तसमरहंदतिसत्यपुगगप्रापदिःवेतापुगमाक्षत्रिजातभयोःपुर्वकातपामाकाप्रभा
वलेमहाविरभैकनजाताभयोःमनुक्षत्रिजातभयोःतेसर्वेलाभावृत्ततादुक्षत्रिभयोःहेता
प्रसूयवेताभावृत्तताक्षत्रिकातपतेजजातदःताहापदिवापरपुगगामोःनतुपुगका
निमित्तलेप्रकपादधर्मभयोःप्रसूयकारधर्मलेसंयुक्तगारिकनकिंभीतआनदम
योःअसत्यभैकनअत्मापुभयोःअधर्मअधर्मकाप्रभावलेप्रकपादधर्महितभयोः
नसत्यवेतामाअसत्यदेनपरमापुदःलोकलेसत्यधर्मअज्ञताभिअनेकतपगध्वि

यराः
रह

तपश्चद्रुमेव सुखात्ताई पुत्रागच्छति नानादामरमुगमाधर्मकोडुइपदहिन भयोः प्रसदाप्रापुगमावैत्यते
तपश्चद्रुमेव सुखात्ताई पुत्रागच्छति नानादामरमुगमाधर्मकोडुइपदहिन भयोः प्रसदाप्रापुगमावैत्यते
भयोः हेतमतिमिले नानादामरमुगमाधर्मकोडुइपदहिन भयोः प्रसदाप्रापुगमावैत्यते
म्रागारदिद्रुमेव सुखात्ताई पुत्रागच्छति नानादामरमुगमाधर्मकोडुइपदहिन भयोः प्रसदाप्रापुगमावैत्यते
वस्यद्रुमेव सुखात्ताई पुत्रागच्छति नानादामरमुगमाधर्मकोडुइपदहिन भयोः प्रसदाप्रापुगमावैत्यते
नादकोव नतसुति श्रीरामले हर्म मानगरिति क्षमतालाई आग्यागर्तकनलागा हेतक्षमतातिमि
जाडः मेराभावाते लोकगरिति हान्याव सुखात्ताई पुत्रोध्यगारिते सवालभाको सरिरदग्ध्यग
रितैलमाताबद्धोडभतिद्रुमेव सुखात्ताई पुत्रोध्यगारिते सवालभाको सरिरदग्ध्यग
लक्ष्मणागैकनद्रुमेव सुखात्ताई श्रीरामले आग्यागर्तकनलागा हेतक्षमतातिमि
मकाविमानलाई आग्यागर्तकनलागा हेतक्षमतातिमि आग्यागर्तकनलागा हेतक्षमतातिमि
आलागाः हेतमका आग्यागर्तकनलागा हेतक्षमतातिमि आग्यागर्तकनलागा हेतक्षमतातिमि
लेससस्यद्रुमेव सुखात्ताई पुत्रागच्छति नानादामरमुगमाधर्मकोडुइपदहिन भयोः प्रसदाप्रापुगमावैत्यते

१५
अंन्यायगर्भाकोहिथियेनफेरीउत्तरदिसाहिमालयआदिमायनीहेनलागा

रामा

काविमानमाश्रीतामरागर्भभयोः भरतलभुतावाहनगरैमातामिश्रीतामराजिमादिसामागैकन
सर्वैठाडिमाहेनलागाः ताहापतिअंन्याप्रदेनकेरिदुर्वदिसमापतिहेनलागाः ताहापतिअंन्याप्र
पार्गमाभलन्माकोहिदैतताहापदिदक्षितादिसमागैकन विष्णुभलकोउत्तरभागमासहासते
वाग्यौगद्यतेससतेवरकोतिरमाग्यौगतपसितेतप्रगारिस्ताकाद्यः मोदेभिकनधर्मताश्रीता
मलेशुद्रतपसिलार्हमागमाहेतपसितिमिकोहोकाजातनैकनतपदठगर्भभयोः हेतपसि
मदसरथीतामहुंः मैलतीमादुलातपभयोः श्रुद्रतमानिमायाः तिमिलेखगर्वांदागरिकनतप
त्मागम्योकिः कावांदातेतपगम्योः तमाकल्याताहवसः तिमिकावृत्तताहोकिः प्रभवाभुनिशु
द्रहोकिः हेतपसिसकलेमोक्षप्राप्तहुनरः प्रकारतासकलेवोल ॥ ॥ श्रुद्रतपस्वीदसनेनाम
॥ प्रस्फकारलेश्रीतामलेमागमाभयोकोसुतिश्रुद्रतपसिः निहुरिकनभनलागोः हेतामश्रुद्रभै
कनठग्रतपगमाकानभमात्यसतिलेखगर्गैकनदेवताहुनुवांदागमायाः मैलेमीभावयता
लेवोमाकोहोइनः सत्यश्वर्गजितनाकनप्रस्फकारलेगमाकोहोहेतामतिश्रुद्रतपश्रुद्रहुंभयो

याग

१००

॥ श्री गणेशाय नमः ॥ अथ कलेसु कनकमयद्रुको सितभादगारिदिपायस्य काले सुद्रुतपत्विता
ईनायाको देवि ईन्द्रदेवताले अं नमः ॥ श्री गणेशाय नमः ॥ अनेकपुष्पादु विगारिदिपायः केरिदेव
ताह रुले भनता ग्याः हे राम हामि संतोक भयो हे रघु नन्दन देवा लोकता ईदुलोका
प्री गन भयो तपा गिका जेया द्यादः सो आ ग्या गन ह्वे सः तपा ईका कृपाले सुद्रुतपत्विता
ले आडिनु सके न भति देवताह रुले भनता तिव वन रुति श्री गणेशाय नमः ॥ अनेकपुष्पादु विगारिदिपायः
द्रुदे उ आ ग्या गन ला ग्या हे देवता गि रुत सवे का नै ता उ प एक पा भ मा वलता को पुत्र जे
प्रा ईकन प्रसन्न भ मा जा व सः भति आ ग्या ग्या कान भनता चो वाल भ मे ता प्र पत
आले अकाल मय भ मा को तो हे देव मे ता उ प एक पा भ मा लो वाल भ जि प्रा ईदिनु रुत
सः वलता दे उ मै ले अंगिकुत म रिस को भति आ ग्या ग्या र तिव वन रुति ईन्द्र दि देवता
ले प्रितिले संपुक्त व वन वोलन कन ला ग्या हे राम तिमिले भनता को जे तै त भ त्क ति प्राप
निकलान रु व सः अ व लामि अ ग ल्प र वि दे उ गै कन अ ग ल्प को द र्श त ग रि वा रु व भ मा

रामा

प्रज्जदि कादिस प्रताभिमा का प्रगत्पको दर्शन गति से रिमिहा ई नम गताड भनि देव
 ताह हले आमा गमा ति व न न सु श्री राम प्रका विमान साव सि गमा ॥ ताम्बु क सु प्रव ५ ५ ५ ५ ५
 ॥ ५ ॥ प्रस्रकार ले ताम्बु क सु प्र लाई मा रिक न श्री राम प्रका साव सि गमा ते सवे ला मा प्र
 ने क सिंह म गमा आ दि व सा का ते स्ता व न र ह त्मा ग्ग अ ड ल क ति दु ई प्र ने काल स म प दे स
 मा गौ लो के रि दु वै क र्कि क न ड ल का को ग्ग ह मा पा पा ला ग्ग अ ले ह ग ता ग्गो प्रस्रकार ज
 ग ता ग्गो ड ल काले म लो राजा ने म पा को दे स हो ई न श्री राम द ता हा श्री राम को ह नू र मा
 जा ड हि ड भ नि क न ग्ग अ प ति ड ल का प नि दु वै ले को प्र ग रि क न ग मा ता हा श्री राम को भ र ता
 मा न म ल्का ग रि क न ग्ग अ ले विं ति ग र्न ला ग्गो हे मा हा म ते त पा ई अ र्ग सु व ह स प ति सु
 क ति नि रु ह को भं दा अ क ह नु भ मा का त मा नि रु द दि ति प्र म्द्र सु म्द्र का नु लो ते जा ह नु भ मा
 का हे रा म न र्ग ग व त मा नि को भ र ता मा मै ले विं ति ग र्न ला ग्गो को सु नु भ मा जा व स रहे रा
 म मे रा व रु प ले वे ता ई रा म्मा का मे रा ग्ग ह अ व ते स ड ल काले मे रा ग्ग ह भ नि मी नी नि मी भ नो

यरा

१७९

१७

ॐ केति उत्काले भग्नलागो हेतुमतपानि सौ मई सुसुर्षकुवेत्यमतिरुहृत्तुआदिकां स
लेजाताहुतुभमाका मगु दोकां सता किं बित मानुदः तपानि सर्वदेवमयादिति प्रना राय
ता तुल्यदक्कात मला हेतुन बंदु माकां सले सौ मया भावति दानगारिकन आपति ति विभा
रागिकन बंदु मति डंटा दानगदः प्रस्य काले इदु मति सर्वभूतले आरागगुदै नते जले
ति जसो समस्तपापा लाई संतापदि रह्या श्रीसुर्षकुवे रमसा श्रीकृतप्राई हेतुमत
पानि मगु दोको भवन होई नतप्राई मगु देहप भौकन दुर्वल अन भलाई उग्र गन कन आ
उग्र भमा कहुन अगति को गति राजा हुन प्रस्कारा ला म सबै काज आत प्राई हुन हेतुन
मेत समर्थ लेवताई ताका गुरुते सग आले मेते गुरु भनिल वारिकु रागार कगमी मि
ति मोः भनि वि ति गयो श्रीतमले ति ड्यै को कु रास निः दसर भराजा का अनेक मंत्रिः जप्रत वि
जप्रत सिअर्थ राय मदन मुसौकः अर्मपालः सुमंत तिति रुह निति जान्नाः महा लातेस्त
मंत्रि रुहवी लाई प्रम कवा श्री किं कर्ग अउल का ति निरुह को विवा द भमा को कुरादि ति दि

संभा

उभति आगगागिकनसो आनातागा हेग अतेते लो गुरुवनासा का कतिवर्ष भनो ते ते भन भनिकन
 आगगागगाग अले भनलागो हेरा मयो य धी मा जे ते दे वि मरुदा भनोः उहिते दे वि को मे ते गुरु
 भनोः उरुका ले भनलागो हेरा मभद्र जे ले दे वि प्रस्य धी मा वु वा आ प्र भनो भोः उहिते दे वि को
 मे ते गुरु भनोः श्री रा म ले स भा मा वस्मा लोक हरुलाई भनलागो हे स भा मा वस्मा लोक होत
 मि हरु सवे ले सु न वु २ हरु स भा मा वस्माः पदि अर्म म मी दा ले कु रा ग र्ग पद सत्य सत प ले कु
 रा ग म पदि वु २ हरु स भा मा वस्मा ले का हुं द म स स भा मा वसि क न हुमा न हुमा कु रा न गति
 भु पला गि व सु दे न जाति क न पति अ भवा देष का म ना ले मु क्तार्थ क रा स भा मा वसि क न न गमा
 सह स्र गा ग पा स ले त स्ता क न वं अ न गति रा म द ह जा र प र्ष स म य स्का रा ले सा भा मा वस्मा
 हरु ले सत्य ले वो ल ग प द हे मे त्रि हो ति उ र मा को न्मा ई को न्मा ई भन भानि आगगाग र्ग भनो
 र मं त्रि हरु ले विं ति ग र्ग ला गमा हे रा म हा मा शान मा ता डल क स म्र ज तो द ग अ अ न्मा
 ई ज तो ठा न्मो हे रा म अ य त पा जिते वि भा र ग र्ग भ या जा व स स म स को म्द ल राजा हु न राजा अ

यंता
 १०२

मं त्वत्पुनः राजाले ई तत्र मा सा सना गर्नु भया पदि पापा लाह तला ई पमा पुति मा य मा राजाले प
निसा सन गर्नु हुदेन भ मि मं त्रिह तले बिं ति गप्राः श्री त मले आ ग्या गर्त क नल ग्या हे मं त्रि हो म
ने क सा ला दि पु रा ता मा क ला का दुः प थी न द्र सु र्प र्ग म य प ता ल प र्व त स्या र ज ग म त्रै लो
क प ति ज ल वा ष ड् य ति भ यो प स त्रै लो क मं त्र हु ला वे ला मा मे त नु य पु स प को स रि मा यो स
म त्त ति न हु द् प स्य का र ते ल द्मी स हि त ग रि म ता स्य स्या ले र हं द् ता हा प दि ति न ला प्र ता क ता
भी वा ष क म त उ त्प ती भ यो ति क म त वा ष यो ग्य आ वु ला उ त्प त भै क न ती वु ला ले प थी प र्व
ता दि ष्टि ग रि क न के रि ष्ट ने क म नु य आ दि ज ता पु रः मं द्र उ द्री उ र्ध्वे द्रः आ षि ग म्मा त न का
गो त्र का क र्ता क म त ले म य के ष भ द न य उ त्प आ दि भ यो ते स दे ल ले प य मा र ह न भ या का वु ला
ला ई दि बि क्रो य ग रि क न मा र्का म भ ति द्र ग रि क न ग यो ते स वे ला मा वु ला ले म हा रा स मा न ग
रि क न ग यो र पा मे आ श्री ना रा य ण ले आ ग्या ग्या हे वु ला क्मा न ति मि ले क ण उ न भ यो भ या
ए प थी मा वु र्हि क न वु ला ले भ न य ला मा हे पा मे आ ना रा य ण म य के ष भ का भ य ले रा

समा

समानभयोत्काराद्योभयोत्तारायनलेयकृत्येदनगरिकनतेसमभ्युक्तैरुभकामेदजलमा
 व्याप्तभयोः प्रस्यकारलेयध्वीभयभीतभयोकोदेवित्योमेदसर्वेतीकनतेसमेदलेयध्वी
 मात्तोवध्वीईत्यादिभनेकवृद्धाभ्युक्तिगयाः हेमं प्रिलेतेसर्वेलासाप्रगुद्धाभयोकोदेनः
 वृद्धाभयप्रयध्वीयः प्रस्कारागच्छभुकोकुराभसत्यडलकाकोकुरासत्यहोभयिध्वीभयोर्ध
 मतिभयोः तेत्कारागतेसमापात्माभनृतवभनवोलन्योग्यभुलाईदग्ध्यगारः भकीकोरु
 रुमाभफरुभतिभतिजागरागर्भापापात्माताईदग्ध्यगर्गपदं भतिभ्राजागम्यार
 तेसर्वेलासाभकासवामिलेभनलागाहेतामतेसताईदग्ध्यगर्गदेनतेसग्यभुलाई
 पूर्वकातामागौतमाभ्युक्तिदग्ध्यगरिताभगुभयोः पूर्वमाभोताज्ञाहोतेसग्यभुलाईभव
 तिमिलेदग्ध्यनगरः लोवृत्तादत्ताज्ञाभुद्रवंसदः अभिसिलभ्यागतागताभ्याताज्ञाभलाभ
 नीलादंभनेकवृत्तागहस्रशलाईदिनकोदिनभोजनगाताईरहमातेसरज्ञातेप्रकदिन
 विषप्रगौतमालाईवोलाईलेगैकनछोडसोपंभरलेप्रज्ञागम्याताहापादिगौतमाताईभो

यगा
१०३

जगताउतनिमित्तः अनेकमांसादिपक्षगणिकन्यसराजाले गौतमा को प्राप्तामा राधिदिप्राप्तिभिले भोजनपा
त्रमाः मांसदेविमत्तको व्यगणिकनभनलाग्या हेराजातेले मकनग्यगनिसकि मलाई ज्ञानभभमा
सत्याईसः अवतग्यभमा सभानिप्रापदिप्राः ताहा सोबलदतस जाले गौतमा प्रविदेउ विंतिगर्ला
ग्याः हेमनिमेताउप्राप्तिप्रसन्नभमा नजावसः मेलेतपाईतिमांससिहुगुभमाको जानिनाभानिप्राधना
ग्याः तिवधतासुतिप्रविले मज्झग्याः हेराजातेलाप्राधनले मसंतुमभयोः अवतरेमक्तहोलाः ई
क्षाकुवंसमाश्रीतामभवताभयोपदितिरामले तेरासरिमादो ईदिप्रापदिते तेप्रापमुक्तहो
लाभनिगौतमाले विउपायकलाभानि मकासवानिले श्रीरामलासुनाया हेरामप्रसकारात्मस
ग्यलाईतिमित्तदो ईदिप्रादेवितेकोप्रापमुक्तहोलाः प्रकाशतिमित्तदो ईदिगुहवसभन्या
श्रीरामलेग्यकोसरिमादो ईदिप्राः ग्यसतिरमुक्तमेकनदिवसतिप्रातरागारिब्रह्मदत्ता
जालेविंतिगर्लाग्याः हेपरमेअश्रीतामभ्यंशतपाईकाप्रसादलेमेराभिः योनिमुक्तगताईदिग
भयोभानिअनेकलुतिग्याः । ग्यउलकोनामसर्ग ॥ ॥ ताहापदिदेवताहहसवैताना
प्रकारकाकारभमावसिजकिप्राप्ताश्रीतामपनिपुष्पकमाताजगर्भैकनभगालदेउग्या

रामा

ताहा श्रीरामपुष्पकवाहक हिं कन आत्मा ताई न मत्वा गमाः ताहा ते जते जा बल्य मान गति रहनु भया काम
गत्वा लेपनि श्रीराम ताई जो ड सो प मालि पुजा गरिकन आशा गमाः हे राम कु सुत ते आउनु हुं दु किः अब
तपाई को दस न पायारः मेरा म हा म न म भयोः तपाई को दस न पाउना कन व हुते ड सुक ग रिर ला आ म
व दस न पायार मेरा व हुते आ न म भयोः हे राम ति मि ले भु प्र ताई मारिकन व सता लाई ड आग न भयोः
हे राम अज को दिन मा आ हा वा स ग रु व सः जो ति को दिन मा ति मि पुष्प का मा व सि जा रु व सः हे राम
प्रो भ भार ता वि अ क सी ले ते ज म प्र गरि व ना इ ता आ को ति मि ताई ले डः प्रो म हा ड ल भा आ भार ता ति मि
लाई ति रु व सः म मा म हा मे न श्रीराम ले भु त्रि म न स म ति कन आजा ग र ता ग्या हे भग व त म ग
त्य प्र ति ग र ति रु व स ता ज ति लाई दोष दे न भु त्रि प्र जा त भै कन प्र ति ग र ता क सो ति रु व न प्र लो प्रो
व सता लाई दिं द्यः प्र का र ता त पाई ले पु र्व क आ ह स रु ग व सः पु र्व काल मा प्र ले म्भी दा द्य कि दे न भ
नि आजा ग मारः आ ह ले भु गि र ता ग्या हे राम पु र्व मा स ले पु ग वि ष मे व सता म प्र दः राजा भ न्ना को
दै न दे व ता रु क को राजाई द्र त माई दि या ई द्र न नि दे वा दि प्र जा स म स का ता जा भै र ला ता हा प्र दि म रु
आ दि स म स प्र जा आ ई क न भ क ता ग्या हे व सता स म स दे व ता का राजाई द्र म माः अब हा मि ले प नि

रामा

१०४

राजा लार् प्रजागारिक नमि साप देह रुना कनहा मिह रुताई पति राजा वनाई दिनु रुव सुः राजान भैक
नहा मिह रुप निव लु रुन्या देन भानि विंति गम्याः ति मरुष्यो प्रजा रुह क व मन सुनिधु सल्लेधतु
लोकपाल बोलाई आशागर्न लाग्याः हे लोकपाल होः ति मिह रुभा राजनां स मा भतु भगिगारि दिनु प्रमो
भन्या लोकपाल भारजनाले आ फगु २ अं स भार खंड को एक विरु बुला को आ म मा रा वि दियाः ताहा
ब्रह्मपाले तिलोकपाल रुह को अं स लिकन अ पना म राजा सु वि गमार भनलाग्या हे प्रजा हो ति मिह रुता
ई प्रो सु पना म राजाले उ भनि दियाः ताहा ति राजाले ई प्रका अं स ले प्रथी मा आ शा भलायाः व रुन का अं
स ले ति राजा का सरि पृष्ठ भैक न सरि ता वृथी मान भयोः कुवेर का अं स ले द्रव्य मान भयोः प्रमा का अं
स ले प्रजा रुह रुताई उं ड प्रसादा ग्याः हे राम भार लोकपाल का अं स ले प्रो राजा रुह जात रुदः प्रस्कारा
प्रो अ भाराले उ भो नि आगल्ले आशागम्याः ताहा श्री रामले आशागर्न लाग्याः हे अ गल्लत पाईले
नो आशागर्न रुदः सो ग रुह भति कन श्री सुर्म को जल्लो ते जले प्रका स भया को दिया भारा दे वि श्री
मले अ गल्ल दे उ विंति गर्न लाग्याः हे अ गल्ल्यो अ भारा अति अ दू तले ते ज प्रका स भया को ते तो मनो
रु अ भारा त पाईले का हा लिनु भयोः रु स ले दि प्रो अ स र्जे भनि विंति गम्याः अ गल्ले आशागर्न लाग्या

॥मा

हेतुमयो मया को कृतमक हं दुःसुं गुरुव सपता पूर्वमात्रेता युगपद्यि द्वापरयुग आधो रते सयुग
 मा मैल देव्या को क हं दुःसुन यो कृतमहा अदुत मति अगत्पत्तये आमा गप्या ॥ ॥ इति श्री अ
 आतात मय तो ७ मा म हे अर से वा दे ७ त र को ते अ मराण प्र दो ना म सर्ग ॥ ॥ अगले ७ वा व
 हेतुम मय सुं गुरु व सः जे त युग विषय मा प्र ७ मा ला व न मया को द म हा अगो ना म ते क पं दि ह ह को
 स म पति न मया को लो व न का जो द म मा स प जो ज न बि स्ता र द ते स वे ला मा म त मा ला ग रि क न अ ने क
 क थी मा मा मा ग रि क न हि मा को वे ला मा लो अ रा ण मा गै क न अ ने क कं त गु ल फ ल मा म रा दि म
 मा का दः के रि य क जो ज न म मा ता ले यो ग प्र कृ त नी प नि म मा का दः अ ने क गु ल म रा दि पं दि प नि म
 स प्र कृ र ती मा द के रि य स प्र कृ र ती मा अ ने क प द्मो ते ल प नि प्र का स म मा द हेतु म मं द्र ते ला म हा
 व न मा म ग दि पं दि ह ह यो ग प नि दै नः प्र कृ र ति मा द द दे व ता हा मे रा म न मा अ दू त मा नि प्र का
 ति को ज ल जं तु हे रि क न जां दा जा वा लो स ते वा को स मि प मा म हा अ अ म यो ग मै ले दे व्या ते लो प्र
 णा अ म म यो ग प नि त प सि ह ह थी म नं ते सै ठा ७ मा प्र कृ र ति हे रि क न मै ले वा स ग मा ता हा प
 दि का ल रा त्रि को स म प्र मा वा स स ग रि क नः प्रा न का ल को स म म म जो र म गै क न म स प्र कृ र ति को ता

यगा
१०५

मा हे रिता ते सप्रकाशे हर्मजायौ न मृतकपुरुषलाई मैले देखाः पुष्पसहित सते वराको तिरमा जिउदे
 रलाको जस्तो म हा सो भाषा मानले रलाको हे राम प्रसन्नका लो रलाको पुष्पराशि देखि मैले मुहूर्त मत्र
 प्रित्ततगमाः जिवन्मुन भमा का ण्ड मा ते स म हा भमा कवन विषम ते सम त क क सो भो भो भति म
 हा अद्भुत मानिक र मा ला ते स वेला मा यौ न देव तुल्य पुरुष प्रभु सत सु प्रसले सहित गति आमा
 को मैले देखाः अनेक दि अश्म प्रसले नाना गित नि त व ला दि ग र ई क न विमान मा वसि अका स वा द
 आई क त ते स प्रपु क पुरुष को आत मा प जा प दि विमान वा द वा हि हे राम ते स पुरुष ले लो म प्रक
 को मा स व दान गमाः संतुष्ट गति भद्रा गतिक न भद्र मा ना दि ग ति विमान मा वसि लो पुरुष मा धि
 ग प्रो त स वेला मा मैले भमा हे पुरुष ति मि को हो ति मि देवा तुल्य हु न्ना ले ते लो क त सित भ भद्रा
 व सु क सो ग रि प्रा न भो ति मि का हा व ला हो य लो भव ता क सो ग रि भ सो क्रा ति मि त ले ते लो भो
 हे विर पुरुष ति मि ले लो आ हा ग मा को का हे तु ले हे पुरुष लो हे तु मा ला ई सु ना ड नु प्र द भ न्ना रू ति
 स पुरुष ले भ न्ना ला मा हे अ ग त्य का म त नि मि ले ले सु प्र दु ष ड्म प्र सि भ भो प्र रा पु र्व मा वि द भ दि स

* हे राम त्यो स्वर्ग वाट आउ न्ना पुरुष ले मेरा वचन सुनि हा त जो रि क न भ न्ना ला मा हे राम ये स प्रकार ले मैले भन्या र २

रामा

की राजा महासुप्र श्रीवसुदेवना की नाम त्रैलोक्यमादनि प्रस्थात तिताजा का स्त्री इदं प्रते सुतजा का जे म
प्रमेते ता म सेत हं मे ता प्राता सुता नाम मे राविता म सुभमा यदि प्राज्ञा हा ह ले म लाई तस्य भी से
कदि प्रा मैले पति अर्प म जित न्याय नि तिले प्रजा लाई प्रतिपाल गति ला हे अ गत्य सु क व स घ स
प्रका लो हं दा सह स २ वर्ष यदि मैले पत मा भी मित ना ग्याः क तिस म स तस्य भुक्त मा न ग रि हं भ
नि मो महा सु गो भावन मा आ ई क न वो प्र का ति को ती मा त पा स्या ग र्ग मा ना हे महा सु ने ति न हा
जा व स र्ध स म महा द ह न त पा स्या ग रि हं भ नि क न मैले प्रा त त्या ग ग रि क न म व स लो क मा
ग यो हे अ ग त्य म व स लो क मा व स्या ता हा म ला ई भु आ ले पि डा ग यो ई श्री मा म हा क क भ यो
र नि भुवन का षे क व ला दे ७ मैले विं ति ग यो हे व स ता प स्तो भु आ क ष न भ यो को षा ७ मा
म ला ई अ तं त भु आ ह षा ले पि डा ग यो मे रा का पा प ले प स्तो भ योः अ व मैले का षा न भ नि
विं ति ग यो व स ले आ श ग र्ग ला ग्याः हे रा न न ति मा स रि त मा ७ तं ति भ यो को मा स ति मि ले षा
नः हे रा जं ति मि ले आ फ्रा स रि त मा ग्रा ष ग री त पा स्या ग योः प्र का र ता ति मि ले आ फ्रा स रि
अ मैले भ भ ग र्ग अ फ ले ते प्या को क दो को फ ल भ दो ग र्ग प र्द द भो भु क ला ई ति मि ले भी

यरा
१०६

आदिचेनौ आदुलेमात्रावायो प्रस्कारतामिति अतएव तपा नलेतु विन भया को हो अवस्था प्राप्त
को मां सभ दोग गिर ह कति सम भया अगत्य मरु प्रवेष्टु ते सवना मा अडि कु भया सम ति अग
त्य कदर्शन मा प्रापयिः तमो प्राप मो धन होला भ निवृत्ता ते आग्रा गत्याः हे अगत्य वृत्ता का आ
ले मयस्त्र कार ले ला को अनेक काल भयोः प्रस्कारता ते अनेक काल सम भया रा प नि यो मे ताप
व को सारि क्ष प्र भ येनः हे मुने अव मे त भा ग्या ते त प्रा नि का दर्शन प्रा प्राः यो दु ख ना सि दि सा
भ प्रा जा व स त प्रा नि वि न अरु क से ले मे रा य स दु ख ना सि दि गु सा म र्थ हु आ दे न हे मुने यो
उत्तमा अभा ता त प्रा ई ले ति गु भ प्रा जा व स हे मुने म दु खी ला ई उ आ ग र्ग भ प्रा जा व सः भ नि वृत्त
लोक वा अ आ उ ना अत ले म दे उ विं ति ग योः हे त म नै ले त न का व ध न सु ति अ ति क ह न ला यो र मै त
ह न्याः हे अत ति आ म त मा जो मिं त ना ग योः सो हो ला त था लु भ नि मे ले अ भा ता लि प्रा वि ति के
ते स म ल क स रि त त द तो मा ना स भ योः यो दे धि क नः त जा रि छे अ त ले म हा ह र्ष मा नं ग कि न
भ न ला ग्रा हे म हा मु ने त प्रा ई का प्र सा द ले मे ता प्रा मा मु क्त भ योः भ नि क न ते स ता जा वृ त्त लोक मा

रामा

गमा होतम दुस्य ओ राजा ते ते सर्वे ला मा मलाई दिमा को यो अभारा हो होतम यो महा को तु क द संत
 विद न दे स को राजा ओ तले मलाई यो अभारा दि क न ति ति आ प दे ह जे गमा ॥ ॥ ओ तो पा वी न नाम
 ॥ ॥ प्रसू का ले अग ल्य ते अद्रु त क था क लाः ति क था सु ति श्री रा म को नि त मा अद्रु त मा नि के रि वि
 ति गर्त ला ग्याः हे अग ल्य ते स र्ग हा आ यो रः अ रा प व न मा र लाः ता हा स म ल्य वि को अ से त आ ग ल्य
 अ धि ले के रिः आ शा गर्त ला ग्या हो त म स ल्य पु ग माः म नु रा जा त न का पु त्र ई बा कु श मि ना म पु त्रि
 ति म नु रा जा ते आ फे ना पु त्र ला ई भ क ला ग्याः हे पु त्र ति मि ला ई रा म भी से क दि द्युः हे पु त्र ते ले प्र स
 रा म माः न्या प्र ति ति ग रि प्र जाला ई वि धा रा ग र्ग प द्यः जो अ प्र रा यो द ल्य स ला ई ड ड ग र्ग जो अ
 ई द त न ला ई ड ड ग र्ग प्र सू का ले न्या अ न्या प्र वि धा रा ग र्ग राजा ला ई स्व र्ग हु द्य हे पु त्र नि
 ल प्रि ग रि ड ड ग र्ग ला ई अ र्ज वु श्री ले ला भ निः प्र सू का ले आ फा पु त्र ई बा कु ला ई भ नि क न म नु रा जा
 ले आ फे ना पु त्र ला ई रा म भी से क दि क न स मा श्री आ न ग रि क न स्व र्ग ग माः ता हा प दि ई बा कु रा जा का
 सं ता ना भ प्र त रा ज वं स क सो ग रि वु श्री मा न ग ह भा ति धि त न ग रि क न ना ना क र्म ग माः सं ता न का नि मि

 परा
 १०७

तले अनेक पुत्र दिये गये १०० भद्रो प्रसन्न कार गरी ईश्वर राजा ले देव तुल्य पुत्र सप्रवर्ण मया सा हिला पुत्र
ई ईश्वर राजा ले नाम कर्म गमा तन का अंकुत वु औ आ विद्याः प्रसन्न कार ले लो नाम उड भद्र भति ईश्वर
जाले आ प्रा पुत्र को दो प्रन दे विनाम कर्म गमा ते स डं डाला ई विष्णु न प्रवर्त मा तन दीयाः लो डं डाला ले विष्णु न प्र
वर्त को मुनि महा न गाय ना पाते स को नाम प्रवर्त भति नाम कर्म गमाः मुक्ता आ र्थ प्रो हित गति न म हा
हर्ष ले अनेक का ता प्रार्थित गमा ॥ ॥ मधु सन्नि दे सो नाम सर्ग ॥ ॥ अगल्य मुनि ले श्री राम लई के
रि का सुता वरु ~~म~~ कन आं भै गमाः होत म प्र कार ले डं डाला ले अनेक काल स म तन गति ता ता हा
अनेक काला ग मा पदिः बैर मा स मा सुक को अ म मा गमाः ता हा अति ह प्र वं त सुक को कं न्या आ म मा
धम ता गति हि जा को वेला मा डं डाला ले दोषि ड म ति डं ड का म ले पि डा ग र ईः कं न्या को स मि प्र मा गे कम भ
न ला गमाः हे कं न्या ति मि का हा वा ऽ आ यो क स्की पुत्री हो कान भ न्याः म ला ई का म बा ता ले पि डा ग र गोः ॥ सु
क का पुत्र ले म ल ला श्री न होत जान म ला ई जान्यो न कि अने प्र सुक को जे व पुत्री मे रि सा म अ व जा हुंः होत
मे रि मि ता मि आ ग र हु न मे रि मि ता को सि ष्य ति मिः प्र सा मा ते लो क रा ग मा को मे रि मि ता ले आ हा पा प्रा
ति मि ला ई ड प्र दि न्या दंः मे रि मि ता अ क ले को अ ग मा त्रै लो क प मि द ग र ग र सा म र्थ दः भ मि र ति व व न

एमा

सुनिडं डराजाका माहा उल्लत भैकत प्रा र्था गार्तलाग्नाः हेकं न्यामता ईका मले पिडाग्नाः ल्पकारागा मुकलैम
 ता ईया सुकै गते सह देवि मे ते वितति मि दे उद्व भयो भनिक नवला को ले क्रिडाग किन डं डराजा आक्रा
 नगरमा प्रकिंग प्राः ताहा पदि अक्रको प्ररी आश्रमको समि प्रमा सो ईकन रति ॥ ॥ अक्रना प्रमा र्थनाम स
 र्ग ॥ ॥ ताहा पदि अक्रस्नात आदि निष्प कर्म स कुरु भैकत फि रि अउ अक्रा प्ररी अक्रना प्रात काला को
 सम प्रमा अक्रता को किर्ता रसा को जला कं न्या ला ईः मग भंग भया को देविः अक्रते त्रे लोक सु अ दग्ध गती
 भन्ना है क्रो अग रिक न भन्ताग्नाः हे सि ध्या डं ड मुदी र्थ दसि प्र तिसम को अकार्मा गती ते लो अक्रोर
 विप्रति होलाः ते ते दे सका लोक रु त सबै का प्रति विप्रति होला हेरः आ गो मा हात हा न्या र्ग ग नी ते स पाप
 ला डं ड ले ते ते तिसम गग नी कर्म गरि स अ व ते लो सम स ता प्रमा प्रा अ व वि भैकत डं ड प्र भति सबै
 म रि जा व सः ते लो ता प्र स प्र जो ज न मि त्र व ल्मा जिव ज नु सबै म सु रु व सः भनि प्रा प दिक न के रि अ
 न्ना सि ध्या रु रु ला ई भन्ताग्नाः हे सि ध्या ति मि रु रु ला ई सबै डं ड को ता प्र मा नि व स भनि आ शाग्ना
 रः ति अक्रा ग रु को व न सु नि स म स्त सि ध्या रु रु डं ड को ता प्र स प्र जो ज न भू मि दा डि आ ई क न अ रु

परा

११८

अगा मा अमवना ईरसाः ताहा पदि आफा पुत्रि अवजा लाई आजा गमः हे अमवजा अवतय सखा अम मा प्र
कजो जनविस्तारः पुष्पाती भैकनः तैले भुक्त मा नगरः तस ते र भ मा पदिते ते तिर मा वा सग मी हत को
प्राता बां भो स भ नि मा शा गमाः अवजा मा हा दु बले पिडा गराईः पुष्पाती भैर हीनः ताहा पदि डंड को
ताहा मा डंड आदि जिवजंतु प्र भ ति मा शु बु धि भैकनः सर्वे मायाः हेता म डंड अ म भि भ प्रो र डंड का
रंता म प्र सवन को ना म भ प्रोः हेता म प्रो वृता त सर्वे ति मि लाई सु ना ई स कोः हे विरः अवति मा हा मा सं
आ ग र्ग वे र भ प्रोः हेता म ति वृत्त वादि प्र भि हत सित सं गै भैकन सं आ क र्ग र्ग क र्ग क र्ग जा गृ ह व स ॥ ॥
डंड आ प्रो ना म सर्ग ॥ ॥ ताहा पदि प्र भि हत का व न म सु तिः श्री राम ले स आ ग र्ग क र्ग अ ने क अ म
ग ले सं प्र क्त प्र कार ती मा जा गृ भैकन सं आ ग माः ताहा सं आ ग र्ग भैकन अ ग ल्य को अ प्र म मा कि
र्ग भैकन प्रोः ताहा अ ग ल्य ले कं द प्र ल फल दि अ ने कः श्री राम का आ ग मा ता वि दि या ति दि या को
प्र ला दि सर्वे श्री राम ले सं तो प्र ग रि भो ज न ग माः ते स दिन को र श्री मा सु बले ति प्रा ग माः प्रांत काल भ प्रो
रः ति ल्य क र्ग ग रि स कि क न अ ग ल्य का आ ग मा जा गृ भैकनः अ ग ल्य लाई न म स्का र ग रि विं ति ग र्ग ला

श्रीरामकाहजरागया ताहा श्रीरामलेआदावमलावीलानाकनलाग्याः हेभातलक्ष्मणावृत्तलगाकाप्रकप्रकको
कार्प्यमैलेगारिआईसकोः अवमेतेअर्गगर्गकोवादाभयोतिमिरुहलेकाभंदौअनेकलोकहलेप्रज्ञाकि
नस्वर्गपामोः प्रस्कारातामैलेपतिप्रज्ञगर्गकोवादाभयोः तिमिरुहकोमिन्नमाकसोदभनभनिआशागर्गभयो
भातलेहातजोकिमश्रीरामदेडविंतिगर्गकनलाग्याः हेमहाबोहोतप्रातिपरमअसीलाहुहुंदुधप्रध्वी
प्रतिष्ठागारिआषगुभमाकोप्रतिप्रातिसेयोहुंरुतपाईप्रसस्त्रीपराक्रमिप्रध्वीमजतिभमाकोसमस्तप्रा
कोताजाहुहुभमाकोः समस्तजगसांसारकात्यामिहुहुभमाकाः तिप्रज्ञतपाईलेगर्गसाभंधद तिप्रज्ञा
गर्गभमापदिप्रध्वीमजतिभमाकाप्रतिरुहमात्रदेप्रहुमादः प्रध्वीमासमस्तप्रातिरुहकागतितपा
मिहुहुपरापूर्वमाइंद्रलेराजसुप्रज्ञगर्गभयोहटेकालासमप्रभुअभैकनअनेकदेवसुकाभोप्रभयो
हरिअद्राजालेगर्गमाप्रनितैसेभयो तिप्रज्ञविश्वकर्तादः समस्तप्रातिराजाप्रजाजिवजंतुआदिअने
कधोप्रहुंदुः हेरामतपाईसमस्तप्रातिकोगतिहुहुभमाकोः प्रस्कारातातपाईलेमिंतनगर्गभमाजावसम
निभातलेविंतिगयातिवधनसुनिश्रीरामकोमनमाहर्षिगारिकनभाततलाईअलिंगनागारिक
आशागर्गलाग्याः हेभाताभाततिमितेभन्याकोहोराजसुप्रज्ञगयापदिअनेकप्रातिरुहकाप्रहोताभ

रामा

न्याकाकुरानिअप्रसोः तैलेसवधवतावोतुगभप्रोः हेभरतमैलेयसपध्वीरधाग ताडिमितिनिअप्रसवयनति
 मिलेमेराप्रगतमावोमोः मोतिमिलेनिसेप्रगारिबोलाकोबननमैलेग्रहताअवसगहतातिमितेभन्याको
 जस्तौराजाकापामअर्मप्रजाप्रतिपालगर्गप्रजनुत्पहोः अयप्रसवधतामैलेमाओः भनिअजागर्गभप्रोला
 कालभगतालेबिंतिगर्गलाग्याः हेभ्राताश्रीरामतिप्रसोमेअप्रजगर्गभप्रोः जावसः तपानिप्रतापहुगभप्रो
 कोतादुः तैप्रमितेप्रतिमितनागर्गभप्रोपदिः गर्गभप्रो जावसः प्रतापुर्वमा ईदुलाईवसाहत्यालाओः ईदु
 लेप्रतिप्रजगारिकनवसाहत्यामोभनगर्गभप्रोभोः हेरामः पूर्वकालमादेवासुसंगमाभप्रोमावृतासुरदैव
 दैवप्रवंसमाजातभप्रोतेसवृतासुअर्मजुयुध्रीवंतदुः तेसवृतासुलेअर्मतेपध्वीप्रतिपालगभोतेसले
 एअप्रतिपालगदीमापध्वीमातालेप्रतिप्रदूरितुमाफलादिअंनपनिवषतादिअः प्रस्रकारेरा
 अगारिकनप्रकदिनविषयेः वृतासुलेमितनागभोः प्रसाप्रमाकतिकातसममृक्तमानगसम
 कतमास्यागर्गजाडभनिवाहादाडिमाफुप्रगलाईदप्रभीषेकदिकनवृतासुलेदेवताहृताई
 मलासंताप्रागराईकनतमास्यागर्गमासमाः प्रकाराकावृतासुकोतप्रास्याहेदेवताहृतासमा

मरा
 ११०

गरिकनतेजोम श्रीनारायणदेवविंतिगर्निकायाः हसुरेष्टतयाईकोभरणा मः हा म्रादवको विं तिग
र्न आयाः महाधर्मोलापराक्रमिव असुरताईदिगार्गहा म्रा असवेद्य ते स असुरते महातपाग
योः ह म्रा उपरसपाईको प्रियः तिभवमयाका निमित्ततपाई त्वापि हुगुहुदः भानिहा प्रिसवेलेमि
हाईरहंथाः प्रकाशम् ॥ जगतसंसारकादवना सनाको अतन मयाका तपाई प्रकाशाः हा म्रा
प्रादया प्रसन्न मया जावसः भानिदेवता हहले श्रीनारायणदेव विंतिगर्न गया ॥ ॥ वतुवभू
प्रिनीम ॥ ॥ प्रकाशाले लक्ष्मणाले विंतिगर्न्याको वननसुनि सत्रुमर्दनगर्न्याः श्रीगणेशदेवतासु
रकोकुराप्तेतिभन २ भानिआ ग्याग्याः लक्ष्मणाले विंतिगर्नलायाः हेराग ईद्विदेवताकावन
नसुनिः श्रीविक्रमेशा गार्गलायाः हेदेवतिमिहहले मयाको कुरा हो वृतासुरको रमेतामि
मभवद्वृतासुरलेमदेउद्रो हा म्योः तैपनिमैले सहानप द्ते सला ईमैबके ती गार्गदे नअ
वते सो मया पदि व्यागत वृतासुरकागार्गको मुक्तिमात्रमकहं सुनः हे ईद्विनेतामं सतिनमं जा
ह ला प्रकमंडतिमिमा सरिरमलीन भैरहं दुः प्रकभाग मकराहं दुः प्रकभाग पृथ्वीमादद

रामा

नौ होलाः तिनाभा गतिना ठा उमा वसिक नः वृत्त सुरलाई माहिता प्रतिश्रामा भ मोः ति वन सु नि स
 मत्त देवता सेः विंति ग न ला ग मा हे वित्तोः तपा मिलिते सो ग नु मे के न प्र स न भ मा जा व सः भ नि विंति ग
 मोः समस्त देवता विदा मे के न ईद्र स हित ले वृत्त सुरः ले त पा स्या ग मा को ठा उमा हा अ रं त प मा
 ग मा ता हा त प स्या ग रि र ला थाः वृत्त सुरलाई ईद्र ले दे व नु भ योः त्रै लो क सु आ ग ता स ग ला भ न्या
 को उ सौ रु न्याः ते स्त प्र सुर मा षे वृत्त सुर क न दे विः ईद्र दि दे व ता का म हा मि ता भ योः अ व क
 सो ग रु व्या प्रु कि ले ते स ला ई वं अ ग ह भ निः म हा मि ता ग रि र लाः ते स वे ला स ह ला थाः ईद्र ले
 ड वै ला ता ले व ज रि क न वृत्ता सुर को सि र माः ता कि प्र हा र ग रि दि याः का ल डं त ड स मा ना ति व ज मा
 ठा जा व स मा न ले गै क न वृत्ता सुर को सि र दे व न ग रि दि याः ता हा प दि ईद्र फ कि जा दा वृत्ता सु
 र ला ई मा भ्या को वृ ला रु न्या ईद्र ला ई ला ई ला मोः ते स वृ ला रु न्या ले ईद्र ला ई मा ला दु बि दि यो
 ता हा प दिः अ गि प्र श्री ति दे व ता ह रु क से ला ई दे वे नः स वे को मि त मा मा हा सं ता प मे के न भ
 ना रा य ता दे उ विं ति म न क न ग मा ता हा श्री वि सु ला ई स म स्त दे व ता ले प्र द क्षि ता ग रि क न विं ति

यण

९५५

गर्भलाग्याः हे परमेश्वर नारायण ताः तदा ईः सप्त सप्त सप्ता को प्रभुगुणभया को हे देववृत्त सुलाई प्रतिमा
गुभया को तदा ई को तेजस्वो हुनः श्रवते सलाई सप्ता का वृत्त सप्ता ईद्र देउलि प्रभयोः प्रकाशताते स
प्रसक्त सप्ता वाः ईद्र लाई मुक्त गता उगुभया जावसुः प्रतिविति गम्याः तिवदन मुति श्री विलुते आग्यागर्भ
कजलाग्याः हे देवता तिमिर हत सर्वे लो ईद्र लाई यज्ञ गता उः तिमिर मे यज्ञ गम्या यदि ईद्र सप्ति को
लो वृत्त सप्ता मुक्त ई कन देव ईद्र होलाः प्रतिमाग्यागर्भ कन श्री नारायण नमः तथ्य नमः ॥ वृत्तासु
रुध्वंता सप्तर्ग ॥ हेत सप्त सप्ता पराक्रमि वृत्तासु सारिक नव सप्त सप्ता ईद्र देउलि प्रभयोः वृ
ध्वी साः नदि ईत्यादि सप्त सप्तः मुक्तिगम्याः लोक को प्रतिमा हा संता प्रभयो वृत्ती मय नारायण संता म
योः प्रसक्त काले संता प्रभया को देवि देवता गता साध्वे गता भूवि हत प्रभू तिले यज्ञ को सप्ता
मलिकन श्री नारायण ताले आग्यादि या को जसे ईद्र तिल प्रभै रहगुभया को गता गौ कन ईद्र को प्रतिमा
स्यापताग्या विद्यान जसे मय मे यज्ञ गम्याः प्रसक्त काले ईद्र लाई वृत्त सप्ता मुक्त गता उनाति
मित सप्त सप्त देवता ले यज्ञ गर्भ प्रभोः ता हा ईद्र लाई वृत्त सप्ता ले दाडिकन वृत्त सप्ता ले मय लाग्यो हे
देव भव मा को हा वृत्ता हो मयोः देवता हत ले ईद्र मुक्त मया को देवि सर्वे लो हर्ष वितगति मय

सति

रामा

गताः हेवृत्तस्तथातदनु भगि भैकन प्रथम भाग मूलमावस दिति मागव आ मावसः नृतिप्र भाग ली
 कार ज खेला मावसः धनु भ भाग ति वि ह ह दे उ प्र सं गा ग मी प्र ह प्र दे उ व सः भ ति दे व ता ह ह ले आ ग्रा
 ग म्या को सु तिः वृत्त ह म्या ले ई द्रु ला ई दौ डि ग म्याः ता हा प्र दि ई द्रु व स ह म्या वा ट मु क्त भै क स्व र्ग ग म्या
 ता हा ख र्ग र म्प्र ति प ली ग रि क न स म स स सार ता ई उ व स म ग म्याः हे ते म ई द्रु को व स ह म्या
 सु द्धा ति य ज ग रि क न स ह भ्योः प्र का ताः त पा ई ले म्भु ने अ म्भु ग र्ग म म्या जा व सः भ ति ल द
 म ता ले आ ग्रा ग म्याः ॥ ॥ ल द म ता मा गो ना म स र्ग ॥ ॥ म्भु कार ले वि ति ग म्या को सु वि द भ न सु नि
 श्री रा म ले ह र्भ मा न ग रि आ ज ग र्ग ली ग म्याः हे ल द म ता ति मि ले भ म्या को क रा स ये लेः हे ल द म ता मे ले
 सु ति रा म्या को क रा सु न द्रु व काल का वा हि क दे स को क र्द म्भु ग्रा को प्र व ई उ ना म रा ज मा हा अ मी
 मा ति ई उ रा ज ले स म स व धी आ फ ना व स म रा म्या को प्र ज ह ह स ये ता ई आ प्रो प्र व व त ग रि
 रा म्भे ग म्याः ति रा ज ला ई दे व ता दै व रा धा स ना गः म धा गं अ र्वा दि ले प्र ति प्र ज ग रि रा म्भे ति रा ज
 का भ प्र ले ति रा ज को अ ग र्ग त भ ति इ ले प्र ज ग म्या को ह नः मा हा अ मी मा प्र ता पि रा ज प्र क्त

याग
११२

लोमुत्तमसाधु श्रीनेत्रस्थितिराजैवमासमाश्रयेकसैनावाहनादिसहितगतिविनयाः सिका रगयाः ता
साधनविषयः अनेकसंगसुकतादिजिवजंतुसहस्रा २ लोई साया मयमातृपुत्रप्रनतः दसहजारमगलाइमा
याः ताहाए सुकारलेष्ये लिंकननां दाआं दाकुमारगुता मयाको ठाडः सखनमागयाः ताहापार्वतिकोषे
लनागिमिसः अनेकगतापारिप्रदादिगतासर्वे अस्त्रीरुजगताइषे लिंकनरहनु भईनः तेसठाडमाईइरा
जाः अनेकलाई सादिकनया ७ दाः जोवनसाधुधादिजिवजंतुसमस्त आकुपतिआफ्री समस्तसे नप
निल्लीरुजमयाको देषि का मया मनि मितनागतिः तिइराजाः परमेश्वरी काबधनमागयाः ताहापदि
इराजाले परमेश्वरी काकी मडाका तलो मनि जानिः साहा मयले शासनातगारिकनः अवमकसोग
तमनिमिताईरुजधारणा गरिरहनु मयाकोः श्रीपरमेश्वरमाहादेव देउसरागतिगयाः ताहा
कुदेउसरागामयाको इराजाकन देषि परमेश्वरः हासिकन आशागर्नलागाः हेइइउरुहवा हि कुरुअत
मोतेतेजोबांधा धः सोवरमाग मनि आशागयाः इइले सो क संतापगति अरुवर मलाई का प्रयोजनम
निमिताई परमेश्वर देउवरागामाजिकन के रिपार्वति देउ गै कनन मस्कार गारिकन विंति ग नलागा

रामा

हे देवि मेरा उपाय दया प्रसन्न भव जावसः प्रतिविंति गम्याता ता पा वंति ते राजा को मन को बांधा
 निकन राजा लाई आशा गरिहः हे ईश्वर दिना को आया मान मे ते श्री कादः आया पर से पर को हुं
 प्रसकाराः प्रदेउ आया को वर माग भति आशा गरिहः ता हा ईश्वर का मन माः सुदुत मा नि आया ता
 प्रहस हुन मा उ भति प्रिता ई विंति गर्त लायाः हे देवि त्रैलोक्य मा प्रतिः उत्तमा सुंदरि श्री मै कन
 महिना दिस सः रहला भया लति व भन सुनि पा वंति ले आया गरिहः ते से हव सत था सु भति आशा
 गरिहः हे ईश्वर प्रहस भया पदिः श्री भया को न सं जो सः श्री भया पदि प्रहस को न सं जो सभ
 नि आशा गरिहः हे लक्ष्मणा कर्द म प्रहस दिन सं सः श्री भयोः महिन दिन सं स प्रहस भयो
 ॥ ॥ ईश्वर पावानं ता स सर्ग ॥ ॥ प्रस्रकार का भ म त क था सु नि क न भ र त ल क्ष म ता दु वै ले अ
 दु त मा नि क न विंति गर्त लायाः हे त म विस्तार गरिहः लोक था आ मा ग न भ या जा व सः हे त म जो मा हा
 को तु क दं जो ना ईश्वर ता श्री भया का क से वे हो ग न्योः प्र ह स भ या जा क से २ वे हो ग न्योः भति विंति गम्या
 रः श्री त म ले आशा गम्याः हे भ र त ल क्ष म ता सु न ता हा प दि से न स हित ले ति ईश्वर राजा मा हा सु न रि मै क न

मरा

११३

धनमा मा मातागारिनावायुदादिगललाताहेरिकनः समस्तवाहनप्रवृत्तकोनिकटमाः चादिसमस्तस्री
जगलेसहितगारिप्रसूकाले ममा मातागारिजांदाजं वा जलजंतुस्यसंप्रकृत्यो पप्रकारनिदेविभाह
पुत्कारणीमाया प्रातेजलेजा मत्स्यमातागारिः जौवनकोवैसमातप्रसागारिरत्नाकायुधलाईतिई
उलेदेविः हेभारतः तिईजला मीनगोकजलदो मगारिः प्रसूकाले समस्तयस्त्री जगलेसहितमेक
नईदुलेजलदो मगयाकोयुधलेदेविबुधलाईकामलेपिडागयोः मालाईवस्यगार्तसकि
तपासायादिबुधकोमलाभिताभयोः देवकन्याको ममा मतिमुदरिअस्त्रिदः जोकोतोत्रैलोअमाप
नित्योसमानस्रीदेनः भानिजलवायुः स्थलमाआईकनईडकोः वाहुजनासभिलाईवोलाईकनसो
अनलाग्याः हेअस्रीतोतित्रैलोकेमापनिदुर्लभसुंदरिस्रीतोतिमिहलकाहावायुआयोः काकारा
लेआयोः पुनश्चभनोरतिसधुरववनसुनिसभिहललेबुधलाईप्रजानमस्कारगारिवितिगर्भलाग्या
हेबुधातिमिहलकात्यामिहलतकोप्रहृषदेनंभानिनः तिअक्रुबभनसुनिबुधलेआवतीनिबिद्या
लेरुदप्रमाभितगागारिकनकार्यकोहेतुभुतजातिकनसभिहललोईभनलाग्यातिमिहलसबैलेकिं

राम

नारायणपुत्रलेडभन्यासवैकिनरिपुत्रविभैकनवुछकाआगालेसवैपर्वतमाथीगया॥॥किनरीपुत्रलेड
 तिनीस॥॥भरतलक्ष्मणद्वैलेकिनरिपुत्रकोप्रतिकुरासुनिविस्मयगारिताकोदेविश्रीरामकोप्रितमाभान
 नगरिगुनर्वाआगालेकनलाग्याःताहापदिःस्त्रीरुसवैलाईकिनरिगारिपठाईकनवुछलेहासिकनभनलाग्या
 हैसुदरिसोमाकोप्रप्रप्रहंःमेराउपुतईलेदयाराभिभलाईतेलेपुत्रभगरभन्योःतिवयनसुनिःईलेकोमलवय
 गारिबोलनलागीनःहेमाहासतेःतम्राजोःपौदादःसोगर्गहवसभनिनरुवुछकोप्रितमाभानप्रगारिनानाप्रकाले
 क्रिडाविलासगारिताःताहाभैरमासपुर्नभयाकोदितमाःतन्निविषयप्रनेकक्रीडागारिसुतिरहंदाइपुत्रभभया
 कोदेविबुछलेलाजमानिबराहाःताहाबुछबाडोगजितभीरुगैकनउधुवागुगतीरहाःताहास्त्रीरुपदाडिपुत्रभ
 रुपभयाकाइडराजाःबुछकाआगालेगैकनभनलाग्याःहेतस्त्रीमेरासमसोहेमवाहनादिकाहागयोभन्यासतिवय
 नसुनिबुछलेभनलाग्याःहेराजंतिमिलेसोकसंतापनाहःभितददगर्गहवसःतिम्रासेनसुवैपाषाणवुछीभैकनभ
 लभयाःतिमिमाराससमाभनमासुतिरहाभौवाभोःहेराजंतिम्राभितस्त्रीरुगारिकेहिभयाःभानिकंनभुलकादिभहा
 गारिभाहाएजगर्गहवसभन्योःताहाइडराजालेप्रितमासंतापगारिभनलाग्याःहेरसताभवमैलेमाकुसुमदोइदु
 मेरासेवकहहनभैकनभनलाग्याःताहावसुप्रतिष्ठाप्रप्रेतनदःदितमाप्रपतिप्रानथातागर्गकोईकादेनःमेराजे
 वप्रलेताप्रप्रतिपालालीभवमैरासेनादिनाःमेरासमभानकाप्रप्रेतनदभनिप्रस्त्रकालेमाहाविलापगारि

पुष्प
 ११५

बोला को व मन सुनि बुझा ले बोला ना कन लागाः हे राजेंति प्राप्ते नका उपर सताप न गर्न हव सः प्रकवर्ष पुमाप
दि ति प्राकलान को कुता मैले सुता उदुः भाता पुपातागि कन वसिता ज गर्न हव सभति आशाग्या तति वय
न सुनि ईड राजा ता हव स्याः हे भारतः प्रक मै सा प्रह प्रक मै स्त्री भयी रसा स्त्री भया मा पुच्छ सित क्रीडा
खिला सा दिगारि रसा पुह प्र भया मा नाना धर्मी दिगारिकनः अनेक पुं प्रक भर्षि रिरसाः प्रस्त्र कार ले वे स्त्रा पुच्छ
का वि पी ले ईड का ग भवा पुत्र जात भयोः जाता हुनि विवितिकैः पुच्छ ले पुत्र कत आक्रा पित मद्र मा को हा
त मा सो प्या पुच्छ तुल्य पुत्र ला ई पुत्र वा भनि जा मा कर्म ग्याः ता हा के रि ईड पुह प्र भया पदि नाना प्रका
र को कथा पुच्छ ले सुना या ॥ पुन वर्जि भवती नं नाम ॥ ॥ पुर्वी को जन्म कथा श्री राम ले भारत लक्ष्मणा
लाई सुना ई सव्या पदि के रि भारत लक्ष्मणा ले विंति गन लागाः हे राम वर्ष दिन सम कर्दम को पुत्र ईड सोम
का आश्रम मा वसिकन संवर्त रिषिः प्रभृति देवन अग्नि को सोवर्त मानः भयो भयार श्री राम ले दुवै ला ई सु
ना डन लागाः हे भ्राता होः कर्दम को पुत्र ईड वर्ष दिन सम पुमा पदि पुह प्र मै कन संवर्त रिषि प्र भी ति वेव
ताः अरिष्टः ते नि प्रमोद मोदन का दुवी सा ति नि ह त सयै वदु प्या ई कन पुच्छ ले भन लागाः हे रिषे अर हो
ई मा हा पराक्रमिक कर्दम राजा को पुत्र ईड हो भनि प्रस्त्र कार ले के रागा रसा को वेला माः ते ज स्त्री कर्दम

निगमकर्मिगमातेसेनगामाईडराजायसिकतः प्रकृष्टसत्तावीडलाई मध्येसमा राजानुत्माईराध्यातातापदित
ईडराजाकाः कालकावसले अंतकालमयाउभमसर्गगमाः हेभातातोतिमिरुहले मयाजुस्तेमसोमेधप्रजकोप्र
ललेमस्रीमेरहमा राजाले प्रहबहुतमयाः ॥ ॥ ईश्वोहोनामसर्ग ॥ तिईडराजाकोकथाप्रतिलक्षणा
लाईसुनाईसक्यापदि श्रीरामलिलक्ष्मणालाईआग्यागर्नलाग्याः हलक्ष्मणाप्रवतिमिले मयाकोजसेः समस्तश्रेष्ठ
२७सलादेडआग्यालिकनअसोमेधप्रजगरुलाः प्रवतिमिगैकतवसिष्ठवामदेववातिककसेप्रतितिरुहलाई
शकिल्याडः तिनिरुहदेडआग्यालिकनअश्रुत्सर्गगरुलाभतिः आग्यामयाः तिवधससुतिप्रराक्रमिलक्ष्मण
जागुमैकनः समस्तबुलगाहलवोलाईत्याईकनः श्रीरामकाधरागमाडंशवतगरिवितिगर्नलाग्याः हेरामप्र
प्रवसिष्ठदिप्रविरुहलाईवोलाईत्यामोः आईप्रगुभयो मयारामाहातेरुही श्रीरामवाहिकारिसकगुभयो
देवतुल्यप्रसगाहलकनदेविपादादिवंदनगतिकनवोडसोपंभाहलेप्रजागरिकनअश्रेष्ठमेधप्रजगर्नकोकु
सविंतिगर्गभयोरोताहाः तिम्रमृतवधनसुतिप्रविरुहले आग्यागर्नलाग्याः हेरामप्रप्रअश्रेष्ठमेधप्रजमया
कोराजाहलकाश्रेष्ठमैहोगर्गहैवसः मयाहतिवधनसुतिश्रीरामलेआग्यागर्नलाग्याः हलक्ष्मणापा
हालाः सुतिवराजादेडगैकनअनेकवनाहलसुतिवादिअंगतहगुमेतः नलतिलप्रतगैगवदावनस
सतषः मैददिविदः वीवहुतिआदिअनेकवनाहलः मैराकाराहलेप्राणाकोमाप्रादाडिरह्याहलमाउगुप

सुमाः

धर्मनिशाकल्याणके सुखेन सुखी भः कुमुदः सुखमः वितातः गेला गुला राखित गुणवधः तिमिसेनत सति
तगतिप्राडिगुपदमनिदोलाई पठाडः जं म्यवंतः दुधी मुखः के सति तितिहललाई पति तिमंनगर्म पठाडिजे
रिविभीषनदि ताक्षसहससवैलाई पतिप्रसमेपप्रसमाप्राडिगुपदमनि तिमंनगतिपठाडः हेलक्ष्मण
अहश्चक्षणाहस्यनेक देवप्रसिद्धताम्र विप्रादि मिमासा व्याकाण जां न्यावृत्ता हललाई पति तिमं
व्रतागतिप्राडः माहा माश्चक्षणाहससवै सिमसा खले सहितगति गोम तितिमा प्राडिगुपदमनि थोजे
गति तिमंनगर्ग पठाडः अनेककोटि प्रमान अंततिलाई त्यादि सुवर्णा आदि भातको हातमादिकन भारतलाई
अप्यारै पठाडः असंख्य सुखबल दिपति दिप्रठाडः केरिअनेक नटनर्तकादिः उत्तम २ लोकदिसप्रजन
बुद्धादिसवैलाई अप्यारै भातका पदि तावगुपदि अनेकमंत्रिहसपदि का प्रगर्गान्या २ सिमिहस
सवै पठाडि केरि कौसल्यादि माताहससवै आदि गति अंतपुरका लीहससवैलाई पति पठाड हेलक्ष्मण
मेतसितादैतः सुवर्णको सितको प्रतिमावनाई भारतको हातामादि पठाडः प्रजकर्णको दि भातिनाकनसि
तानमै हुदै ना ॥ उत्तरकांडे पक्षवातगमन नाम सर्ग ॥ ॥ एष प्रकारले श्रीरामले आशुभासा कासवैभ
तलेले गथाः ताहापदि श्रीरामले अश्वमेधका अश्वकृत्तसापनि उत्सर्गगति कननैमिषारै तो माप्री
तमपतिमहिनादिन मापुगतामाप्राः ताहास मस्त ताहाहसपतिप्राई पुष्कर श्रीरामले सवैलाई तानाप्र

यरा
११६

काले आदराग्याः कैरि आमेकता ता आइ पुन न्या हत वृत्तादि लाई दिन कनः भात सनु द्युले सुति व प्रमु
प्रवाना रुत का हात मा म न पात व ल्र दि दि प्राः ति वाना रुत स वै ले वृत्तादि लाई भोजन गरा डिन ती मी
त प्रित न गरा ड ग म योः ता हा प दिः वि व्या न ज स्ते अ प्र मे य प्र ज ग म्याः ता हा ल द म गाले अ प्र र धा
ग न ग म्याः ता हा प्र ज ग दी मा श्री रा म ले ना वा व म न वो ल्याः मा ग न्या रुत लाई त प्रि ग रिक न न्या मा ग द्यो
दे ड भा नि आ ज ग म्या ता हा ति प्र ज मा म लि न व ल्र लाई रुत न्या म द्यु ल्या त माले प्रि ज ग रा ही रु
न्या प ति थी ये न नः ति प्र प्रि रु रु ले मा प्र ज दो प्रि क न य स्तो ये न दे न भा ति म न ला ग्याः अ ने क द्रु य रुत स
वा ति अ ने क म ति ले दि ना ना व ल्र य रु को स र ज म पा ने इ द्रु व हे ता ले प्र ज ग दी मा प ति ते ति स म थि य न
प्र स का रा ता ले प्र ज ग मी को हि थी ये न नः यो प्र ज मा म नु द्यो र रा धा स म य द्यः प्र स प्र का ले श्री रा म म
द्रु ले प र म अ द्रु त प्र ज ग म्याः ॥ ॥ प्र ज स म श्री ता म सर्ग ॥ ॥ प्र स प्र का ले स म स पु र ग रि
प्र ज ग रि रु ग म्या को वे ला नाः वा ली कि रि धि सि धि सा ब ले स ति त ग रि आ ड ग मी क न दे व यो ज प्र
रु हे रि रु लाः ता हा श्री रा म वा ली कि आ मा को दे प्रि ता ना प्र का ले आ प र भ व ग रि क न पु ज ग म्याः ता हा वा
ली कि अ वि प ति श्री रा म को पु ज ति क व वा सा मा ज ग म यो ता हा वा ली कि सि त गै आ मा का रु

रामा

ताकाप्रवृत्तईकुमारताईश्रीवाल्मीकिप्रणीतश्रावणगर्भतामाहेकुमारहोगोमातितिरमावासेईकंत
 मूलफलादिषाईकनः ताहाताजाहकोसप्रिपमावसिमैलेतिमिरहलाईसुनाइताव्याकोरुसैतिभयि
 गरिकनगितगाठकदाप्रितश्रीरामलेप्रभुभयाःतिमिरहलेवाहृतसत्तागारिप्रकासगरिकनगा
 ठहेकुमारप्रसप्रकालेगितगायापदिश्रीरामलेप्रयईत्यादितिमिरहलाईदिनलागदनःलिनदैत
 लोमानगरतिमिरहलेप्रसोभनःहामिरहकानिर्धनिभैकनवनप्रमावसिरह्लादौःहामिताईप्रय
 कोकाकाप्रदःभनःकादाप्रिततिमिरहककाप्रुहोभनिसोअगभयाहामिवाल्मीकिप्रभिका
 सिष्प्रहोभनःहद्रवेगवजाईकनप्रप्रत्यलेगीतगाठःआदिदेखिक्रमैसितगाठताजाहहलाईनि
 द्रागगुदैतसवैपितासमानदःप्राताकालकोसप्रप्रमा माहासुखलेगीतगाठभनिप्रस्यकालेआ
 शादिकनवाल्मीकिप्रभिसुभयोःताहापदितिप्रुतवातिभयाकाडईकुमारहहप्रतिताहिगोप्रति
 तिरमावासेगरिरहा॥॥वाल्मीकितासाननामा॥॥ताहातावियापदिप्राताकालकोसप्रप्रमा
 नित्यकर्त्तलनादिप्रतिहोत्रगारिसकियापदिआदिदेखिरामप्रनकभारितत्यलेगाठप्रभोति

यरा
 ९९७

तममताकोकभाको गितसद श्रीरामले सुनि प्रतिश्रुत मानिक नयन काक मेति बेलामाः तिवालाष ५ वै ह
तताई शकनमठायार आ हे प्रमाता ह प्रविह ह राजा ह हले ह र्ष मोन गरिकन तिवालाष ह ह दे उ ह विरा
विकन प्रत्यकु तागर्नला ग्याः माहा र्थी ताहा ह हले भनला ग्याः सा प्र २ कला तिवालाष ति ५ ह तुल्य स
वै दे न नः तिवालाष ५ वै श्रीराम का के भ भन जो म दः प्रतिप्रस पुकार ले कुता गरिकनः समस्त राजाले कुता गरी
कन समस्त राजाले हे रिराग भयाका बेलामाः ति ५ ईवाला षले गित गा उवाक नम अर स्वाते कि नरां धर्वा दिला
याको जले श्लोक व अ ग रिरा ग्याः को म नो ह सं मुक्त भयाको राम प्र ता क भा हाः आदि नार द द सी न दे वि वि स गी
त गा या लो गित गा या को सद श्रीराम ले सुनिकनः आ फना धाता भारत लाला ई आ ग्या ग्याः हे भारत तिवालाष गा उ
आ ह हला ई द सलाष मा १०००००० सुवर्णा बाजो गार दे उः करिति नी ह ह का जो वां द द सो दे उ प्रति आ शा भयो
रि भारत ले वि प्रा शा हा ५ वै वा ला ष ले भनला ग्याः हे भारत हा ति ह ह वना मा वा स ग रिकं ता मुल फल दि आ हा रा
रिरा ग्या ह हला ई लो सुर्व ता को का प्र मो जना दः प्रतिप्रस पुकार ले भानिकन ५ वै ले लि य न न लो दे वि कन सभा
मा व स्या ह ह स वै ले श्रुत मानि र लो दे वि कन श्रीराम ले आ शा गरी कनला ग्याः हे वा ला ष हो ति कय क स ले सि
यो भनि आ ग्या भयो र्वा ला ष ह ह ले विंति गर्नला ग्याः हे राज नः त प्रा त्रिकार म प्र ता व लि व वा ती कि प्र विले प्र
वं धा गर्न भयोः प्र स ता मा या ता को सर्ग स स्या ५०० त मा ह ले भुक्त मा त गर्न भयोः भव प्र स क था के रित पा ई

रामाः

ले सुकुई को भगवा प्रज कर्मा करवे ला मा सुकु भगवा जावस भगवाः श्री राम ले आशा गर्न कर ला मा हेवा ला खलेति मिह
हिले वालमी कि देउ विंति गर्न जाः त न ले सुना व नु भौति मि हलता ई आग्या विद्या मैले सुना को ई वा दः प्रसकारा
निमित्त हवा ली कि देउ विंति गर्न आउः भनि था ला खल हलता ई पठा मा ता ला प्रदि श्री राम प्रज मंडल भी वग्या ता ला
ता ला भौति को दिन मा प्रज कर्म सकु भौक न श्री राम सभा मा राज गर्न भया को वेला मा तिवा ला खड ई श्री राम को
मो ॥ राम प्रता का ध्या अवता मा प्रसर्ग ॥ ॥ प्रप्र का ले भने क मु जिन सहित गारिक त गित को स
क सुनिक नः श्री राम ले भित्त न गर्न भयोः तिति हल अरु को हिलो ई नरः सिता का पुत्र हु न भनि थिता ई श्री राम
भद्र ले सभा का मध्य मा आग्या गती कर ला ग्या हे स कु प्र ह नु मंत विभी वन सु बे गति मि हल भगव न वा
ली कि देउ जै क न सिता सहित गारिक न भाल बोला ई ला व सिता ले वालमी कि मुनिका आग्या स पत ग नी
सका मैले मा कु ल भनि आग्या भयोः ति व व ता सुनि सनु प्र प्र भ ति वालमी कि को आग्या मा गै क न श्री राम ले
आग्या गर्न भया को स म स क ता त स वै विं ति गर्न ता ला वालमी किले श्री राम ले आग्या गारि पठा ड नु भया को पुनी
श्री राम का मित्त जा नि क न आशा गर्न ता ग्या हे स कु प्र श्री राम ले ते सो आग्या भयाः सिता ले क जान न गला ली

पराः
९९८

कादेवप्रह्वै हनः प्रकाशः आग्याभ्याको जसैरा न भिन्नात्मी किले आग्याग्याः तिवधनसुति सत्रुयु प्रभृति श्रीराम
कोठसंगै कन बाली किले आग्याग्याः प्रकाशः तिवधनसुति श्रीरामले भित्तमा हर्षमान गरि
कन साभासावल्या मृह हराज ह हलाई आग्याग्याः हेरि बिलोका जालो कलोः सीताले सप्रतगर्नः तिमि हत
सर्वेले हेरि कन विधागर्न पद भति आग्याग्याः तिवधनसुति सर्वेले अंन्य २ तमि भनि प्रससा गरिकन विंति गर्न क
नलाग्याः हेरामत पात्रिः कोकुला माते सो गर्न जो गदंगर्न हवस २ भति विंति ग्याः ताहा पदिस प्रससा भि हराज ह ह
लाई विदागदिकन आका २ वासमा प्रकाश ॥ ॥ सितास प्रथ निदे सो नाम सर्ग ॥ ॥ ताहा तत विहाय पदिस प्राताला
को सप्रससक्ति सारंग मार्क डेय अवाता सति नंद मुहुरा सुः प्रभाति आदि आने क २ भि हत अंन्य २ राजा ह ह सर्वे प्राता
विवात ह ह सर्वे विभीषन दिा धास ह ह सर्वे प्राता अदुत हेतौला भनि साभासा आई प्रगा केरि ना ना दे स मा बस्याको
लोक सर्वे को को तु क हे नी कन ब्रह्मा धात्री वै स सु प्रा दि अने का दि आई प्रगाः सप्रसस नगर वा सि ह ह पति सिताको
सप्रतगर्नलाग्या को हेतौला भनि सर्वे आग्याः ताहा बाली किले सप्रसस लोक संपूर्ता साभासा विस्मा को दे वि आका
वासमा जागु भै कन सितालाई बोलाई आग्याः बाली कि को पदिस २ हात जो रिति हुरि कन आवा मा आ सु पूर्ता
गताई आठनु भया को सिता कन दे वि लोक ह ह ले अंन्य २ सिता भनि भनलाग्याः प्रसका र ले सा धातल अमी
सो ह प्रसिता कन दे वि साभा कालो कले कव वधन बोल नैला ग्या अंन्य २ श्रीराम को वरि भनिक तिले अंन्य २
सिता दे वि भनिक व मानिक न भनलाग्या प्रसका र ले बाली की आग्याग्या वि साभासा जागु भई हलाहाय

श्रीमः

लीकिप्रचिते श्रीरामदेवविंतिगर्नालायाः हेरामभद्रसितासुव्राताधर्मभातितामिले लोकपवात
कातिमितलेमेराश्रममादाडिकनभाडुभयोः लोकपवातकाभयलेदाडिभाडुभयाकिः प्रतिवृत्ता
सितालाईः यस्माभासाप्रतितगर्नकतितलेपतृगर्नकनतपात्रिलेआगागर्गहवसः हेरामतिदु
वैकुमारसिताकागर्भवाटजाताभयाकातिमाप्रप्रयावतसखललेसंप्रक्तभयाकातमाप्रप्रहृनः हेराममे
लेवोत्पाकावभातिमितेअभिधानठकृप्रवेताकादसमपुत्रममैलेअसमयवनवोलनदेनः निष्प्रप्रतिदु
वैतिमाप्रप्रहृनः हेराममैलेगयाकोअनेकवर्षभयोः सितादराधारिभयातनकोहातालेमैलेमैलेकसोग
रिभोजनगारिंहंदाहुंः हेरामसितादराधारिभयामेराश्रममाप्रतिराप्रमाधिनः सितानिष्कलं किभई
रप्रोमेराश्रममातयाईलोकपवातकाभयलेरहयासितालेसपतृगरिनप्रतिवृत्तआरागातिरहयातन
लेआफुसुभ्रिगरिन॥ ॥वाल्मीकिवाक्य॥ ॥यस्यकारलेवाल्मीकिलेआगागयाकोसुतिः श्रीरामलेहातज्ञो
रिविंतिगर्नालायाः हेवाल्मीकितपाईलेआगागर्गभयाजिसेः सितानिष्कलं किभतिमैलेजायाकोदः तपात्रिले
आगागर्गभयाकोसत्यहोतंकावाटलाडिनिवितीकेः देवलोककाआगमाप्रतथाभोगमोः यस्यकारलेप्रतथाग
रिदेआपाप्रदिमैलेआफुतज्जमात्मायाकोहोः निष्कलं किसिताकनमैलेलोकपवातकाभयलेदाडिपठमाः अव
प्रकारागामेराडिपतपात्रिलेदामगर्गहवसः हेमुनेतिदुवैवालाप्रतिव्यालं किसिताकागर्भवाटजन्ममेया

मराः

१५६

को मे ते पुत्र भति मे ले जाया को दः मे ते पुत्र होः सिता दे उ पा नि मे ते दो ह द भति प स्र का ले कु रा ग ती र ह न भ या को वे ला
मा ई द्रि दि दे व ता वृ ला स हित लेः ति सा भा मा आ ई प्र मा वा द स न दी प म व व सुः प्र क द स ह द्र दो भि त दे व म्र वि गं
अ र्क म्र प स त प्र धो की न र म्र गृ धा दि अ ने क ता ज्ञा ह ह ग ड र पं दि ह ह प नि आ पाः सि त ले को न प्र का ले स प र
ग दि नः हे तै ला भ ति आ पा ते स वे ला मा सु गं अ र्वा प्र मा ई क न स म स लो क ला ई आ न द्र ग त ई ते स वे ला मा स
म स दे व म्र गृ धा दि ति स भा मा आ ई प्र मा को दे मिः का आ प्र य स्र ला ई र ह माः सि त ले उ त र म्र व अ यो द वि गी
हा त जो कि न म्र आ ज्ञा ग र्वा गि नः हे प र मे श्री प र्थी मा ता श्री त म वि ना म न सा वा था क र्म न ले म्र ह मे ले मिं
त न न ग म्मा को भ याः म ला ई वि व र दि न भ या ज्ञा व स भ नि र ते स वे ला माः प र्थी पृ ष्ठि क न द्र ला वा उ दे व कृ प
ना ग ले प उ द्र सिं ह सा न ल्या ई सि ता को हा त लि क न भ न ला मा हे पृ ग्री कु स ल ले आ ई भ ति क न सिं ह सा न मा
सि ता ला ई रा मिः र स त ल मा तै ग मा ते स वे ला मा पृ ष्ठ व मि ग ति क न दे व ता ह ह ले अं न र सि ता ति स मा न
सं त्य को हि द्र न नः भ ति दे वा ता वा न रा धा सः दि ले हे रि लाः सि ता दे उ म न रा मिः अ र्थे तं न म्र प्रै क न वा न दि
सा भा मा स वे म्र ह र्त मा त्र तु स्ती म्र ल ग रि ला ॥ ॥ सि ता प ताल पु वे स ॥ ॥ र स त ल मा सि त म्र गृ
मै क न सा भा मा व स्र का म्र गृ धा दि म्र लं त वि स्र म्र ग रि भ न त म्र म्र श्री स म ला ई द्र डि सि ता ज्ञा गृ भ ई न
भ ति ना ना प्र का ले वि ला म्र ग रि ला ता हा श्री त म ले प नि म्र लं त सो क को अ ग रि भ न ला मा हा २ क लो सो

रामा.

ककैलेपनि नभमा को दुख सो क मलाई गतिक नसिता लै गयोः हा २ स मुद्र पागारिलै गयो को मेले को राई लाया
 अब मैले देखे नान पाई क नलै गयाः हे पृथ्वी मेले सिता दिंदु भन्या दे न दिवा मैले पृथ्वी मा मृतिका सुप्राप्तो
 पगात ईक न जला माया गहलाः ति मि पृथ्वी न क का हलो जो तता जात भया कि सिता ति मिले देउः सिता दिगु
 दैन भन्या मलाई वाये देउः सिता सितः पातलै माव सिरुलाः हे लक्ष्मणा मेरा अर्वा नत्मा उः मेले सिता लै ज
 न्या प्रस पृथ्वी मारि माहला भति को अ सो कले पीडा गत ईश्वर गगन भोर ति वन सुनि वला ले आशा ग
 नाला गयोः हे श्री राम संताप नग नृ हव सतं मा पूर्व का भवन सं नृ हव सः आफ ना आला आ कैले सं म नृ ह
 व स ई सभा मा ति मिलार सु नृ उज्जो म दे नः हे राम ईतं मा प्रता का व्यगिता ति मा गराज म प्र भृति दे मि
 मा दम सुषमा दि पदि हुन्या समेत सवै ति मिले देखे भयोः वात्सी कि प्रवं अनगराई स म स बनाई सक न भयो ति
 दि का व्यति मा भति को कता अने भा व्यै कतः वि पति हु नृ दैन प्र स्कारा ति मिले पृथ्वी मिता गतिः अव दे मि
 धिका ति मिले सु नृ भयो भविष्य कथा मा गति मिले सु नृ भया को दैनः ति मि राजा मै कन अ की लाई अ प्थी का दे
 न उत्तर कांडे कथा मान सेष दः अब ति मिले सु नृ हव स देव तुल्य म पि रुह सहित गति ति मिले सु न हे राम ति मि
 धिन अ ह म त्त जाले सु नृ दैन जा म दे न भति प्र स्कार ले आमा गति वला देव ताले सहित गति ति गमा

पण
 १२०

सभाभावत्पुष्पमिह तज्जाह सवैलेवृत्ताले आदे स दिप्रको सुता कनकी तमका नरिद्रुत्तरकथा सुना
कनवस्याः ते सवैलागाः पृथ्वी वाटव न माधिमा योः हे राम तिर्निसिताका निमित्त सेक सांताप दो डनु रुवस्था
न मन्मा तिमा रसिता को विजो ग भै गयोः देवले ग र्भमयो अवड प्रा रसिता सितव सुवृथा भयोः सितत्त्व गिजा
कुमईनः पताल मा नाग रुहले मथले पनित दमी भनि राष्मा को पीतले पनित्य भनई ह न्या श्री वसला
दुन आरणा ग रिर ह न्या कोल दमी सित आडला भनिति मिले आसन गार हे राम ति मा निमित्त पीत ईर ह
न्या सित को दर्शन पाड रुडल भ भयोः हे राम सित सितथे हा र्ग को ई धा भया तन का प्रवला ई हेरः हे राम वा
ली कि को व न सत्य ग रुह वृत्ति वाली किले प्रवं व्यगया को अ न भा रु रु दैन वृत्ताले आ ग्या गिजा रुभया
को जलैः उत्तरा को डति मिसे सु रुह वृत्तः भ नि आ ग्या भयोः प्रा हा ला रा मले पृथ्वी ले आ ग्या भया को वृत्ताले
आ ग्या ग रिजा रुभया को व न सुनि नित्त मा को व्यसम्य ग रि आ ग्या ग नी क न ला ग्याः हे भगव न रिषे आः सम स
राजा रुहले सुना कनई धा ग रिराष्मा को मे ले भविष्य उत्तर म कथाः प्रवं व्यग रिराष्मा को भो लि म ला रु सु नाय
न कन प्रसेन भ या जाय सः भ नि आ ग्या ग्याः पृथ्वी किले भगला ग्याः हे राम भो लि सु ना ड दु भ नि आ ग्या ग्याः श्री राम
ले प्रवृत्त सिताला ई कोला ई प्रज्ञ मंडल मा भी रु ग्याः ॥ ॥ पिता म हा वा क्यं ॥ ॥ ता हा प दि रात वि हा ई क न प्र ता

रामा.

कहकोसमयभयाः बलीकिप्रमिताईबोलाईः दनाप्रठायाः ताहाबालीकिप्रमिताईः नमैकनः कुसिलाताईः आग्या
दिघाः ताहाकुसिलेः अमकाभविष्यकभाउतः बलित्रगितगाउनुभयोः घोगितसंगुभैकनः रुंदाः सिलाः रस
तलमाजानुभैकनः आकाकोसंगिकनसोकगन्थाः ताहायज्ञसंपूर्तागरिकनः उहायलित्रकथासुनिः सिलाविजो
गभयाकाभभलिः जगतसंसारः सुभभनिमित्तारैः राजगर्भयोः सिलाकाविजोगसोकलोपिजगतईः ब्रित्छप
ताम्यगर्भनसकिरलाः ताहासंपूर्तागरिकनः समस्तजगतहताईमानेगदिपठयाः आगेकरिषितहवानर
रुहविभीषनादितादासहताईः निगानाआदलेः पूर्वोअगरिकनः विदादिपठयाः ताहाश्रीरामसितामान
हृदप्रमाआतागरीः सोकगरिकनअज्ञोअकिर्भयोः सिलाकोभक्तिभवसमरिअज्ञोअमाआउनु
भैकनयज्ञगतीकनसिताकोसुवार्तिप्रतिमायज्ञमाताभिः अनेकअभनेअवारपेयः यज्ञआदिअनेकअर्थ
गरिकनयज्ञगयाः अनेकश्रीकृष्णसमस्तयज्ञसंपूर्तागरिकनयज्ञसमाप्राप्याः अस्त्रकालेयज्ञपुंनय
मैगयासमस्तयज्ञहृतेभनलाग्याः तिसमानपुंन्यामाएजादेनभनिसमस्तलेभन्याः श्रीरामका
आग्यामातिवानरहतादासहसमस्तयज्ञापरिरलाः काल२मासेयलेपनिजलवृष्टिगर्दः सुभीक्ष
भैकनसमस्तदिसापतिनिर्मलदत्तगावासिरुहप्रतिमाहाउवलेयस्याः तेसवेलाभावालाप्रहृप्रति

यहा
१२९

मनुभवनरूपस्य काले श्रीरामलेताम्यगर्वाभ्यामथर्मगम्याप्रजाहृत्पतिकोहिभीप्रहनः प्राणीरुहलाईया श्रीरुह
लेपनिपिडागतेनेप्रसूकातेगतिराजगर्हिदाः श्रीरामकिमाताकौसल्यासम्भीतिप्रवृत्तलेपरिवृतगतिराजग
मयाकि कालकावसलेस्वर्गतेरुतामईनः ताहामहिनादिनपदि सुमीनप्रनित्यगीतेहितामयीनः केरिमाहिनादि
नपदिकेकेस्वर्गप्रदाभईनः ताहास्वर्गमाताजादुसराभसित्तौसल्यासुमीनकेकेईभेदभुभेदनस्वर्गमासुख
गतिरुताः नानालोकमापनिमुखभुक्तमानभयोः निष्फ्रामातापिताकानिमीतले श्रीरामभद्रलेकालरमा
अनेकपिडादिगतिरुनदानदिदाः पीठकाठदेननालेअनेकदानरत्नदिदानादिदाः पीठप्रज्ञदिपतिगमा
मात्रिगतापिडागताहाईपतिरुन्यागतिअनेकदानपुंतेगमाः प्रसूकाते श्रीरामलेपिडलो कालाईसमस्त
पंगमा ॥ ॥ प्रज्ञवसानेनामसर्ग ॥ ॥ ताहापदिकेकेदेसको राजाप्रयत्नितलेअफनप्रतेहितपठाईदि
यागर्गप्रोहितअमृतमप्रतेजस्वीतिसहजारयोराअनेकः कंबलनाताः देवांगवसुदिअनेकअभरतादिप्र
ठाडनभयोः प्रोखरातमलेसुनिः आकगमरुताकोपिप्रः मानदुतमायाकोसुनि श्रीरामलेलो कालेसहित
रिआदाभवनालेतिरगमाः ताहाईद्रतेरुहस्यतिप्रजागमाईअनेकभवतगोतिः श्रीरामलेआकनमायाको
प्रोहितः गार्गिलाईप्रजागमा ताहागार्गलेपनिसौगतदिपीठाडनभयाको श्रीरामकाआग्रमारविदिप्राता
रुश्रीरामलेपनितिकनगार्गसहितलेअज्ञोआपीप्रज्ञागुभेकनअनेकदिसलावातीदिगतिरुनमाहा

रामा

हर्षलेसभासागरागर्भयोः ताहागापिलेप्रदुतरकार्प
 विंतिगवालायाः माहावाह्यी तप्तसमासायुध्यातीतलेआगागतिपठडिगुभमाकोमुनुरुवसः कंदमुलप्र
 कभयाकाः सिंश्रुतदिकोपाध्वमा महासगोसरहास्यातदुःखोठडिसेनुषगंअवीकापुत्रलेमिमिकनलितयो
 प्रवसाठेतीरकोटिगंअर्वरुहलाईजितिकनःअसठामाः उईगोमामाहनगरवनउनुहवसःमलाईभानिप
 ठडिगुभयोः तपाईआडिगुनहुलाभयोः अरुकसेलाईपठडिगुभैकनः तितिरुहसवैलाईमारिदईनगा
 बनाउनुहवसः भनिआगागतिपठडिगुभयोः प्रोदुलोकार्पकातिमितः मलाईपठडिगुभयोः भन्याः तिगापिका
 वधनसुतिष्ठीतमकाधितमा महाहर्षमानगतिगापिहाईआशागर्भकनलागाः हेगापिभोकार्पअवस्यप्रे
 लेगरुलाः भतिः अंकिकागारिकनभारतकोमुबहेरिआशागर्भलागाः प्रस्मकारलेआशागतिहाताजोतिकनगा
 पिलाईनमस्कारगतिभुनलागाः हेगापिभारतसहितगतिभारतकोप्रप्रुष्कारतिमितरुहलाईपठडिगुभयो
 कामगराडिगुतितिरुहलेतिगंअर्वरुहलाईमार्भनताहापदिः तेसठडिमातेसठडिमादुईनगरवनाईहेभ
 रक्तमाप्रललाईदुवैदेसमातजागतिः दुईदेसमातजागुलाईरामभीसेकदिकनतिमिप्रकिंआडिगुभयो
 तिआगागतिकनभारतकोआतमासुभदिनदेवाईदुवैवालमलाईरामभीसेकदिमाः ताहाभारतलेसेनअदि
 रसहितगतिगयाः गार्भसहितगतिगयाः ताहाअनेकमांसहतिप्रदिभुतप्रिसाभदिगंअर्वरुहकोमांसभानक

यरा

१२२

नगपाः प्रसूकारले देवताले प्रतिजितु न सव्या को से नः महिन दिन माः कै के दे स मा प्रत ग पा ॥ ॥ भात से
न निर्गमनं नाम ॥ ॥ ताहा भात से न ले सहित ग रि आ पा को दे विः पु अ जित राजाले माहा ह र्ग ग रि अ ने के
कुसलावर्त दि ग रि क न पु अ जित ले प्रति अ फ ना से अ ह ह से वै व दु ल्मा ई भात सित संगे ग पाः ता हा गं अ
व ह ह ले प्रति भात का से अ पु अ ग नी आ पा को दे विः मा हा २ प्र त क्र मि गं अ व ह ह सर्वे ना ना स ल अ स
लिन पु अ ग नी क न आ पा र मा हा मु अ म मोः अ ठ दि न स म म हा आ यो पु अ म मो र प्रति हा जित म प न ता
हा प दि म हा प्र त क्र मी श्री रा म का भा ता भात ले को अ ग रि क न कालं त क सं व ती स्त्र लि क न गं अ व मा धि प्र
हा रा म्मा लो सं व ती स्त्र ले प्र हा र ले स ठे ति ह को टि गं अ व ह ह ला ई मा रि दि पाः प्र सू कार ले मा र्ग म पा को दे
वि सबै देवता ह ह ले म न ला पाः हे भात प्र सू कार ले प्र त प्र व मा प रि क से ले म म्मा को दे आ को दे न भा रि
म न ल प माः ता हा प दि ते स ठा ड मा प्र क ता व ति दे स व ना ई पु अ क न म प्र त ला ई दी पाः त क्ष सी ल म न्मा को ना
व ना ई त क्ष म न्मा का पु त ला ई दि पाः प्र सू कार ले गं अ व को त अ म म्मा व व र्ष ले ड वै न ग र सि अ व ना ड ग म मो
ते स ड वै न ग र मा ब ल आ पा को लोक ह ह प्रति म हा आ न द ले व स्याः ना २ ड त म २ ग हे प्र सा दि अ ने क दे वा
त म पु र्क पु अ का वि मा न ज स्तो ना ना प्र का ले सो मा प्र मा न म्मा काः ते लो न ग रः दु ई मा ड वै पु त ला ई त जाल्पा
प्र ना ग रि क न भात अ जो अ पा दि रि आ ड ग म्मे क व अ र्म मा म्मा त म को व र ता मा डं डो त ग्मा व ला ला ई

रामा

ईश्वरेन मकारगम्याः अनेककुसुमवतीदिगारिकनः गंधर्वलाईमायाको कुरातगारवनाईकनडवैपुत्रलाईताजा
 त्यापनगरिमायाको कुरासवैविति गम्याः तिवधनसुति श्रीतामका मित्त माहर्षिमान गम्याः ॥ १ ॥ गंधारदेसनि
 मीतां नाम ॥ ॥ प्रसूकाले भरतले विति गम्याको सुनि श्रीतामले माहा हर्षिमान गारिकन मायागर्भ
 भयो हेतु भूमाति माडवै पुत्र महा जातिवतु रदं तिमि हत दुवैलाई पानि ताजगर्भकनः दृढमित्त गारिठ
 उहेति अहाराजालाई पिडा गनुयेन आभ्यसवास सखिलोक कापीडान हुना उन्नमठाई होः भनि माया भयो
 तिवधनसुति तदभाले विति गनीतामाः हे महा ताजा कापथ भन्माको देस महा मनो हार स्यात दं मेता पुत्र
 अंगद लाई देसमान दिगुह वसः केरि वंद्र केतु लाई वधुन को भन्माको कसैले पिडा वाया गनीन सकुन्या ठु
 लो स्यात दिगुह वसः भन्मा तिवधनसुति श्रीतामले ते सै ठाँ माडवैलाई नगरवनाई दिशः काल पथ देसमान
 गारवनाई अंगतपुरि भनि नाम कर्म गारिकन अंगद लाई दिशः केरि वंद्र केतु कुमालाई पानि अनेकलो
 कलाई पगई कनन गारवनाई कन वधु वरु भनि नाम कर्म गारिकन वंद्र केतु कुमालाई दिशः प्रसूकार
 लेडई नगरवनाई कनडवै पुत्र लाई श्रीताम भरतलक्ष्मणाति ने जनले ताम भिषेक दिन कन अंगद लाई पुत्र
 नगराई कन प्र श्रीमदिस पठायाः वंद्र केतु लाई उत्तरदिस मा प्रसूनु गारि पठायाः पुत्र हत मा गम्या ताविलक्ष्म
 मापदि २ गम्याः वंद्र केतु सिता भरतगम्या प्रसूकारले जे नगराति गनु भै कन अंगद को ताम मावर्ष दिन तम

यण
 ५२३

वसिकनलक्ष्मणाकीर्तिप्रदोः वंद्यकेतकोत्तममापनिभारतवर्षदिसंमः वसिकनकिर्तिभैरवश्रीरामकायता
मासेवागारिणाः प्रसन्नकारलेऽवैलेसेवागारिकनश्रुतेककालसमवस्थाः श्रीरामभरतलक्ष्मणलेखनेकप्रसदा
नप्रतापगारिमाहासुप्रसिद्धमार्गलितेजप्रकाशगारिकनराजागर्भप्रदो॥ ॥ प्रविसेकोनामसर्ग॥
प्रसन्नकारलेऽजगर्भहृदाः ठैकालप्रदिकालादेवतातपसिरुप्रभैकनश्रीरामकोदात्तामाश्रितः कनलक्ष्मणा
देवभक्तलाभाः हेतुलक्ष्मणाश्रीरामदेवभक्तमाश्रितोकार्षिणितिगर्भदः प्रमाहाविषे आश्रितकोऽतभैक
नममायाः भंडोगारिष्वरप्रमांडगुहवसः भन्यारतिववनसुतिः सौमित्रिभांजोगारिभैकनश्रीरामकोदा
प्रमाविंतिगन्धारः श्रीरामलेमाहातमासिधोप्रलेकेहिकुताविंतिगर्भभरिवात्तामाश्रितोकोदुः तपार्हेह
ब्रमापनिपतामापतिजितगुभाजावसः भन्याः श्रीरामलेआशागर्भलाभाः हेतुलक्ष्मणाभाजोगारिभीवदोत्ता
ईत्यावभन्यारतलक्ष्मणाले श्रीरामकाहजुमालेगताः माहातेजलेजावत्प्रमाणाभाकाः प्रविभीवप्रार्डगु
भैकनश्रीरामलाईवर्षसोभारिअसितवोदादिभाः ताहाश्रीरामलेप्रतिभोडासोपंभालेप्रजागारिकनआ
सातमाताजगार्डगुभैकनः अनेककुसलवार्तादिगार्डवैलेप्रसन्नगन्ध्याः ताहाप्रदिश्रीरामलेआशागर्भकि
तलाभाः हेरिषेतपार्ईकाकाणालेआर्डगुभयोः आशागर्भहवसः भन्योरः रिषिलेविंतिगर्भलाभाः हेतुमयो
कुराप्रकंतगारिविंतिगर्भदः अहमाईसुतार्डगुहृदैतः माहाभुनिलेआगागारिप्रार्डगुभयाकोकांग

रामा

पूले विंतिगर्ग पर्व भमोः तिकुता सुनी श्री रा मले लक्ष्मणा लाई आगमा गमाः हेतु भूमा ति मिले जाति लाई पठाई
कनति मिद्वार मावस जाहा कसै लाई पठाउनु हुयेनः जाहा ति मि आमा पति भूत लाई पठायाः भति मैले व
गरुताः भति आमा पि पारु लक्ष्मणा लाई आमा वस गाया लक्ष्मणा ले कसै लाई पति श्री रा मका आमा मा पठा मने
ते सवै लामा श्री रा मले प्र पि भ्रा दे ड आमा गमाः हेतु भूमा आमा आमा गर्न ला जो का का ता ले आउनु भयो
मैले का गर्ग भयोः तपाई ले आमा गर्ग हुवस ॥ ॥ कल गमन नाम सर्ग ॥ ॥ ता हा पदि प्र मिले आमा ग
न लाया हे रा ज न म लाई प्र सज गवस सा र भू वि ग र्मा व ला ले पठाउनु भयोः म त पाई ले भू वि ग रित भू म
प्रा क काल देव ता हुन बु ला ले म लाई प्र सो आमा ग रि पि पठाउनु भयोः भू व त पाई सो गी ते हुन हुनु व भ त भयो
भति मै रा व व न प्र ति त न हुनु भया प्र स प्र का ले मा भ भि आमा ग रि पि पठाउनु भयोः स म स सं हा रा ग रि मा
मा ल भू मी ते स हि त ग रि क न ज ल मा प्र ग रिः भ न त मू ति आ रा ता ग रि त पा मी त पा ई रा ज गर्ग भयोः के ति
पा मिले मा पा ले प्र कू के भ भू वि ग रि ते सै प्र कू के लाई मा र्ग भै क न ते सै का भू मी ले प र्व त व ना ई मे
द ले मै दि ति व ना उनु भयोः के ति पाई को ना भी दे वि प्र क ड ला सि ग रि ते सै प्र क मा म लाई भू वि ग रि
प्र जा प ति भति म लाई प द दि क न स म स मै ले भू वि ग रि उनु भयोः म लाई यो भारा दि न्या त पाई हो भनि

पण
१२४

ताहापदी यो भार मैले वो कु सु के त पा नि ते र धा ग रि दि गु ह व स स पा नि अ ज य भ नि मै ले प स्का रा ले विं ति ग म्मा
त पा नि प्र व का दे व ता स वै म त प्रा ति आ दि स वै मै ले र धा ग ह ल भ नि अं गी कृत ग रि क त वि लु अ व ता र लि गु भ यो य
स्व का ले वि लु अ व ता र भै क न स म स त्ति धा ग रि ह गु ह द प धी मा रा व ता उ त्प ती भ यो र ते स रा व ता ले लो क ला
ई प्री डा ग ला भी डी ति ते स रा व ता ला ई मा र्ग क न आ दि ती का पु त्र ह गु भ यो क न जा त ह गु भ योः अ व प्र क द ह ११०० ह गु
र व र्ध प्र योः अ व प धी मा त व लु ह व सः दे व ता का आ ग मा त पा ई ले अं गी का रा र्ग भ यो को व र्ध सं प्रु ती भ योः प्र स्का रा
म का ल दे व ता ला ई त पा ई दे उ व लाले प ठा उ नु भ यो र म आ योः हे श्री रा म प्र स व धी मा त पा ई ले भु क्त मा त ग रि प्र यं भ न्ना
प्रो उ त रा व स्ता दे उ विं ति ग र्ज जां दु त पा ई ले प धी दा डी आ उ दु भ न्ना आ उ नु ह व सः अ ना थ मै र लाः का स्व र्ग वा सि रु रु को
ना भ ग रि प्र स न भ मा जा य सः भ ति प्र स प्र का ले व लाले आ ज ग रि प ठा उ नु भ यो को ज ते काल दे व ता ले श्री रा म को आ ग
मा विं ति ग म्मा र ति व व न सु ति सं ह र क र्ता श्री रा म ले हा सि क न आ ज ग म्मा हे काल दे व ता व लाले प्रो व व न आ ज ग रि प ठा उ
गु भ यो को सु ति मै र अ ति रु र्ध ति म्मा मु त्र दे वि क न प ति रु र्ध ति अ प्र २ म स्व र्ग आ उ दु मै रा म न ले वि ता म्मा को स वै प्रु ती भ
प्रो हे काल दे व ता व लाले आ ज ग रि प ठा म्मा को ज ते म मा भी आ ई क न स म स तः दे व ता दे व ता को का र्म ग ह ल ॥ ॥ काला
वा क्यं ना म स र्ग ॥ ॥ प्र स्य काले काल दे व ता को र श्री रा म को कु रा रि ह गु ह भ यो को वे ला माः श्री रा म को प्रे द ग र्ज
का म भ लिः दु बा स प्र वि त्र दार मा म्माः ता हा ल द म ता ला ई भ न ला म्माः हे ल द म ताः श्री रा म ला ई वा डी प्रे द न दे
उ अ ति रु त प त् को का र्म द भ न्नाः ता हा ल द म ता ले दु र्वा सा ला ई कु स ल वा र्ता दि न म स्का रा ग रि क न हा त जो रि ड

रामा

वसिष्ठः प्रविष्टो विंतिगर्भलाग्याः हे प्रवेष्टुं प्रकाशकामले आउतु भयोः मैले गारिकनहुन्मा भयोः आशा गर्भ
 वसः मैले तस्मी रामको दुलोकामि दुः सुदुतीमात्रपधिरहनु हवस भानि विंतिग्याः तिवधन सुनिः दुर्वीसाले
 कोध्याग रिभनलाग्याः हेत भनलाः सुदुतीमा मलाई श्रीराम मे दनदिमाः तिम्रा नगरपति तिमिपति मैले भन
 गहलुः भात समेत गरि तिम्रा कुल संतान समेत भन गहलाः मेत हवस मा कोध्या प्रभयोः प्रकाश आशाम
 लाई मैले भाजो गरि मे दन देउ नदिमा भन गहला भानि प्रसकाशका दुर्वीसाको दुर्वी कवधन सुनिः लक्ष्म
 णा को महा सकल भयोः भवक सो गह भानि समस्त लाई भन गहलु आशाम देउ भन ग्याः मयौ न मात्र मा
 नमर्तुः प्रोषवदुयाउतु ग्याः सबै लाई दुर्वीसाले भन गने जागु पयो भानि मिता ई लक्ष्मणा जे कनः श्रीराम दे
 उ विंतिगर्भलाग्याः हे राम दुर्वीस प्रविष्टो ध्यागिकन दार मा आई पगु भयोः भानि विंतिग्याः श्रीराम ले काल देव
 ती लाई आशा गर्भलाग्याः हे काल देवता मधवस आउतु भानि कन श्रीराम भाजो गरि आउतु मै कन भविका पुत्र
 दुर्वीसा प्रविष्टा ई नमस्कार पुजा गरिकन विंतिगर्भलाग्याः हे प्रवेष्टुं तजानि को वास महुं मैले का गर्भ यो भ
 शा गर्भ हवस भन्याः तिवधन सुनिः दुर्वीसाले श्रीराम का आ गमा भनलाग्याः हे राम म कु अले मिडा गरा ई तया
 को रजार वर्ष भयोः भवति प्रविष्टो भोजन गर्भकन म आयाः म नार श्रीराम ले भनलाग्याः हे प्रवेष्टुं मेत भाये
 लेत पाई मई पगु भयोः भानि अउतु हवस २ भानि महा उदधार ले भोजन गरायाः ताहा दुर्वीसाले भन

यथा
परम्

तत्तुल्य भोजन संतुष्ट गारि भोजन गारिक न श्री तामलाईः आसिर्वद फ किं गमाः ते सवेला मा श्री तामले काल देवता कोवा
थं संक्रियित मादु वेग तई अथो म वेग रि दिन वद न गारिक न श्री तामले क प्रला गि वसाः प्रिय २ सवे आ फ ना छ
दम माः निंदा ग कि न वंद मा रा हु ले गारि ह्य म्या नैः म लि न मु वेग रि ह न म मा को श्री ताम क न दे बिल द म ता ले विंति ग र्
ला ग्याः रु मा ता राजा श्री ताम मंद त पाई दे ड द्रो हा ग म्या प्र प्रौ द म माः हे त मः अव त पा जिले के हि विष दिन गारि
म लाई प्र सि पा ग ग कि म मा ज व सः हे म ला ता ज मी त नि मि त ले त पा ई ले प्र ति जा हि न न ग र् ह व सः प्र ति जा हि न म
प्रा प दिः न र्क वा स हो लाः प्र स का रा ताः प्रे त डि पर मा यान ता वि ति र का र गारि क न म लाई द्वा ड ग र् ह व सः अ मी
भा ग र् ह व सः प्रे त नि मि त ले सं ता प रि ग र् ह व सः अ नि वि ति ग माः श्री ताम को श्री स न म ल गारि वा ति म दि
मं त्रि ह ह स वे व दु ला ई क नः श्री ताम ले प्रो व त सा स वे आ ज्ञा ग र् न ला ग्याः दु र्वा स प्र वि ष्ण्वा प्रा को कु रा काल देव
ता आ प्रा को कु राः आ फ ले प्र तिं जा ग म्या को कु रा स वे आ ज्ञा गारि सु ना माः ति व न न वा सि ध दि मं त्रि ह ह ले सु ति
ते ज स्वी व सी व ले श्री ताम दे ड विंति ग र् न ला ग्याः हे श्री ताम ते सि स मः अ या प दिः म हा ते ज स्वी व सी व ता सि त म
स म नु दे न अ फ ले प्र तिं ग्या ग म्या को र भा ग र् न प र्द ल द म ता लाई द्वा ड प्र योः काल देवता सि त प्र तिं ग्या
ग र् न म मा को प्र ति प्र ति पाल ग र् न प र्द प्र तिं ग्या हि न म मा प दिः त म्मा अ मी हि न ना स हु न र अ मी न स अ या प
दि नै लो अ मा ज ति म मा का दे व प्र वि ष्ण्वा दि स वे ना स हु न नः प्र स का रा ता ल द म ता लाई द्वा ड ग र् ह व स जै लो क

राजा

लाई आगाः हे माता कुरुः तिमिलकाले ह प्रेतात्मा को दूत पतिः आगत प्रतिष्ठा अं न्यागा तु है नः हे तमा तिमिलता को प्रतिष्ठा सी
 न भद्रा पतिः हमा मात्रक सो हमाः हे तमा तमा दिस रथले पति प्रतिष्ठा का निमीतले पोति मिलाई सु अवना वा स पठा डनु भ सोः प्र
 सका रता तिमिले पति प्र तिशा र द्या ग न कि न हे त ति द सर थले प्रतिष्ठा प्रतिष्ठा ला गमा को न से तिमिले पति गत भ री वसि
 छ दिस मा मा व ल्मा लोक ह ह मं ग्री ह ह स वै ले श्री तम दे ड विं ति ग मारः तिव वन पु नि श्री रा म को श्री तमा व्या कुल ग रि म्म शा
 ग न ला ग्याः हे त भ म ता अ र्प वि ते अ न ग ती का म्म थ ले ति मि जगु ह व सः प्रे ले दो मो भ नि ति सी ले आ म्म मान न ग र क्मा न भ
 म्माः सा अ म्म पु ह व ला ई म्म प मा न ग म्मा को अ म्म तु ति तु ल्य भ नि आ ज्ञा ग म्मा र तिव व न सु नि ल भ म्मा ले आ षा मा आ सु प
 र्ण ग री ई श्री तम ला ई न म्म का र ग रि त म्म ग म्मा को ति र मा जगु प्रे क न म्मा ना दि सो भ न ग रि आ फ्रा स रि को न व दार वं
 अ न ग रि म्म द्या म्म म्म पु ह ग म्मा का प र व्ता श्री न रा म्मा भि त न ग रि वि र ल भ म्मा ले प्र ता म्मा ग म्माः ते स वे ला मा
 ई म्म दि दे व त म्म वि ह ह गं अ र्प दि म्मा ई क न पु म्म व्छी म्म द म्म ग रि क न ल भ म्मा ला ई मा थि ले ग म्माः ता हा वि लु को
 प त भ गि म्म स म्मा या को दे वि दे व म्म वि गं अ र्प दि पु ज ग म्मा ॥ ॥ ॥ उ त र कों डे त भ म्मा प रि त्या गो ना म स र्ग ॥ ॥
 मा ता वि र श्री तम ले ल भ म्मा ला ई द्या डि प ठा ई क न मा हा लो क ग रि म्मा या ग न ला ग्याः हे व सि छ दि हो आ ज्ञा को दि न मा अ म्मी
 मा भ त ला ई म्म जो अ म्मा को त म्म श्री से क दि क न म्म म्म म्म मा ज्ञा दुः प्र का र ता अ म्मी वे क को स र ज म्मा जोग रि म्मा डि भ त ला ई
 त म्म श्री वे दि क न म्म म्म नि ल भ म्मा को सं ग र्गः जाला भ नि आ ज्ञा ग म्माः तिव व न सु नि स मा मा व ल्मा लोक स वै म्म वे व्छी म्म क
 न य्म द्यो ठ म्मा म्म व्छी मा लो द्याः तां हाः म्म र्ती मा म्म प दि भ त का वे छ म्मै क न वि ति ग र्ती ग न ला ग्याः हे श्री तम त प्पा ई

या
 वर
 १२५

लेमलाईराय भीषेक दीन कनइ भा गरु ममोः तपाईसित विजोग भौकन तगराजगर्ग पतिने तेई द्यादेन हे
 राजनतपात्रिक पुत्रकुसिलरुलाईराय भीषेक दिगुभाजावसः तामि डवैले राय द्याडिजा न्यावेला भयोः प्रवसत्रु
 द्युदेड दुतपठडिगुहवसः भतिवितिगम्याः तिवयन सुनि प्रकुतिलोक सर्वे माहा दुषले धीऽगाराई भूमिमा
 येन परिभाः यो देषिकन वसिष्ठले आजागर्गलाग्याः हे रामतपात्रिका यो भित्ति देषि प्रकुतिलोक सर्वे पृथ्वी
 मा पलाडिरला कोहेरुहवसः ततिरुह को भित्तमावां द्यागम्याकोः प्रसन्नम पाजावसः भतिवितिगम्याः तिवसि
 वको वयन सुनिः श्रीरामले सर्वे लाई आजागर्गलाग्याः हे प्रकुतिलोक होति मिरुह सर्वे ले कावां द्यागम्योः मैले
 आगर्ग ममोः आजमाजाको इधा गरि लुभानिमागम्याः प्रकुतिलोक सर्वे ले विंतिगर्गलाग्याः हे रामभद्रतपाई जा हा पावल
 गरुहुं दताहितामिरुह पतिताई संसर्ग भै आडु होतमतपात्रिले हा मिरुह लाई पुत्र हे गरिपालान गरिपगुहुं ओः यस
 काता हा मा मूली पुत्र सहिता गरिपालिले जगुहवसः हे रामतपात्रि रागरमा स्वर्ग माजा हा जागुहुं दताहितामिरुह
 रुलाई पतिने जगुहवसः यो वयन सुनिः श्रीरामले वसिष्ठ दिलोक रुह लाई आग्यागर्गलाग्याः हे लोका होति मि सर्वे लाई मोत
 संसर्ग गरिभवसे तै जां दुः भति आग्या गरिकन को आक्रा पुत्रकुसिला दुई लाई आग्यागर्गलाग्याः हे पुत्रकुसिल वविंध्य
 कोतमा तमगर्गजडि भतिकुसिल लाई राय भीषेक दिकन आठ लाख ८००००० एक हजार १००० हा तिसा ठि हाजा १०००
 अश्वदिकन पठायाः के लिलवला ईंता पादको राय भीषेक दिकन आठ लाख एक हजार हा तिसा ठि हाजा ओऽहं प्रसूता

एक न पठाया

रामा

तले डवैला इवरो वरग रिमने काल सुवर्ता दि। सिपा हिले मुक्त गार् ई आ फ्रा २०० मा पठा डु मयोः ताता पदि के रि सनु द्य
 दे डुत पठा डु नला ग्या ॥ ॥ कुसिला मभीषे को नाम सर्ग ॥ ॥ ताता पदि सनु द्य दे डु श्री राम को डुत पठा डु म
 मोरः महा पता कमी श्री को नाम मत्रैले मथुरा मा पुत्र गौ कनसा हा वारि दे डु म नला ग्याः के रि वारि ले सनु द्य दे डु विंति गयो आ
 हा मित्र जक मनी म्या मा ग म्याः ताता वारि ले श्री राम का डुत कन दे वि सुनु द्य ले कुसला वार्ता दि गर्न ला ग्या हे डुत मा तल द्य
 ता वसिष्ठ श्री राम कुसला द कि मनि आ ग्या ग म्याः ताता डुत ले हाता जो रि विंति गयोः श्री राम ले आ ग्या गरि पठा डु मयोः सवै
 कुतः लक्ष्मणा पारि त्या गरि जा नु म मा को द्य र श्री राम ले प्र ति मा गरि वै रा ग्य आ ता गरि रा अथा डि जा नु ला ग्या को सवै
 व ताता विंति गयोः हे सनु द्य न श्री राम जान ला दा ता हा आ जो आ वासि लोक ले हा मि तल सवै ला ई पति तया नि सित सं गै ले
 जा नु रु व स म नि विंति ग्या लोक ह ह सवै श्री राम ले सं गै ले जाना कन कुसला ति न गर मा कुसला ई ता ता तु ला ई पठा डु म मा आ
 वत न गा मा ल व ला ई ता ता गरि पठा डु मयोः अ व श्री राम त मा त लोक मा त्र न गर मा द न मा नि विंति गयोः ति अ मी ला सनु द्य
 ले ई व न न सु ति आ फ्रा मं त्रि ह ह सवै व द्य ला ई क न यो व ता त सवै आ मा म माः अ व श्री राम त ल द्य न ता न भौ क न म मा त्र व ल
 का प्र मे छ न दं मा ति क न सनु द्य ले आ फ्रा पु त्र दु वै ला ई त ल प दि के न विंति ना गरिः सु वाना म पु त्र ला ई म थुर पु रि अ दि द्याः सनु
 द्य टि ना म पु त्र ला ई वै दे त अ दि द्याः अ ने क सै न म थुरा पु रि को द्र य ई त्या दि प नि वा ते व र ड ई मा गा गरि दि क न सनु द्य रा थ
 मा व सि क न श्री राम ना म ह द प मा रा वि भा जो गरि रा थ व ला ई श्री राम को आ ग्या मा पु त्र ग माः ता हा श्री राम को मु व ह ती

यरा
पर ७

लाग्याः कस्तो श्रीराम भक्त्या लभ्यमाना को निमित्तले अथो मुखगति राजगति भक्त्या को श्रीराम का भक्त्या मा भवती ता सनुयते प्रदधि
ता गतिक विंतिगर्तताग्या हेमता राजश्रीराम मेरा पुत्र दुवै लाई जति भक्त्या का रस्य सवै दि कनत पाई का संसर्ग भानि
मश्राई पुजौः तपाई का भक्त भक्त्या का म प्रकाशा मलाई न दो गनु हवसः भनि विंतिगत्याः प्रस्युका का सनुय का धुप्री
भाव दे प्रि श्रीराम ले आशागर्त कनलाग्याः हे सनुय कान ति मिलाई दो डोला मेरा ससर्ग ले जाउला भनि आग्या ग्या
ते सवै ला मा सुगति वा दिवा नरु हवयी भीषणा दिता था हव आई पुजा के रिभने क देवता का पुत्र गं अर्थ को पुत्र म्भिय
रुह हव आई कन श्रीराम लाई नमस्कार गति विंतिगर्त लाग्याः हेमता मतेः तपानि ज्ञान लाग्यो भक्त्या को भवत सुनिहा मि
रुह सवै आया तपानि ले हा मि रुह लाई संजै ले जागु हवसः तपानि का संसर्ग मे कन आउडुः हा मि रुह लाई ले जागु
कोई दान भक्त्याः हा मि रुह लाई मा रि जागु हवस भक्त्याः तिव वन मुनिः श्रीराम ले म्भु रथ वन गा वि बोलन
कन लाग्याः हे विभीषणा ति मि रुह ले ते सो भंगु देनः तप्रा रथ मा त था स भक्त्या सम्पत्त गति विसः प्रस्य
यन मा उतरा दि या मै ले आ प्र दि द्युः प्रकाशा मै ले भक्त्या को जसै अर्म ले पुजा रथा गा भनि आग्या ग्या ता हा
के रि श्रीराम ले रुग मान लाई आशागर्त लाग्याः हे रुग मंतः ति मि विरं जि विरुगा पदः भनि मै ले वेर दिता म्या
को प्रतिशब्द भागु देनः प्रसंसार मा मेरा कथा भक्त्या सम्पत्त म्भुता होत भनि मै ले ति मिलाई वर दि मा
को कृति मिले मो मेरा प्र तिं मा रथा गा भनि कन के रि भं म त नु ल्प था गा रुह लाई श्रीराम ले आशागर्त लाग्या
हमै यदि विदति मि रुह मेरा संसर्ग ले आउडु न भनः संसार मा लो कह रुह भक्त्या सम्पत्ति मि रुह का व सवै लो

रामा

कलाईरदागर्तपदः अवडप्रातातिमिहहलेमगुदाकोबोलिवोलनगुदेनभति प्रसूकालेवानाहहलाईश्री
 तामलेभागागारिकनरातपप्रोरमिद्रागयाः तातातविताप्रोत्प्राताकालकोसमप्रभोरप्रसस्वीश्रीरा
 मलेप्रोहितादिवदुमाईकनवसिष्ठताईभागागयाः हेवसिष्ठप्रभिश्रजतिमयाकाप्रतिहोनीलाईप्र
 धिप्रठाडुगुहवसः अतिरत्रप्रजवाजप्रेमः प्रजसवैप्रधिवापप्रठाडुगुहवसमन्याः तिप्रोतामकोवमन
 सुनिमहातेजस्वीवसिष्ठप्रभिलेवध्यानजस्तैः संपूर्ताप्रकर्मगर्तभैकनप्राप्तानगर्तकोकर्मप्रतिस
 कृभयोः ताताश्रीतामलेक्तवस्तुताईकर्तमाप्राप्तोहादादिवस्तुभाज्यातागारिकेहिनवोलिकनश्रीसु
 र्पकोतेजस्तैगारिप्रजोभावाद्याहिरानिसकनभयोः तेस्वेलाभाश्रीतामकासप्रमलः अगुआदिधियाससस्र
 प्रहषभैकनगयाः अतुवेदपनिगुजताकोहप्रभैकनगयाः सावित्रीवस्तुमाता ॐकारवषदकारकपुहप्रभैका
 गयाः महाश्रुधिप्रहहपनिगयाः अककुलपर्वतादिप्रहषभैकनगयाः स्वर्गद्वारज्ञानकनश्रीतामकासं
 सर्गभैकनसवैगयाः अंतप्रिमालाकाभारतकास्त्रीप्रभृति सद्रूपसहितगारिसवैश्रीतामकाप्रदिश
 प्राः केरिप्रगिहोत्रीवस्तुताहहसवैप्रप्रप्रियासहितगारिगयाः केरिसंनिलोकभगुप्रत्रवांभवईकमि
 श्रदिस्त्रीजनसहितगारिगयाः प्रसूकालेसमस्तलोकभानमगारिगयाः श्रीतामकागुतालेमोहभैरहभ्यालोक
 हहसवैश्रीतामकासंसर्गगारिगयाः प्रहषजनपनिस्त्रीजनकाप्रतिवातातपप्रसहितगारिश्रीतामकोअ

यरा
 १२८
 १२८

गगतमैकनमहाहर्षलेखानागरिमुखीवस्त्राईमहाकमलसद्गारिअनेकमोकागदाः श्रीभामको
प्रवतगारिपलनागारिताव्याकलोकहससर्वेप्रहाहर्षमानगारिगदाः तेस्वेतामाश्रीभामको
गमनहेनकिनम्राईरहनालोकहससर्वेलेखोदेविदितनाग्याहासिरहनात्रवसुकाप्रयोजनदभति
बिताईस्वर्गवांदागारिगदाः श्रीभामकाप्रमाभकीभामकाप्रदावानराक्षसलोकहससर्वेश्रीभामकापदि
२ गदाः क्षितामलाईकले २ मानदेव्योः भवत्वाग्यानाकोईक्षान्तिमानदेव्योः तेस्वेतामाश्रीभामका
मासुंयेगारिगदाः ॥ ॥ उत्तरकांडेरासाप्रतामहापुण्यातिकंनमसर्ग ॥ ॥ प्रसूकारलेजांदा २ सत्यमदि
मापग्यापुंनसंतिश्रीभामलेहेनुभयोः प्रसूकारलेसमस्तलोकपदि २ लाईआउगुभयोकाश्रीभामकनदे
विसमस्तकापितामहावस्त्राईदुदीदेवताप्रभितासाहसगारिसतकोटिदिमानमावसिआकाससुआव्या
प्रमानगारिः आक्रा २ तेजलेजाप्रलमानगारिआयाः ना २ सुगंध २ वामुईत्यादिपुष्पवृष्टिप्रतिभामाः अनेक
गंधर्वप्रसताहसलेनत्यादिगीतादिगताईश्रीभामसद्युगंगायागारिगदाः तेस्वेतामाश्रीभामकासविषयप्र
मानमावसिब्रह्मालेआग्याग्याः हेतव्यवआउगुहवस २ हासिरहकाभवप्रोभामदभयोः तम्राकमानहव
सः हेतामतामाताहससहितगारिभाहआईकनआक्रा २ देहमालिनभौरहगुहवसः मेतावमनलेतपाईरु
हश्रीनारायणाकाप्रसलेश्रीताउगुभयोः भवआक्रा २ सरिरमाआउगुहवसः तपाईकासतिपारिग्रहाभ

राम

प्राकोकुराः मविनामस्तैकसैलेजांमैनः मयतप्रातेः आक्रेसारिमातिनभैरुगुहवसः तपात्रिअविंयम
 व्ययः मयक्रुगुमयाकोः प्रस्तपावैस्तपाईहेतामः तपात्रि कासारिमावस्तुहवसः भनिवस्तालेआगना
 गगुभयोः तिवयतमुनिश्रीरामभद्रलेआक्रेतेजपतिभातसत्रुव्यकातेजपतिपरंवस्तकातेजमतिनभै
 कनआधि कोजसै श्रीनारायणकमुतिभैकनरहगुभयोः प्रस्तकातेः पूर्वकाश्रीनारायणकोसारमाश्रीराम
 भद्रमालिनभद्राकोदे विदेयतागताः मरुदगताः साध्यागताः नपरासतः वायुश्रुतिपुतगतादिदिव्यरीषि
 गंधर्वप्रसरादिलेहर्षिमानगतिभनलाग्याः अंन्यभगुश्रीरामभद्रताभनिकनः पुजागमाः तातापदिश्री
 नारायणनलेवस्तालेऽआशागदाभयाः हेपितामहः मेरासंसर्गभैआड्यालोकहहस्तमुनदिमावस्तश्रा
 योः तितिहहलाईपनिस्मानदेऽमेरासंसर्गलिआड्याधानगताः प्रविगताः उत्तमाश्लोकहहस्तवैमदे
 उभक्तिगविआड्यामैलेपतिहोहगगुपयभनिआगनागमाहवस्तालेभनलाग्याः हेविलुभवतपानिका
 भक्तजनलोकहहसवैलाईसंतानकभमाकोलोकमातिनिहहलाईगडिदिदुः तपात्रिसर्वलोकमाप्रस
 रीरदुः तपात्रिकभक्तिगतिकनध्यानागमीहहसवैलाईः तिसंतानकमावासादिदुः तिसंतानकमाजस्तोतया
 त्रिकतामभनिध्यानामितागनीतः प्रसुभयापनितेसाकनतिलोकमावासादिदुः तपाकोः आहृदयमासमस्ति
 कोप्रातागगनीतेसलाईपनितुहिवासादिदुः भनिप्रस्तकातेआशागतिरहगुभद्राकोवैलासासमस्तति

यण
 वरु

धिवानः राधासदिः श्रीरामका मरुतनरु हसवैसा जगगाभीरवाः समस्तलोकः संतानकपोकमाश्रईकनपुकी
आफ्रा २ देहमलिनमयाः सुखिवपुर्म संडलमालीनमयाः प्रसूकाले समस्तलोक श्रीरामका संसालिजान्माह
सवैसा जगगा मादे हदा डि दिव्य रूप आरागा रि श्रीरामनाम हृदय प्रमा आरागा रि दिव्य २ विमानमावसि
कनानि विसेष गति विगैकन आफ्रा २ देवसरि मालिनमयोः ताहाति देवता हल्ले सहिताग रि वृत्ताले आशा
गनकि नलाग्याः हेना तपता आडु रुवसः मन्मादेवताले सहित भैकन वृत्ताले भीरुगमाः यो रामा प्रनकाभा
उत्तरकांडले सहिताग रि देवता हल्ले पति प्रजाग रि तपकाः यत्ता प्रं मकथा श्रीरामका मरिद्रजसले सुधि
तपप्रिद्रभैकन संनानः तनका समस्त पाप मुक्त भैकन पर मे प्रकाग उमा प्राप्ता होलाः राम प्रनाक थाज हो
पुन्मा लाला ई सुनाड नांः अभावा संनां तनला ई प्रहोलाः अभावो गिज गले प्रक भिंत मरुता भिकन संनां तन
कामा हाद हनारोग मया पति मुक्त होलाः ताहा प्रजो यमा प्रतिमा संम मया पदि म्म वराजा उते ही मया प
दि नगा वासि हुनातः म नि प्रसूकारका श्रीरामको कथा उत्तरकांडले सहित गरि सप्रकांड वृत्ताका आ गाले वा
ली कि प्र प्रिले प्रवां अ गति राघव मया को ई राम प्रनकाभा उत्तरकांडले सहित गरि म्म वृत्ताले सहित ग
रि संनाड नांः तनका तेज प्रं मः वृत्ती मान भैकनः समस्त सुख प्राप्ता होलाः ई राम प्रताका था प्राग गति ईकन कृपा
कर्मा का मी जलोग नां तनला ई डल म पदार्थ सुख ई हन मा प नि पर त्र मा प नि प्राप्ता होलाः जौ नाम ग्ग थाले श्रीराम

तन्मा

को नाम हृदयमा ध्याता गतिः शोक भा सुतां तनला ई न क वा स प नी दे नः के रि पु त स ज न प ति हु न्मा दे न ज लो
श्री त म को अ ति भ क्ति ग र्द न त न ला ई रा धा स दा ता व प्र सा ना दि ले प ति पि डा ग न्मा दे नः प्र सा श्री त म को म ती म कि
त ना व ती ना स म स्त ग र्क से ले प ति स क्ते न नः श्री त म सि ताल द म ता ति नि ह रु का स म स्त ग ता सु रु त्र जि वा हु न्मा ले
पान को ला सा क न्मा दे नः प्र सा रा मा प्र ता ज लो भ क्ति पु र्व क अ अ ले सु तां त न ला ई न क वा स हु न्मा दे नः ग भी ति स्त्री ले
सु न्मा पु त्र जा ता हो लाः त म्प धां दा ग रि त्र ले सु तां त न ला ई रा धा प्र ष हो लाः जौ ना म ग्द ले ई त म प्र ता क था प्र ता अ
आ भ क्ति पु र्व क ले सु तां रः अ भ व सु ना ड न नः त न ला ई अ म ने आ प्र ष को फ ल पा ई दे व गु ल्प भै क न त्त्व र्ग वा स हो ला
त न का प्र ति ग ता दि प्र तिः सं तु ष्ट हु नां रः अ भ वा ई त म प्र ता क था को पु त्त क वि आ न ज स्ते उ त म प्र ता ला ई ज स ले
दा ना दि ना नः त न ला ई अ ने क य ज दि स त दे न दा ना दि या को फ ल प्रा प्र हो लाः सं त क त मा अ दा य त्त्व र्ग प्रा प्र हो ला ॥
॥ ई ति श्री अ म्मा ता रा म प्र ता उ मा ज ले प्र र स म्पा दे उ त र कां डे श्री त म त्त्व र्ग ले त मा मा स र्ग ॥ ॥ स म प्र मा ॥
॥ श्री त म प्र ता प्र न म ॥ ॥ त्व स्ति आ रे म था पा कु ल्म अं व र सिं हा त जौ भी म से नाः भू त्वा द्वा अं भ पा रं ज न भू त् ई ति प्र
शो क ते जः प्र द त्वा त ॥ मं श्रे प्रोः त था वि द्वा सु कृ ति ज न सु रु तः प्र ति पा रं ज ना नां जि पा दी कं ठ लो के स रु रि वि ति हि त त्वा तां
मा द स त्त्वा ॥ १ ॥ म्मा प्र भ त्व स्ति श्री म वि गो र्वा कु ल मा हा को जि श्री ज न भू त् श्री अ म्भ र सिं ह था पाः त न का अ ल ज पु त्र श्री भी
म से न था पाः ति क ता भी पा भू त् दी अं भ पा रं ज नः श्री त्वा मि जि श्री मा हा रा ज का वि ला स पा न ग म्पाः काः के रि क ता भि
प्रा लो क ते ज प्र द त्वा त म न्म न्मा मं म्मा वि र्वे क ग दि लो क म न्म ड वि ना ज न ला ईः म्मा प्र ति का ते ज दि न्माः सो मा व हु ना ले

यह

930

2344

सति कि

किं किं व्याकांडो हो

किं ज्ञाकपु

॥६८॥

राम

श्री नारायण कृष्ण दत्तः नमः ॥ श्री गणेशाय नमः ॥ श्री रामाय नमः ॥ श्री लक्ष्मणे नमः ॥ श्री बालदेवो वा ॥ हे पार्वतिः आह पद्मिः राम लक्ष्मण दुई भाईः सिता को
निमि बेलैः माहासोक गरिः सवरिले भन्या को ठाउँ माः जाँडला भनि जाँ दाः पद्मा भन्या को सरोवर पुग्नाः कस्तो
सरोवर भन्याः बारजोज न विस्तार भन्या कोः अति मनोहर स्थानः समस्त सरोवर पद्मिः श्रेष्ठ भौर ला को अनेकौ
पद्म उडत पल फुलिर ला कोः सत पद्म पद्म सहस्र पद्म पद्म रक्त पद्म पद्म प्रकास भन्या कोः अनेक उडत प
द्म रक्तोत्पलः निलोत्पलः सोर पलः प्रकास भन्या कोः अनेक भन्या लै गुंज मान गरि वस्था कोः अनेक राजा हं
सः हंस किंजोर जो राम लिलि वेलि वस्था कोः अनेक वृक्षोः अनेक जल पद्मिः सो भाय मान गरि वस्था को दः महेय
स्यादि जल जंतुः पुनर् भौर ला कोः पद्म उडत पद्म को केसर लैः जल पद्मिः श्री वृक्षो भौर ला कोः जल अमृत प्रमान दः सु
गंध वायु व्यापक भन्या कोः प्रो सरोवर को डिल माः अनेक वृक्षो लतादि गुल्मादि सुगंध २ फल फुलिर ला कोः भ
रि पुर्ण भन्या कोः वसंत को अर्ध काल भन्या को दः अनेक को किल सुसौर गरि कलाई कलोल गरि वस्था को दः अने
क सुमुरः सुमुर निः नावो बेलि किशोर गरि वस्था को दः माहा सो भाय मान भन्या कोः अनेक वृक्ष पलता गुल्मादि

हरितवर्ण भौ तो भाभाया को वन को तो भा प्रकरनिको तो भा देविः श्रीराम मज्जलेः आग्या भया हेल क्षत ताः पर
वन को तो भा प्रकरनिको तो भा भतिः हे रि २ जादाः प्रो सरो वरो मारला को प्र दंड त पल को सुगं अवायु श्रीराम
मज्जको न सिक भी वस्याः अने के पदि ह ह नाना प्रकार ले वस्या को दोषिः श्रीराम मज्जको हृदय माः कामवानलोपि
ग भयो ह सिता सरज्जु भयोः हे सिता का हा ग योः कौ ना पा पी घ ले लै ग योः भतिः सिता का निमित्त लेः माहा लोक
गरिः मुर्धा भयाः प्रस्तो अ वस्या देविः लक्ष्म ले वितरा प्र न स किः आ प्र का प्र मा सि हा ना राईः मुष म सारिः अंग
धामिः मुष हे रि रो द न ग रिः ग द ग द व न ग रि वोल ना ला ग्याः हे जे व भ्रा ताः त पा जी ले य स्तो गरि सो ग ग नु जो ग्य धे
नः त पा जी स धा त व्र ला हुं त पा जी को मा यालेः सं सार व निर ला कोः य स्ता मा यामा कान भुल हुं द व न वा स ग
या को कुरा स म र्जु हो लाः आ कै व ल्सा भति जा निः वे तं न ग र्ज ह व सः भया को सु निः श्रीराम मज्जले वे वा गरि दे व
ग भयो रः लक्ष्म को हं आ मुष दे विः श्रीराम मज्जलेः म न ले नि त ना ग र्ज भ योः क स्तो अ स म र्ज दः पृ थ्वी को पा प्र मो व
न ग हं ला भ तिः आ मा को म र्जु धा अ व तारः लि पाः म र्जु धा भ न्या कोः मा मा को व र हं भ ति श्रीराम मज्जले आ ग्या ग र्ज भ
माः हेल क्षत ताः प्रो सरो वरः माहा सो भा दः भ तिः हा त मा ला गरि नाई सरो वर को कि नार माः व ल द डि अ ल न ग

राम

ठुमप्रोः तर्पनः प्रीतर्पनः सकिदेव नृगारिवल्लाईः मं म तम्रापजल पातगारिः श्रीरामलक्ष्मण दुई भाई सि
 ताप्रोजगति मीतैले जावु भयोः रिषिमुखसमिपको पर्वतमा पुष्पाः तां हापदिः रिषिमुखपर्वतः माहा नारजना
 मत्रिः सहितगारिवल्लाका वेलामा रामलक्ष्मण देविः सुखिवलेः मनमा मितनग ठुमप्रोः हातमा अगुर्वी नजटाया
 रतागमिाकोः हृषको वीरु कोवल्लाईः अतिसुन्दरः माहातेजले समुक्त भयो कोः श्रीरामलक्ष्मणः कनदे आरुवा
 लिको भये ले भागिरहनाः सुखिवको मनमाः आस भै आ फामं त्रिहृक नडाकि आमागर्दभमाः हेरुमान आसि
 आमाको दुई जना माहापुरुष नरमुक्ति भैः माहाविरको सो भावति भै प्रगारि आमाको देविः मेरो मनमा आस भयोः वालिले
 थलि कनमलाई मार्न प्रथायाको लोला भति ठाम दुःतसर्थः तपा मीलेः ब्रह्मणाको हृष आरणागारिः माहापुरुष को थरि
 वधुमीः तहि देवि मलाई संदे पदेवा उगुपदः वालिले प्रथायाको भमाः हात देवा उगुः यो विरु हे रिम भागि जाज्जि
 आमाहित भमाः हासिकन देवा उगुतव मताहि आउधुः भतिक विराज सुखिवले अहमाको कुसि सुनिः हरुमानले
 ब्रह्मणाको भेषगारि श्रीरामलक्ष्मण भेदिः मधूरव मनगारि कूरागर्नलाग्माः हे माहापुरुषः तपा मी ह रु दुई जना को

२

हावाट आडि गुमयोः कों हां संमजा गुहं दः कस्मा होः अतिसुदरमा हातेजः श्री प्रस्ता तेज सुदरम गुहा काहि देव्या को दै
नः देव नू मात्र म गुहां हंः सदात् परं वल को सो भाव दः तसर्थः प्रेक्षी नराय न होला प्रक वरता होला भनि ठा
म दुः संसार मा श्री सुर्म को ते जले समस्त प्रका सहं दः तत्तै तमा जी को ते जले समस्त पर्वत को ते ज प्रका सह मयोः प्रे
स्ता तमा जी को ते ज मया काः सां भोग रि आग्रा ग र्ग हव स भनिः प्रेक्ष आ रि वल ता को कुरा सु निः श्री राम बंद्र आग्रा ग
र्ग मयाः हे लक्ष्मणा यो वल ता रूप भैः कस्ता कुरा ग द नः व भन मया को मलः सिल सो भाव विर को ल धा न दः यो
वल ता हो ई नः भनि व्या क ग रि मु मु क २ हा सिः श्री राम मु आग्रा ग र्ग मयाः हे व दु क श्री जो आ पुर न गर को राजा
द सर थ का पुत्र हा मि दु ई भाईः ह मो ना म रा म बंद्र भाई को ना म ल क्ष्मणा हा मालि कि ना म सिताः हा मी रु रु
ति न ज नाः डं टा कार एवे न मा व स्या को वे ला माः रा दे स ले सिता मो रिलै ग योः त स र्थ सिता को भोज ग र्ग आ मा को
हुंः हे व दु क ति मि क स्का यो रा होः का ना म को हो भनि सु आ माः व दु क रूप ह गु मा न ले विं ति ग र्ग मयाः हे राम बंद्र
हा मि बा मु पुत्र हुंः ना म ह गु मा ना होः सु ग्नि व को भा करः आ गो द म रि मा प्र क ज ना म हुंः अ धि मु प्र व र्त को भु म
का मा व सि हे रि व स्या को सु ग्नि व होः त मा जी संग मि ला रि ग रु ला भ नि म ला ई प ठा या को दः हे राम सु ग्नि व प

राम

निम हों विरदुनः तिरको आगारि वस्मा को मा हा २ विर २ वा नर को छि २ वस्मा का दनः ई नै वा नर स मस्त तपा
 जी का दा स भौर हन्मा दनः सुगि वलै पति सिता कन ओज नः ला व न्मा दनः वन मा वा नर ले ओ डि मा हा २ विरदु
 ला २ पर क्रमी भयाः का वा नर ह हले ओज न ला ईः सिता त पा जी का हा त पारि दिना को सा म थ सुगि व को दत
 सति निरुत मा जी लेः सुगि सा धि रा धि सुगि व सित मि त्या रि ग र्ग ह व सः भनि ह ग मा न ले विंति ग दी भया
 ई कु रा सु राम बं द्र ले आ ग पा ग दी भयाः हेरु ० मान ते रो व न न म श्रव स म सुगि व सित मी त्या रि ग र्ग ह ला यो कु रा मा
 सं दे ह मा नु प दे न भं दा ह नू मान भू सि भौ विंति ग दी भयाः हे राम बं द्रः प्र सै प र्व ते का धु म का मा व सि
 ये स्व ति र हे रि व स्मा कोः ते हि सु गि व होः भनि दे वा ई व स ल को भे ष द्या डि आ फ ग र प आ र ता गरि भ न्मा
 हे राम ल द म ता त मा जी दु ई भा ई रु मा पि ठ मा व ही ग र ह व सः भं दा सु ति रा म्भु ले ह ग मा न क न दे ष ग भ यो
 क स्तो ह ग मा न भ न्मा प र्व त का रे ह द्वा द सः सूर्य का न्ते त ज भ या का ह ग मा न दे धि भु सि भौ ह ग मा न का पि ठ
 मा दु ई भा ई व ही व लु भ योः व स ल डि सि रि धि आ फ ता पे र मा रा धि न्मा सा म थ रा म प्र थो वो कि रु न्मा
 श्री राम ल द म ता ई दु ई भा ई पि ठ मा रा धि तां हां वा र फा ल हा सि सु गि व व स्मा का ग डि मा पु डि रा म ल धा त रा क ण

३

अलिक ठाठो राखि रुग्मान सुग्रीव धाई विंति गदी भयाः हेमल राजा सुग्रीव तमाजी का आगमाले जाई वोला ईसा
भायवत मा भले मित्पारिगर्त रुग्मसः ईकत्ता भन्या रामल दमराड ई भाई अजो आको राजा दसर थका दो राक रु
लाई वसपाक श्रुति थीति संहर कर्ता ईने रुग्ममार सुग्रीव का मत म रुग्म मान गरिः आ फल गुल मीत्र वाछ अनेक
पुजा विष्णाले फल गुल लिकन भासना में त्रिसहित गरिः रामल दमरा वसपाका ठाठ मा जे दे आरः कत्ता राम भन्या अतिसु
दर सा बाप आत मा पुरुष प्रस्ता सुंदर पुरुष वैलोक मा प्रति दुर्लभ दनः रामल दमरा लाई वाम रेद सुग्रीव ले आ
नन दि रुस्त धी पा द धी गरि असन मा विराज मा गराई रामल दमरा को पुजा गर्त लागा ल दमरा ले सुग्रीव कत पुजा ग
याः रुग्मान ले अजीत्या ई अग्री सादि राखि राम बंद सुग्रीव को मित्पारि लाडि भयो अने अने गरि अंगमा लिग
ठ भयो प्रस्तो देखि समस्त लोक ले आनंदो गरि वसपा ताहा सुग्रीव ले माया को फल फुल राम को मुख्या जिराधि
दिधारः राम गुले लक्ष्मण लाई दिया लक्ष्मण ले राम सुग्रीव रुग्मान समस्त लोक लाई वाडि दिया अनेक फल
गुल धाई अता त्रिपु गरि वसु भयो कसो गरि वसपा भन्या राम बंद दहिन तिर वसाई लक्ष्मण वाम तिर वसाई सु
ग्रीव मा ज मा वसि रुग्मान गुण्या जिव साई समस्त लोक वरिपरि वडु लो गरि वसाया महा आनंद गरि वसु भयो

राम

कस्तोश्रानदभया बैद्य विजनाले बैकुंठ माश्रीनरायनको दर्शन गरि श्रानदभया प्रैः रामभुको दर्शन गरि सुग्रीव वसिष्ठ सम
 तल्लोकको श्रानद गरि विराजमान भयो प्रस्तो वेला मा कोटि श्वानर श्रुतिवको नामस्कार गरि रामलक्ष्मण को द
 र्शन गरि साभाषमा वसाई वानरलोकको तेजले साभाषनि कैलो बर्रा भयोः माहा सोभाभयोः ताहा लक्ष्मणाले साभाषा
 श्रुत्वा गदा भयो हे सुग्रीव मित्र भ्राता भनिः श्रुत्वा को राजा दसरथ त को राति तिगीठा दत्तः जेठि को नाम को सत्मा
 को पुत्र राम भद्रः मा जिलिके कैतं को पुत्र भरतः कांदि सुमीत्र तस्को पुत्र हानिर सवुधनः भारद्वाज दत्तः जेठाराम भद्र
 लेवावभुको सत्मा प्रतिपाल गर्तु निमित्तले के के को श्रुत्वा लेः वनवासा श्रुति पं व वति श्रुत्वा वस्मा को वेला मा सित
 प्र कलै हुंदाः राक्षसले हरिलै गयोः सित विन राम को प्रितं थीर दैन तस थी सित प्रान्न न निमित्तले श्रुत्वा को हो रु
 द्रो प्रस्तो दुष्यदः भयार तिमिरु हले देव्या को भया सुना को भया श्रुत्वा गर्तु हवस भनि लक्ष्मणाले श्रुत्वा गद सु
 नि सुग्रीवले श्रुत्वा माः हलक्ष्मणः माहा राजना मंत्रि सहित गरि हामी प्रसे पर्वत मा वस्मा को वेला मा श्रुत्वा
 सवारः वस्त्र मापो काग रि श्रुत्वा लिह ई राम भनि हा शकार गरि गयोः भनि महि हो कि भनि रुद्र मा नले निगुप
 ठाई देवा ७ भयोः लक्ष्मणाले पो को को ई हे मार बोल रु न सकि रहंदाः रामभुले सित को गहान हात मालि

४

हृदयमाराधिः हाईसिता २ भनिः श्रुतिसोकागुं भयोः प्रस्तो देवि साभाभा वस्या कोलोक समस्ताले श्रीसुंकाठत
 लाग्गारमा हायेर्ज्यारि सुजिवले आग्गागर्द भया हेमीनं राम वंदू तमाजीको सिता नोरिलेजान्मा नोरहा मिलेजा
 न्माको दुलंका कोराजारावणा जस्ता ईश्वरनेक देवताले पति जितुं सके न प्रस्तारावणा जितितपा भीकासिता न्मा
 ईदिउला भनि प्रतांगमागमाः हेमित्रराम श्रवसूमा ईदिउला सोकनगर्त होलाः भनि बोधनगरिः आक्रा दुष
 कोकुराविंतिगर्तिलागमा हेमित्रराम जस्ततमाजीको दुषदु तस्तै हमा दुषदुः हामिपति किस्की न्मा कोराजाहुंः हमा
 दधुवालिले हमारजे पति स्त्रीताप पति लिई हामिलाई जुताले पिठिकनः न्मापायाः तस्को डले मरुठाई माजा न
 सकिउतः प्रसे पर्वतमा श्रापको भयलेवा लिआउनु सके न गाला मात्र हामिलाई निवारता द्यः श्रत निवारता द्य
 न भंदा सुनिलक्ष्मणाले आग्गा भयाः कस्का सरापले आउन सके न भनि सुव्यापारः सुजिवले आग्गागर्द भया प्र
 र्वकाल माकि स्की न्मा कोबावाभा वसि माया सुरको दोरले महा गर्जना न गरि वस्योः ईन दैत्यको सोर सुनि मा
 हा विरवालि वाईर आई क्रोध्य गरिः श्रदैत्य सुरको दाति मा मुर्किले हानार वेधा सहनु न सकिः पताल प्रमा
 भागि गयार वालिले हामि हसकन भन्नाः हे सुजिवा दि प्रसपा पिछि श्रसुर हामिले मा हंला मोगमा कोवा

राम

टोलेहामिजाडितातिमिहुरुमाहावसिहेरिवसभतिश्रुगयाकोवाठोलेवालिगयातसगुहारमाप्रहिनडिठता
 हिवसाःवालिआडलाभनिठुकीरसाःप्रहिगुहावाठश्रनेकतरहलेरुआप्रोःवालिमयोभनिठानिसमस्तलो
 कलेःसोकगरिवसाःताहाश्रुश्राईहामिहुरुप्रतिमार्त्ताभनिःश्रासलेतेसदुताधुनिःआश्राईवसाःमाहाप
 दिसमस्तमंत्रिहुरुमतोगरिःराजेमारजानभैहुंदैनभनिःराजेभीषेकमलाईदिभोःप्रहिनदिनप्रोरजेभो
 गरिवसाःवालिआईप्रगीकनभन्नाःहेपाप्रिष्ठतिमिहुरुकोवेवारयसैप्रोद्धभनिकोअगरिःमेराशुष
 माजुतालेप्रिटिःगलहत्यागरिःमलाईअप्राईकनःराजेप्रनिलीप्रोःमेरास्वालिप्रनिलिप्रोःप्रस्तादुषमेरोद
 भानिसुगिबलेरामप्रदेडविंतिगयाःप्रतिकुरासुनिश्रीरामप्रलेआग्यागदाभयाःहेमीप्रसुगिबतिमिते
 सोगनगर्नुहोलाःलोवालिहामिलेमारिराजेस्त्रिसहितगरितिमिलाईदिडलाःतिश्रेप्रभनिप्रतिज्ञगर्
 भप्रोःप्रतिकुरासुनिःसुगिबलेडेकाईमनमाभितनगर्नुभयोःमित्रलेवालिलाईमाहिलाभनिअंति
 कारगयाकाःकसोगरिमाहंताभन्नाःसमस्तईद्रदिदेवताप्रकतिरवालिप्रडिअप्रकतिरवालिलेजित्याप्र
 ताविरवालिदेवतालेप्रनिनसकुन्नाहेमित्ररामप्रर्वकालमाप्रहभन्नाकोदैप्रप्रहिष्ठहप्रआणागरिकिंकिं

५

कोषावासावसि गर्जमानगरिः अनेक प्रजामारि दियो भति सुनि सुनि वालिको अगारिगयारः रागा को डई सिंग
समाई पद्वारिः जलनि मुठि दिनालि छः को सय प्रच्छुमाई आ फालि बारजो जग जिमित रिगयाः ताहारि बि
मुष पर्वतमाः मातंगिरि बि तपासा गरि वस्त्रा का थीयाः तेहि सप्ति पमाः दैत्ये को टाडको पर्न जग्यारः मतं
गिरि बि थां जी रक्त पर्न गयो रः सरि रमा व्यास भयो को दे बि मतंगिरि बि ले को अगारि आ पगमाः को नै पा
पिषः ले भया पति मेरा सरि रमा रक्त दाडि दियाः रि बि मुष पर्वतमाः आया तस्को कपाल सात छवड भै म
धु रुवसः भनि आ पगमाः ते स्तो गरि आ पदिया भनि जाति कनः गाल आ उगु सकेतः तस भै हा मि गा
हा भागि आई वस्त्रा को दः हे मि वरामः यो पर्वत काल भै रला को पुरु दैत्या को टाडको होः यो टाडको तपा
भी को पाडको अंगुला ले समाई अफाल रागु सका वालि मार्ग सकौलाः भं द्रा सुनि राम मु ले गोडा को अंगुला
ले समाई यो टाडको दस जो जगः जि मि न द्याईः फालि दियाः प्रत्तो दे बिः सप्त लोक डे क मान्याः के रि
सुजिव को मन मा संतोक न भै भं न्याः हे मी वरामः यो वन मा तालावः असात गो द्यु नः सो जो गरि न रला का
प्र के मो दले सातै को टाका उगु सको भन्याः वालि मारु सकौला भन्याः श्री राम मु ले मन्मथ ला का को नि मि

राम

तले तालवृक्ष सो जो मय न भानि वृक्ष दय गोदा सा पर हेदुः तत्को आगमा उममा को वृक्ष दाराम्भुले ते सर्व दूषा रुका
 पारः प्रातः सप्तः प्रसा वान जोरि सा प्रका कपाल मा गोडले कुल आहसा प्रसो जियोरः हान्मा वृक्ष पनिसो जियोर
 हान्मा वृक्ष काटि वान ठो को मा काल स पदल मा प्रसा जै प्रसा प्रसो गरि राम्भुको परा क्रमा देषि समस्त लोक डिदका
 वसाः मरुजानि सुगि वले राम्भु मगु दा होई न भानि हाता जोरि प्राव रिराम भद्र को अस्तु तिग न लाग्या हे राम त प्रा
 इमगु दा होई नो प्रां वसा हो हानि कन मित्पारि गरि अंगमालिका गरि प्रां वसा को कोरि नमस्कार दः सकन अमा
 नः नासगालि नदि ईत प्राजी को भक्त मारा प्रगु ह्वसः मेराम्भु प्रवार आया को वृक्ष न त प्राजी को नाम लिया को
 भैज वसत प्राजी को सरि मा सय्यै अलिंग नगर्न प्रावस त प्राजी को वराण को अलामे राकपाल मा सय्यै राप्रगु प्रावस कस्तो
 त प्राजी को वराण भन्मा गंगा वसा को प्रसंगग श्री माहा देव ले जगमा आराण गरि राप्रगु भया को भागि रथी ले श्री महा
 देव संतु क गरि मागित्पारा आ पूर कुल मोक्ष गमा अनेक प्रात कि प्र भ म हा प्रात कि आदि गंगा स्नान मात्र ले प्राप्रम
 क भैः समस्त लोक को उधार भया प्रसो त प्राई को वराण को प्रभाव ले सकन भक्त दिगु ह्वसः हे प्रां वस त प्राई को माया जल म
 प्रसि मेरो राज्य मेरो स्त्री मेरो पुत्र मेरो परिवार मेरो अन्न सम प्रति भनि ममत्वं को अहंकार गरि वसा को माया प्रासा काटि
 त प्राजी को भक्त मारा प्रगु ह्वसः हे ईश्वरः प्रां वस राजे को निमित्त ले अनेक लोक संताप गरि वसा को यो प्रनि मलाई यहि

देनतपार्इकोपरादाडिराजेपनिआहिदेनस्वातिपनिआहिदेनअनसंपतिपनिआहिदेनसमस्तअसारहुंतपा
नीकोअरातामात्रसारदेपद्युअससमस्तकेहिसरदेनहेपरमेस्वरतापार्इकोमायालेसरतकालकायंद्रमा
मेअलेदोपियाजस्तोहामिपनिअअकालमापरिरस्ताद्योअवतपाइकाप्रभावलेसुर्जलेअअकालनासग
याहैमेरोअअकालनासगरिदिगुभयोहेरामग्यानपनिअग्यानपनितपाईहुनुहुदुराजेगुनतमोग
नसतोगुनतिनगुनतपाईकोसरिवाटनिलकीओटिचितिसंघारगुभयोप्रस्तोतपाईकोकोटि२गम
सकारदुःप्रकनअग्याननासगरिग्यानमाकुपाराविउधारगुहोलाभामिसुगिधलेरामअदुदुविंति
गमाभनिओमाहादेवसेपार्वतिकनअग्यागयाः॥॥इतिओअअमाओरामयनेउमामहेअरसम्या
देकिकिंआकांडेप्रथमोअपये॥१॥ओमाहादेवौवायः॥हेपार्वतिताहंपदिअगिबकोववन
सुनिरामअमुसुकाहासिआफुलेअंगिकागयाकोकार्यसिअगनीनिमित्तलेआफामायाविस्तारग
रिसुगिबमायालेदोपिरामअअग्यागर्दाभयाःहेमित्रसुगिबतपाईलेगयाकोसमस्तकुराअमिआहो
ईनःनिअयेहोतैपनिहामिअस्तामित्रभैकनतपाईकोकेहिकार्यगमोनभन्यालोकमाअकिर्तिहुंदहे

राम

मित्रश्रमि सादि रात्रि मित्रताया को राम ते सुग्रीव को क्या का र्गगमा भया हा मिले क्या भं नुः तस थ हा मिले वालि
 माहि किस्की व्या को राजे मित्रे कता रा सहित गरित पाई कन दी उलाः भनि प्रतंगगमा को दू संसार मा सुकिर्ति
 रात्रि गमाः परालोक मा कहि गमा पतिः श्रान मा हुं दूः कु किर्ति रात्रि गमा परालोक मा कहि गमा पति सुष दे
 न तस र्थ वालि संग यु अगर्त जाड भ म्भारः सुग्रीव ले प्रो कुरा नि अय हो भनि राम को आआ मानि सुग्रीव राम ल
 णः किस्किं व्या जा दा भयाः ता हा सुग्रीव ले किस्किं व्या वा मा सिंघना थ रिद्यो षग माः महा विर सुग्रीव को यो
 षस म्भले त्रिभुवना कं प्रप मा न गरि हा कार पा पि व वालि प्रति श्रु ता त को ~~अ~~ भै व हिर आई सुग्रीव सं
 ग यु अगर्त आ प्राः ता हा सुग्रीव ले वालिका रु दय माः दुई हा ताले मु वि प्र हा र ग मा वा लि ले सुग्रीव को
 रु दय मा दुई हा ताले मु वि ले प्र हा र ग मा वालि को रु सुग्रीव को अ न्य न्य मा हा यु अ भ यो ना ष यु अ दं
 त यु अ वा हा यु अ ला ताले हा न २ अ ने क प्र का र गरि मा हा अ यो र यु अ भ योः राम यु ले वालि कन मा हं
 भ नि हे र्दा ड वै ज ना को य के व र्ण य के उ मे र बि स्य ष के हि न हिः प्रो वालि यो सुग्रीव भ नि भिं न स
 के नं ज ग त अ मि रा म वं द्र ले आ फु ले जा नि २ लौ कि क ग रि न जा न्या जै राम अ ग्रा ग दा भ या हे ल

तत्त्व विरुद्ध साधु धर्म न्या हामी सित
 ७ गुणग न श्रावः सप्त र्थ दु न य
 न्या भगु जि जा भ द्यारः ह सो व च

३मणा अथ भयोः सुजिव वालिकान्वेत्तगारि मिं हस किय नः तसर्थ हेरिमात्रे रहनु भयोः सुजिव कोवलहि
न भयोः नाक मुखकानवाट स्तु आया कोदे प्रिसुजिव भागि आया र ताहा वालिले सिंघना दस द्वाजय सद्ग
रि आ फना दवरिमा अंत प्रजाई अंत मगरि वस्तु भया हा सुजिव मलि न मुख भौरा म अका रुजुर मा प्रगिरो
दना गदा गदग दव नले विंति गदा भयाः हे मीत्र राम तपाई को कृपा न परर हे न द्य तपाई ले सक न मार न
पठाया कोर हे द्यः आ फेले सर प्रहार गरि सक न मारः वै हि का हा त मा के त मारो द्योः हेर द्यु ना थ म अ धि वा
रि लिका डर ले जो न न सकि रि प्रि मुख पर्वत मा भा गिर ला को तपाई ले भोरा सदि न भयोः प्रो म आया को तपाई
को प्रतंगा अमी अमा भया रुमो प्रा न को संक भु काले वा द्यः आ फले भोरो सादि हेरि रुना होई न रुमो प्रा
न संक भ भयो भनि विंति गदा भया ता हारा मेल ज मा नि आ घा मा आ सु पु न गरि आ गग न भयोः हे मित्र सुजि
व तपाई रु रु ड ई ज ना य कै वर्ता य कै ड वल मुख ना ग कान आ घा स म स्त य कै वि स्म य को हि द्यै नः हा मिले कै ले न दे
आ को प्रो हो प्रो होई न भनि भनि विंति गारि मिं हस के न वान क सो गरि प्रहार ग हा ला तपाई द्ये ड प मा मी व द्य त
क हुं द्य तसर्थ मेले वान प्रहार ग न सके नः हे मित्र दुष न मां ग हो ला वालि अ व स्य मां ग द्य वालि मा यो न भनि संदे ह

राम

गर्भपदैतः श्रवणं उवाच भिरु रात्रि मन्त्रित दमता कनश्च रुडु भयोः हेतु दमता सुगंधं २ पुष्पं श्रंजली गरित्या उभया रत्न
 दमता ले सुगंधं २ पुष्पं माला गासित्या पार राम पुले सुगित व को गला मा पुष्प माला लाई दि पार वे था सम सहराई
 गयो बला बहि श्रुति सो भा भपार सुगित व सुसि भपार राम पुष्प आगमा गदा भपार हे मित्र श्रव बालि सित पुष्प गन जा
 उ पुष्प माला को बिहु गरि श्रव स बालि मारि दिला भनि आगमा गमार सुगित व को कन बालि लाई हा कंग पार हे प्राप्ति
 व बालि म आई पूजा ते रास मर्थ दता पुष्प गन आ उ प स पाला तला ई जे मा पुरि पठा उता भनि गर्ज मान गमा को दे
 धि बालि को रु द प मा क्रो व्य भे भन्या श्रुते मारि पि टि भौ प उ गरि पठा या गो व रु त्या के न लि उ भनि मारे नर य कता
 रै मर्न आ उ द स कि श्रव हु मिते स रु दैन भनि धो तिक सि त पार भै जाना ला गमार तारा ले गो उ स माई विंति गर्द
 भया हे प्रभु श्रव त मा इले जा व डो ज स देन मेरा मन मा त्रा सा द श्रु हिले त माई ले जिति पठा या को श्रु हिले आ ई ला ग्यो
 त स्को के हि हेतु होला त स र्थ त माई ले जि ग व डो उ भित दैन प उ ठा मा हा पु रू प स हा य गरि भरो स ले आ मा को
 होला ता माई को प्रा न सं क म होला हे प्रभु सुगित व को भो रा सा न भया प्र से गरि म भिक न का हा आ उ नु सकु ग श्री
 मो त स र्थ त माई जान्या होई न भनि तार ले रा व्या न गरि क न प्रा व मा दं द हा लि जा ग दैन भनि रो व्या ना ग दे विंति गर्दि
 भई न बालि ले प्र नि तारा का मा भ मा स माई आ सु पु दि बालि ले मंदा भया हे प्री प पं व क न्या मा प्र क ति मि हो य

८

लितिलेकेनसोकगर्दितहामिकनमान्प्रिर्षीर्षीप्रससंसारमाकोहोलातिलिलेसोकगर्दित
न्यादेनसंदेहगर्दितन्यादेनहेप्रिप्रवेहिलेहाकदिपापदिहामिजलाविरकसोगरिप्रदि सगुवालिज
लोविराकसोगरिप्रदिसमोभन्याप्रकृतिकसेगरिसहुकाजिउगुदःहसुंदरीयोपापिप्रसुगिबमारिमफ
किंआउलाअथवाप्रससंगकोहिजोहारआमाकोभयाप्रमितेसैकनमाहंलाभनिप्रस्ताप्रकारलेवालि
लेताराकनगुआईकनफेरितारलेविंतिगर्दिभईनःहेत्वामिमैलेयडिठकुरासुन्याकोदःसुंगह्वस्त
वताहाजागुवलुवुजिकनजाउलाहेत्वामितपाईकोप्रग्रभंगतलेसकारजांदासुन्याकाकुरामैलेसुन्या
कोदःसुंगह्वस्तअजोआकाराजादसरथकाप्रग्ररामलक्ष्मणासितासहितगरिडंडाकारनेवनमा
वस्तामासिताकनरावतालेहरिलेगयोःरसिवाभोजनजादरामलक्ष्मणाडईभाईरिषिभुषपर्वत
माआईसुगिबसंगमितारिगरिसुगिबलाईवालिमारिकिलिंआकोराजेभिषेकदिउलाभानि
प्रतंग्यागमाभनिवालिकनसुनाईनःहेत्वामिरामकोभोरोसानभयाःसुगिवाकाहाआउनसक
लातसर्धतपाईलेजागुदेनःआजखपनामाप्रतिनिकोदेभिषनःयोधुआमाभुवसेतपाईकोजय
देनःप्रराजप्रदहमोववनअनेथनगरहामिकनविश्रुवागुत्पाडभानितारालेविंतिगर्दिवालिभं

राम
क्रीष्णगारि

दाभया हे प्रिय राम सहा प्रभया प्रति राम ले श्रं न्या प्रले भन्यो दैनः प्रक वति राता का पुत्र म हा स त्या वा
थी प्र मी ता श्रं न्या प्र न ग नी निति मा वसा का प्र स्ताराम सुजिव का क सो गरि मित्र भया ड से तामे रा प्रति
मित्र हुं हे प्रिय वै रित सुजिव हुन राम हो ई न सुजिव का निमित्त राम म म ला ई कान वै रित न नः श्र थ व
म संग ल ड ना आ प्रा प्रति मेरो मु प्र दे व्या पद्यि मे ले स्ने ह ग ह ला भन्या र तार ले विंति ग दि भ ई नः हे
स्वामि श्रुति हृ ग गृ नित को द्ये व श्रुति हृ भ न्या को के हि प्र प्रति ना स को हे तु द्य राम का पि द्य परि सु
जिव क न त म रा से प्र पद्यि दि प्री नु त व ति मि हा मि श्रान प्रा गरि व स्तु हो लाः प्र स्ता श्रु हृ प कार दैन भ
नितार ले भन्या को सुनि वालि ले भं दो भ योः हे तारा तिमिले का कुरा ग रे ड त मो म ति क सो भ योः वै रिको
संग गरि वै रिको पि द्य प्र नु वा हि वि प्र षा ई म गृ नित को द्य वै रिको प्री द्य जा नु न ति को जिया को का प्र
प्रो ज न्द म या प्रति वालि को ना म जान्या दैन हे ताराः ह प्रो ज न म प्रति श्री कार मे रो प्र रा क म प्र ति श्री का
र भ योः भानि श्र व राम प्र भी ति प्र थी मा ज ति वि र द नः सुजिव को सुजिव को प्र द भै आ प्रा प्रति श्र व
ते स्क न द्यो ड न्या दैन भानि वालि म हा क्रीष्ण भै राता २ आ प्रा गारि ता हा वा ड फल हा लि ग योः त स
सि द्ध ले भै भालो ग प्रा जै भै ग योः प्र स्ता मा हा वि र्वा लि ले सु मु द्र जै ग र्जी मा न गारि सुजिव को हृ द य मा

७

मा मुनि प्रहारगमा सुनिवले पतिवे भानमानि प्रथी कं प्रमान प्रगरिकर ईवालिका रुदय मा मुनि
प्रहारगमाति २ को माहा ५ मयु अमप्रो वाहयु अलत अयु गमा मा वमयु गमा कपाल सुअजमा ई ई
साप्रमयु अमया जस्तो नाप्रमयु दतमयु अजय परमयु वंदा गरिमहा अयोरमयु अमप्रो सुनिवको अलि
कुवलरहित मयोरामयु को मुखहेनी लागमा वालिले रामयु देवेन र प्रस्तामयु अजगमा मा वालिसुनिव
अक्रयक्रगरि प्रममाला को निहगरि यगु टंकार गरिवान मठा ईला गिकन प्रहारगमा वालिका रु
दयमाला गि पारा भै काला सर्प डला मा पस्या है मनि भीरमा से प्रताल गंगा दाना गरि सरगे क्रमा वक्ष मप्रो
वालिका रुदयमा वान काया ५ भै रगत को आरोला गि मुदी मया ते सबेला मा सुनिवले योग माया मो सोर
सुनिवालिको भै मयोरामयु कन देव्या कस्तारामयु मया जयको मुकुट गमा को पद पत्र जस्तो
नेत्र मया का रुदयमा श्रीवसा को निह ममा को हातल मया प्रमान मया का जतस्ति प्रम को वर्ता मया
का हात विषे अगुलि मा को समस्त लक्ष्मी ता ले युक्त मया का अति सुंदर भज मत्र का वसर प्रे सा का
सुनिव दहित तिरल दमता वा मति आ फु मा ज मा वसि देवा हा पया को टि २ काम देव जस्ता सुंदर
ई सत हा मा गरि वसा का देव्या वालिले मंदा मया हे राम नि सकार मा माति नि हे म कन कान मा मो

राम

तिमिलाई मैले कमा अ प रा अ ग मारा जा भै कन प्रस्तो होतं मो अ म ते रो सा म र्थ भया हा सित क का हा
कि अमा त व वालि को पु ह मा र्थ दे प्रो लाः अ व का ग रौ ति मि लू कि दे प्रो हा न परि हा मि ला ई दा ग दि प्रो
भो की म ग योः भो र्त्त भ माः हा कि क न मु द्ध ग र्त्त अ व ला त व मे रो प्रे रा क मा ज नो लाः क मा ला ग दः डा कु मा
परि ग माः हे भो र रामः ति मि ला ई मै ले क मा न ति को ग मारः प्र स्तो अ म र्ग योः सु जि व ले ति मि क न
क मा र्थ प का र ग मार अ व स मा भै अ कि व ति रा ज भ मा काः प्र स्ता व न अ र वा द र को प दि भै ति मि सु म्भ
वं सि मा ज न भ मा काः प्र स्तो अ क र्म ग म्भ हो ई नः हे रा मः ति म्भ्री सि ता ल्या उ नु प्र यो भ न्या हा मि
दे उ भ न्या होः हा मि सि ता भ न्या को भ मा लं का को रा ज रा वा ता ते स्का दो रा ना ति स मे तै अ रु को टि २
रा भो स सो व र्त्ति म य लं का स मे त हा मो पु द्धार ले वा षी क न ति ले भ न्या को ज ग मा प्र न्या ई दि उ सा म
अ दिः म का ग रौ ति स्का रा ता मा हा मि क न मा र्त्त भ नि अ ने क उ र्वा के व व न ग मार रा म अ ले वा लि को
उ र्वा के सु ति म न मा मि त न ग र्त्त भ मो ते स्को अ म न ना स ग रि ग्मा न को वे क दि उ भ नि रा म अ
ले अ ग म्भ म्भो हे वा लि पु र्व का ला मा हा म्भ वा वा द सर थ लि अ जो अ मा रा जे भ र त ला ई दि म्भ डं अ का

रं नेवनको रजाई दि पात स थ प्र सवन मा मै ले विवर ग र्ज प न्नी द्वा पि अ मी क न विरा ड म
 फि क सा स्ति प नि ग रौ ला को हि थ मी सा स ते वा दि क न प्र ति पा ला प नि ग हं ला भ नि जा न ग न
 आ ई र सा द्यो तै ले भा ई को स्वा नि स म भोग रि व सा को द स त स थ त ला ई द्रान ति का डं त ड भ यो हा
 मि ज स्त ले त ला ई न मा मा अ रु क स ले माला भ न्ना र वा लि ले भ द्वा भ या हे रा म वं द्रु ति मि ले हा मि
 ला ई मा मा को अ थ हो जा नि क न जा नि क न मा मा को हो ई न सि ता को नि मि त ले य ति ग र्ज प न्नी
 हो ई न हा मि थि भ न्ना को भ या प नि पु ग न्ना थि यो ते स ति र्ग दि रा व ता ले म सं ग का ग न स
 क ला त पा ई ले मा सु घा व सो मा मा भ नौ भ न्ना म रु ध ले वा द र धा न्ना जा ति हो ई न अ व द्वा ले भ
 नि वा लि ले श्री रा म वं द्रु क न भ न्ना भ नि श्री म हा दे व ले पार्व ति क न सु ना ड दा भ या इ ति श्री अ
 न्ना सा रा म प्र ने ड मा न हे अ र सं वा दे कि किं न्ना का त डे ५ ति यो न्ना य ॥ २ ॥ श्री सी चो वा य
 ॥ ॥ हे पार्व ति ता हा प दि वा लि ले भ द्वा भ या हे रा म वं द्रु पं च न वि न न्ना न्ना जा ति क्वा २ भ न्ना वा न र
 ना ड रि स्या ल कि र्ग र म ति जा त म रु खे ले धा रु द्दे न धा रु क २ भ न्ना ध रा यो क दु वा स ल क् गे जा य ति

पंथनधि मउ दाले प्रागु द हामिक नमारीका काम दूषान्या जाति होई नः दाला का ठि व द्वा ड भन्या प्रापि न
 दैनः होरा मसिता का काम माः मकन मान्या होई नः हामिला ई अरु वनु भयाः संका को पर्वत समेत ल्या वन
 को सा मधी धियोः रावता को त काले प्रादु वारं वरः पुछाले समुंद्र मावु डाई ल्या प्रा को धीयोः रावताले मलाई
 कागर्त सकु न्या धीयोः विन अमरा धले मलाई मायो भन्यारः कराई रत्ना का वेला माः कि किं ध्यान गर को
 दरवार माव स्या कि तारा ले वा लि मायो भनि वात सुनि तारा संगत दालि मा न्या को ठाड माः आई हे न ला ग्या
 महा विरवा लि रा भुमि मा रु द प्र वि धारा गरि रक्त को धारानि क ल्या को दे धिः रो धन गरितार ले भं दाम
 ई नः हे प्र भु हामिले जागु दैन भनि विंति ग न्याः को प्र तै होला भनि होः हामो विंति सुन्या को भयाः प्रस्तो अरु
 स्या हुन्या धी प्र नः हामिला ई वि धा वा गर ई समस्त लोक लाई देषा ई त पाई ले प्रा न दो डगु ला ग्योः ई वाला
 क सै का पि दान पारि म न्याः अरु ई राम समस्त सुगि वले मुक्त मान गरि व स्या को देषा रहनु मान मा हा क म
 भयोः भनिः विला म गरि के रि तारा ले भं दि न ई नः हे पा पि कराम ह म्योः त्वा मि संग दु व्या प्रा को ति मि क
 न आप दिं दु सुन वालि को र तारा को ज सो गरि दु टन भयोः तत्तै राम सित को प नि दु टि ग परो सः त म्मा वा
 हा व ल ले य क फे रा ल्या प्रा त म नि फे रि दु टि न्या द्ये भ नि तारा ले आप ग मार आ फ न गृ ह म का नु म हे रि भ

पंथनभि मण्डलाले प्रागुद्यः हामिकनमारिका कामदुषान्पाजाति होई नः दालका छिव द्वाड भन्या प्रापि न
 दैनः होरा मसिता का काममाः मकन माना होई नः हामिला ई अरु वन भयाः संका को पर्वत समेत ल्यावन
 कोता मथी धियोः रावता कोत चाले प्रादुवारं वरः पुछाले समुद्र मावु डाई ल्या प्रा को धीयोः रावताले मलाई
 कागर्त सकुन्या धीयोः विनम्र परा धले मलाई मायो भन्यारः कराई रत्ना कावेलामाः कि किं ध्यान गर को
 दरवार माव स्या किताराले वा लि मायो भनि वात सुनि तारा संगत बालि माया को ठाडमाः आई हिन लागा
 महा विरवा लिरा भुमि मा रुदय विधारण गरि रक्त को धारानि कल्या को देभिः रोधन गरितारले भंदा भ
 ईत हे प्रभु हामिले जागु दैन भनि विंति गमाः को यस्तै होला भनि होः हाम्रो विंति सुन्या को भयाः प्रस्तो अरु
 स्या हुन्या धी प्रनः हामिला ई विधा वागराई समस्त लोक लाई देखा ईत पाईले प्रा नद्यो डगुला गयोः ईवाला
 कसै का प्रियान पारि मयाः अरु ई राम समस्ता सुग्रीवले मुक्त मान गरि वस्या को देषार हुनु मान मा हा कष
 भयोः भनिः विला मगरि फेरिताराले भंदि नईत हे प्रा प्रिय राम हयोः त्वामि संग दुःखा को तिमिक
 न आ प्रदिं दुःसुन बालि को रतारा को जसो गरि दुष्ट न भयोः तस्तै राम सित को प्रनि दुष्टि न परोस्तः त आवा
 हा वल्ले यक फेराल्या प्रा तमनि फेरि दुष्टि न्या दैन भनि ताराले आ प्र गम्यार आ फन नुह सका नु व हे रि भ

प्रभईरहे प्रानः नाथतपाईको प्रियाँ दोरा अंग बलत मानि मिलत भूमि मा परि माहासोक गरि रोदना गदी भ
या को हे हुहवस भ निरः बालिले वेष्टा गरि देष्यार भन्दा हे पुत्र अंगद सुन राम वन्दने मलाई मा
या भ निरि सुगर्न है नः उनले प्रहा या को काज मा भरि सव्य गर्न आफ्ना पेश कर्म ले भया संभ्य रा
म काहु जु मा देषावन हे पुत्र बाबु मारि दियो भनि सुगि वसंग पति रितन गर्न तेरो सखे म
या सम्म राई को सेवा गरि रह्या स भनि बालिले अंगद को हात समाई राम जु को हात मा ले
प्रिदि पारते लावेला मा तारा अंगतले माहासोक गर्दा भया ताहा राम भुले आग्या गर्दा भया हुवालि तेरा मत
मा जिउनु को आसा द भन्ना भरु संदेहा मानु प्रदेन तेरो दोरा कन मैले पारस रसाये तिरुला ति मि वैकुं
ठ जाई भनि आग्या दि पार बालिले पति प्रान दो इ दामा वैकुंठ पुर गया तन को प्रान दु व्या को दोषिता
राले व्येजे गर्न नसकि बुलौवता स्खेवु भौ ठग्या जे मैलो टि मुर्दा भौ मुहूर्ता मा बले वेतने भौ नाना प्रका
रले बिलाप गरित न संग सति जान काई द्य गरि बालि को मुख हेरि गोडा समा ति अनेक प्रकारले रो
अन गप्या को दोषि राम अग्या गर्दा भया हेतारा यत्तो अजिजे कान गद्यौ म मक कुरा गद्यु सुन अ
सरि भौ मुक्त हुन्या को सरि संग सति जाई का गरी तिसंग वद पाडन्या दो न कान भन्ना वा सिको

राम

प्रवसन्नुहन्मागरिमोक्षभोग्या भवनपाड्यादौ नमो भद्रहन्मा कानिमित्तले सो कगर्नुदै नत्त स धर्त्यो से
क दो डिकं न्या भैव स भनि श्राम्या दियारताराले प्रतिप्रतिकुराति से प्रहो भनि श्री राम मंद्र को श्राम्या सिरध
हई तम सकारग हितार भी व्रमंत पुरिमा व दान गै गई न ता हा राम म्भु श्राम्या गर्द भयाः हे मित्र सुमित्र व
वालिको सरि ह्मग्नी स सकारगरन क न स मं द्र का तीर मालै जाई नहि न्या सात गति गर भन्यारः सुजि वले भ
मा भया हे श्रंग दत्ते रावावु को सरि ह्म स मं द्र का तीर मालै जाई विधी कर्म सु श्रगरि श्रु र्ग श्रंग दत्ते पिता
को सरि ह्म लै जाई श्रुति स सकारगरि श्रु सु म्भान गरि कृपा कर्म स कि क्रियाः वालिको कृपा कर्म सुद
गरि ग्याः प्रदि राम म्भु श्राम्या गर्द भयाः हे मित्र सुमित्र वराजे भी प्रे क मा व्रति निलाई राजे श्रंग दत्ताई हे
मित्रति मिले श्री भी प्रे क ले ड भनि श्राम्या दियारः सुजि वले राम म्भु को श्राम्या प्रमान गरिराजे भी प्रे क तिई
तारा सहित श्री गरिराजे भुक्त मान ग्याः ता हा सुजि वले विंति गर्द भया हे मित्र श्रवता त पाई ले प्रति स
वैवत मा वदु पदै नः कि स्कि न्या मा विराज मान गर्नु ह्वं स भनि विंति ग मार ई कुरा सुनि राम म्भु श्राम्या
गर्द भया हे मित्र सुमित्र वराजे सरा भी व्रमैले श्राड् गृदै न मे रावावा म्भु को व वत प्रति पाल गर्नु प्रद वतु

१२

सर्ववर्षवनवासगर्भभानिपगयाकोदःप्रहृष्टगयाकोदेनसामिताताआङ्गुहृदेनभम्भारसुगिबालेवोल
ननसकिहृष्टगयाविवातागिकित्कीआगेगयाआहाप्रदितामलदमताहृष्टगयामन्त्राप्रवर्तमावसग
भयोःशाहातामभुतेआगागर्भभमाहेलभमासंरतकालाकोरितुमासोभावदपदिआदिससोगीरिता
हृष्टवनमतिमाहसोभाहृष्टपदिआदिपानिसोभाभैरसादनमेधपानिमहासोभाहृष्टसोर्गजाभावा
मेववाईताम्भान्तोभानिकुतागरिभतुमीसाताह्वस्तुभयोःकैलासपर्वतमावासश्रीमालदेवतेप्रावर्तिकन
आशागर्भभयोः॥॥इतिश्रीशुभाजारासमनेहमासहेआसम्मादेकित्कीआकाण्डेतितियोआम।॥
श्रीमहादेवज्जाभाहेप्रावर्तिवर्षकालमाकोहिताजालेकोहिकाप्रगर्भदेनभानिरामतदमतापानितहि
वस्तुभयोःहृष्टवर्षकालगयापदिसिताकोभर्गगर्भभयोःआहाप्रदिकित्कीआमाहृष्टमानलेभंदाभया
हेमहा राजासुमित्रवत्तमाईकनरामभंदूलेहपकारगरिताम्भाकोसमजगहोलातसथरामकाभाश्रीसिता
भोजनवेलाभयोःभतुमीसाप्रनिगयोःभम्भाहृष्टगयाभंदाभमाहेहृष्टमानपंभप्रजासमस्तकनभनिभ
गुर्दिसामाप्रनिवानरसेनासमस्तदिनभीप्रआङ्गुप्रर्धनआयासासनहोलाभनिनारैदिसाआवातरह
हकनप्रभम्भारसुगिबभ्रंतप्रभीगयाताहाप्रदिमाम्भवनवनमावसाकारामभंदूआगागर्भभयोःहे

राम

तक्षमणभनु मीसागया को छै भयो ते पति सुजिवले सिता प्रोजगु ब्रितागरे न प्रसो भया कसो होला हेतक्षम
णा कि किं न्यानगरमा जाई सुजिव संग मन सिता प्रोजगु नालाई ब्रितागर भनि आडि भन्यार प्रति राम को आग्या
सुनिलक्ष्मणाले अगुठं कारगरि छडूक समाई महको अगारि लाल २ ते अगारि कि किं न्यानगर जांदा भया
आहा यदि सुजिवले हनुमान प्रभीति मंत्रि बोलाई सुजिवले आग्याग दभिया हे मंत्रि हो राम लक्ष्मणारि साया
अवहा मिते कसो गरौला भन्यार हनुमान भंदा भया राम बंदूता र्वैरि ननुत्माडि कि न भन्यात म्राजे व भ्राता म
ला विरवा लिलाई मार सकन्या प्रस्ताराम ति मिजस्ता कन मारी कन का आश्रम ध भन्यार वास मां दे सम
ला विरवा नरुद्धा प्रोहाल ना प्रथाया कतिवानर वाट मा कतिवानर पर्षाल मा कतिवानर भावामा अं
गद छोका मा वसि वावू मारि दिमा भति समरि हुं लो छुंगे लिया एवसा राम लक्ष्मण आडि नं भनि
समस्त गडि मा धा छोरा प्रभु भयो ताहाल क्षत पात्रो अगारि आया को देखि अंगद प्रहृति समस्त वान
र भगि सुजिव भया का ठाडि मा ग्याल क्षमण राजगृह भो अगार भो कि वक्ष्या ह हले पतिके हि
भंत सके नर सुजिव वसा का ठाडि मा गुणि भद्रा भया हे सुजिव राम भंदूले भनि प्रथाया का कुरा सु
नं वाति माया को वान पति डि सै दवा लिग या को वा हो निं कुहुं द कि भनि सुध्या ई प्रथाया को दभ

निश्चनेकदिद्रववनगमाकोसुजीवलेअरुसंभिलेप्रतिकेहिबोलुनसकेनरः ताविंतीगदिभईर
हेलक्ष्मरातयाईरिसगर्तनहोलासहजलेवानरजातिचंचलविसेषलेकामवस्यभयाको
वनकरजातिचंचलस्वभावभयाकोकालेयान्दुवनरभावहुतैवसम्मवसिसिआयाकापू
र्वकालकाविस्वामित्रजस्तातपसिमाहापुरुषकामवस्यभईपथुवर्षगयोरपनिपंध्रदिनगया
जस्तोमानिवस्याकावानरजातिकानकामवस्यहवैनःहेलक्ष्मरःसमागर्तहोलाभनिताराले
विनिगरिरःअनेकप्रकारलेःलक्ष्मराकोरिससांतगरिरःसुगिबलेअनेकप्रकारलेःप्रार्थनाग
यारःठाडरमादुतपठायारःसमस्तदुतहरुलेःसमस्तभूमिआपगरीआवनुप्रहःवारदिनभिन्न
मानआयाभारिसासनागरीलाःभन्यारःदुतपठायारःपठायकादुतहरुलेआफुर्गयाकाठाड
मासुगिबकोआग्याभनिसमस्तवानरआयारःसबैवानरहरुबादुलेमैगयारःदुतहरुलेसंष्या
गर्नसकेनरःसमस्तभालुजमुवानरबादुलोगरिल्यायाःवारैदिसावाटआयाकायतिभालुसति
वानरस्मिजमुद्धननिकसैलेसंष्यागर्नसकेनरःकिस्किधनगर्मीसुगिबकोआग्यालेपुष्पि
ताभयाकावानरभालुजमुवानरनाभयाभनिकैलासंपर्वतमाश्रीमाहादेवलेपार्वतिकनसुनाड
दाभया॥॥इतिश्रीश्रद्धात्मारामाप्रतोडमामहेअसम्यादेकिकिंभ्रकांडेवतुभाध्याय॥४॥

राम

श्री माहादेवोवाच ॥ हे पार्वति ताहापदि माते वन वन को गुफा माविराज मानया का राम ज्यु को दर्श
गर्न जाउ भनि सुग्रीव लक्ष्मन रथ मावसि सप्त सवानर अचिताई मात्ये वन वीष य जांदा मयार
सुग्रीव दि सप्त लोक ले राम वंदूक न देख्यार कस्ताराम वंदूक न्या रुष का बोका को वस्त्र ताया का
पुस्प जलो वर्न भया का जटा का मकु वाध्या का पद्म पत्र जस्ताने व मया का पुरा मासि का चंद्र मा
जस्ताने मुख उज्या लो भया का सुर्य का जस्ताने कमलि भया कस्ताने ज प्रकाश भया का सात स्वरूप भ
या का मुसु क हासी प्रति सुंदर भया का सिता का किजोगले वत प्रभया का अने कमल गपेंदि हे रिरसा का राम
मंद्र विराज मान भया का ठाडि मा पुगि सुग्रीव लक्ष्मन गाले भक्ति संजुक्त गरि वरणा मा परिजे थार्थ गरि
राम मंद्र ले सुग्रीव सित आलिंग ना गरि हात समाई आसन मावसा उगु भयो सप्त लोक ले उंडवत प्रन
म ग मार सप्त लोक आदर गरि वसाया न्याये धर्म सप्त जान्या राम मंद्र ले जे भाजोगले सुग्रीव प्र
जाग मार सुग्रीव ले विंति गर्दी भया हे नर पुंगव राम प्रसवानर सेना आया को हे नृ हवस हे माल प्र
मावस्या को सुमेरु पर्वत मावस्या का विन्दु पर्वत मावस्या का कुला मल मावस्या का प्रस्ता २ ठाडि मा जन्म
भया का नाना द्विमा नाना नदिका तिरमा नाना पर्वत मावस्या का प्रतिद ईश्वर ईवस्या का पर्वत कार

भन्मा राजाको भयः जाहा पोव सुभन्मा गच्छते भाला भति भयः समुद्र पारा जा उभन्मा जाना सकेन हामि हत को जना
थी कार भयो श्री राम भद्र को कार्म मा जि उदिन स कि येन त स थ जुम थी कार भयोः ॥ १ ॥ भुज म प्र प्रो हो
राम भु को कार मा प्रा ना दो आ राम भु ले मो दा दि याः जय भु को उद्धर भयो त स थ हामि हत कन थी कार
भतिकुरा गमा को सुति ईति हत हुनान मे रा द भु को नाम लि कुरा ग द र भति संपतिले भंदा भयाः हेवानर
हो मे रा द भु को नाम लि कुरा ग मा को सु न्मा जय भु भन्मा को मे रो द भु हो प्रस्तो का २ का मी ग लोः का मे म
भु भयोः समस्त वृत्तं त भना भन्मा रः हत मान ले भंदा भयाः हे संपतिः भुजो ॥ १ ॥ का राजा द स र थ का प्र र राम लक्ष्मण
सिता सहिता गरिवावा का आ गालेः पुन सकृ ति गरि वन वा स श्रीः पं भवा छि भ्रम मा व स्याः सुवर्ण को मृ ग देवा
र राम भु ले मृ ग को सिकार ग द र राक्षस ले सिता हरता गरिले ग्याः हाराम २ भति सिता कत रो ॥ १ ॥ भन गालि गे ग्या
को दे वि जय भु गृ हार जा ईला ग्योः रावन को रथ मा भोर ले नं गले प्र हार गरि भु नी २ गमा को दे विः रावता ले क्रो ध
गरि जय भु को डवे प्र घे टा का टि दि या जय भु भु मि मा भु र्थ भै र सा को राम भु ले दे व्मा र श्री सत्कार गरि मोक्ष
पद दि याः आ फ्रा ना ताले पिं ड दान दि द्वा गरि मृ गा पं दिका मा सु ले गच्छ स रुतु प्र गरि कृ पा कर्म गरि सक्ता उ ह
राम भु का प्र व कृ हा मि हत सिता भोजना श्री र सा दुः हे संपति राम का भा श्री सिता ति मिले दे व्मा को वृ कि

राम

देव्याको भया भन भनार संप्रति ले भया भया हेवानर मेरा दाज्य काति मित ले वडो सो क भयो मेरा दाज्य को स पत
गरिस को र सिता को समाचार वृतांत हा मि भनोला श्रवति मि रुह ले मलाई समुद्र का तिर मा पुमा ई दि पार दान गरि त पन गरि स कि वानर रुह ले श्रपि का जगाम
नर रुह ले पति संपतिक त समुद्र को तिर मा पुमा ई दि पार दान गरि त पन गरि स कि वानर रुह ले श्रपि का जगाम
लाई दि पार ता हा विस्तार सत भंदा भया हेवानर हो सुन यो समुद्र को सयै जो जन विस्तार दू ते स्का पारि वाट नि
कुटा पर्वत पर्वत दू ते सै पर्वत मा सुवर्ण मयल का दू ते स्लंका को राज्य रावता हो दे स का माज मा प गो प व जे
द श्र सोक वतिकाना उ ग म्या को द श्र लांत मनो हर स्या न श्र ने क फल मु प्रेत ता गुला दि श्र सोक वृक्ष श्र सोक वति
का मा सितारा म्या की द हेवानर हो मेरा श्राव ले वार स प्र जो जन सं मा देष दा दौ त स भलंका मा भया को वस्तु सवै
हामि ले देष दा दौ जान्ना को द सिता क न मै ले ला ई दि गु सा मर्थ द मेरा प्र प्रेय को श्र लि क वला दैन च्या ग रौ त प्रेय
स्तो प रा क्र मा दू ति मि रुह ले प रा क्र म गरि सं का जा उ ति मि रुह ले न प्र त्या प्रा म देषा उ दू श्रा क हे रुह मान ति मि मे
रा वं हां म भर मे ले सिता क न देषा उ दू भनार रुह मान पति संपतिका वं हा मा भि संपति पति उ गुग्यो
र मा थी गै क न हे रा उ सिता भनि देषा पार रुह मान ले पति देषा ते स्वेला मा ति संपति रुह मान का स्ता देषि
यो भन्या संपतिका उ पर भया का रुह मान म दू क मै देषि प्रा वं द्र सुप्र संपतिका कान माला ई रा म्या का कुंडल

जस्तो सोभाप्रमान देषिप्राः समस्तवानर रुक्कन समप्रतिलोसिताकन देषाया भतिः श्रीमहादेवलेकैलास
पर्वतमाः पार्वतिकन सुनाया ॥ ॥ इति श्रीशुभ्रात्मरामप्रतोडिमास हेअरसम्यादे किस्किं आकाण्डे
सप्रमो आप्र ॥ ७ ॥ श्रीमहादेवोवाच ॥ हे पार्वती गहापदि संमप्रतिले भया भयाः हेवानरलोक मन्त्रप्र
मप्रवकथा कहन दुसुनः अदि वैसमाजो भनीवेलामा वलपराक्रमः अहंकारि कसैलाईनगति प्रस्तासमप्र
माः मेरादप्रसंगवाद् विवाद भयो रजोसुर्म मण्डल संमाजान सकल सममाजान सकल डिहिविर भति प्रस्ता प्रकार
कोवातागारि हा मिदुवैजना डि डि माभीग म् अका समण्डल समग म् ५ ई सप्रजो जन माधिगयो श्रीसुर्मकाते
जले मेरादप्रजयमुका प्रोषमस्त अम हुनलागोर दप्रकोर आगनी निमित्त हे मेराप्रोषते जयमुकन दोपिर
आंर मेराप्रोष समस्तदग अ मप्रार तहि देषिम प्रस्थाः प्रसै पर्वतमा परि मुर्दी भैर लाजय प्रमात्रै केतागयाका
भयो म नाल पाड दिन ममात्रै तिन रात मप्रामदि जे म भै आ फु सरिर देषात प्रोषन भै मा सुको प्रभमया को दे
षि अवकसोगरु कसै वै अलेवन मा आगोलाई दियाः देषि तहि मेरो मरनद भतिः प्रासले मद्रना समप्रधिका आअ
मजा डि भतिग मार टेकि कन सुस्त २ हि डि म्रि अम्रं मा मुगिः मद्रम्र धिका मरणा मा मुगिति म्रि धिले भंदा भया
हे संप्रतितिमिकन मा भयो तेराप्रोष का हा गयाः तप्रवकाल मा वडो पराक्रमि विहस अवरय लो हवल कसले

राम

गराया भनिम्र प्रिप्ररते आगमभयोरताह वै हे विंतिगमा हे रिप्रिप्ररप्रिप्रिहानितेवलको अहंकारले सुप्रमत्त
 प्रगुभनिगमा मा दधुरमा वातगारिगप्रोरजादाश्री सुप्रकाकि तले मेरे पोषदगध भयोरतहिदेवि प्रसू
 तव मेरे पोषन मे उडनानसकि वाहिरला सरतकालको समप्रभयो वनमा अमिले दगध हुला कि भति त्रासले
 सुत्तरगरिहिडि तमा सरता मा आया मकनर भागरु होला भति विंतिगमा हे वनर प्रस्ता प्रकारले विंतिगमाको सु
 रिप्रिप्ररभंदाभया हे संप्रतिप्रो संसारमा सुप्रउषाभमा को सबै अहंकारले हुं द अहंकारनभमा सुप्रउषा के
 हि देन हे संप्रतिप्रो संसार पर मे प्रका मायाले दो प्रियो मेरे दोरा प्रोरो माता मे मेरे संप्रतिभनि प्रमत्त गरिप्रो
 सबै वै था माया हो भनितां देन अ सते स्ते हो भति ठा कि सब प्रु प्ररिप्रार कानि मित्रले सा नो जु योग रिप्रन अ
 नाडि पाई गर्द प्रो सतलोग नी खिर्ग जान द अ सतलोग नी ना कि हुं द प्रस्तो संसारमा लोकले अनेक जे जाग दी द
 व्रत धर्म दान आदि अनेक प्रुने गद प्रुने क प्रलले खर्ग सुप्रभोग गरि हुं द प्रुने भै सका प्रदि खर्ग वा द प्र
 उदत्त तै प्रनिन आ ईर हुं द ताहा को अ गरि प्रुने स कि प्रो भति गला रुतला ई तहि वा द प्र सा ई प्र ठा ड द तै हि
 प्रला प्रुत प्र मं प्र मत्तल मा पर्द अलिक दिन तहि र हुं द प्र मं प्र मा को ते जले प्र ग लि कु ई रो भै प्र थी मा प्र न प्रि
 उदत्त अ भव धान मा भयो कि ग रु मा प्र रि र हुं द र ते स प्र न प्रा क द र लोकले प्र मा ला ई क न प्र प्र का गरि म

दलेषां नदं भातची हारा रोहि मदनार प्रकार मा प्रक प्रकार ले प्रहको मुख मा पर्न जां दुः ते सैले विजे मेके
नः लि काग भ मा प्रत न हुं दुः विजे रः रक्त मिसिः ई क पा ना दिन मा के र डि ज नो गो लि हुं दुः सात दिन मा मा सु प्र
षात्मा को जेल को वर्ता हुं दुः विस दिन मा मा सु को नोक टा हुं दुः महिन दिन मा जिवात्मा पस दुः टड को हुं
ड ई मै न मा हात गो डा हुं दुः तिन मै न मा अंगुल हुं दुः अंगुलि हुं दुः धार मै न मा मुख र अ पान द्वार पुत्र द्वार हुं
पान मै न मा नाक कान हुं दुः ध मे ना मा आवा हुं दुः सात मै हा मा के सन प हुं दुः अठ मै ना मा ना भी हुं दुः ते
सै ना भी को नाल मै नाल का द्वार ले आमा लेषा मा को द स गता मा प्रक गन वाला का पे ट मा पस दुः र पु व हुं
दुः प्रक ति र आ मा को जठरा अग्नि प्रका ति र न की प्रका ति र ह्ये प्र स्तो क ष षा ई ग भ मा व सि क र्म का वल
न जा ति नौ मै न मा भै ते नो प सि त सै वल ल ले अने क अंजं न का कुरा स म जि प्रो ग भ वा स मा अने क न
की मुख थो अ जठरा ग्नि प्र स्तो मा हा त प स गुरु न स कि कै रा ई मन ले भे ला अने क प्रकार ले हा र का रा रि
भि त ना ग मा प्र स्तो ग भ वा स अने क ग मा प्र सु प्रं दिः प्र तं ग जं तु म गृ धा आ दि प्र स्ता स ह अ जो रि मा
जं न ली जा भि प्र न मा बि ता प्रा प्र सै सरि र मा प्र मा ला दु भ ति मन ले प्रार्थ ना ग मा हे पर मे अर प्र स ग भ
वास मा न रा प्र गृ ह व स म क न था डै वा हि रा ति का सि दि गृ ह व स भ ति ना ना प्र का ले विला प ग रि विं ति

राम

गर्दः मन्त्रः गर्भवासः अहिं दैनः भन्याः हेसंप्रातिः गर्भमावस्ताः प्रसो मेव हं दुः भनिलोकहस्ततिथिजा
 राः अनेकपापः अर्मको मेव हं दुः धारया प्रदिः जस्ता कोतस्ते हं दुः यस्ता गर्भवासः दंया लण्मान को
 मेव हं दुः दसै मैना प्रती मे प्रसुति हं दुः ताहा प्रदि परमे श्वरः कामाया ले दो प्रिः वल मे व मे मल मुत्रमाव
 सिः रहनु प्रदः आमावावुले मल मुत्रसो हो हिपालना मर्दः रुवाल कर्म स कि जो भनः मेः लिधन भनिः कामको
 अलो भसो हो सत्यः भनि ठा निधुध काल मे म लु हं दुः कर्म का प्रभाव ले के रिः जम हं दुः यो संसा को वै हो प्र
 तो दुः भनि श्री नद्रा नाम म मिश्र ले म क न अग्ना भयो भनि संप्रातिले अंगद हनुमान दिवानर समस्त कन सुना
 प्राः के रि संप्रातिले भंदा भयाः हे वानर लोक से के रि म म ड ड कुराग दं दुः मंद्र म प्रिले म क न आग्ना गरिरा व्या
 को दुः प्रहि संसार माः गर्भवास न आहिं दो ड म कार विष्णु भक्त हु न्या लाई गर्भवास आहि न्या दे नः हे संप्राति प्रस्ता
 माहा विष्णु वस्ता का अजाले राम अवता हं दुः ताहा राजा दसरथ का आग्ना राम लक्ष्मण सिता सहित वनवास
 वस्मा मा सिता रावत ले भोरिले गयोः राम लक्ष्मण ले सिता भोजना जां वा सुग्रीव भोटि मित्या रिग रि कि किं व्याजा
 ईवा लि मारि राम से सुग्रीव क न राजे भी प्रे क दिः सुग्रीव ले वानर क न प्रगई सिता भोजन ला डि द नः ताहा हनु
 मान दिवानर हनु आ ड द नः माहा वानर हनु भोटिले का का कुराग रि सिता रा व्या का ठा ड मा दे प्रा डि दुः ताहा

२२

रुद्रमानलेऽनुनवितिकैतेराजोषम आउन्मादः ताहापदितेरोमासुवाजाहादतहिजाडिमनि जेद्रनामारिषि
अलेभविष्णुकराआगागर्भायाकोदः अवहृगमानलेदोईदिमा अवमेरोमोषडि म आया हेरभनिचानरहसुले देव्यासंप्राप्तिको
अतिकोमलपोषः अतिसुंदरदेविचानरहसुमुषमुषगरिरसा ताहासंप्राप्तिलेभंदाभयाभयाः हेवानरराजाश्रीराम
अंद्रजस्ताकोसेवक भैः कतरहुगुक्तालाईतिमिहसुलंकाजाईरामकोकार्यगरभनिः रामनाममात्रलिप्यथीको
दोवरभयाकोः समुद्रपार्गर्गुहुदः योलंकाजागुक्तालेषादः सप्रजोजनमात्रदुतसथीरामकासेवकभैकेनकां
तरभैकार्यगरजसंप्राडिनादोः भनिहर्षमानगरिउडिगयोभनिकैलासपर्वतमाश्रीमाहादेवलेपार्वतिक
नसुनायाः ॥ ॥ इतिश्रीश्रव्यामरामप्रतोडिमासहेअरसम्मादेकिक्किं व्याकोंडेअवमोव्यामा ॥ ८ ॥ ॥
श्रीमहादेवोवा ॥ ॥ हेपार्वतिसंप्राप्तिलेप्रस्ताकुरागरिगयाकोदेविः अंगददिवानरसमुस्तालेहर्षमानग
रिजुरुकडिः समुद्रहेर्दाभयाः कस्तासमुद्रभन्या अनेकजलवरपदिअनेकजलजंतु मंदिआदिग्राहसुस
हिठिमंगलः हातिवस्त्रजस्तापर्वतभल्लाजस्तोलेहरिआयाकाः महासद्गर्जमानगरिरसाकोः देविचान
रहसुलेः मनमाभितनागन्या मोसमुद्रकोआदिअंतदैनः प्रस्तोसमुद्रकसोगरिपार्गर्गहंताभनिसंताप्रगारि
समस्तवानरवस्त्रः प्रस्तोदेविजम्बुवानलेभन्या हेवाराएलोकसंताप्रलोनिअप्रगरिसिताराव्याका हाडिमकही

राम

देवाई गयोः श्रवक सो गरि पा जडि का गन्ना सो भन भन्या र क सैले वोल न न स कि उ चो मुष ग रि व स्मा को दे वि श्रं
 ग द ले भन्या हे वान लोक ति मि रु रु ले को हि वो ल्यो न ज ति २ आ २ पराक्रम दू ड सै भन प्र स्ता ठा ड मा चल न ग
 रि का हा ग रु ला त स र्थ ति मि रु रु ले का जा ई सि ता को सम भार ल्या याः को टि २ वान को र द्या भ योः राम ल द म ता को प
 नि श्रान द हुं दः सु गि व वा द हा मि रु रु क ना सि रो पा डि पा डि लाः सि ता को सम भार लै ज्ञान स कि न भन्याः सु गि व को श्रा
 ग्मा ले सम स्त वान र क न प्रानं ति का उं ड ग न्ना दः सि ता को ति मि से माराम ल द म ता ले प्रान रा छ न्या दै नः त स र्थ ति
 मि रु रु लेः जिव दान दे डः पर डि प्रकार गार हे वान लोक सो स वै ले श्रा २ प्र ह वा भ ज ति २ द भन भन भ ति श्रं ग द २३
 ले भन्या को सु नि न ल वान ले प्र भा सि जो ज न कु द नु स क द्यु भन्याः सु छे न वान लेः सत्र जो ज न कु द नु स क द्यु भन्या
 सर भ वान लेः प्र न स्त रि जो ज न कु द नु स क द्यु भन्याः मै द वान ले ५० जो ज न कु द नु स क द्यु भन्या दि वि त द २०
 जो ज न कु द नु स क द्यु भन्याः श्रव बु ठो भन्याः स प्र जो ज न त कु द नु स कु लाः फि र्ग भन्या गा रे दः हे श्रं ग द श्री महा वि श्रु ति
 वि क्रम श्रव तार हुं दाः प्र क पा डि ले प्र थ्वी च्छा प्र गारि क ल मि रा ब्धा मा पर मे श्र को भ र ता स त ति स फे रा प्र द दि
 पा ग न्या मै ले र वा ले ले व पा लि सु फे रा प्र द थ्वी पा ग न्या श्रु ले प्र क फे रा प नि स के न तै प नि ना हां वा ट लं का स
 म ज नु त स कु ला फी र्ग क न सं ले रु द्ध भन्या र श्रं ग द ले भन्या म प नि भा हा वा ट लं का सा गु ता स श द्ध फि र्ग स र्ग

देन सरिरा व्यापार कवध मसा को दू आ व्या सरिर भारि दूर मन मा सं दे ह दूः म न्या रज म्बु वान ले भ न्या हेतु वारा जाति
मैः राजा जाति सा मर्थ मया प्रति आगु हु देन म न्या रः अंग दू मं द्या मया हेतु म्बु वान ति मिले हा मि जागु हु देन मं द्यो ति मि
ह रु म न्या ग यौ न अरु को जाई दे व सं क से म न्या पति का म्बु सिद्ध म य न प्र ति ठा डि मा प्रा न त्या ग ग र्त्त प योः भ नि कु स व
ध्याई स म स त्त वान र व स्थाः गा हा मा हा वि र वान लेः स म स त्त लो क को क ति को म र्त्त भि द्यु देन वि आ र ग र म ति को हि न
वो लि य क ति र हे रि व स्थाः रु म न ले य स्तो ग रि व स्था को दे भिः म हा ज्ञा नि ज म्बु वान ले भ न्या हेतु वारा जात पार् ह रु म
स्ता अ यै म्भ क्रा ग योः रु त प त्त मा गृ म दे न भ ति अंग दू क न वो य ग ना ति मि त्त रु म न को म्बु हा हे रि व स्था भ न्या
को हि स त्त ज न भ योः प र्त्त भि प रा क र मि ड न रु त ले को हि वो ल न्या दै न का अ र्त्त ले भ न्याः का र्त्त ग रि दे व्रा ड लाः अंग दू ला
ई भ न्या ज स्तो ग रि रु म न क न भ न्या को सु निः रु म न मु सु क हा से न वो लि व स्ता भ याः प्र स्तो दे भि ज म्बु वान ले भं द्य
भ या हे रु म न ति मि रु त ले को हि वो ले ड व प्र स्ता ठा डि मा प रा क र म न ग रि का हा ग रौ लाः वि से ष ले तै रा म नः सा श्री
न भैः प्र कू ले जाई प र्त्त भि ग र ता भ तिः म न सु वा ग द्योः वि र को सो भा ते स्ते हो हे रु म न ति मि म हा वि र दे व ता लो क
मा वा मु दे व ता वि र प्र स्तो ति मि प ति म हा वि र द्योः प र्व क लः माः अ न्न नि को ग र्त्त वा ज सै नि त्को त सै व र प रा हे द्योः श्री सु
प र रा तो भै ड द्याः म न भै र स्था को दे भि के हि प्र ल पा का को हो ला भ ति ठा तिः ता हा दे भि कु दि पा य स प्र जो ज न मा श्री

रा

राम

अ का स पु म्मा प्र स्ता ति मि म हा विरः पो लं का जा उ काले प्रा द्यः प्रो म क लाल प्र नाम स मु द्र प्र क स प्र जो जन मा न्र द्य त स र्थ
 ति मि ले प्र रा क्र म ग ती को टि २ वा न र को र धा ग र रा म ल द म ता सु ग्नि व धा ई को प्र सा द ले ड वि से प्र ले रा म म ले पा त जा नी
 क न प्र ला ई प ग पा को हो भ नि जं म्भु वा न को व भ न सु नि म हा वि र ह न्म न नृ सि नैः प्रि त स्मो र ग रि आ फ्रा नि रि व र्थ मा
 न ग म्मा त सै स रि ले व भे टिः अ ने क वा न र लो द प्रो द भ म्मा ता हा वि र को प्रे म ह न्म न ले भं द्रा भ म्मा हे नु व रा जा अंग द
 त पा ई ले स द्दे ह मा कृ प दे नः अ व स्य हा मि लं का जा ई सि ता ला उ ला लं का मा आ गो ला ई रा धा स ह स प नि मा रि आ
 उ ला त पा ई ले आ ग्ना दि या रा धा स क न मा रि रा व ता ला ई सु ध्र पु द्ध र ले वा धी त पा ई का ह न्म र्मा पु म्मा डि न्मा साम
 र्थ द्यः प्र ति ह न्म न को व भ न सु नि जं म्भु वा न भ द्रा भ म्मा हे ह न्म न ति मि ले भ न्मा को नि प्र य सा धो हो रा म प्र न
 ग न ति मि त ले ति मि ले अ व तार भ म्मा को हो ई वा न र स म स्त ति ति को टि दे व ता का अ व तार हो श्री रा म म हा वि द्यु अ
 व तार हं प्रो ग मा या सि ता पं धी वो कि र ह न्मा से भ ना ग ले ले द म ता अ व तार हं भ नि हे ह न्म न आ ग्ना न भै प स्तो
 ग न्मा हो ई न त म्मा व ह व ल ले लं का प नि न्मा व न्मा स भे द्यः तै प नि सु ग्नि वा को आ ग्ना दे न सि ता मा त्रै भे टि आ व भ
 नि ति मि ले प्र रा क्र मा दे प्रा डि द्य भ न्मा ज स दि न रा म ल द म ता सु ग्नि व आ दि लं का जा ई सं ग्र मा हं द्य ते खे ला
 मा रा म सु ग्नि व का ह न्म र्मा ति मि लेः पु र्वा र्थ दि प्रा डि न्म हो हे ह न्म न ति मि लं का जा द मा ते ति स को टि दे व ता ले

२४

भागल्लर फर्क दामा श्री माहा विष्णुलेर भागल्लर सलंका मा श्री माहा देवलेर भागल्लर हनः प्रस्ता प्रकारले जं म्मुवा
नले हनुमान कनः श्री सिर्वा ददि मार हनुमान छुसि भै समुद्र पर्वत मागे समुद्र तिर हेनु भयो कस्ता तरु संग वस्पा
का भन्ना पर्वत माथो पर्वत राख्यो मै प्रहा भये कर मुदि भै पाक गमाका सुन कोन स्तो सरिर गरि श्री सुर्म को जल
तेज मुख भन्ना कोलं का जनई भा गरि वस्पा का हनुमान का तेज दे भि अंग द जं म्मुवान दिस मस्त धान रले महा भ्रा
न म गरि अव प्रा नर धा भयो भक्ति ना २ प्रकारले छुसि भै को सिवान र हनुमान वस्पा कतिवान र पर्वत मा कति
वान र समुद्र का तीर मा जाई अनेक फल मूल धाई समुद्र को जल पान गरि अनदले हनुमान न अडिआ
ल सम माः प्रसे ठाई मा वसो भनि वान र गन समस्त आन म गरि वस्पा भयो भनि कैलास पर्वत
मा श्री माहा देवले पार्वति कन आ गमा गमा सवै लोक मा वस्पा ले नारद मुनि कन
सुनायोः प्रहिक था हने मि धारंते धात्र मा सुतले सौन का दि रि भिक न कला ॥ ॥
ईति श्री श्री आल राम प्रतोड मा म हे अर संवा दे कि किं आ कां डे न व मो आये
ईति संम्य त १८८५ साल मिति सुद्ध आषाड सुदि १ तेज १ शुभ म

राम

२५

आशा सरकधि
23 ५५

ASHA SARAKHIS

हे श्री रामचन्द्र तया नि हेरुको केहि दीष छैनः अपराध पनी केहि छैनः अनुविज पनी केहि छैनः। हमि हेरु एस्तो भया को
 कारणः आ फ्रा सुसिले होइन माया विराक्ष सले एस्तो ग या को होः। इराक्ष सकला दुःभन्या नाना प्रकार को माया जा न्या अ
 नेक तरहले हमि हेरु कनडः खदिहन् नाना रूप देखा उछन् पर्व २ ति मि हेरु कति दिन वन वास गरी ला ता हि सम्म को ति मि
 हेरु को महिमा छति नि हेरु गया पछी नाना प्रकारले मारि घाउला भनी रुप काठ छन् अनेक मगा दिल्या ईकन हमिला इ देषा
 उछन् देषा ईकन गला निमोठ हात पुटा छि जातिरक्त पान गरी मा सुषा ईकन ति मि हेरु लाई पनी ते सै गरिमा हला भनी रुप का
 ठ छन् नदिमा ह्मान गर्न जान्या रिषिक न्या हेरु को वस्तु सबै जो सिले जान छन् हमि हेरु ह्मान गर्न जादा वगर मारा घ्या को ति
 ल कु रा पनिले जान छन् तव हमि असुची भन्नु घरमा पनी आ ईकन विश्व देव लाई राघ्या को पित्रि देव लाई राघ्या को पनी रिः
 पिले जांछन् घरमा भात पाव्यो तसै नाना भयंकर रूप देखा उदै तसो ईकन भातै पनि टि पिले जांछन् अनेक ऋषि लोक का पु
 त्र पुत्र पाई सक्यो अवत पाई जां हां पाउला ग्या पछी हमि हेरु लाई त्राश छैनः त्यो राक्षस पुष्य दन्त को छोरा हो रावन को भा
 ई हो घर नाम मा हाव लीयो छः हमि हेरु थोरै वा चिर स्या छौः जन्म स्थान का ऋषि लोक हेरु ई नै राक्षस ले सबै घाई सक्या ते स्तोः भ
 या पछी जां हा आ ईव सुं अवजन्म स्थान भुन्य छन् जां हा पनी राक्षस आ ईकन अनेक ऋषि रूप ई सक्या फल फल पनी अत्य भ
 गयो त पाई हेरु पनि अरु आ अम मा जाई जातु हुंछः हमि हेरु पनी जन्म स्थान मा जाउला हि जो आज राक्षस पनि छैन त पाई हेरु पाउ
 ला तु हवस् राक्षस ले सिता चोरिले जाना संभार गर्नु होला तिराक्षस हेरु ले अनेक माया जां दछन् भनी ऋषि लोक समस्त जन्म स्थान मा
 जां दा भया तों हां पछी श्री राम शीता से हि आ अम मारा ज गर्नु भयो लक्ष्मण ले धनु वान खड्ग लिः रान जागत गरिव स्ता भया

आभा अक कथि
 2344

प्रातः काल भयापही सिताले एला ठाठमा कावहु छु भनी सोचना गरी रहदामाः श्रीराम जले ओं हो नव सो भनी त्यो आथम छोडि जा
नु भयो रः जो दा जो दा मध्यान्न वेला मा अत्रि अषिका आश्रमा पुग्दा भयाः कस्तो आश्रम भयाः अति मन हर स्थान भैरखा को को अनेक
फल फल ले सो भायमान भैरखा कोः एस्तो आश्रमा पुग्नु भयो रः अत्रि मुनीले देखा रः बाडै ठठिकनः श्रीराम तत्त्व समरा सितालाई
नमस्कार ग्याः माहा हर्षमान भै कन अनेक प्रकार सितः आदर ग्याः कुशासन विशाई दियाः तिनै जना कनवसा उदा भयाः नाना प्रकार
रले श्रीराम सिता लक्ष्मण को पुजा ग्याः आफ्ना आश्रमा जो भया को अनेक इत्यादि फल फल वहा उदा भयाः तों हो प्रांतः श्रीराम चन्द्र
सिता लक्ष्मण तिनै जनाले भोजन गर्नु भयोः तों हा अत्रि मुनी काविले श्रीराम चन्द्र छेउ आजा गर्दा भयाः हे श्रीराम चन्द्रः तपाईले मेरो आ
श्रम पवित्र गरिदिनु भयोः धन्य २ धन्य मेरो भाग्यः तपात्रिको दर्शन पाउनाले हे श्रीराम चन्द्रः कौनै ठाठमा पनी तपात्रिको नाउले मा
त्रपात्रि छः संसारलाई मुक्ति पाउदछन्ः एला तपाईलेः सकन दर्शन दिनु भयो आज मेरो जन्म सुफल भयो भनी एस्पुकारले श्रीरा
म चन्द्रको अस्तुति ग्या रः फेरि अत्रि मुनीले आजा गर्दा भयाः हे श्रीराम चन्द्रः मेरि अस्त्रि अनुसुयावसा काठाठमा सिता कन पठाउ
नुहवस् भन्यारः तों हा श्रीराम चन्द्रले सिता कन आजा गर्दा भयाः हे श्रीता अत्रि मुनी भषिका आश्रम उन्किस्त्रि अनुसुयावसा काठा
ठमा जाउ भन्यारः सिताले श्रीराम जिको आजा मानी सिता जादि भइन् अनुसुया का आश्रमा पुगिकन सिताले हेनु भयो अनुसुया क
लि भन्या माहा वृद्ध भया किः दात रुन्या किः के सपा का किः महा प्रतिवृता देखिकन सिताले नमस्कार गरिन् तों हा अनुसुयाले सिता कन
अनेक आदर गरिन् आसनमा वसाउनु भयो रः कुशल वार्त्त गरी कन अनुसुयाले आजा गर्दि भइन् हे सिता अगोचर वनमा काकार
रा पाउला गुभयो आजा गर्नु हवस् भनी भन्दा सिताले आजा गर्दि भइन् हे माता हामि हवस् वनवास आया को कारणः सबै तपाईले

रा. अ. कां.

भ.

॥२॥

॥राम॥

॥२॥

जानु भया के छः मैले क्या विंति गरु मनी आ जाग दिभ इन् ए ति सिता को वचन सुनी अनुसया ले आ जाग दिभ इन् हे सिता धन्य २
जिम्मा पतिव्रता धर्म मनी कन आ जाग दिभ इन् अनुसया ले आफना घर मा भया को कं तमूल आफना हात ले पा को गरि श्री राम नन्द
सिता लक्ष्मणः तिने जना कन दिनु भयो ॥ अनेक आदर गरी कन भोजन गराउनु भयो तों हाप छि अनुसया ले सोझी भयी हे सिता ति मि क
लि छो रि हो मनी सुधा उनु भयो रुता हा शिता ले आ जाग दिभ इन् हे माता म जन घरा जा कि पुत्रि नाम सिता हो मनी रु तों हा अनुसया
ले भदिभ इन् हे जान की राज्य भोग्य छो डिकनः पुरुष को संसर्ग गरि बनवास आया को देखि मेरो मन मा आनंद भोग्यो ॥ स्त्रि जाति को प
र धर्मः कहं छु सुनु हवस् आहु पुरुष का देउता जसो गरी मानु पर्छः तव अस्त्रि वैकुंठ जो छन नगर मा भया पनी बन मा भया पनी आ फ्रा
घर मा भया पनी कुल्या दिना नारीगी भया पनी पिडा दिया को भया पनी पापि छ भया पनी सौम्य स्त्रि को धर्म पुरुषार्थः गर्नु धर्मि छ भया
पनी छिनार भया पनी सुकील भया पनी कुशील भया पनी धनी भया पनी दरिडी भया पनी पुरुष समान वा धव को हि छैन स्वारि को
हुः श्व देषी आ फुलाई हुः श्व पया जसो मा आ सु पुरुष पाउनु ता सर्व जन्म को तप स्या ले मात्रै पाउनु छः आ फु पुरुष छेउ भक्ति गर्नु प
छः आ फु पुरुष को भक्ति नगन्या ले यो कुरो सुन्या मा सुई राले घोवा जसो हुं छ ॥ अरु लो ग्या हेरु संगः प्र संग गन्या न के जा न्छन आ फ्रा
स्व धर्म मा वस्या पनी पतिव्रता हुं दैनन् पतिव्रता कस्ता लाई मनु भन्या ति मि जलार राज्य छो डिकनः पुरुष संसर्ग गरी आउ न्या लाई यो
प्रतिव्रता मनुः हुः श्व भया पनी हुः श्व न भया जसो स्त्रि पुरुष वस्छन उछ स्त्रि न के मा जा न्छन मनी सुनायारः एति कुरा सुनीः सिता ले अनुसया लाई
नमस्कार गरी आ जाग दिभ इन् हे देवी अनुसया तपा जिले आ जाग न्या को कुरा निश्चयै हो हा मिले परः वल कामु श्व वाट सु न्या थिउ ॥ स्त्रि जात ले भ
क्ति भाव गर्नु आ फ्रा पुरुष का स्व धर्म मार हुनु श्री राम जलै हा मिलाई अर्ध शरिर गरि राघनु भया को छु हाम्या पनी देवता धर्म कर्म वा धव समस्त उने
छन स्त्रि को आसा विधुवान हुनु नाना रोगी वौर कुरः अत्सी पापि अनाचारी एस्तो भया पनी पुरुष को भक्ति गन्या अस्त्रि जन लाई यो अस्त्रि मनुः अ

रा. अ. का.

अं

रुलाई दुर्जन अस्त्रिभन्ना हे माता श्रीरामको व होरा कस्तो धन्या हाम्रो भन्या गुण कीर्तन गर्छन् लोकलाई अस्थिर दया गर्छन् पर अस्त्रिमा
 वसमान देष्ट छन् मात्रिभक्ति हा मिवा हेक मनी मानी कले संयुक्त भयाका इन्द्राणि समान की सुन्द रिभयापनी यापन विताउन्ना एस्ता श्रीरामचन्द्र
 सितः वनवास आयाको व डो भक्त हो अघि मेरा विभाग होमा पिता माताले पनि आज्ञा गन्या को थियो हे पुत्रि आज देखि पुँढो पिता माता वं धुः समस्त
 श्रीरामचन्द्र भया श्रीरामचन्द्र को सुभक्त सेवा गर्नु कुल को कुलतिन गन्या भनी आज्ञा भयाको थियो हामि वनवास आउना लाई विदामा गन जादामा प
 नी सा सुज्ज को दाल्प्याले आज्ञा गर्नु भयेथ्यो हे सित श्रीराम को सु किर्तिकु किर्ति ति मिमाछ तसर्थः मरुतारिले पियारो गन्या जस्तो तस्तै ति मिले पनि
 गर्नु पर्छ भनी विदाव कसी पठाउनु भयेथ्यो तस्तै तपा मिले पनि आज्ञा गर्नु भयो सावित्रि पनि पुरुष को भक्ति गरी स्वर्ग पाइन् अरु अतिले पनि पु
 रुष को सेवा ले वशिष्ठ संग आनन्द गरी स्वर्ग पाइन् रोहिणी ले पनि पुरुष को सेवा ले चन्द्रमा संग आनन्द ले वस्याः स्विजन को पुरुष को सेवा देखी
 अर्को छैन ऐन भक्त ले स्वर्ग पाया जस्तो अरु को नै धर्म ले पनि पाउनु छैन भन्या र अनुसुया लाई अनेक आदर गरी कपाला सुसुम्मा ई कन आ
 ज्ञा गर्दि भइन् हे जन घन दिनी ति मिले आज्ञा गन्या का वचन ले मेरो मनमा घाम लाग्ना जस्तो भै गयो ति म्रो वचन पनि कार्य पनि एकै र हे छः सत्य हो अ
 वन पाई ले म सित कामां रुडं छ आज्ञा गर्नु हवस् एस्ति ह द्वास्ति एले का देली भनी ठानु डं छ मैले त पस्या का वल ले संग्रह गरी राधा को छ तसर्थः
 आ ईशा छ सो कु रोमागु हवस् भनि र अनुसुया को वचन सुनी सिताले भंदि भइन् हे माता म कामा गुला तपात्रि को दया ले समस्त छदै छः श्रीरामस
 वा हेक अरु सितमाग्न पनि जो दिन दिन मात्रै जान्छु भनी मा गिन् र अनुसुया ले मनमा चिताइन् यो निलो भिरहि छ भनी आज्ञा गन्या हे जान की यो
 अग्रा दिवन्धन हो भनी सर्वांगमाले पगरी दियार एस्को सुगंध कैले पनि छुइन्ना छैन सरिरमा सधैं सुगंध रहन्या छ श्रीराम लाई सुषा दिन्या छ
 दुष्टः लाई दुःख दिन्या छ भनी एक जोर पोसाक लाई दिया कस्तो वस्त्र भन्या आगाले पनि जलन सकन्या कैले पनि नफाएन्या कैले पनि नमैलीन्या
 यो वस्त्र छ ज्वाल्सम्म विषुवा कैले नहुन्या एस्ता वस्त्र लाई दिया पछी वत्तिस् इर्थो कगहना पैराई दिया फैरि मनी मानी को वनमाला लगाई
 दियार सिताले आनंद गरी अनुसुया कन दंडवत् गरी ठोग दिईन् भनी यो कथा हा श्रीवृष्णाले नारद मुनी किन कथा श्रीमारा देवले पार्वती क

पुलो २

राम

३

नक ह्या. श्रीसूत्रनामापौरानीकले सौनकादि अठ्ठासि रिषि हे रुकनकरुदाभया. इति श्री अध्यात्म रामायणे उमाप्रहेश्वरसंवादे
 असुनकाण्डे. अंगिरादिप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ॥ श्रीशिव उवाच ॥ हे पार्वतिसुनः तौ हां पक्षि अनुसुयाले सिताछे उ सुधा उदि भइन् हे
 जानकीः तं प्रो स्वयम्बरः विवाहाको कुरा सुन्नाको वडो इछा भयो. आज्ञागर्नु हवस् भन्यारः सिताले आज्ञागर्दि भइन् हे जननि हा म्मावावाज
 नकराजा अपुता हुनाले. वास्तरा छे उ सुधा उदा भया. हे वास्तरा हो. हा म्मासन्तान छैन. कसोग न्यासन्तान होला उपदेश दिनु हवस् भन्यार
 वास्तरा हे हले मतोगरी भन्दा भयाः हे राजा जनकः ज्येष्ठगर्नु हवस् तव संतान होला भन्यारः राजा जनकले ज्येष्ठसालावना उन सुवर्णको
 फालि हा लिहलो जोतन लाग्या. आफ्नाराणि हे हलाई गो रु घेदाई वास्तरा हे हलाई बेंद पा रायराग राई कनर रुदा मा. अक्कास मार्गले मेन
 कानामग ग्या कि. अपसर उडि जांदा. देषारः जनकराजाले मनमा चिंतना ग्या. त्यो त्रिसंहरा लछिनले जूक्त भया कि रहिछु. तेस्ताका को
 षमा भया पुत्र हुंछु. तथा पि पुत्र न भया पनि पुत्रि हुन भनी अपसरालाई हे रि वस्यार. अक्काशवा निभंछु. हे जनक ते स्का कोष बाढ निश्च
 ये. सन्तान होला. संकानगर भन्यारः राजा जनकले आनन्दगरी वृहस्पतिनागरी गोरुकन तुन पुवाई कन हलो जोतन लाग्या. फालिका दु
 प्याले उचाल्दा मावा लष नि ल्को रु. धुलाले सर्वो गव्या पृगरी र ह्याको वाल लष देषिः राजा जनकले. कन्यालिये रु. राजा विस्मित भै धुलो पु
 छिका पिचा पि राषता भया रु. तौ हास्त्रि जनसवैले वास्तरा हे हले पनि भन्दा भया. हे माहा राजा तपाले आफ्नान भै कन. यो वाल लष कान
 का पिचा पि राषनु भयो भन्यारः राजा जनकले आज्ञागर्दा भया. हे वास्तरा दि स्त्रोक हो. यो वाल लषः मेरो अति पीया रो भयो. आफ्नै छे रि
 जति पि यारि मां दछु भन्दा. स्त्रि जनसवैले हास्प गरी भन्दा भया. हे माहा राजा अर्का कि छे रि. आफ्नी छे रि जति पि यारि क शोगरी भयो. तस
 वैलामा. राजा जनकलाज मानी नवो लिह रुदा फेरि असरी र गरी बौल्दा भया. हे राजन् ति वाल लष ति मि पुत्रि हुन् भन्यारः अघित पाई ले हलो
 जोत्ता मा. मेन कानामग ग्या कि. अपसर कन देषो रु. तम्मा विर्ज गियो त्यो विर्य मेन काले पियो रु. ते सु विर्यले उत्पन्न भयो संकानगरः भनि अ.
 कासवानि ले अक्का देषि आज्ञाग न्यारः राजा जनकले सुनी माहा आनन्दगरी नाम कर्म गर्न भनी वास्तरा हे रु संगमतोगरी भन्याः वावा

रा. अ. का.

अं

॥४॥

भन्यापिथिपतिराजा मरुतारी भन्या असराते स्वात्त प्रको कथा ना ठराषनु भनी उदे का ईर ह्या रा फेरि अका स्वा निले आजाग दा भया
हे जनक मि थिला देश का राजा सुन का फालि का दुप्याले उवा लिल्या या को ते सरुत को दुप्या सित ना ठमिला ई भनु तस हेतु ले ना ठसि
ता भनु ई सिताले कृति त्रै लो क्यवा प्रहो ला भनि अका सवानी अन्न ध्यान भोगया तो हा ते लो देवता को आजा सुनी मन मालि लो भन्या रा स
वै रानिले हा मिले ई दे उ २ भनी सर्वे जना आई ला ग्या रा राजा जनक ले आजा ग्या जाले आफना को धि को लो भन्या ज लो गरी पाल न सकल
त श्वे ले उ भन्या रा आजा ग्या रा ज्ये ठि रा गिला ई दिनु भयो हे माता अनुसुया तो हा पछि का शिरा जा कि पुत्रि ले प्रति पाल ना गरि राषनु भयो
रु दिन दिने सरी र व ड दो भयो रा राजा जनक ले क न्या दान ग हला भनी अनेक देवा देश का राजा कुमार हे रुडा कि कन हे नु भयो रु उठा पनी
योग्य को छैन भनी मन मा चिंत ना गरि वला भया तस्वे लामा ना रद मुनी ले अम्ब राव ति पुगी आजाग दा भया हे देव राज इन्द्र मि थिलान ग
रमा जन घराजा कि पुत्रि सिताना मग या कि अति सुंदरि वनि सल छिन ले संयुक्त भया कि छन भनि भन्दा सो सुनी इन्द्र ले आजाग दा भया
हे ना रद मुनी स्वे लो भया त पा ई मि थिला जा ई राजा जनक छे उ आजाग रु रु वस हे राजा जनक त पा नि कि कन्या इन्द्र ले मांग द छन भनी आ
जाग रु रु वस भनी आजा भयो रु रा काले नार द मुनि मि थिलान ग रमा पुगी राजा जनक छे उ आजाग दा भया हे जनक राजा त पा ई कि पुत्रि
सिता देव राजा ईन्द्र ले मांग द छ भन्या को नार द को आजा सुनी नार द मुनी कन उं ए ड वत्त प्र नाम गरी राजा जनक उ दे का ईर ह्या नार द मुनी आ
क्रा अ व स्थान मा जा दा भया तो हा प छि राजा जन घले मन मा चिंत ना ग या राजा को विभा हा स्वय म्बर गर्नु ओ छ छ ते सै ग हला भनी वा स्तरा पो ही
त मंत्री प्रधान हे रु सवे रा धि राजा जनक ले आजा ग दा भया हे लोक पंच हो मुन श्री मा हा देव ले दिया को आज पि ना घ धनु अशु त्म मला ई
दिया को छ अ व यो धनु विगा र गरि मा ज मा ज श्वे भा च न्न स को स सित त सै को भनी प्र त ग्या ग यार म रा ड व व ना ई त स मं रा ड प मा त्यो ध
नु घ मा ना दो मि मि रा धि पूजा गरि रा ष दा भया अनेक राजा हे रु आ ठ न न भनी डे रा ति न हे रु ला ई डे रा नि मि त्रे व रु ते घर व ना ई सर जा
मः सम्पूर्ण गरी रा ष दा भया पृथिवी मा ज ति राजा छन त ति सवै सित को स्वय म्बर मा पा उ ला गु रु व स भनी ष व र वा रे दि शा प ठा उ दा

॥ रा म ॥

॥४॥

भयारुः अनेक देश देश का राजा हेरु आ ई पुग्दा भयारु जनकरा जाले हस्तार्घ्या दार्घ्य आचमनादिगरी कनः राजा हेरु सामावला भयारुः तां हा रा
जा जन खले मलाई रथमाच काई देखा उनु भयो धनुष नी देखा उनु भयो प्रतंतापनी सुना उनु भयो हे राजा हो सुनु हवस जश्लेयो धनुष दे
कार गरी माऊ मा भान्न सक्ता सिता उ सै लाई दिउला भनी आ ज्ञा गर्नु भयो रु मलाई दे धि कन वीरु हा मां ई जु रु क उ ठि कन धनु समाउन
जादा भयाः कसै ले ता धनु समाउन पनी सके नन् कसै ले भन्या समाउन मात्र सक्ता समाउन सक्ता पनी वहुतै भया उवात्तन मात्र सक्ता
पनि वहुतै भया उवात्तन मात्र सक्ता पनी वहुतै भया टंकार भन्या कसै ले गर्न सके नन् माहावतिया हेरु ले टंकार पनि गन्या था मुन न सकिषसा
ल्या कसै को सामर्थ न भै कालो सूर्य ले सा सके या जां ई सा समात्र फेरि वस्याः वर्ग रत्ने न भै ई आसान रा धिः माया मारि किर्या वहुतै भया आ
आगरी वस्या का पनी वहुतै थिया केहि न गरी र न्या पनी वहुतै थियारु तां हा राजा जन कले चित्र नाग याः मेरा छोरि कन पुरुष को होलाः पृथी मा भया
फारा राजा हेरु को कसै को सामर्थ भये न नहुन्या प्रतंग्या मै ले ग या भनी मन मा विषात मानी व स्या भया मातां हा पछी विश्वामित्र भविले श्रीराम ल
क्ष्मण लि आ ई पुग्दा भयारु तिनि हेरु कन देष्यारु स्विजन सवै ले सिता कन सुहाउ न्या पुरुष आ ई पुग्दा भनी आनन्द गरि वस्या राजा जन कले विश्व
मित्र आया को दे धि कनः जु रु क उ ठि डराउ वत् प्रणाम गरी हस्तार्घ्या दार्घ्य आचमन गरि आसन मा विराज मान गरि वसाउ दा भयाः ता हा श्रीराम उर
ले आ ज्ञा गर्दा भया हे राजा जन खः त पाई को धनुष हेर्न भनी हामि आया का छे उ भनी आ ज्ञा भयो रु राजा जन खले श्रीराम चन्द्र का हात माला गरी
ले जाई धनुष देखा उदा भया हे माता अनुसुया सो धनुष कस्तो थियो भन्या ठाउ ठाउ मा सुवर्ण लेवा धिराण्या को दुई ति रुप्या मा म निज आ
को ठाउ ठाउ मा च वरुं डया को हजार मा एक एक छानि मां हा विरवी र पांच हजार ले वो कन न सक्ता एलो धनु श्रीराम चन्द्र लेवा उं हात
ले उठाई तां दो च ठायाः तसावे लामा मेघ गज्जा जस्तो भयो रु समस्त राजा लोक ब्राह्मण लोकः प्रजा लोकः ले आ अर्च्य मानी व स्या राज
जन कले एति भया पछी ता उ सै दिउ धनु काला ई भवां उ भनि मन मा चिता ई र रु दामाः श्रीराम जाले तां दो समाई वैं च दा धनु को माऊ मा भा
वियो रु ते स्कोश हले वज्र पात भया जस्तो भैः समस्त लोक मुद्धा भया अचेत न्ये भै गया कशै को चेतन्य थिये न श्रीराम चन्द्र लक्ष्मण जन खति

रा. अ. कां.

अह

॥५॥

ने जना को मात्र वेतना थियो. अरु डेक प्रहर सम्मुखी भई पछि वेतना भयो. तौ हापछी. राजा जनकले. आज्ञागदी भया. हे श्रीरामचन्द्र. अधिहा
मिजको यो धनुष भाँचन सकला तसलाई हुम्नि पुत्रि. सिता दिउला भनी प्रतंगा गरी राधाको थियो. अवत पाइ लाई कन्या दान दिनु भनी.
तिलकु रत्न लसी लियार. सो वरणा काजारिमा. गंगा जल लियेर. कन्या दान लेउ भनी तयार भया. तौ हा श्रीरामचन्द्र ले आज्ञागदी भया. हे महा
राजा हा मावावा गूलै चाल्न पाई कशोगरी कन्या दान गलिनु. मर्ज्या दालै भन्या धनु भंग गया पछि. सिता हा मृभ इन्. कन्या दान लिनु पर्न्या होइ
न. तथापि तपाईं ले कन्या दान दिनु भन्या. बावा सितन साधिरु दै न. भनी आज्ञागया. यो कुरी संको हो भनी राजा जनकले चिठि पत्र ले विअ
जुध्यामा राजा दसरथलाई बोलाउनालाई पठाया. तौ हा चिठि लिक्न बालरा हर अजुध्या पुग्यार. पत्र देखायार. राजा दसरथले पत्र पोलि हे
नु भयो. र. माहा आनंदले राजा दसरथले. रानिकौ रा. ल्याके कै. सुमित्रा. भरथ. सत्रु घन. वसिष्ठ. अ. पि. सुमंत्र मंत्रि. अनेक प्रजालोकचतुरंग सेना
सहित गरी आई पुग्दा भया. राजा जनकले. राजा दसरथसित. आज्ञा मागि कन. कन्या दान दिनु भयो. हे माता अनुसुया हा मा विभा हा एसातर
हले भया को हो भनी. अनुसुया ले आज्ञाग दिइ इन्. हे जानकी. तमा विवाह का कुरा सुनी मेरा मनमा अति आनन्द भयो. सिमस्त अग्नि हो. तसकि
अवसर्य अस्तमान भया. रात पनी पयो. अ. मि. हो. त्रिकाग्र हुको सुगंध आयो. अग्नि ज्वाला दीप्त भयो. दिन वर पंछि को पनी सख्छैन. दिमचार
को सख्छ भयो. रवेर को पनिसख्छैन. ज्येष्ठ को. पूर्ण आहुती को. वेद घोषा दि को सख्छ भयो. समस्त. अग्नि होत्र. स. कि. भिन्न आउ. न्या. वेला भयो.
श्रीराम ऊपरनी पाउला ग्या वेला भयो. तिमि पनी आफ्ना जगमा जाउ भन्यार. सिता जानला गिन्. केरि अनुसुया ले भंदि भईन्. हे सिता मैले दि
या को गहना वस्त्र हा मिली आई देवाई लाउनु रुवस्. भनिन्. सिता ले चिंतना गरिन्. अर्को ले दिया को होइन्. आफ्ना मातु तुल्य जस्ता ले दिया का
मा. दोष छैन भनी वस्त्र गहना पहरे. दिव्य कन्या जस्तो भै अनुसुया को मनमा आनंद भै. आफ्ना डेरामा जान विदामागी. सिता ले अनुसुया कनडंड
वत् को गदि आफ्ना डेरामा पुगि र. श्रीराम ऊपर कामनमा विष्णु तमानी. यो पर पुरुष ले दिया को होला भनी आज्ञागया. अनुसुया चाई. ये सोव
लुकां हां होला. उन हे रूप नित पसी हुन् आजषानु. आजै घो. जिघान्या थां ई तेस्तो दिव्य वस्त्र. कशोगरी होला. अरु ले दियो होला तिमिले गुरा

॥राम॥

॥५॥

कुरागर्न आयो सलोव सुउन था ईभया अत्रिमुनीले समिना ईकान दियेन न भनी श्रीरामचन्द्रले माहाक्रोध गरिव स्या र श्रीरामकाम स्वहे
रि अनेक प्रकारले सुत्य गरि रपनी श्रीरामचन्द्रको चित्रवु मेन ह आफना सरिरमा लाई दिया को व भन्दे बाउनु भयो योच धनपनी उनैले दि
या को हो कैले पनी जा देन भनी नृपानिले धुदापनी गयेन र अनेले लाया जसो भयो कपरा ले पुछ्या पनी सरिरमा अहिले लाया जसो उपजि
उपजि आयो फेरि धुदापनी जसो को तलो भयो र श्रीरामचन्द्रकामन मा पत्यारो भयो त पत्या का फलले केहि पनी दिन सक न्या र ह्या छन हो
लाभनी श्रीरामचन्द्रले सिता लिये र आफना काषमा वसाली आनन्द गरि वसला भया तां हो पछी वहुत दिन भया पछी सो आश्रम छाडि अरु आश्रममा
जाउ भनी अत्रिमुनी थाई आज्ञाग दो भया हे मुनी राज आज हा मि अरु आश्रम मा जां छौ उ आज्ञा दिनु हव स भन्या र अत्रिमुनी ले आश्रम दो भया
हे श्रीरामचन्द्र तयाई ले जान ला ग्यो सोवन मा अनेक राक्षस छन नाना प्रकारको रूप गरि रहन्छन् तिन रुखा घुदिसर्प सस्य अनेक भयंक
रगर्न जां दछन् सोवन मा जा गत गरि निन्दान गरी वसु पईछ हां यो आश्रम वडो भय छैन तां हा देखि पुंढो निन्दान गरी पाउला मु होला भनी
श्रीराम लक्ष्मण सिता ति नै जना ले प्रनाम गरी अर्का आश्रम जां दा भया तां हा प्रांत माहा अगोचर उर्गवन मा जाई कन वहुत आश्रम देखु भ
यो र सो ऋषि श्वरुकी भनी संघा गरी जां दा यग्य को धुवा देखियो वेद घोषा दि सुनीयो सो आश्रम कलो छु भन्या नगर जसो सूर्य मण्डल
जसो भैरवा को सरनागत ठाउ पसु पछी प्रभु तिसहित अपसरा हेरु पनी नित्य गिद गरी वस आड्या समस्त को उन्नम ग हेमा माहाप्रसाद सो व
रां रत्न मये तोरण नाना वृक्ष अनेक पूषा को सुगंधले सोभाये मान भयाको नाना फल आं पकट हर कदली अनार अनेक फल भयाको अनेक
सरोवर माकवल उत्पन्न भयाको निलोत्पला दिकंत मूल भरी पूर्ण भयाको अति मनोहर स्थान अनेक मुनी रुद्र रुद्र जिन मय गरी वस्या का वर
सूर्य अग्नि जसो जा ज्वल्य मान भयाका फला हरि अनेक अग्नि होत्री अनेक पंच अग्नि अनेक विद्यार्थी अनेक वेद घोषका सद ले मनो
हर भयाको तेस आश्रम मा श्रीराम सिता लक्ष्मण पुगदा भय भूषि हेरुले श्रीरामचन्द्र देखि कन राम ओतार भयो भनी समस्त ऋषि हे

रुले श्रीरामसितालक्ष्मणः तिनैजना एकठाउमाविराजमानगराईरूपजोवनसमस्तलछिनसंपूक्तभयाकोदेविसमस्तवालव
होदिकौतुकमानीभंदाभयाहे श्रीरामचन्द्रअतिथिगहलाभन्यार श्रीरामलेआज्ञागर्दाभयातपाईहेरुकादयालेसधैअतिथिहोभन्या
फलफूलकंतहलइत्यादिहजुरमाराधिकननृषिलोकहेरुलेभन्दाभयाहे श्रीरामतपाईहामिहेरुकाःमाताःपिताहुनुहंछह
मिहेरुकनरक्षागर्नुपर्छराजालेप्रजापाशिकोरक्षागर्नुपर्छप्रतिपालगर्नुपर्छप्रजालेपुन्यगर्नुपर्छनृत्योपुन्यकोछेठिराजालाईजांछपा
लनागयाहेरामहामिहेरुहुवल्छौंजसर्थतपाईलेरक्षागर्नुपर्छतपाईकांरिपाउलागुभयापनीहामिहेरुलेनिमडंडवत्गरीसकि
उकोधछैनएकादसइन्द्रियपनीनिग्रहगरिवसिठतपलुचतपोधनधर्मलोभीतस्निमित्तरक्षागर्नुस्वस्भनीफलफुलादि
तिनभागगरीदिनुभयोरसमस्तसिद्धलोकले श्रीरामज्जकननमस्कारदेवलोकलेइन्द्रकोपुजागयामांईरजागयार श्रीरामसिता
लक्ष्मणअनुध्यामाबस्याजसोआनन्दगरीवल्लभयोभनीयोक्थाहाबुलालेनारदकनकहा श्रीमाहादेवलेपार्वतिकनसुनाउदा
भयास्तनामापौराणिकलेशौनकादिऋषिहेरुकननैमिषारण्यछेत्रमासुनाउदाभयाइति श्रीअध्यात्मरामायणउमासहे
रसंवादेअरुनकांडेआश्रमदर्शनोनामाद्वितीयोऽध्यायः ॥२॥ ॥ श्रीमाहादेवोवाच ॥ हेपार्वतितांहापछिभोलिवेर श्रीरा
मज्जलेऋषिहेरुछेठविदामागित्योआश्रमछोडिअंतजानुभयोतांहाअनेकवनवरजनुनानापछीअनेकजलवरपछिनेला
वनमाभयंकरराक्षससुडादेखनुभयोरकस्तोराक्षसभन्यायवतजतोसरिभयाकोदोंतलाभालामाभयाकोबाघकोछालापेछा
कोअनेकमगादिमुलाघादामांइषाईवस्याकोयमतुल्यराक्षसले श्रीरामज्जलाईदेखोरवतासआयाजसोगरीआयोरदगुदैआ
ईकनःसोयजसोवर्जमानगरीसितालाईसमातिअकासमालेजाईराक्षेस्लेभन्योहेकपूठितपसितिमिहेरुलेअर्काकोस्वास्मि

राम अ कां

अतं

॥६॥

राम

॥६॥

बोर्पा हो. अवतिमि हस्तवाच न्या छोन. तपसित्नाई धनुवांनवा हि देन. हेपाया त्वा. लाज पनीनभया को स्वास्ति लिये रक शो गरी अघि हे
रुका संग मावहु. अघि हेरुताई कलंष दिन आयो मेरो वन सुन. त्यो वध मर मेरो हो मेरो नाम विरोध अघि मांस भक्षक. मति डवै जना को रक्त
पान गरुता. त्रिषाला ग्यामा. मा सुपनी घाउला यो मैले स्वास्ति गरि राखुला भनि भन्दा तर्सित सिकन विशद गरिक राइनर श्रीराम जूले आ
जागर्दा भया. हे लक्ष्मण. सिता का हुवाले र. राजा जनक कि छो रि. राजा दसरथ कि ज्येष्ठि हारि. मेरि स्त्रिको एस्तो अवस्था हेर. सानी आमा को.
मन ले चिताया को फल मैले पानो चौध वर्ष सम्पावन वास गन्यो क रोग रि वसुला भनि कै कै ले वन मा मलाई मार्न पठाया को हो भनी नाना प्र
कार ले कै कै को वचन मिसो कले संयुक्त गरी भंदा भया. अवतिमि हामि जिया को प्रयोजन छैन. त्यो राक्षस ले सिता ले गयो मा हाक छ भयो
भनी सो क गरी रक्षा को दोषि कन लक्ष्मण ले क्रोध गरि कन भन्दा भया र हे श्रीराम. तपाई ले सो क कान गर्नु हुन्छ. हामि जस्ता सेवक छुं दे छौं आज
यो राक्षस मारि पृथीलाई रक्त पान गराउला र अस्ति भरथ मा हुला भन्दा को क्रोध आज कि मा हुला भनी वान कि कि. अव विरुद्ध म यो भन्दा
रपनी श्रीराम चन्द्र अचेत भै वस्या भनी यो कथा हा श्रीवृत्ताले नारद मुनी लाई सुनाया. कैलास मा श्रीमाहादेव ले पार्वति लाई सुनाया. श्री
सूत्र नामा पौराणिक ले शौनकादि त्रिषाधि हस्त कन नैमिषारन्य क्षत्र मा सुनाउदा भया. इति श्री अथ्यात्म रामायण उमा महेश्वर संवादे. अह
न्ये कांरोडे विरुद्ध दर्शनो नाम त्रितियोध्यायः ॥३॥ ॥ श्रीमाहादेव उवाच. हे पार्वति तस्वेलामा. लक्ष्मण ले रक्षा पुंकवान छाडार वि
रुद्ध का सरिर माला ग्यो र. वार पार. भै भूमि मा पयोर. आफ्रा सरिर मा व्यथा भयोर. विरोध क्रोध भै कन लक्ष्मण मा हुला भनि त्रिभूल हानी. प
ठा योर. त्यो सद ले श्रीराम को चेतन भयोर. हे दलक्ष्मण लाई वान लाग्न लाग्या को देखी कन दृक्काले अचुक्वान ले त्यो त्रिभूल घराड घण्डग
रि काटि फालि भूमि मा पदा पृथी कम्प मान भयो. फेरि लक्ष्मण ले विरुद्ध का छाति मा ताकि वान छोडार. छाति मा लागी भूमि कं पमान
गरि वस्यो तेस्को सरिर देखि दिव्य मूर्ति वाहिर निस्सिकन. कतां जलि भै विंति गर्दा भया. हे श्रीराम तपा नि को दर्शन गरी मेरो मोक्षन यो पु

रा. अ. का.

अं

॥७॥

वैकांतमा ज्येष्ठराजा को आपले राक्षसों र ह्या थों यो आप के ले मोक्ष होला भनी सो धार ज्येष्ठले विधि भयो श्री राम चन्द्र का वात ले ले
रो मुक्ति होला भयो रा. हामिलाई का वात मा आप दिया था भन्या ज्येष्ठराजा को पुत्र नरकुमार भन्या को थियो तस्कि स्थिरा भा भन्या कि थिई
मैले रंभासितः एति गरीव स्या को नरकुमार ले देव्या रा. आप पिता ज्येष्ठराजा थाई क ह्यार ज्येष्ठराजा ले को धगरी मलाई आप गन्या त
सर्थः आपु मुक्त रुना निमित्तः लेत पालिका भार्या सिता समाई कननाना निहुरवचन वील्या कारिसा निगराठ नानि मित्तः ले हो अवत पा
ई का कृपा ले मुक्ति भन्या सरभंग कृषिका आ अयमा वत्या को २० वर्ष भयो अवराक्षस देह पो लुन छैन गा डिदिनु हवस मस्वर्ग जां छु
भनि विमान माव सिनु म्वरु स्वर्ग मा गयो श्री राम ले राक्षस को सरिर एका जगामा फालि दिया पर्वत ले पुरि दिया तां हाप छी श्री राम ले अ
ज्ञा गर्द भया हे सिता तस्मिन् युव नों हान वसौ सरभंग कृषिका आ अयमा जा उभनी जा दा भया भनीयो कथा हाव लाले नारद मुनी लाइ
सुनाया श्री कैलास मा माहादेव ले पावो तिलाई सुनाया सत्तना मा पो राणि क ले सो नका दिअ छि हे रुता ई नो मिघार न्मक्षेत्र मा सुनाउ दा
भया इति श्री अध्यात्म रामायण मा ये राठ मा महेश्वर संवादे अरु न्यकांडे विरोध वधः चतुर्थः ॥४॥ श्री महेश्वर उवाच हे पार्वति ता हा
पछी श्री राम तस्मिन् युव नों हान वसौ सरभंग कृषिका आ अयमा जा उभनी जा दा भया एता हा अग्नि समान ते जवन्न पुरुष वतिस थो क गहना
लाया का पहेला घोडा जो या कारथ सत अ सो स रुअ से तो छत्र एक जो जन विस्तार भया को हात मा चउं र लिया का त्रिजन अनेकः कृषि गंध
र्वादि दे विद्या तां हा श्री राम जू ले आ ज्ञा गर्द भया हे लक्ष्मण यो हरियो घोडा इन्द्र को अवा स मा पनी चल छ पथी मा पनी चल रथ मा पनी स
मल देवता बा प्रह्व सर्वे एकैवै सका छन रूप पनी एकै छ अलंकार पनी एकै छ महेर्न जां छु निमि हे रुड वै जना सुत २ आव भनी श्री राम दगुरी
गया तां हा इन्द्र से भंग कृषिका आ अयमा गया हे सरभंग कृषि त पाई स्वर्ग पाउ ला नु हवस एस विमान मा चहुनु हवस भन्या र सरभंग कृषि
ले आ ज्ञा गर्द भया हे इन्द्र श्री राम वन वास आया भन्दा सुन्दरु श्री राम को दर्शन नगरी कशो गरी जा उभनी श्री राम को दर्शन गरि आउला

राम

॥७॥

भन्पाशरुणिकुरासुनि ईन्द्रभागीगया कानभागीगयाभन्पासिताकोसम्भारगरीराष्टमचरसिताकोसम्भारगया रावनलेहरिलैजानपावै
 नः तव रावनमानेगछाहोला रावणमायासमस्तदेवताकाइ षडंछन्दनभनि श्रीरामचन्द्रसितदेवाहानपरीभागीगया तों हापछि श्रीरामच
 न्द्रसितालक्ष्मण आश्रमकासमिपमापुनुभयो तों हासवै ऋषिलोकलैलिनआया अनेकमाच्यगरीडाकिलैजादाभया तों हा श्रीरामचन्द्रले
 सरभंगऋषिकननमस्कारगया र सरभंगऋषिले श्रीरामचन्द्रको रजागया अस्तुतिगदाभया कुशलवात्ता गरिनाना प्रकारका कुरागरी
 आफुलाई स्वर्गलैजानलिनआया का कुरागरी सबै विला रगरी विंतिगया तपानि को दर्शन पाया को स्वर्ग रहि हो अमरापुरी स्वर्ग होइन स्व
 र्ग भन्नुतपानि हो तपानि को दर्शन गरी प्रसंतोष भयाभनी अग्नि होत्रमा अग्नि स्थापना गरी आफुतयार भै अग्नि प्रवेश भै तत्कालै भस्म
 भोगया तों हा अग्नि कुराउ देखितत्कालै सोरु वर्ष १६ कोउमे राना अलंकार संयुक्त गरी दीव्य देह भै अग्नि वाटि स्कोर तों हा स्वर्ग वाटि विमानः
 आयो र श्रीरामचन्द्रले आजागया हे सरभंगऋषि तपस्याका बल प्रसादले बुद्धलोक जाऊ वै कुराठपुरी सम्प्रति मिली भयोभनी स्वर्ग पठाउदा
 भया तों हा पछि सुतिक्षप्रमुषले वैश्वानरमावस्था अनेकऋषिप्रभृतिले बाल बिल्या दिसा ठि हजार पृथ्वीमा अनेकऋषि परि वि ऋषि अस्मकु
 णऋषि अनेक पुनाहा ऋषि धुम्बाह ऋषि पौजाह ऋषि अकासवासि भुमिसाई जलसाई पंच अग्नी चतुर्मासि उर्द्धवररा उर्द्धवाहु एकपाद
 एक अंगुष्ठ लै ठेकि रहन्पा एस्ता २ तपसी हेरु समस्त आश्रम वाटि निरकि २ कन श्रीरामचन्द्र संग विंतिगदाभया हे श्रीरामचन्द्र तपानि इच्छा
 वंशमा औतार लिया को देखी समस्त लोक को स्वामी त्रैलोक्य को ठाकुर तपानि हो पिता को सत्यप्रतिपालनानिमित्त राज्यभोग्यछाडि कनवनवा
 स आठनुभयो हे रामचन्द्र राजालाई ता प्रजाले गया को पाप पुन्य षडंछ भागमा एक भाग राजालाई जांछ तसर्थ राजाले प्रजाकन प्रतिपाल
 नानगया नर्कवास होला न्यायधर्ममा प्रजापालन गया तों हा जसो परत्र स्वर्ग वास भै ईन्द्रलोक प्राप्त हुंछ तसर्थ हा मिहरुलाई तपाईले
 राक्षसको भय निवारन गर्नु हुस् अधिराक्षसे ऋषिलोक वहुतै वाइसको मन्दाग्नि नदिको तिरको आश्रम सोरु को सको बुद्धरासवै पाई

१ चित्रकोटमाहात्म्ये पर्वतजस्तोभैगयो गोदावरिनदिको आश्रमवतिसको सका अचिपनी साई सको आराजमस्या नमापनी वरुतै साई सको

रा. अ. का.

अ.

॥८॥

सको हृद वासगि को रूपगरी २ कन स्फुड ईग रिपनिले जादै छ हामिले चिह्न सकि उन जे सैगरी कन वरुतै नासगयो अवहामि हस्त
तपान्निकाचरण पिछामात्रा जुं रक्षागर्ज हवस्वा लह द्वादि स्त्रियादिको हिपनी राक्षसले साई दियो एतितपान्निले नगया यो पापतपाई
लाई लाग्ला भनि विंति गर्दी श्रीराम मूलै आजागर्दी भया हे भूषिलोग हो हामिले सका सम्म रक्षागरी ला संदेहन मान भनी आजागरी श्री
राम मूलै चिंतनागया अवहामि हस्त वनवास आ पाको सोभा भयो भनी आनन्द गरि वणा भनियो कथा हा बुझाले नारद लाई सुनाया कैला
समा श्रीमाहादेवले पार्वतिलाई सुनाया एहिकथा हाने मिषारण पक्षत्रमास्तनामा यो एहिकले सौनकादि अचिरुक्त कन सुनाउदा भया
इति श्री अध्यात्म रामायणे उमा महेश्वर संवादे अरुण संदेशो आश्रम पंचमोऽध्यायः ॥५॥ श्रीमाहादेवो वाच हे पार्वति ताहा
पक्षि श्रीराम लक्ष्मण समस्त अचिलोक सबै वैतर्नि नदि पार पर्वता सुतिक्ष्ण अचिका आश्रम पुगी तां हानाना हृक्षे अनेक फल फल नाना
लतादि गुल्मादि अनेक मान्य भयाको सुगंध पुष्पादि वृक्षादि अनेक अचिको आश्रम मापुगी एउटा अचिले तपाई को हो भनी सुध्याया र अ
राम मूलै आजागर्दी भया हामि अजुधा काराजा दसरथका पुत्र श्रीराम चन्द्र मेरो नाम हो भनी सुनाया सुतिक्ष्ण अचिले आजागर्दी भया हे श्री
राम चन्द्र तपान्नि चित्रकोटमा विराजमान गर्दी ओं हाई आदि देव लोक समस्त हिजो आई मलाई स्वर्ग लै जाछौ भनी भन्या र मैले भन्या हे ई श्री
दिदेवता श्रीराम चन्द्र को दर्शन गरि आउला भन्या र देवता हस्त फर्कि गया अवतपान्निको दर्शन गन्या हे मेरा कृतार्थ भैगयो हा आ स्वर्गता श्री
राम चन्द्र हुं भन्या र श्रीराम चन्द्र ले आजागया हे बुलालोक हो तिम्हो मुक्ति भै धुव लोक मा जाउ भन्या र केरि भंदा भया हे बाला हो फल फल
को हा का हो पाइन्छ भनी सोध्या र अचिरुक्तले भनी जा हा २ र राक्षस को भय छ वा हा २ की जगा देखा ई दिथार ता हा भोजना दिग राया र आ
सनमा सुकला गरी र हा जव प्रातः काल भयो पुष्कर निनदि मास्मान गरी संध्या तर्पण दि सकि अग्नि होत्रादि गरी समस्त अचिको आसीर्व

राम

॥८॥

इति भोजनादिसकि हेरामयारः अषि हेरले भन्याः हे श्रीरामचन्द्रः जों हात पाई भयोर समस्त अषि आनन्द छन भन्यार जा हा श्रीरामचन्द्रले
 सुतिक्ष अषिकनः प्रनामगरी विदामानुभयोः सुतिक्ष अषिले भन्याः हेरामसम आश्रम देषु युष छे तपाई ले सबै कौरक्षार्गु पछे अनेक
 जात शकानानामगा दिनाना पछी मयुरादिना छेन हे श्रीरामचन्द्र पात्रिः फर्के ज्वाल् हा मित्रों हाव स्टौन स्वर्ग जां छे तपाई को मनोरथ पूर्ण हव
 सुभनी आसिर्वा दियारः श्रीरामसिता लक्ष्मी मनसमस्त अषि सो आश्रम छोडि अरु आश्रमा जा दाभयाः तं हा पछी इन्द्रादि देवता हरले आ
 इकन सुतिक्ष अषिकन स्वर्ग ले जा दाभयाः भनियो कथा हाबू लाले नारद लाई सुनाया कैलासमा श्रीमाहादेव ले पार्वतिलाई सुनाया शोनका
 दि अषिलाई सत्नामा पौराणिक ले नै मिषारं न्य क्षेत्रमा सुनाउ दाभयाः इति श्री शुद्धात्म रामायण उमामहेश्वर संवादे अरु न्य कां दे सुतिक्ष
 स्वर्ग प्राप्ति नाम प्रथमोऽध्यायः ॥६॥ ॥ श्रीमाहादेवोवाच ॥ हे पार्वति जों हा पछी सिता ले रामचन्द्र छे उ विं तिगदि भइन् हे स्वामी तपा
 ई ले आफु लाइ वोरि आफै ले कमाउ भयो राक्षस हरु राहु भयाः राक्षस मारुत्ता भनी अंगीकार गरीया को नग ग्या पनी नर्क वास होला जपा
 इले ग्या को नको काम भयेन धर्ममा अछे अहिंसा हो हिंसा को राहु सात वाकाले चार वचन ले तिन तै पनी धनुर्वान छोडनु छेन क्षत्रिले स
 ब छोडनु छेन सर्व काल मा तपसि ~~छेन~~ ले एकादश इन्द्रिय ग्रहण गरि वस्था को यो समान धर्म पुन्यात्मा को हि छेन इने थों इचन्द्र हास नाउ
 ग्या को एक षड्गुः गुहले दिराषा कोष छे छोडनु छेन भनि दापवनाई खड्ग भिरिका हि गया पनी छोडेन न अघि इन लाई देवता हरले ध
 र्मि भनी मान्य गर्छे जों हा गया पनी आदर भाव छे सो खड्ग प्रहार गरि अनेक जिव हत्या ग्या रा दिन दिने हिंसा गर्दी अंत काल से स्वर्ग
 रि निर्वाहा गरि रखा काल पुगी मृत्यु क भयो नर्क वास भोग्यो हे स्वामी ये स्ता धर्मात्मा पनी नर्क वास भया को छे तसर्थ तपाई ले स
 त्रव लले बहुत हिंसा गर्नु होला भनी वन वास भन्या को ता तपस्या पोगर्नु कसो गरी हिंसा गर्नु धनुर्वारा छाडि अषि वृत्ति गर्नु होला

सबै धर्मनास भयोः २

॥ अ॥ का॥

अ॥

॥ २॥

वनवास हंज्यात् आं हा सुषभया परत्र उश्व हं हन् आं हा उश्व गया परत्र उश्व हं हन् तेस्य कारले हिंसा हा उश्व पछे च पल हन्ति न गर्तु हो
ला मैले पनी एतली घेलन हा डुला भनि सिताले राम चन्द्र छे उ विनिगरी भनी यो कथा हा बुला ले नारद मुनी लाई सुनाया कैला समा श्री
मा हा देवले पार्वती लाई सुनाया सतनामा पौराणिक ले नै मिष्टा राणक्षत्रमा शौनकादि भषि हेरु लाई सुनाउ दाभया इति श्री अध्यात्म
मायेण उमा महेश्वर संवादे अरुन्धका एते सितावाका नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ श्री माहादेव उवाच ॥ हे पार्वती आं हा पछी सिताका वचन सु
नी श्री राम चन्द्र आतागदी भया हे सिताति मिले भया को कुरा सो बो हो ति मिचंचल छैनो हा मि हेरु को चंचल सभाव हो धनुर्वान कान चाहि
यो भया त्रैलोक्य को रक्षा गर्ती निमित्त वनवास आया का हुं भषि हेरु को रक्षा गर्नु पछे अपसरा गण भैकन भषि हेरु मारिया को कसो गरी ॥
हे रिरुला आफ्र पिछामा सरागत मा आया का लाई अरु ले माया को हे रिरुनु एस्तो धर्मता को हिपनी छैन ॥ भषि हेरु उश्व का सागरमा ॥
डुबिर हा का छन नाना लोक पिता माता पुत्र पुत्री भ्राता भ्रातृ एति वांधवादि मारिषाया को सरुन न सकि कन ति मि हेरु को सरण पिछा आया काला
ई हा मि हेरु ले परउपकार गहला भनी वनवास आया नाना प्रकार को अंगिका रगिरि आया को छुत स्निमित्त ले अरु २ आश्रम्या हेन जाउ भनी सि
ता लाई बुझाउ भयो भनी यो कथा हा बुला ले नारद मुनी लाई सुनाया कैला समा श्री मा हा देवले पार्वती लाई सुनाया सतनामा पौराणिक ले शौ
नकादि भषि लाई सुनाउ दाभया इति श्री अध्यात्म मायेण उमा महेश्वर संवादे अरुन्धका एते रामवाका नाम अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ॥
श्री उमापति उवाच ॥ हे पार्वती सुन ता हा पछि सिताम सिंहालक्ष्मणा ति नै जनाले नाना प्रकार को कुरा गरी अनेक स्थानमा अनेक भषिक
नः नमस्कार गरी अनेक वन हेरी नाना वन चरमगादि हस्ता प्राभाता नाना जंतु नाना दृष्टादि पुष्प लता गुल्मादि अनेक हेनु भयो एक पु
ष्करिणी देषु भयो कस्तो सरोवर भया चार को सविस्तार भया को अनेक सेत पद्म उत्पन्न भया को नीलोत्पल रक्तोत्पलादि मत्स्यादि गुल्मादि
अनेक जलजंतु वस्या को नाना जल चरणं छी राजहंस चक्रवाक जोर २ गरिवस्या को माहामनोहर स्थान छ भनी रहदा नाना गिदवा घनत

विशेष ले परउपकार

॥ रा॥

॥ ३॥

गरिरखाकोसदसुनीश्रीरामचन्द्रलेदशदिसामाकांहिसुनेनरदेधेननरकौतुकमानीकुलपतिअधिदेउसोदाभयाहेमुनेश्वरजोंहागिद
वाद्यसुनीधःकांहाहोभनीसोधाउदाकुलपतिरिषिलेआजागदोभयाहेश्रीरामचन्द्रयोपुस्कनिर्कोनामपंचवारहोएवकालमाएकनिकानाम
रिषिलेअतितभेदसहजार१००००वर्षसंसमावायुमात्रभक्षगरितपस्यागयाकोदेधिकनइन्द्रादिदेवताहरुसमस्तकोमनमात्रासभयोरसवेज
नावाहुलाभेतपविद्युगर्नुपयोभनीजनापअपसरापहाईदियाअधिकोअधिवाढवसिकननानागिदवाद्यगरीनानाभावगरीकराक्षगरीकु
नवर्षदिनवितिगयोकेहिसिपलागेनसरिरमालिनगरीभयेनभनीअंकमालिगर्दपनीतपविद्युभयेनरअपसराहेरुफेरिस्वर्गजाइकनइ
न्द्रदेउविंतिगयाहेदेवराजोहमिहरुलेअनेकप्रकारगरिउरपनीतपस्यादेधिउठाउनसकिउनभनिविंतिगर्दइन्द्रलेकामदेवकेनबोलाईअहाउदो
भयाहेमन्मथाइअपसराकासाथमाजाईकनऐकनितपसीलाईकामवाणप्रहारगरिनिमिवाडोआवभनीआजागयारअपसराहरुका
साथमाजाईकनतपसीलाईपुष्पवानप्रहारगरिकामदेवफिरेरअपसराहरुलेनानागितवाद्यगयाकोसुनीऐकनिकाअधिकामआतुरले
आंघाउघारिहेयाउठिअपसराहरुकनभोग्यगयातांहापछिअधिलेमनमाचिंतनागयादसहजारवर्षसम्मानपस्यावस्याकोअवतपभोग
भयोअवकशोगरीअरुअधिकोमुखहेरौलालाजभयोभनीपुस्कनिर्भनीचिंतनागयारपुस्कनिर्भोगयोजलकोचिंतनागयारजलपूर्णभयोआं
होपछीविश्वकर्म्मआइरत्नमयगरीपुस्कनिर्भिन्नमागमानानाचित्रविचित्रपुतलिप्रमाणसुंदरघरवनाईदियाअरुअधिहरुकोमुखहेर्ननसकि
एस्तोगरिवस्याअनेकसेवकसहितगरीअनेकविलासगरीविशोहेश्रीरामअपसराकोनित्यवाद्यगीतकोसचहोघृताचि एकमेनकाएकरभा
एकतिलोत्तमाएकरपांचअपसरासितअधिलेभोगविलासगरीवस्याकाछनयोनृत्यगीतकोशब्दत्योपुस्कनिर्भीत्रहोभनीसुनायारएति
कुरासुनीश्रीरामलेतपकावललेकेहियनीहुंदुभनीअरुआअमहेर्नभनीजादाभयातांहापछिदशवर्षपुण्यअनेकअधिहेरुकाआश्रमापुण्या
रहेनुभयोआठमैहासम्माउंडकारणपवनमाफिरिधुमीहेरिसुतिक्षेनरिषिकाआश्रमापुण्याभयातांहिवहुभयोसुतिक्षअधिस्वर्गवाढव
र्लिमनुक्षमराडलमाश्रीरामजबहुभयाकोदेधीश्रीरामजकोनमस्कारगरीकुसलवार्तागरीदेवलोकेलेविंतिगयाकोविंतिगरीपठायाकोकुराविं

रा॥ अ॥ का॥

अ॥

॥१०॥

तिगर्दभया हेरामत पानिले सर्व कालमा अंकुतगया को कुरा संकत पछि भनी विंतिगयार श्रीराम नन्दले आज्ञागर्दभया हे सुतिक्षरिषित्यो कुरा
 सक्ता कैछ विंतनानगर अगस्ति को आश्रम को हाछ भनी सोधनु भयो अघिले भन्दा भया हे श्रीराम धर्म कावलले अगस्ति ले दैस को नासग रि
 वस्या को आश्रम जो हादे पिडुई जो जनमाछ अत्यंत मनोहर स्थान छ नाना फल पुष्प लता दिगुल्मा दि पुष्करिण पद्म उत्पल जल जंतु जल चरण
 छिले सम्यक् भैसो भायमान भया को जो हादे पिडुई जो जनमा अगस्ति को आश्रम छ उ हात पाई जानु हवस आज भुभ दिन छ प्रस्थान गर्नु हवस
 भनि सुतिक्ष अघि स्वर्ग जादा भया भनी यो कथा हा बुझाले नारद मुनीला ई सुनाया कैलासमा श्रीमा हा देवले पार्वतिला ई सुनाया सत्यनामा पौ
 रानिकले नैमिषारण क्षेत्रमा शौनका दिह रुकन सुनाउदा भया इति श्री अध्यात्म रामायणे उमा महेश्वर संवादे अक्षय काले नवमे अध्यायः ॥
 ॥२॥ श्रीमा हा देवौ वाच हे पार्वति जो हा पछि श्रीराम लक्ष्मण सिता जादा भयार आश्रमा पुगी हेर्दा भया सो आश्रम कस्तो भयो नाना
 दृष्ट फल मूल ले संयुक्त भया को अति मनोहर स्थान हो भनि हेरी जो दासिता साथ ली श्रीराम ले आज्ञागर्दभया हे सिता यो आश्रम सर्व काल
 मा दैस को हो इ लो लवाता पिडुई भाई छन अति हिंसा कर्म गर्छन पृथ्वी मा भया को बाल ए भक्षग रुला भनी अंगीकार गरी माया को धुवावाता
 पि भै कन ज्यो डोइ लोल जज मान भै कन घाई सक्या पछि भाई वाता पिला ई भया हे भाई वाता पिवा सरा को आशीर्वाद लिन आव भनी शक
 ता भया बाल ए को पेट फा रिवाता पिवा हिर आठ छ ते सुकार ले बाल ए मा रि भषिको भक्ष गरी वस्था दिन दिनै एस्तै गरी वरुतै बाल ए
 घाई सक्यो तो हा पछि अगस्ति अघिले राजा किछोरि लोपा मुद्रा विभास गरी राघा को रहेछ भषिका विर्य ले लोपा मुद्रा को गर्भ धार
 णा भै र स्या को रहेछ अघिले बाल ए सिता दिन प्रति सोधनु हुंथ्यो हे पृथ्वी लोपा मुद्रा तिम्हा रुचिक्या रछ भनी सुधा यार लोपा मुद्रा ले
 विन्तिगर्दि भईन हे मुने श्वर हा मिह रुग भैनी छुंत सर्थ आनन्द गरी सुकला गणी लाई सित काल मानिया नुगनी लाई वर्षा काला सित
 लारी विभुत माडु लभ से जावना ई रात मा वत्तिन भै उज्या लो गरी त्रैलोक्य का समस्त देवता को प्रतिमा संयुक्त गरी गीत वाद्य वनाई वन्दन राडले

॥ राम ॥

॥ १० ॥

जसो तेजवन्न मनोवांही तसेया वनाई वसनु हवस भनि विंति गरिः एतिकुरा सुनी अगस्तिले विंत नाग्या एस्तो विजकों हों होला कस्तो होला भनि मन मा
विंत नाग्या ए इल्लोल वाता पिथाई अनेकरत्ना दिपरि पराई इने हेरथां ईजाउ भनी जों दाभया तों हों इल्लोल ले देष्या ए हस्ता धपा दाध आ अना दिगरी
कन भन्या हेवा सुरा हा मि छेउ एक थुवा छः काटि दिउला भोजन गर्नु हवस भन्या ए अगस्ति भन्दा भया योम हिषजत्रो थुवा म एक लै घाला भंदा अरुवा सु
राजना १५ अइ पुण्यार अगस्तिले भन्या इवा सुरा हा मि वि रिभै आ या मेरो भागः वाउला भनी आया काहुं नु तो थुवा को मासु कसै लाई दिनु छैन उ
न हस्त लाई अरुष सिकाटि पुवाउनु हवस मैले न घाया को छु मै ना भयो भोक लागी रहे छु वाउ घान दिनु हवस भन्या ए तिकुरा सुनी इल्लोल ले थु
वा काटि कन आऊगरी वा सुरा भोजन गरयार मासु अरु लाई न भै कन अगस्तिले मात्रै बाया पाणि घान देउ भन्दा इल्लोल ले पानि घान दिये न पानि
न दिया को देषी आफ्र कर्म उलु मा गंगा अरु रुना गरी गंगा आ ई न रुज लपान गन्या जों हा पछी इल्लोल ले आ फ्र भाई वाता पिलाई डाक्या हेवा ता पि
यो वा सुरा लाई आ दरगर्न आव भनी डाक्या पनी आये वन एको होरो डाक्या पनी आये नर अगस्तिले आ जागर्दा भया हे इल्लोल ले रोभा ई आउ
न सकेन मेरा पेठ भित्र वस्या को क शो गरी बाहिर आवला मैले सात समुद्र पनी थुन सक्त छु भन्या ए तिकुरा सुनी इल्लोल ले षडलियेर तलाई मा
री तेरा पेठ फारि मेरो भाई जिकुला भनी दगुरि आया को दे घिकन अगस्ति को आघावा द को धामि निस्कोर इल्लोल भस्म भै गयो तों हों पछि ति ई
ल्लोल वाता पि को अनेक धन ल्याई ए हसे ज्वा दिया लोपा मुद्रा लाई भन्या जलोगरी विश्व कर्म आवहना गरी कन मन गप मंदिर वनाई दिया भनी
श्री राम चन्द्र ले सिता लक्ष्मण लाई सुनाया भनी यो कथा बुलाले ना रद लाई सुनाया के ला समा श्री माहा देव ले पार्वति लाई सुनाया सतना
म पौराणिक ले नै मिषारण पक्षेत्र विषये बौन कादि भषि हेर कन सुनाउ दाभया इति थी अध्यात्म रामायण उमा महेश्वर संवादे अरु न्या
उदय मो ध्याय ॥ १० ॥ श्री माहा देवो वाव हे पार्वति तों हा पछी श्री राम चन्द्र ले सिता लाई कुरा मा भुलाई कन लै ग्यार अगस्ति
का आश्रमा पुण्यार अगस्तिकन नमस्कार गरी अलिषेर वसिकु सल वार्ता गरी भषि को आ जालियेर अगस्तिको आश्रमा अनेक तुल

सिकुदावारि नाना फल मूल अनेक पुष्पाः दृष्टादिसुगंधक समस्त अघिको आश्रम हरी आया एस्तो आश्रम कसे को पनी छैन नाना फल इत्यादि वृक्ष
 समस्त अनेक छत्र पुष्करिणिका जल अमृत तुल्य छः तां हां हंस च घोर राज हंस अनेक जल पंछी इत्यादि ले सो भायमान भया को नाना फल प्रकृति
 भया को आश्रक हर इत्यादि ले सो भायमान भया को सिसि फल छो हो रावदा मफल इत्यादि वेली ज मेली राज वेली करवीर दमन मालती ज
 बा पुष्पः वेल पत्र अनेक मृगा दिखे ली वस्या का अनेक पंछी का सद्य ले संयुक्त भवे स्या का अति मनोहर स्थान आश्रम पनी अछः अघि मा पनी अ
 छः अगस्तिको धन रत्नादि को संघा के रहि छैन भनी श्री राम जूले सीता लक्ष्मण लाई सुना उदा भया भनी यो कथा हावु ह्या ले नारद मुनी लाई सु
 नाया कैलास मा श्री माहा देव ले पार्वति लाई सुनाया ह्म नामा पौराणिक ले नै मिषार पछे त्रमा यौन का दि अघि पचर लाई सुना उदा
 भयाः इति श्री अध्यात्म रामायण उमा म हे श्वर संवा दे अरु न्य कां डे अगस्ति आश्रम वर्णनो नाम एकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ ॥ श्री
 हा देवो वाचः हे पार्वति ता हा पछी श्री राम चन्द्र ले लक्ष्मण कन पठाया रषवर दिव भयो हे मुने श्वर मेरो प्रनाम त पाई को दर्शन गर्न निमित्त
 श्री राम सिता आया का छत्र मल स्म ए हो भन्यार अगस्तिले आजागर्दा भया हे लक्ष्मणः २ त म्रौ कल्पान हवस् श्री राम सिता लाई वलाई ल्या उनु
 हवस् भन्यार ह्म पतै अगस्ति आफ्रारन का षट्ठिया माव स्या का नाना ब्रह्म का गहना लाया का छो डाई कन अघि वृत्ति गरी अग्नि होत्र माव सि
 राम सीता कन वो लाई ह्मार्घ्य पादार्घ्य आचमना दि गरी आसन मा विराज मान गराई तां हा श्री राम जूले अगस्तिलाई नमस्कार गरि आसन मा
 वसि आजागर्दा भया हे मुने श्वर लौम पाद राजा का पुत्र दसरथ राजा तन का पुत्र हा मि हो मेरि स्त्रि सिता ऊं भाई लक्ष्मण हो त पाई को दर्श
 न गर्न निमित्त न्नां हा आनुं भन्यार श्री राम को आजा सुनी अगस्तिले आजागर्दा भया हे राम चन्द्र अनेक काल वि ति गयो मम ले चित नाग या
 को थि न्नां कैले राम औतार होला भनी आसिष गरी वस्या को थि न्नां अव हा मा भाग्य ले न्नां हा पाउला खु भयो र भनी अनेक आदर गरि

रा ॥ अ ॥ कां ॥

अह

॥ ११ ॥

॥ राम ॥

॥ ११ ॥

भीत्रलै जाई कन भोजन गराउनु भयो ता हाप छि प्रातः काल भयो र स्नान संध्या तर्पण दिग रि होम कर्म गरि सकि पुस्तुर्नि को मण्डप मा साभाग
न्या ठाउ जाई अगस्तिले भंदा भया हे भउरि अनेक हविष्य वलु पाक गरी राधा को भो हात्सव भन्यार ल्याई अघिसारि राम सिता अगस्तिले
पामु अलक्ष्मणा दिसवै जनाले भोजन गरी सकि साभाग रि अगस्तिले आजागदी भया हे श्री राम सा रंग नाम धनु लै रा ठो को नन्द नाम ध
ऊः पूर्व काल मा श्री नारयन ले बुल रा लाई सु पि रा ध्या को श्री राम वन्द लाई दिउ ला भनी को खड्ग हजार वर्ष भयो अवलिनु रुव सुभनी हाजि रग
रि दिया त्यो सस्त्र ले नगा दिज तु कन प्रहार गर्नु छैन त्रै लो का कंठ कलाई प्रहार गनी कन राघव रुव सु अलंकार मनी मनी क पीत वस्त्र दिवति
स अलंकार रुवति सै अलंकार लक्ष्मण लाई भनी समस्त देव ताहरु ले त पाई लाई भनी दि रा ध्या को लिनु रुव सुभनी सौ पि दिया श्री राम जू हल ले
सवै ले कन आनंद गरि वस्तु भया ता हाप छि अगस्तिले श्री राम कन घोड शो पचार पु जा गरि कन भन्दा भयो हे श्री राम तयाई ले पावले अन्न
तसु तिले हा मिलाई दर्शन दिनु निमित्त ले पाउ ला अनु भयो रा हा मा मा हा आनंद भयो हा मा वा को ले सिता कन सित काल मा ठ हन उ हन काल
मा शीतल देह रुव सु सधै जो भन वति हुनुन स्तन जन्म स्थिर रुनुन छुधा कै ले न हो व सु भनी वर दिया रा भन्या हे राम सिता को दुः ख देखी मै
ले वरा दिनां तयां ई लै छि जन छोडि एक लै व हनु पनि छैन विधाता ले श्री छि ग या को छि जात को सो भाव वंचल हुं छ प्रितिलक्षणा ले यो
कुरा सवै स्विको मज्या दा हो न नि को कुरा पनी छि जन छै उ चित्त स्थिर पनी छैन भन्यार श्री राम जू हल ले आ जाग दी भया हे सुने खर आश्रम का
हानि को छ भनी सुधा उ दा भयार अ पि रु हल ले आ जाग दी भयो हे राम पंच वटि नाम आश्रम निको छ नदिको तिर पर्वत चित्र रथ प्राये ते हि आ
श्रम मा जानु रुव सु हे राम तया निले वन वास ग या को कुरा म जां द छु समस्त राक्षस वध गरि अरु ध्या जाउ ला भनी अंगी कार गरी आया कैं छौ
तसर्थ पंच वटि आश्रम म नो हर स्थान छ अनेक फल फुल लता दिगु लमा दि सुगंध छ नदिको तिर सं सरा भविको आश्रम रक्षा गर्नु

पछे अखिलुवनहुनु जाग्रतगरिवसुपछे भन्यार एतिकुरसुनी श्रीरामले आज्ञागदी भया हे सुनिपुंगव हामि हेतुला ईविदाव कसनु ह
 वस्मन्यार अगस्तिले आदीर्वाद दिया तपो निले अंगिकार लिया कोम गत्व हवस्मन्यार श्रीराम जले आसिर्वाद दिया पंचवटि जा
 नभनीतयार भया भनी यो कथा हावस्ताले नारद सुनीला ई सुनाया केला समा श्रीमाहादेव ले पार्वतिला ई सुनाया सतनामा पौराणिकले
 नैमिषारण्य क्षेत्र विषये दौनकादि भूषि हेतु कन सुनाउदा भया इति श्री अथात्म रामायणे राठमा महेश्वर संवादे अह्नोकारे द्वादशो
 ॥ १२ ॥ श्रीमाहादेव उवाच हे गिरीजाता हा प्रह्लाद श्रीरामसिता लक्ष्मण वायमा जययुपधि गयार श्रीरामचन्द्र कनः न
 मस्कारगरिवस्या को देषिकन श्रीराम जले आज्ञागया हे जययु काकां ममा आयो भन्यार पंछिले भन्या हेनरपुंगव तपाई कावा वाद शरथ
 हामा मित्र हुनु तसर्थ तपाई हेतु को दर्शन गर्न आया भन्यार रामले आज्ञागदी भया हे जययु गदादि परियार समस्त कुशल छन्की भनी सोधनु
 भयो र जययुले विंति गया तपाई का प्रसादले समस्त आनंद छ भन्यार श्रीरामले आज्ञागदी भया हे जययु तपा निपिता तु त्य हो कस्का कु
 लमा ठत्य नहुनु भयो भनु हवस्मनी सोधनु भयो र जययुले भन्न लाग्यो हे श्रीराम पूर्वकालमा ब्रह्मा ले श्रीछिगदी प्रजापति षोडशमा
 रिव को पुत्र कस्य पले दक्ष प्रजापति का पुत्रि आठ वटि विवाहागया अदिति एक को देवता दिति को दैत्य २ को पुत्र नाग विन्तो को पु
 त्र असुर गडुर को पुत्र जययु संपाति माता सिनी हे राघव हामिले समस्त कार्य गर्नु सामर्थ्य छ सिता को रक्षा गरि राखुला भन्यार श्री
 रामले आज्ञा गरि आनंद गरि पंचवटि आश्रं प्रवेश भयो भनी श्रीमाहादेव ले पार्वतिकन आज्ञागया सोहि कथा हावस्ताले नारद क
 न सुनाउदा भया सोहि विस्तार नैमिषारण्य क्षेत्र विषये सतले दौनकादि भूषि श्वर लाई सुनाउदा भया इति श्री अथात्म रामायणे राठ

रा अ का

अं

॥ ११ ॥

॥ राम ॥

॥ १२ ॥

मामहे श्वरसंवादे अहं नमः कोणे पंचवटि आश्रम दर्शनो नाम त्रयोदशो ध्यायः ॥ १३ ॥ ॥ श्रीमाहादेवो वाचा हे पार्वति श्रीरामचंद्रादिपं
चवटि आश्रममावसि नानाजातिमगा दिवनवरपंछी कनः अनेकः कहछे दिः पंचवट दृष्ट जों हा छहामि वाहि वसुला ति मि हा मि व ह्या सिता
को मन प्रणी जगा को हा छ सो जि आव जों हा अष्टदशसमिधा दृष्ट छ फल फुल कु रा छ सुमत्रिका भुमि छ संपूर्ण ठांड हे रि आव भनी पठाया रत्न
क्षमण छ काल जाई समस्त जगा हे रि फि रि आ ई क न भन्या हे श्रीराम ज्येष्ठ भ्राता समस्त ठांड भन्दा पनी यो ठांड नि को छ यो ठांड सजिलो गोदाव
रि नदि देखि छ पुस्कर नि पट्ट अनेक फल फुल नाना तता दिगुत्मा दि अनेक पर्वत को नि हे र पुस्क निर्मा अनेक राज हंस वक्र वाक नाना ज
नवरपंछि मगा दि जंतु मयुरादि पंछी संपूर्ण दृष्टा दि जन्म स्थान को पर्वत जलो फल फुल गुत्मा दि को सुगंध ले मनो हर स्थान छ भन्या र श्री
राम ले आ ज्ञागर्द भया हे लक्ष्मण निश्चय हो यो जगा वठिया छ सुन को घानी छ चादि को घानि छ तों वाघानी फलाम घानी छ भूमि मा इत्या
दि छ भूमि प्रणी पवीत्र छ समिधा दृष्टा दि संपूर्ण छ ए सै पर्वता जटा युवस्था को छ ओं हां वों डें गृह वनाव भनी आ ज्ञा भयो रत्न क्षमण ले घ खन
या र क लो भन्या साभावस्था ठांड सुकला गर्नी ठांड देवार्चन गर्नी ठांड धराड २ गरीब नायार गृह प्रवेश गर्नु भयो नाना पुष्पादि फल मू
ल त्याई अग्नि होत्र गरि देवार्चन गरी भोजना दिस कि उठांड देखि कन प्रसन्न भै लक्ष्मण लाई आनन्द ले आ लिंग नादि गरी आ ज्ञागर्द
भया हे लक्ष्मण ति मिले दुलोकाम गर्न्यो अनेक भविहस कन पुरा न्सा ला अग्नि होत्र जगाड ना लाई समस्त भविहस कलाई वासवाना
ई दियो धन्य २ ति मिले पित्रि स्वर्ग वास गरायो भनी प्रसन्न गर्नु भयो भनी सुकला गर्नु भयो ओं हा पछि प्रात काल भयो र भविहस समस्त आ
ई सा भागरि आनन्द मानी स्वर्ग तुल्य भै वस्था भनी यो कथा सुनलाले नारद मुनी लाई सुनाया कै ला समा श्रीमाहादेव ले पार्वति लाई सुनाया
स्तुनामा पौराणि कले नै मि घारण्य क्षेत्र विषये शौनकादि हस कन सुनाउदा भया इति श्री अध्यात्म रामायणे उमा महेश्वर संवादे अहं नमः

कांडे पंचवटि आश्रम प्रवेशः ॥१४॥ ॥ श्रीमहादेवोवाच ॥ हे पार्वति राम जिअ यो ध्यामावस्या जलोगरी वस्यारः हे मंतरितु कायका दक्षिणा
 गनागरी दक्षिणा नगरि आं उलाभनी गोदावरी जानुभयोरुलक्ष्मणले विंतिगदाभया हे ज्येष्ठ भ्राता हे मंतरितु थै ह्यो ह्यो पनी छैन उछनः प
 नी छैन भनिअ नेक प्रकारले हे मंतरितु कोवर्ना उनागरि सर्वे मै ह्यो मागया को पापः पनि इनरितु ले छुटि हं हं पुन पात्र हरि पित्रि आदा देव पुजा
 दिअ तिथी सजा दिले समस्त पापना सहं छः नगर को पनी सोभायमान छः पृथीवी पनी सोभायमान छः अग्या दिप निरर्ण छः सूर्य को तेज पनी बहुत छै
 न तो हा पछि भरत को मात्र माहादुख छः अनेक सित उल्लादि फलाहारि कल्ल जि नव ठाव हुतै कछ पायो भन्यारयो सवैत पाई को निमित्र ले पापा
 मा के के को प्राण त्याग गहला भनी आ यो थो समस्त दुःख के के वाट उपाया को हो भन्दा भन्दै गोदावरी पुनु भयोरुल्लान संध्यातर्पण गर्नु भयो भनी
 यो कथा हा बुलाले नारद लाई सुनाया कैलाशमा श्रीमहादेव ले पार्वति लाई सुनाया सरतना मा यो राणि कले नै मिषारण क्षेत्रमा शौनकादि मवि
 लाई सुनाया इति श्री अध्यात्म रामायणे उमा महेस्वर संवादे अस्त्रकाण्डे पंचदशोऽध्यायः ॥१५॥ ॥ श्रीमहादेवोवाच ॥ हे पार्वति रामः
 लक्ष्मणले अल्लानगरी घैला मा पानि भरिल्याई आश्रम पुगी अग्नि होत्र नित्य कर्मगरी भोजनादिगरी पुन सोला मा वसीना ना कथा हावा त्री
 गरिवस्या कावेला मा जरायुं ले विंतिगदाभया हे श्रीराम तपानि ले चंचल हुनु छैन मजो छु भनि विदाव कसनु हव सभन्या रा श्रीराम लक्ष्मणले भंदा
 भया हे जरायुं जानु हव सः फेरि अर्क सिआउनु पर्ना छु भन्यार जग पुषले श्रीराम सिता लक्ष्मण कनन मत्कार गरी जांदा भया तो हा पछि श्रीरा
 म सिता पचि सघे न्नलाग्यार लक्ष्मण वाहिआई सकाति खस्यारुत से वेला मा माहासुन्दरी रूप भैरावण कि वै न्हि सुप्य न घाले श्रीराम जर देधि
 र चित्र चंचल गरिराम जकन लौग्या तुल्या उलाभनि हे दो श्रीराम जुका सिंह स्कंध अजां वाहु पद्म पत्र जलो नैव हेरी देखि कशोग रुभनी
 विन्न रा पुन सकि अलि कपर जांदा आ फल लौग्या कन भेटि रवाकर जस्तो लौग्या कान राष भनी छाति फेरि ररूपान गरिकन आई कलिसु
 १ उदेकाई वसि आ लिंगना पीग रुकि घोषे पस्की कुरा पोग रुकि कसोग रुभनी २

॥ अ ॥ को ॥

जत

॥१३॥

॥ राम ॥

॥१३॥

पेन बाभन्या पापात्मा कुरूप देही विवरण विकट सोर कैला आषा उडे के शी भया कि राक्षसिनी रूप हो डिक नः वनुष को रूप भई आईरु तसे वैलामा
राम जस लेहान्या मै गरिसिता लाई ओ ठि दिस्कनः बाहिर आउदाः सूर्य नषा देषार बा देषनी गरेनः तव सूर्य न खाले मनमा विंत नाग दिभई मेरी म
त वैश देषतापनी या देग रेनः श्रीराम सिता सुंदर छ भनी त्रैलोक्य मा प्रघात छ अब मै लेषो डशोवर्ष कित रुणि भै देव आदि मोहन रुन्या गरी रूप
धारिः मनुष्य कन मोहन गर्न कागा हो छ भनी राम सिता वस्या काठा उमा ग ई भंदि सै हे श्रीरामः हमि हरु अकास मार्ग ले उडाई लै जाना को साम
र्थः छः हमि हरु को सरिर भन्याः सर्वा ऊमयेन लेव नाई राषाजस्तो छुन्द रि भनी हास्य गरि भन्दी भौ हेत पसिति मि को हो का हा देषि आयोः तं म
पिता को हुनः नाउ का हो धनु सरति स्त्रिजन सहित गरि कपटित पसी भै न्नां हा कान आयो यो राक्षस भुमि अनेक राक्षस ले अनेक रिषिलो
कादि मारि रषायेर योजन स्थान भुमि मा अनेक राक्षस छत्ति मि देव तुल्य कि न्नां हा वस्यो ति मि हरु न्नां हा वस्य आउना ले अनेक भविष्य
ल आया भनी नाना प्रकार का कुरा गरि रु श्रीराम ले क रोग गरी उन्न रादि उभनी चिन्न नाग न्या भनी ॥ श्रीराम चन्द्र उवाचः हे दारिके राजा दशरथ च
कपतिका पुत्र श्रीराम चन्द्र हमि हुं यो हां वि अस्त्रि सिता हुनः पिता को सत्ते प्रतिपाल नागर्न निमि हो सानि आमा के के का आ जाले वनवास आ
उं तव न्नां हा वस्या का हो हे भित्ति कार्ये अकार्ये ति मि क रोग रि एक लै हि ड्छो ति मा पिता माता को नाम का हो का काम ले न्नां हा आयो क
तिको काम आ तु रभयो निर्भय भया कि भनी सो धनु भयो रु रतिकु रा सुनी काम रुपिले भनी हे राम मसूर्य नषा राक्षसिनि हुं वि आवा मुनी कि पुत्री
रावरा किवे नि काम रुपिणि हमि देषि डरन मा न्या को छः देव तापनी उर मा द छन अनेक भ विमा रि भक्ष गरि उ एक लै भया ले म लाई का
होला रावरा कुंभ कर्ण भविष्येणः हम्रा दाजु घरः दुषराः त्रिसिता पुष्प दंता को छोरे तिन रुतणी दाजु हुनः माता नै क सिः काम हमि हरु काम

रा॥ अ॥ वा॥

जां

॥१४॥

आठरभै आनुं तसर्थमसितभजनगरसिताकनछाडि देऊ तिमिलाईसिताजोग्यहैनन देवतालाईजोग्यहनु तिमिलाईजोग्यमहु वेदसाहसमापनि
 भन्याकोछः समानस्त्रिगनु तमोरलक्ष्मणकोसर्वांगहनुहवस् अलंकारहेनुसिताडहनु सधैलक्ष्मणसितवस्तछिनु डईजनालाइहामिलेमारि
 षाउला तिमिलामिएकपर्वत्ताहामिलेउडाईलैजाउलानानाप्रकारकोकिडागरीवसुंलाभनीरयोकरासुनी श्रीरामजलेहासिरहाभनीयो कथाहाव
 लातेनारदलाइसुनायाकैलासमाश्रीमाहादेवलेपार्वतिलाईसुनायाः सत्नामापौराणिकलेदोनकादिअधिहेरुलाईनैमिषारणक्षेत्रमासुना
 उदाभयाः इति श्रीशुद्धात्मरामायणउत्तममहेश्वरसंवादेअरुन्धकांडेसुपनखावाकोषोडशोध्यायः ॥१६॥ ॥ श्रीसंकटवाचः हेपार्वतिजोहाप
 छि श्रीरामजलेसुपनखालेभन्याकाकरासुनीआग्यागर्दाभयाहेसुपनखातिमिजस्तास्त्रिपाठनुवजोभाग्यहोउर्वसिअपसराछेउतपस्यामात्रैग
 न्यातपफललेपावलाहासास्त्रिसिताजोठिसरस्वतीप्रयेतिमिकांछिलस्त्रिप्रायेहनुसिताकोवननसहनुपछेउन्कोदहलगनुपछेउन्कोतिनर
 मानहनुहामिछेउएकमान्यहवावाज्छेउएकमान्यहमहतारिसंगएकमान्यहतेरोडईभक्तहामिछेउएकभक्तरावणछेउभनीरामलेर
 सुपनखालेकरागयाकोदेवि सितालेक्रोधगरिवसिनु श्रीरामजलेसुसुक २हासिकनयोसितजानुधिकारभनीकनहेसुपनखातिमिलाईवा
 हिन्याभयापुरुषजोग्यकोहामाभाईलक्ष्मणवजवीरहनुउस्कास्त्रिहैनदसवर्षभयोतसर्थवाहिजावःरूपवन्नपनीछवजोभनपनीजोरहनुति
 मिसर्यप्रयोजस्तिलक्ष्मणसुमेरुपर्वतजलोछ तिमिहनुडईजनामाहास्वभायहोलासुनमाहिराजआजस्तोहोलाभाईलायेककितिमिहोत
 तसर्थहोरिहोभन्याएतिकरासुनीसुपनखालेनिस्वासगरिउराघासकोदुप्यालियेररामजकासखांजीभमिमागाडिकनगयेरभनीहेल
 क्ष्मणः तिमिलेहामिलाईअखितुल्यावनुहवस्हामिलेतिमिकनआकाससमानगरीराघोलाभनीरहातजोरिवसिएस्तोदेखिलक्ष्मणलेभन्याभ
 भयाहेसुपनखातिमित्रैलोकोश्वरकावैरिहोहामिरामजकासेवकदासिहामोअस्त्रिभयादासभार्याबोलाउति तंमाकुलमाकलंघहोलात
 सर्थहामिलाईजोग्यहैनरामसंगजोग्यहोवाहिजाऊतिमिदेवकन्यासिताभन्यामनुष्यकन्यातसर्थसिताछाडितिमिलाईतिनानुसि

॥ राम ॥

॥ १५ ॥

ताकनछाडननृतथापिदासितुल्याईराघननभनिएतिकुरासुनीसुर्पनषालेसौचैहोभनीठहराईरामजूकाहजुस्माआईवसिनतेतोगरिवस्याको
देखिलक्ष्मणलेहास्येगयालक्ष्मणसितवसदामाएमसितालेपनिहास्येगयातोहासुर्पनषालेविंतिगदिभइन्हेराममलाईकानलक्ष्म
णसितपठाडनुभयोतिमिलाईपुरुषतुल्याउलाभनीआयारमेरोहास्यवननकणक्षदृष्टरूपयौवनरतिसास्त्रतस्तिभावकाअस्त्रिकाचारजा
तछन्पदमिनीडांकिनिसंघिनिहसिनीआदिहूनसामर्थछपुरुषकोपनीवाह्वर्नगर्नुसामर्थछसितारमकाकोबरोवरुलासितालेता
एउटाकलापनीजान्याकोछैनसौतासौतिभयापछिआफैवैभावभयोसितालेसक्याहामिलाईमारिकनतपान्निसंगसुखविलासगर्नु
हामिलेसक्यासिताकनमारितिमिसितसुखभोगपरिवसौलाभनीराक्षसिनीअरुपधारिकनसितालाईसमाउनगैररामजलेवाड
हातलेराक्षसिनीकोडुईहातसमाईलक्ष्मणलाईवोलाईआग्यागर्दाभयाहेलक्ष्मणयोपापिहराक्षसिनीकोनाषकानकाठिधपा
ईदेउभनीसौपिदियारुताहातलक्ष्मणलेहातसमाईभूमिमापछारिछातिमरघुडातेकेभल्लवानलेनाषकानकाठिदियारामलक्ष्म
णकोफनाआभमावस्ताभयातोहासुर्पनषामूर्छापरिरहिभूहूर्तपछिचेतनाभयोरुमेघसमानगर्जमानदिचपटाईरोई२गैरतोहां
अनेकराक्षससंघरदुषनसिंहासनमावसिसभागरिवस्याकावेलामासुर्पनषापुगीरुएरामापरित्राहि२भनीरुदैरहिरएस्तोदेखिष
रलेसुधायोभनीयोकथाहाबुझालेनारदकनसुनायाकैलासमामाहादेवलेपार्वतिकनसुनायास्तनामापौराणिकलेनैमिषार
एपक्षत्रमाशौनकादिहुरुलाईसुनायाइतिश्रीअध्यात्मरामायणमायेराउमामहेश्वरसंवादेअरुणकाहेसुर्पनषाविरूपनेसप्तदशमोधा
या॥ ॥७७॥ ॥श्रीमहादेवोवाक्हेपार्वतिआहपछिसुर्पनषाकोहवातदेखिषरलेकोधलेराताआधागरिसुधायोहेसुर्पनषा
तिमिकनएस्तोविरूपकक्षेगयोयथीतुल्यतिमिवायुकाजस्तोपराक्रमभयाकिकामरुपिसंग्राममापनीअछछौतेसमानुवालेतिमि

रा॥ अ॥ को॥

अ॥

॥१५॥

कनकसो गयो होला अथवा इले बो हो कि॥ अरु देवता लेपो हो कि॥ को हि भयापनी ते सलाई वडाई एषया दैन सूर्य ले अल पृजल सुकाया
जै गरि ते स्कार कले एधी लाई तपन गराउला मासु ले पंछित पग राउला ति मिले हे रिवस ते सलाई आ जै मान्या छु देवता ले पनी ते स्कार क्षाग
नै सकन्या छैन न अथवा रावण को सरण गया पनी मिले माने छु वरुदा जले घे गया पनी सहला ति मिले जस्ता को तलो गरि कहु भन्योर सूर्य
न घाले विंति गर्दि भइ हे दाम्बरु पंचवटि आश्रम मा गंधर्व जलो पुत्र पराक्षस किन्नर नागादि पनी जान्दिन वडै ते जवत जौ भन वलियो
छा जिर्ण वढी जरा को मुकुट वांछित पसि भेष धनु धारि सित मैले सुध्यायार ति मिह को हो भनी सुध्यायार उन हेरु ले भन्या हा मि भन्या
अध्या का राजा दसरथ का पुत्र राम लक्ष्मण रुं भन्या एउठि अस्त्रि पनी छ अति सुंदरियो वनवती वनिस लक्षणा ले युक्त भया कि॥ वनिस
अलंकार लाया कि ते सै स्वास्त्रि लाई घां भनी जो दामा तां हं दुई जना ठहिकन मलाई समाया तव मैले रावण कुम्भ कर्ण वरु दुषन को दु
हाई २ भन्यार पनी या दैन गरि मेरो नाष कान का ठि दिया ति मि हेरु लाई कुकुर्ज त्रि को पनी माने न भनी रसुर्प नषा को कुरा सुनी वरु ले भ
राभया हे सुर्प नषा ति नै तिन जना लाई क्या गर्त मनुवाछ भनि भन्यार हे ज्येष्ठ भ्राता ति नै जना को रक्त पान गराउला मा लभक्ष पनि गरी ला
भनी रूचौ धरु जार १४००० सेना पति राक्षस कन पुष्प चन्दन लाई दियार भन्या हे राक्षस गन ति दुई जना धनु धारि एउठि अस्त्रि जन दुई
ति नै जना को सुर्प नषा कन रक्त पान गराउला ति मि हेरु को पराक्रम हेरि रहं छौ चो जे जाउ अथवा समाउनु न भया मारि कन पनी सुपि
देउ ज्यो सु कै गरी सु भनी सुर्प नषा अधि लागी राक्षस हेरु कन पठायो सवै राक्षस सैन्य गयो र एधी कंष मान भयो सिंह नाद गरि गया भ
नी यो कथा हा वृत्ता ले नारद लाई सुनाया कैलास मा धी मा हा देव ले पार्वति लाई सुनाया सत नामा पौराणिक ले नै मिषारण पक्षेत्र वि
षय मा शौनकादि भवि हेरु लाई सुनाउदा भया इति श्री अध्यात्म रामायण उमा म हेश्वर संवादे अरु न्यकां रे राक्षसि विषय नंना पत्र अ

वरले ५

॥राम॥

॥१५॥

सोयायः ॥ १७ ॥ ॥ श्री ३ अथौ वाच ॥ हेपावति तौ हायद्विसुर्पनषाअधिलागिर हेनगईरताहिछन्नीराक्षसहेरुनदेखाईरामआदि
सुर्पनषाकाकुरागरि हास्यगरिरह दाकाबेलामाराक्षसहेरुसवैआईघोरिकनरखारामलाईआजागर्दभया समाउ २मार २पिठ २ तेकोरक्त
पानगरीमासुषावभन्याकोसुनीकन रामआजागर्दभया ॥ हेतक्ष्मणतिमिलेसितालाईजोगावसिताकनकहतैसंभारगरनुपछेसितानभ
यामलाईजिउनुगाहोछ भन्यारलक्ष्मनलेभन्या सितानि मित्रमासंदेहमानुपेदेनभन्यार रामजिउलेसितालक्ष्मणलाईसौपिकनराष
उभयोरलक्ष्मणलेधनुषकोटंकारगरिहातमावडलिरखा सितापनिलक्ष्मणकापिठियापरिवलुभयो रामजुलेधनुषकोटंकारगरि
आजागर्दभया हेपापिछराक्षसराजादशरथकोपुत्ररामवडलक्ष्मणसिताअस्त्रिरुहामिहुरुतपसिह तिमिहुरुनोहाक्याकामले
आयो हामिहुरुलेतमोअपराधकोहिगयाकोछैन भविलेभनआयारपोआनुं तिमिलेभविकागोत्रादिपुत्रजतिछत्सवैमारिषाईस
कोवाकिरखाकारिचितेभन्यारपोआनुं तिमिहुरुकाजिउनाकोइछा छभन्याफर्किजाउहोइनमरिमेदौलाभन्यावसभन्यार ताहारक्ष
सलेभन्यलाग्या राक्षसौवाच हेरामतिमिभागीजोदुभन्यापनीवाढोपाउदोनवाचन्याछोन हाम्रासस्त्रअस्त्रप्रहारगर्दठहर्न्याछोन जिउ
नुआसानगर आसाछ भन्यासुर्पनषाकोपाउपर्नआउरतवतिमोजिववाचलाभन्यार एतिराक्षसकोनिदुरवचनसुनीरामजुलेवाय
वास्त्रप्रहारगरिराक्षसहेरुएककोससमधपाउदा राक्षसहेरुलाईवतासलेउडाईलगाकोवालनपाईसस्त्रअस्त्रप्रहारगर्दरखा
रामजुलेएकभक्तवारालेराक्षसकनप्रहारगयाकासस्त्रअस्त्रविवैमाहुकहुकगरिव्यर्थगरिफाठिदिया फेरिहान्दसौधगोठासेना
पतिकनकोसविचारैगरिविचारभुमिमण्डलमाउन्नानापाठिदिया तेतोदेखिवोधसहश्रराक्षस रामजिकाउपर दगुदैआईलागे
रवानहृष्टिगर्दनाना प्रकारलेसस्त्रप्रहारगयाएरामजुलेराक्षसकोअस्त्रअकाशौमाकाठिदियार रामजुलेपनीनाराचवानरक

रा. अ. को.

अ. १

॥१६॥

होडिदियातेसवानलेषोजि२राक्षसकोहृदयगरीमायावाकिरखाकासिषराक्षसत्राहि२भनीभागीगयाभागनालाईपनीवानलेखकपनी
होडिनरुचौधरुजारराक्षसकोहृदयप्रवेशगरीपातालगंगाह्वानगरीवानहोकरैमावहजआईगयो.रामजुपनीआक्राआअममाविराजमा.
नगर्भभयोनेलोअद्भुतदेखिसुपनषाभागीगैवाहि२भनीघराक्षसकापावपरीविंतिगदिभई.हेजेष्ठभ्राताचौधजनसिनापतिकनवोसवि
याहै.विरावारिमायाचौधरुजारसेनाएकैवानलेमायाभनिभंदाघरकोछातिकंयमानभयो.वासलेफेरिषरलेविताउनलागयो.योपापी
हवैरिहोरनअवस्थाहोकोकालहोला.कालभयाकोअनेकजहसितआउछ.भनीघनमाविषातमानीरह्योभनि.योकथाहोप्रलाले
नारदलाईसुनाया.केलासमामाहादेवलेपार्वतिलाईसुनाया.सुतनामापौराणिकलेशोनकादि२८विश्वरूपाईसुनाया.इति३
ध्यात्मरामगणउमा महेश्वरसंवादेअरुन्धकाण्डेराक्षसवधोनामएकोणविंशतिमीध्याय ॥१५॥ ॥ श्रीमोहादेवउवाच ॥
वर्ति.तांहापदिहिसुपनषावस्थाकोदेखिषरलेभन्दाभया.हेवैनिचौधरुजारसेनाचौधजनसिनापतिदिपठायाकोहो.तिमिहेरुलेका
र्यकेहिगर्नसकोन.माहावीरसुरोसेवक.गयोतपनीमछदैछ.तिमितेहनुपदैर्न.भनीबुनायोहसुपनषालेआषाकोआसुपुछि.विं
तिगरी.हेजेष्ठभ्राताचौधरुजारसेनाराक्षसकाएकैवानलेमायाकोदेखिमनमात्रासभयो.रतंशोशरणपिछाआनुं.तिमितेपिछा
थामनसकेउनभया.हमितेप्राणसागगर्नुछ.राक्षसकोदयाभया.रामकनमार्नजाउभनीर.षरलेबोलननसकिरखार.फेरिसुपन
षालेभनी.हेराजंषरउंडकारणपवनमावस्थाकोरामभन्याकालाईतिमितेमारिवौधरुजारराक्षससवैतिमावचनलेगयाकासवैमा
रिदिया.तैपनितंमामनमाडषक्यानभयेन.तंमोसामर्थनभया.नांहांवसाईभयेन.अरुठाउमाजातुपयो.रामराहुतुल्ये.तिमि
लेचन्द्रमातुल्यपरराहुलेअवस्थाचन्द्रमायासगर्छ.तलेतिमिकनयासगर्नीभनीरामकोप्रसंसागरिभंदापनी.षरलेकेहिबोलेन

॥राम॥

॥१६॥

नसकिफेरिसुर्पनघालेभनी हेभ्रातातेप्रोकोधवडोछोडाकावेगजस्तोगरिआफैजानाकोसामर्थछभनीमहिमागहंरक्यालाईहो राममोहो
वीरछउन्कामुष्ठांजितिमिमृगजस्ताछौ तेरामनमाकलीछभन्या कुकुर्जातिस्वास्मिलेपनीमम्रपसराजतिरासिद्धभन्याज।तो एउगच्छांवा
कानालेडुईतिरगाजललाईकन कानाननयाजस्तोतिमिनां हमात्रैरियायालेकाहुंछ रामकाडरलेनां हापनीवधुभयेन तेरसामर्थभया
रामसितसंयामगर्नतिमिगयोनभन्या हामिलेप्राणत्याग गरुलार रावणलेवालपावतारुतिमिहेहलाईक्यानिमित्र लेराष्ट्राकोछकसोजांदे
नः तपसिहसुमार्नाकनपोतिमिलाईराष्ट्राथ्यां तसर्थ हाप्रोवैरिकांनमायोन रामकोडरमान्याभयाभागीजाडभनी एस्तोकुराजेछभ्राताएवणलेचा
लपाया तेप्रोपराक्रमजसकिर्तिनासहोला हेभ्रातातिमिवडावीरभनीत्रैलोक्यमापनीप्रप्यातछौ इन्द्रादिदेवताकनपनी निमिकेहिनमान्या येस्तोप्रताप
तेरोछा एस्तोप्रतापगयाकोथाहाछैन मेरोनाककांनगयाकोक्यानयादगर्लासुभनीर एतिवचनसुनीषरलेकोधगरिभन्यो हेसुर्पनघातेरेना
ककानकाटियाकोदेघिमेरामनमात्रतिहुः खलागीरहेछ रामभन्याकोतामृगजस्तो सस्त्रत्रलेमारुभन्याउन्कोगतिहोईजात्वा तैपनीभक्षराःग
रौला एकथोकमात्रैतिमिसितप्रार्थनागछु क्यभन्या रामलक्ष्मणकोहृदयविदारणगरी मपनीरक्तपानगरुला मासुमात्रैतिमितेष्टाया सि
तातिमिकन जिउदैसुं पिदिठला रामलक्ष्मणनकोरक्तपानतिमितेष्टायोनभन्या निश्चयभनभन्यार सुर्पनघालेभनी हेराक्षसहेरामलक्ष्म
णकोरक्तपानगर तिमिजस्तासुरावीरकोहिछैनर रावणतुभ्यपराक्रमी रामपत्करकोक्यालेष्टाछु तिमिलाईरिसउठाउनानिमित्रएति
भांतिकुरागयाकाहुंरभनीर एतिकुरासुनीषरलेडुखनकन अहायो हेनाईडुघन चौधहजार राक्षसकोएकाकोसयलेष्टागरीसेन्यवाए
लागरभन्योर न्या प्रकारथजोया कस्तोरथभन्याकांमांगरथ एकजोजनबिस्तारुनगरजस्तो स्ववर्णमय अनेकमुगादिपंछिपुतलीस्ववर्णलेव
नाईराष्ट्राको नानाचंद्रधोजापताकानवरत्नमयेहजारजातिघोडाजोयाका तलैसस्त्रत्रसक्तिषड्गदासाठीहजारफलामकोठांड २स्वव

॥ अ ॥ कां ॥

अंत

॥ १७ ॥

॥ राम ॥

॥ १८ ॥

रत्नेवां विराघ्याको दुवैतिरुप्यामा मनीमपज आको गदा धनु कीको सुसल वज्र सस्त्र अस्त्राणि धर रथमावद्या नाना प्रकार का सस्त्र अस्त्र
 लीयार सवै सैन्य अधिनाई दुषतप निहिओ धर कोरथ पनी चलेन योजन स्थान छोडि मेघगर्ज्यो जैकाई घोष पारिगया रथ को स दले दशदि
 शा व्याप भैगयो एथी कंपमान भैगयो अव राम कन जि नौला भनी चिताई यमराज गया जस्तो गरी वायु वेग ले गया भनी यो कथा हा श्री बुलालेना
 रद लाई सुनाया माहा देव ले पार्वति लाई सुनाया सुत ले नै मिषार एय क्षत्र विषय मा दोन का दिरु रुकन कथाः इति श्री अथ्यात्म रामीये एण्ड मा
 महेश्वर संवादे अस्त्र कांड धर निजि गो नम विंशति मो ध्याये ॥ २० ॥ ॥ श्री माहा देव उवाच ॥ हे पार्वति तौ रूप छि धर ले जु ध्य कामना ले
 गमन गर्दो रक्त वृष्टि भयो अनेक अमंगल देखियो रथ पनी चलेन पांया एथी माभा सिंघ धी जामा गृध्र वसिरक्त छा दी सूर्य पनी कालो भै देखि
 या सरि मापनी बस्त्र मापनी रक्त देखियो गि छले सैन्य हेरि मण्डल मायो सुगाला दिले मुख बाट ज्वाली तगरि करायो धर लाई हेरि रक्त ना
 ना पंछि करायो वज्र सूर्य ग्रास रुकै वेर देखियो एता गि छ पनी देखिया मेघ न भै कन गज मान भयो घोष रित लाव सवै सुधि गया फल पुष्प क
 तै देखियेन धुला ले आ का श व्याप भैगयो उल्का पात पनी भया भूमि कंपन पनी भयो सस्त्र अस्त्र पाणि ले भिज्या भै भैगया घोडा ले पनी आंसु
 पात गया धर को समस्त पीडा भयो गावी नी अस्त्रि को प्र नि प्र सु ति भैगयो गर्भ न रु न्या अस्त्रि कन पनी प्रसूति भयो घोडा का तरफ बाटवा छि
 को जन्म भयो भैसिका तरफ बाट हाति को जन्म भयो समस्त त्रि वा जनु को विपरीत जन्म भयो जन्म स्थान मा पुरुष को अस्त्रि अस्त्रि को पुरुष
 भैगयो एस्ता २ उ त्यात देखि कन पनी वरु दुष व त्रिशिला ति नै जना ले तै तो उ त्यात देखि कन पनी किं विन न मानी क्या होला भनी अ
 रुं कार गरि ईडा दि देव समस्त त्रै लोका मा ज ति छु न तिकन सवै हा मिले मानी को सामर्थ छः राम लक्ष्मण कन पनी यम पुरि पठाउ ला भ
 नी भयो सीता कन पनिसु पन घा कन सु पिदिउ ला देवता संग संग्रास भया पनी इ छले रै रावत हाति च छि आया पनी मगं दिन योता मनुष्य जात
 ले क्या वा हला भनी राक्षस दगु रै गया ते सवै लामा नार द दि देव ऋषि देवता यक्ष गंधर्व कि नर अ सर दि पुष्य विमान भाव सि राम को

कल्याण हवस जय रजय हवस गो वास्तुका वैरि सवैना सहवस नि आ सिर्वोदग रि वस्या भनियो कथा हाव लाले नार दलाई सुना
या कैलास मा मोहा देव ले पावे तिकन सु ना या सुने नामा पौरानिक ले ने मिषार एण क्षत्रमा शौन का दि भ विश्वर लाई सुना या इति श्री ध्या
~~म रामायण उवाच संवादे~~ ॥ २५ ॥ ॥ शिवो वाच हे पावे ति तां हा प्र छि राम जु ले नान
उत्पात देखि राम ले आ जा गदा भया हेतु स्मरण सो उत्पात हेर ते स्का निमित्त ले अने क लोक को ना सुरु न्छः पंच वर्ण मेघ रक्त वृष्टि मेघ
गर्जमान गुण्या को गाठ करया का जलो ठोकामा वस्या कावान माधु बाउ घो धनु कम्य भयो तसर्थ युद्ध होला राम्रो दाहिना हात क
म्प मान हुना ले संग्राम डें छ त ओ मुख असंत प्रकारा छ मथ्यान रुका य भ्रज स्तो छ सिता को दाहिनु नेत्र वाट आंसु आउ छ तसर्थ हा
ओ जय छ वैरिको शेय हुन्या छ प्रस्थान मा तेज हि नभया नृत्यु हुं छ तस्कारण मा प्रस्थान मा बढिया गर्नु बाहें छ हेतु स्मरण सिता कन
कुफ भित्र ले जाऊ भन्या रत्न स्मरण ले सिता को वस्त्र सवै पोका पारि अलंकार बहुलि इत्यादि पोका पारि गुफा भित्र राखनु ग या राम जु
ले पनि आजा गर्नु भयो निको गरिसा बाधान मैव सभनी आइ कन फेरि आई कन कवर पैरु भयो कला श्री राम भन्या सूर्य अग्नि जलो
तेजधारि कन धनु टंकार गरि कन सब दले दस दिसा का प्रभोग्यो तसे वैना सा अ का सवाट हेरिर रुन्या हेतु ले आफु २ ले कुसरि राम जु
एक ले र हाक्षस पर दुषन विशिला पुमुष चतुर्दश सह अ अपुत छ एतिसंग एक ले क शी गरी युद्ध गर्न न भनी क शी ले भन्या रना
रद मुनी आजा गदा भया हे देवता होत पा नि हेतु ले क शी गरी समूह भयेन राम पर आत्मा को औतार हुन तसर्थ राक्षस को क्या गनी
ता छ भनी आफु २ वात गरि रक्षा का वेला मा श्री राम जु वाहिर आई एटा ठुंगा मा वहु भयो ता हा स मल्ल राक्षस आई पुग्पा अने
क प्रकार को मुष बाई माहा भया कर विकराक्षस ले भन्या हे राम ले ऐनाउ आज देखि हरउ छ भन्या कतिले भन्या हे राम सुद

हे पार्वति पर कस्तोभ न्या देव दानव यक्ष गंधर्व किन्नर हस्त लेप निजिति न सकनु भया का घर कोर राम को दृष्टि भेठ भयो
र अकारा माव सि हेरि रह्या देउता हस्त कन पनी त्रा समान भया राम ले किं विरन मानि रह्या घर ले पनी सारथी कन रथ वेग संग यत्ना
उन पठायो र समस्त सेना समेतै गयार घर को माहा स्वभाव भयो ताराने सु मि प्रदक्षिणा मर्दान वगह सो भाय मान भया जस्तो भयो राक्षस
हस्त ले अनेक सस्त्र अस्त्र सरहृष्टि गयार राम सु का सिर मावान लता गयो राम जु का सरीर देखि रक्त निस्थो र कस्तो सो भाय मान भया
वसंत भनु समय मापला स फुल्ल्या जस्तो अस्तो फुल्ल्या जस्तो सो भाय मान रुदा श्री सूर्य जस्तो राम जि को सो भाय मान भयो ते सबे ला
माराम सु ले को धगरि सरहृष्टि गयार सो वर्य पुं कंक पत्र दार साक्षात् काल सूर्य जस्तो राक्षस को सरिर मा प्रवेश गरि ते स को हृदय विदा
र राग रि त सबे लामा भन्न लागा राक्षस हेरु यो पनि रामै हो यो पनि रामै सो भन्या जलोठानि आफु आफै काण काठ गरी बहुत राक्षस
मन्या अधिसरि आ इलागा का राक्षस कन सबे गंधर्व सस्त्र ले माया भनी यो कथा हावु लाले नारद मुनी लाई सुनाया कैलास मा माहा
देव ले पार्वति लाई सुनाया सुत ले नै मि धारण्य क्षत्र विषये शौनका दि हस्त कन सुनाउ दा भया इति जी अथात्म समाये लउ नाम है म्वर सं
~~कारि अत न्य को तदा स व व त्रयो विंशति मो भयान ॥ २३ ॥ श्री माहा देव वाच ॥~~ हे पार्वति ताहा पक्षि घर दुषन त्रि सिला को से
न्य ले ज्या सु कं भया पनी संग्राम गद्धौ भनि गर्ज मान गर्भित भन्या को राक्षस ले गंधर्व सस्त्र प्रहार गयो राम जु ले पनि गंधर्व सस्त्र प्रहा
र राग रि गंधर्व सस्त्र मोचना गयार अस्तु ले सर प्रहार गयार राम जि उ ले पनी सर प्रहार गरी काटि दिया राम ले दिव्य सस्त्र प्रहार गयार वा
किर ह्या का रैन माया तस्तो देखि घर ले माया सस्त्र ले हान्यो राम ले पनि माया अस्त्र प्रहार गयार माया अस्त्र निवारण गरी पर सेव
र ह्या का राक्षस हेरु माया को देखि दुषन ले रक्त नेत्र गरी ओध भई धरि धलि पर्वत का जस्तो भया को वज्र समान वेग जया को य

रा॥ अ॥ का॥

अ॥

॥१५॥

मनुष्य जहना गये यो परिघ देवि देवता पणित लोको रस्तो परिघ लिंकन आईला गयो इन्द्र देवि हर्ता सुर आईला ग्या जस्तो आया
को राम ले देव्यार सुरवारा ईजोरिकन हान्यार पापुरा काटि दिया तो पापुरा भुमिमा बस्यो र परिघा सिहान गरी उन्नानु परिघा
रा स्या गगनो ॥ अहं सैन्य भागी गयार राम जुका वारा ले घो जि २ न मान्या ॥ अकाश माव सिहोरि रहन्या देउता हेरु ले धन्यो ॥ राभ भ
नी प्रसंगा ग्या ॥ उषन समेत ले ना पति एक भन्दा एक वीर सेना एघार अयुत सेना उषन सित मन्या ॥ राभ भुमि सुन्य भोग्यो ॥ ता हां रौर वा
दिन के नैनाना प्रकार ले मुख थु प्रिया जै भयो ॥ मनुष्य रूप राम ले ये लोग रि राक्षस माया को देवि ॥ घर ले माहा क्रोध गरी जाई ला गयो ॥ न
मुचि इन्द्र संग जाई ला ग्या जस्तो ग रि जाई ला गयो ॥ भनीयो हुनांत बला ले नार दलाई सुनाया कैला यामा माहा देव ले पाव तिलाई सुनाया
सुत नाम पौ राणिक ले नै मिषारण्य क्षत्र विषय मा ॥ दौन का दिर हुं के न सुना उदा भया ॥ इति श्री अथ्यात्म रामायण उमा म हेश्वर संवादे
अरु न्यकांडे इषना दि राक्षस वध चतुर्विंशति मोध्यायः ॥ १५ ॥ ॥ श्री माहा देव उवाच ॥ हे पाव तिता हा पछि घर ले राम जु हे रिंकन
रथ चलायो को देवि कन ॥ त्रिशिला दगुरिकन आईला गयो ॥ भन्ने भयो ॥ हे अष्टधाता वरु ॥ हमि छुं दै न पानि ले जान्या जोग्य छैन ॥ हमि जा
ई कन संग्या म गरीला ॥ तिमि हे रि वस देवता सित भया तिमि ले सु ॥ गगर्तु जोग्य हो ॥ मनुष्य संगति मी ले संया म गगर्तु स्वभा छैन ॥ तो पले भगे
रामा नु जस्तो ॥ तसर्थ ॥ राम हमि मारौला ॥ राम को काल हमि छौ ॥ हा मो काल राम होई न ॥ राम का जय ये कह्य ॥ हम्रा जय सह अछु न ॥ राम हा
मिले मारौला ॥ न पानि कन जन्म स्थान मा सुख भोग गराउला भनि भन्यो ॥ त्रिशिला को मन मा राम का हात ले मरुला भनि निश्चय ग
रि ॥ मोक्ष हुना को इक्षा गरी ॥ घर सीत आजा लिंकन आईला गयो ॥ त्रिशिला ते सुकार ले आईला ग्या को देवि कन ॥ अकाश माव सिह
दिर ह्या का देव रिषि देवता सिद्ध चारि ॥ यक्ष गंधर्व किन्नरादि भागी ग्या ॥ राम को र त्रिशिला को तुमु युद्ध भयो ॥ राक्षस को रक्त लेन दिव

॥ रा सु ॥

॥ १५ ॥

हो अत्यंत संगमभयो ॥ सरजालभीत्रा वायुपनीछिरेण सूर्यकोतेजपनीछिरेण सलोप्रकारलेसरहृगिरिरामत्रिशिलाकोसंग
महुदा सरजालपिंजरजस्तो वर्षाकालजस्तोघरजस्तारखार अतिसोभायमानभयो ॥ घरकाभिन्नामालेष्वाकाचित्रकारजस्तायार
पुंषमालगायाकोसुवर्णचित्रविचित्रदेविष्या अनेकप्रहारगरि अनेकशरकाटिनिवारणगरि माहातुसुलयुद्धगरी ॥ त्रिशिलातेति
नगोठानाराचवाराले रामकामस्तकमाहान्येर रामकामस्तकमालाग्याकोवारामिका रक्तधारावस्याकोदेखि क्रोधगरिरामले
आज्ञागर्दभया हेत्रिशिला ॥ तमाहावीरछस तेराजस्तावारण अरुकशैकाहैनन् धनुठोकोसरपुंषहुंकारमात्रगर्दन् तसर्थहा
मिसंतोवहो तेरासरहृवर्षाजस्तो ॥ हामिलेतेरोशरकाटिदिउला ॥ हामिसिधुहस्तहो तपनीसिधुहस्तहो त्रैलोक्यमालघुहस्त
हामि तपनीलघुहस्तहोलास हामिलेहेलागरीवस्यो रतैलेवाराला इस भन्नारामज्युलेमिहनाखप्रहारग्यार धुवाउयातस
धुवालाग्योर राक्षसहुत्वा दुलाभया जोंहो २ वादुलाभया वांहि २ रामलेवारप्रहारगारी शिरछेदनागरीघोरियाफायाजस्तो
गरिमाया कोहिप्रवस्याकोठाठमाभागीगया ॥ अरुवाकिसेघरखाकासमस्तराक्षसमायाकोदेखित्रिशिलाकोधभैकनभन्या ॥ हे
सारथीरथचलाव रामकासंमुखगरिलैजाव दाजुघरकासुघांजिसंगमगरौला राममयापनीआधारिरातिरियोभनीसारथीक
नभन्योर रथचलायो ॥ त्रिशिलालेधनुर्वीणजोरिआइलाग्यो मन्नाहातिजस्तो त्रिशिला सिंहजस्तारामझ इनहुत्काअनेकयुद्धभयो
ताहारामज्युले तलाइयमपरपठाउलाभनीताराचंवार ॥ १४ ॥ लेछातिमाहान्या चारघोडाताइचारवा ४ राते १५ लाई सात ७ वारा
लेसारथीआठ ८ जनताई ८ वारातेहान्या धौजार ९ कवारालेकाटिदिया त्रिशिलाकामनमाधन्य २ राममनीषजलमातिफल
हाति रामकामस्तककादुलाभनीआइलाग्योर रामलेनाराचवार ॥ १० ॥ प्रहारग्यार त्रिशिलाकाहृदयमालाग्योर तैपनीवेधासही

कनकप्रदले रामकनहान्योर ॥ तत्काले रामले हातले समाया ॥ हात अलीकाटिदियोर ॥ तिने वरकपाल अकासमा गेगया ॥ अंगमात्रे पृथ्वी
मालोद्या ॥ उफि २ रक्षाका अंगमा कपाल वसि ॥ उफि २ रक्षाका अंग दगुन्या ॥ कुदया ॥ उफि २ रक्षाका अंग दगुन्या ॥ कुदया ॥ उफि २ रक्षाका अंग दगुन्या ॥ कुदया ॥
वेनामा ॥ अकासवाटपुष्पा ॥ वृष्टिगया ॥ पुष्पविमान आ इ त्रिशिला कनवैकुण्ठपुरिमा लेगया ॥ भनी जो कथा हा वृत्ताले नारदला ॥ ई सु नाया
कैलासमा माहादेवले पार्वतिला ॥ ई सु नाया ॥ सुतनामा पौराणिकले नैमिषारण्यक्षत्रविषये शौनकादिरिषि हस्तला ॥ ई सु नाया ॥ इति श्री
ध्यात्मा रामायणे ॥ उमा महेश्वर संवादे ॥ अरण्यकाण्डे ॥ त्रिशिला वधपंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥ माहादेवो वाच ॥ हे पार्वति ॥ ता हां प
रिषरले दुषनकन त्रिशिला प्रभीति समस्त राक्षसमया को देखि अवजि उतुगा हो भयो भनी मनमात्रा समानी अधिसर्नपनी सकेन
नौलो व्याहागमा किस्वा मिले लाज मानी वस्या ॥ जुं ना कामाया ले मन्त्रमा अनेक वित नाग न लाग्यो ॥ रामका हातमा मेरो काल भयो
भागी गया पनी बांधव्या छैनले स्का हातमा काल न भया ॥ कयोगरी माली ॥ ते लो कालतामपो हुं भनी वित नाग ग्यो ॥ सारथी कनभरो
भयो ॥ हे सारथी रथ चलाव भन्योर ॥ सारथी ले पनी सरपुग्या जगामा रथ पुस्का ई दियो ॥ तां हां परले धनु ठंकार गन्याको इन्द्रधनु जालो
स्वभायमान भेगयो ॥ पर आया को देखि राम झुले ॥ आफु धनु ठंकार गरि वस्तु भयो ॥ परले नाराचवाण एकले ॥ प्रहार गन्याको
अनेक राखि गयार ॥ अकास पनी व्याप्त भेगयो ॥ त्यो देखि राम झुले पनी सर प्रहार गरि विचैमा काटि द्याका फुला मालागी वि
स्फुल्लिंग को ॥ यो तिले सूर्य को ते जपनी प्रकार भयो ॥ रामले नाराचवाण विकर्ति वाण ले हा न्यारा ॥ सरपिंजर भेगयो ॥ परपनि भीज
पयो ॥ बाहिर आउन सकेन ॥ अकासमा वसि हे न्या देवता हेतु आपस्मा कु राग दो भया ॥ परपिंजर वाट निस्काता रामकनमा हाक छ हो
ला ॥ भनी कुरा गरि वस्या ॥ तां हा परले सरपिंजर काटि बाहिर आयो ॥ त्ये सर्वे लामा मेघले छे पिरा घाका सूर्य मेघले छे घा पछिम हा
विस्फुल्लिंग उज्यो ॥ ३ ॥

॥ २० ॥

अहं

॥ २० ॥

॥ राम ॥

॥ २५ ॥

मा हातं जडं छत्ते ते ते जग रि को ध गरी आईला गयो ॥ क रोगरी आईला गयो म न्या वा ति दे धि प ते ग आ या ज सो गरी आई क न सर ह
 छि ग यो ॥ स त स ह अ अ पु त ल क्ष नि मि ष मा नै मा ये सो ग रि वा न च ला या को दे धि रा म जि उ ड्डे उ न पु गी अ का कौ वि ष मा का टि दि
 ला दियो ॥ फे रि ष र ले ता ता लै मा अ रु ध नु सर लि ये र प्र हा र ग या स त स ह अ अ पु त ल क्ष वा रा लै रा म ला ई हो पि रा षो वा न ले
 का क या ज स्ता भ या र रा म जि को क व च भु मि मा ष ये रा अ का श म रा ड ल मा ता रा म रा ड ल व स्था ज सो लो क व च भु मि मा ल भ या य मा न भै ग
 यो रा म ॥ ७ ॥ पु प नी दि क व च भै ग या ॥ फे रि सर प्र हा र गरी ष र ले भ न्यो भ यो हे रा म त ला ई मे ने षा ई क न पो मा रु कि सर प्र हा र ग रि पो
 मा रु कि भ नी फे रि डू ई वा रा प्र हा र ग यो रा म जि उ ले अ लि क ला ज मा नी जै जि ड नु प नी क ठि न मा नी सि ता ल क्ष रा को मा या रा
 धि इ न रु क न क रो हो ला भ नी म न मा चि त ना ग दौ भ या ज स्ते म तु का ल मा रो गी क्रो ध भ या ज सो रा म मृ ले क्रो ध ग रि ध नु को ण का
 र ग रि सर प्र हा र ग दौ भ या सो दे धि ष र ले रा म मृ का सर ध नु वि वे मा का टि दि यो रा म मृ ले प नि ता ला लै मा मृ ग स्ति ले दि या को
 ला रं ग ध नु लि ष र ति रहे रि जा ई ला ग दा भ या श्री मु ष दा रा ले ध नु सर का टि ष रा ड ष रा ड गरी का टि दि यो सो व र्णो क्रो ध नु म रि म ये फ
 ल पु ष्य र म्पा ज सो भु मि मा ष यो र थ कं प मा न भ यो हृ द य मा द स वा रा प्र हा र ग या र ष र ले प्र हा र ग रि श्री मु ष दा रा ले हा न्ये रा म का
 स रि र मा र क्त म ये भ यो ॥ रा म जि उ प नी क्रो ध भै ते इ सं वा न ले हा न्या श्री मु ष दा रा ले च ले ष र को हृ द य मा हा न्या सा ये क वा रा द धि
 ले पा ष रा मा ला या अ र्ध व न्द्र वा रा को र ले चार घो डा का टि दि यो सु र वा न र ले प ता का का टि दि यो ये लो दे धि ष र क्रो ध ग रि भ
 दौ भ यो ॥ भं ग भ या को र थ दे धि फा ल हा लि आई ला ग यो ॥ अ का स मा व सि हे रि र या का दे व ता रु रु ले पु ष्य ह छि ग या डू डू वि व ज्ञा
 व जा या रा म मृ को ज य रा व दो ल दौ भ या आ शि र्वा द दि या दे ध रि षि ले अ लु ति ग या भा गी ग या को रु प नी आई ध न्य भ नी रा म को
 प सं सा ग दौ भ या ना हा ष र ले आ फ रु निं दा का कुरा सु नी क्रो ध ग रि भ दौ भ यो ॥ अ धि रा म ला ई मा रु ला त व अ रु लं ग वा त ग रौ ला
 ४ वा रा ह वा प ले र थ का टि दि या

४ वा रा ह वा प ले र थ का टि दि या

मनोरत्नो देवि रासज्जुलेषर को वा क सुनी आ फ ठ ते न व ल धारण ग न्या ॥ सो दे वि ष र क्रोध भे फे रि भ न्यो ॥ पहिले राम क
 न मा ह ला ॥ पा छि दे व ना ह र प नी मा ह ला भ नी अ गि को र ग रे र जा इ ला ग्यो भ नी यो क था बु ला ले ना र द ला इ सु ना या कै ला स मा मा
 हा दे व ले षा र्व ति ला ई सु ना या ॥ सु त ले नै मि षा र ए ष ष त्र मा शौ न का दि रि षि हे रु क न सु ना उ दा भ या ॥ इ ति श्री अ ध्या त्म रा मा ये रा उ मा
 म हे श्व र सं वा दे अ र ए प कां डे ष ष विं शो अ यः ॥ २६ ॥ ॥ श्री मा हा दे व उ वा च ॥ हे पा र्श्व ति ॥ ता हा पा छि क्रोध भे ष र ले ग दा
 लि आ या को दे वि रा म ज्जु ले आ ज्ञा गर् दा भ या ॥ हे ष र ॥ ते रो र मे रो क्वा सं ग्राम छ ॥ त त्रै लो क्ये श्व र त्रै लो क्ये जि ति इ न्द्र ज स्तो त तुरां ग द
 त्त स हि त्त ग रि से ना ते रा छ ॥ म त्रै लो क्य को ठा कुर ते रां ग दा र मे रो ध नु ष ॥ पु ष्प ग र्व अ जी ग्य छ ॥ तै प नी क्वा ग रुं का ल स र्प आ इ ला ग्य
 ष ड् प्र हा र ग न्या है त ला ई प नी मा ह ला ॥ लो भि का म आ तु र पु ष ले आ फु ले ग न्या को स म स त ते सै हो भे छ न ॥ अ की ले ग न्या को स
 म स ते सो हो ई न भे छ न ॥ लो भि वा स रा न क र्मा प दा पा छि तो ग न्या है त प नी उ स्तै हो ला स ॥ अ ने क आ षि डा ल रा रु षा इ क
 न क ति सु ष भ यो ते सै फ ल ते स्व र्ग हुं छ कि न क हुं छ ॥ दे षु ला हु लो ह श व ता स ले ति र्मु ले भ या है न प नि त ले हो ला स ॥ आ फु
 ले जां दा जां दे ग न्या को पा प ले न क हो ला रि षि लो क षा या का पा प ले ॥ प्र तां द पा व ला स ॥ पा प ह श रो प्या को प नी ध र्म ह
 श रो प्या को प नी ॥ सो फ ल फ ल्या पा छि आ फु ले न षा ई हुं दे न ॥ अ रु फ ल फु ल रो प्या पा छि स वै ले षां छ न ॥ आ फु ले न षा ई स
 क्वा प नी अ रु ले षां छ न ॥ ते स र्थ सो ता आ कै ले ये हो नुं प न्या हो ॥ पा प पु न्य अ भु र्ग र्भ त्वो स ले जा नो ला ॥ अ त्रि ज न ले पा प ग
 र्ना क न मा हा र्क हुं छ न ॥ प्र सु ति रु न्या वे ला मा मा हा क ह वे द ना हुं छ ॥ पा पि छ ले न क वा स ग र्नु प र्ध ॥ मा हा रुः ख क ह हुं छ ॥ य
 स्ता अ त्रि ज न ले प्र सु ति रु द इ र व न जा न्या ज स्तो त प नि आ ज वा ल पा व ला स ॥ हुं तो पा प ग न्या को चां डे फ ल पा व ला स ॥ वृ ल ह

॥ २६ ॥

आ

॥ २७ ॥

॥ राम ॥

॥ २७ ॥

त्याकापापले हे पापि हृषरु त्रिवाल पवृद्ध बालनादिमान्योत्रैलोक्यकोकक व्याधीम इस् म औषधमना औषधीले व्याधि मोचनग
मार्गे हा ओधनु वीनले त कन मारुता तैले मारि घाया को उत नै वस्या का धनु अवसर्ग पठा उला तनाई पनी इन का पछि पछि लाई पठा
उला या पि हृषरु अघिलो कषाया को फल मदि ह ते रो से न्य सवै मेरे मारि दिनां तलाई पनी अर्द्ध चंद्रवानले ते रोग दा का टि दि उला ही
घनिदान गरि वसुध मारुतां हा रा म वा का सुनी वर औध भै भन्दो भयो हे द सरथ का उत्र ते रो राक्षस संग भेट भया को छैन राक्षस भया का
हामि हो रा व न्य कुं भकर्ण इन्द्र जित् एला लाई पो राक्षस भंनु अरु कुं कर राक्षस माया को काले पाछ हा ओर थ विगा रि दि यो भनी लाज
मानी आ फनु महि मा ग न्या को आत्म प्रसंसा लाई कुल अंगार भंनु सुरवी रले आफनु महि मा आ फे ग दें नर कुल अंगार ले आफनु
महि मा ग ई छन तैले मारुता भया पनी मारुत स क दें नर आत्म प्रसंसा गर्ना चाडे म सुकुं छ ते रो राक्षस म राक्षस का मुघां ज्वाल् आफ
नु मृत्यु जानी कन भयी आज हामि बाल राहुं हो त दा ता भ इस् ते रो प्राण मै ले दान लिं छ हामि ले हि मा लय पर्वत जस्तो ग दानि राधा
को छ हे न काना हो इन स मलाई दे वृद्ध स्त्रि वास मां दें नर अव विलम्ब गर्नी छैन त स थ र्त्त अस्त मान न न लाग्पा हामि संग अघि
ति गर्नी कु कर्मि सु र्प न घा को नाष कान का घा को दुषन त्रिशिला दुई राक्षस माया को राक्षस रुका स्वा रिले रो दना ग न्या को राक्ष
सी रुको त कन मारि ति न रुको आ सु पु छि दि तु छ ते रा स मल काम कुट हा म्ना ग दाले भंग गर्नु छ अनेक पुष्प लगाई राधा को सुन्द
र भै र हा को त्ये स मल क लाई पृथ्वी मा घसा लि धुला ले धो पि रा षनु छ अघि सुष से न्या मा सुत्या को आज भु मि से न्या गरा उला ते रो हृद
य वि दारणा गरि ते रो रक्त ले दुषन त्रिशिरा कन तर्पण ग रा उला भ न्ये रा श्री राम मूल ले वर को वयान सुनी फेरि भंदा भया हे पापी
हृषरु त कन लाज माने नर वतु ई स स हृष अघुत राक्षस दुषरा त्रिशिला स मल माया को तैले हो हे रि रहि स अवत पनी

रा॥ अ॥ कां॥

अहं

॥२२॥

विरथिभइस् सकृदस्तामैलेतासंकल्यगयासुन अर्द्धचक्रवानले तेरोमस्तकभूमिमाषसाई स्वर्यभूमिमाषस्यामैं तेरोमस्तकरपुला
भन्यारुषरलेत्रोधंगरिभन्यो तकुपुरुषबाहुलेधपाईराष्याको तेरासवैपरियारिजान्याकै छन एधीमातजलोअपरधिको
नपराईकोआहारामेदिदिन्या तैलेहामोगदाकोवोएसहनसकृदस्तातसरुपसुषहोस् सहनसगैदैनसभन्यातकुपुरुषहोस् भनीषरको
धगरीदगुदैआईलागोरुगदाघुमाइकन हानिपठायोस्योगदाअगणिसमानतेजइन्द्रकोवज्रगयामैं तस्कोवतासलेएककोसजि
मितम्मकाष्ठक्षसवैठल्यास्योगदाकस्तोहोभन्याषरलेकुवेरसगवारुवर्षतपस्यागरिषुसगराईकुवेरलेदियाकोगदाहोस्योगदाक
स्तोहोभन्यासाठिहजारमनफलामलेवन्याकोस्योगदाआफुमाथिआईलाग्याकोदेवि रामज्युकासनमाअवजिउलुगाहोभयोभ
ठहराईस्योगदामाहागंभीराविशेषमाहाविरराक्षसलेप्रहारगयाकोदेवताहललेपनीदिईराष्याको एकविरहनीभन्याकोगदा
आफुनुआतमादिछगरिराष्याकोछाडिविस्मादगरिभंदाभया अरुअस्त्रलेयोगदामोचनगर्नसकन्याछैनभनीआग्यास्त्रजोरी
गदाकनहान्यारआगन्यास्त्रलेएकजोजनसमघचेठिलैगयो गदारआगन्यास्त्रकोमाहालडाईभयोस्योगदाकनआगन्यास्त्र
लेषराडषराडगरिकाठिभस्मगन्यातस्कोज्वालातेअकासपनीव्याप्तभैगयो तैस्कोविस्फुलिंगलेआकाशपनीव्याप्तभैगयोपु
ष्पकोसोभाभयोस्योगदाभूमिमाषस्यो गदाकोतलमाथिगाडिराष्याकोलेपनीचन्द्रसूर्यभूमिमाषस्याजस्तोभैगयो गदामावा
धीराष्याकोसोवर्णलेवरुतैसोभाभयो तेसवेतामाषरलेपनीरामज्युकनमायाभनीभन्यो रामज्युलेपनीदेवदंडविगदानिवारणा
भयाकोदेविउदेकाइरह्या ताहारामलेषरभागीजालाभनीकुवचनगदिवोल्याभया हेवरनीचक्रुद्धिअसस्यभाषितबल्लुकं
कहखाहारि तेरोमस्तक तेरोमस्तकधुलातेछोपिराशुला तेरास्त्रलेपृथीकनतर्पणगरुला चन्दनलेअंगलेपनगयामैंकु

॥राम॥

॥२२॥

लालेले पनगराडला ॥ भूमिसे जगासुडला ॥ पृथ्वीकन अंकमालगराडला ॥ अधिखिखित अंकमालगया मै ॥ आजगराई राघोला ॥ तमरीसुभनी
सुन्या रिषिलोकले माहाहर्षमानगरी ॥ जोंहोंतां हावसीवनमासु श्वसंगरहं ॥ तेरात्तामिहेरुलेमाहासोकगरीकपालफोई ॥ सिंदुरछरिरह
न्याछुन ॥ तववृत्तकंठकनमारिवाहृणकोनिर्भयगराडला ॥ त्रिकालअग्निहोत्रगरीमाहाअनंदसंगवह्याछुन ॥ तलाईमायापछीदुष
नत्रिशरीरसवैसंधारगरीड ॥ भन्याकोसुनी ॥ घरलेकोधगरीभन्नलागो ॥ हेरामतेरोमृसुकालआईपुणो ॥ तनानात्रहकोआत्मप्रसंसाहाये
निंदागरिस् ॥ हांमाहातमासस्त्रधैन ॥ भागनपाडन्याधैनस् ॥ मलाईवालघनठान् ॥ पर्वतडवालिप्रहारगरीलाभन्याकोसुनी ॥ रामजुलेहास्य
गरिदियार ॥ घरकोधमै ॥ पर्वततिरुहेरि एकशाय ॥ आलाहृक्षउषेलिहानीपठायोर ॥ रामलेपनीनाराचवानप्रहारगया ॥ तिहृक्षसवैउषुका
गिडपायामैघराडघराडगरीकाठिदिया ॥ घरलेपनीफेरिअनेकसन्ताकाहृक्ष ॥ उषेलिरुगरोहान्येर ॥ रामजुलेपनीवाणप्रहारगरिवि
वैमाकाठिदिया ॥ तांहावशिपरिनिर्हृक्षभैगया ॥ फेरिहुगालेहान्योर ॥ तेसवेलामारामजुलेवानप्रहारगरिआकाशोमातुनफो ॥ न्यामैफो
रिदियार ॥ दसजोजनसंमहुंगोपनीदेखियेना ॥ रामजुलेपनीभल्लवानरुजारलेहान्यार ॥ घरकोसरिरमायाप्रभैगयो ॥ सहअधाररक्त
प्रहारभयोसहअवानघरकासरिरमासर्पपस्यामैवानलागी ॥ स्पेस्कासरिरमारक्तनिस्काकोदेखिवेथासहननसकि ॥ घरलेअसंतकोध
गरिषानभनीधुषवाईकनआईलागो ॥ तेसवेलामाघरकहोदेखियोभन्या ॥ गेहकापर्वतमापानीपर्दजलधारावह्याजस्तोरक्तधा
रावहाई ॥ रामजुकाडपरआईलागो ॥ आयाकोदेखिरामजुअलिकपक्षिसयार ॥ अगालिलेदिराघोकोपंचपत्रवानलेपांचवोठि ॥ प्र
हारगरीवजुपातसदगरिघरकोहृदयविदारणगरि ॥ भिन्नपसिरक्तपानगरि ॥ घरपनीभूमिमाडनानुपयो ॥ प्राणत्यागगयो ॥ तेस
वेलामाश्रीमाहादेवलेअंधासुरमायामै ॥ इन्द्रलेवृत्तासुरमायामै ॥ भैगयो ॥ अकाशमावसिहेरिरह्या ॥ देवताहेरुलेपनीमाहाइंद

विवाजावजाईधन्यरामजुभनाईजयजयसहगया पुष्पवृष्टिगर्दभया पुष्पमाला सिरमावेष्टितगरीवं दनलेपनगया नानावाद्यवजा
 ईसुगंधवायुबहनलाग्यो देवभविष्यलराज रिषिआकाशवायुलवर्हिकनरामसुकोरजागदोभया तंमोमनोरथपूर्णरुवसभनीआ
 शिर्वाददियारुतोहापही घरउषनत्रिशिरा वतुर्दशसहस्रअयुत राक्षसमारिदिनुभयो समस्तभूपिलोककोआनदभयोत्रैलोक
 कोकंठकमारिदिनुभयोभनीफेरि इन्द्रादिदेवताकोगेवरगर्नुहवसभनिविंतिगरीपठायकोछ भनीइन्द्रादिदेवगनयक्षगंधर्व
 किन्नरबुलाश्रीमाहादेवतेनमस्कारगरिपठायकोछ समस्तस्वर्गवासिलोकलेपनीतपान्निकोआसागरिवस्याकाछन् भनीअधि
 लोकलेविंतिगरिपठायकोछ हेरामदेवताहसलेविंतिगरिपठायको कार्यमाचित्रलाउनुहवसभनीविंतिगरीअधिलोकहसस्व
 र्गजादाभया रामसितालक्ष्मणपतीपंचवटिआश्रममाविराजमानगर्नुभयोभनी योकथाबुलालेनारदलाईसुनायामाहादेवते
 पार्वतिकनसुनायासुतनामापौराणिकलेसौनकादिअधिहेरुकनसुनाउदाभयम इतिश्रीअध्यात्मरामायणोडमामहेश्वर
 संवादेअरण्यकांडेधरवधः सप्तविंशतिमोध्यायः ॥ २३ ॥ ॥ श्रीमाहादेवउवाच हेपार्वति पापिहसुपनवाभागीलं
 कापुगीइषलेसोकलेपिडाभैकननाककानछेपिमंठोगाडिकनद्वारमापुगीरावनथाईविंतिगर्दिभई ॥ हेमाहाराजलंकेश्वरभनी
 पावपरिहोदनागर्दिभई विंतिगर्दिभै हेमाहाराज गौतमगंगाकोतिरमापंचवटिआश्रमगरिवस्याकोरामलक्ष्मण दुईभाइलेघरउ
 षनत्रिशिरातिनजनातिनवानलेमारिदिया लौधरुज्जारराक्षससकैवानलेमारिदिया ॥ ब्रह्मसैन्यमूर्तमान्त्रमामारिदियाभनीसमा
 चारकहिजन्मस्थानमाराक्षसनामा ॥ एकपनीछैननृतपामिलाईवाहिन्याकुरेहुज्याजाला ॥ हेमाहाराजरावरास्योवनवासिरामको
 सिताअतिसुन्दरिछन्साक्षात्लक्ष्मीजति ॥ सतिरामस्त्रिमैलेकाहिपनीदेव्याकोछैन हेमाहाराजतपान्निकाप्रसादलेनानामायारूपः

॥ अ ॥ का ॥

अह

॥ २३ ॥

॥ राम ॥

॥ २३ ॥

धारणागरि स्वर्गमध्यातालमापनी देखा को थियेन ॥ हेमहाराज तथात्रिका प्रसादले में लेना हरि दुडियो जिसका कोछ ॥ वनवा
सिकन जोग्य है न ॥ तथात्रिकन जोग्य पनी छन फका ईल्या इदे उलाभनी गयापारामका भाई लक्ष्मण ले मला ईसमाते कन घ
उले नाक कान का टिदियो ॥ तथात्रिको डहाई फिरा उदा प्रनी यादें गरेन ॥ हेमहाराज लंके श्वर सो खिजन तथात्रिके लिउरु वस
बल संग ल्या उलाभन्या भोरसा गर्नु छैन ॥ माहावीर छ ॥ बल गर्नु पदें न कान भन्या ॥ तथाई का माया ले नाना रूप फेन जानु कुंछ तस
र्थ को नै युक्ति गरिकन ॥ माया ले छली कन पनी सिता तथा रका द्वा रमा भयापछि ॥ इउभनरापनी तथाई भाग्य मानी हुन्या छौ ॥ तथा
इले सीता ल्या उनस को न भन्या ॥ राजा भया को व्यर्थ छ भनी ॥ सुता प्रकार ले विति गरी ॥ सुर्वनषा का वाक्य सुनी ॥ रावण ले आजा गदी भ
या ॥ हे सुर्वनषा ॥ सो सिता अवस्थ ल्या उलाभनी अंगीकार ग्या ॥ सुर्वनषा कन भारि गरि सिरपाव दिकन ॥ इषमानु पदें न भनी भो
रसा दिछ रूप ठायो ॥ ताहा पछि रात्रि काल भयो ॥ भोजन गरि अंत परजाई ॥ मनमा विंत नाग ग्या ॥ माहासे देह मानी आश्वर्य कुरा सुनी
यो वनवासि मनुष्य भया परु इषन त्रिशिरा तस्तपु रथार्थ भया का ॥ इनमनुष्य मावै लेक शोगरी जित्या ॥ मनुष्य भन्या काना ॥ हावा आ
हारा पोहु न भनी उदे काई रस्या ॥ फेरि पूर्व कथा हासं मृग्या ॥ सर्व काल मा मलाई आजागरी राष्या कोछ ॥ मनुष्य थाई मात्र तेरा भय छ ॥
अरु जिवा द काहि केहि भय छैन ॥ भनि ब्रह्मा ले आजागरि राष्या कोछ ॥ निश्चय इनै राम भया होला ॥ भनी मनमात्रा समान गरि स्वास मात्र
फेरि विसार ॥ फेरि चित नाग ग्या ॥ अथ क शोगरु अवस्थ मेरो काल आई पुणो ॥ मेरा निमित्त ले जो तार भयो होला ॥ माहाविष्णु उभन्या समस्त भाई
होरा समेत उबका हात ले मर्नु छ ॥ तब वैकुंठ प्राप्ता होला ॥ मनुष्य मात्र भया ने सै ॥ तामा रुला सिता हरणागरि ल्या उला ॥ लंका मारा वि सुषा
भोग गरि वसौला ॥ सो राम भया इन संग मित्र भाव गर्नु छैन ॥ रावण भाव गर्नु छ भनी अवस्था शिता रुनु कुनि डाडु ई पक्ष ले मेरो आन न भयो

भनी मनमावित नागरिवसो फेरि जिठ का माया ले छाति के पमान भै अतिसुती लाग्यो नाना चिंत नागरी धैर्यगरी अवस्यम ठहू भनी निश्चय
गरी रात काटियो भनी साहा देव लेषाई तिकन सुना उदा भया इति श्री अध्यात्म रामायण उमा महेश्वर संवादे अहं न्य कोडे अष्टविंशति मो
ध्याय ॥२६॥ ॥ श्री साहा देव उवाच ॥ हे पार्वति प्रातः काल भया पछि रावत ले आक्रमामा मारिच को घरमा जाई कन भनवत्या मारि
चराक्षस को नित्य कर्म ध्यान गरिवस्य कावे लामा रावरा पुगी डा कता भयारु हे मामा मारिच भन्या की सव सुनी चाँडै नित्य कर्म सकि हेरी
रावरा लाई देखा रा चाँडै उहि आसन पारा धिया दाघ गरि आसन मावसाई मारिच ले सो भन लाग्यो ॥ हे लंकेश्वर माहाराज का
कारण ले एकान्त पाव लागु भयो तथा ई एक ले आउनु जानु सो भाथिये न मेरा घर का काम ले पाउला गुभयो मैले का कार्य गर्नु पयो
तथा ई को आज्ञा भया को कार्य मैले गर्नु छ युक्त कार्य भया मैले गर्नु छ अयोग्य कार्य भया मलाई न अझ उठु होला तथा निभानी जपनी
हो राजापनी हो तसर्थ अस्तक कार्य भया मैले गर्नु छैन सत्कार्य भया अवस्य मैले गर्नु छ मेरा जिय ले सका संमम गरुला हे माह
राज लंकेश्वर आज्ञा गर्नु हव सुभनी एति मारीच को वचन सुनी रावरा ले आज्ञा गर्दा भया हे मामा मारिच गौतम गंगा को तिरमा पंच
वटि आश्रय मावस्या को मनुष्य को अस्ति अतिसुंदरी हू भनी मैले सुन्या को छु अहं मैले सो सिता हरण गरी ल्पाउला भनी निश्चय संगी
कारग म्या तसर्थ वैरिसानु देखे छैन यत्न बुद्धि चाहिं छ विनाय लले काम उदेन तिमिले अनेक मायारूप लिन जान्दछौ अहं तिमिले
छवरा को मायाम गभै राम सिता को मुखमा पाल जाई कन माया ले मोह गरी राम लाई भुलाई ठाठालै जानु पर्छ तसखे लामा मैले सिता
हरण गरी ल्पाउला भनी ॥ एस्पु कार ले रावरा को वचन सुनी मारिच ले विंति गर्दा भया ॥ हे माहाराज रावरा एसा बुद्धि तत्ता ज्ञान
कले सिकायो कत्का कु रा हो राक्षस का रिस ले तिमिले त बुक्ति गरो होला एलो बुद्धि सिका उ न्या आकर हुई न न राउ हो त पाई

रा ॥ अ ॥ का ॥

अह

॥२४॥

॥ रा म ॥

॥२४॥

कने का देवायो ॥ एस्तो कुरासि काउ न्यालं कामाभया काराक्षस को समुतेहि हो ॥ तेलात्नाई वचाई राधया हो इन ॥ मीने योग्य छ ॥ हेमा
हाराज रावरा ॥ पूर्वकाल को कुरास वि तिग ॥ सुत हव ॥ जा नुवी गंगा को समय मा ॥ विश्वामित्र भषिले यज्ञ सात्ता वनाई माहाडु
नो होम कर्म गनार ॥ त्यो यज्ञ को धुवा देषि ॥ यौ दाम ॥ एउ दासु मा लिभ न्या को ॥ हा मिडई जना उगी ताहा रक्त वसि गयो ॥ ते सै यज्ञ सा
तामारा मलक्षमण थिया ॥ वर्ष ५ को उमे रथियो ॥ तेला के गले धनुं कारगरी ॥ एक सरले सुमालिक नभ स्पग या ॥ एक सरले मे
रा छाति माला या ॥ समय योजन समुद्र नद्या इलंका को सावान घाई दिया ॥ सुमात्र गयेन ॥ हेमा हाराज ॥ त्यो राम बाल प्रमा को ताते स्तो हो
अवक लो पशक्रम होला को जनी ॥ एस्ताराम सेग वैराग्यो हो इन ॥ वैरिभाव गया राक्षस को कुल कुंड व समलना सहुं छ ॥ जिय को मा
याभया एस्तो कार्यग न्या हो इन ॥ चित्रनापनि नगर ॥ हेमा हाराज ॥ मैले माया को तिहम सिंह भैमा रुला भनी जाई लाग्यो ॥ एक बाण प्रह
र गरि छाति मालाई डेर सम पुयाया ॥ जिउ मात्र गयेन ॥ हेमा हाराज ॥ उ सै दिन देषि राम को नाम सम मना ॥ विनि कैत्रा सहुं छ ॥ छाति
कंपमान हुं छ ॥ एउ राक्ष देषा पनी राम सम जिं छ ॥ ध्यान गर्दा पनी केहि बांदा पनी स्वप्ना पनी राम को भय देषि छ ॥ कोहि देषा पनी
राम ले मलाई मारन आयो भन्या जलोत्रा सम रो छ ॥ राम काउ रले काहि पनी जान सक्ति ॥ त्रासमान ले पिडा भै वस्था को छ ॥ एस्तो प
राक्रमी राम को पत्नि सिता हरण गरी ल्याउला भनी अंगी कारगरी भयेन ॥ मानी आया को नि को कार्य हो इन ॥ अवस्था नास को हेतु हो ॥ रा
म को क्रोध भया पक्षि समल राक्षस को ना सहुं छ ॥ हेमा हाराज ॥ पर अस्त्रि हरण गर्नु मुख को कार्य हो ॥ सज्जन को काम हो इन ॥ तपायिले
एस्तो कार्यग न्या ॥ लंका वासि राक्षस को खुपनी रह न्या छैन ॥ तपायिले राम एस्तो छ ॥ भनिक सो गरि जा नौ न ॥ जानी कन पनी न जान्या
ज सो गरि कुरा गर्नु भयो ॥ भनी एस्तो कारले मारिब को वचन सुनी रावरा ले आज्ञा गर्दा भया ॥ हेमा हाराज ॥ पापि हराम ले मे रावै न

सुर्पनखाको नाक की नविना अपराधै काटि दियो सासि गरि पठायो चौध हजार रास सपनी मारि दिया ॥ विना सकारण माए स्ता अपराधिक
न क्या पो नगर्नु क्या होला निमित्त ले डर मानु पदै न सिता अनेक प्रकार गरि कन पनी अवस्य मैले हरण गरी कन ल्या उनुछ ॥ हे मा मा राम मनुष्य
जात हा मो आहार हो ॥ एस्ता राम का निमित्त मा डर मानु चास मानु धि कार ॥ तेरो जन्म भनी ॥ हे मा मा इन्द्रादि देव लोक यक्ष गंधर्व किन रा
नाग लोक ॥ एस्ता देवता हे रूपनी म देखि ना समां दछन ॥ एस्ता वीर रामि छै ॥ निर्गति मनुष्य को निमित्त ॥ चास मानु क्या लाई ॥ धि कार ॥ त
मो जन्म भनी मारी चक न भयो ॥ एस्ता प्रकार को वचन सुनी मारी चले विंति गरी भयो ॥ हे मा हा राज ॥ राम चन्द्र भन्या का तथा इले मनुष्य भनी
नठान ॥ धान पायो भनी आशान गर्नु ॥ साक्षात् परमेश्वर नारायण का अवतार हुन ॥ मानुष्य भनी विंति नाग गर्नु क दो भन्या ॥ पूर्व काल मा बुल
ले ए श्री को भार खंड गर्नु निमित्त ॥ ले रावण दि स मस्त राक्षस को संघार गर्नु निमित्त ॥ ले श्री मा हा विष्णु थै विंति गरी न ॥ ब्रह्मा को आज्ञा ले
राम को अवतार भयो को हो ॥ एस्ता राम सित अपराध गर्नु छैन ॥ हे मा हा राज ॥ राम कला हुन भन्या श्रुति स्थिति संघार कर्ता ॥ एस्ता राम को
अपराध गन्या ॥ अवस्य तं मो हा मो नास हुन्छ ॥ हे मा हा राज ॥ तथा ई को आज्ञा न भयो ॥ एस्तो कार्य को विंति नाग गर्नु छैन ॥ काल को हेतु ना ना प्र का
र ले आउछ ॥ भनी मारी चले विंति गन्या ॥ एस् प्रकार को वचन सुनी रावण ले क्रोध गरी ॥ रक्त नेत्र गरी ॥ भकुटि गरी आज्ञा गर्दो भयो ॥ हे मा खि
बहुत कुरा नि को हुदै न ॥ निमित्त ले छै रै कुरा गयो ॥ अधि गन्या का कुरा सखा ॥ अवपनी एस्ता कुरा गन्या ॥ अधि निमित्त लाई प्रहृष्ट हरण रि मा हा
ला ॥ भनी एस्ता कुरा गन्या को सुनी क्रोध गरि रावण को देखि कन ॥ मारि चको मन मा चास भै कन अंग क म मा बगरी मन मा विंति नाग गयो ॥ रा
म का हात ले डुई वेर प्राण रक्षा भयो ॥ अवति न वे भयो ॥ एस पाता मा अवस्य प्राण नास हुन्छ ॥ एतिका रण ले राम चन्द्र ले मला ई न
मारि राखा को हो ॥ अव मै ले बुझ पात्रां ॥ अव मेरो काल पुग्यो ॥ भनी ठहराई ॥ फेरि मन मा विंति नाग गन्या ॥ रावण को आज्ञा न मान्या निश्चय ॥ मा
न्या छ ॥ मा मा भनी सह न्या छैन ॥ यो पा पाता रावण ले काल को बाढो घोड्या को हो ॥ अवस्य काल पुग्यो भनी ठहराई कन विंति नाग गन्या ॥ यो पा

रा ॥ अ ॥ का ॥

अं

॥ २५ ॥

॥ राम ॥

॥ २५ ॥

पिहका हातले मृत्यु भया नर्कवास ह्या छु तसर्थ राम का हातले मृत्यु भया मोक्ष पद पां ठला भनी मरले निश्चय गरि मारी बले मन्दाम
या ॥ आक्रा प्राण संकष्ट देखि काल पास देखि त्रासले अंग के प्रमान गरी गद २ वचन गरी भंदा भया ॥ हे लंके श्वर माहा राज कसैंग यापनी मे
रा प्राण वाचन्या छैन त पाइ को क्रोध सामा गर्नु होला ॥ आज्ञा प्रता नले मजं ला भनी आज्ञा लिक्न मारी चक्राद भया ता हा पछि मारी च पंचवटी
आश्रम पुगी अति सुंदर सोवर्ण मग भैकन राम सिता का पुष्पां जाल देवा हा पया भनी यो कथा हा श्री ब्रह्माले नारद लाई सुनाया कै लास
मा श्री माहा देव ले पावति लाई सुनाया सुत नामा पौरानिक लेने मिषर एव दात्र मा भी लौन का दि अषि हेरु कन सुना उदा भया इति श्री
अध्यात्म रामायणे राउमा महेश्वर संवादे अरु अका ए मा रिव पंचवटी आश्रम प्रवे सो नाम उ न विंशति मो ध्या क ॥ २५ ॥ ॥ श्री माहा
देवो वाच ॥ हे पार्वति तां हा पछि पंचवटी आश्रमा श्री राम जुले आज्ञा गर्दा भया हे सिता मैले अंगीकार गया को कार्य समस्त गहला तसर्थ
ए सग उमा अने कये क्षराक्षस छैन इन हेरु ले छल छाम गर्न लागला ते सनि मित्र लेने रा हां यो ले ए उदा प्रति मा वना इ कन एषिति मि
ले वर्ष दिन संक अग्नि मा लिन भैर हुनु पर्छ वर्ष दिन भिन्न समस्त कार्य साधौला ॥ ता हा पछि तिमिकन अग्नि वाटि निकिकन अग्नि
जां ठला भनी राम को आज्ञा सुनी सिता लेपनी आफ्ना माया को सिता वना ई कन श्री राम सित राषि आ पु अग्नि मा लिन भैकन ए उ म
यो ता हा पछि माया कि सिता सहित गरि वस्यमा ॥ अति सुंदर सोवर्ण को मग भैकन आया को देखि भनु भयो ॥ कस्तो मग भन्या कांचन मय
नील मृगी नीजलो आंघा हिरा जलो शरिर विल वर जस्तो देखा राये सो मग राम सिता को न जिक आयो कस्तो भन्या मे घले होपी
अंध काल भया मा ॥ विजु लिच मृका जस्तो मृग को ते जले पंचवटी आश्रमा प्रकाश भयो एता मग देखि सिता ले आज्ञा गर्दि भइ न ॥ हे
प्रभु श्री राम वन वास आया को निसानी यो मग अग्नि आ लै जा उला भनी समाई दिनु हव स भनी सिता ले विंति गरि रतिकु रा

ए॥ अ॥ का॥

अ॥

॥२६॥

॥राम॥

॥२६॥

सुनीरामले आजागर्दाभया ॥ हेसितायो मृग अवस्थ समातिदिउलाभ नितक्षम एकनमंदाभया ॥ हेतक्षमणः मैलेसिताकनयो सोवर्णमृ
गसमातित्याईदिङ्कु तिमितेसिताकोरक्षागरीवसः भन्यारुत्तक्षमणले विंतिगर्दाभया ॥ हे ज्येष्ठप्राता श्रीरामचन्द्रः यो मृग होइन मायाले
एस्तो मृगभयो एस्तो मृग हुंछ भनी सुन्याकोपनी छैन यो मृग होइन अवस्थ राक्षसको माया हो भनि भन्दारामले भाइ का कुरान सुनीसिता
को मन संतोष गर्ना निमित्त धनु वंकार गरी सरजो रिजा दाभया भनी श्रीमहादेवले आजागया हे पार्वति राम कामायाले समस्त संसार प
निमोह भयाको छ एस्ताराम राक्षस कामायाले मोह भोगया का कारण भन्या आकुले अंगीकार गरी राक्षसको कार्य सिद्ध गर्ना अर्थले रा
क्षस कामाया मा भुलि गया भनी फिरि मृग देखा हा परेनन् एस्तु कारले जां दाजो दाटा ठालै ग्यो राम जूले मन मा चिताया ॥ यो पापिष्ट
मृगले भुलाई ल्यायो सुर्ष भन्यो भाई की वचन न मानि आया को विगार भयो भनी यो पापात्मा राक्षस कामाया मा भुलि ग्यो अवराधन्या
छैन भनी चित्रमाठानी वान प्रहार ग्या ॥ वानलाग्यो रामारिच को प्राण संकष्ट भैराव रा को सेवा गर्ना निमित्तले रामको सो रजस्तो गरी वान
वेधासहनन सकि करायो ॥ हे प्राता लक्ष्मण पापिष्ट राक्षसले मार न लाग्यो मेरा प्राण संकष्ट भयो रक्षा गर गुहार गुहार भनी कराई मारिच
ले प्राण छोड्यो मारिच मया कोठाउमा अनेक देव लोक हेरुले हेरि वस्था का थिया ॥ त्यो मारीच का सरिर बाट एक ज्योति निस्कि कन तिन फेर
पद क्षिरागरी राम जू का चरणमा लिन भयो भनी श्रीमहादेवले पार्वतिकन आग्या ग्या ॥ रामको सर्व वैरि भै कनपनी यो मारीच लाई अजो
ग्ये मोक्ष पदवी दि पा भनी देवलोक समस्तले आसर्ष्य मानी कुरा ग्या यो रामको कस्तो महिमा भन्या अनेक योगे श्वरले तपसी रुहले पनी न पाया
को पदवी पापिष्ट मारिचले पायो भनी समस्त देवलोकले आसर्ष्य मानी वस्था भनी श्रीमहादेवले आजागया हे पार्वतिक सो भन्या यो मारीचले
राम का भयले १६६ दरमानी रस्यो दिनमा रातमा सुत्तामा बस्तामा सपनामा पनी राम नाम मात्रै समर्पना भयो भक्ति ले होइन वासलेमा

त्रैसंभ्याकोहो॥ भक्तलेभयापनीअनक्तलेभयापनीरामनाममात्रैचित्रनागरीप्राणछाओर॥ अजोगप्रपदपायोभनीश्रीमहादेवलेपार्वतिकन
सुनाया॥ ताहापछीराक्षसलेलक्ष्मणथाइगुहारमाग्योभनीरामजुहत्पतगरिफिर्या॥ ताहापछिसितालेलक्ष्मणछेडगोहारमाग्याकोसुनी
सिताकोमनमाविस्माथभयो॥ हाइहाइरामकोकस्तोअवस्थाभयोहोला॥ भनीरोदनागरिहेदेवरलक्ष्मणछेडआज्ञागर्दिभइन्हेलक्ष्मण
तत्रोज्येष्ठभ्राताकोकस्तोअवस्थाभयोहोला॥ कोहिरक्षसलेसंज्ञातपोलायोकिवाधिपोरण्योकि तिमिछेडगोहार॥ भनीकरायाकोसोरमैले
सुन्या॥ तिमिलेपनीसुन्योहोला॥ कलोकछभयोहोला॥ अवस्थाप्राणसंकछभयोहो॥ हेनक्ष्मणरामकाअतिप्रियारतिमिछो॥ दाजुकोगोहारजा
उभनीन्प्राणसंकछभयोचाडैजावभनीन्सिताकोवचनसुनीलक्ष्मणलेविंतिगदीभया॥ हेसितारामकानिमित्तमाडुखशोकगर्नपदैभन्या
र॥ एतिकुरासुनीसिताकोधभैआज्ञागर्दिभइन्हेलक्ष्मणअवतिमिअतिडरात्माभयाछो॥ कसोभन्याभरथलेआफुएजाडनानिमित्तले
रामकनवनवासगरिधपाईपठाया॥ अवतिमिलेपनीरामनभया॥ मलाईस्वास्मित्तुल्याउलाभनीकुकिरह्याछोभनीन्हेलक्ष्मणअवमैले
प्राणत्यागगर्न्योवेलाभयोभंदिभइन्हेस्ताप्रकारकोसिताकोडुर्वाकासुनी॥ लक्ष्मणकोछातिमावजुपातभयाजस्तोभै॥ सिताकोएस्तावचन
कैलेपनिथियेनन्आजकाभयो॥ सधैमधुरवचनबोल्थीन्आजएस्तानिदुरवचनभयोडुखकोहेहुभयाकोहो॥ हेसितामातातपाईले
एस्ताअमंगलअगंमवचनलेमलाईआज्ञाभयो॥ एस्तोडुखकोकारणाओ॥ योवाक्यकोफलतपाईलेपछिजानुहोलाभनीआज्ञागरी
ताहालक्ष्मणलेसमस्तवनदेवताथाईआज्ञागया॥ तिमिहस्तोसिताकोभयरक्षागर्नुपर्छभनीसिताछेडविदाभैभनुर्वीनलिश्रीरामलाई
गुहारजानुभनीजादाभया॥ ताहापछिरावणमायालेभिष्टुकभैकधारणागरीडंडकमण्डलुलियेरुडवलोभैकन॥ सिताथाईभिष्टा
मागनआयो॥ भिक्षादिउभनीताहासितालेभिक्षामाग्याकोदेधि॥ अभ्यागतभनीपादार्घहस्तार्घदिआसनमावसायेर॥ येथायोग्यपू
जागरीआफुआअयमाभयाकोकंतमूलफलरापिन्हेसितालेआज्ञागर्दिभइन्हेभिष्टुकयोकनमूलफललेतिमिसंतोषहवस

नयुग्यारामपाउलाग्यावेलाभयो॥ सुख्यवस्तुल्याडन्याछननाहापछितिमिलाईसंतोषगराउलाभंदाएतिवचनसुनीभेधधारिलेभन्याहे
सुन्दरी॥ एस्तावनमाहासुकात्रगरीक्यानवस्याको॥ तिमिकाहाकिहो॥ तिम्नानामकाहोकस्किपुत्रीहो॥ कास्किअखिहोभनीसुधायोरु॥ सिताले
जागदिभइन्हे॥ भिक्षुकमिथिलानगरको॥ राजाजनककोपुत्री॥ सितानाम॥ अकुध्याकाएजा॥ सरथकापुत्र॥ श्रीरामचन्द्रकापत्नी॥ हामिहोसान
आमाकेकहिकाआयालेवनवासआइवस्याकाछोभनीसवहतंतुनायेरु॥ भिक्षुकसितसुधाउनुभयो॥ हेभिक्षुकतेरोजन्मस्थानकाहाहोना
मकाहो॥ काहावाअयोभनीनर॥ भेकधारिलेभंदाभया॥ हेसितामभन्या॥ तंकाकोराजाएवरणभन्याकोहामिहो॥ भन्दासिताकापनमात्रासमा
निरहिन्हे॥ वासमानीवस्याकोदेषिभेकधारिलेभन्दाभया॥ हेसिताएस्ताकोमलुभेस्याकोसरीरा॥ अतिसुंदरीसाक्षात्लक्ष्मीजसिछोहेसि
तातिमिएस्तिसुंदरीवनवासवहुअयोग्यछ॥ तसर्थमेरोराज्यतंकापुरीसोवरणमयछ॥ त्रैलोक्यमाडभभछ॥ पृथ्वीकोविजवस्तुमेराअंतपु
रमाछ॥ अनेकअमोल्परत्नछ॥ नानाप्रकारकोवस्तुअमोल्परत्न॥ एस्ताएस्तावस्तुलेसुखभोगगरि॥ स्वर्गमर्त्यपातालकिपनीरानिहंछेउमेरा
रानिमधोदरिलेपनीतेरासेवागराई॥ सबैलेमाअगराईराखुला॥ हेसिताएस्तावनमाडखकाठिवहुकालाईमसितजाउभन्योरा॥ इरा
त्मारवणकोवाकासुनी॥ सितालेआजागदिभइन्हे॥ क्रोधलेत्राशलेसंयुक्तगरीहुलोसोएगरिगद॥ रववनगरीआजागरीन्हे॥ हेपापात्मा
डराचारीकुडिलेआउन्या॥ एस्ताकुरानगर॥ मभन्याश्रीरामचन्द्रकोधर्मपतिहो॥ श्रीमाहादेवकोधनुभंगगरीकेन्यादानलियोको॥ एस्ता
रामकोभार्योहामि॥ हेपापिछ॥ भिक्षुकभनीपुजागया॥ एस्तोपापिछरहिछस॥ मेरास्वामिश्रीरामचन्द्रपाउलाग्यावेलाभयो॥ एस्ताकु
रासुन्यातेरोप्राणवाचन्याछेन्हे॥ तेराप्रपौवसमेतनिर्मलहोला॥ भनीनर॥ एस्तावनसुनी॥ रावणकोधगरी॥ आफूसरिरपतकाजस्ता
गरीदससीरविसभुजासखअखलिमाहाभयंकरमुर्तिदेखायो॥ एस्तोदेषिसितालेमाहासमानीकन॥ कतातिरभागीजाउभनीभागीजा
ननसकीबसीन्हे॥ तेरावराकोभयंकररूपदेखीवनदेवताहुरावणकापुण्यायाल॥ आवनसकेनर॥ वासमानीवस्या॥ नोहोपाछिसि
तातसिकन॥ पृथ्वीवीमालीनहनलागी॥ एस्तोदेखीरावणलेहृतपतगरीहुसकउठिसितासमाई॥ आफूराथमारापिअक्रासमार्गलेउ

रा॥ अ॥ का॥

अह

॥ ३७ ॥

॥ राम ॥

॥ ३७ ॥

डाईलैगयो ताहा पछि सिता लेवेति न हा हस्तक्षमण को वचन नि दाग्या का फल लेह लोडः स्वयां या भनी मन मा चित नागरी हा इराम
र हा ईलक्ष्मण र मरावण का हात मा पया मलाई हरा गरित्या यो भनी ॥ एसा प्रकार को रोद नागरी एथी वीमा हेरि गइन् एस्य कार ले रो द
नाग्या को सिता को सह सुनी वृद्ध भया को गिद्ध राजा जटा यु ले हा कि गया ॥ सिता लाई कहे ल्या यो कों हां लै जान पावला सु भन्दा भया हे पा
पि ह राम को सेवक मछुं दे सिता ले जान पावै न स ॥ तेरा जिय को माया भया सिता छा डिजा भन्दा रावण ले या दे ग रेण जटा यु ले रा वण को
रथ ठुंग ले पुहार गरि रथ वृण गरि पां या फोरी ॥ वोरै घोडा मारि सारथी मारि दिया को देधि रावण को धगरी धनुटं कार गरि बान प्रहार
नै लांग्दा न वृण प्रहार गरि धनु भावी यो रु फेरि रावण ले व ड प्रहार गरि जटा यु को दुवै पखे का सिदिया र भुमि मा परी मु र्छा भै र ह्या
ताहा पछे रावण ले पुष्प विमान आवाहन गरै ॥ पुष्प विमान आई पुग्यो ॥ ते स विमान मा सिता राधिराम का डर ले चा डै अ का समार्ग ले उ
डाईलैगयो ॥ सिता ले हाई राम र हाई लक्ष्मण र भनी मेरा रक्षा गर भनी कराई रो इरोइ ग इन् ॥ अधि सुष पर्वत मा पांचवो टावो दर देधि
समस्त गहना फु का लि पो का पा रि वस्त्र मार वा दर हेतु बस्या का ठों ड मा पो का प्रसा ली ॥ सिता ले आ जाग दि भ इन् ॥ हे वों दर हो राम लक्ष्म
ण थों डे सिता राक्षस ले हरण गरि लै गयो भनी ॥ ति मि हे रु ले सं दे स पु याई दिया भनी ॥ आ जाग दि भ इन् ॥ ताहा पा पि हुराक्षस ले सिता क
न रोद नाग हाई लग्यो ॥ ॥ का पु याई ॥ रावण को पिया रोग रि राघ्या को ॥ अ सो क बछै वामा सिता राधि ॥ अने कर क्षसी नि हे रु वों कि रा
घ्या की ॥ ति सि ॥ ॥ स्ति भन्या ॥ हजार वन्द मा का तेज ज लो मुष भया कि ॥ ए स्ति सिता ड व लि भै हा ड छाला मात्र भै डु ष को समु ड मा पयि
अने क सो क गी र व ह भयो ॥ रावण ले पनी आफ्ना म ह ता रि रक्षा ग या जै र क्षा गरि राघ्या भनी यो कथा हा वृ ह्माले नारद मुनी लाइ सु
नाया ॥ कैला समा श्री मा हा दे व ले पा र्व ति लाई सु नाया ॥ तुतना मा पौराणिक ले योन का दि न धि ह रु लाई नै मि थार अक्षत्र मा सु ना ड दा भया ॥ ॥ ति
थी ॥ अ ध्या त्म रा मा य रो ड मा म हे अ र स वा दे अ रु न्य का उ वें दे हि हरण ना म ॥ त्रिंशो ध्या यः ॥ ३॥ ॥ श्री मा हा दे व उ वा चः ॥ हे पार्वति ता हां पछि

नारद मुनी स्वर्ग जाई अमरावति पुगी आजागर्द भया हे देवराज ईश्वर रावण ले सिता हरण गरिले जाई लंका पुग्याई असोक वनिका मा राक्षसि निवौ किरा
ष्या को छु भनी समाचार सुनाई विदा भै नारद बुल लोक जा दा भया ॥ इतले नारद का वचन सुनी आनंद गरि सोवरी का थलिया मा मुठि १ धिर रा धिनि
मी घमात्र ले लंका पुगी इत जाल गरी कसै ले न देख्या गरि सोरन सुन्या गरी असोक वनी का मा पुगी ॥ सिता को नजीक जाई धिर अघी सारी इतले हात
जोरि विंतिगर्द भया हे जननी सिता यो धीर देवता लेवनाई राष्या को यो धिर राया वर्ष दिन सम अन्न पानि न वाया पनी भोक लागे न भनि ईश्व
ले भया को सुनी सिता ले आजागर्दि भई न हे देवराज तया जिले वडो कृपा गर्नु भयो सिता को एस्तो दुख हन भनी राम लक्ष्मण थाइ समाचार पुग्या
ई दिनु हवस भनि विंतिगर्दि भई न ता हा पछी इतले ल्या या को धीर भोजन गरि भई न ता हा इन्द्र को आजा भयो ॥ हे सिता माता धिर्ज गरी वसु हव
स अवश्य राम लक्ष्मण जा हा आई पापि छ रावण को कुल कुटुम्ब समस्त संहार गन्यो छन संदेहन मातु हवस भनि इत अमरावती जा दा भया
भनि श्री माहा देव ले पार्वति कुन आजा भयो ॥ ता हा पछि राम जु मारि च मारी फर्कि आउ दा लक्ष्मण आया को देखि राम ले मन मा चिंत ना गर्नु
भयो मै ले सिता अग्नित्ताई सुं पि कन छौ यो को सिता वनाइ राष्या को छ यो कुरा लक्ष्मण ले चाल पाया को छैन ॥ मै ले सिता ले अग्निले तिन
जना वा हे क कसै ले चाल पाया को छैन ॥ म आ कै पर वसु हन नर सुर्तिले संसार भै स्वास्नि तुल्याइ वस्यो यो समस्त इश्वर को घर हो मा
या मोह का म क्रोध छाडियो योग व बांग रि वसु माहा आनंद छु भनी कै रि मन ले चिंत नाग या देवता हे क को कार्य गर्नु छ अनेक दैत्य दान
नव राक्षस संघार गर्न भनी मनुष्य अवतार भया का हौ सु पले यो कार्य हुन्या छैन इतले मात्र साधन सकुला कोटि २ दैत्य राक्षस संघा
र गर्नु पला भनी चिंत ना गरी जस्तो नर चरित्र छ उतै मै ले माया को वस्य भै काम आनु र भै मनुष्य को जस्तो बेशा गरी लोक प त्याड ना नि
मित्त ले मनुष्य को चरित्र गर्द छु भनी एख प्र कार ले चिंत ना गरी आया को बेत्ता मा हा लक्ष्मण संग भै भयो र ॥ लक्ष्मण ले राम को च
रामा परि सिता को उर्वा क्य समजि हृदय मा इश्वर राषि हं च्या मुख गरी आया को लक्ष्मण देखी भी राम चन्द्र ले आजागर्द भया

रा ॥ अ ॥ को ॥

अहं

॥ २८ ॥

॥ राम ॥

॥ श्या ॥

हेलक्ष्मणानों हाक्यान आये। अब तिमिले अनर्थगयौ। सिता कनवौ किराष्या को मेरा आज्ञान मानी सिता छाडि आयौ। एस्ता वनांतर माए कान्तग
रिछाडि आउन कस्का आज्ञाले अफालि आयौ। अनेक सिंघ व्याघ्र राक्षस नाना जंतु भया काठंड मा तिमिले सिता छाडि आयौ अब तेको जि
व वाचन्या छैन। सिंह व्याघ्र लेषान पनी वेर छैन। एति दुई मा एक थोक अवस्थ भयो होला अब क्या उपकार गों भनि। एस्पु कारले राम जु कोल
क्ष्मण लाई आज्ञा भयो। राम को आज्ञा सुनी लक्ष्मण ले व्याकुल भै आघावाट आसु प्रसालि विंतिग दर्श भया। हे जे छ भ्राता मेरा सुख ले आया
को होइन। हमि हवस्या काठंड मा तपाई को जस्तो सोर गरि करायो। मेरो प्राण संदेह भयो। मेरो प्राण वाचन्या छैन। हे लक्ष्मण मेरो रक्षा
गरु भनि एस्तो सदगरी। करायो को सुनी सिता ले अति स्वक गरि रोई २ कन आज्ञा भयो। हे लक्ष्मण। राम को प्राण संकट भयो। गृहार जानु
पछ भनी नरु यो करायो को राम होइन न। राक्षस कामाया ले करायो को हो तपाई काम न मा संदेह न राख बु पत्ना गी वस भनी नाना प्रकार
ले बुझा नार पनी बुझिन न। सिता ले अनेक दुर्वाक्य बोल्नु भयो। सिता ले बोल्या को वचन तपाई सित विंतिग नु पनी लाज मनु। एस्ता ला
ज ले मैले जिउनु धिकार २ भयो भनी। एस्पु कारले लक्ष्मण ले रोदना गरी। विंतिग ग्यार राम ले आज्ञा गर्द भया। हे लक्ष्मण ज्या सुके
भया पनी तिमिले छाडि आउन्या होइन। सिता ले न देष न्या गरि एका तीर वसिर हुन्या हो। क्या हु दो हो। तिमिले अनर्थगयौ। स्वास्मि
जात को क्या ज्ञान हुन्छ। एस्ता स्वास्मिका ज्ञान मा आउनु पदैन थ्यो। अब मेरा कु एलंघन गयौ। तिमि नारकी भयो भनी एस्ता प्रकारले समस्त
आफु ले जानी २ कन पनी न जान्या जस्तो मै कन लक्ष्मण लाई घे गरि पंचवटि पुगी आश्रय मा सिता न देषि। राम लक्ष्मण दुवै जना ले पनी
नाना प्रकारले सौक गर्द भया। ताहा प्रान्त। हाई सिता २ तिमिका हागयौ। सधा को जस्तो गरि सुख हेछु। आव भनी नाना प्रकारले सौक गरी कु
राग दी रोदना गरी कुरा गर्द भया। हे सिता हमिले ल्याया को कंत मुल अब कस्का हात सुं पिदिउला। कश्ने हमिलाइ आदर गरि घान

देला है सिता हमि है सुता ई छुल गानि मित्र लु किव स्या कि भवावा हिर आव भनी नाना प्रकार लेखक गरि वर पर कता गयो भनी योजन गया
रुवन देवता सित सोधनु भयो ॥ हेवन देवता हो सिता ति मि है सुते है रि देउ भनी छा डि गया को हो सिता का हाग इन् क संग ग इन् क श्रेः
लेग यो भनी सुधाधार वन देवता है सुते भन्या हे राम लक्ष्मण ॥ भों हा सु उदा माहाभयं कर पर्वत का जस्तो स रि गरी आ योर ते स्ता पु
रुष देवी हमि भागी गयो ॥ सो बाहिक को हि पनी आया को छै न देयु न भन्या र ता हाय छि राम च उ उ न भन्ये ॥ अति सो क गरी व नु व नु फिरि
अनेक वृक्ष लता थाई सोधनु भयो ॥ हे वृक्ष लता ति मि है सु थिर भै व स्या का छै ये सो वा द सिता ल्या या को देखा थै उ कि भनी सो छै योज दें २ जा दा भया
सिता पाये न रुहु तो वता सले पृथ्वी मा ह ष ड ल्या ज लो गरी राम जु लो पु भयो र सिता को मि मि त ले राम ले हा इ प्राण २ भनी वेत न्य गर्न न स
कि सो क ग दा भया ॥ ए लो सो क ग रि व स्या को देखि लक्ष्मण ले नाना प्रकार ले वु मा इ राम जु क न उ वाई सु स २ गरी सिता योजन जानु भयो र
वा द मा यो द र थ वु र्गो भया को देखि राम ले आ ज्ञा ग दा भया ॥ हे लक्ष्मण हे र २ यो र थ सिता हरण गरी ले जा न्या को हो ला ॥ अ सु ले ते भ्ता ई
मारी अरु क सै ले लग्यो हो भनी कुरा ग दें जाँ दा ॥ पर्वत का र ज लो लो टि व स्या को गि ड राज ज दायु गे रु को पर्व ज स्तो भै रे द्या को राम ले देखि
आज्ञा ग दा भया ॥ हे लक्ष्मण हे र २ राक्षस मा बा ले ए स्तो गरि व स्यो ॥ ए सै राक्षस ले सिता बा यो हो ला ॥ र क्त ला गी यनी रहे छ मा लु वा इ न
पित भै र हे छ ॥ अ व यो पा पि छ राक्षस मै ले मा हु ॥ भनी भनु टं का र गरि सर जो रि ॥ प्रहार गर्न ला ग्दा ज दायु त सि क न विं ति ग दा भया ॥ हे श्री
राम व ड ॥ हमि राक्षस हो इ नौ त पाई का मि त्र पि ता हुं त पाई का अ स्ति सिता ॥ पा पि छ रा व रा ले हरण गरी ले ग यो ॥ सिता ले हा इ रा
म २ हाई लक्ष्मण २ भनि गुहार मा ग्ग को सुनी मजा इ क न रा व रा को ॥ सारथी घो ड मारि दिया ॥ रथ वु र्गो गरी घो गा फोरि दि जो धनु
भों चि दिया ॥ ए स्तो गरि दिया को देखि रा व रा ले क्रोध गरी ॥ सिता भु मि मारा विष डु प्रहार गरी मे रा ड ई प घे टा का टि दि यो र मु छ भै र थ

॥ अ ॥ कां ॥

अत

॥ २५ ॥

॥ राम ॥

॥ २५ ॥

चेतनाभयेन हेरामतपाई को दर्शन गरी प्राण छु डला भनी योग कावल तेषा रावासी रखा छौ अव मैले प्राण छु डन्या वेला भयो ॥
भन्यार जरा यु को वचन सुनी राम ले जरा यु को मुख मुसारि आजाग दर्भया ॥ हेराम जरा यु मेरा निमित्र ते तिघा एस्तो अतस्था भयो ॥ ये
स्ता सेवक ॥ मैले काहा जाई पाडला भनी सो क गरि वस्या ॥ तां हो पछि जरा यु ले विंतिग दर्भया ॥ हे श्री राम वन्द्य परमेश्वर ॥ अत काल मात
पाई का नाम सम मेनी मा माजे मोक्ष पाउ छन ॥ तपाई का रुजुर मा मैले प्राण त्याग ॥ गरुला मेरा कपाल तपाई ले छोइ राखनु होला ॥
एतित पाई थाइ वर मा छु ॥ भनि विंतिग आरु राम जु ले जरा यु पलाई ॥ समस्त लोक ले देव न्या गरि कन सा युज्य मोक्ष पा प्रदिउला भ
नि ॥ गुरु जरा यु को मुख मुसारि सर्वांग छामि हेरि हातराखनु भयो ॥ एस्ता वेला माज रा यु छले प्राण त्याग ग्या ॥ वा हा पछि
पंछि रूप छु डि ॥ वतुर्भुज भै संघ वक ग दाज नधारण गरी साक्षात् विष्णु को मुनि भया ॥ राम ले राजा दशरथ का मित्र हुना ले आ
फना पिता मृत्यु भया जसो सो क गरी आजाग दर्भया ॥ हे लक्ष्मण जरा यु अग्निसंस्कार गनी लाई सरजाम ल्याव भनी आजाभ
यो र ॥ लक्ष्मण ले नाना समिधा ल्याई दियार ॥ ताहा राम ले जरा यु कन आफना हात ले अग्निसंस्कार ग्या ॥ फेरि किरिया कर्म सकि
अनेक पछि हेरुनि त नागरी ॥ नाना मगादि मारि गैडा को मासु ले पिंड दान गरी ॥ गिडा दि अनेक पछि भोजन गरायार ॥ राम जु ले आ
जाग दर्भया ॥ हे पंछि लोक हो मेरा मित्र पिता गुरु राज लाई ॥ मैले पिंड दान ग्या ॥ तिमि हेरुत पित हुनु पछि भनी आजागरी पित्रिका
र्थ सकि कन वस्ता जरा यु वतुर्भुज भौ ॥ राम का रुजुर मा वसि हात जोरि पावपरि ॥ अनेक लोक को देखा हापरि ॥ श्री राम को अस्तुति गरी
भया ॥ हे परमेश्वर ॥ तपाई साक्षात् परब्रह्मा मलाई किर्ण गन्या ॥ श्री राम वन्द्य को कोटि २ नमस्कार ॥ हे इश्वर ॥ सत्यगुरा भन्या का
पनी तपाई हो ॥ रजोगुण पनी तपाई हो ॥ तमोगुण पनी तपाई हो ॥ समस्त प्राणि को जिव आत्मा भन्या ॥ पाप पुन्य का साछी भै वस्या का ॥
एस्ता राम कन कोटि २ नमस्कार छु ॥ हे परमेश्वर ॥ तपाई कस्ता छौ भन्या ॥ समस्त देवता का देवता तपाई हो ॥ ब्रह्मा विष्णु महेश्वर ॥

रा ॥ अ ॥ का ॥

अं

॥ ३० ॥

न्या कायनीत पाई हो ॥ संसार समुद्र पारग न्यायनीति मि हो ॥ हे राम माहा देव पार्वतिका रु दय कमल मातन रमी सहित गरीत पाई
व ह्युभयो र एस्य भाव ले श्री माहा देव पार्वति भनी स्वर्ग मर्त्य पाताल मा पनी पुजा गराई व ह्युभया को छ ॥ एता परमे श्वर कन को टि
२ नमस्कार छ ॥ हे परमे श्वर बाउन औ तार भै व तिरा जा कन छ लि त्रिविक्रम भै देव राज इन्द्र रक्षा ग न्या कन को टि २ नमस्कार छ स
मस्त देव ता ह रु को गु रूप नीत पाई हो ॥ समस्त लोक को पिता म रु बु ला ॥ एस बु ला को पिता त पाई हो ॥ एता परमे श्वर कन को टि २ नम
स्कार छ ॥ हे पर बु ल राम व न्द्र त पाई क ला भ न्या देव लोक नि मित्र मा ड छ को संघार ग नी कन साधु को रक्षा ग नी लाई पृथी को भार ध
उ ग नी अर्थ ले त पाई ना ना औ तार भयो बु ला वि ह्यु रु इति न गु रा नैति न ज ना लाई अ छि स्थिति संघार क र्ता भयो भनी एस्य का
र ले ज रा यु छ ले ग न्या को अस्तुति सुनी श्री राम व न्द्र पु सि भै कन वै कुंठ वाट पु न्य सील सु सील आई कन श्री राम को आशालिकन साक्ष
र वि ह्यु भै र ह्यु का ज रा यु सूर्य का ज तो ते ज भया का ॥ विमान ल्याई ज रा यु छ विमान मा रा वि अ प सर ले च व र डो ला ॥ गंधर्व ले गी
र गाई कि न र ह रु न बा इ दिव्य व स्त्र दिव्य ग रु ना ल गाई अति सु न्द र भै बु ला दि स मस्त देव ताले दे घा हा पारी वै कुंठ पुरि ले ग या भनी
श्री माहा देव ले आजा ग री भया हे पार्वति ज रा यु छ लाई सायु ज प द वी दिया को कथा हा जौ नाम नु छ ले पाठ ग ला क से ले सु नो
ला क से ले ले घा प नी क से ले पो ल क व्या फु थाई रा घो ला प नी ॥ एता म नु छ मोक्ष हु न्या वा टो छ भनी एस संसार मा मोक्ष हु न्या
वागे राम विना अ को छै न भनी यो कथा हा बु ला ले ना र द लाई सु नाया कै ला स मा मा हा देव ले पार्व ति लाई सु नाया सु त ना मा पो रा
णिक ले सो न का दि न चि लाई नै मि घार ए प क्ष त्र मा सु ना उ दा भ या ॥ इति श्री अ ध्या त्म रा मा ये रा उ मा म हे श्वर संबो दे अ स्तु त्वा क
ए उ ज रा यु छ मोक्ष प्राप् ए व वि सो ध्या य ॥ ३१ ॥ ॥ श्री माहा देव उ वाच हे पार्वति ता हा प धी राम लक्ष्मण उ ई भाई

॥ राम ॥

॥ ३१ ॥

उजगाछाडिजादाभयारमाहाडुगवनभीत्रगयारहाईसिता२हाईप्राण२भनीअतिसोकगरीजादामाहाभयंकखनपसुपंछि
मगादिपनीनदेवीन्यासूर्यकोतेजपनीनभयाको॥जिवआत्माकेहिपनीनवस्थाकाएस्तोअगोवरवनमाजोदा२जोवाणमाएउठाभया
करमुर्तिसक्षसमुर्तिदेवभयोरकलोराक्षसभन्यामाहाभयंकतेकोहातलेवारकोससंमपुग्याएस्तोलाभाहातभयाको॥एकैआ स
हाराकलोभन्याहातलेपायाकोजिवाजंतुकेहिभयापनीषान्यायोराक्षसकोसिरपनीछैनगोडापनीछैनगतोपनीछैनतत्कोनाम
कबंधअवतभैवस्थाकोआफनाजडकोपनीगोडापनीआफनापेमाछहातलेपुण्यासमसमाईसुधमाहाल्लुएस्तोआहारा
गरिवस्थाकोवहुतैवर्षभयोतेस्ताराक्षसकासमीपमा रामलक्ष्मणपुण्यारकबंधराक्षसकाहातलेरामलक्ष्मणनघेरिल्यायोतेस्तोदे
वि रामअपुलेआज्ञागदाभयाहेलक्ष्मणयो कबंधराक्षसकोहातहालाएत्काहातमातिमिहामिपन्योअवधवाउपायगहंभनीआ
ज्ञाभयोरा रामकोआज्ञासुनीलक्ष्मणलेविंतिगदाभयाहेभानारामवन्द्यासमानुपदैर्नअगस्तिलेदियाकोघडलेकबंधकनपु
रगर्गुहवसुभन्याररामलेकबंधराक्षसकोदाहिन्याहातकाठिदियावामहातलक्ष्मणलेकाठिदियारत्योकबंधराक्षसकराइरोड
कनकुरागयोहेमाहापुरुषतिमिहेरुकोहोमैलेअनेकसिंहाघहातिघोडा मगादिनानाजंतुमनुष्यइत्यादिमेराहातमापन्याकोको
हिपनीवाचन्याछैनएसप्रकारलेजिवआहारागरिवस्थाथाआजतिमिहेरुलेहातकाठिदियोअवमैलेकाषाईकनवाचिरुअव
मृत्युभयाहेमाहापुरुषतिमिहेरुकोहोनिअयगारिभनभन्योरत्योकबंधकोवरनसुनीरामलेआज्ञागदाभयाहेकबंधराक्षसअनु
धाकाराजादसरथकापुत्ररामलक्ष्मणहोलेलक्ष्मणमेराभाइहोमेराअतिसितारावरातेहरणगरिलेगोरअवतिसिताकोगु
हारआनुंभनिहेकबंधतेरोसरिरयस्तोकशोगरिभयोतक्याजातहोसुभनीआज्ञाभयोरताहारामकाप्रभावलेपूर्वकालकाकुरास

मरिचकन कवंधले विनिगर्दो भयो हे राम चन्द्र मभन्या किन्नर हं ॥ सर्वकालमाच्यु छत्र नाम भवि तपोवनमात पस्या गरिवस्याका
 थिया ते सरिधिका सरिर नो ठोडवा गो छ मा हा कु रु धिधियो र तस्का सरिर दे विमैले हास्य ग यां र रिधि श्वर जोध भै कन मला उया
 पदिया ॥ तस्का थापले एस्तो सरिभयो हे राम ता हाप हि रिधि श्वर थाई मैले विनिगया ॥ हे रिधि श्वर यो आप के ले सु क्त हो ला भनी
 विनिगर्दो रिधिले आजागया ॥ हे किन्नर राम औ तार भयाप छि राम सु सैवाट पावला मुहुन्या छ ॥ राम ले ते रा हात का छि दिन्या छन
 तव आप सु क्त हो ला भनी आजा भया को छ हे परमेश्वर राम मेरा क पाल गो डा का हाग यो भन्या ॥ रिधि को थाप सु क्त न भै म न्या छैन भनी
 देवा सु र संग्राम हुदा ॥ देस को पक्ष भै गया रा ॥ इन्द्र को ध भै ॥ दुवै हात ले समाई ॥ टाउ को पनी ॥ गोडा पनी ॥ पैमा घुसा रिदिया ॥ एतिगया
 पछि ॥ ह हस्य तिले आजागर्दो भया ॥ हे इन्द्र यो देस होइन ॥ किन्नर हो ॥ वस्त्रा को थाप हजार वर्ष र हन्या छ ॥ अब एष्टे का हा वाट पां छ
 भन्या ॥ इन्द्र ले हो भनी बानी छाति दे विमाथी सुषनु ल्या इदिया ॥ भनि राम सित कुरागर्दो ॥ आप सु क्त भै ॥ अग्नी बाहि पनी दिव्य रूप को
 किन्नर भै ॥ राम का मुष्पां जिवसी हात जो रि विनिगर्दो भयो ॥ हे परमेश्वर मभन्या पापि छ आपि भै ॥ वस्या को टाउ मा म पर करुणा ग
 रि सु छगन्या ॥ त पानि कन कोटि २ नम स्कार छ ॥ एस्तो त पानि को स्तुति मै ले गर्दो ॥ प्रसन्न भया पछि बुझा जाव स ॥ हे परमेश्वर तपा
 इकला हो भन्या ॥ सात स मु ड तपाई का गर्भ छ ॥ समस्त श्रुति तपाई का सरिर छ ॥ गंगा आदि अनेक नदि त पानि का पै ठमा छ ॥ चन्द्र सूर्य ड
 ई तपाई का नेत्र हुन् ॥ असुनी कुमार तपाई का नासिका हुन् ॥ समस्त वृक्ष तपाई का रोम हुन् ॥ चतुर्वेद तपाई का ज्ञान हुन् ॥ अष्टिका
 प्राणि तपाई का वेतन हुन् ॥ ब्रह्मा विष्णु रुद्र तपाई का कार्य हुन् ॥ हे परमेश्वर एस्तो तपाई का ध्यान मै ले गरि सकु छैन ॥ भनी एस्तु
 कारले किन्नर ले अस्तुति गरि के दि विनिगयो ॥ हे परमेश्वर राम तपाई का नामाक्षर जप गर्नु मेरा हृदय मा सधैं स्थिर गरी प्रसन्न हुव
 स ॥ भनी एस प्रकार का भावले स्तुति गरि कन श्री राम लक्ष्मण कन त्रिवार परिक्रम गरी ॥ पुराण म गरि आज्ञा निकन ॥ किन्नर स्वर्ग गयो ॥

रा अ कां

अं

॥३९॥

॥३९॥

॥३९॥

रामको एस्तो महिमा कह्यो हा पाया को छु भनी यो कथा श्री बुद्धाले नारदलाई सुनाया कैलासमा श्रीमाहादेवले पार्वतिलाई सुनाया
सुतनामा पौराणिकले नै मिषारण पक्षत्रमा सौनकादि भविलाई सुनाउदा भया ॥ इति श्री अध्यात्म रामायण उमा महेश्वर संवादे अरु अकारे
कबंध उद्धारो नाम द्वाविंशोऽध्यायः ॥३२॥ ॥ श्रीमाहादेव उवाच ॥ हे पार्वति रामलक्ष्मणले कबंध उद्धार गयार अरु ठा उमा जोंदा भ
या ॥ सिता समुत्तिकन सो कगरि गया कावेला मा ॥ भवि आ भ्रमर उदा देषार ॥ भवि आ भ्रमर पुगी रिषि भेया ॥ रामलक्ष्मणले नमस्कार गदा
भया ॥ रिषिले पनी रामलक्ष्मण आया को देषी कन ॥ अति रुधमान भै गुरु क कउठि हस्तार्घ्य पा दार्घ्य दि आसनमा विराजमान गराई ॥ अने कफल
मूल कंत मूलन्याई राषि ॥ आदर गरि रिषिले आज्ञा गर्दा भया ॥ हे परमेश्वर श्रीराम ॥ आज मेरो जन्म सुफल भोग्यो ॥ हे परमेश्वर राम ॥ आ
ज काचार प्रहरात मेरा आभ्रमा विराजमान गर्नु हवस् ॥ भनी विंति गयार ॥ राम जुले आज्ञा गर्दा भया ॥ हे रिषेश्वर ॥ हामि हसु भन्या सिता
कानि मित्र ले ॥ आया काहुं ॥ जों सब ह्यु समय छैन ॥ भनी आज्ञा भयो ॥ रिषिले विंति गर्दा भया ॥ हे श्रीराम चन्द्र ॥ जों हा बाट जान्या वाटमा
सवरी भन्या कि मग्या नि छ ॥ नाना फल फल वेदि दुःख काठि वस्या कि छ ॥ रिषिलो कलाई कंत मुल फल पुष्य ॥ इत्यादि त्या इदि छे ॥ सेवा ग
रि वस्या की थी ॥ भविलो क बुद्धालो क जादा आज्ञा गर्दा भया ॥ उ सें दिन देखि सवरी लोई रिषिले आज्ञा गयार ॥ हे सवरी ॥ एता वाट रामलक्ष्
मन पाठ लागु ॥ न्या छ ॥ तिमिले रामलक्ष्मण को सेवा गर ॥ तव तिमिलोई मोक्ष पाउती भनी ॥ रिषिलो क बुद्धालो क गया ॥ उ सें दिन देखि
सवरी ले तपाई हे रुको आसा गरी ॥ कैले सेवा गर्न पाउला भनी वस्या कि छ ॥ सो सवरी लाई दर्शन दिनु हवस् ॥ भनी विंति गरी कन आ
फुले पनी राम जु संग ॥ आज्ञा मागि रिषि स्वर्ग जादा भया ॥ ताहा रामलक्ष्मण पनी सो सवरी वस्या काठ उमा जान भनी गयार ॥ तों हो
पछी ॥ सवरी ले पनी रामलक्ष्मण पाव लाग्या को देखि ॥ आनंद गरि वसि ॥ कस्ताराम चन्द्र भन्या पद्म पत्र जस्ताने भया का ॥ निलोत्पल ज
स्तो वर भया का ॥ अति सुन्दर को मल देषी तपाई हे रुको हो ॥ एस्तो वनमा हा कान पावला सुभयो भनी सोधी ॥ श्रीराम चन्द्रले आज्ञा गर्दा

भया हेसवरिहामि अजुधाकारजा दसरथका पुत्र रामचन्द्र मेरो नाम हो ॥ भाइ लक्ष्मण हो ॥ मेरा अस्त्र सिता कन राक्षस ले हरण ग
रिते गयो ॥ आं हां पुं ठो छु कि भनी जो जन आइरहा हो ॥ तिमिले देख्यो कि भनी आशा भयो ॥ सजिकु रासुनी सबरी काम नमा हर्षमान भै
विंतिगदिभइन् ॥ हे परमेश्वर राम आज मेरा जन्म सकल भयो ॥ मैले मोक्ष को बाढे पां पां भनी हे परमेश्वर श्रीरामचन्द्र यो आ अंमा अनेक
शिषिलो कले आसागरि वस्यथा ॥ तपस्या कावलले ॥ शिषि हू ब्रह्मलोक जान लाग्यो ॥ मैले रोदनागरी विंतिग आरु शिषिलोक को आ
का भयो ॥ हे सवरीहामि हू गनुं भनिसं देह मानु पदेन ॥ पछि एसेवा श्रीरामचन्द्र लक्ष्मण इई भाई सिता को धोजगर्ना निमित्र ले पाउ लागु
हुन्या छ ॥ ते सेवे लामा राम को दर्श गयो ॥ तवराम ले दर्शन दिया पछि वैकुण्ठ वास दिन्या छ ॥ बहुत वर्ष वन पन्या छैन ॥ उति जपाल समार
म नाम जप गरी वस भनी आजागरि शिषिलोक ब्रह्मलोक गया ॥ हे परमेश्वर राम तस दिन देखि कैले तपाई पाव लागु होला भनी सुतामा
पनी वलामा पनी ॥ तपाई को नाम जपित पाई पाव लागु हुं छ भनि बाढे हेरि वस्य कि थियां ॥ अब मैले तपाई को दर्शन पात्रां ॥ मेरो मोक्ष हुन्या
बाढे तपाई हो भनी चाल पां पां मोक्ष वक्षनु हवस भनी एस्य कारले सवरिम आनिले विंतिगरी हू सवरी काम कले राम जु प्रसन्न भै गया
सवरी ले पनी राम लक्ष्मण लाई हस्तार्घ्य दार्घ्य दि ॥ चरणामृत सिरव हाई सिच नागरी आसन मारा छि ॥ विराजमान गराई ॥ छोड शोष
चारले राम लक्ष्मण को पुजा गरी अनेक फल कंत मुल अघि सारि ॥ राम जु का चरण मापरी कर जोरि श्रीराम थाई विंतिगदिभइन् ॥ हे
परमेश्वर राम मभन्या सानु जाति वन का कंत मुल वे विवस्या कि ॥ विलेख स्वास्त्रि जाति ॥ ग्यान हि न भया कि ॥ तसर्थ ॥ तपाई ले मकन गया
नव कर सिरु पा हवस ॥ तपानि को भक्त चाहि ग्यान कसो गरि होला ॥ ग्यान प्रसन्न हवस ॥ भनि विंतिगदिभइन् ॥ सब रिका वचन सुनी श्रीराम
चन्द्र ले आज्ञा गर्द भयो ॥ हे सवरिम रिसिता कस ले लै गयो ॥ तिमिले देखा को होला ॥ भन्या ॥ राम जु को आजासुनी सब रिले विंतिगदिभ
इन् ॥ हे परमेश्वर रामचन्द्र ॥ तपानिले जानि रकन प्रनिम संग सोधनु हुं छ ॥ भविंति गर्हु सुं नु हवस ॥ तपाई को सिता लंका को राजा राव
ण ले एसे बाढे लै गयो ॥ मैले हेरि वस्यां ॥ हे परमेश्वर श्रीराम ॥ एसे बाढे जाई प्रमृपानाम गयो को एक सरोवर छ ॥ माहा विस्ता भै रसा को छ

॥ अ ॥ कां ॥

अं

॥ ३२ ॥

॥ रामा ॥

॥ ३३ ॥

नैस्योषरिका नजिकमा रिसिमुभन्या को पर्वत छ ते सै पर्वत कायु म कामा सुग्रीम नाम राक्षस छ वार दो राम मंत्री स ही तवस्था
 को छ तिवां दर हूमा हावीर मा हावीर रण रा क मि छ बुद्धि बंत काम रु पि छ न के रिसु ग म का दाजु वालि मामा का दर ना हावीर छ
 किस्का को राजा भया को छ वाली का डर ले भागी क न गै रहे छ त्यो सुग्रीम को पिछा लि मित्र ग रिराषतु हव स वहुतै फो ड बा डु
 लोग नै सामर्थ छ तपाई किसिता त्या इ दिना को सामर्थ छ भनि विंति गरी नर के रिवि नति ग र्दि भ इ न हे पर मे श्वर राम वं ड
 पुहुर्त मान तपाई विराज मान गर्नु हव स मैले यज्ञ गर्नु भनी समी धा त्या ई अग्नि प्रज्वाली त गरी चित्त सु ड गरी राम जु
 का रुतुर माव सि राम नाम हृदय मा रा छि सवरिले आ फुल रिर होम गरिर आ का रा मार्ग ले विमान त्या ई विमान मारा
 विसवरी म ज्ञानि वैकुंठ गुरी ग पुगी लै गया भनी श्री मा हा देव ले आ ज्ञा गर्दा भया हे पार्वति राम को महिमा एस्तो छ
 हीन जाति सवरि म ज्ञानि कन वैकुंठ लै गया भनि श्री मा हा देव ले श्री राम को भक्त देवता ले पनी न पाई ल कु डुल भय लो
 पदवी पाई नाना जाति भया पनी पर मे श्वर को भक्त गया वैकुंठ वास पाउन न संदेह छैन भनी त सर्थ ज्ञानि जन ले श्री रा
 म चन्द्र को भक्त गर्नु भनि श्री मा हा देव ले आ ज्ञा गर्दा भया हे पार्वती एस्तो राम नाम मैले सधै जप गया को छ तिमिले प
 नी राम नाम जप गर भनी श्री मा हा देव ले कैलास पर्वत मा पार्वति कन सुनाउ दा भया भनी यो कथा सु सुना ले नारद मुनी
 लाई सुना या कैलास मा हा देव ले पार्वती लाई सुना या सुत नाम पौराणिक ले शौनका दि रिसि ह रु के नै मिषारण पक्ष वि
 प्रये सुनाउ दा भया इति श्री अथात्म रामायण उमा महेश्वर संवादे अरुन्धकांडे सवरि वैकुंठ प्राप्ते त्रय त्रिंशोऽध्याय ॥ ३३ ॥

रा. ३३ कां॥

अंत

॥ ३३ ॥

राम

३३

श्रीगणेशाय नमः
2344

स्वस्ति श्री अध्यात्म सायतो उमा महेश्वर
सम्पाद युद्धलंका काण्ड १

2344

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसिद्धिवाक्य ॥ हेपार्वतिभासाप्रदि श्रीरामचंद्रलेहगुमानलेसिताप्रोन्नतगगनेरसिताप्र
 ईकनःसिताकोवृतातसवैगयाकोकुरासुनिभासहर्षमातगरिआग्याप्रसन्नभयोहेमित्रसुग्रीवहगुमानलेगयाको
 कार्यदेवताहहलेप्रदिगर्तुसामर्थ्यदेनअरुघोषथीमंडलकोमनुष्यलेतामनलेप्रिताउतुसकआदेनप्रसा
 कार्यहगुमानलेगयाकोकसोभयासप्रजोन्नतविस्तारभयाकोप्रसासमुद्रनाधिजागुकोनपुरुषकोसामर्थ्यलोलाफे
 रिराशसहहलेरधागरिराग्याकोलंकाभीत्रजैकनवौपदगरिकनआउतुसकोसामर्थ्यलोलाहेमित्रसुग्रीवप्रसा
 तेषकविरहगुमानलेसवैकार्यगयाहेमित्रसुग्रीवयोहगुमानजस्ताप्रसलोकमाप्रतिगयाकोदेनआउतुप्रतिउल
 मद्धहेमित्रसुग्रीवमेरारघुवंसकोप्रतिनपाईकोलभयाकोप्रतियोहगुमानलेसिताप्रईकनरधागर्तुभयोभनि
 फेरिसवरिल्लीलेप्रतिसिताप्रोन्नतकोकार्यनिकोगरिदिमोहोहेमित्रसुग्रीवयोसमुद्रमनलेसमजैरमेरामनमाभ
 रोसातभयाकोजस्तोभयोकसोभयाअनेकजलजलकयाभयाकोसप्रजोन्नतविस्तारभयाकोप्रोसमुद्रपारगरिक
 जैकनरावनकसोगरिवअगर्तुहामिलेकसोगरिसिताकनहेर्तुजागुभनिहेपार्वतिप्रस्यकारलेश्रीरामचंद्रले
 आग्याभयाकोसुनिभासासुग्रीवलेप्रतिश्रीरामकाहजुतीथीतिगर्तुकनलाग्याहेरघुअथश्रीरामअनेकजलाज
 वृथाप्रभैरसाकोसमुद्रभयाप्रतिहामिहहपारगैकनलंकाभागैरावणगर्भमाहतासवैराशसहहकनप्रतिमाह
 लाहेश्रीरामलोअंदादाउतुहवसकसोभयाअंदातेकार्यतासगलहिहे
 माभीकोसेवक्योवानरकोअथ

राम

१

हर हेर्तु हवस ईन हर कस्तु हन भन्या माहा सुरा उपा तत पाभी कन हित गती निमित्त ले प्रक प्रित गरि रसा को ईन
 हर तपाई कन प्रिति गन लि अजि भी वजा ईला मु पया प्रक्ति तयार दन हेर्तु हवस हे श्री राम अघ्यारे समुद्र पार गती
 कन बु धी तगर्तु हवस तपाई ले लंका हेर्तु भयो रावन लाई प्र नि वं अगर्तु भयो ऐ सो मे राम न ले बिताई सवै
 सतिन लोक मा संग्रामा विषय तपाभी ले अतु मातां दो भटा ई वाता जो रिर हरु भया को ठा उ मा तपाभी सित सन मु
 प्रगारि हरु सकुन्या मैले को हि दे ध्योन हे श्री राम उपा त हा मि हरु सवै को जय हु नन नि अय प्र स्फुरा मा के हि
 सदे हरु गर्तु प्र दे न सवै कुरा मा संग्राम मैले दे ध्या हे पार्वति प्र स्फुरा कार ले भक्ति परा कम ले सहित गरि सुजि वले वो
 ल्या को कुरा सुनि ता हा श्री राम ले प्र निलौ भनी आग्या भयो ता हा प्रदि श्री राम नंद ले आ फ्रा हरु मारि ला को हरु मान
 लाई आग्या गती कन लाग्या हे हरु मान यो समुद्र हा मि हरु ले ज सो गरि हुं दू त लौ प्र कार गरि पार जा उ ला हे हरु मान लंका
 को उ वल कस्तो दू मलाई सुना वलंका जो दू देव दा न वा हे हले पति सा अ न ग र्त न सका को प्र स्तो लंका को तरु हे रि कन
 लंका मा युद्ध गती कन उपा प्र ग रौ ला हे पार्वति प्र स्फुरा कार ले श्री राम को आग्या सुनि ता हा हरु मान ले हा त जो रिलंका को वृत्त
 रह सवै विंति गर्तु भयो श्री राम मैले हे रि आया को ज स्तै लंका सहर दू सो तपाई को अरामा प्र विंति गर्तु सुनु भया जा
 वस हेर्तु राम लंका जो दू दिव्य पुरि त्रिकुट पर्वत को श्री गमा रसा को सुवर्ण को प्र घाल नाना रत्न ले भरि प्रती गरि
 ध्या को अनेक वारि दिव्य प्रो धरि भया का दन मित्र वि मित्र ले वनाई रा ध्या का प्र हे प्र स्ता २ ग हे ले प्रती गरि रसा को दू

राम

अरकोथमपनिमनिमानिकुलेजडिराव्याकोलंकाकोपश्रीमद्योकाभाहजा२हातिराबिदोआकोभीमाडवरदोका
माअसलसिपाहिलाभैशराबिदोआकापुर्वठोकाभातलैदसकोटिसंभालेसिपाहिरुहराव्याकोदुनदधिपाठो
काभाःमाहा२विराधासरथीरुहराव्याकोदुनहेरामलंकाकोराजेगुरुकोसमिपमाहाहातिव्योडारथीसिपाहिरा
व्याकासंभ्रागतपनिसकियनहेप्रभुश्रीरामलंकाकस्तोभन्याःसंक्रमसतव्रीजबलेराव्याकाहेप्रभुश्रीरामप
स्यकारललंकाःमाराधासरुलेरधागरिरसाकाठाडिमाःमैलेजुनवेयाजमोसोविंतिगरोलासुबुभयाजावसःहे
देवश्रीरामदुर्दिलागिरसाकोरावणाकोप्रस्तासेन्याथीकिरुहभारधराप्रामकषरादुमैलेमारिसकोहेश्रीरामतपा
ईलेहेनुभयामात्रैलंकाभस्महोलाहेश्रीरामसतकीजंत्रसक्रमजंत्रपनिमैलेविगारिदिससोहेदेवश्रीरामअवप्र
आनगर्नुहवसःअवसाभिरुहमाहाविरवानरकोसेनलेसहितगरिकतसमुद्रकोतिरसंभ्रापाठलागुरुहवसभ
निहेपार्वतिप्रस्यकारकाहनुमानकोवचनसुतिःआहाश्रीरामलेआग्रागर्नकतलाग्याःहेमित्रसुजिवहामिरुहप्रसा
गर्नकतसवैसेनरुहलाईभनुहवसःअवसंग्राममाजयहुन्याःमुहुतवेलाभैआयोःहेमित्रसुजिवयसवेलाभागे
कनराधासलेव्याप्रभैरसाकालंकाकाप्रधिलसहितअनेकजंत्रसहितगरिरावणालाईमारोलाःकस्तोलंकाभन्या
राधासरुलेरधागरिराव्याकोःअवप्रस्तालंकाजागुतयारभयोःवासरकाताप्रकुरुहलेसेनाकादाहिनवाडअवि
प्रधिरधागरहेमित्रसुजिवरुहमानकोसरिरामादिआविजादुहेमित्रसुजिवलक्ष्मणालेप्रतिअंगदकोसरि

२

रमाभिराषितपाईसंगलैजाऊछोतसैगवयनामवानरगवधामैद्रमन्याकोवानरदि विष्णुरतिःलसुषेनजम्बुवानर
 दिमाहा२विरवानरहस्तलेअनेकसबुरुहकनमारिरहन्पाःरुहकोसेनाकोआफ्ना२ठाईमावासिजाईभानिओरा
 मलेआग्नागर्भभयोहेपार्वतियस्त्रकारलेओरामलेआग्नागर्भभयोराहालक्ष्मणासुग्रीवदुवैलेमाहाहर्षगरिसेन
 कोमाज्जमारहनुभैकनलंकासायुधगर्भजानकनप्रेत्याशागर्भभयोःकस्तावानरहस्तभन्यायोरावनहातिजशेठुलो
 कामारुप्रितियस्तावानरहस्तवैकराईछेलि२कतवनविषयमाफलमुलमय्युपानगरिदक्षिणदिसहेरिजागु
 भयोःहेपार्वतिवानरहस्तओरामकोरुजुमीआईकनविंतिगयोहेओरामअजहामिरहस्तलेरावनलाईवंध्यगारेरा
 भनेरअतुलपराक्रमभयाकोवानरहस्तगयोहेपार्वतियोओरामलक्ष्मणालेहनुमानअंगदकोसरिरमानहीक
 नजागुभयोःमाईनदुईभाईसेनामाअत्यंतसोभायमानभयोःकसोभन्याअकासविषयनक्षत्रैलेछुमाईरसाका
 बद्रसुतेजसैसोभायमानभयोःहेपार्वतियोऋथीयापूगरिवानरसेनगयोःफेरिवानरहस्तकस्ताप्रकारेगये
 भन्यामाहाहर्षलेकोहिरुषमायसाकोहिरुपर्वतकोमार्थीभहिकनवायुकोजस्तोवोगलेगयोःहेपार्वतिईओराम
 मलेरक्षागरिराव्याकोवानरसेनाअत्यंतहर्षगरिजागुभयोःकसोगरिगयोभन्यायोअसंख्यावानरसेनरातोदिन
 काहिविलम्बनगरिजागुलागोःफेरिमलायमलपर्वतकोसह्यपर्वतकोवनकोमित्रविमित्रसोभाहेरिजागुभयोःहे
 पार्वतिआहापद्योवानरहस्तसह्यपर्वतनामिमलसंपर्वतसायुगुभयोःआहापद्यिजाँदों२समुद्रमायुगुभयोःक

राम

3

स्तासमुद्रमन्यामहाभयानकलेसदभैरलाकाहेपावतिआलापदिश्रीरामसुखिवसहितसमुद्रकोतिरमापुगुभयो
रुगुमानकोसरिरवावर्हिकतश्रीरामकश्रापामयोकसोभन्याहेवानरहेतश्रवहामिहहसवैआलाअनेकजल
जकुकोवरतापुगुआम्योश्रवहामिहहसवैलेउवप्रनगरिजाउहुदैवश्रवआहासवैसैन्यहहलेवासगरश्रवज
हासमुद्रपारगतीकनसाहुतिगरीश्रजआहावातगरभतिभन्याहेपावतिप्रसप्रकारलेश्रीरामलेआग्यागर्ग
भयाकोववनसुखिवालेसुभभयोहमाहाविरवानरहहलेरधागरिराम्याकोसैन्यसवैसमुद्रकीतिरमावास
गर्भभयोप्रोवानरहहसैन्यहहहेर्गमापनिमहाभयंकवसमुद्रहेरिरहगभयोकस्तासमुद्रमन्यामहाभयानक
लकोतरंगलेपुर्नभयोकोजलजंतुलेपुर्नभैसाहाभयानकश्रकासजस्तोअथाहाभैरलाकोहेस्तासमुद्रहेरिकत
वानरसैन्यहहमाहादुखलेरहगभयोकसोभन्याश्रवहामिहहलेमोमाहाभयानकजलजंतुकोवरभयोकोहेस्तास
मुद्रकसोगरिपारजाउभतिजेरिराशसकोअथमरावतहामिहहलेकसोगरिमार्गभतिप्रसप्रकारलेकुरागरिअद
लिप्रवानरहहसवैश्रीरामकाहनुमीरहगभयोश्रीरामलेप्रतिवारंवारसितासमजिकनमाहादुखलेरहगभयो
सिताभतिअनेकप्रकारलेनामलिगभयोहविलापगरिरहगभयोहेपावतिश्रीरामकस्तादरभन्याकार्यकानि
मितलेमगुधाहुगभयोकोकसोभन्याअदितिप्रविदातासाक्षात्परमात्मासरूपकैहेप्रतिनासनासनहुनाज
सलेश्रीरामकोखहप्रजाप्योउतमगुधाकनदुखकैहेप्रतिहुन्यादैवप्रस्ताश्रीरामअथप्रअनहस्यरूपकसोभन्या

दुषभयो को भभयो लो भभयो का भो भ्रादि भ्रमात को श्री ह ले भो श्री राम कनक सो होला हे पार्वतिक सो भभ्या देहा
 विमानि को दुषदि होला ई श्री राम भ्रदे ह डन कनक सो दुषदि हु नर ई भ्रादिराम स्व रूप हे पार्वति परमात्मा परं वला
 पुरात पुरुष नित्य मुनि प्रसा श्री राम को माया मा भ्रा प्रा मा मा मा भ्रा फै लू भ्रा भै कन रहनु भयो भ्रानि रह ले सुधि
 दुषि भानि श्री राम कन भभो भनि कैलास विषय श्री मा हा देव ले पार्व ति लाई सुना डु भभो भनि वं लाले वं लाले लोक
 मा हा नारद कन सुना वं भभो भो क भा हा ने नि पार लगे मा सुत ले सौ न का दि रि धि रह कन सुना डु भभो ॥ ॥
 ई ति श्री भ्रमात्मा राम मन ड मा प्र हे छर संभ्या देलं का कां डे प्र भभो स्वर्ग ॥ ॥ श्री मा हा देवो वा मा ॥ ॥ हे पार्व
 मा हा पदि लं का र भो मा हनु मा न ले ग मा को कार्य सवै रा वन ले दे भ्रा रा हा रा वन ला ज मा भि ति हु हि कन र लो क स्ता
 कार्य गर्नु भभो भभ्या देव ता रह ले प्र नि गर्नु न स का को कार्य भो हनु मा न ले ग मा हे र लं का ज स्तो दे स ना स पा
 मा को भनि मा हा पदि रा वना ले प्र नि मं त्रि रह सवै व दु ल्या ई मा हा रा वना ले भ भ ला ग्यो हे मं त्रि रह को हि प्र नि
 वित ने रा वं वन ले भो लं का भी व भ्रा डु स के र्न प्र स्ता लं का मा हनु मा न भी व गै क न ग मा को कार्य ति मि रह ले
 दे भो क स्ता कार्य भभ्या ग रे प्र नि गर्नु न हु भ्रा गरि रा भ्या को र स्ता भ्र सो क व नि का मा सि ता को ठा ड मा गै क न
 सि ता लाई हे रि सि ता संग कुरा गरि मा हा वि र रा भ्र स मा रि ने रा पुत्र भ्र थ क मा र क न मा रि लं का मा भ्र जिले ड
 हा गरि ति मि रह सवै लाई ना स पा रि मा हा सु भ ले स मु द्र पा र गरि हनु मा न फ किं ग यो भ्र व हा मि रह ले का
 ग रो प्र लाई म न ना दे ड ति मि रह सवै म न ना दि गु मा म हा न पु न जो ड पा ग रि प्र लाई ह त हुं दू सो म न ना दे ड भ

राम

४

मो हे पार्वति प्रसन्न कार लो रावता लेग म्या को कुराश दास हरु ले सुनिक नः आ हा मं त्रि हरु ले रावता को रुजु मी विं वि
गर्त लागो हे मा हा राजा रावता लो संका तपाई लाई कान तपाई कस्त दू भन्या त्रै लोक मा पति दिग्बी ज प्र गरि हरु
भया को फेरित पाई को पुत्र ले पति देवता को राजाई द्रु ज स्ता लाई वा यी आ हा लं का मारा प्र न ल्या मो ह स्ता तपाई को पुत्र
दैन कि फेरित पाई ले पति जे मारा जा सित पु अ गरि ये मरा जा कन जितिरा प्र भया को दुः प्र सै ले पति तपाई लाई
जे मा डंड का भय दैन फेरि कु बेर पति बुद्ध ले जिति पु अ का विमान प्र नित मा गी ले ली ग भयो हे प्र भू रावता तपाई
ले वरु न लाई पति जितिरा प्र भयो फेरि नै कृ प लाई पति जितिरा प्र भया को दु हे रावन मयं भन्या को नाम दै
त्यः मो पति तपाई का भय ले ड राई तपा गी लाई आ फति पु त्रि मनो अ रि दि प्र र तपा गी सित सं व ध्या ग यो हे प्र भू राव
ता अरु देवता दै ल्य रा दा स हरु ले पति तपा गी कन का ग ली भति हे रावता प्र सो भया मा तपा गी ले कान सं धा ति
र हे र्भयो हे रावन हा मि हरु ले पति प्र स किं मि र वान र ले का गर्त सक ला भति हा मि हरु ले पति मि दा गारि र ले
ह स्ता वान र ले प्र ति को ड त पा त ग रे कान हा मि हरु को प्र रा क्र म दे प्रा ड भति पु प ला गिर लो हे रावता प्र स वा
न र प्र कु व य ले हा ति को क र्म ग रि ग मो र तपा गी लाई का हु न न के हि सं धा गर्त प्र दैन हे रावता हा मि हरु मा हा म
र्ष्य मो हुं तपा गी ले प्र ति स म को सं का गर्त भयो को हा मि हरु ले था हा पा मा को भया प्र स वान र कन फि राई प ठा
ड दैन मारौ ला हे रावता ते सो तपा गी ले सं का गर्त भया हा मि हरु ले यो प्र थ्वी मा जति भया का वान प्र गृ हरु स वै

माहलाहामिहहलाईआग्यादिगुरुहवसःअभावहामिहहवसःकुरुजनलाईभारादिपंडुनिगर्तुहवसःभतिविंति
 गयोःहेपार्वतिप्रसन्नकारलेमहोगयाकोबेलामारवताकोभ्राताकुंभकर्तलेःआफ्रानाभ्रातारक्षसकाराजारावता
 कोहनुमीविंतिगर्तलाग्योःहेभ्रातारावतातथाजीलेआफ्रनासकनकर्मगर्तुभयोःपानभन्याडंडाकारंनेमासिता
 मोर्नजागुभयाकोबेलामातपाईकाभाअलेश्रीरामलेदेखेनरुतेहवेलामाश्रीरामलेतपाईकनदेखगुभयाःवाहीतया
 ईकनमानंतिश्रीराममगुंवेहोईनरुसधातश्रीनरायनपोहनुःफेरिल्योभोरिल्यामाकोसितामाहाप्रतिव्रताश्रीराम
 कोस्त्रीसिताःश्रीसधातभगवतिलक्ष्मीपोहनुःएस्तामयमासिताहामिहहुराक्षसःसर्वेनासगर्तकनतपाईले
 सिताभोरिल्यावगुभयोःक्याजस्तोभन्यावृषकोड्योषाईकनवुलोमाहाकोपोषरिमाभीगगयाजस्तोभयोःअवतपाई
 लेजनकाराजाकिप्रुत्रिसितामाहाह्याईराष्योःअवक्याहुंदहेरावताअवतपाईलेयोकार्यनजानिकनगयाकोहोयो
 भयःसर्वेमेलेनिवारतागरिदिशुतपाईलेसितास्त्रिगर्तकोमिहःमायानगर्तुहवसःस्वस्यावितगरिरहगुरुहवसःप्रसप्र
 कारलेकुंभकर्तलेबोल्याकोवभनसुनिःईद्रजितलेसुनिःआफ्रापितारावताकोहनुमीविंतिगर्तलाग्याहेमितारावता
 मलाईआग्यादिगुरुहवसःमेलेतपाईकाआग्यालेरामलभमतासुजिवसहितसर्वेवानरहहमारिभाडेमाहाफकिआव
 लाभन्योप्रसन्नकारलेसाहुतिगरि२रह्याकोबेलामारवताकोसामाजतिभयाःकोभागवतकोश्रेष्ठबुध्नीवतहहसर्वे
 कोगुभयभयाकाविभीषनश्रीगुगोःकस्तोविभीषनभन्याश्रीरामकोवरताईसमरतागर्तुविनाअहमितमाकेही
 देनप्रस्ताविभीषनलेआफ्रादामुरावतालाईडंडावतगरितामातावद्युभयोमाहापदिपोविभीषनलेरावन

राम

५

लाईसाहुतिदिन्याकुंभकर्तईद्रजितप्रमुषराक्षसहृकोमुषहरेविस्मयभैगरिश्रुतेतकामातुरभैरसाकोरावण
लाईभनुलाग्याकल्लोविभीषनभन्याअहंकारकैहेप्रतिदेनमाहासुद्रवद्रीसामामावल्याहृभन्याअहंकार
लेमाहाप्रमंतभैरहन्मापस्तागडमाविभीषनलेआप्रापदपुरावनकोहजुमिबोलेनालाग्याहेदाअुरावनलो
क्याकुरासुनुभयोईनहृलेक्याकुरागयोकसोभन्याश्रीरामकोसंगाममासनमुषभैरहनुईनहृकोकस्को
सामर्थदकोकोभन्याकुंभकर्तईद्रजितमाहापार्शमाहोदरनिकुंभकुंभअतिकाप्रहेमा राजारावणातपाई
लाईप्रतिसिताकोनिमित्तलेमाहाग्रहलेसमायोअवतपाईकनयोडावगुमाहाकचभयोहेरावणाअवतपाईलेय
कुवगडपायगर्नुभन्याकसोभन्याउनकिसिताकनअनेकद्रव्यलेमान्यगरिश्रीरामकनदिगुजाडप्रसोड
पायग्याप्रोतमात्रीसुचिहुतानुरावणालेप्रकार्यगर्नुहृप्रतभयोकसोभन्याश्रीरामकोवानअतिभयंक
रप्रसवानलेलेकासायाप्रगरिसवैराक्षसकोसरिरदेदनगारिदेलाहेरावणाप्रसोश्रीरामलेनगदैमातपा
ईलेश्रीरामलाईउनश्रीजनकराजाकिपुत्रीसितासोप्रगुतिकोभनिफेरिपर्वतरसाकोजस्तोरहन्मावानरहृ
लेलेकासाआईवपात्रीकोसैन्यनमादैअैहेमाडैसिताश्रीरामकनसोप्रनाजाडवानरहृकस्तादृभन्यामा
हावलियोसिंहकोजस्तोमाहापराक्रमभयोकोनंपतलेप्रहारगर्न्योहृहेभ्रातारावणाकसोभन्याईद्रमाहा
देवलेरक्षागरिराघ्याप्रतिश्रीरामप्रलेतपात्रीकोप्राननलिद्योडमादैनहेरावनप्रस्तायेवगर्नुदेनहेमा
प्रतिप्रस्तासुभाहितप्रविक्रवभनविभीषनलेग्याकोरावणालेसुतेरकसोभन्यामत्युहुनालाग्यालेश्रीषयन

प्राप्ताः ततो विभीषनको वधन सुते रज्ज्वाहा पदिकाल ले समाई राधा कारवता ले विभीषन लाई भक्त लागो हे विभी
षन तैले मेरो निमिकु पाई पुष्प भैरवा को तं मेरा हजुमी वसि मेरा हिता योग नी हो तैले श्रवण गयी कुरा मलाई क्या गरि
सकसो भन्या मेरो मित्र को भाव दैन मेरा सनुत भई सजाहा सं प्रे ह दैन कसो भन्या तं माहा पाप त्मा तं सित मि छिर ह
नु श्रजोग भयो कसो भन्या आफ्रा पापु लाई मार्त कन ते रोई दा भैरहे द्य प्रस्थ कारले जुन राधा सले मेरा हजुमी कुरा
गर्त डिसरा दास कन छि दान मा मैले मारि सको श्रव मैले तलाई का गतै मेरा भाई भयो रवा नी सहे पापि कर ध
स कुल को श्रम मिथी कार तं मेरा राज्य मान वस भनि को अगारि भैगमा हे पावति प्रस्थ कारले रावन को वधन वि
भीषन ले सुनि प्रकुव गगदा लि प्रर श्रकास मागयो बार मंत्रि सहित ले श्रकास मा वसिकन श्रते त को अगारि विभी
षन ले रावता कन भन्यो श्ररो वन तलाई मैले हिन कुरा गयो तैले धीकारा कुरा गयो तेरो राज्ये मा मैले वक्षु दैन भ
मौत मवस्ती न हेजे भ्राता तेरो नासन रहवस कसो भन्या त मेरा दाश्रु पित्र तुल्य मैले मान्या को श्री राम स्व रूप ले
दसरथ को पुत्र भै कन जन्म भयो सिता जो हुन साक्षात कालि प्रो हुन जन प्रजा को गृह मा जन्म भयो ई न दुवै ले
प्रधी को भारा छंड गनी कन जन्म भयो ई न रह गाल आई पुगु भयो उन को लख रुपी राम ले तेरो काल प्रा न निश्रम
ले रा भन्या दैन प्रस्कार पा ले पोति मिलाई हित कुरा गमा ति मिले सुन्यो न हेरावन श्री राम का सा हुन भन्या साक्षा
त ब्रह्म स्व रूप यो सवै प्रा निहरु को सरिर मा भीरु वाही रस मगारि रहु भया का फेरि नाम को रूप को भेद ले छि

राम

यत्तु जस्तैरुगुभाया को कस्तो भन्याः अनेक वृक्षा भया को वन योजस्तैरामस्वरूप भेदात् भेद भति वा मिह हले भन्यो
पेरि अत्र नम मय आदि पां य संख्या को बद्धन को प्रको भेद ले उ हिव लुज खै तो भाय मान भयो कसो भन्या अतंत निर्म
ल स्फटिक मा प्रं हेत निल रातो आ पिरा प्या मा उ हि २ रंग भया को जस्तै एस्त श्री राम ति य मुक्त आ फ्ला माया को न मा
मगु अ नै क न रह गु भाया को फेरि कस्तो भन्या काल प्र आ न पु ह प्र अय ग त ई न आ नारा दि ए स्म कार ले रह गु भाया को
ई राम ले सवै श्री छि ग नु भयो काल स्वरूप भै क न सवै सं हा रा ग नु भयो प्रो अय य श्री राम काल रूपि ऐ सा प्री दि व प्र
कार ले मुक्त भया का एस्त श्री राम ले त ला ई मार्न क न आ हा आई पु ग नु भयो उ न श्री राम ले तं मार्न क न सं काले ग नु भया
को न करा उ गु कस्तो सा म थि दु एस्त ठा डि मा ते रो पुत्र सै न सहित रा क्षा स को कुल सवै श्री राम ले मार्न न प्रो मे ले कस्तो
हे रि रह गु प्र स्म कार ले श्री राम को व भन सरा मा जां दु हे रा व न अव स ते रो रा अ मा म व सी न म जां दु ति मिले मन भ
या प्र दि अव दे वि प्र दि आ ता रा व न स दे खु सि भै क न आ हा प्रो व र मा मा हा सु व ले प्रे लि रह भ ति हे पार्व ति ए स्म
कार ले वि भी प्र न अ का स मा व सि नार मं त्रि सहित ले व सि आ फ्ला द अ रा व न ला ई भ न रे ता हा रा व न ले तं मे रा रा अ मा
न व स भ नि वो ल्या प्र दि आ हा वि भी प्र न ले सर्व त्व य ^{सहित} डि श्री राम को न र ता र विं दु मा सेवा ग नु ई क्षा ग रि श्री राम
श्री को न र ता मा सरा ग गो भ नि श्री महा दे व ले पार्व ति ला ई सु ना व नु भयो ॥ इ ति श्री अ ^{मा} तारा म प्र तो डि मा म हे
अ र सं वा दे लं का कां डे द्वि ति यो अ म ॥ ॥ श्री मा हा दे वी वा क ॥ ॥ हे पार्व ति आ हा प्र दि वि भी प्र न ले आ राज व

५

मंत्रि सहित गरि श्रकास वाटका किं न श्रीरामको सभु भगार श्रकास मावसिक नवडोडुलो सद्रले श्रीरामको
वरता माविंति गर्नुलाग्ना हे स्वा मि श्रीराम मत पाई को हनु मा सरता श्री औ तमा भी को स्वि ओ रिले ज्ञान्पा राव
ता को भाई हुं डतरावताले लंका मा मलाई नवस भनि अ पाई पठा यो कान्ता पाई पठा यो को भन्ना उन श्रजानि
रावनलाई हित हुना कुरा गमा को निमिनी ले का कुरा भन्ना श्रीराम सित विरोधन गर श्रीरामको पति सिता श्रीर
मको हात मा सो पगु नाड भनि मैले वारं वार भन्ना यो मैले बोल्ना को वचन उन काल पास लेवा श्रीरामा को शवरा
ले न सुनि केवल मलाई मार्न कन भद्र गति घर आयो आहा पदि मरुत पतै डराई कन भार मंत्रि सहित ले यस भ भनि आ
रन गरि मोक्ष को ईश्वर गरित मा भी को नरन मा सरता श्री औ भनि विभीषन ले १२ स्मृ कारले श्रीरामको वरता मा
विंति गयो यो विभीषन ले बोल्ना को वचन सुनि वले सुनेर आहा सुनि वले श्रीरामको वरता मा विंति गर्नुला
ग्यो हे मित्र सुनि वं श्रीराम ई न सित तमा भी ले विस्वास गर्नु नि को दैत राक्षस हरु को अनैक माया दु ई न हरु ले
सिता ओ रिले ज्ञान्पा को भाई भार मंत्रि ले सहित गरि आयो सस्र पति सहित दु ई न हरु ले को हिवन मां हा मि हरु सबै ला
ई दल गरि मर्ल श्रव यो विभीषन लाई मार्नु हव स हे राम यो मैले बोल्ना को वचन तमा भी ले विचार शरि मलाई
उत्तरा दिनु हव स भनि सुनि वले श्रीरामको हनु मा विंति गर्नु भयो यो सुनि वले बोल्ना को वचन सुनि आहा श्री
राम ले हां सिकन आगा गर्नु हव स हे मंत्रि सुनि व मैले गर्नु भन्ना सबै लोक मा हा देव आ दिलाई मुहुर्त मात्र ले
भयो

राम

मार्गसामर्थ्य फेरि मुहुर्त मात्र ले श्री विगर्भ सामर्थ्य श्रवणै लो विभीषन लाई श्रवणो वा वादिस को प्रो विभी
षन लाई गाहा डाकिल्या डकान भन्ना मे देउ सरता भात आउता हरे सबै लाई मैले श्रमय सवै दिरसा हे मित्र मेत
व्रत को धर्म पो हुन हे पार्वति प्रो श्री राम को आग्रा सुनि वले सुनिकन मन सा हर्ष गार सुनि वले पति विभीषन लाई
डाकि श्री राम को दसर गरा डकु भयो गाहा प्रदि विभीषन ले पति श्री राम कन सभ्य गप्रना मगरि हर्ष ले कु रा गन
प्रतिन सकि कन माहा भक्त ले मुक्त भै कन हात जोरि श्री राम लाई श्रुतो उगर्भ कन श्रारं गगारि कस्तो श्री राम वंदन
मा भ्या मवर्त विता लाने भया का धर्नुर्वा नति रहनु भया का सांत खरु पल दाणाले सहित गारि रहनु भया का य
स्तो श्री राम कस्तो उगर्भ भयो विभीषन उवा नः हे श्री राम जे द्रत पा जी कन नमस्कार फेरि श्रन दलाई प्रतिन म
स्कार शात लाई प्रतिन मस्कार श्री राम लाई श्रम तते जलाई सुगु वलाई सुगु व को मित्र लाई नमस्कार रघु प्रति
लाई नमस्कार फेरि सबै को श्री विभीषि संहार कर्ता लाई नमस्कार त्रै लो के को गुन लाई नमस्कार आदि पुरुष लाई
नमस्कार हे श्री राम तपाई प्रो सबै को आदि हुनु भया को फेरि तपा जी सबै को श्री विभी कर्ता प्रतिन तपाई हुन फे
रि श्रंत काल मा सबै को संहार को कारता पाति तपा जी हुं स्वर्ग दधारि प्रतिन तपा जी हे राघव बराभरं गि प्रातिरु
को बहिरा भीत्र प्रतिन तपा जी हे जगत् व्यापी आष का खरु पले तपा जी लाई सो भाय मान भयो तपा जी का मा मा ले
शान हरं गारि आ को रुत नमस्कार हरे पा पप्रन को वास लेख गदग त जन्म गुमर्न प्रणी सम्म हे श्री राम पो से
सार प्रति सम्म सव भति प्रातिरु हले विड ता डे कुन वेला सम्म भन्ना तपाई को ज्ञान प्रकृ पित ले न जाना स

श्री

अथ को रितया भी कन जाने नर सवै पुन स्त्री गृह आदि मा अस्तु भै विषय मा प्रेति रसो कस्तु विषय मन्मा अंत काला
मा मा हा दुषा दिना मो जान अज्ञान हुनु भया को पतित पा भी प्रस्कारा सुप्र दुष मनु पतित पाई हुं हे श्री राम ईश्वर
म अग्नि नै रित्य बहन कुवेर मा हा रुद्र ईश आदि देवता पतित पाई हे राम सागु को भंदा सा तु सा तु पतित पा भी कुलो
पतित पा भी हे प्रभू सवै लोक को माता पिता पतित पा भी मो संसार मा सवै लोक रुकत पालना पतित पा भी आदि
मध्य अंत न भया को पतित पा भी पार पुता अमृत अद्या पतित पा भी हे परमेश्वर हात गोश आं प्रा कान न भया
को पतित पा भी सत्ता तया भी ले सवै सुनु देव गुरु दुंदु सवै लीना पतित पा भी मुदा वेग व्रत पतित पा भी भर भन्मा को
राक्षस कन माना पतित पा भी अंत मा आदि पां म को सले ज्येति रित भया को पतित पा भी निर्गुन तिरु प अ प्रति
वि कल्प तिराकार तिरि हति रुप श्री क पतित पा भी जन्म दिष डग भया को पतित पा भी अंत दि प्रहृष प्रकृति परं वल
यो पतित पा भी हे श्री राम तया भी का आ फा मा माले गोप गरि हनु भया का लोक ले तया भी मनु दे मं दं वै छ विह
ले तया भी का ज न ले अव तार लि गु भयो भानि जा न्यो र मो भया मो र ग मो हे श्री राम मै ले तया ई को भरा को दर्स पाई स
को हे परमेश्वर श्री राम अव मै ले ज्ञान जोग पाई कन तया ई भरा को सेवा जर्ग ई भा गार रसा हे श्री राम तया ई ला
ई न मत्कार हे सिता पति राम मै ले तया भी कन न मत्कार हे परमेश्वर तया ई कन मो संसार मा समुद्र वायु धर ले मः
गर्ग ह वृ स भनि हे पार्व ति मा हा पदि श्री राम ले विभीषन को भवन देष गु भये र श्री भक्त वत्सल श्री राम ले वि

राम

भीषनलाई आवागर्नु भयोः हे विभीषन तिमिले वरमागति मिलेवांदा गमाको वरदिं दुःख भति आगमा दिनु भयो
विभीषनलाई वाः हे राक्षस मकृता र्थं नमः कार्म गन्ती प्रति मम भ्योः कसो भन्ना तपाईंको वरणाको दसं
गच्छो र मेरा मुक्ति भयोः श्रवमजतिको अंत्यको हि दैनः मजतिको सुमिजातिको दुलो पतिको हि दैनः हे श्रीराम
कसो भन्ना तपाईंको मुक्ति दसं गच्छो र अंत्य मेरा भाग्य भति हे रघुनाथः कर्ममासा मुक्त गर्ना कन तपाईंको भ
क्ति भाव गर्नु मास ये मैले गर्नु सको स के रि परमा र्थ मात पाभीको भर्गनु माः मो दुई मलाई प्रसन्न भया जवस
हे श्रीराम राजे श्रविष मेवाट उत्पति भयाको सुख मैले माग्दैन के रि तपाभीको वरणा कर्म मास ये मैले निन्नरा
भनु सको स भति प्रसन्न कारले विभीषनले श्रीरामको वरणा मा वरमागमाः मो वन सुनि श्रीरामले आगमा
गर्नु भयोः हे विभीषन तिमिले भन्नाको सवैत भासु भति आगमा भयोः के रि श्रीरामले श्रतेत हर्ष गरि आगमा
गर्नु भयोः हे विभीषन श्रज मैले मा हार हसति मिः लाई सुनाडि दुःख मेरा भक्त जन हसको योगि हसको जि
तरा गजनी हसको रुदयः मासिता सहितले मरहं दुःखा सद्ये ह दैन प्रत्काराति मा हृदय माः मरहं दुःखि
मि माहा सातति मा माप के हि दैन प्रत्ताति मिले नगरिक न मो माहा भये कर संसार माः समुद्र वाट मुक्ति
भयोः के रि मोति मिले गमाको स्तोत्रले कसैले पाठ गर्ना श्रथवा मक न प्रिति गरिक नले विराधला श्रभवाप
ठगराडला उन कन मेरा सा पुत्र प्राप्ता होलाः भति हे पार्वति भक्त जनलाई धार गार हनु भयाको श्रीरामले

नक्षत्राकनः आशागुप्तयोः हेतुदमः मेरादसर्गगा को फलमो हेरः अवमैलेलंकाराजे विभीषनकानिमित्तले
योकार्यः अवसगरोलाः हेतुदमः अवविभीषनलाई श्रीभीषेकं दिनकनसमुद्रको जलाला उद्वद्रसुर्म प्रथी मेरा
रामप्रनको कथाहा भयासमः विभीषनलेलंकाराग्रगर्तप्रददुः भनि श्रीरामले आग्रागर्तु भयो र आहालदमपाल
नतिकलस लिय र समुद्रको जलालामोः आहा पदि श्रीरामले दमपाल सुगव हरुमा नमं विरुह प्रमुषगरिज्ञानु भै कनलंका
राग्रको रामभीषेक विभीषनलाई दिगु भयोः आहा पदि वानररुह सवैले यो विभीषनमाहाता पु हो भनि वि
ताई सुतिगर्तु भयो सुगवले पनि विभीषनलाई श्रीलिंगनगारि भंनलाग्मा हे विभीषनपरमात्मा श्रीराम को हाभि
रुह सवै सेवक अवतिमा भ किले श्रीरामका कृपाले हाभि रुह सवैको मुष्पतिभि भयोः अवयो पा पी वरावतामा
श्रीठडिमातिमिसहय हुनु प्रददुः भनि सुगवका वनसुनि आहा विभीषनले भनलाग्माः विभीषनो वानर हे सु
गव त्रैलोक्यनाथ श्रीरामको साहाय्य तपाई हुन मेरा क्मासा मर्थदुः ते पनितपाई सित भक्तिले सकासम श्रीरा
मको सेवा मा मैले गरोला भानि विभीषनले प्रसन्नकारले सुगवको रुद्रुर्मा भन्यो प्रसन्नकारले संभाषन गरिहंदा
मा श्रीरामले समुद्र हेनु भयो र श्रुति को अगारिलाल र नेत्र गरिल दमपालाई आग्रागर्ती कनलाग्मा हेतुदमपाल हेर श्यो
पा प्रेष्ठ माहादुक् समुद्रले म आमा को जानिकन पति मेरो दसनगर्ती कन आ प्रन कान भन्या हे प्रन पना म सा गुजा
तिवानरसंग भै आडिमा भनि जान्यो र यो मनुष्या वानरले मलाई कागर्ता भनि रह्यो हे माहाबाहु अव आज यो स

12 १००००

राम

मद्रमैले सुकाई दिहु ति मिले हेर श्रवयो समुद्रमा जलन भै कन चानर हरु सबै आका सनो गले पठाई दु भानि भजन
कन आगागनु भयो श्री रामले कोष्ण गरिलाल र तेन गराई अनु माता दो भठाई तर्क समानवान कि कि र श्री रामले आ
गागनु भयो कस्तो श्री राम भन्या काल श्रानि को जस्तै तेज गरिका भानि आगागनु भयो भन्या मो प्रा निरुहले मरा
म वंद्र को वान को वल हेर श्रवयो समुद्रमा ई भस्म गरौला भनि आगा भयो भास यस्य कारले श्री रामले आगा
नु भयो को वला मा पृथी वन पर्वत सहित कं प्रमान भयो अकास दसादि गरपाल पति अंया काल भयो भास
समुद्र पति आसमान गर म क जो ज न द्वा डि भागि गई र समुद्र मारला का अने क जल जंतु ले पति आसमा गरिलो
हे पार्वति प्रस्य कारले प्रस समुद्र ले साक्षात् दिव्य रूप भै कन अने क दिव्य र ग लान लाई कन आका तेज ले
दसादि स गै प्र कास गराई आ फु दे ड रला को रल दुवै हात ले लि पर समुद्र ले विं ति ग नी ला गिर कस्तो श्री रा
म भन्या लाल र तेन ले कोष्ण गरि रहनु भयो का लाई प्र र्थ नागनु भयो हे श्री राम म कन त पा गी ले र द्वा ग
र भनि द ग दु र्दे आ ई नु भई नू हे त्रै लो क नाथ म हुं त पा गी ले श्री वि गरि रा भ नु भयो को त पा गी कस्तो द न भ
न्या मो प्रा निरुह सबै लाई पति श्री वि गरि रा भ नु भयो को हे श्री राम आका र सेवा अंया र्थ गनु कस्तो स
मथ होला क्या न भन्या त पा गी ले श्री वि गरि रा भ नु भयो हे राम यो पृथी अप ते ज वायु अकास यो प्रे म भुत
सो भा व ज ड मो हुं कस्तो भन्या त पा गी ले ज ड गरि श्री वि गनु भयो हे भास त पा गी को आ ज्ञा र्थ य र गनु कस्तो स

८

मु ८

अहोला फेरितमोग्गाले पं न भूत रुह ६ तपति भयो आ फ्रा कारताल तमोग्गन जड यो पं न भूत रुह को सो भा
वैले भयो हे प्रभु तपाभी निर्जन निराकार भैरु भया को जुन वेला मा मा मा सरी रत तपाभी हं ६ सवेला मा त
पाभी वैराज नाम भयो गुनाला भया को विराज को सखले देव विष्णु रुह भयो रजोग्गन लेख सभ भयो रजोग्गन भयो त
मोग्गन ले भूत पति माहा देव भया हे प्रभु तपाभी आ फ्रा मा मा ले मनुष्य को सरिर धारता गर आ व नु भया को
निर्वा हस्ता तपाभी मूर्ध जड बुद्धी मैले कसो जाला हे प्रभु मूर्ध लाई डंश का हो भया निको बुद्धी मालाई दिनु हे
अरु म सरता भयो हे भक्त वसल म कन अभय प्रसन्न भया जाव स हे श्री राम तपाभी लंका मा जुद्ध गर्न जान कजा
न मैले बाटो दिंदु भनि श्री राम को भरता मा समुद्र ले विंति गरिनु समुद्र को वधन सुनि आह भो राम ले आशा
गर्नु भयो श्री राम यो वान हे समुद्र अवति मिलाई प्रहर्ग नीलाई राधा को वान को हा प्रहर्ग गर्नु भनि श्री राम
ले आशा गर्नु भया को वधन सुनि यो माहा तेज स्वी समुद्र ले फेरि विंति गर्नु भयो हे श्री राम उत्तरतिर म ह म कले
भया को स्थान भयो यो स्थान मा असंख्य पाप त्या दन ई न रुह ले राता दिन म लाई मा हा दुष दिंदु हस ठाँमा
तपाभी को वान प्रहर्ग गर्नु हव स भनि विंति गन्ना को सुति श्री राम ले पति समुद्र ले भया को ठाँमा यो वान प्रह
र गर्नु भयो श्री राम को वान ले क्षान्त मा मैले सबै पाप त्या रुह कन पारिकन श्री राम को तर्क सै भी व्रजै रसा गाल
पदि समुद्र ले पति हात जो रि श्री राम को भरता मा विंति गर्नु भयो हे राम यो मेरो जल मा विष्णु कर्म को पुत्र न
र भया को वान ले सेतु वंध्य गरिनु हव स यो न भया को वान र माहा बुद्धी मान यो का र्ज समर्थ विरपाया को द

राम

१०

सेतुबंधतपात्रीको किर्तिभतिलोकले मधुलोलासवैलोकहरुको प्राप्तो आगन्मी भनि विंतिगरेर श्रीरामको
 भरतामा डंडावत् गरिसमुद्रमा फाला जलभीत्र जानु भयोः हे पार्वति आह प्रदि सुखि वलक्ष्मणाले सहितगारिनु भयो
 समुद्रमा बाडै सेतुबंधगरी श्रीरामले नरभन्नाको वानरलाई आमा गर्नु भयोः हे पार्वति प्रसन्नकारले आमा प्रस
 न्न भया प्रदि नरभन्नाको वानरमा हाहित भै कहरुतकोहन कुराले सहितगारि पर्वतजत्रो भयाका वानरहरु प्रदि
 लाई माविस्तार गरिसप्रजो जन विस्तार गरि पर्वतले वृक्षाले समुद्रसेतुबंधगयो ॥ ॥ ईति श्रीश्रद्धाले राम
 तोडमा महेप्रसंवादे लंकाकांडे त्रितियोध्याय ॥ ॥ श्रीसीवर्द्धवाच ॥ हे पार्वति सेतुबंधगर्नु भयाको श्री
 रामताहा सेतुबंधमालो कलाई हितगती कन रामेश्वर भन्नाको नामरात्रि शिवलिंगस्थापनगरि पूजा गरेर सेतु
 बंधंश्रं भागर्नु भयोः कसैले सेतुबंधका तमस्कारगनं जसले रामेश्वरको दर्शन गति उ सप्रगुण कन रामे सोरका प्रसा
 दले ब्रह्महत्या भयाः प्रप्ति मुक्ति होलहुते सगंगाजलाले श्रीरामेश्वरलाई श्रीभीषेक गरियो श्रीभीषेक गमाको गंगाजलत
 मुद्रमा झलाइन मनुष्येक वृहल्लोक प्राप्त होला भनि हे पार्वतिः प्रथमा दिन यौध्याजो जन सेतुबंधगारि रहनु भयो
 त्रिदिनमा विसं २० जो जन त्रिदिनमा २१ जो जन चतुर्थे दिन २२ जो जन सेतुबंधगमा हे पार्वतिः प्रसन्नकारले
 रभन्नाको वानरले बाडै १०० जो जन प्रमात सागर समुद्रमा सेतुबंधगर्नु भयोः ताहा प्रदि मो सेतुबंधमा वानरहरु
 सबै माहावेगले जानु भयो ताहा प्रदि प्रसंभ्यात् वानरहरु पारप्रति कन सुवेल चल भन्नाको पर्वतको माथी गया

हे पार्वति श्रीरामरुमानको पिठमा भटिलक्ष्मनश्रंगदको सरिरमा भटिलंका हेनु ईशाले जानु भयो त्यो पर्वत सारा मल
भन सवै जानु हुं दा रुनु मानले विंति गर्नु भयो हे श्रीरामलंका हेनु हवस भनि विंति गरेर सवै लेलंका हेनु भयो तां हो
पदि श्रीरामका मन मा यो लंकाको सो गरि जाउता भनि भिन्न नागो रहेनु भयो तां हो विभीषनले श्रीरामको लज्जा विंति
गया हे श्रीराम तपाईले हतपत गर्नु हवस भनि विंति गरेर सवै लेलंका हेनु भयो तां हो श्रीरामले आगो गर्नु भयो हे विभी
षन ति मिले मुख रवान रह सवै ठाउँ सारा भनि आगो गर्नु भयो तां हो पदिलंका सारा वनको मंत्रि शक्रलाई डाकि रा
वताले भन्ने लाग्यो हे शक्र सार उतर मा समुद्र पार गरि आयो रामलक्ष्मन आदि सवै वानर सेना आयो शत्रु भूत पूर्व यो राम
ले गमाएको कर्म असंभव कस गयो हे मंत्रि यो रामले गमाएको कर्म संजिमे राखि तमात्रा समान भयो भन्यो हे शक्र सारा
श्रवण प्रष्टादस १८ महा महा वानर सेना आयो श्रवण मिहरुले संघा गरि हेतौ भंदा माता हा पदि हा मिहरुले प्रति शाग
रोला हे मंत्रिहरु यो रामको वानर सेनाहरु संघा गर्न कनति मिहरु उवैले वानरको हतपति परति मिहरुले वानरको संघा
गर जो आहरु विर पराक्रमि मुख र सेनापतिको हो सो अनुरामको मंत्रि कोद्य सुग्रीवको मंत्रि कोलो वानर हुं हको मु
खको हो ति मिहरुले गप्पले गेकन सवै पारि धा गरि आउ सो सेतु वंध्य पार गरि कसो गरि आयो समुद्र मा वानर वत्साको ठा
उमा कसो सवै पारि धा गरि हेरि आउ यो वानरको सेनापतिको को हुं रामले व्यवसाय गमाएको कसो श्रवण आदि सस्र स
हिले लेलक्ष्मणको उक्त मन्त्रादि हेरि कन रामलक्ष्मण वानर हुं हको बल पराक्रम कति २५ यो आदि सवै हेरि कन आउ ति मि
हरु कि आउनु पर्द भन्यो र ताहा सुकसाले प्रति रावताको आशा सुनि वानर हुं हवसा का ठाउमा वानरको हतपति पराग

राम

यो प्रसन्नकारलेवानहं प्रलियाया कोकसेलथाहापायनं ताहाप्रसंभ्यावानकोडवैलेसंभ्यागर्नसकननरुअनेकपर्वगहा
वनमाप्रतीगरिवातर्वस्याकाकोहिवातहंरुलेसेतुवंअतारिआयाकोकोहि२आडनलाईतमारगरिरसाकोकोहिआई
प्रगाःकाःतिवानहंरुकलादुभन्यामाहाभयंकर२ताहासुकसारलेहेरि२हिदीताहाविभीषनलेयोसुकसारनहंरुलाई
देवगुभप्रोरमनलेआहाप्राप्रोहेरिकनविर२वानहंरुडाकिरभनलागाहेवानरहेरुडुईवानरकपडलेआयालो
समातभनिसमातेरओरामकाहडुमीलेगाःताहाविभीषनलेविंतिगओहेओरामप्रसवानरडवैरावनकोमंविह
रुशुकसारनईडवैलेकेपडलेवानरकोहप्रलियायाकोहुंईनरुहमेलेदेओरसमाईत्यामाहामिरुहकनमिवालि
आयाकोहोभनिप्रोवननसुकसारनलेसुमारमनमाभितनागयाहाप्रहामिरुहकोजीप्रवाभनुदलेभभयोभ
नीविताईताहापदिशुकसारनलेदुवैकोकुरागर्नलागाअवकसोगरुअनेकनानाप्रकाकोसास्तिपाईसंको
येतिमाईसासनाभयातहामिरुहकोभापभयोअवरजारापचंद्रकोचररासाहातजोरीविंतिगयादेपि
हामिदुवैआफनाधरजानपाउलाभनिईरामकावरनमाउडवतगरिविंगर्नलागाहेरामहामिरुहदुवैको
नविशुकसारराहोरावनलेपठायकोविर२सेनकतिहंहेनजावभनिपठायकोहोभनिविंतिगरेरताह
ओरामलेसर्वभूतहितगर्नकनहंरुमानगरिआयादिगुभयोहेशुकसारतातिमिरुहलाईभनिपठाय
कोकार्यसवैगरिसकाप्रकिंजाडमेरासेनहेरिसकाकोभयाहेनजाडतिमिरुहवस्याकोठाडनाजायाको
भयाप्रविभीषनलाईपठाईदिहूतिनसंगगेकनहेनजाडतिमिरुहडाडनुपदेनतिमिरुहकोससुदेन

११
ति

हामिहरुको भन्ना सस्त्रद्वय प्रकरण सस्त्र नहुनालाई मार्तु मर्त्यो त दैन प्रस्काराति मिहरु मार्ने कि भनि उरा उनु प्र
देन हेवि भीषन ई मिहरुलाई सिरपा उदि द्वा डि पठा डि सत्रु पक्ष भया पनि द्वा डि पठा डि नु पक्ष हे भ्र कसार ता
हामिहरुको दान सेन सवे संयोग रिति मिहरु फकि जा डि तिमिहरु सत्रु को मंत्री कसे भया पनि य कुवान मे
ले क्षमा गमा मेरो य कु कुरा मा तिमिहरुले रावनलाई पुग्ना ई दे डि बा हो भन्ना हे रावन तेरो वर का भर साले
तेले मे रिस ता भो रिल गि सु ते रा वां भव आदि को वर ले अज सम को हिन गरि कान वसि सु भो लिता तेरो लंका नग
र प्र श्री ल को समि प्र मा आई कन तेरो वां भव दि सेना सवे मे रावान ले तेरा सेना सवे मा हुला तिमिहरुलाई पनि
मा हुला भनि यो वधन भ्र कसार ता लाई आमा गरि पठा डि तु भयो ता हा सु कसार ता फकि कन रावन लाई उं ड व त
गरि भन्ने लाग्ना हे मा हा राजा रावन तथा श्री का आमा ले हामि उवै दान को रूप लि प्र र ग भु ता हा विभीषन ले भा
हा मा प्र र क पट गरि आयो भनि हामि उवै लाई वां श्री कन राम को हजु मी ले गिरा मा ता हा राम ले दया रा वि हामी
उवै लाई द्वा डि पठा मा सवे भया वलि मा हा विर परा क मिरा मल धम ता सु ग्ति व ई नहरु य कु ग डि मा वस्मा का दं
हे रावता ई मिहरु तिन जना ले पनिलंका मार्न सात भ्र द्वा नर हर सवे ले लंका डि छे लिकन ले जां छ भन्ना ज सौ आ
ई र स्ना राम को वर पराक्रम सस्त्र अस्त्र प्र हर ले नि अय लंका मार्ने प्र स्ता हर ले र द्वा गरि राम नु भया का वान र सेना हर
लाई हामिहरुले मार्न सकु न्ना दे नो ई द्वा दि देवता ले पनि वान र हर लाई जित्न सकु न्ना दे नं हे रावता य क उज भ

राम

लंका माया उत कनधानर हरु सवै दधीन दिसा माया ई प्रग्या से तुवं अगारि रसा सय जो जन विस्तार भया को स
मुद्र दस जो न मा प्रग्या का भी प्रनवानर हरु सवै आ ई प्रग्या हे रावन तपा भी को मित्र मा लाग्या प्रति न लाग्या प्रति ह
मि हरु ले विंति गरी ला राम को सेना विर २ जो आ को टि २ समर्थ वानर सेना अनेक पराक मि हरु दुन संघ्या दे न न
हे रावन प्रस्ता राम को संघी सिता फी राई दिनु हव स भनि अक सारणा ले रावन को हजु मी प्रत्य कार ले विंति गयो ॥
लंका का उडे वार विष्पी ॥ ॥ हे पार्व ति अक सारणा ले प्रत्य कार ले हित कुरा ग्या का वन न सुनि मा हा दु र्म ति राव
ता ले अक सारन ला ई भै गयो ति मि हरु ले का व वन बो लो ति मि हरु का व वन ले म सिता फी राई दि न्या दे न दे
व गं अर्क दान वई न हरु आ ई कन भन्या प्रति मै ले सिता फी राई दि न्या दे न ति मि हरु का फर वानर सेना दे
बिकन ब्रास मान गरि आया का एस्ता निर्ग ति वानर हे रि कन उरा ई कन सिता फी राई दे ६ भन्या क से ले म
न्या प्रति सिता फी राई दि न संग्राम मा म कन जित स कन्या को हि दुन कि देव अ सुर मे रा अग्र तार हनु क को
सा मर्थ होला भनि रावन ले मा हा को अगारि मुक सारणा ला ई अनेक निद्रा गारि भै गर्त ला गयो वा हा रावन जुरु क
उठे अंत पुरि मा गयो यो अवर ग ह क से द भन्या हि माल म सय जो जन उ आ य ता ग ई मा प्र बाल मा धि गयो वानर से न्य ले
नी कन अफा ते ज ले जा व ल मान गरि रसा को ता हा मुक सारणा सहित गरि राम को से न्य ले नी ला गयो महा २ वलि मो वानर हरु
पर्व त से तुवं अ स मुद्र माया प्रगारि रसा न दि दे सय व न मा आ दि दे व न्या प्र न न सवै वानर व्या प्र भै रसा व ६ २ मा अत संघ्या
प्रम काले रसा का वान ह ह दे आ र ता हा रावन ले मुक सारणा ला ई भव ला ग्या हे मुक सारणा ति वान को म अ मार सा को को को

हेमाहराजरावरा वानरसेनामुखाउ-आयोहर्नहवस भाने फेरिसारुले विनिगर्तलाग्यो

ले
लेदलमुषिकोलेयोआग्रमारत्नाकाकोलेसुग्रीवकोकोकोमुष्ममुष्मपतिसर्दारमुष्ममंत्रिकोलेभानिसोआरताहासुकरलेराव
ताकोववनसुषि विनिगर्तभयाहेमलाराजातासेद्रुत्ताहनादभारिआमाकोवानरहस्तप्रकलाषमुष्मपतिलेईनहस्तकात
द्वलंकानगरमाप्रकासगयोमैयगर्भाकोजस्तैगर्जमानगरिपर्वतआदिकंपमानगातायोवानकोराजासुग्रीवकोमुष्मप
तिनिरवानरहोईनहस्तलेलंकासमेतुठवेलिकनलेजाडिलाभन्याकोजस्तैआमाईनहस्तकोसरिपर्वतजस्तैवर्ताद्वलंका
मात्रेहेरि कोपलनामिपुदकासिद्वलेकंपमानगाताईरत्नासुग्रीवअंगनप्रदसहसुसेकुलतेजलेवातुरसेनासहितग
रिरत्नातपईसंगमुष्मगनीकनरत्नाअनेकप्रकारलेखेलिनाविलासगारिआमुष्मपतिद्वप्रसहयद्रनवानर्ताष
हाजाकोटिविरभंद्रवानरईनहस्तमात्रलेलंकामानाकिनसाभर्थदतेसवर्तावानसेनमात्रलेपुष्पीमानश्रीमान्तिने
लोकसोप्रष्मातसुग्रीवसितकुटागरिरत्नाकोडहेर्नहवसईद्रुहस्तकोसंख्याअर्धदपर्वतमारत्नाकोदुमनुकोईसवान
कोराजाकुमुदवानरदसकोटिनिर्नामवानर्मलाविरपुष्पपतिकोप्रोमुष्मपतिसुग्रीवकोमंत्रिवरुकेसविस्तारदिव्य
लंगलि सिंहकोराहुजस्तैसोभाप्रमानगरिरत्नाकोओरदसेनरोषनवंद्रईनहस्तकोवांदासंग्रामगनुमात्रमनदावि
रत्नाकोप्रस्तासेनलसहितगरिरत्नाकावानरहस्तलेलंकामानईभागारिआईरत्नाईनहस्तसिंहसमानवरकापिलवर्ता
लंकाहेरिउकनगर्जमानगरिरत्नाविष्णुमाकुलगिरिमासस्रमासुदसेनप्रवर्त्तामारत्नाकानरमुष्मपतिपतिसेसवानरले
समुद्रमासेतुबंधगरियोवीअकर्मकोपुत्रईनलेसेतुबंधअद्रुतकर्मगयाहेरावनकोटिमुष्मसमानमुष्मपतिलेस
हितगरिलंकामानाकिनआमाईनहस्तकोभयलेडरायनरुवंद्रपर्वतमारत्नाकोडवानरसरभसेनामहावतियोमु

राम

द्वगती कनश्रुति सु सु कई रत्ना को रत्ना सेना भनि जु नर वानर ते मे यत्ने पृथी को पिरा व्या को जलै दो पिरा व्या देवग
न माई रत्ना को जलै मा हा ना द गरिर लो यो वानर रुह को दे हवर्ता जित्तो को श्री धारि मद्र पर्वत मा व त्या का मुद्र मा प्र
सह ग व मुद्र पति पुन को टि भी मष स द वानर को स मुद्र ति मा व सिर रत्ना का विन त वानर भन्यो को प त स लाना न
का तिर मा व सिर रत्ना का द स को टि वानर कै ले प नि छ डे न रंः सुर्य का ज लो ते ज ग्रा म ज लाने न र रु व द न ला व ६०
वानर सेना ले सिला ली रत्ना को हा कुरा क भन वानर त पा भी का प्रा कार ले रत्ना का गे हवर्ता वानर ते ज श्री त पा भी सित को ध
गरिर रु न्याः स व को टि द स को टि हे मा राज रा व रा ५ नी रु ह ग्रा फः र म्भो य ले भ न्या स वै मुद्र मा ड म गरिर रत्ना त पा भी सि
त कै ले मुद्र ग न मा ड ला भाने मा हा ड सु क भै र रत्ना का द स र म्भ कार ले वानर सेना को परा क म सु ने र ता हा रा व न को
श्रुत प वु द्वि भ योः ॥ न र व र्ता ना म स्व र्ग ॥ ॥ हे रा दा से द्र म्भ मु व वानर स वै ले राम को नि मि त ले परा क म ले
श्री व क वानर ई का प दि २ श्री उ न्या रु ह ले सिला ५ जे लि लि म्भ र रु जार को वानर से न्य सेना ले संग्राम त पा जिक न जि
ज वां द ग रि श्रा म्याः ना द ग म्या को स द मे य ग म्भ जित्तो मु धं वि ष म्भ तिर परा क मि ना व द त ले प्र हा र ग न्य रु ह रु य
स्ता २ मा हा भ यं क रु रु श्र सं ष्या वानर स मुद्र का तिर मा श्री मु ग्या वि र श वानर रु ह प र्व त न दि वृ क्षा म्या व सि ग
र्ज मा न ग रि रत्ना का द व राजा का मा हा भ ति ई का म य मा रत्ना का म्भ मा द वानर भी म नाम वि क म ना श्रु क्षा मि

रिमारहन्माः नर्मदानदिसाः तिरः माईका भ्राता भावु को अविप्रतिष्ठां मवानररुपश्चात् प्रादाय को जस्तो पराक्रम ^{प्रति} उल्लेख
वे माहा पराक्रमी ईनरुहले कुलोकर्मगर्नु सामर्थ्यः भनिमेलै सुन्या को दईनरुहईद्रको मिमित्तु लोकर्मगमा को
द माहा क्रो अ संगाम मा युद्धगर्नु मानि प्रताई को सेना पिसवरादा सज्जतैः ईनरुहका सेना सवै कामरूपि भैरसा
का कला श्वानररुहमन्या हुंकारले माहा क्रो अ गरिरहन्मा ईन को सत्त्वका हो मन्या साल बुद्धा तार बुद्धा सिता आदि
तिरहन्मा हजार को टि वानर रूप वानर सवै वानर को पिता माहा पूर्व काल मा भनु र्दस सित युद्धगर्मी हेरावत तले पति
भामन सकेन सेना ले वृत्ता कारण गरिरहन्मा का मो सेना को संख्या को टि प्रव वानर सेना दईद्रज म्बु वानर दोन ~~नैवत~~ का
राजा ईद्र को सेवा किं नर आदिते पतिगर्दर ईद्र तुल्य निरना मवानर ले आका सेना हजार को टि सहित गरितं कामानी
कन अंगिकार गरिरहन्मा गंगा तिरमारहन्मा युद्धपति उ सिर पर्वत माः रहन्मा दस को टि वानर कला दत मन्या वायुने
डाईले गमा को मे अ जस्तो अलाले अ काल जस्तो गरि कृष्ण मुख मोलां पर सप्त को टि युद्धपति गवय मन्या को वानर
ईनले पतिः लं कामानी किन अंगिकार गरिरहन्मा काहि पर्वत मा फल बुद्धा मा सूर्य को तेज वार्ता जस्तै पर्वत मा वसि अनेक प्र
कारले कि डा गरिरहन्मा वानर मुरष्य के सरि वानरः हनुमान को पिता हजार द्द कान नन पर्वत को अष्ट पर्वत मारहन्मा
राक्षस मा तमाई अष्ट जस्तै भ्रात्रा सप्तमा अ पिगल वार्ता नाभ दंत अ न्य न्य भमान क भैरसा को द राजा पिता सुषेन वानर हा
जार को टि वानर वायु को जस्तै वोग का मरुपि माहा विर ईन युद्धगर्न अंगिकार गरिरहन्मा हे माहा राजा रावता यथो मा

६२

१५

१४

प्रधातगरिआयो सतवरिभन्याकोवानरहजारकोटिसेनासहीतगरिआयोईनलेपनिलंकामारौनाभनिअंगीका
 रगरिआयो गर्जवानरगवधवानरदसकोटिसेनाअनेकवानकामअमावछाविंआवावरविंआपवतमारहन्नाअनेक
 असंख्यावानरुहविंतिगर्नुसकैतरखुविकृतभनिहेमहाराजारावनईनरुहकोअष्टसेनापतिअंगदरामकोसमी
 पमारहन्नामाहावलिओसुर्वेनकोपर्वतजस्तोदेहहेमहाराजारावतामैलेमाहनामतिविंतिगयाकावानरमाहावति
 योःपुधमाअत्यतमराक्रमिपर्वकारदेहइतमुअरमात्रमैलेविंतिगयो॥सारणावाक्यनामसर्ग॥माहासंत्रिसार
 तातेवोल्याकोवधनसुनिरामकोसेनारावतातेहेरिरलोनाहासुकरतेभन्योहेमहाराजारावनतपाईलेहेर्भ
 याकोवानसेनाहातिजस्तोबुलो२सालवृक्षजस्तैरहाकावानररुहकोसरिरहेरिसहननसकिन्यामहा२पराक्रमि
 कामरुपिदानवजस्तैपुधदेवदानवसमानवानरकोसंख्यानवकोटिसहस्रप्रथकोटिसहस्रदसावुदसहस्रईनह
 रुःसुगठवलेप्रतिमातागरिरायाकोकिस्किंआजस्तोरहाकोवानररुहसवैगंअवध्यादिकोतेजलेउत्पतिभयाकाडि
 डईकुमारदेवरुपमैद्रद्विदिईनसंगमुधगर्नसामर्थद्विकिसेलेहेमहाराजारावतातपाईलेहेर्भयाकोवानर
 रुहमहातिजस्तैक्रोअगमादेधिराधासलाईअपाडुमनिसकुधसमुद्रलंघनगर्नुपनिसकुधनलंकामारहेरि
 दग्धगरिसितालाईहेरितयाभीकाहजुमोआईकनफिरिजान्यावाभुपुत्रहनुमानत्रैलोक्यमाप्रभंतभयाकासागलं
 घनगन्धकाकामरुपिस्थैवानरकोअष्टवलाविर्मतेजलेसंयुक्तभयाकाईनजाननसकुन्याठडिकाहिदेनवाभुवे

गहनुमान बाल व मासुर्ष ड दय भया जस्तै हेरि अफन महा ताहि संग भनलाग्मा हे माता डराता फला मलाई दे ड भन्यार
ता हा महा ताहि सुर्ष ड दय भया को लि दिन नर आये सुर्ष लाई लिना कन कु दि अका समा जा नु भयो बाला व मा ता हुनु मा
न को वस्तो पराक्रम भीयो मो हुनु मान य सुकार ले मा भी तिन हजार जो जन सम्म जा नु भये रान हुनु मान का नि धर्म
सुर्ष कार थले गोकर्ण गि ड दय गरि पर्वत मा धासि अयो मो पर्वत मनि हुनु मान को प्रभाव रूप वर मैले वर्न ना मानि गर्नु
यनि सक्ति न ति हुनु मान य कैले लंका मा स्ता भनि निसे यले प्रंगी कार गयो ति हुनु मान को सरि स्या म सुंदर वर्ता य मा ज
स्तो नेत्र ई भा कु वं स जै लो क मा पति प्र सांत य मा ला दि वे स्व वृत्ता स्व पति जंघन सस्त्र अस्त्र प्रहार गर्नु यनि सत मर्थ दि
आका समा गे कन भेद गर्नु यनि सत मर्थ द पृथ्वी भुर्ता गर्नु यनि सत मर्थ दि यस्ता हुनु मान ले को अग दि वे रज म जस्तै रा
म यनि ईद्र जस्तै यस्ता को स्त्रित या जी ले हरं ता गरि मा यो दसरथ का पुत्र ले स्तारा म ले तयाई सित मुद्र गनी बांदा गरि हे
भयो राम का दधीन पार्श्व मा को वन को वर्ता य स्तारा म को वान स मान भ्राता लक्ष्मण ताई को पराक्रम कस्तो दमन्या
न्या म निति मानि पुन्य मुद्र गनी मा धी र्य सै सास्त्र मानि पुता यस्ता पराक्रमि वलि यो राम को दधीन हात समान नितो
संग मा मा ड व म सिल राम को कर्म गनी मा आ फा जि ड यनि दा डिर हन्या हे मा हा राजा वरा प्र कैले राक्षस गरा ताई
मारौ ला भनि अंगी कार गयो राम का वा ड तित माई का भ्राता विभी वन भार राक्षस ले यु मा ई र ह्या श्री वल राम वंद्र
ले लंकारा मे को रा मे भी मे क दि रा आ को धी भि वन ले यनि तयाई सित को अग रि रा म को मंत्रि मे र ह्या हे मा हा राजा

मि कनु
यनि

राम

तवता मभाहार को बेलामा बानर देउ मैले सो आया पुरव कालमा ब्रह्मा को वाम नेत्र विषय मा बा मुले उठाईले
गुप्ता र अलु गै कन अथा मयो यो अलु पुदि वाम हातले जि कि फा लिदिमा ब्रह्मा काम नमा मित नागर्नु मयो
ई नले का उतपति होला भनि मित नाग रे हे म बुद्ध जस्तै मयो के तजस्तै आडे यो अलु ताते सरि कार उभयति मै स्त्रिय कु
वटि उभंति मयो अति सुंदरि वंद्र विस्व समान मुख वि उतजस्तै नेत्र गं अर्ध कं न्या देव कं न्या असुर कं न्या नाग कं न्या
आदि मा पति यो स्त्रिय तुम्ह दैन यो स्त्रिय लोको पाताल आदि देवता हस्तले पति हेनु लाया ताहा सुर्मले ब्रह्मा का
हजु मी विंति गनी लाया हे ब्रह्मा ति अति सुंदरि कं न्या को हो का कारण ले आई भोग अति दाडि नाग कं न्या का कार
ण ले आई हे ब्रह्मा सिद्धि अति लक्ष्मी प्रभा प्रवि प्रभा कर ईत आदि कं न्या को रूप या कि ब्रह्मा लड मुटि आता को
जस्तै यो को हो मयो र ताहा ब्रह्माले आशागर्नु मयो हे सुर्म मे रा सरि ले उभंति मया को हो मे राने वले उभंति मया
को हो भनि मया र ब्रह्मा को नक्षु कार जले उभंति मया को देखे र सुर्म का जस्तै तेज अथि ताहा सुर्म का मित मा मो ह मै
अलिंगन गर्नु मयो ताहा यदि ईत को रूप जो भन गति त मयो र सुदर मर्वत को फल विषय नदि मा जान गरि रहि न
ताहा सुर्मले आशागर्नु मयो हे कल्या मे रा तेज विर्मले देव दान वनागरा असले पति जित न न सक न्या तिमाग भवाय
जात कु होला हे कं न्या वाला मया ति मिले प्रकन अलिंगन गयो र ति मना मवाला भनि नाम गारि नाम कर्म गारि सु
र्म जागु मयो ताहा यदि ईद्र आई ईद्र ले लोक न्या दे मनु मयो र ताहा ईद्र का मित मा पति मो ह मै आया गर्नु मयो

हेकं न्यातिमिको लोभनारुमस्य कारलेः भनिदेवको भल्लोसितलरुस्तले दोई ईद्रले भन्या हेवालाति प्रासरिमा मैले दामा
को प्रभावले दुई वानरति प्रागर्भ दे मिष्ठरपति लोला कामरु विमा लवति यो भैकन प्रस्कारातिमिते विभा दनगर्भ मि
राजन्मले पतिजो भनले पति प्रकुवयवालि नावीन राजात होला प्रकुवय सुगव नाम भै होला कि किं व्या नाम नगरम
कुम्भ नगरादि अ प्रसप दिक्किल पति म प्रक भयाका गडमा ईन रुहले राजे गनर्भ हेवाल से वैवानर रुह को राजे हो
ला फेरि ई द्वाकुल माजात हुन्या राम भानि नाम गरि महातेज श्री विसु मनु श्री अर्धतारति प्रा प्रकुवय पुत्रको मि
त्र होला भनि प्रस्य कारले सुनाई ईद्र कि रिजातु भयो हे महा राजा रावन तयाईले हे नु भयाको वानर कामि अ प्र
व भनि मोवानर भनि देव ताले जित नन स किः सुगव पति कि किं व्या मा राजा भै रत्ना का पार्वतिका म प्र मारत्ना
का सुगव भनि जस्को कां भता का मालाले प्रति सो भाम मान भै रत्ना का लक्ष्मी का तेजले पदियुक्त भै रत्ना का
प्रत्नारामले तारा पति रात्र्य पति वालिलाई मा रि सुगव लाई दिनु भयो प्र द्रग रिले का मारुता प्रकुले पति स
मर्थ हे मा हा राज राता वानर को स व्या सुनाई दु सुं गृह वस सहला प्र को टि पुर्न फेरि रत्ना रत्ना प्र को टि संकुला
प्र को टि संकुला प्र प्र क संकु विंदना मला प्र विंद महा विंदला प्र प्र प्र मा हा प्र प्र को टि सह अ संकु विंद सह अ
मा हा वृद्ध स प्र यो विं ति गरि स यो जो जत न गनु पद सो गनु भया जा वस हे मा हा राज रावता यो वान से ना स वै
हे नु हवस हा मि रुह को लं का मारु कन आई रत्ना श्री का रत्ना ता रा ग रा रत्ना जत्तै रत्ना हे महा राजा वता य स

राम

कारणा वया भीले उदमा गर्नु हव सु. जसो गारिकन राम लक्ष्मणा जितु सु कि यला तसो गर्नु हव सु भानि होया
वर्ति सुकसार ताले. राम चंद्र को सैन्य स व्यागारि रावन कन सुना डनु भयो भनि श्री महा देव ले या वितिक न
सुना डनु भयो. सुक वाचना म सर्ग ॥ ॥ श्री माहा देवो वाच ॥ ॥ हे प्रा र्वति सु कले वोला को व मन सुनि
ता हा रावणाले वानर सेना हे रि श्री राम को समि प मार ह्या विभीषन लाई देव्या रते जभी सरत काल को बद्र मा
ज तै गरि रहनु भया. काल भम तालाई पति सुग वलाई पति देव्या रावन को मित त अलिक डराई र सो रावन ले
सुक सावन ले वोला को व मन सुनि सव्या पदि ता हा रावणाले सुक सारणालाई माहा को पले नि दग नीला ग्या हे
सुक सारणा मंत्रि मेरा नि मे कुजाई कन तै ले मेरो अ पि प्र वोल नु श्री भोग्य हो. मेरा आग्र म सबु को गुन वता डि मा
तै ले गरि सु हा मि रु रु को कुल ना सन कन आडि ना. सबु को स्रो वति मि रु रु ले ग यो ति मि रु रु ग रु दे ड राज निधि
ता स्र प ठि राया को नि स्फल वि मि रु रु ले प ठि राया को ग्रंथ काम मा ला ड न जाने नो. भन्या रु भा रा मात्र वो कि र त्या प्र
ता मंत्रि सहित गरि रहनु का सु म बु द्वि न भया का का फ मंत्रि ले सहित गरि म व त्या ती मि रु रु को मृ व्यु को भ म
दे नर यो सबु को प्र स साग मो. हे सुक मेरा आग्या वि भा र गरि हे नु सक न्या लाई प्र सा द पावला अ सेवा ग नी लाई सा
सन ग रु ला हे सुक सारणा को सो भन्या बना तर मा अ गिले द ग्य ग र्दा स वै वृ धा भ स्म मे राजा मंत्रि रहला प्र स सं जा
ले फेरि वृ धा मे आडि द्य राजा को अ प रा पी लाई ज रा सु द्र रह न्या दैन ति मि रु रु ५ वै लाई मा नु जोग्य मेरा स तु लाई

प्रसंसागमाकातिमितलेक्यनभन्यातिमिरुहलेअधिमैरासेवागरिरायाकाभयेरयोसमरजिमैलेकोअसासागया
अधिकोसेवानभयामारिसकांयस्ताकुरागरिमैराहुर्मनवसतिमिरुहकोअधिमवानिवापितिमिरुहजाहा
नवसमुषपनिहेदिनजाडतिमिरुहलाईनमायाकोकानिमितलेभन्याअधिमलाईपकारगरिरायाकोनिमि
तेलेतिमिरुहकुतजातिमसंगछेहनभयाकोडराभारमुठतिमिरुहडवैसत्रुपदाप्रसंसागरेरमानुजोगम
भन्यारमोवभनसुनिताहाभुकसारपालेपतिमाहाहालाजमानिमिरुहिकनभनलाग्याहेमाहाराजारावरातया
ईलेरामकनजितनासकोसभन्यारवहिरतिक्किनअक्राअरगयोवाहापदिरावपालेअक्रासमिपमारह
न्यामहोदरलाईभनलाग्योहेमोहोदरमैलेपरपठाईरायाकोराक्षसहहआडोडाकिल्पाडभन्याताहारावराको
प्रसवभनसुनिमहोदरलेसबैलाईडाकिरावनाकोरुजुमीअनायोवाहासबैलेहातजोरिताहारावनलेभनलाग्याहेप्रभां
तसुनभक्तिईजितज्ञानिभमवलहेरभारुतिमिरुहगुप्तलेगैकनरामकोसेनाहेनजाडिकोकोदुमेंत्रिकुनरद
काहास्वासरगरिरसोकेलेआडदसबैविभारगरितिमिरुहआडोआडगुपद्विमानभन्यासकुलाईअक्रावललेमा
नुहुदैनगरकावभनलेसत्रुकनमालासंगाममागर्नुपलापतिपोनरसबैसत्रुकनमालाभनेरतानरसबैले
तथाकुभनेरप्रदक्षीनगरिसबैभरअदिगयोरामलक्ष्मणरहनुभयाकागडमागयोसुवेलमलपर्वतकासमिपमा
नरभन्याकोनामगयाकोगयोभरकसोगरिगयोभन्यामहागुप्तलेगयोताहापद्विभिभीषनलेइनहोभनिभीषासि

कनश्रयाको देखे रथानररुहकनमंथलायो हेवानररुहडभरभयाको रावनको सैन्यताहा विवातिनश्रयायो ईनरुहलाईसमा
 र्त्तियाडिनुपदभन्यारताहावानररुहलेयो भरताईसमाईश्रनेकप्रकारे सातिगरिश्रीरामको आगाले दाडि पथमात
 हापद्धितिबरसवै फकिश्राई रावनको रुजुमी विंतिगयो हेमाहा राजराये स्वररावन सुवेल भल पर्वत सम्म रामवं
 को सैन्यश्राई पुग्या भनि विंतिगयो भनि श्री महादेवले पार्वतिलाई सुनाउनु भयो ॥ ॥ **वरपत्नगनमनामसर्ग ॥**
श्री महादेवोवाच ॥ ॥ हे पार्वति सादुर आरविषममदनगरिमाहात्रासमानगरि रत्नोताहा रावनले पति
 यो भररुह प्रत्यकारले रत्नाको हेरि कन माहाहास्यागरि भनलाग्या हेभारनि साभारतेरो रूपश्रयिकोजस्तो
 दैनदिनरुपद सनुको हात मातिमिरुह प्रयो भन्यारताहा राधासदुदले पति रावनको रुजुमी विंतिगन
 लाग्या हेमाहा राजरावनतपाभीको आग्या रामको सैन्यमा दलगर्नु पठाउनु भयो रामले पालिराधाका वारा
 रुहको कुरा पतिगर्न सकुतिन दलगर्न पतिनिसकुतिन हा मिरुह रामको दल मित्रजादा हेरावरा हा मि
 रुहश्रयाको आहा पाय रथानररुहसवैले श्रनेकप्रकारे नाश सातिगरि सर्वांगसरि मारक मप्रगरि
 सातिगरिकन ताहा हा मिरुहले श्रनेकप्रकारे विंतिगयो ते पति दाडेनन् मुखिले दतले नंगलेको
 रिताना सासन गरि श्रीरामको रुजुमीले गयार श्रीरामले देखेनु भयो रनगर २ भनि आग्या भयो पुमात्रवा

राम

१७

यो. लामि रुहलाई अमाई पठाया. लामि रुहले के हिजां दे नो. समुद्र मा से तु वं अग रि. हे राम. लामि रुहको ठा
उमा प्रमो. अव लामि रुहले २ मा य कले जत न. गर्नु पमो. सिता फिराई दिउ कि. संग्राम गरो. ई ई भो कु मा
प्र कथा कु भाई गर्नु पमो मनार. यो साल ७ ई को व मन सुनि. ता लरा व ता ल भन लागो हे लुर तै ल का कु रोग साल
रि सु. देव गं अ व जे भा दान व. ई न रुह आ मा प नि. मै ले सिता दि न्या दे न. राम मनु भाले अले व. हे सा. दुरति न कि
मि रुहले हे रि आ मा को वान रुह कत्तो २ कत्तो २ पुत्र को २ सु मति मिले जान्या को भयो मन कान मन्यार
म. सित पुद्र गन कन. से ना सं व्या गर्नु पद मनार. ता ल साल दुर. प्र मुख सवै ले रा वन का रुजु मी विं ति गन ला
ग्या. हे मा ल राज रा वता अ. जे राजा को पुत्र. ज म्भु वा ता वा यु को पुत्र. मा ल विर. रुनु मान सत्रु कन. जित्ना सा मर्थि
रा को पुत्र अंग द मु वरा जा ई न ले रा दा स रुह. सित पुद्र गन सा मर्थि. अं अंत रि को पुत्र सु धे न. यो मा ल वलि यो
द थी मु व वंद मा को पुत्र सु मुख दु मुख. मा ल वगे वारि म्भु को पुत्र. मै द द्वि वि द दो श्री ति पुत्र जे म राजा को पुत्र यो
भज ना द न. ग म्भ ग वा भ ग वा म्भ सर वा गं द मं द न. वि ल्वा कै र्म को पुत्र. न र ना म. ई न ले से तु वं अग रि सा मर्थि भ
या को. य स्ता २ वान र. द स को टि भ या को. दे व पुत्र मा ल विर सुर. ई न रुह सवै आ फा २ पिता को ते ज ज र ले भै र ख
का. ता ल अ रु वान रुह को सं व्या जां दि न. लामि रुहले सं व्या गर्नु प नि सा मर्थि दे न. वर दु धन वि सि ला मा र
रु न्या श्री रा म अं तु ल म्भु यो मा प नि दे न. विर भन्या को रा दा स लाई मा न्या. दे व तु ल गं अ व लाई मा न सक न्या

संश्रि ३

समुद्र ते तुव पाग पो यो म् २० श्री माराम भद्र तुल्य को हि देनं त भमता पनि माहाय मीमा मक्ष तात को जत्तैसा
मर्थ भयाका ईन को वानले प्रहार गम्या ईनले पनि जी उनु क म् से तजो ति मुख सुर्य को पुत्र वानर हरु को पुत्र हे
मकु ईन वानर हरु को राजा भिनि राक्षस को प्रप्यान विभीष ईनले पनि लंका उ पद्रु गर्नु आयो राम सहित
गरि आयो हे माहा राजा रावता मैले प्रतिज्ञा न्या को दत्त पाभी को सेना सुबेल भल पर्वत माथ्या ई प्रयोत पाई
ले आ फुजस्तो गरि कष्या न हुन न तं तै गर्नु भया जावत् सा दुरवायं नाम सर्ग ॥ ॥ धारताले राम भद्र को सेने
को कुरा सुनाय र ताहा रावन को बित्त अलिकु श्रुत् - पतिग समर मंत्रि हरु शकन पठायो ताहा प्रकृजना मंत्रि
राक्षस आडे डा किल्या यो र ताहा रावनले आग्या गर्नु भयो हे मंत्रि हरु सबैले रावता लाई डं डावत् गम्या र ताहा सत
जोरि वस्य ताहा यत्न कारले र ता का मंत्रि हरु संग मत गरि सकि कन विंध्यु जिम कामे राहित कार्य तैले गर्नु प
र्द सिता को ठा मा गय र तैले माया को राम को जत्तै सिर धनाई रावता मे त्व नाई राक्ष मैले भन्या पदित आउम
न्या ताहा विंध्यु हाले पनि रुव स भन्या र रावताले भन्या को जत्तो राम को त्व रूप वना यो र रावता कन दे धायो
ताहा रावन संतुष्ट भयो र अनेक सिरा पाव दियो नाना प्रकारले रुष माता गरि रावता असोक वनिका माग्यो
राम को मात्र प्रप्यान गरि रहनु भया कि सिता कन दे ध्या र माहा २ भयंकर राक्षसि निरुह भौकि रा विदो आकि

राम

१८

सिता का आग्र मागयोस्ता हाराव रालेता हा हर्ष मानगार गौकन उओ मुखरिर हनु मया किसिता कनम
भुलाग्या हेसिता वो अगती कन सी हरा म्याति म्या प्रार्थन गती का अर्थलिक सो मन्मा को अगतिग्या
का सरले सार थीले सां तग म्या को जस्ते मैले यनि सा म्मे गभुं ते यनिति मिले को असां म्मे ग रे ड नौ ति म्या
आ अरति मिले वों दगारि रसा को धर ड धना लाई मारि रसा को ति म्या स्वामि राम संग सुगम ममा मयो
अवति म्या अरुं कार यनि मयो हेसिता ति म्या यस्तो को मल सरि मात्र मा ल उ त्मां त मयो कान प्रस्तोक
धले रस्यो हेसिता मसित अंक माल गन्धी वेला मयो अज्ञान लाई ज्ञान भव्याति मिति म्या प्रहृषला ई ई
दले वृक्ष सुलाई मा म्या जस्ते मा म्यो मलाई मारौ ला भति सुगव वानर सेना ले सहित गरि समुद्र पा गति
दक्षीनति रमा आर्षि र प रिश्रम गरि रात्री मा वास गरि रं दं दा अर रात्री को सम प्रमा मैले हे न लाई रा म्या
को धरले हे रिश्रम मेरा से न सहित गरि मग भार मेरा से न सबै ले तो म्र प्रद ग वान अल अक मुसल कं प
नग दा प्रद ग कुं त सक्ति ई न आदि सल ले वानर बा ता लाई मारि स कि सुति रसा कारा म कन प्र हा र ग रे ह
इ गले सि र दे द न ग रि म्या मो लक्ष्मण मात्रे प्र कु ड ई वानर रु रु वा कि रसा का भा गि ग म्या सुगव वानर को राजा
को गव दि न गरि पृथ्वी मा प्र ल डि रस्यो रुनु माने यनि मयो ईन्द्र जागु मन्मा को वानर लाई यति मा म्यो मारि स क्मा

राम

पर्वतमाहषठायाजैगारि पत्नीरसो मैद वि द्वि हललाई पानिमारिसक्योः मेरा मुद्र ईद्र जिमेय्यना दले प्र
हारगारि मैद द्वि विदलाई मायो सैन्यको मुख्य अनेक श्वानर हलको सरी मय्या प्रगारि वानले प्रहारगारि प
र्वतमा पत्नीरहा कु मुद्र वानरलाई मुख्य मारि राक्षसले मारि सक्का अंग द भन्या को वानरलाई पानि माया
उप्राप्त वाकिरहा का वानर हल सवै अनेक प्रकारे राक्षस हलले मारि सक्का निंदले दाडि भागि गमा का वा
नर हललाई पानि लगादै मारि सक्का समुद्रमा अथाह सिसमयो पर्वतमा गुहामा भाष्या का वानर सवै राक्षस
ले माया हे सिता तिमा भ्रातरा रामको सिर हलले व्याप्रगारि ल्यायो भनेर ताहारा वनले भनला गयो हे राक्षसि नि
हल विद्युजिभा डा किल्या उ संग्राम मारामको सिर दान गारि ल्याव न्या र ताह विद्युजिभाले रामको सिर रा
वनको हजुर्मा राखि दियो ताहारा वनले भन्यो हे विद्युजिभा सिताको मुख्या जिरा मि देउ भन्या र विद्युजिभाले
पनि रामको सिर अर्धुर्बन सहित सिताको हजुर्मा राखि देखायो ताहारा वनले भनियो धनुली मर त्रैलोक्य
मा पति प्रप्या त भयो भनेर ताहारा रामको अ पदले माहासोक गारि हनु मया की सिता कवरा वनले भनला
गयो हे सिता प्रवति मिले अरु मितना गर्नु पर्दै न मकन अका मालिका गर भन्यो भनि श्री माहादेवले पार्व
तिक व सुता उ नु भयो श्री अय्या माराम मेता उ मा महेस्वर सम्या पेलंका काण्डे माया सिरो नाम दर्शन नाम
सर्ग ॥ ॥ श्री माहादेवा उवाच ॥ ॥ हे पार्वति ताहा पद्धि सिताले पानि माया ले वनाई राख्या का रामको

१०

सरिरधनुर्वानहेरि श्रीरामको वरुचक्रपनि ॥ तैसवैनेत्रनासिकावरीके सदत्तनुगमनि आदिसवै विचारगरी हेनु भयो आफरा
स्याभिरामचंदुको वरुजस्तै व्यापगरी चित्तगरी हेनु भयो रताहासिताले अति दुषले पिडागरी के कैला इनिदागनु
लागिः कुरलियारः पछिला भन्याको जस्तो अति सोकगरी न आग्यागनु भयोः हरि रके कै को मनो वाछापुरी भयोः कै कै
ले कलहगरी कलनासगरी नके कैला इरामचंदुले केहि अपराधग्याको दैनरपनि विरवस्त्रदियः वनावासपगहन सरिरकं
पमानगराईः सिता अवेतं न्य भै पछि मापली को भन्याः केरा कोषम्यपल द्याजस्तै मुद्दी भै रद्याः ताहा मुद्दी मात्र पछि वेत
अभय श्रीरामको सिरिः प्रानात भै सोकगरी आग्यागनु भयो हे राम र भैले प्राराधरारागनुः पनिकष्ट भयोः तपाइ का मंत्रका
लको अवस्था देषाई मविधुवागरी काहा जानु भयोः जंस्त्री जातिको पनि आफरा पुरुषको आग्रमा प्रारात्यागतगनु सकन्या
रकनः धन्य भंनु यस्ती आभागिनि भैले पुषीको अवस्था हेनु पयोः हे प्रभू तपाजिले आफरा मनो गेले त्याजनु भयो किम
स्त्रीमला इमाहादेवको धनु भंगगरी मलाई त्याजनु भयो थ्योः अवमसोकको सागरमा पयोः हे देवतारा क्षम हतकाः हात
मापरिरह्या किम कर्त तपाइले रक्षागरी लकि भनि पावलागनु भयो को अवराक्षस हरुले मान्याः मेरा निमित्तले हे प्रभू यस्ता
हवत को भयो भनि फेरि रोइ कनः आग्यागनु भयोः जोतिक आदिले भन्या को भैले सुनिराषाको दः यो वचन पदिसवै अस्थिथा भ
यो तपाइ को सो स्वल्प अणु भन्याको दैनः सास्त्रपनी हरुले को त्याको वचन व्यर्थ भयो तपाजी अकास्मनसबु का हात मा कोसा गरी

राम

पूर्णः अपदापन्नीः हस्तको कुसल गरी दिव्याः सेस्ता तपाजी कनक सोभयोः नाम हृन्मावषतमा अज्ञानलेपोपदः भनी काल ले। ग्रासग
र्दमाय सोपो भयोः अतः कालको अवस्था भयोः राक्षसको अंतमपिरः हरिः अजको रात्रिमाः रामको सिद्धे दना गी मेरा हजु भी कसो
ल्यापो पापत्मा काल रात्री हे प्रभु मलाई दुषसागर माराषियस्ता अवस्था गरिः हे प्रभु तपाजी काहा जान भयो एकलै काहा जान भयोः
मलाई डाडि काहा पावला भयोः हे राघव ये सो सुन्याविति कैः कौसल्या ले प्राणा द्यो इत्याद्वनः हे राव रातैले मलाई हर रा गरि ल्या
इसः अवमेरा पुरुष मान्या कै जस्तो गरि मलाई पनि मारः स्त्रिजाति को जप पनित पपनि आ पूरा स्वामि देउ होः भनि भनिं र आप्त पुरुष
संजिः आप्त हृदयः अपैले प्रहार गरि कन द्यो पि हरिः भनिय स्कार ताले मेरा सरि भनि दे दन गरि मेरा सरि श्री राम को सिरा दुवै सं
माराषु पर्दः भनि हे रावनः यति गन्या पदिः राम को सिरा मेरा सरि संगाराषु पर्दः हे रावन यो पुन्ये तैले गर भनिः हे रावन मुहुर्त मात्र
पनि मैले तपाजिन मै कन प्राणा चार रागर्त सामर्थ्य दैन मेरो पय राम को मेरो गति संग भयोः हे रावरा पुरुष को जूना गति सो गति
अस्तले पनि गर्नु पर्दः पूर्व काल माः मेरा पिता को गरु विषयर हं दामा व हान हस्त ले सुना या को दः जुन छि आ
पूरा स्वामिका अति पय इत्या को आप्त स्वामि को मे हृदय ले स्त्रि को पनि मे हृदय ले स्वामि को जुन गति होला सो ग
ति स्त्रि को पनि हो हे प्रभु राम तपाई को सत्या धर्म अहिंसा आदि तपाजी को धर्म क्या अधर्म ले तपाजि कन यति

२०

संभ्रमभयोभनिश्च तेतदुभलेपिडाभौ विलापगगिश्चाक्रास्यमिकोसरिरकोधनुर्वनिहेरिमाहासोगलेरुनुभ
योसेनापतिप्रहस्तालेहातजोरिद्धारिताईभन्पारुद्धारिरावताकोरुनुमौगैकन विंतिगयोहेराक्षसेद्रावताप्रह
स्तश्चादिसवैमंत्रिरुहद्वारमाश्चाईरक्षातपाईपाडिलागुहवसभानिविंतिगरेताहारावतालेवहिरानिक्किताहा
प्रहस्तलाईदेव्यरन्नासमानगराईयोडैकार्मगहलाभानिबिताईरावनलेसाभावनार्हामकोविक्रमसुनिमतो
गरिरावतावहिरानिक्कन्यावितिकैरामकोसिरुधनुर्वनिपनिश्चंतर्था नभौगयोदेवनपामनरुरावनपनिभा
डैनिक्कीकनमंत्रिरुहसंगमतोगनलाग्याताहाप्रकृजनासेनापतिलाईभन्तलाग्याहेसेनापतिश्चनेकवादाव
जाडनलाडन्यारुभेरिसद्वलेभरकरामो॥॥सिताविलापोनामसर्ग॥॥सिताकोवित्तमोहागग्याकोआहाया
प्रहस्ताहासरममानिभन्नाकिराधासितिसिताकाहनुमौभाडैगैईसिताकोप्रिप्रहप्रिश्चतिमिश्रनिप्रप्रवातिप्रस्ता
तरमानिराक्षसीनिकलिभन्नापुण्यात्माभाडैआप्रहसिताकनदेबिसोकेलेपिडागरिवस्याकिमुर्धाभैरसाकिधुला
लेव्याप्रगगिभुमिमापलीरुनुभयाकोहेलाप्रवरयाभैरुनुभयाकिसितालाईसरमालिलेवित्तद्वगगिप्रसरव
तालेभन्नाकोकुरासवैविंतिगार्कुसुनुहवसरुसितारावतालेउतरनगग्याकोकुरामैलेआहापाईसवौहेसितात
पानीकोदुषदेवेरुमवाभनकोईदापनिभयनहेसितामपमापनिनिकोभनिप्रितामौहेसितारावतालेमाया
कोकुरासवैमैलेसुनिरहाहेसुन्दरिसितातपाईकोदुषदेवेरुमैलेविंतिगनश्चाभाभैलेविंतिगनलाग्याकाकुर

राम

कसैलाई न सुनाउनु हवस हेसितारावतारस्वाकाठउमाधारिले भन्न आघोर मरुत मत्वा हिर निस्की कनरा
वनले द्वारिसित कुरागमाको वृ तंत सवै मैले थाहा पाया हेसिताग फले वि तिगर्न आआ मरात्रिविषय मागे
कन श्रीराम कन मारिसिरुपान्ध्रै भन्नाको कुरा मिथ्या भनि समस्त रु द्ध सिंह तुल्य उन राम कन वंध्य नगर्नु
कस्को सामर्थ होला राम को सेना माय कजना मनि मायाको दैन ईश्वरले देव गंतालाई रक्षा गरिराधाको जस्तै राम
ले आ फ्लासे नर भा गरिरहुनु भयाको द्ध वातर आदि सेना सवै मार्त सामर्थ कस्को होला श्रीराम हुं कत्ता भन्ना म
थो मा प्र ध्यात भयाका प्रस्ता राम कन मार्नु कस्को सामर्थ होला हेसिताराम कु सल द्ध न मा हा सुरवलिया हुन
श्रीराम लक्ष्मण सहित ले आ फ्लासे न सवैलाई जाजगर्नु भयाको द्ध हेसिताराम हुं मा हा पुरु धार्थ कसैले पानि
मि तन गर्नु न सक्नु हेसिता तपा भी का त्वा मि म मा का दैन निष्प्रभ २ भतिराम धर्म बुद्धी मारहुनु भयाको
सत्रु कत संहर गन्धि प्रस्तो राम कन कसो गरि मार्त सकला फेरि जुन २ राम सित विरोध भयो उन प्राप्ति सित
विरोधी प्रस्ता मा प्रस्ता राधा सले मायाले सिर वना ईत पाई कन देखा उन आघो घोरा धास कस्तो भन्ना मा हा म
या गर्नु मा मा हा विर ह्वा रता तपा भी ले सो कन गर्नु हवस हेसिता तपा भी का सो कलाई नाडे मारि श्रीराम ले
म निलक्ष्मण ले प नित पा भी कन भजन गर्लति पाई का प्रि ती रु र्ध हुन लायो हेसिता ता पाई का त्वा मि राम स
मुद्र पोगरि आई पुग्ना समुद्र का दधीन तिर मा आई पुग्ना मुद्र गनी क नलक्ष्मण सहित सवै आई पुग्ना प्रस्कार

ता हे सिता तया ईश्वरे सो कनगर्नु हव स ताहा पदि रावताले दार रा मि दो आ को रा भ स हरु स वै रा म को सैन्य प्र
ला ग्यो भति रावन लाई सुना व नु आयो हे रावता श्री राम को सैन्य स वै स मुद्र पारग रि आयो भन्या र मो व मन सु नि रावन
ले वि स भ्रम न गरि म वि रु रु स वै व दु ल्या ई मंत्र ना गरि ला भति सर मा लिले सिता कन सु ना ई र ला का वे ला मा रा व
न ले अने क सैन्य व दु ल्या या को माहा भयं कर स द भै कन आयो मो स द सु नि र सर मा लिले सिता कन को मल सो र
ले भन्य ला गि रु हे सिता हे र सु न भयं कर स द ना ना वा य को स द मे व्य ले ग र्ग्य को ज स्तो अने क ल स कर हा ति थो
डा को र भ को स द ग रि स वै रा जा मार्ग मा आय ई प्र पारा भ स से ना गु र्ग्य भै र ला क सो भन्या स मु द्र को त रं ग ज स्तै य
स्कार ता हे सिता त या ई ड रा ड गु प दे न स ल्प अ ल्प न म्म आय दि ना २ अलं का ला ई हा ति थो डा आय दि २ ना ना अलं का
र ले मु क्त ग रि ई ई न ग रु ना को जो ति प नि ना २ व र्ता ति या ई ले हे न ह व स अ ग्ति व न्म ग्ग ग्ग या को ज स्तै ग रि अ ग्ति को
ज स्तो ते रु स ल्प अ ल्प आय दि अलं का को जो ति थं ट को स द सु भ ह व स अने क वा जा को सो सुं ठ ह व स हे सिता राम को सै
न्य न आयो को भया राम मा या को भया के ना य सो ले ला हे सिता मा हा २ सं ता प भयो हे सिता हे न ह व स २ स ल्प अ
ल्प आ र ता ग रि आयो को मो सैन्य मा हा भयं कर ग रि आयो को हे सिता दे व्य रु द्र ले मा या ज स्तै श्री राम ले नि अ म ले या
प ला रा व न ला ई मा र्ग रा म सं ग त या भी वं द्य या व ला त या ई स्वा मि रा म अ म ले परा कृ म नि अ म ले ग न्नु लो ला ल भ
ता स हि त ग रि श्री राम ले ई म ले दे व्य रु द्र ला ई मा रि क न य हा र्ग रि ग या ज स्तै रा व रा आय दि रा भ स हरु स वै मा रि क

राम

राज्यभी प्रजापालागु भैलंकारज्यगर्त होला श्रवस्म हेसिता श्रीराम सिततपाई रहनु भया को लेनी कन श्रुति मे राम न
माया सभयो हेसिता सिमिले आवावाठ आसुन काठ गुरुवस् श्रीराम सित भैरु भया पदि उ सवेला मा ति मिले रुख
का आसु काठ गुरु होला हेसिता लोव धना दि पशु क होला हेसिता श्र कल्पा काल तै हुतला ओ हेसिता तपाई काखा
मिरामले सकुलाई मारि रहनु भया मा ड भिजना को दुष मुक्त भै आन सा भया को जस्तै तपाभी को अन सा होला
हेसिता श्रव दुई धार दिन क म सहिकन सुमेरु परिवर्तन गनु भया को श्रीसुर्म देवता को भक्त गरि रहनु वस्
कत्ता सुर्म भन्ना जगत ससार का श्री वि कर्ता स हरगर्त मा पति रक्षा गर्त मा पति कर्ता भै रक्षा का प्रकार रा
हेसिता श्रीसुर्म का आन रा भनु वस् भनि सुनाउ दि भई न भनि श्री महा देवले पार्वतिकन सुनावु भयो ॥ ॥
सार मा राक्षसि निनाम वाक्य सर्ग ॥ ॥ हे पार्वती ता हा पदि सखा को वधन सु निमित्त मा आनद गरि रहनु
भयोः गच्छ काल मा सुर्म का किर्तले दम्भ भै कनर हा को पथी मा जल वृधि भै पथी मा आनद भै आया का जले
सिता का मन मा आनद भयो ही तगर्त सर मा लि मा हा थ गुर म लिन कुरा गर्त जाना का म रु पी भया को सर माली
ले भन्ने लाग्मा पो कुरा मलाई सुनाउ न जाना पमा पति मजा दुः माया गमा को कुरा विंति गरि म फ कि आउ दु
भाउँ आउ ला मे रक्षा ति को वेग क सै को दैन भनि राक्षसि ति समी लिले पस्थ कार ले बोला को वधन सुनि ता हा
सिता ले पति सर माली क व आग्मा दिनु भयो मथुरे व न न ले स वि सर मा लिति मि श्र का समा पताल मा जान स

कारणकुण्डनावननजाठ-नाहम। लाइ सछारगरिदसयस

मधुंश्रुवतिमिलेमलाईशनमात्रमनिदाडितिमिलेआगदौसोमलाईसुनाउनुपदितिमिकसिलोभन्नामेराप्रतिप
मभाजिनित्तैश्रप्रसन्नहितगन्धितिमिलेसिमित्रमाईकनकाकोभयशमकनसुनावनकनवाईदादक्यानभन्नामे
राउपकारभावपतितिमिमादुप्रसमापत्तारावनलेकागमोभुष्यापत्तालेमलाईदुहगमोमेरावित्तपत्रमलेउन्मत्
भयाकोजस्तैभैरलाहुमलाईनौकिमारसन्ध्याराक्षसीसिलेवीनाकारतालेमलाईदुषदिमोरश्रासमानगराई
रत्नालेसससवसातेनाशप्रकाशलेमलाईदुषदिमोरश्रासमानगराईरत्नाहेसरमालिरावतालेनारप्रकारकादलंग
रेरमोहेरिकनःमुहुर्तमात्रमितिथिरगरिरहगुसकाकोदैनप्रसप्रसोकवनिकामाकेहिदेव्यापनिपदिश्रा
दिश्रापामनिरावताश्रमोभनिमिताईमेरावित्तमात्रासहुंहेसमीलितिमिलेमेरोवित्तवोधनगनुईका
भयोतारावताकोनेष्वतंतमकनसुनाउयकारनयोकर्मतिमिलेगरभनिश्राग्याभयोहताहासमीलिलेविति
महिहेसितातयाईलेनमत्याउनुभयारावताकोवित्तश्रादिहेरिमभाडेप्रकिश्राउदुभमिकनसरमालीजे
रावतालेमंघिरुहसितमतोगमोकोसवैसमीलिलेभयोगरिसवैकुराभाधिकनश्रसोकवानिकामागेकन
सिताकोदर्शनगरिसमीलिलेरावताकोवातासवैसिताकनसुनाईताहासितालेश्रत्यंतहर्षगरिसमीलिलाई
श्रलीगनगरिश्राफुरहगुभयाकोठाउमाराधेरश्राग्यागनुभयोहेसमिसमीलितिमिलेसुनायाकोकुराव
तातसवैमलाईसुनाउनुहोला रावतालेमंघिरुहलाईकाभयोकाहोकसोमतोगमोहेसमीलिप्रस्ता

राम

श्रवसंभाले रत्ना मेरा निमित्त हित को हिंदू न हरे सखि तिमि प्रभु माता सबै सखल ले पनि श्रुत सबै लाई के हिलो
भाले हित गर्दु तिमिले तानि त्काराले मेरा थिर हरे र गयो तिमि गयो को कार्ये कसो हो तिमि निस्काराले हित गर्
न श्राउना प्रभु भार गंगा को जस्तो निर्मल रित स्वभाव सबै तिमि नको कर्म राधा सि निभया प्र निष्कर्ष रक्षा
गरि रह्यो श्रुत राधा सि निरुक्त सैले मलाई सुनावनु आमन तिमिले मात्र दया कहन राखि मकन रक्षा गर्नु
ई भाग रिमत्ता य प्रवचन ले समालि कन आमा भयो प्रस्तावन त सिता का सुनिता हा समालिले पनि रावता को
मत गयो को कुरा सिता कन सुनाउनु भयो हे सिता रावता को कुरा विंति गर्दु सुनु हवस् रावता को माताने कसिले
तपाई का मुक्तो गर्ना कन रावन लाई श्रुने प्रकार ले पुजाई मोने कसि नि को वचन सुनि श्रुत श्रुने द्र राधा स रुतले विंति
गयो हे माता राजा रावता सिता फिरी देउ भयो ता हा मे विरुत सबैले पनि रावता का रुजु मी विंति गर्ना लाग्मा हे माता रा
जा रावता तपाईले यो कर्म गर्नु दिन पान भयो सुषर दुषन पान सिता विंति ला कन मोर्नु सकन्या समुद्र मा सेतु वं
गर्नु सामर्थः सुर्जन मा को नाक का दना सकन्या यो राम धर्म मनुष्य होई नरुति सिता फिरी दिनु हवस् भानि
नेक प्रकारले सबैले पुजा मा वृद्ध रुतले आफ्ना माता ले पनि श्रुने क प्रकार ले पुजा यो तै पान रावता पुजे न हे सिता
कसै भयो पनि नमाई कन द्यौला मनै रुके हि भयो पति सिता कन दिना देन यो निष्प्रम मत गयो को कुरा स
मालिले भनि संग्राम न गरि दोउ मा दैन रावता ले आफ्ना मर्ग ई भाग यो हे सिता य रावता ले विना संग्राम लेत

प्राभी कनचं धन को वन गन्धि है सिताय स्र काले कुराग मा को मैले सुभात प्राभी को मितमा जितन स किय लाकि
सकै नरु भनि संदेह मानु पदे न राम ले अवस्य स्र पा पालाई मानी न राम को पप्रभा पीत पाई प्रत्कार तां प्राप
आ रावता कन मा रिहे सिता त प्राभी राम अजो आ मा प्रावला गुहना न नाता वादा स दवानर सेना को सिंह नाद स द
सु निराश स सेना सबै को तेज हिन भयो सा गुप्ति भै कन अवल मिरु रुवा मन क म भयो अव काग रौ हामि
ह रु का राजा को दोष ले भयो भनि वानर रु रु को राजा को दोष ले भयो २ भनि वानर रु रु ले सिंघना द ग ग को
स द वा गु ले उडाई लगे यो रु लं का पुरि मारा दा स रु रु को विषाद उ त पति भयो हामि रु रु को का हुना लाग्यो भनि
त्रास मान ले डराई र ह्या ॥ ॥ सर्मा वा क्यं नाम सर्ग ॥ ॥ श्री माहा देवो वा न ॥ हे पार्वति वानर सेना को माहा
नाद स द सोर सुने र माहा भयं कर जगत स सार प नि त्रास मान भयो अस नाद स द रावन ले सु नि त्रास मान
गरि र ह्यो मुहुर्त मात्र पदि मित न ग रि रावता ले आ फ्रा मं त्रि रु रु लाई भन लाग्यो ॥ मं त्रि ले ति मि रु रु ले ग ग्या
को कुरा प नि सु नि स क्यो वानर सेना ले आ मा को कुरा वानर को वर प नि राम को वर प नि पराक्रम प नि सु नि स क्यो
सागर स मुद्र ना पि आ मा को प्रो प नि सु नि स क्यो वानर सेना ले प्र स्र कार ले आ प्रो भ नि कान ड रा उ ड का होला ता हा
राम प्र स्र कार ले आ उ ड भ सो भ नि प्र स्र सा ग ग्यो आ फ्रा वर मा त्र ति मि रु रु ले दे धेन अव ति मि रु रु स वै विर २

पगमा प्रस्तामृ बिहसु सवैला ईति मिले दुष दिप्र र्मगर्गमनिमृ बिहसुले सके नात हेरावरा श्रवमृपि
रुले निर्विषय गहिजपत पगहिजागुभयोः श्रुति होत्रवेद पूजा दान तर्पन आदि पनिगमा श्रुति कोहि
गर्गसिकेन व्यान मन्मातमा मपलेः श्रववेद धोकादि श्रुनेक जेज्ञगहि श्रुति तुल्य रिषिहसुले राक्षस हसुकोते
जसवैलि पा जग्यका पुधाले सवै सत्सारव्या प्रभयोः यत्कारताराम वंद्य को धर्मवृष्ठी मैवलते जवधि मै आये
ब्रह्मराकाते जतपकावलले राक्षस हसुको संतापः भयो अजीले संताप गमा को जसै ऐसावेला माः ति मिले हेरावरा धर्मगरका
धर्म भन्याराम सितसंवंधगर्ग यो धर्म ति मिले गर्ग पद तिमावल सवै सकियोः तिमा सरिरमा वद्ध तेजताहि न मै गयो ऐस्कारराम
सितसंवंधी गरिसिता फिराई दे ॥ ५ ॥ प्रान्तः अरुकेहि दैन हेरावरा श्रीरामको वधीमान भयो हामि हसुको अमंगलको सोचन मै आ
यो नाना प्रकार ते उत्पात मै आये माह अघोर २ उत्पात भयो तपानीको अमंगल भयो सुचना उत्ते तपानीको अमंगल कल्यान
होला राक्षसको दिन दैन हेरावरा हेर २ मेघले गर्गीको जसै सब भयो हेरावरा हेर २ रक्तवधि पनी भयो सुवै ठा जमा मेघले रक्तवधि
गराये देवदि प्रतिमा सवै कमपमान भयो इंदारमा पानिकराया को सब मै अयो ज्य धगर्ग हसुका सवै ब्यालस्य गरीर ह्या अश्वह
रुको पनि आश्रुपात भयो हामि सवै कोरथमा को धोजपतका को पनी तेज मै गयो हेरावरा ऐस्कारराम मैले चिता न्यूराम मनक्षा होईन
रारायेरा औतारनी श्रये भयो भनी दठविक्रम यो समुन्दु मासेतु वंधगर्ग कस्को सामथ्र्य यो सेतु वंधगर्ग विष्णु को औतार राम
हुन हेरावरा सोरारितिले राम सितसंवंधगर्ग पदिराजा को पतिराजा ईराम वंद्य सितति मिले संवंधगर्ग पद हसुवताले

राम

सितालामाकातिमिसल्लेगारायेतिनलागाप्रस्कारतासितालाईफिराईदिनुयमोथाउँदिनुहवसःहेरावतानानाउत्पातुअ
मंगलःभैश्यामाकोहेरकागलेपनिजम्युलेपनिमाहाभयंकरलेकरामाकोहेरलंकाभायाईकागजम्युकोसाभावनाईकरा
माकुछवर्तास्त्रिसुहृदप्रस्तास्त्रिहस्तिस्राश्रागमावसिहासिरत्नाकादण्गाईकागभवाङ्गदाहाजन्मोमोजारंथाव्यमि
तिरत्नाकोजोडाकुकरसंगैवस्याकिंत्तरराक्षसमनुक्षसवैसंगैवस्याकाहातिलेकरामाकोजस्तैपंदिहस्तुआफै२करलग
रिकराईरत्नाकाहेरावतावर२पीथासवैलेसिरताभयाकोरावनदेयामहाकालवर्तापुरुषसवैलेयाहेराव
योसवैपराजयकोलधाताहोःश्रीसुर्मकोतेजयनिश्रुतिनितेजभयोःयोसवैपराजयकोलधाताहोःश्रुतिउत्पलेद्वि
योपंदिआदिगर्द्धहल्लेपंतिमांस्सम्युहारागर्ताकाईधालेकरामाहातिजोडासहृकोमांसमाडलाभनिसवैलेवा
धागरिरत्नाप्रस्कारलेमल्लवंतलेरावतालाईभनोरराक्षसकोअहंकारुहिनगर्ताकनप्रस्कारलेउत्पातभयोभानि
राक्षसकोहितगर्माभल्लवंतलेप्रस्तावभनलेरावतालाईभनोरभुपालागिरह्योयोमल्लवंतलेभनकावभनरावनलेप्रसंसा
यनिगरेतामूर्धमिसभैयोवभनश्रुतिनिप्रगयोःमल्लवंधागर्मीरावतालेतिवभननसुनिश्रुकरागर्तालाग्योःमल्ल
वंतनामवाक्यसर्ग॥॥श्रीमाहादेवोवाक॥॥हेमावतिताहापदिरावतालेमितनागयोःमल्लवंतलेवोलाकोवभ
नहितहोतेपनितिवभनसहननसकिःकाललेगासगरिरामाकोरावतालेईकरासुनिःकोअलेरक्तनेनगरिरावता
लेमल्लवंतलाईधैगयोःहेमल्लवंततिमिसाहाभापुरुषप्रजागर्ताजोगभयाकातिमिलेवोलाकावभनमैलेसहननस

२५

किमेरा हृदय माया उजस्तै भैरहे छुका उजस्तै वचन हे मलय वृत्त मिले सबु पद को प्रसंसा गमा का तिकुरा सुन्दे सु
ति प्रस्ता वचन तैले कसो गरि सराम ता मगु द्यो हुन वानर सह यग रि आड्या आ फ्रा पिता पसर थले अपा प्रवन वा
सगु आड्या प्रस्ता नि गति राम भद्रा म कसो गरि सा गु मभा मेरा मयले देवता रुह प्र नि डरा ड द्यु प्रस्तो विर
म भै कन प्रानिक सो मलाई नि मा गरि सु हे मलले वृत्त सख परा कम से डि प्र नि मेरा समान को छु कसो म हिन
भभा हे मलय वृत्त तैले मेरा प्रहित कुरा गरि राम को प्रसंसा गरेर सबु को प्रसंसा गरेर सबु को प्रसंसा मा गदस
मेरो हित गरि नसः ति मिता माता मरु हो तै प्र नि ति प्रा वचन सह गु सकि प्र न प्रस्ता कुरा कान वो त्या को ति प्रा
प्रित मा का म यो र प्रस्ता कुरा गयो अथवा को हि पडुत्त मया प्र नि ज्ञानि हस्त ले प्रस्तो कुरा ति मि कन सिका ई प्रवा
यो कि मेरा प्रित हिन गन कित सबु को प्रसंसा गयो सिता दि प्र ठा ड भनेर हे मलय वृत्त मैले प्रने क जल गरि ल्या
या को कसो भन्ना भार श्री ले द्यो डा ई ल्या या को जस्तै महा बुद्धी गरि व्या दि प्र ठा ड ला राम मगु द्यो हुन राम न भया
को वचन हे रि क प्र दले ल्या यो भनि ति मिले भू न्यो कसो मो रिल्या यो सबु कन प्रने क प्रकार गरि कन प्र नि मा गु
मार्तु पद राम लक्ष्मण सु गव आ दि गरि प्रने को टि वानर सहित गरि आमा प्र नि मैले भुर्ता गरि प्र ठा ड ला हेर भनि
हे मलय वृत्त म संग पुद्ग गन देवा सुर ले प्र नि सकु दैनं प्रस्तो रावन भै कन किं प्रित मगु द्यो ले का गन सकला यस्ता
राम देवैर डरा वगु प्रो तरि र ड ई वं ड भया प्र नि सबु को भजना गयो दैन मेरो सो भाव प्रस्तै छ राम ले वानर स

राम

हयेगारिआयोभतिमकिनडराडलालंकामासवैजतिभमाकोराधसहहलाईमायापतिमैलेसबुकोभजनग
न्यादेनप्रसूगडमाडराडमाप्रस्तारामकोकुरासुनिरुतिम्राहृदयमात्राहि२भयोप्रसूराभलेवानरसहाप्रग
रिआयातापनिःसम्भैलेभन्याःइनरुहसवैःप्रकनःसकन्यायेनमेराहातलेनिमुलगरिमारौलाःहेरामनि
हेमप्रवत्तमो कुराति मिलेसंजिराषभनिप्रसूकारलेरावतालेमप्रवत्तलाईकोअसेकुरागयोःप्रोवव
नसुनिमप्रवत्तलेनिलाललेडयोमुवगरिकिमित्कोअसांतगरिरावतालाईभन्यालागोःहेरांजेप्र
रावरातिम्राजप्रहवसुभानिआफ्रागहमागयोःताहाप्रदिःरावतालेपनिःजमभमाकामंनिरुहवाहुल्याईक
नलंकारधागर्नकाअर्थलेसेनाठडि२माराधनकुरागनलागोःहेमाहामाअःमोहोपरतिमिरुहडवैलेआ
फना२सेनालेसहितगरिकनःदधीताहारमारधागरिवद्वजाडःप्रपतिताहावद्वजाडुःमेअनादतिम्राप
रक्रमःदेमिकनःत्रैलोक्यपानिकंपमानहुंधूमेअनादतिमिईद्रजस्ताकनजितिरहन्माप्रस्ताविरतिमिःतिम्रा
सवैसेनासहितगरिःप्रअमाधारतिमिलेरधागरिवद्वजाडःहेसुकसारताःतिमिईसवैलेसेनासहितगार
उत्तरधारमारधागरिवद्वजाडःप्रपतिताहावद्वजाडुःहेविरुपाधःमाहाविर्मपराक्रमिसारिविमिरुहतिने
जनालेलंकाकोमअमावसिजाहासत्रुलेछेरेमारिदिद्ववाहितिमिरुहलेगोहारदिगुपदःइनरुहलाईप्रसू
कालेभनिकनवलिमो२सेनाठडि२माराधिराधसकाअःअरावताःअरुकारलेमोहभैरहाकोपरमेअरलाईमि

२५

तत्र मरणागरि लाया कानि मित रावता लेयस्त्र काले मितनाग मोता हा पदि ठा ३२ मा मेय नाद मा हा २ विर २ रा
अस हत से ना २ ठा ३ मा व द ग मोः मं त्रि ह ह ले आ स की द दि या हे मा हा राजा रावता त पा ई ज म २ ह व स म
निज म स क वां द ग रि व य ग मोः ता हा रावता ले प नि आ फ्रा अंत मुरि मा व द ग मोः भ नि श्री मा ह दे व ले पा व ति सु मा
व नु म योः भ नि व ल ले ना र द क न सु ना व नु म योः प्र क था हा सु त ले सौ न का दि अ वि रु ह क न सु ना व नु म योः ॥ ॥
ई ति श्री अ म्मा भ रा म य तो ३ मा म ह श्व र सं वा दे मु द्र वि आ ना म स र्ग ॥ ॥ श्री स वा सि वी वा न ॥ ॥ हे पा व ति
ता हा प दि श्री रा म न द्र ले प नि आ फ्रा भा ता ल क्ष म ता सु ग व ह रु मा न ज म्भ वा न वि भी ष न अं ग द मै द्र वि वि द कु म द
अ म्भ गं द मा द नः द यो मु षः सु जे न त ल ग रु ग व द ग व यः न र नि ल आ दि वा न अ म्भ २ अ ने क वा न र से ना म ति रु ह ला ई
रा म ले आ ग्मा ग र्ग म यो हे वा रा र रु ह ले पा प त्मा रा व ता को दे स मा आ ई मु गि ३ स रु ता ई हे ला ग रु दै न अ ने क दे व गं
अ र्जु न को रा द स ना ग किं न र ई नि आ दि ले प नि जि त ना न स क्का को रा व रा अ स्ता रा व ता ले र द्वा ग रि रा म्मा को रा म्भ नु
र प्र का र ले मा नु स कि य ला ३ सै प्र का र ले का र्म सि द्ध ग र्ग प र्क त स थ मि तो ग र्मा व ष त् म यो जु न २ वि र २ द न ३ नै
सि ता मि लि का ज ग र्ग प र्क भ नि प्र स प्र का र ले श्री रा म ले आ ग्मा ग र्ग म यो ते स वे ला मा क सै ले ३ त रा रा म क ना दि नु स
के न न मा हा वु श्री मा न वि भी ष न ले रा म को ति त ग र्गी का नि मि त रा व ता ला ई ना स ग र्गी क न वु द्दी ग्मा न मा व रु ह स

राम

तिजसै धर्मी ला ग्या निसचू कनमानसा मथहुन्या प्रस्ता विभीषनले श्रीरामचंद्रका रुजुमी विंतिगनलाग्या हे श्री
राम मेराधार मंत्रिद्वन्द्व को को भन्या अनरुनर संजाति प्रदेसयन रुहभार मेरी मुहुर्त मात्र मैले अनेक माया लिन जा
ददुन ईन रुहल का गै कनस वै हे रिआया मैले नरि रहे न पिठामा आलं कामा का २ गदी रहे दुक सो गयो प्रापलारव
ता को नित कस्तो दुआ मध्य सवै हे रि कन भाई आया हे राम चंद्र मैले सवै विंति गरीला सुभ्रम जाव स प्रापि बराव
नले प्रहस्त राक्षस अनेक लक्ष लक्ष अस्त्र संयुक्त गरिलं का का पूर्व द्वार मा रावन पठा यो दक्षीण द्वार मा महा पा
अम हो दर ईंद्र ईकन रावन पठा यो महा बाल यो मेघनाद अनेक सवै आदिले युक्त गरी पश्चिमा द्वार मा वज्र
गयो विरुपाक्ष माहा विर्य पराक्रमी सारि ईन रुह ति नर नालं का को मध्य मारा यो गुन २ जग मा रुद दत्त सै जग
मा गृहार दिन कन रायो भानिय सुकाले सै य ठाँउ मारा बैर पठाया को यो सवै मंत्री रुहले हे रि मलाई सुनावन
आया हे राम रावरा का समिप मार हा न्या सेना को असंख्या मंत्र हाति सरु ल १००० अस्त्र अस्त्र १०००० रथ दस्त
कोटि राक्षस ईन रुह माहा बलि यो संग्राम मा आया पदि न फर्क न्या ईन रुह देवता ले य निजि न सकन्या संग्राम
मा मर्ति अगारि रुह न्या ईन रुह युक्त जना को प्रकलाष सेना द्ध श्रीराम चंद्र पूर्व काल मा रावरा सित जे थारा जा
ले प्रद्वग यो साठिलाष सेना ले युक्त गरि ति राक्षस कस्तो भन्या माहा पराक्रमि युक्त २ जना पनिकु वै रतु मयलाव
लि यो द्यौ र जितना स केन रु हे राम चंद्र तया ईकन रास गराउन कन मैले विंति गयो को हो ईन तया ई को को धरा

२७

वनकनमार्गसुखसकानभन्मायसपापत्तारावतामार्गनसक्यादेवताहृस्वर्गवासगर्नसकुन्पादैर्नएत्काराग
उ३मासैन्परवन्पावेलाभयोऽत्कासरिर्ममंणुरावगुभमाकोदईनकारुमोयस्यापत्तारावरातेकागर्नसकुला
देवतालेपनितपाईसितकायुगर्नसामर्थिप्रनकिमिदयस्तोसवताकातेषांहे श्रीरामश्रवयसोरहन्पाहोईनका
प्यकोश्रंतारहेगुभमाजावस्रभानियस्रकालेमाहाभाविभीषनलेधोत्पाकोवधनसुनिसुभमयोएप्ररात्माश्रीरामश्र
व्यंतहृषगारिरुगुभयोश्रीरामलेश्राक्रकार्यसिद्धगर्नकानिमीतलेमनमावित्तनगरिश्राग्मागर्नभयोहेविभी
षनतिमिलेमन्माजतैगउ३मारावनालाग्योभनिवलिप्रो२भमाकोवानरहृहलाईश्राग्मागर्नभयोहेनिरतिमि
लेश्रनेकवारारसहितगरिजुन२जगामाप्रहस्ताराक्षसवत्माकोदउजगामाप्रुर्वधारमातिमिवद्यजउहेवा
लिप्रुवश्रंगदुतिमापराक्रममात्रैलोकापनिजितनासामर्थदुतिमासैमलेसहितगरिजाहायाश्रमोहोदरव
स्योउल्लाउल्लाकाकोददीनदिसमातिमिजाउहेवाप्रुप्रहृममसवेमापालेसंयुक्तलेकामरुपितिमिति
मासैन्मासवैलियरताहामेधनादयापत्ताराक्षसवत्माकोजगामाप्रश्रिप्रधारमावद्यजउताहामापत्तारावण
वत्माकोदउस्तजगामालक्ष्मसारमडईजनावद्यजोदोयस्यापत्तारावरातेदेवगंअवजैक्षकिन्नरनागआदिवैलो
कापतिदुषादिरहन्पाहस्यापत्ताराक्षसमार्नकनमभाहाभाश्रवयस्यापत्तारावराताईनिश्रमलेमारौला
हेरामतिहेमिदसुगवविभीषनभालुकीराजाजप्रवानतिमिरुहृतिनजनालेश्राक्रा२सैन्पलेयुक्तगरिताहाको

राम

मध्यस्थानमागोहादिनुपदः स्थावारतिमिरुहसर्वैकामाहृषियोसवैमैलजाम्बाकोदमंनुमायाकोरुपलेयुद्रग
नृद्वैश्राफाश्वरुपलेयुद्रगर्नुपदः भनिउनराक्षसहृलेअनेकमायालेयुद्रगर्लाकपदकोयुद्रगरिमाली
पेस्काराहमिहसतजनमिलिजुअगरोलाकोकोभन्याभरलक्षराः मुंगदः निरहनुमानः सुग्रीवविभिषरायेतिजनालेजुद्धमा
मुंडकितगरोलाभनिंसप्रकारलेरामलेविभिषराप्रमुषवानरसुग्रीवलाईआग्याभयोरः रावरालाइभानकानिमीतलेअनेकवानरसेन
सहितगरीपश्विकंमपयेमानगरिलंकाहेरिकनसुवेलामाप्रस्थानगरिकन श्रीरामचंद्रसुवेलाचलपर्वतमाधिजान्युभयोभनिः श्री
माहदेवलेपार्वतिकनसुनावनुभयो॥ ॥ इति श्रीअध्यात्मारामायेराज्मामहेस्वरसंम्यादेलंकाकारोडः चारपुवेशनामसर्ग॥ ॥ श्री
माहदेवोवाच॥ हेपार्वतिताहापदिरामचंद्रलेलक्ष्मरासहितगरीसुवेलाचलपर्वतमासवैवकुभयोरः श्रीरामलेसुग्रीवविभिषराइनड
इजनालाईआग्यागनुभयोहेमित्रसुग्रीवविभिषरातिमिहस अनेकगुरालेसंमज्जुक्तमंत्रजधर्ममाकोधलेयमउत्येमलाशक्ति
गन्यीतिमिहसहेसुग्रीवः विभिषराअवसेस्ताधनुलेज्जुक्तभैरह्याकोपर्वतमावसिकनपापात्मारारालेसह्यारगरीराष्याकोलंकामा
अनेकप्रकारलेवनारैराष्याकाअक्षरगठनानाधोजालेसंमज्जुक्तअनेकविरराक्षसहृकोसैन्येसवैवदुल्पाइराष्याकायोसवैहेर्न
इक्ष्वाभयोहवानरयेसपापात्मारारालेमेरुअस्तसिताहगरिआफ्राकुलनासगनीकनलैगयोनिरापरधीसिताकनदुषदियेरः सेस
पापिषकुमतिरावराकोअप्रस्थानासहोलाः येसरावराकोग्यानहिनभयोलेंकामासवैकोकालसेस्यापिधिपोहोः सेरावरातेअप

२८

राधागंगाको संजिमे राह्य दया मा को अति वृद्धी मान भयो हो मित्र सुगव विभीषन यस्या पिछ्य क को अपरा
अले लंका मा जति भया को राक्षस हरु सबै मैले मारौला रावता को गोबर मा पमा को वायु नै न मेरा वान कला
दुन भया ईद्र को वज्र तुल्य काल सर्व जस्तै यसवान को प्रहार ले ईद्र ले अ सुर मा मा को जस्तै मारौला हे सु
मव विभीषन यस्या पमा को पा पले काल ले ग्रास गला जस्तै ईन को कुल समेत अ वस्य निमन गरा उला य स प्रकार
श्री राम को अ ग रि आमा भय स्वाहि वाट मा धि जाउ भयो सुगव प्रमुख लक्ष्मणा विभीषन आदि ईन को मत्रि
धार जना समेत रुद्र मान अंग द निर मै ददि विद गव य गव क्ष आदि अने क वानर सहित गरि य क य क जना
वानर कला भया मयान को सु र्य जस्तै भीम विक्रम बलियो माहा २ पराक्रमि य क २ जना ले पानि ले का भुती
गर्न सा मर्थ रुद्र मा यस्ता वानर सबै वटुला ई श्री राम सुमेला बल पर्वत विषय दधीन दिस तिरा मात्र मुख
गरि लंका मा रहे रि कन तिन जो जन सम भु मिठ कि सबै ले लंका हे रि रुद्र भयो कस्तो लंका भया त्रै लो क ले प
नि जित नुन सखा को रावन ले र था गरि राया को जाम्बवत मान भौर सा को प्र बलि पति उ आ २ अ का सर सा को जस्तै
धार पति उ आ २ नाना वती को राक्षस ले भुक्त भया को अने क मत का अ जाले संभुक्त भया को गृह पति कैलास जस्तै अने
क मनि सुर्व ती गृहे राक्षस हरु पति नाना रूप अयो २ राक्षस महा विर २ य मा काल जस्तै सिंह ले का या जस्तै करा
ईर हं दु क न वेला मा संग्रा मा गर्न पा उला भनि ई शा गरि रुद्र मा कमल को जस्तो वती भया का अने क मनि मानि क को

राम

गहनला ईरुह्यारत को मडु क ई न ह रु ^{सर्व} द स आ दि त ज सै अनेक मा माले यु क मा हा परा क मी संग्रामा सुर
ते ज ले प नि गु न ले प नि सं यु क म यो का ना ना अ लां का र ला ई स स्र अ स्र आ र ता ग रि र ह न्या म स्ता रा दा स ह रु ले
दे व गु म यो र वा न र ह रु ले मा हा स द ले सिं ह ना द ग रि क रा यो व र्च काल को मे य ले ग र्वा को ज सै क दि र क न र्वा का भी
त्र ज ना क त अ ने क य ला ग यो य स्र काले श्री राम वं द ले लं का हे रि र ह गु म यो सु र्य अ स्त मे पु र्ता भ द्र मा उ द य भ यो
य स वे ला मा मा हा ज अ ल्य मा न भै र ह्यो स मु द्र मा अ का स मा को द्य भा ले द्धि ति य आ का स ज सै सो भा भै र ह्यो य स्ता
रा त्रि को स म य मा क्रो ड पा सां म्य ग रि क न सु ग व वि भी ष न ड ई क न आ ग्या भ ये र ह्य द्र मा वि र ह रु मा ह य
रा क भि ह रु ठा ड रा वि त य रि ग रि मं त्रि स हि त ग रि सु वे ला य ल प र्व त को शृं ग मा रा ज ग र्भ यो आ रा ग ता ले
अ द्र मा ले सो भा भ यो ज सै वा न सै न्य को म य्य मा रा ज ग र्भ य र ह ति य वं द्र मा ज सै सो भा भ यो य स्र भा व ले रा त
वि ला या प दि भो लि प ल्य द्रा त काल मा द्या न ग रि सं आ ग रि नि ते क र्म स कि क न ति को वे ला मा ते ज स्वी श्री राम व
अ द्र ले वि र ह वा न र स हि त ग रि लं का मा त्र हे रि र ह गु म यो भानि श्री मा हा दे व ले पार्व ति क न सु ना व गु म यो
।। ई ति श्री अ आ ला रा म य पा डि मा म हे अ सं म्या दे लं का कां डे सु वे ला य ल र ह न ना म स र्ग ।। श्री सी व ड वा न ।।
हे पार्व ति ता हा प दि श्री राम ले लं का को दे स वा हि र मा ना ना पु स्क रा ता ना ना पु र्य नि र्म ल अ ने क प र्य प्र गा स

२८

भया को दू निलो तेल रक्त तेल प्रगास भया को दू अनेक पेंदितार श्लेकराई कि जागरि निर्मल जल पान गरि अनेक सुष गरि कराई
रहं दू भमरा भम निलो अनेक सुष प मध्य पान गरि स्नाना फल सुष प फला को दू मो हा सो भा प्रमान भया को अनेक
कंद मूल भया ईंद्र को न मन वन जस्तै अनेक वृक्षाना पेंदिको स द्रव्या प्र भया को प्रस्ता उष वन मा वानर सेना अ
धिलाई पगडनु भयो र ताहा श्री राम मंदले प्रस्ता वन दे म नु भया र निर्मल जल पान गरि नाना सुष पा आ फा सि
मारा प्र नु भयो अनेक फल हार ग नु भयो वानर रुहले पति अनेक फल मूल पाई सिला को मण्ड म मार रु भै केन अ
नेक सुगेंद श्वास म सुं धि निर्मल जल पाई अनेक वानर रुहले साल वृक्ष उषे लिक न लि पर अनेक पर्वत मा सुष
ले खे लिर स्ना को हे रि ताहा वानरेंद्र सुगि वले आ ग्या ग नु भयो हे विरवानर रुहले र श्लं का दे सकस्तो भया अनेक अ
जाले संयुक्त गरि नाश अगले सो धित गरि राव्या को ताहा गै केन हे न जाड भनि आ ग्या भयो वित्तिके वानर रुहले सिं
हना दू गरि नाश ताल वृक्षालि पर पर्वत को शृंगालि लंका देस के प्रमान गरि पृथ्वी डोलाय प्रमान गरि अका समा
अलाले व्यास गरि सस उष वान प्रनिकं म प्रमान भयो भो वानर रुहले गोडाले टेका को वगले पृथ्वी ले पति धिर गन
सके नर पृथ्वी मार स्ना का सिंह रुहति व्याघ्र नाश जंतु दस दिस मा भा ग्या वृक्षाले संयुक्त लंका नगर निल मेघ
जस्तै र स्ना का अरु गडिका पेंदिले पति गो मर गन सकेन वित्त्व कर्म लेव नाई राव्या का लंका उष २ प्रवाल सुव

राम

३०

नममदात्कंभनकाप्रभात्सवैलदातासंयुक्तभयाकाप्रस्तालंकाश्रीरामलेवानरसहितगरिहेर्भयो
 त्तालंकापुरिमाश्रनेकरत्नलेसंयुक्तभयाकानावस्तुलेपनिपुर्ताश्रतिडिल्लंकाश्रीरामलेवानरसहितग
 रिहेर्भयोभनिश्रीमालादेवलेपार्वतिलाईसुनावनुभयोः॥ ॥ इति श्रीश्रृंगारामयताडमामले
 रसंन्यादेलंकाकांडेलंकादर्सननामसर्गः॥ ॥ श्रीमालादेवोवाभ॥ हेपार्वतिताहापदि सुवेलाभलपर्व
 त्वाटश्रीरामवर्हिआडिगुभेकनआफ्रासेनाकोवलपुष्पाभदिभ्योश्रसभ्येवानरसवैष्टश्रीमायापुभैस्ते
 तेस्तासैनश्रीरामलेहेर्भयोभोसुग्वलेपनिआफ्रासेनागडि॥ माराभनपगभोमहातेजसकिरामकोहितभ
 याकासुग्विलेपस्थकालेजतिभहियाकोमिहागरिकनरामलक्ष्मणाश्रधिलाईलंकातिरहेरिरामलक्ष्मणाकोप
 निश्रनेकसखश्रस्त्रधनुर्वनितोमरखड्गआरतागरिश्रनेकदयस्त्रलेपनिसंयुक्तकेरिश्रनेकमानिकाकोकवन
 लाईसिरमाजयमुकुटभयाकाकमलप्रजस्तोनेत्रवैदम्यजस्तोवर्तातेजलेपनिसंयुक्तभयाकासंसारकोश्रतमा
 पुरुषाहुनुभयाकाश्रद्रमाविसारयस्ताश्रीरामलेअग्वप्रमुखविभीषनश्रगददिवानरसेनालेसाहितगरिसे
 नापतिपदि२लाईष्टश्रीमायापुमानगरिसंगतामगर्नजानुभयोवीनैरहरलेसैलशृंगलेकसैलेमालाकलप
 कदातिप्ररसवैवानरहरहस्तिसमानमालावलियो२प्रक२जनालेपानेलेकाश्रर्तागर्नसामर्थभयाकाप्रस्ता

विरवानररुहलंका मा माडै पुगु भयो कस्तालंका भयो अने के प्रत काले संयुक्त मा हा २ मनो हर अने क अज्ञा तो रता देव
तले प्रनिजित नान स का का प्रस्तालंका मा पुगु भयो ता हाराम भयले आगमा गर्भ भयो हे वानर रुह सवैले अफु श्ले भारालि
या का गड २ मा वक्ष गड भति आगमा भयो प्रत्य काले आगमा भयो को सुनि सवै वानर रुह अफु श्ले जि मा लिमा
का गड २ मा वक्ष गड ति नै धार मा प्रत्य काले ठी ६ भयो र अफु मात्र उत्तर द्वार माल धम ता सहित गारिर रुह
भयो प्रत्य काले लंका वेष्टित गारि वानर रुह सवैले प्रथी कं प्रमान गारि सिंह नाद गारि सो ए सवैला मा त्वर्ग वि
षय मा देवता गं अर्च्य था किं नर नाग प्र विरुह सवैको आन म भयो लंका मा वस्या को सवै रा दा त रुह को महा
अथा डित् प्रति भयो उत्तर द्वार मा मा हा अान मले रावन रुहा को पताल मा नाग लोका वस्या को जलो प्र मा डंडली प्र जे
मारुहा को जस्तै र सो काल तत् कारुद्र जस्तै प्रत्य काले वसिरुहा कारा दा स रुह सवैले ना २ सस्त्र अस्त्र लिलंका गठ को मा
थी वसिक न श्री राम भद्र को सेना को रास मान गारि प्रताप पुरि मा दान वार सा को जस्तै नाना वर्त्ति ना २ रु प्र ना २ रुह को
क व भलाई प्रतिते ज वत्त काला त क जस्तो अद्र मा मा हा विर ना २ सस्त्र अस्त्र ले संयुक्त प्रस्तारा दा स रुह ले संयुक्त गारि राष्या
कालं का वानर रुह ले हे रिक न पूर्व द्वार मा रुह ना वानर रुह ले मा रु स धलो सिंह नाद गारि प्रथी कं प्रमान भयो श्री रा
म ल धम ता सु नि कले र धा गारि राष्या का वानर रुह सेना ले मे व्यले गर्ज्य को जस्तै नाद गारि र सो ता हा प्रदि सत मु ति राम
ले मा हा विर २ म विरुह राज निति ज्ञा न्या त्वा ज्ञान मा र्थ्य दध्य वा रुह ज्ञा न्या प्रस्ता म विरुह लाई डा के र ता हा राम ले आगमा गर्भ

राम

भयो हे मित्र सुगव विभीषन हामि हहवानर सेनाले संभुक्त भयो अथ राजानि ति वेवाहर जस्तै युद्ध गनी कन दुद पठा उदुप
दुद न पठाई संज्ञा मगनु दैन हे विरह रु अथ कसला ई पठा वन भनि मत गरिराम ले आशा भयो हे मित्र सुगव विभीषन
माहा पराक्रमी अथ वत जानिले संभुक्त भया का तेज स्वी वाति पुत्र अंग ददुद पठा उदु भनि अंग दकन डा केरु श्री राम ले
आशा गर्नु भयो हे विर अंग द ति मा पराक्रम देविक न वेलो क्य पनिकं पन हुं अथ वति मिले मेरा आग्रा सिरमारा बिलंका
को पापमा रावरा छेउ ति मिजा उरावन दो भिकन भयमा लुप दैन निर्भय गरि जा उ अले गै कन रावता लाई य सो भन हे पापमा रावरा रा
म को आशा ले म आभ्यो भन त पापमा ले देव गं अर्चना ग अथ सरा अथी हह वेलो क्य मा पन दुष दिर रुपा अने करजा कन जिति रहरे
रोग मान भई सकि भन फेरि वृक्ष देवर पाय रतै ले गुमान गरि सकि सबै कन दुष दिई सकि भन ते रोग मान आ फाल न्या श्री रा
म ते रोग ठ को दामा वक्ष आभ्यो भन हे अंग द शरा उनु दैन अथै गरि कुरा गर्नु पद हे पा पिष्ट राक्षस अथ निरापराधी सि
ता भोरि ल्या मर हो कि तै ले गुमान राषि वसि स भन वन वास गरि रुपा पुरुष नया को हे रि मे वा आ रि मे कन मेरा सिता रु
रु गलि पाई स तै ले उ सै वेलामा मै ले भे व्या मेरा वान का प्रहार ले नि मुल गरि पठा दा हुं अथ वका गुमान ले त वसि स भन
ते रोजी उना कोई कामया मेरा भरता मा डरा वत गर्नी आ उ भनि भन अथा वा य सो आया पनिलंका को राजा त लाई दिना दैन मा
हाला विभीषन राजा गरा उला भन अ भीषे क पन दि सक्यो भन कदा पितृ ते राम न मा सिता सि यर सरता गत आ उ हुं दैन भ
न्या भित्त स्त्री र गरि युद्ध गर भन त पापमा को बुझी ले भोरै दिन मात्र राज्य भुक्त मान गर्नु पद भन तै ले गुमा को बुझी ले लंका मा जति भ
या को राक्षस हह सबै ज्य मा राजा को मुख हे न पठा उदु भन पसर राक्षस हह माया को पाप सबै तेरा क मा ल मा भन मेरा वान ले तेरा

गच्छौ प्रबाल को छुवरी तोरण देहाप नी नादस कले
राधास्य हस्त ताहि त्राहिग रिहिआ को सु न्यो किमन

राम
नृपति
उत्तम

लामा यो अंगद ले रावन को राख्य गुरु माव सि हाकि पठा डकु भयो ताहा पाप तारावन को मतमा भय डले सी भया को बेलामा अंगद ले हा
कि पठा मा को स द सु नि मा हा को अ गरि म नि रु हा सा हा गरि आ यो ता हा प दि अंगद को सी रावन को गोज सो मो गरि रु द ने भनी मेरा जोडा
रावन को सिर सो मो गरि रु हा भनि मिता ई आ फ ना पु दर के रावे हो आ फ ना पु दर मा भी व सि रावता को रुजु मी अंगद ले आ ग्या गरि
पठा डकु भयो सबै भन लाग्या हे मा पि व ड रा ला राव ता म अंगद रुजो दा द स कि श्री राम भं द ला ई सु सि गरि रु हा अंगद भन्या को मुहं
को सन्या को मन मा अ न द ग रा ई रु हा भन्या को श्री र भु ना भ को आ ग्या ले त या पा ला दे ड म क न ड द प ठा व न भन्यो य सबे ला मा अंगद रा
म भं द ले आ ग्या गरि प ठा व न भन्यो को म प नि दो व र कुरा ग र् न ला गो हे रा दा स थ म रा व रा त वि र भ या अ ने क वा न रु रु स हि त गरि यु
ध ग र् न क न आ ई पु गो त या प त्मा ले दे व गं थ र्व य द कि न र ना ग अ म स रा अ विलोक रु रु ला ई अ ने क दु ख सा स ना गरि रा
मि स तै ले त या प त्मा ला ई मा रि नि रा ज दा स ग रि त्व र्ग म थ य ताल मा स वै ला ई सु स दि ड ला भ नि आ ग्या गरि प ठा ड कु भन्यो
हे मा पि व ड रा व न को टि २ वा न र स हि त गरि तं का नि र्म ल ग रौ ला भ नि म थ्रा ई पु गो नि रा प रा थो व न वा स गरि रु रु भन्यो सि ता तै
ले ओ लि या ई सु ते रो अ रुं का र आ ज भु र्ति भू गरि प ठा ड ला भ नि आ ग्या गरि प ठा ड कु भन्यो त्रै लो क मा पा न नि स्कं ड क ग रौ ला भ नि
हे मा पि व त जि ड कु ई का भ यो त सि ता लि य र मा डै मे रा भ र ता मा डं ड व त्ग र् न आ ड अ थ वो य से आ मा प नि ते रो जि ड मा व वा
भ ई दि ड ला लै का को र जा ई ता दिं दो न म हा ग्या नि वि भी ष न क न भं का को रा ज्य को भी षे क दि स यो कि भ नि तै पु मि ते रा म न मा
प त्मा यो न भ न्या मे रा वा न ले ते रो लै का मा ज ति भ या को रा दा स रु रु प नि त आ दि गरि ते रो वं थु वं थु वं सु थ्रा सं हा रा रु ला भ
भ नि य स्त्र का र ले वा लि पु न्र अंगद ले रावता को रुजु मी बो ले रु ता हा रा व ता ले अंगद को व न स रु न स के न र मा हा को अ ले र ता
को घ १०

आ ग्या गरि प ठा ड कु भन्यो

नमनगरि आफनामंत्रिहस्तभूमोहैविराभसहप्रसपापिष्टमर्कटजातलेमकननिंदगरिकुरागयाकोदेवोनकिप्रसमर्क
टलाईसमतेरसातिगरभंन्योरघोवधनसुनिताहामाहाश्वलियोभ्रुगिकाजस्तोतेजयंतदाक्षसभारजानलेभ्रंगदकनसमायाप्र
स्कारतालेराधासहसलेसमायाकोहैरियोमाहावलियोभ्रंगदलेपनिभारराधासआफासरिमाकुंडाईरावनकोसिरमाकोद्वभ्रा
तिलिप्रकुदिकनअकासमाधीगयाताहाराधासहसहभारैकनप्रसालिदियरुद्धधोमापरिभुद्धभैरवताहापदिद्व
लियरलंकाकोप्रवालविगारिकनरामभद्रकोभ्रगमाभुभूमो रामसुग्रीवकोभरतामाडंडवतगरिद्वभ्रऔरामभद्रकोल
तमासोपिलंकाभाआफलेगरीआमाकोसवैविंतिगर्भभूमोभ्रोकुरासुनिताहाऔरामकोभ्रानप्रभूमोरवानरहसलेभ्रंगदलाई
भंन्यभभारजराद्वगरिजतिभयाकासवैवानरहसलेप्रकैताललेसिंहनादगयाताहापदिऔरामलेविभीषनलाई
जाकिलंकाकाराजातिमिभूमोभनिद्वहस्तमासोपिदिनुभयोताहापदिअकासवाटवसालिरामाका राधासहसहको
नेवभूमोररावराकोआगामागमारभ्रंगदलेगयाकोकर्मसवैसुताभाघोवधनसुतिरावनलेभितनागभोहाश्वमा
वनिभ्रमलेमालाडिसडसवेलाभाब्रसालेआशागर्भभूमोमनुभकाहातलेतेरोमृगुहोलाभनिभ्रवभोरामभूमोभानप्र
स्कारालेभितनागरिआफनाभ्रंतपुरिभीवगैकनभितभिरगर्भनसकिरहोताहापदिरामकोठाडिमाजप्रसदभै
वानरहसलेभ्रद्वगर्भकनसैलभ्रंगदक्षालियरभ्रद्वकोवांछागरिह्राहसवेलाभासुग्रीवकोआगालेसुबेनवानर
पर्वतसमानदेहमाहापराक्रमिवानरसहितगरिलंकाकोद्वारमार्गेकनदेसभुमिसिंहनादगरिभ्रलेतहर्षमा
नगरिफकिआमालंकामारहमा राधासहसहलेवानरसेनादेविकनमाहावित्ताभ्रगरिलोभयत्रासमानमहाविर

१०६

राम

राधासहस्रले मात्र मुद्रां वा गरिरत्ना गठया सादमा रत्ना भूमिमारत्ना का भुतले भूमि रत्ना को जस्तै रत्ना रुद्र कसे को दे
न माहासोक डित प्रति श्री रुद्र मनले वस्त्रा कारा राधा सहस्र को टि मा डई नाराजना मा वद नलं का मा माहा डित या त भयो का
लले श्री ने क प्रकास गराई हिमा सख प्रसन्न लि रहना रुद्र गु गंत को काल जस्तै रत्ना भूमि श्री माहा देवले पार्व तिलाई सु ना वग
भयो ॥ ॥ इति श्री श्री राम मय ने डमा महे श्वेर लं का कां डे श्री गद दु त प्रवे सना म सर्गः ॥ ॥ श्री सिवो वाना ॥ ॥
हे पार्वति ताहा प्रदिलं का मा जति भया का राधा सहस्रले सख प्रसन्न लि नार क व न लाई म हा ते ज स्वी वलि प्रो र राधा सह
स्रले गद को मा भिव सि वान र से ना हे रि क न वी र राधा सहस्रले रावन को रुद्र मी जै क न विं ति गमा हे मा हा राज रा जे द्र
रावन राम नंद वान र से ना ले स तित गरिरत्न नयन गरि ई दो व र व लाले सं यु क्त गरि सं ग्राम को सरा जाम भु हि मा को लि
लं का को द्वा र्णा व सि प्र लय काल मा मे ध्य ले ग र्भी को जस्तै गरि करा ई रत्ना ता हा क सो ग र्भी हो भनि विं ति गमा र ता हा रा व
ले प नि श्री ले त को श्री गरिरत्न नयन गरि सं ग्राम को सरा जाम जति भु हि मा को स वै लि नार प्र लं का र ला ई रावन गठ को मा
भी वा स हे र्ग गो श्री सं ग्रा वान र सं ग्रा ग र्ग नि हु दै न प्र श्री श्री द्वा क पी ल व र्णा सै ल म्हे ग सा ल व द्वा सि म र प्र द्र ग र्ग
ई क्षाले वस्त्रा का वारा र स वै के न रा व ताले हे रि क न ई मा प्रि क रावन क सो गरि मा र्ग भनि ना र प्र का र ले मि त ना गरि मि
त द द भद्र न र के रि हे र्ग ता ग्रा मा हा सं का हा रि हे रि रत्ना ता हा प्र दि राम का से व क वान र ह स्रले राम नंद प्रु ति गरा रा व न
का नि मि त ले सै ल म्हे ग प्र व र्त्ति प्र रु क सै ले ताल व द्वा लि सि ह ना य गरि श्री प्र कृ र व स्त्रा का ठा ड वा ड वा हि रा ति स्की क न

रामको कामी सिद्धागर्भकतिमितले आफना २ वानछो डगुसा मर्थ भयाका वानरहरु सबै पर्वतमा भीमठी कनली कामा
त्रहेरि कुदिकन सिंहनाद गरि तालवृक्ष सैल अंगलेलका भीम गौ कनराधा सहल्लाई प्रहारगमा ठोका मारुन्थ्यो रा
भसहरु प्रसन्नकारले लगादै लै गयो कसैले वृक्षले प्रहारगमा को हि प्रहारको मा भिजे कनको भैले वनाई रायाका तो
रणा ईत्यादि भंगा गरि विगारि दिया ताहाको थले कुदि २ कन पर्वतकार वानरहरुले रामका प्रतापले सैल अंगले वृ
थी के प्रमान गरि सिंहनाद गरिले का भीम जान कनलंका को प्रवाल मावस्या का राधा सहल्लाई प्रहारगमा को
सैले मुखिले सिरमा प्रहार गरि भुत्ता गमा ताहा प्रदि आफना ठाडो मा आई विरबाहु वानर सुवाहु वातरन र वानर तिन
जनाले आफना सेनाले सहित गार आफना ठाडो मा सवार गरि रत्ना कुमुद वानर दस कोटि वानरले युक्त गरि पूर्व द्वारमा
वस्यो सतवारिया वानर माहाबलि माते जखी दस कोटि वानरले युक्त गरि ठाना मावस्यो उत्तर द्वारमा रामलक्ष्मण राजगुरु
भयो सुगन्ध प्रमुख गिरीकुल वानर गवाक्ष वानर हजारकोटि वानर रामराजगुरु भयाका ठाडो मावस्या अविश्व
वानर गजवक्र गवय गंध माधन दधौ मुख केसरि मनस ईत्यादि मुख्या २ वानरहरु कोटि अष्ट भगपाले सहित ग
रि विभीषनले मुखसिंह डजस्तो गदा लिरामको वभनको आशा बोधा गरि कन रामका समिपे मावस्या प्रसन्नकारले सेना
स्या को दिब्रिकन रावताले पनि गठ प्रसादले हेर्दा आफना देसमा वानरहरु मित्र आयाको हेरि कन माहाको थले रा
धा सहल्लाई आशा दियो हेराधा सहल्लतिमिरु सबै बाहिर निक्की कन वानरहरु संग प्रव्रगर्न जाडो भनि आशादि

राम

प्राः प्रस्त्र कारको आशा सुनिता हा मा हा २ वीर राधा स हलवा हिरान्स्की कन आ हा स हलवानर सेना कं प्रमानगराई सिक्
नाद गरि निसका कसो भन्या प्रलय काल मा स मुद्र कराया को जस्तै कराई प्रायो वानर सेना मा थी जाई ला गि मा हा थोर संग्रा
म भयो पूर्व काल मा देव सुर सं ग्रामा भमा जस्तैः यदि प्रगदा मुक्त सक्ति प्रा भि आदिलि विर राधा स हलवानर लाई प्रहा
र गरि मा थो वानर हलवानि सैल गंगा साल वृ धालि प्रराधा स हलवा ई प्रहार गमा मा हा २ सितले अनेक विर राधा
सलाई ना छदंत मु धिले प्रहार गरि अनेक राधा सलाई मा थोः प्र प्राल मा थी वस्त्रा कारा धा स हलवा ई कन वानर हल
लाई प्रहार गमा सक्ति भी दि माल ना २ स हलवाने प्रहार गरि अनेक वानर मा थो वानर हलवानि को थो गि जस्तै जा कुले
मान गरि प्रा जान वृ धाले प्रहार गरि प्र प्राल मा थी वस्त्रा कारा धा स हलवा ई मा थो के रिना छदंतले प्रहार गरि अनेक
राधा सलाई मा थो प्रस्त्र कारले प्रलय मुद्र भयो र मां सले प्रवर्त जस्तो भयो रक्त को थारवा हि गयो डई स मुद्र को कपोल जस्तो
पर सेर अन्ध नम मुद्र गरि कन आ कना २ नाई सि कन प्रस्त्र कारले मुद्र भयो भनि श्री मा हा देवले श्री पार्वतिक न सुनाउ
नु भयोः ॥ ॥ ई ति श्री अम्मा न राम घन ड मा म ह प्र सं म्पा देल का कां डे मुद्र र मा ना म सर्ग ॥ ॥ श्री सिवो वामा
हे पार्वति वानर राधा स को धं थ मुद्र भयो र मा हा प्रलय मुद्र भयो जय वों का गरि अम्मारो हन गरि सुवर्ता मा प्र मुलं
कार गरि कालांतक का जेम राजा जस्तै अगि सि छ जस्तै अजा प्रताक सूर्य को ते जस्तै रथ को प्रनि ना २ रत्न को ते ज वंतक
व नलाई रथ मा प्रनि सुवर्ता मय प्र कु ज ना दि गा जस्तै मा हा थो थो अलंकार ले सं युक्त अनेक थो थो ले सं युक्त ना २ स हलवा

सुतिप्रर. विष्णुप्रकासजसै. सिंघलेकमो. जसैके राईकन. सिंहलेहा तिदेधिआमाको जसै सवैरादासहस्रध्वी सुद्र
के प्रमानगसई. सिंहनादगारिवाहिरनिसको ओर २ रादास. माहा मंयंकर. कोटि २ रादासहस्रले माहासिंहनाद
गारिकनआमा को. वानरहसले देष गुमयो. माहा २ विर. वानरसवै रादास देडजाईलाओ. माहानादगारिवानररादा
ससित. माहादंतमुद्र मयो. प्रसवेला मा. माहातेजस्वीवलि मोवालि पुत्रअंगदसित. मैघनादले मुद्रगमा. प्रजंघरा
दास. रविभीष्म. सितमुद्र मयो. तपनरादासर. स्तरवानरसितमहा मुद्र मयो. विरपादा रादासको रत्नक्षमताको मु
द्र मयो. आगतिके तु. सप्तिके तु. सुप्रव. स्तज. भ. केतुईभार. रादाससित. प्रतावितेजवंत श्रीराम मंदले मुद्रगर्
मयो. वज्रमुखि रादासर. मैघवानर. सितमुद्र मयो. असनिप्रभारादासको रुदि विदवानरको मुद्र मयो. जोर २
मैसंगमाको मयीदजसै मुद्रगमा. आफना २ जयवांछगारि. वानररादास. डवै पराक्रमि. वरोवरि हुन्मा. सिंह
सितसिंह मुद्र मयाजसै. डवै २ ले प्रहारगरि डवै को सिखाटरकतको आरावहिआमो. वानरलो तावदेतले प्रहारगारि
पावानवु. दाले प्रहारगरे. रादासको सरिवाटरकतको नदिउत्पंतिमै आमो. प्रसवेला मा. प्रलम्भ मुद्र मयो. मैघनाद
ले. गदालेलक्ष्मणाका सरिनी प्रहारगमो. ईदले वज्र प्रहारगमाको जसै. मोहेरिका माहा पराक्रमिलक्ष्मणले मैघ
नादको रथजोडा. सारथी समेत. एकवठावानले भुतागरि प्रहारगमा. माहा माहासदगारिलक्ष्मणले नादगर्क
मयो. मैघनादरादास भागिगमो. प्रजंघरादासले तिनवठावानाले संपतीवानर. लाई प्रहारगमो. मोहेरिकन

राम

संपातिवानरलेपमिसालवृक्षालिपेरप्रहारगलिप्रजधराक्षसलाईमायोत्तपनराक्षसलेनरवानरलाईनाससत्त्वस्त्वले
प्रहारगयोःनरवानरलेपमिश्रयेतकोष्पलेतपनराक्षसकोष्पधाजिकिसमातेरभूमिमापधारिकेनमायोःमहाव
लीयोजम्भमारिराक्षसलेरथमावहिनाश्वलंकारलाईअनेकसत्त्वस्त्वलेप्रहारगयोःताहाहगुमानलेमहा
कोष्पगारिकराईरथकोमाथीअधिकनगमरमुषिलेजम्भमारिराक्षसकोसिरमाप्रहारगारिमायोःमित्रप्यरा
क्षसलेविभीषनलाईतिक्षारवानलेप्रहारगारिमित्रप्यराक्षसलाईमहावलिओविभीषनलेपमिश्रतिकोष्पग
रिजेमाडंडजस्तोगदलेप्रहारगारिमित्रप्यराक्षसलाईमायोःप्रजंयराक्षसलेवानसेनासवैनिलालभन्माकोजस्तैदग
दैगयोःताहावानरेद्रसुप्रिवलेसप्ततालकोवृक्षलेप्रहारगरेःपारिकनासंहनादसद्वगयोःमाहाभयंकरवीर
पाथाराक्षसलेलक्ष्मणाकोसरिमीवानप्रहारगयोःताहालक्ष्मणालेअयेतकोष्पगारिकनअग्निवालाजस्तैवान
प्रहारगारिविरुपाथाराक्षसलाईमायोःअग्निकेतुरस्मीकेतुसुप्रप्यप्रप्यईवारराक्षससहितश्रीरामयकुलैले
ममाप्रभयोःराक्षसलेरामकनवानप्रहारगरेःताहारामकोकोष्पज्येतीभयरवानलेप्रहारगारिबारैराक्ष
सकोसिरक्षदगगारिदिगुभयोःवज्रमुष्टिराक्षसकोसिरमाःमैदवानलेमुष्टिप्रहारगारिमायोःनिकुम्भराक्षसलेमै
दवानलेउअधिवाद्यदुर्दैआयोःमेघमण्डलमासुर्गकोकिर्तीरत्नाकोजस्तैनानासत्त्वस्त्वलेप्रहारगरेःसिंहना
दगरिरत्नोयोहेरिकामैदवानरलेअतिकोष्पसालवृक्षलेप्रहारगारिनिकुम्भराक्षसलाईमायोःअसनिप्रभारा

३५

क्षसलेद्रिविदवानरलाईवानलेप्रहारगयो माहावलिमोद्रिविदवानरलेपतिअसनिप्रभाराक्षसकोरथमाभीगैकन.सुभ
लेप्रहारगरिभुर्तागरिमायाविहारिराक्षससुवर्तमप्ररथमाभहिकन.सुभेनवानरकन.वानलेप्रहारगयो.वानरोत्तमसुभ
न.वानरलेपति.सैलशृंगलिप्ररथमाप्रहारगयो.मोविश्रुतमारिराक्षसलेपर्वतश्रामाकोहेरिकन.भाडैरथवाटव.ही
कन.सुभोपर्वतलागिरथभुराभयो.ताहाविश्रुतमारिराक्षसलेमाहाकोयगरिजेमडंडजस्तोगदलेभाडैसुभेनवानरला
ईप्रहारगयो.ईद्रकोवज्रजस्तैताहासुभेनवानरलेपति.योव्याडकोवेथासहिकन.अतिकोजस्तोतेज.निकासिबुलोठुंगोति
येर.विश्रुमारिराक्षसकोरुदप्रमा.प्रहारगरिमायो.पृथ्वीमाप्रसिद्धभयो.प्रसवेलामा.सुभेनवानरले.पृथ्वीकं
प्रमानगराईहर्षलेसिंहनादगरिकभयो.प्रस्यकारलेमाहाप्रलयवापसयुद्धभयोर.विराक्षस.सर्वेवानररुह
लेमाया.दानमात्रलेदेवसुरसंगतामा.माअसुरलाईमायाकोजस्तैमाया.माहाभयंकरभु.भक्त.भद्रग.सक्तिगदातो
मर.अम्मा.वाय.आत्म.नाग.नागवान.नाश.सस्र.अनेकहातियोडासहितगरि.अनेकभक्तकोषडग.अनेक.नाश
सस्र.अस्र.भंड.भैरवा.कोप्रस्यकारले.पृथ्वीमाया.प्रमानभैमाहाभयंकरपतिभयो.गुण.आदिनाशजंतुलेमा
हाभधागरिरत्ना.पिसावहह.पति.मंसाप्रागुपायो.भतिना.भदैमांसप्राया.मांसहारि.पंछिलेराक्षसकोमांसप्रा
यो.वानर.राराक्षसकोमाहासंगताम.भय.र.स्थाललेपति.माहासधलेकरायीर.लो.प्रस्यकारलेवानररुहराराक्षसको
पुद्गभयोर.अनेकराक्षसहह.माया.भोरक्तमांसलेपर्वतदिशस्तोभयो.वाकिरत्नाकोराक्षसहह.लेमाहाकोयगरि

विर २ राक्षस हरु मायो प्रसन्न कारते माहा संग्राम भयो रश्मि हति हि आकास दले वेगले अलो ले सेना को आ को ज
तै रत्नो दुवै पक्ष को सेना ले कराई हि आका वेगले पृथ्वी के प्रमान भयो माहा अयो रस द्रुम भयो रक्त ले न दिव सो भे
रि म दंग सं प्र विना आ दिव जामा को जस्तै वानर राक्षस ले करा मा को स द्रुम भयो हाति छोडा स स्त्र अस्त्र सेना को स द्रुम स द्र
ले माहा अयो र भयं कर भयो जल क छि भयो को जस्तै वान को वृ छि भयो प्र द्रुम मि मा मांस रक्त ले अ सं व्या भयो ले
नु पति बडो भयं कर भयो माहा २ विर २ वानर हरु ले राक्षस लाई मायो प्रसन्न दिन को रात्रि काल रात्री जस्तै भयो माहा
२ विर २ राक्षस हरु ले पति अनेक वानर हरु कत मारे राक्षस हरु को मता गरि श्री राम लाई मार्त कत सर वृ छि गयो
माहा को अग हिति क्ष २ वान ले राम लाई प्रहार गरि महा स द्रुम ले करा मो प्रसवेला माराम अ द्रुम ले पति द्रुम वान मि
को रु द्र जना राक्षस को म सी स्या न मा प्रहार गरि दिगु भयो यो यो माहा पार्श्व महो पर वज्र दध सु कसार ता ई द्र जना
राक्षस लाई लागो रु मि मि धा द्वि मात्रै ले सवै राक्षस भाजि गया ५ ई वार्श वाकि रत्नो कारा दा स हरु वान का ते जले देवे
र वान प्रहार गरि मायो अनेक सुवर्ण मय वान का ते जले विपुल प्रकास जस्तै सरत्ता मय वान का ते जले वीपुल प्रकास
जस्तै सरत्ता लकारा त्रि प्रकास भयो प्रसवेला मा माहा भयं कर भयो राक्षस को नाद स द्रुम से हस्ति का विरत्ता लले छोडा
का स द्रुम ले माहा अयो र स द्रुम डर पति भयो प्रसन्न दले भानि के प्रमान भयो मल्ल कारता कु छ वर्ण नि हरु ले मा देवाये

राम

ताला पदि माहा वलियो मेय नादले अले त को अग रि सर वु छि गरि दि मोः अंग द को से न अने क मायोः ताला अंग
दले प नि अा फा से ना मा मा को ते रिः माहा परा क मि अंग दलेः माहा सैल अंगः म कु व टा डि वे लि क नः अा फा सरि वि वि
प्र मा सर व्वा प्र ग रा मी र रु न्ना का मि सिं ह अंग दले मेय नाद को र थ मा प्र हार ग म्मोः ताला मेय नादले आ डै र थ द्वा डि भा
गो र र थ द्वा डी सार थी गु र्ता गरि मा रि दि मोः माहा वलि मोः मेय नादले अद द हा त्या गरि रा म ल द म ता ला ईः स व्या स
प्र मो ग गरि दि मोः रा म ल द म ता ला ई स र्वा स्र ले वं अ ग मोरः प्र द मु द्र ले रा म ल द म ता रु टा व न स के न र क म द ले मा या रु
ज लि रा म ल द म ता क न ना गा स्र ले वं अ ग मो भ नि श्री मा हा दे व ले पार्व ति क न सु ना डि ठ म यो ॥ ॥ ई ति श्री अा न
रा म ये ता डी मा म ते पू र सं म्पा दे लं का कां डे रा म ल द म न सर वं अ नं ना म स र्ग ॥ ॥ सि वौ धा य ॥ हे पार्व तिः ताला पदि
मा या मा मेय नादले क प द मु द्र गरि रा म ल द म ता स व्या स्र ले वं अ न गरि रा व्या प दि श्री रा म ले अा ग्ना ग र्ग म यो हे रु द्र मा न
सु व्ने न मु कु द निल अंग द सर म दि वि द प्र ह त्त म्म द्वा म्म द्वा म्म ई न ह रु द स ज न ला ई अा ग्ना ग र्ग म यो हे वान र प पि व
मेय नादले अ का स म वा सि क प द मु द्र ग म्मा को ते र भ नि अा ग्ना म यो र रा म को यो अा ग्ना सु नि ता हा वा न र ह रु ले वु लो स ल
वु धा लि म्म र अ का स मा थी वा न र ह रु ग म्मो र मेय नाद जो ज न ग म्मो ताला मेय नादले मो वा न र ह रु अा ग्ना को दे वि म्म
स मा प्र ता मेय नाद दे व न म्म द्वा ई क न वा सि वा न र द्वा डी स स्र प्र हार ग म्मो वा न र को सरि र मा ला गि मा हा वे धा म यो
मेय ले धो अा का श्री सु म्म ज ले मेय नाद व लो के रि मेय नादले अ का स वा द्वा ह्मि क न वे ग सारि स र्वा स्र ले रा म ल

धमता लाई प्रहारगमोर सरिरवाठ रक्त को आरावहि आयो रामलक्ष्मण को सर्वंग सरिरमा रक्तमय भयो यसप्र
कारले नागा खले प्रहारगारिकाल वरानिधनादले रक्त नैन गरि श्रुत धीनमा वसि श्रीरामलक्ष्मण को आग्रम गैक
न भन्यो हे रामलक्ष्मण तिमिहरु मनु क्षाता तिले म संग युद्ध गर्न सामर्थ्य कि तिमिहरु काले धामैले मायाले
युद्ध गदि धेरै ईद्र जस्ता बिर को हिदु कि ईनले पनि म संग युद्ध गर्न सामर्थ्य देन तिमिहरुले म संग क्या युद्ध
होला भन्यो हे रिस ख प्रहारगारि के रि भन्यो हे पापि धराम लक्ष्मण मैले तिमिहरु भाउँजे मा प्र रि पठाँउ दु
निलानु जन सह सोवर्ता मेघनादले के रि धम स्थान मा वानले प्रहारगमोर रामलक्ष्मण लाई हे रि कत धारवा
र वानले प्रहारगमोर सरव धिले सरिरमा धो पिरा धो को जस्तै वान को जालाले धो पिरा धो हे पापि धि रामलक्ष्म
ण जे म राजा को मुख हेन पाठा धो को धैन कि भं मै वानले प्रहारगमोर प्रसवान का भो दले पिडा भ भोर ध धी मा पल
डिर स्वा काल त क मेघनादले रामलक्ष्मण कन नाग प्रा साले ध धी प धी कं प्रमान गरार्ह सिंहाद गमोर रामलक्ष्म
ण सव्यो ल मा परि प धी मा पल र हनु भयो रामलक्ष्मण विर को सो भा वसे भु मि श्र सन गरि र हनु भयो रक्त धा
रा वहाई कन यसैले प्रति सो भा भयो मेघनादले रामलक्ष्मण को सरिरमा नागा खले प्रहारगारि रा धो को प
र्वत मालाल २ धू धा फुल को जस्तै सो भा भै र हो प्रभ मा युद्धे माराम लक्ष्मण दुवै रता मा प्रया ईद्र समान मेघना
दले ना २ सखले प्रहारगारि रामलक्ष्मण मुनि मा मारि र स्वा को हे रि पा पला मेघनाद को मन मा हर्ष मान गरि आ फु

राम

शुक्र आता देवे नर वस्यो प्रसवे लामा मुवे वानर हनुमान प्रभीति अने कवानर आग्रह राम लक्ष्मण भूमिमा
परिरक्षा को हेरि आवावाट आसु गृहाई माहाकवले रसो भनि श्री माहादेवले पार्वतिकन सुनाडु भयो ॥ ॥
इति श्री आत्माराम येतोई मा न हेशुर सम्या देलं का काण्डे राम लक्ष्मण सरवं अननाम सर्ग ॥ ॥ श्री माहा
देवो वाच ॥ हे पार्वति ताहा पदिराम लक्ष्मण नागा लते वं अनगरि राधा को हेरि वानर हरु सवै दुष को स
मद्रमा परिरक्षा आवावाट आसु गृहाई नासमान गरिरसो पापात्मा मेघनाद लेवर्ष काल मा मेघले जल वृष्टि
गत्मा को जस्तै सल वृष्टि गरि राधे र राम लक्ष्मण को आता समे ह भयो प्रसठाड मा सुत्रि व प्रमुख विभीषन
निराद्रि विद मै द सुचेन को मोद सवै वानर भाडे आग्रह राम लक्ष्मण परिरक्षा को हेरि राम लक्ष्मण को अव
स्था देखे र माहासोकले वान को जाल ले दो पिराधा को बेला २ मा स फले असराधा को जस्तै वान सभ्या गरि रा
म लक्ष्मण अवेष्ट मै रक्षा कायू अ पति वानर सवै ले अया कुल वित्त गरिकन आवावाट आसु गृहाई कन व
स्यो वान को जाल ले दो पिराधा को हेरि माहाशानि विभीषन ले अकास मा जि हेरि रसो माया ले संश्रुत मेघ
नाद ले ठुलो दुर्जय कर्म गरिकन अद्य हस्य गरि अर्पित मै रक्षा क सवै राक्षस को निहत मा हर्ष मान गराड
मा प्रस्ता विरु मेघनाद ले हर्ष मान गरि राक्षस लाई भयो हे राक्षस हेरु मेरा पराक्रम देख्यो कि पापि वराम

३८

लक्ष्मणा को सरिरमा प्रसर गरिराया को नागा वासा देया कि हेराक्ष सह ईदु इको नागा वं अ को ईपठा उरु सामर्थ्य कि दे
 व पां वा अ भि आ दि क सै ले को ई दि उरु सामर्थ्य कि देराक्ष सह ससरा मलक्ष्मणा मनु दा दुई ले मेरा धिता
 को भित्तमा माहा वे था दि सो क से आगरा ईरा यो लं का पुरि मा आ कुल ग न्या वर्ष काल मा समुद्र ले आ कुल ग न्या को
 तै राक्षस को कंठ क भया अव मै ले मारि स को सर काल को उवा आ माया को ज सै राम लक्ष्मणा मारि स को अत्प्र
 कार ले मेघ नाद ले आ फ्रा माहि मा आ कै ले क गरि से ना पति स वै लाई भन्यो र माहा स द ले सिंह नाद ग गरि राक्षस ह
 रुवर प्रसाद मा ईर रुना पाय ला मेघ नाद ले राम लक्ष्मणा क न नागा ल ले वं अ गरि अर्जु व दान को टंकार स द ग
 राई अ द द हा सा गरि राक्षस ह रु लाई भन्यो हेराक्ष सह हेर २ भयं कर नागा वासा ले वं अ गरि राया को हेर
 कत्ता संग्राम ग यो भनि ना ना प्र काले कुरा ग रे ता हा राक्षस ह रु ले प्रति विस्मय गरि भन्यो हे मेघ नाद अं न्य २
 ति मिलं का को कंठ क ति मिले मायो भनि स वै राक्षस ह रु ले अनेक प्रजा माने गरि मेघ नाद को ग न प्र सं सा
 गरि सिंह नाद गरि र ल्यो श्री राम लक्ष्मणा पृथ्वी मा नि अ सरि पृथ्वी र ला को मेघ नाद ले हेरि क न संग्रा
 म मा ज ये भयो भनि मिताई माहा ह र्ष मान गरि स वै राक्षस ह रु पादि २ लाई माहा स द ले माहा नाद गरि
 कि रिलं का मा ग यो ता हा पादि राम लक्ष्मणा को सरिर मा वान था प्र भै र ला को हेरि क न वान रे प्र सु ग व को मा

राम

हा दुष भय जिंति भय रया कुल नेत्र गरि सोक ले नेत्र वाट आ सुयु हा ईति हरिक नर सोः प्रस्त्र कार ले रे हनु भ
या का सु गिव लाई हे रिता हा विभी बले भन ला ग्यो हे सु ग व त पा भी ले ते सोः सोक गर्नु न हो सः सोक को डि दिनु
ह व सः संग्राम मा ए से हुं द्य यत्ता संकष्ट संग्राम मा कान ल्य क लिगु भया को हे सु ग व ति मि ल मिले सो क ग मा प
दि वान र रु ह स वै ड रा उ द्ध न वान र रु ह ड रा मा प दि रा धा स ले मो रु द्ध ड लाः हे सु ग व ति मिले मिता भिर गर्नु ह
व सः हा मि रु ह त्या वा हा को श्र हा व गु ह व सः रा म ल ध म गान स त्या धर्म मार रु न्या प्रो क सो म्यु हो ला हे विर सु ग व मो
ह सं ता प त्रा स त पा भी ले दो ड गु ह व सः भनि प्रस्त्र कार ले वो ध ना धि य र सु ग व को भू त मो आ सु पु दि दि योः अति सो
क लो पि डा ग रा ई रा भ गु भ या को सु ग व का रु ज म विभी ब न ले वा सि के रि वो ध दि ना क न ला ग्या हे सु ग व लो सो क
ग न्म विला हो ई न ए स्कार रा विला प्र गर्नु दो ड गु ह व सः ते सै व स्या का र्म ना स हो ला का र्म ना स भ या प दि धा ग रौ ला
प्र स्कार रा सोक गर्नु दैन रा म ल ध म रा सहित वान र से ना का नि मि त ले ह त गर्नु ह व सः मै ले सैन्य क न स स्म र ग रौ
ला हे सु ग व रा म ल ध म रा पा प दे ह हो ई न के ति हुं दैन श्री सो भाले प्र नि द्या को दैन हे र्नु ह व सः प्र स्कार रा त्या ग भ
या को दैन ए स्कार रा आ फ्रा आ ला आ फ्रै ले वो ध गर्नु ह व सः अ धि को ज लो से ना ठा ड २ मा यो जि रा भ गु ह व सः भनि
म ला ई आ ग्या दि गु ह व सः हे सु ग व ति मि ए सै व से र स वै से ना त्रा स मान भै र ह्य प्र सो र ह्य का ठा ड मा ति मि हा मि

लेहर्षमानगरिगयादेखिवानरहहलेभयवासमानदोइदुनभनिहस्यकारलेसुगठवकोरुजुमीकुरागरेरामसि
अतिश्रुलेहगरिरसाविभीषनबांडैडठेरआफुमंत्रिहहथाईलाईवोलापरठानामावसाकावानरहहभाजिग
याकोफिराईलापरठडमारविचललेसंयुक्तगरिवसाभाहापेदिपापमासेयनादलेसैमसहितगरि
लंकाभीत्रगैकनआफुपितारावताकोरुजुमीवासिडाउवतगरिहातजोरिविंतिगयोहेपितारावतातयाभी
काप्रतापलेपापमारामलक्ष्मणनमैलेमारिसक्योभनियोवननसुनिभाहारावतालेमाहाहर्षमानगरिकन
सिंहसानवाटवृहीआईकनआफुनामृत्रमेयनादकनअंकमालिकगरिसिरमाधुम्यनादिगरिकनभितमाआन
दगरिगरिसवैवृंतंतसुनिसिंहसनकोमाथीगैकनवस्योभाहामेयनादलेआफुलेगरिआयाकोपराक्रमसवैसु
नायोराभाहारावनलेअतंतहर्षमानलेभनलप्योहेपुत्रमेयनादतिमापराक्रमात्रैलोकप्रनिजितनाको
सामर्थ्यहस्तानिर्गतिमगुक्षलेकागर्लाहेपुत्रतैलेगयाकोपराक्रमदेखेरमेराभितमाहर्षकोभंद्राहर्षभ
योप्रसादमारामलेमलाईवृलोसतापगरिराम्योभ्योअवहसरामभारेमेरासाहाआनमभयोहेपुत्रतैले
गयाकोपराक्रमलेलंकाभामैलेसुखगरिवद्यमाभायस्यकारलेपुत्रसितकुरागरिपुत्रकोसुखहेरिसुखलेआन
दलेवस्योभनिश्रीमाहादेवलेपार्वतिलाईसुनावनुभयो॥ ॥ इतिश्रीअध्यातारामयतोडमामहेअसंख्ये

राम

लंकाकोण्डे रामलक्ष्मणसरवंधनाम रावतासुखनामसर्गः ॥ ॥ श्रीमहादेवोवावा । हे प्रार्थति भासापदि
रामलक्ष्मणसरवंधनगरिरहनुभयाका ठाडमा सुगवआदिसवैवानररुहलेरधागरिरहो हनुमानआदिनि
अंगदसुमेन नर गवयः गवधा हनुमानरुहिरुम्यावान मभक्त संपतिलंभ यो विरश्वानररुहले धुहवनाईव
धा मा जानलिदसदिस मापनि हेरिअण्डई हेरिरहो वानररुहकेहिसदध्यापति राक्षसआयो भनिनि
ताईनासमानगरिरहोः भासापदि मेयनादले आकापितारावनकन कुरासुनायो रश्मानमगरिभंनलागो हे
पितातयाभीले सुषभोग गिरिलंका सत्याराम हवस भनि प्रत्यकारको मेयनाद कोवननसुनि भासा रावताले
पनि भंनलागा हे प्रुमेयनाद तेरो प्रसादले मैले सुषभोग गरौला लंका मा पनि रश्मा गरिरहौला अवताआफ
नाठाडमा वडा ठाड भनि वि दामयो उत्तमकर्म गरिआडिमा प्रुत्रकन आदरमा अगरिकन फिराई पठाया
र भासा रावनः आकनागहमा गरेर भितना गरिरहो हाईरकलो मेयनाद कोवर ईद्रुदि देवताले पनि गर्नु
सामर्थनभयाको दुष्कर्म गरिआयो अवयो मेरो संतापहयो अवरा मलक्ष्मण मया भानिसुमि रामकानिनि
तले सिताले प्राता दोऊं यो प्रवृत्तमात्र मेरा मनमा संषाद केरिभितनगला त्रिजाति वंनलनितपो हुंदु अस
त्रिजातिले वृजामा देषिसिताले प्रसित प्रेमभावगति भनि अवसिताका ठाडमा यो किरायाको राधा सिनिआउ

नादुर्इतहसुताईडाकेरवोअगराडलाभनियसवेलासासिताकोमनमानहोलभानिरावतालेनानाप्रकारलेभि
तनगरिराधासिनिवारजनालाईडाकनपठायारघोरधासिनिहहआफताहुजुमीराभिःताहारावनलेआगागदभि
याःहेमित्रजटाप्रतिमिरुहलेरधागरिराधाकोस्वामिराममेरापुत्रमेधनापलेमारिआयोभनिरैसकेकुरातिमि
हहलेसितालाईसुनावनुपर्दतिमिरुहलेसुनाप्रपतिप्रातर्भयातेरापुष्पविमानमाराधिराममिमाम
लक्ष्मणापध्यामापरिरत्नाकोतिमिरुहलेदेखाडयोसितालेरामदेडआसाराधिमदेडभितराधिनःप्रसकारतासि
ताकोआसादोडाडनपर्दःप्रसकारलेगरःरामकोआसाआरिमेरावस्वमाआवभनःदेरकालभयोरासितवसैलाभ
निवांदागरिवस्माकोहेत्रिजटातिमिरुहलेयोआसादोडावनपर्दप्रवासितालेमदेडनिश्चयभितराधलाभनिय
स्रकारलेःप्राप्तमारावनलेआगादियारयोवननसुनितासिनित्रिजटाराधासिनिःहहलेरावराकोपुष्पकाविमानलियेर
सिताकोठाजमागैकनभंनलागिहेसितामिआप्रभूरामचंद्रलक्ष्मणासहितगारिमायोअवतिमिलेदुषनलिनुतिमिप्रतितनभयाःयोपुष्प
विमानमाराधियोरामभूमिमादेशाउहुडभनिसैसप्रकारलेभनिरसितालेपनिमाहाडपलेरोरैरहनुभंनःराधासिनिहहलेपुष्पायारःपुष्प
काविमानमाराधिरामभूमिमाराभलक्ष्मणादेशाउहुभनिआकासमार्गिलेगइःयेसवेलामारावरातेलंकामालोककोउत्साहागनीकोअ
र्थलेरामलक्ष्मणामयाभनिध्वजापतकानानामंलवादेवजावनपर्दभनियठयोरलंकामानानामंगलगयाःताहापदित्रिजटालिसहितले
सितालाईपुष्पविमानमाराधिलेगयाकोवेलामासितालेलंकामावडेउत्साहागयाकोदेधनुभयोध्वजापतकाआदिलेवजारहयाकोहेरिरा

भूमिमा. पुष्पाखानरसेना हेनु भयो. असंघावानरको सेना राक्षस को सेना पति हेनु भयो. राक्षसको सेना को नाना उ-
 ताह गरिरह्यो को हेरि बिसमावासमान. गरिसिताले. वानसेना देव भयो रवानर रुहमा रुह सो कोले र ह्यो को हिरो ईरह्यो को
 हिमवत समा. न. वानम रिरह्यो. ह. सवेला मा. वानले ह्यो प्रमान गरिरह्यो को राम लक्ष्मण कन देव भयो. वारा ले सुरि मी पि
 गगराई कव. व. व. २ गरिरह्यो को हेनु भै कन. सिताले मा. हा सो का गरिकन. आवा वाट. आसु बुला ई. सरिकं पगराई सिता
 ले मा. हा सो का गरु भयो. राम लक्ष्मण देव राक्षस देव भूमि मा. पली र ह्यो को हेरि मा. हा प्र. पुत मा. नि. सिताले सो का गरु भयो. भ-
 नि श्री मा. हा देव ले पार्वतिकन सुना व. भयो. ॥ इति श्री. अ. मा. ल. राम. पु. ने. उ. मा. म. रु. र. स. म्या. देलं का कां. त. डे. सिता. राम. ल-
 क्ष्मण. द. र्शन. नाम. सर्ग. ॥ ॥ श्री. महा. देवो. व. न. ॥ हे. पार्वति. ता. हा. प. दि. सिता. ले. आ. फा. ह्यो. मि. राम. ल. क्ष्मण. राम. म्या. को. हे. रि. सिता-
 ले. मा. हा. सो. का. गरि. आ. वा. ट. आ. सु. बु. ला. ई. आ. ग. गरु. भयो. हा. ई. २. क्या. आ. उ. र्ध. राम. को. प्र. स्तो. अव. र. मा. भयो. त. नि. ना. ना. प्र. कार. ले. वि-
 ला. प. गरु. भयो. हा. ई. २. ल. क्ष्मण. आ. दि. गरि. बु. लो. २. व. ल. ता. रु. रु. ले. म. ला. ई. आ. ग. मा. भयो. को. ह. सिता. ति. मि. वि. धु. वा. रु. दै. नो. भ. न्या-
 मो. कुरा. स. वै. उ. रा. कुरा. ग. रे. उ. बु. ला. पु. रु. व. ति. मि. क. न. ह्यो. मि. पा. व. ला. मो. ह्यो. मि. सिता. रा. ति. भै. मा. हा. २. प्र. ज. मा. प्र. भी. प्रे. क. लि. ना. न-
 भ. न्या. को. कुरा. स. वै. य. र्था. भयो. वि. द्वा. न. का. सि. व. ल. ता. रु. रु. ले. भ. न्या. को. ह. ति. मि. ले. पु. रु. व. आ. दि. गरि. अ. ने. क. प्र. ज. हे. रि. वि. प्रा. स. न-
 ग. ल. भ. नि. प्र. स्ता. जा. ति. हे. रु. को. व. न. न. य. र्था. भयो. प्रो. जा. ति. रु. रु. को. व. न. न. य. र्था. भयो. प्रो. जा. ति. रु. रु. को. अ. ने. क. कुरा. ग. मा. हा. त. गो-
 ग. मा. प्र. ल. रे. वा. भयो. का. लि. ले. आ. फा. रु. पु. रु. व. ले. वि. सहि. त. गरि. रा. ज. भी. प्रे. क. ले. ता. भ. न्या. वि. धु. वा. रु. दै. न. वि. धु. वा. रु. न्या. ल. व. न.

सरिमादेन भन्मा हाई २ प्रो कुरा सवौ व्यर्थ भयो म विष्णु वा भया त्रिको लक्षन सवै तिमि देउछ भन्यो के सपनि भूष
निवर्त्ति जंघ साहु पैताला प्रदरेषा दत्त गोलिगाठा साहु न मै विह भया कां छां स्तरायु म प्रनिश्रु गम प्रमान ने पयो भया
को दू गं भिरना भीरना भीउ भ्रात निर्मल देह प्रस्ता सरिर व्यर्थ मै नासियो हाई कुं देवता ले मेरा प्रभु कत प्रस्ता अवलगात
ईरा प्रो कस्ताराम भन्मा सर्व भूत को प्राप्ति हुनु भया को मल को मल वचन अग्रिम वानि कसै सित गरेन प्रस्ताराम मल क
बलेर हुनु भयो हेराक्ष सि नि प्रस्ताराम को भाताल दमता पति अनेक भै भूमि मा पली रक्षा को प्रो हेरि कन पति मेरा हृद
प्रमा छु रिले यो विदिमा जस्तै भयो हाई २ अनेक लोक ले भंन दं दुलो विर को काताले संयुक्त भया को प्रहस पाई अजो व्या
मारा नि हुन न भन्यो प्रो सवै मृदु भयो जानिति मिसवै साल जान्या हस्त मिसु वि हुन न भन्मा को प्रो कुरा पति व्यर्थ भयो
हाई २ राम वदले अजो व्या धाडि जै ले प्राउनु भयो उस दिन देखि मेरा निमित्त ले रातो दिन दुख लिनु भयो अत्यंत क भयान
कुरा ठाउ मा राक्षस हरु कत माया मलाई रक्षा गर्नु लाउनु भयो हाई २ सागर सगुद्र सेतु वं अगारि आ वगु मयूर प्राणादे
उनु भयो प्रस्ता संग्राम मा सख अस्त्र ले पति रक्षा गरेन हे सख अस्त्र ति मि हस्त दिव्यास्त्र वारुता सख बा मया स्त्र ईद्र ल अस्त्र
स्त्र वस्त्र स्त्र ये स्त्रा २ अस्त्र ले पति राम लक्ष्मण रक्षा गरेन हा २ पा पा ला मे यना द ले अदृष्ट सै कत ये संग्राम गारिक न ईद्र गुण
राम लक्ष्मण कन मारे र मलाई आनर्थ गयो प्रकट मुद्र ले होई न राम लक्ष्मण लेन देखाई कत मुद्र गमा पा पा ला मे यना
द ले का गर्नु साकि प्रलाउ को जि पति लिनार कुट्ट मुद्र ग रि दे म न न या ईध सेर राम लक्ष्मण कन मा लो हाई २ काल ले अनेक

रामनारायणसहितगारिध्वीमासेयागारिग्राह्याडिजातुभयो-हाइरदैवलेगमाकोजसोपोह न्याह

गुरुनारहेहद्वलियो पराक्रमिभनुदैनहाईरामलक्ष्मणासितासहितगरिकन-कीर्तुलोताभतिकन-भौववर्षभया
पदिकौसत्पासुमिब्रह्मासाराधिरहगुलोला-एस्तोककककेहिदैन-महादुख-हेराधासिनि-एस्तोमैलेकसोगारिरहगु-भतिहस
प्रकाले-सितालेसोकगर्भभयाकोहेरि-ताहाब्रिजदाराधासिमिले-भर्त्तागिरहेसितादेवितपाईलेसोकगर्भभयाकोहेरि
नेरामनमाश्रितिकरुन-होदेवि-श्रुतिरुदैन-तपाभीकात्वाभिजिउयेदैन-हेरप्रानगमाकोलक्ष्मणादेन-नि
कोगरिविभारगर्भहवसरामलक्ष्मणाकोसेना-रुहवानरकोमुखउज्जालोद-सेनाप्रतिगमाकाकसैकोरुर्षमानहुन्यादे
न-श्रवईन-रुहकोएस्तोसोभावकोदैन-हेसिता-योपुष्पकोविमानकुवेरकोजोहो-पुष्पकाविमानमावसिहेमादेविमला
कोराजिमाकोमिहुहुं-श्रवरासुलक्ष्मणाते-प्राणाहोआकोमिहुभयाकोदैन-हेरुहवसर-हेसिताराममयायोपुष्पविमानमा
तपाईलेबहुदैन-विश्रुवाभयाविमानमाराधदेन-यसकारणा-विभारगारिहेरुहवसरामलक्ष्मणा-निश्रुममाकादेन
हेदेविईरामममावानरकोमुखउज्जालोहुन्यादेन-सेनाप्रतिममा-ईवानराफिरिजांदैन-कि-कसोभया-नाउवारभयान
उजाहाताजांदैन-कि-हेसिताहेरुवानरकोभितमाश्रुभीवासभयाकोदैन-सैनरामलक्ष्मणाकनरधागरिरायाका
दैन-रामलक्ष्मणाकादेन-निश्रुमलोहे-सितायोधकागारिहेरुभैकनतपाभीलेसोकधोउगुहवसर-योश्रंसार
लेभिततागारिककडाडिभितदठगारिरुहवसर-हेसितादेवि-सत्यलेमैलेभयाकैलेभनितपाभीकाहजुमीमैले
ठाकुरागमाकोदैन-श्रवदेविगमाकोदैन-हेसितामराधासिनिभयापति-श्रुकोश्रहितगमाकोदैन-कैलेलमारि

कष

४२

यम

कुराप्रतिगमाकोदैनमस्तारादासिनिकाकुरासुनिकनप्रतितनहुनुदैनहेसिताईरामलक्ष्मणाकनसंग्राममाजितनाक
नककोसामर्थद्वैद्विदेवताकोप्रनिसामर्थद्वैद्वैकुरामैलेजातिकनपोतयाभीकनबोध्यगर्नकातिमितलेविंतिगमो
तयाभीलेयक्तगरिहेनुहवसबातालेदागिराव्याकातिमितलेलक्ष्मणाकोमुखमात्रअलिकुमालिनभैरसोतैप्रनिश्रीसोभाते
दायाकोलेलक्ष्मणाकालक्ष्माभयाकोदैनमुखसेदैनभाभातहुंदुअनेकवानरराधासहस्रमारिरत्नाकाइनहसुकोमुखहेररा
मलक्ष्मणाकोमुखप्रतिहेरतयाभीलेप्रनिसर्वेज्ञाभुहुंदुप्रस्कारतासोकदुखकाहुंदुहवसहेसितारामलक्ष्मणाकोप्रिति
तलेअतिदुखनलिनुहवसभानिप्रस्फकारलेयोत्रिजगारादासिनिलोसिताकनबोध्यनदिईतरताहासितालेप्रनिराधा
सितिदेउहातजोरिआजागदिमईनहेत्रिजगतिमिलेभयाकोजस्तैहुनुपर्छभनिरप्रप्रविमानमावसिदुषगारि
हुनुभयाकोसिताकनअसोकवनिकामालाप्ररप्रफनैठाडमाअधिकोजस्तैराधासिनिरुबोकिराभिरहुनुभयोअनेक
प्रप्रनाशुवदालेसंयुक्तभयाकोस्तुअशोकवनिकामावसिसितालेरामलक्ष्मणाकोअवस्थाभयाकोसंजीअतिसोक
गछिहुनुभयोभतिश्रीपार्वतिलाईसुनावनुभयोब्रह्मालेनारदलाईसुनाउनुभयोईकथासुतलेसौनकादिप्रप्रविरु
लाईसुनावनुभयो॥ ॥ ईतिश्रीश्रृंगारारामयतोडिमासहेअरसंख्यादेलंकाकांडेसिताविलापोनामसर्ग॥ ॥
श्रीमहादेवोवामा॥ हेपार्वतिताहापदिःरामलक्ष्मणाशरलेप्रिजगरानागलेअसराव्याकोजस्तैनिआसराषेरुक्तलेस
रिख्याप्रगराईप्रस्फकारलेदेरेरेसमेअनेकभैरहुनुभयोताहापदिःरामकोमात्रअलिकुवेकभयोरेहुनुभयो

राम

राम देह मा नाग पास ले वं अग रिराया को सुग्रीव आदि वानर ले ये रिराया को मुख प्रतिम लिंग गराई अनेक सस्र
लले व्याघ्र भय र अनेक भैरु गृभ मा काल धम ता कन दे प्रभु भ मोर ता हा राम ले मा हा सो क गरि अत्यंत दुबले अवस्था से
रले लक्ष्मण को मुख हे रिराया गर्भ भयो हा २ पा पा ला रा व ता ले सिता ले ग या का निमित्त ले लक्ष्मण को एतो अवस्था भयो
सिता प्रति उ से बेला मा म सित संसर्ग गिरिक न आयाः एति संस्र कान लोला आ फ गृश रिर कु सल भया उन कन का को अं
दा अव क सो पारो क सो भ्राता म रिर रत्ना को हे रिर हा गृहा २ मेरा मन मा को हि दु ख भया मा ना ना प्रकार ले बो ध ता दि द मे व्यले
सिं न ना ग मा को ज ले अव म कन का स ले बो ध दे ला हा प्र मेरा मा ता ल ह ति नै ज ना को सत्मा सु मित्र के को ई ति नै क ना बरो व रा
रिर रत्ना ति नै ज ना ले प्रतिम कन द मा रा ब गृहं द सूर्य वं सि आया प्र सा गर सु क्ता प्रति वि मु सिले रत्ना प्रति को सत्मा सु मित्र ई न
२ ले हा मि सित मि त रा ब गृहं ध्यो अज हा प्र २ मेरा मा ता ल धम ता अर्मा ला हु ना ले स वै कन दो डि म सित संसर्ग भै आया स प्र
प ता ल ना सि या प्रति उन ले म कन दो ड न्ना दैन संसर्ग ले र रु द न ए स्ता मा ता ल धम ता भै कन मै ले क सो गरि प्रा ता आ र ता गर्भ
भ ति हा प्र २ कु लो भा र ले मि द्वा ड न न स का जै म हा मि ड भ यो हा प्र २ क ल्ता सि ता दुरा मा रा का स को हा त मा म मा त सै ले प
ति रु द प त् दैन अनेक उ मा य ले प्रति फि रा ई ल्पा ड गृ प्रति भरो सा द ल धम ता ज स्ता भ्राता के हि प त ले प्रति पा ड गृ क व
हा प्र २ म सं ग आ ड न्ना भ्राता न भै कन जानु प मा प दि को सत्मा सु मित्र ले लक्ष्मण का हा ग मो भ ति भं दी घेर का हा ग मो २
मै ले का भानि सु ना ड गृ पु व का ला ल अ ग रिर रु गृ भ मा को सु मि त्र ले सो क ग मा प दि मै ले का प्र का ले बो ध गर्भ हा २ यो दु ब ले

५
दाम्भगरावर मेरा प्राण जनाला गोहे भ्राता लक्ष्मणा तमा सुख देवा उतु न सका पादि तिमा माता सुमित्रालाई लोकगर्तु वीथ
गनु सत्रुयुक्त भरतले लक्ष्मणा बोई भन्ना पादि मैले का भक्त मेरा भ्राता लक्ष्मणा को लोवाटलाई देवा उतु कौ सत्ता सुमित्राले
उपा रं भले भन्ना पादि मैले का भक्त लक्ष्मणा नभै कन मकसो गरि राख्यमा फि रिजाला मेरा एत्ता भ्राता नभै कन मजिया
को का प्रयोजन थी कार मेरो जन्म के को माता को वन नले लक्ष्मणा को प्राण गयो हाय २ कस्ताल लक्ष्मणा भन्ना मेरा भित्तमा
विकल्प भन्ना मेरा प्राना सुसिगराई वो धदि राख्यन अवक सले प्र वो धगल मो कसो गरि सहगु एत्ता विर परा कति
भ्राता मैले का हा पाडि नु नै क रा धसला ई संग्राम मारि रहना प्रस्ता मेरा भ्राता कन मा पाता मेव नादले क प द्यु प्रले
मायो हाय २ प्र यु धा द डि मेरा संसर्ग रि आयो अव मैले मेरा भ्राता लक्ष्मणा को संसर्ग गरि आयो र म पं थ माजा दु मेरा भ्रा
ता लक्ष्मणा संग वद जो दु भनि श्री रामले आया भयो मेरा अति भ्राता कन मैले छुटि मा का मगराई भ्राता लक्ष्मणा ले प्रस्ता
अवस्था पायो प्रस्ता भाई मैले का हा पाडि नु मैले को धगरि सं दामा मेरा मन मागी संतगराई कुरा ग द दन दि द्रव नले मक
कै ह पति भन्ना को देन को हि द रि दि आया पति हे रि कन द्रव आ दि दि पर प्रति पालन गरि राख्य द दान मैले प्राति राया
को भनि दी द्रव नले क सै लाई वोला को देन हाय २ हेल लक्ष्मणा संग्राम माति मा जो डा भै जा ग क सै को सा म भि दैन प्रां
स खे द स प्र वा न य क दिन मा प्रहार गन सा म भि स रु आ अर्जुन तुल्य मेरा भ्राता सह लले स ल मर्त सा म भि भया का

राम

ईंद्र को सुख पतिव्यर्थागति सामर्थ्य भया का प्रस्ता पराक्रमिल क्षमता कन्या माता मेघनाद ले मारि छथी मा सभा गति
राज्यो अवमैरो माता लक्ष्मणा को उपागति भयो सो गति मैले पति गर्त पयो प्रक वग वन न मा प्र मिथ्या भयो ह विभी
षणा लंका को राजा गारा उला भनि श्री भीष्म के तिमिलाई दिराया को प्रक वग वन न मा प्र मिथ्या भयो हे मित्र सुगठ व अ
मैले लक्ष्मणा को गता गति निष्प्र मले लिजला वानर स हित गारि कन गौरावन मारौ ला भनि श्री गि कार ग रि श्री भौ यो स
वैद्यार्थ भया दैव ले आ तिले गयो हे मित्र सुगठ व अंग दं प्रमुख गारि वानर स हित गारि सवै कि ली आ मा फि रि गै कन राज्य स
मारा ग रि व क्षा त गुरु व स अथवा कदा पितृ तपा भीरु सवै ले रावरा मारौ ला भन्या पति मेरा मत मा प्रेति देन काना लाई श्री
देखा या जस्तै भयो हे रघु मान मेरा तिमिले तिमिले ठुलो पराक्रम गयो अने कर धा स पति मा यो रि क्षा स रा क्षा स को
राजा अमा क्षा स पति मा यो हे जम्हा वान मेरा नितिले अने क दुख ति मि र ह ले पायो मै द ले पति सु छे न ले पति नाना प्रका
र ले युद्ध गारि भय न क २ कर्म गयो तिर व र्न को स सम्प तिले पति ठुलो २ कुर्म ले गयो गवय गवाक्ष गज मत स अने क वानर
ले पति मेरा तिमिले प्राणा ला गत गर्त कत ई क्षा गयो हे मित्र सुगठ व पति वानर ले पति अने क प्रकार ले पति दैव ले
हरता गारि ले गयो मेरा नितिले तपा भी को अने क वानर ह ह अने क मारि दि स को अवमैले का ग रौ हे मित्र सुगठ व तपाई
ह ह सवै आ क्षा २ राज्य ग ह मा फि रि जा गुरु व स भनि म स्त्र कार ले श्री राम ले ने व वा छ आ सु गृहा ई दुष ले आ गता गर्त भयो

रता हा वानर हरु ले राम को कष्ट वधन सुनि मला कष्ट ले नेत्र वाट आ सुगुहा ईर सो ता हा पदि विभीषन ले मित दृष्ट ग
गरिकन ठाँउ मा वा नार रा भि ग दालि प्रसवै को बोधना दि प्रर फकि आ उदा त्यो विभीषन ले दे प्रो रता वानर को वि
त दृष्ट गर्नु सके तर मेय नाद आ प्रो भनि मिता ई वानर हरु भा गि गयो मा हा श्व लियो श्वानर हरु ले राम लक्ष्मण से रौ ल
भनि बेका गरि र सो श्व वानर हरु मेय नाद का भय ले डराई दस दि स भा गि गया सर काल को मेय वायु ले उडाई लो
या ज सै वानर हरु सबै भा गियो राम लक्ष्मण मया भनि मिता ई वानर भा गि गया भनि श्री महा देव ले पार्वति लाई
सुना उगु भयो ॥ ॥ इति श्री श्री आत्मा राम प्रताप उमा मठेश्वर समा देल का काण्डे राम विलासो नाम सर्ग ॥ ॥ ॥
श्री सदा सिवो वा ॥ ॥ हे पार्वति ता हा पदि राम मु को कष्ट वधन सुनि सुगु वले श्रंग दले भलु लाग्य हे श्रंग द कानि मि
स ले वानर से ना सबै भा ग्या सा गर समुद्र मा ना उ फु ठिकन भा ग्या को ज सै भा ग्यो भने र प्रस्र कार को वधन सुनि मा हा श्रं
ग दले भलु लाग्यो हे क ने छ पिता का भन्या राम लक्ष्मण कन सर जाल ले छो पिर क्त मय देह गरा ईर हरु भया को नि मि
स ले ता हा वानर हरु मा हा वा स मानि भा गि गया वानर को सो भा व भं बला हुं द को हि हे तु न मे कन भा गि जा गृ क को सा
मर्थ ह्का र ता ले प्रो भा गि गया भनि सुगु वले यो वधन सुनि ता हा श्रंग द कन आ जा गन ला ग्या हे श्रंग द ई वानर हरु
भा गि गया को हे तु द सबै को प्रनि वि ज सव दन गरि सिला व द द्वा डि दस दि स भा गि गया वा स ले ला जन मानि पदि २

राम

भाय देहे देग यो भानि हस्य कारले सुग वंले कुरागरिर रुग् भया को वेलामा विभी बनले गदालिकन आयोः को
दे छिसुग वका मनमा पिता यो वानर का भय हसैले यो भयोः भनेर हथु म्मा वानर मसर निमित्त ले वानर रुग् उरा
या कि विभी बन आया को मे यना द आयो भानि मि ताई यो हे तुले यो भागि गमा अव सैव सिर रुग् होई न थु म्मा
इति मि गै कन वानर रुग् कन फि राई ला व गु प द हे थु म्मा वानर सबै वानर रुग् फि राई लाई आ फा २ ठाडि मार वि
थु म्मा वानर ले सुग व कन ता ला छे पति थु म्मा वानर द ग दे ग यार वानर सबै फि राई ला मार आ फा २ ठाडि मार
वि थु म्मा वार ले सुग व कन उत्तरा सुना व गु भ यो हस्ता ठाडि मा विभी बन आ मर राम लक्ष्मणा का समि पमा
वसि मि त नाग नृ भ यो हाय २ श्र क स म मे य भ या को धै न का भ यो भनि जल ले आ सु पु दे र राम लक्ष्मणा को म
व हे रि कन ता ला विभी बन ले मा हा सो क गरि भ कु ला म्मा कस्तो आ स र्प हस्तो सुंदर पु रु ष को हि द्र मे ले हा मी निक
न ई दुई म हा परा क्र मि हस्तो पु रु ष कन पा पा ला मे य ना द ले क प द मु द्र गरि हस्तो अवस्ता भ यो कु पु त्र पा पा ला
दुर बु धी श्र म्मा नि वं ताल मे य ना द ले अ र्प मु द्र ग नृ सा म र्प न भ म्मा का हाय २ राम लक्ष्मणा को स रिर मा स ल
ले आ प्र मान गरि कन ना गा ख ले वं व न गरि रा यो हाई २ रक्त म प्र दे ह गरि पलास को फल फुला को ज स्तै थोर
ता भु मि मा ध्या य गर हाई रा यो त्रै लोक मा प नि दुःख भ पु रु ष कन पा पा ला मे य ना द ले भु मि सबै ध्या य गर हाई पस्तो

४५

कदापि नरासुख को न काये आमा उने जगुं होला निविम
 बरतमाई को प्रिय मा विम द्या नु पये न

अवस्था गर राख्यो श्रीकार मेरो जन्म राम का कुमाल मेरो मन मा रुख मान गरिरह्यो हाय २ श्रव मेरो जिई दे भन्या श्रु हिले रो
 मल धमता मया दे वि मेरा दाशु रावता को प्रतिमा साफल्य भति हाय २ कस्तो विधा तले मलाई प्रसोग मारा प्रो मेरो ज
 न श्रीकार मय रने ववा म सु मु हा इमोर दु प्रले श्रुत्यं त विला प्र गरिरह्यो प्रो विभीषन को वध न सुनिता हा सु ग वले श्रु
 तिको मल वध न ग गरिक न विभीषन को हात मा स मा ति प्रवो अवध न चोल गु मयो हे विभीषन मेरा मित्र राम मं प्रले
 लंका मारा जात मा भी कन गरोल भति प्र तं मा गरिराख्यो प्रोग नु सवैत मा भी कन प्रो श्रुत्या मा प्रयो श्रव य सो भयो भानि उ
 म कन कस्तो निद्र ग नु मैले प्रस्ता मी प्रमाई कन राम को प्रस्तो श्रव दस्या कस्तो हे रिर रु रु हे रु मान जा उ २ राम लक्ष्मण दुवै
 कन किंकी व्या मारा प्रि श्रा उ राम ले श्रं गी कार गरिरा प्र गु मया को रावता लाई मारि सिता फि राई पा मर लंका मा विभी
 षन कान राजा गरि श्रा उ ला हे रु गु मान ए सो गर्त न स का रावता संग मुद्र गरि मेरो प्रा ता द्यो डिराम का सं स ग लिव द्य
 गां दु हे विभीषन मेरा पराक्रम ले त्रै लोक प्रति अ ग्य ग र्ता सा मर्थ श्रु ने क वान र सा हित गरिक न लंका मा जति भया का
 रा द स रु रु कन मारि ति अ प्र ले त पाई कन राजा गरा उ ला राम को प्रतिमा मैले सि र मा रा वि प्रो का प्री ग रे न भं न्या के ही
 तं दे रु ग नु म दें तू रावता का मुत्र धा ता वी अ व आ दि गरिक न मारु होला हे विभीषन ति मिले मलाई भनु होला ए स्ता वे
 ला मा का त प्रे कान र स्ता को भति जग व्या पिरा म मं प्र रा मा म हा सा मर्थ रु गु मया का वान का मो छ ले पिडा मई रु गु म
 को उ न को मे व भया प्र द्यि ति मि हा मि का म्प सं प्र ती ग रौ ला भति हे विभीषन ति मि रु गु हुं द प्र ण मा मा मे र स्ता का ति मिले

राम

गन्धको पुत्रे कावललेति प्रपले राजा हुता न पा पा तारा वता को पुत्र सहित ले गरि राधा को प्रतिग्राह्या दैतः ति मिले वांछा
गन्धको पुत्रे पावला भनि प्रसन्न कारले विभीषन कन सुग्रीवले बोध्या दिगुभय र मन मा रुष मा त गारि के रि सुग्रीवले आफन
सुग्रीव सुमेन वानर कन आशा गर्नु भयो हे सुमेन ति मिले ते सो रहू होई न ति मिरु विरश्वा नर रुह ले राम लक्ष्मण दुवै
कन किस्की आमा ले जागु आला का अभिले जाति भविष्या को ल भिरु ले रावता सित प्रहरी रावता का पुत्र आवां धव आदि
गारि निर्मूल गारि सता फिराई त्याउला कसो भन्ना हर न भन्ना को सम्प्रति फिराई त्यामा मै त्याउ दु हे सुमेन सवै धानर रु
ह किस्की आमा जाउ हनुमान मात्रे वसः हनुमान र म २ जन ले रावता लाई मारि सित कन फिराई त्याउला भनि सुग्रीवले बोध्या
को वचन सुनि सुमेन वानर ले भन्ना लामो हे वानर हे सुग्रीव मेरा कुरा सुनु रुध र पूर्व काल मा देवा सुर संग्राम भन्ना को वेलामा
मैले जान्ना को दुःखा वागिले दग्ध गन्धको जस्तै दैत यवन व रुह ले देवता कन जितिः सवै देवता कन मायो दैत रुह सवै पराक्र
मिः अगु विद्या मा प्रति निपुण अने क वार वार देव लोक रुह कन मारे ईद्र ईद्राई कन रुह सति देउ जागु भै कन विंति ग
र्नु भयो हे गुरो व सति ई देव लोक सवै पा पा तारा दैत रुह ले माया अवका यल ले जिघाउनु भनि ईद्र ले विंति गन्ध ता हा व
रुह सतिले देवता अने भन्ना को हे रि दिव्यो वप्पी लिखर देवता रुह सवै जिघाई दिव्याः हस कारणा मो श्री वप्पी लिखर व स मै
ले प्रति जान्ना को दु हे सुग्रीव हस श्री वप्पी का प्रभाव ले अनादि देवता रुह को निर्भय गारि सता दत श्री वप्पी ले उ यो श्री
वप्पी उ प्रम र गन्ध प्रदि सवै घाउ तिको होला यो श्री वप्पी धीर समुद्र को तिर मा धं प्र पर्वत मार द्रोता पर्वत मा दू मो

४५

दियो प्रथी को त्याग ईला हो हे सुगुण अववोग वंत वावु को समान भया का हनुमान कन पठा डगु हव स भति पस्य
कारले सुमेन वातरले सुगुण का हनुमी विंति गरि रत्ना को वेला मा अका सविषय मा हा स दले मेय लो गंभी को ज सौ प
भी सुद्व कं म प मान ग रा ई वा यु आयो अनेक व द को लता भग्न गरि पसेय को वायु तागे र स मुद्र कलो लग रि पर्वत भग्न ग
राई स प्य आदि पति स मुद्र मा भा गि गयो जला जंतु पति भाग्या दै ल दान व पति पतल मा भा गि गयो पथी सुद्रा जे लाया
मान गरि मुद्र त मित्र पदि अका श मा मा हा सरि भया का ग डर आया को ता हा स वै वातर हव स वै ले अति जस्तो आया को
डर दे भग्न भयो ह स वै ला मा रा मल दम ता का सरि मा आ प्र मान भै रत्ना को नागा ल ले ग डर आया को हे रि रा मल दम न लाई
बा डि भा गि गयो ग डर व कि कन रा मल दम न मुख मा पति सरि मा पति ग डर ले आया ना हा त ले दामि २ मुख सुं सु म्मा इयि
प्र ह स वै वे था ति को भै गयो अक्षि को ज सौ धर ते ज ड सा रु पु द्वि दो वर अक्षि भया भै आया को ह स वै ला मा रा मल दम ता
हं क ड ठि स वै वा तर को मुख हे रि ग डर कन हे रि ता हा श्री रा म व द्र ले ग डर सि त अति से ह भा व ले आ जा ग नी ला ग्या हे मा हा पुरु
ष भ नि ज ग त्था पि श्री रा म व द्र ले लोक प्र ति त ग नी का अर्थ ले आ जा ग नु भयो हे मा हा पुरु ष त पा श्री को लै पा पा त्मा मेय
ना द ले ना गा ल ले वं य गरि रा भो क प र पु द्र ले य स्तो अवस्था भयो अवत पा श्री का प्र सा द ले स वै वे था ह न भै ग यो भ नि
हे म हा पुरु ष मे रा सरि मा री व द्रि मा न भयो हे मा हा पुरु ष मे रा पि ता द सर थ राजा को मुख दे मि आनं द भया ज सौ त्या

राम

४७

श्रीको मुख हेरि मेरो आनंद भयो हे माहापुरुष तिमिको हो सवै ते जले पानि संयुक्त दिअ गंअ मालाले संयुक्त बल पराक्र
माले पानि संयुक्त भया का श्री वं त त पा भी को हो मलाई सुनाउनु हवस भनि श्री राम ले हस्य काले सो अंगु भयो र ताहा
ऊर ले पानि वानर का म्हाफ म्हासि राम को मुख हेरि कन आवावाट आसु पुहाई हा मिकत भल लागो हेर्यु नाथ त पाई
ले आ फुले जानि कन पानि मद्धे उ सो अंगु भया पछि म विंति ग हला भनि म जो दु त पा भी का द्वि ति य प्रा ता ज से पो हुं क
स प म्हा भिको पुत्र विन ता का गर्भ वाट जन्मा को त पा भी को सेवा गरि र सा हे राम अंगु त पा भी का सरि र विषय मा पा मा
मे व्य ना द ले ना गा ल ले वं अ गरि रा भ्यो भनि सो वार्ता सु नि म भै रुत प त ले ख ग म्हा व स्या का दे व गं अ र्व य दो म्हा ई ति रुत
ले मो ना गा ल वं अ न दो डा उ नु क स्को सा म र्थ द्ध भ नि पा पा मा मे व्य ना द ले संग्राम मा क प द्ध पु द्ध ले ना गा ल ले वं अ न
गरि रा भ्यो भ नि भ व र सु नी वि ति कै मो पा सा को ई दि उ ला भ नि म रुत प ता ई आ भा हे र य्य ना थ त पा भी को अ ति प्र
ति भ या को मि त्र पो हुं म त पा भी ले फ ला न हो भ नि मे रो ना ड ना लि पा जा व स त पा भी ले अंगी का र ग र्नु भ या को का र्म
मा रा व र ता दि न मा मा स म्म यो क रा ग म्हा ले रा भ नु ह व स अ यो र सं ल्खे वं अ न गरि रा भ्यो भ नि मो धा ग नी क न मा आ जो
ज ग त्स स र्क ड् ड र ग नी ति मि त्त रा व ता ला ई ना स ग र्ना का अ र्थ ले त पा भी को जन्म लि गु भ यो यो स वै मै ले जा न्मा को दु हे
र य्य ना र्थ यो का र्म वा डै ग र्नु भ या जा वं स हे श्री राम अंगु सं ज्ञा म मा अ र्थ गरि पु द्ध ग र्नु प र्द रा धा स रुत क प द्ध पु द्ध ग र्नु अ
उ द्ध तो ज्ञा त रा ह ले पु द्ध नै त पा भी को सरि र अ ति को म ल द्ध स लार गरि पु द्ध ग र्नु ह व स रा धा स रुत को वि आ स द्ध न क प द्ध

पुद्गल आ कै जस्तो होला भनि भोरा सा न गनु हवस राधा सरु रुले कपद पुद्गल पाया सम प्रकट पुद्गले जु मदेन भनि नाश
प्रकार ले राम को मुख माने हेरि विंति गनु भयो हे श्री राम मंद तपा भी का धरता मा मै ले विंति गमो सर्वा म प्रसन्न भै रहनु
भया का अर्म ज काल ज न जां भया का हे राध व म जां दु विदा व म न रु व स मो अप्यो र संग्राम मा हेरि क न गनु हवस
लंका मारा राधा सरु रु व अवल का वाहि क ग रित मा ई वा ता ले राधा दिस वै रा धा सरु रु ला ई मा रिसि ता प नि प्रा प्र ह
ना न हे रा म यो का म ग रिस का प दि त पा भी ले म क न जा नु हो ला ए स्त्र काले वानर का म म मा व सि श्री राम का व
रता मा व सि प्र द धी पा ग रि अ का स मा ग लि वा यु वे ग ले प थ्यी कं प्र मान ग रा ई जा नु भयो राम लक्ष्मण तत धा नौ नि
रो जि भया को हे रि ता हा वानर रु रु स वै उ दे का ई अ द्रु त मा ति मा हा रु र्छ मा न ग रि य के व छ त प्रा रि स वै ले मा हा सिंघ
ना द ग म्या यो स द्ध ले स्वर्ग म म प्र ताल मा था प्र मान भै ग म्यो अ ने क वा दे भै रि सं छ भु ति ग नु भयो अ का स मा व स्या
का दे व ता रु रु ले प नि पु ष्य वृ षि ग रि अ ने क दुं दु वि वा दे व जा ई दि नु भयो मा हा श व लियो २ मा हा परा क्सी वानर रु रु
स वै रु र्छ मा न ग रि म हा स द्ध ले पुद्गल नी का ई धा ग रि अ ने क वृ धा प र्व त लिय र पुद्गल वां धा ग रि लं का को दार मा व द्त
ग म्या रु रु मान ले प नि सै ल शृं ग लि र रु भै क न सिंघ ना द ग रि रा धा स को वित त्रा सा मा न ग रा ई सिंघ क रा मा ज स्तो
क रा ई लं का ये रि र स्ता पुद्गल नी ई धा ग रि वानर स वै क रा ई ना ना वा दे को स द्ध ले प नि ना द ग म्या का स द्ध ले प नि
प थ्यी कं प्र मान ग रा ई व र्छ काल स कि सर त काल को रा नि मा मे य ले ग म्यो को ज स्ते मा हा स द्ध ले ना द ग रि लं का ये रि

राक्रमिमेव्यनादले नागाखले वंध्यनगरिराव्याकारामलधमतासरवं व्यनले मुक्तगरि वानरसनमृत्वगराईकन सख
ल्लिप्ररलंका मारौला भति हस्ति राज आया जस्तै आया वानर हस्तु सवैले पति लंका कन वे दित गरिरत्ना ए स्र कार लो राक्ष
स हस्तु को वंध्यन सु नि ता हारा वरा कामन मांजा समान गरिमलिन मुषु गरि भन लाण्यो हाय २ क्या आश्चर्य अघोर नागा खले वंध्यन ग
रिराव्याका वृषजस्तै माहोते जग्धि अग्नि जस्तै श्री सूर्य काजस्तै तेज भया का एसा शखले वंध्यन गरिराव्याको मेरा शत्रु कन कसले मुक्तगरा
यो मेघनाद जस्ता वीर लेनागा खले वंध्यन गरिराव्याको कसे को मुक्तगर्न कसे को सामर्थ्य छैन अब कसले यो पास छुट्टा दियो हाय २ अब
यो राम लक्ष्मण कन जीतन कह भयो यो नागा खवासु कि नाग जस्तो रक्षा को आज निस्फल भेग यो गरुड देवेर सवै नाग भागि गया को जस्तै
यो अवस्था कौन विरलोग यो हाय २ ए स प्रकार ले गरे पति न लाग्या पछि को हगर्न पदेन देवल विप्र रित गरि ल्या यो भानि अब मैले
क्या गरौ भति मन सा भ्रास मात गरि लोक का मुख तिरहे रि माहा को व्यले रक्त नैन गरि नाग ले निखा सराव्या रे सास फेरि र राक्ष
स हस्तु को सा मा मावस्या का युमा धारा क्षसलाई भन लाण्यो हे व्यू राक्ष ने रो आग्या सिर मा रा मिते रा सैनो ले सहित गरि रा
मल धमता वानर सेना गुन प्रकार ले मार्त स कि प्रला ७ सै प्रकार ले संग्रामा गर्त जाउ भने र ताहा व्युमा धाले पति रावता
को वयती सिर मा राधि रावता लाई डड वत गरि आग्या लिवाहि राति स्कोर आग्या सेना का दल पतिलाई भन लाण्यो हे राक्षस
शै लेतं गै कन रावन को आग्या मति मे राजा ति भया का सेना सख अख आरता गराई शै ले कौ पव दुल्ला ईला डु पद्य भति रा
क्षस ले हव सु भति गै कन व्युमा धास को जति भया को सेना वदुल्ला ईला यो राक्षस हस्तु सवै अघोर २ माहा पराक्रमि नागा
रत्न म परा मी नाह हस्ति अघ अनेक नागा सख अख लिप्र र अल मुडर पाश गदा परीध मुशल भिदि प्राल भव पर भयो

राम

आदि नाना सत्त्व श्रुति लिखर सुवर्ण कवयः पहिर ताहा हाति व्योडारथ मा धठि पर्वत समान राधा सरस सवेसा दूल जस्तै व्या
प्य जस्तै को हिरा थस को मुख सिंध को जस्तै कसै को मुख हुं डार को जस्तै ईनी हर रथ मा धठि माहा क्रो अ गरिगया ताहा
अमा धापनि सुवर्ण मिथर थ मा धठि माहा ते जले अमा धारा धास हर माहा गर्जमान गरि जु तठा उमा हरु मान वहु भ
यो को हूँ उ सै ठा उ मा पथि म ठो का मा ह तिसको माहा नाद गारि भयं न कले राम को सेना ताते लाभति बाही राधा मा को वे
ला मा मा हा उ त्यात भयो रथ को आ गत मा माहा भयान क ग द्र व द्य आ यो अने क उल्का पात भयो छेतवरी का वं अ आ यो भ
मि मा रक्त मय भयो पृथ्वी कं पमान भयो विपरितले बायु आ यो दश दिश भाग पति अं व्या काल भयो का ग ग द्र पदि
सवै माहा सक्षले कराई अमा शकार थ मा व द्य आ यो हस्तो उ त्यात हे रिरा धास को मित्र मात्रा समान भयो अमा धा का
मन मा अमंगल भयो भति विताई अने क सेना का मन मा पति नास मान गराई ठो का बाहर तिसको राम का बाहु ले प्र
तिपाल गरि अगु भ मा का वानर हरु का सेना हे रिगयो असंख्य वानर स मुद्र जस्तै हस्त वानर मा रुला भति अमा धा
रा धास सैन्य सहित गरि गयो भति श्री महा देव ले पार्वति लाई मुना उ ग भयो ॥ ॥ ईति श्री अ व्यास राम चने
उमा सहेश्वर सभ्या देलं का काण्डे अमा धा निमी तो नाम सर्ग ॥ ॥ श्री महा देवो वाना ॥ ॥ हे पार्वति ताहा पदि
अमा धारा धास ले रक्त मय न गरि कत माहा क्रो अले आमा को हे रिता हा वानर हरु सवै ले हर्ष मान गरि कत ह वै भो ८

४८

लोगरिकनसवैलेनादगमा तासाधुमा भलेमाहा कोअगरिकन पुद्रगना कन अविवाट दगुरिकन आघोर वानरसे
 नारराधासासित कुलो पुद्र भयो नाश सत्त अत्तले वानरसहला ई प्रहारगामोर अनेक वानरसह माया ताहा प्रदि वानरस
 हले प्रति बुधा डिले कन दुंगाले प्रहारगारि बुधले प्रहारगारि मुखिले प्रहारगारि अनेक राधासह कन माया
 हस्यकारले राधासह माया को देखि तासाधुमा धाराधासले प्रति माहा कोअगरि तिकोश्वाताले वानरसहला
 ई प्रहारगामा गदापार्थ परिय निभुल योआदि प्रति वानरसहला ई प्रहारगामा हस्यकारले प्रहारगामा को हेरिकन
 वानरसहसवैले कोअगरिकन भयमास प्रति नमाति वाताले आफना शरिर माया प्रमान गरई कन विरं वानरस
 हले सैल अंगलि बुधा महाश दिला लिप्रर सिंहले कराया को जस्तै कराई कन राधासहला ई प्रहारगामा भीम वीगावा
 नरले अनेक राधासहला ई माया वानरसहले नादगारि माहा संग्राम भयो कुलो श्वधा कुलो २ पासाताले प्रहारगारि रा
 धासहला ई माया को हेरि कोहि प्राणामात्र वा मि भूमि मा प्रदीरमा कोहि भूती भूत मै रसा दुंगाले हाति बुधा
 ले हाति दंतले टोकि मुखिले प्रहारगारि रथलि प्ररथै मा प्रहारगारि माहा लश्कारगारि राधासह को हाति धोडा
 लिप्रर प्रति प्रहारगामा अनेक माया काराधासह लिप्रर राधासैला ई प्रहारगारि माया मुखिले प्रति प्रहारगारि स
 मस्त कन भूर्ता भयो मांसरक्तले असंख्यो त भयो माहाश पराक्रमि राधासहला ई दांतले टोकि माया मुख मायातना

सिद्धाभुललाभाकोनदि
 कि कन दुष्मा को अथवा प्रति सहकन

राम

खले कोरि दियेर माहा विरूप भौरे ल्या माना प्रकार ले माना कोरि राधा सहस्र कन भूमि मा पधारि माना एस्प का रते वान
रले राधा सहस्र माना कोरि माहा बलि मा राधा सहस्र ले को अगरिकन सस्त्र अस्त्र प्रहार गमा फेरि वान रहस्र ले प्र
नि भाडै गयेर व धले मु धले गो डले हाति अने क विर राधा सला ई माना घोहेरि राधा सहस्र माहा सद्ध ले कराया
भयत्रास ले दस दिस भागि गमा वन मा प्र जित ले दग्ध भयो मा प्र ग भाग्या को जस्तै राधा सहस्र वै भागी गया एस्प का
ले राधा सहस्र सहस्र वै भागि गमा को दे बि अमा धरा राधा सले माहा को अगरिकन अधिवाट दुग्ग दे गप्र र अति न
तोर ल्या का वान ले प्रहार गरि घुघ्र गमा मुहुर्त माना सस्त्र अस्त्र ले प्रहार गरि अने क वान रहस्र मा कोरि वानर को सि
धे दन गरि पृथ्वी मा प्रसा तिरा म्या परिध विदि पाल पदिस प्र ऊ नाना सस्त्र अस्त्र ले प्रति प्रहार गरे वान रहस्र सहस्र भा
गि गमा अने क वान ले वान रहस्र को सरि दुई छंड गरि माना वि भुल नाना सस्त्र अस्त्र ले प्रहार गरि कन राधा सरवारा रह
स को मा हा क कोल घुघ्र भयो सिल व धले प्रहार गरि वान ले घुघ्र गमा एस्प काले दंद घुघ्र भयो र दुवै पदि को से ना ले सि
ह ना द गमा का सद्ध ले पृथ्वी क प मान हुं दि भई न २ स मुद्र को बो छले सद्ध भयो को जस्तै प्र तो प्र लंघ घुघ्र भयो घोहेरि कन मा
हा बलि घो अमा धले अनुषट्कार सद्ध ले गरो ई हासि कन अति ति दावा ला ले प्रहार गरि अने क वान रहस्र कन माना
नाना सस्त्र को बो छले सहस्र सको नं नर अने क वान रहस्र भाव्या भयो प्रस्प काले भागि म्या का वान रहस्र कन दे व ग

ममोर ईहानुमानले मते तक्रो अगरिकन ठुलो दुंगालि पर अविवाडागु भौकन अगिका जस्तो तेनिका सि अघिका भंदा दो वस
वल अठ ईलात नेत्रगारा ई वायु समान रुगमानले अम्रा दाता ई प्रहारग मा यो प्रहार अका समा अम्रा को दे वि अम्रा दा पति
नाडे गदा लि पर रथवाट बहि रसा यो प्रहार ला गि अम्रा दा को रथ सार भी यो डाया जस ने र अर्ता भयो के रि रुगमानले को
अगरि साल क दाले प्रहार गरि अने करा दा सह रु मा यो सैल सि गले प्रहार गरि अने करा दा सह रु मा यो को हे रि भा हा अ
म्रा दाले पति मा हा को अगारि का ठाले पु क्तु मया को गदले रुगमान का छ द प मा प्रहारग यो हस्तो गदले प्रहारग रे पति स
गमान का सरि मा के हि मयन यो प्र हा यो दे न गरि रुगमानले पति सिंह करा मा को जस्तै करा ई कन ठुलो दुंगो लि पर अम्रा
दा को सिर मा प्रहार गरि दि ग भयो यो प्रहारग मा को ला गि मा हा विस बले के राई कन अवे क भै पथी मा लो टि मय भयो
वाकि रसा को रा दा सह रु मा समान गरि अम्रा दा मया को हे रि लं का मित्र भागी गया अम्रा दा अघि अने करा दा सह रु प
थी मा परिरसा का कसै को हात दैन कसै को जो डा दैन को हि प्रा ता मा खा वी पथी मा परिर अने का भै रसा कसै को सिर
पुर्ता भै रसा को हस्त काले रा दा सका मा सर कले पथी या म भयो हस्त का हे रुगमानले रा दा सह रु मा यो को हे रि कन
राम प्रभु व सुगु व आदि गरिकन वानर रुह सवैले रुगमान लाई पुजा गया अं न २ रुगमान भति प्रसंसा गरि सबै को
हर्ष मान भयो भति श्री मा हा दे वले पार्वति कन सुना डु भयो ॥ ॥ इति श्री अमरा ताम पतो ड मा म हे अर सं म्या
देलं का कातडे अम्रा दा वयो ना म सर्ग ॥ ॥ श्री मा हा दे वी वा ॥ ॥ हे पार्वति ता हा पदि अम्रा दा मया को

राम

प्रवर सुनिता लानान दूले श्रमंत को अगरिकन सेना को श्री पति गरिराया अति वलियो माहा प्रसन्न मिश्र द्रुमानि
पुन भया का प्रकं मन राधा सलाई भनला गो हे प्रकं मन तेरो विर सेना ले सहित गरिना २ सख प्रसले युक्त
गराई लकर वा डै व डै पाई कन श्री राम लक्ष्मणा सुहित गरि वा नर से तो नि मूल गरि पठा ड भनि हे प्रकं मन
त माहा वलियो युद्ध मा आक्रा सेना कन रक्षा गनी सा मर्थ भया को श्री सूर्य का जस्तो तेज सी कालांत का रुद्र
जस्तो हस्ता तिमिले राम लक्ष्मणा सुग बहनु मान आदि जुन प्रकाले जित स कियला उस्तै प्रकाले मार कन हे
र भनि रावता ले प्रकं मन लाई भनो ताहा प्रकं मन ले प्रनि रावता को आग्या सि रमार वि आक्रा से न्य व दूमा
ई नाना सख ले युक्त गरि माहा २ पराक्रमि भया का राक्ष सहस्र सवे सख को वन को गहन लाई अनेक सेना ले
युक्त गरि रथ मा भसी माहा श्री सो भा ले संयुक्त गार सूर्य उदाया आमा को जस्तै गरि आगि का जस्तै तेज गरि
श्री समेत दोल प्रमान गरि संग्रामा गी कन गयो ठो का वाट वति रानि सखा को वेला मा राक्ष सहस्र को मन
मा आस मान भे आयो हर्ष कसै को दैन सरि प्रनि डल के प्रमान मुख प्रनि मलिन भयो मग दिज तक मंदि रु
रु को अमंगल गरि माहा सख ले रथ हेरिकन के श्री जु को अग मा गद्व वल आयो प्रकं मन को ठा ड हात गो ३
आ प्रा फर्को कं प्र भयो प्रस्र कार ले अमंगल भये र प्रति पादै न गरि माहा वलियो प्रकं मन ले यो डले तले हला
युद्ध गनी निमित्त ले माहा सख ले नाद गरि आयो यो माहा सख सुनि वा नर रुत सवैले सैल अंग सिल वक्ष ति

गुरुनकनसमारभैरुगुभयोः ताहापदिराधसरवानरसेनाः सितमाहाभयंकरसंग्रामाभयोः रामकातिमितले
जाहावानरसेनालेनानाप्रकारलेयुद्धगरिराधसररुहलेपतिरावताकोजयवांदागरिपुद्गमादुवैपधाकासेनले
प्रतिश्रम्यनलेयुद्गमाताहाराधसररुहलेपतिश्राफनाजियकोमायानराधिः विरराधसलेवाराप्रहारगमावान
रलेपतिराधसररुहकनप्रसक्तमामुखिलेप्रहारगरिहाशकारगरिहातिकोकोपदेधिः सिंहजार्हाप्राजेः दुवैप
धाकासेनामाहाविरभयाकावानराधसदुवैपदिलेकरायाकोसागराधोभभयाजेः पथीप्रतिकप्रमानज
रिकरायातेसैसदलेपुलोडिडिगैकनश्रकाससवैध्याप्रभैरातोवर्ताभैगयोः दिससवैपुलातेप्रपकाल
भैगयोः जोजाप्रताकाकववरधपुलातेदोपिपिनपनिसकिप्रनमाहासदमात्रैसुनियोः राधासवानर
कोजिडपिनपनिसकिप्रनमाहाप्रलमपुद्गभयोः करायाकोसदमात्रसुनिंदमुखाजिवस्मार्हातलेपायाका
ईताईमात्रप्रहारगमाश्राफंगुसैनरश्रकीकोसैनभनिजानेनरः सप्रकालेमाहाश्रंथोरपुद्गभयोः मासुररुहलेजलज
स्तोभयोः रणभूमिमासांसरक्तमयभयोः ताहापदिपुलोपतिउडुदैनरहेर्दाहुनिरताभूमिमाश्रनेकराधासवानरमाहा
काध्याप्रमानभैरहाः सताठडमारधसररुहलेपतिसिंहनादगरिकनसक्तिनासलश्रललेप्रहारगरेश्रनेक
वानररुहमाहावानररुहलेपतिश्रतिकोअगरिराधसररुहकनप्रहारगरिकनमाहाविरवानरमुकुंदनरदिविधमै
पईनरुहसवैलेमाहाकोअगरिराधसररुहकनप्रहारगरिकनमाहावानरमाहाकोअगरिउतमपुद्गमामु

राम

सुसिद्धिगणेशदेव

धितेराधासलाई प्रहरगरेरुश्रकंपनराधासकोदलश्रुसोभाभयोयसप्रकालेःमलिनमुखगरिराधासहृल्लेःभयवास
 प्रातिप्राहकलोललेकराईरसाचानहृल्लेमुखिदंतलेप्रहारगरिश्रनेकाराधासहृल्लेमायाःश्रनेकराधासहृल्ले
 काललेकराईमलाईरभागमाश्रभतिकरामोःयोसोमदंताभंदैवानुरहृल्लेप्रहारगरेरलगादैश्रजयोःभनिश्रीसाहादे
 वलेपार्वतिलाईसुताउनुभयो॥॥इतिश्रीश्रुवासरामप्रतोउमामहेश्रसम्यादेलंकाकांतेश्रकंपनिज्ञानोना
 प्रसर्ज॥॥श्रीसिवोवाच॥हेपार्वतिताहापदिश्रकंपनलेप्रनिश्राफ्रासेनावानलेसायाकोदेखिकनताहाश्रकंप
 नलेप्रनिश्रत्यतकोयगरिश्राफ्रनासारथीकनभनलागोहेसारथीतजतिकोविरुसारथीभैकननिर्गतिवानर
 लेमेरासेनासदासहृल्लकनसवैप्रहारगरिल्यायोहेसारथीश्रुकोदिनमातिप्रोपराक्रमहेरौलाभनिउवानरह
 र्लेसिलावदातिप्रमलाईमानिकनश्रायोहेसारथीमैलेईवानरलाईप्रहारगरेरनिर्मुलगरिमाईईश्राभयो
 हेसारथीकोरथवाडेवानरकाठाउमालैजाडिहेसारथीतप्रोबितदठगरिव्योडाकावागवागमाभितराषभनिय
 स्प्रकालेश्रकंपलेसारथीलाईभनोरताहासारथीलेप्रनिवेगासारिव्योडालेजोरिरायाकोरथमापदिव्योडाकोवाग
 दोडिवानरसेनामारथप्रमाईदियोःताहापदिश्रकंपलेतिथारवानलेवानरलाईप्रहारगयोताहावानरहृल्लेप्रनि
 लोवानकोवेधासहननसकिकनभाजिगयोतेसवेतामाहृमानलेमाहाकोयगरिकनश्रजिकाजस्तोजाबलप्र
 मानतेजनिकातिश्रकंपलेवानरहृल्लसवैलगादैमायाकोहेरिताहाहृमानलेमाहासिंघनादगरिश्राधिवाचद

रा

५२

राम

सुसिद्धिगणेशदेव

गर्दे गैकन जागु भौगयोः श्रुवानरसवैरुगुमानकनवलभप्रगुग्राप्तातेजलेवलातेपनिश्रुपिभद्रादोवरभैश्रुपे
महाविरहगुमानकनदेवेरुमानाप्रकामपलेपनिसरवुविगारिदियोमेवलेजलवुखीगयाकोजस्तो
सरवुखीगारिदियाएत्युकारलेअकंपलेआफुदेउसरवुविगारिदियाकोहेरिताहाहगुमानलेपनिमहा
क्रोअगारिदुथीकंपमानगराईभयंकरमुर्तिभैकनकालतकंपमजस्तोहासिरकनआन्कासिरमातागमा
कोवानसवैउछेलिदिप्ररुधोसालंवधातिगुभैकनराधासकनभयभ्रासगराईमहातेजलेजाइलागयोईदलेगु
पिदैत्यदेवगुभयरागयाजैजागुभयरसालवुधाश्लेअकंपनलाइप्रहारगुभयोघोवुधआयाकोहेरिअकंप
नलेअकासेवानलेप्रहागारिषाउरगारिदुथीमाषसालिदिप्रायोहेरिकनताहाहगुमानलेअदुतमानिभित्तन
गर्गभयोअन्मरईनकोहातभनेरफेरिहगुमानलेपनिबुलोतालावुधातिगुभयोएभररागारिहर्षगारिमहा
वोगलेदुगुर्देजागुभयेरअनेकराधासहातिजोडरथवुधालेप्रहारगरेरगुर्गभूतगारिमायाएसवेलामादुत
प्रकालएसवेलामाप्रलयकालकोजेमाजस्तैआयाकोहगुमानकनहेरिताहाराधासहभागीगयाएत्युका
लेहगुमानलेराधासहकनलगारिमायाकोहेरिताहाअकंपनलेपनिमहाक्रोअगारिभौअवानअतिति
धाभयाकोलिप्ररुहगुमानकोमर्मस्नानमाप्रहारगारिदियारघोवानकस्तोभन्नाअग्नीकोजस्तैतेजप्रस्तैवा

राम

नलेलागीरकूलेसरिरमायाप्रभमररुगमानभ्रुतिसोभाप्रमानभयाताहापदिहगमानलेपतिमहाक्रोधागहि
बुलाहुंगातेकेपनकामस्तकमासहावेगलेप्रहारगरेरुयोहुंगाकोप्रहारलागिप्रकंपनकोसिरगुर्तीभैषधीमा
मत्स्यभयोप्रसन्नकालेप्रकंपनप्रधीमाप्ररिमत्स्यभयाकोहेरिवातररुहलेप्रलयकालमामेयलेगउमीकोजस्तैना
दगमाप्राप्तामाप्रकंपनकनकसैलेकमानगरिसक्तुभयेनरुगमानलेमायाकोदेखिसवैराधासहस्रसत्त्वभ्रतद
डिलंकाभीग्रगैगयाःमुक्तकोसगरिभितभ्रातगरिकनमुखमलिनगराईउतलेमलाईयुष्मादि२कनरोईमाया
ताहावातररुहलेपदिपदिहेरिभनिकराउदैलगाईपठायाःप्रसन्नकालेहगमानलेप्रराक्रमगर्भभयाकोहेरिवात
ररुहसवैलेप्रधीमुद्रकंपमानगराईसिंहनादगराईदिद्याःअंत्यरुगमानभक्तिप्रसंसागरिरुगमानकनप्रजागमा
ताहारुगमानलेपतिवातररुहलाईयथाजोगप्रजागमाजयसदलेनादयुष्मापतिसवैलेदुसकर्मगरिरुगमान
लेपतिमाहाहर्षगरिःफकिंआप्ररश्चौरामकावरतामानमस्कागरिरसाताहारामतक्षमासुजितकविभीषनस
वैवातररुहलेपतिरुगमानकोप्रजागर्भभयोसनुकनभयदिनारुगमानलेईप्रहलेप्रसुरकनमारिमा
।हाहर्षलेवस्थाकोजस्तैरुगभयाकोरुगमानकनईद्रदिदेवतालेप्रकाशमावसिपुष्पवृक्षिग

गर्भभयाजावसः हे ईश्वरः पराप्रवृत्तमातया ईले छद्रका भक्त्या रागागारिकन दे दे दतवादिः संगप्रभ्यागर्भभया
जले अवपतिमुपगर्भभयाजावसः भति ईद्वले विंतिगम्यतिवधनमुक्तिः परनेश्वरविस्तले आजागती कतलाया
हे ईश्वरतिमिते आसमानतगहले सदुष्का लारावताला ईदेवता हहले संगमगारिकतमार्गहुत्मा देतः वृक्षाको
वरप्रसादले रक्षागारि राष्माकाः ते सले दुलोकर्मगती दमेयनादसे हितगारिते सपापाला आ ईश्वरगोः निश्वर
ले दुलोकर्मगती दमेयनादसे हितगारिते सपापाला आ ईश्वरगोः निश्वर
नरः क्वातभयाः मैले प्रभ्यागर्भभयापदिः ते सला ईनमारि कर्कि आ उरु हुदैत ते सला ईमारु भत्या वृक्षवरपा
उत्पाला ईकसो गर्भः प्रस्कारता प्रभ्यागर्भजागवप्रतभयाको देतः हे ईश्वर मैले प्रसो भयो भतितिमिडरा उरुप
दैतः अवतिमिला ई सुगारि राषदुः ते सपापाला रावता प्रभुहुत्मा कारताम हुः हे ईश्वरप्रसको प्रभु मैरा हातमा
जो हुः प्रको गो वकु दुप्यादि मैले जो माहलाः हे देवराज्यो कारतातिमिला ई सुगारि सभ्येः अवतिमिले आसमान
दादि देवलोक सहित प्रभ्यागारः भति आजा भयोः तिवधनमुक्तिः ईद्वले आ कतासे ता प्रकदस हद्र प्रभु व सुठन
भासवा प्रसाधगता देवता हहसहितगारि देसवा व हिरतिस्की कतरावताका जो गतमा प्रगतगताः ताहा दक्ष
सहहले पतिप्रसा सकले गर्जामा नगरिसल्लभले प्रहारगयाः ताहा देवता हहले पतिराक्षसमा धिअनेक
सल्ल प्रहारगयाः प्रस्वकारले परस्वप्रहारगारिकन माहनुमल प्रभ्याभयोः प्रस्वकारले प्रभ्याभयाकावे

राम

लामाः माहाशपाक्रमीमारिनाः प्रहस्तः माहापाश्र्विकं पनः सुकः साराण महाप्रभु केतु महादम्यम्यताद विहपा
शः महादम्य सुकप्रः जज्ञको पाववः दुषतः त्रिसील करविराशः सुर्जसत्रुः तिम्रादिमाहाशराक्षसहस्रसहितगकि
नः सुमारिराक्षसगुर्हलायोः ताहादेवसेनामासवैदेउः अनेकसस्रप्रहारगरिकनः म्यगुगतामाः हेराम प्रस्युकार
लेः सुमारिराक्षसप्रभु तिले देवताहस्र अनेकलाई मारिदिप्राः वाकिरलाकाः देवताहस्रदसदिस भाग्याः कस्तोभ
न्याः सिंहले म्हालगारिलेगयाजस्तोः हेराम प्रस्युकारलेलगारिल्यामाकोदेविः सवित्रनामवसुतेः माहाक्रोष्मगकिना
क्षससेन्या माजाईलागोः राक्षसहस्रसवै भाग्याः केरिराक्षसहस्रसवै फकिंकनः देवतामाभिअनेकसस्रप्रहा
रगन्याः देवताकोः राक्षसको महाः क्रोष्मगरिकन परस्यरजप्रवां दगारिकन प्रुअगन्याः ताहाविशराक्षसले देवता
हस्रमाभिअनेकसस्रप्रहारगन्याः देवताहस्रले पातिना नासस्र म्हा राक्षस माभिप्रहारगरिकनः अनेकराक्षसहस्र
लाई म्हागुगतामाः हेराम प्रस्युकारले मुअभापामाः सुमारिराक्षसले महाक्रोष्मगरिकन दिव्यास्त्र प्रयोगगारिकन
अनेकदेवतालाई मारिदिप्रीः ताहावातामहासुलवुब्बीगारिकनः म्हागुगतायोः ताहादेवताहस्रसवै भाग्याः ताहाभुव
वसुसवित्रगतासे नालेः सहितगारिफकिंकनः नानाशसस्र म्हाप्रहारगरिकनः राक्षससितमाहाप्रुअगन्याः ता
हासुमारिराक्षसले पतिः सावित्रवसुमाभिअनेकसस्रप्रहारगन्योः केरिमाहात्मासावित्रवसुते सुमारिकासर्प
ले वेष्टितगारिआकोरथमाः वाताप्रहारगरिकन रथभग्नगारिदिप्राः केरिगदालिकन भ्रमतगारि सुमारिकोसि

परा
५४

रमाताकिप्रहारगमाः योगदाड्कापातजस्तो गैकतः सुमारिकोडरस्थलमातागिः सुमारिकोमांसशरीरः कादिधूर्ति
 मैकनमस्यभयोः प्रस्यकालेः सुमारिमस्यभयोकोदेविः सर्वैराक्षसहस्रभागाः प्रस्यकालेराक्षसहस्रभागी
 आयाकोदेविः महाविरावताकोपुत्रः मेघनादले भनलाग्योः हेराक्षसः तिमिरहस्रडाडुपदेन २ भाग २
 भातिकनः मेघनादकोकासगरस्यः शत्रुप २ सुवर्तः रत्नदिलेः संप्रकृताधमावसिः नाशसत्त्वप्रस्यधारणागरि
 संग्रामगर्तकिनश्रविवारदग्याः प्रस्यकाले आयाकोमेघनादकनदेविः देवताहस्रलेसर्वैर्मितमात्रास
 मानगतिभागाः प्रस्यकालेभागीआयाकादेवताहस्रकनदेविः ईद्रलेआयामदीभायाः हेदेवातिमिरह
 कानडाडिद्वौ नडाडिः श्रवमेरापुत्रजानालाग्योः भतिआयागमारः देवताहस्रसर्वैर्नभागिकनजातासत्त्व
 श्रवपुक्तमैकनआयाः ताहाईद्रकापुत्रजयतरथमावसिकनः देवतालेसहितगतिप्रतलेमेघनादसित
 माहापुत्रग्याः ताहामेघनादलेपतिश्रतेताकोअगारिकनः जयतमाथीश्रतेकप्रहारग्याः प्रातरिकोपुत्रगो
 मुखनामसारथीप्राथीश्रतेकप्रहारगारिदियोः ताहजयतलेप्रस्यकालेप्रस्यश्रनेकपश्रविडकावातासप्तसप्त
 लोककनकंपमानगतापीप्रहारगारिकनः महापुत्रग्याः प्रस्यकालेपुत्रभयोः आकासविषयसत्त्वश्रलेव्याप
 मैकनः श्रवकालडिलेसिभयोः श्रवनाविरागपातिमिरहसकेनः देवताकोराक्षसकोविपरितपुत्रभयोः देवतालेदेव
 तालाईप्रहारगरिराक्षसलेराक्षसैलाईगारिकनपुत्रग्याः तेसर्वेलाभाः पुत्रोमादेदेकोराजाप्रहाविलेप्रफतिपुत्री

राम

सबिको पुत्र आफु पुत्रि नाति निकन उपतलाई समुद्रमा भगाईले गयोः ताहा देवता सबैले जयन्तलाई देवे नंरः मनमा
 जले आसमान गतिकन भागिगयोः प्रसन्नकारले देवता भागिगयो को देविः मेधनादले लगाइले गयोः ताहा ईद्रले आफु
 गुप्त्र उपतलाई देवे नंरः देवता हरुं पनि भागिगयो को देविः आफु नुसार पीमा तल्लिलाई भन्ने लाग्योः हे मा तलि
 मेरा रथ त्याजि भनि आगमा भयोः मा तलिले रथ त्याई दियोः ताहा ईद्र रथमा बसिकनः नाना वादे दिवजाई
 नेक नित्य दिगाराईः एकदस रुद्र अष्टवसुसङ्ग दस अ दित्य अष्टि हरुः इतं वासवायुः समेत सहितले नाना सस्र
 अस्रले आरागति ईद्रले प्रस्थान गयोः ते सबैला मा नाना ड्यात भयोः सूर्य को प्रकिः निते जभयोः उत्तरका पात
 भयोः त्यसबेला माः महापुता पिरावता पनिः आफु नु रथमा बठि गयोः कस्तोरथ भयोः विश्वकर्मा ले बनाई राखा
 को दिव्य रथः महाशसर्प ले बाध्नी राखा को त्यस्तारथमा बठिकनः अनेक सैन्यले सहित गतिरावता पनि गयोः
 ईद्र कासन मुष्ण गरि गे कनः रावताले आफु पुत्रलाईः भन्ने लाग्योः हे मेधनादः तठै रै रथ भयोः जुम्मा कोः अवस
 गुञ्जला भनिकनः ईद्र सितरावताले महापुष्पगयोः नाना जाति सस्र अस्रले प्रहार गयोः ताहा कुंभकर्ता पित्रि
 ईलाग्योः मेधले सलवु छि गयोः सितवु धासक्तितो मावाताले प्रहार गरिकन अनेक देवता हरुलाई मृग गयो
 एकदस रुद्र सायगताले पनिः कुंभकर्ता सितपुष्पगयोः अनेक सस्र प्रहार गतिः सतिरवाट रक्त आराधनाई कन

परा

५५

सुखेदपुत्रमप्राकोवेलासापर्वतसोभाभप्राज्ञैः कुंभकर्ताकोसोसरिः सोभाभमोतेसवेलासाप्राज्ञससवैभाषा
कतिप्रसुभप्राः अनेवलोपलिरह्याः कतिप्रानमात्रवाभिमहासदलेकताईसस्त्रकावेभालेहिडननसकिप्र
लोह्याः प्रस्यकारलेराक्षसहहकारकलेनदिभैकनारलोः प्रस्यकारलेराक्षसहहमाकिनदिप्राकोदेष्टिाव
तालेक्रोष्णगारिकिनः देवसैयकाभामाः जाईलागोः ताहाः अनेकदेवतालाईमारिकिनः ईद्रमाभिजाईलागोः ता
हाअनेकदेवताहहलेप्रस्यकारलेआफुमाभिजाईलागोकोरावताकनदेष्टिईद्रलेदसदिसः कंपमानग
राईमहाअनुकोटकारसदसुनोः महासदलेनादगारिकिनसकुलाईभप्रादीन्याः महाअनुकातसमभै
मिकनरावताकोडरस्यलमाताकिप्रहारगमाः ताहारावतालेपतिवाताकुचिगारादियोः ईद्रलेपतिवाताकु
चिगारिकिनः रावतालाईदोष्याः अक्षमलेवाताप्रहारगमाः ताहारावतालेअगितुल्यवातालेः ईद्रमाभिप्र
हारगमाः प्रस्यकारलेपरस्यवाताप्रहारगमाः अकासमावातालेदोषिअंकातलेदोष्याः राक्षसदेवता
काअफगु२सैयलाईपरस्यप्रहारगमाः आफगुपरपतिजानेनः अनेकभक्तभूलगदापासः मुसलसक्ति
परस्यसेरः आफु२सैयलाईः प्रहारगारिकिनकुवैतिरअनेकप्रसुभप्राः ताहातिननगलाईदेष्टिंभोः ईद्र
रावतालेपतिवातितिनजनावाहिकः अरुदेवनपापनः प्रस्यकारलेः पुअभप्राकोवेलासाः रावतालेक्रोष्ण

राम

गरिकनः आफुगुसारभी सुतलाई भक्तलाग्योः हेसुतसबुकोसेनकाप्रथमपारथयलाई लैजाः आजुकोदिनप्रस
 क्रोअगिलेसंगामः गरिकनः सल्लअसलेप्रहारगरिकनः समस्तदेवताः लाईपमापुरिपठाउदुः हेसुतः अउडिप्रा
 तः प्रसावरुन कुवेरदेवताहरुसबैलाई प्रसुगुराईकनः अरुलाई लोकपालराजातुल्याउदुः हेसुततैलेडरनमा
 तिरथः आडोगरिलैजाः प्रसनदनवनदेभिः उदयः पर्वतसमः रथयलावभन्योरतेसावभनसुनिप्रनवोति
 अश्रेतोहिराष्याकोरथः सुतलेयलाईलैगायोः ताहाप्रदिः ईदुलेपनिदेवताहरुलाई आजगनकिनलाग्याहे
 देवनेरावभनसुनतिमिरुसबैलेः रावतालाई मारिकनः जिउदैगाल्याउनुपर्दः जोरावताप्रहावलियो
 बापुवेगिरथतिमिरुसदेउः आईपलाः हेदेवातेसलाई आकारालेमार्नहुदैनभन्याः ससलेब्रसादेवरप्रसाप्या
 प्राकोदुः प्रत्काराः तिमिरुसबैलेः दृढचित्तगरिकनः त्यसलाई निप्याईः प्रेताआगमासमातिल्याउनुपर्दः भति
 आशागरिकनः ईदुलेनातासल्लअसल्लप्रहारगरिकनः अनेकराधासलाईमायाः अनेकसल्लअसल्ल अगिकनदेवता
 हरुलेराधाससेनलाईमायाः प्रसुकारलेआफुगुसेनमारिदिमाकोदेभिः रावताउतरादिसदेभिः ईकनदेवताहरु
 रुमाभीअनेकवानविधिगारिदियोः त्योदेभिकनः ईदुलेपनिदक्षिणादिसवाटः ब्रासमानगारिआईकनरावता
 लाईसमातिकनलैगायाः त्योदेभिकनः दानवः राधासः हरुकटाउनलाग्याः हा२अवमाया२भनिप्रहाकलोतम

पता
५६

प्रोः लोदे धिकनः थडि मेव नादा थमा थहिः अत्यन्त को व्यगतिनः महा विर मेव नाद देवता सै नमा धिगै कत नाना मा प्राग कि
न देवता रुहता ईलगा लिग प्रोः ईद्र ला ईहे रि दु गति कत नाना मेव नाद ला ईः कसै ले देवे नतः प्रस्य कार ले गै कतः आ फ न पिता
तावता ला ई महा ग्राम मात गत ईः तै नाना ईद्र मा धिः मेव नाद ले मा प्राग ति अने क सर व धि गति दि प्रोः ताहा ईद्र ले पति मात रि
ले पतिः रथ द्य डि म्रै तावत हा ति थ हि कनः मेव नाद ला ई महा पुक्ति ले हे रि कन वाता प्रहा र गमाः मा प्रा विर मेव नाद ले देवता रु
ह न भया को वेला माः म्रै तावत हा ति सै त गति वाता लेः प्रहा र गति कनः ईद्र ला ईः आ फ न रा धा स से न ~~ति~~ ति र थ प्रा ई ले ग प्रोः
ताहा देवता रुह को मन माः विस्म प्राग ति व्या हु न ला ग्यो २ ईद्र ला ई का हा ले ग प्राः भति देवता रुह स वै ले रावता ला ईल गा रि
कन ले ग प्राः ताहा रावता ले संग्र मा ग र्ग न स किः अने क स स्र प्र हा ले पि डा ग रा ईः आ मा को रावता ला ई दे धिः मेव ना ~~द~~ ई
ले दे ध प्र रि कन भ न ला ग्योः हे पिताः हा मि ले जि लोः त प्रा ई ले ज्ञाना को धी प्र न किः संग्र मा द्य डी आ डि गुरु व सः हे पिता ने
लो के का त्या मिः प्र स्ता ईद्र कनः ल मा तिः ल्पा म्रै म्र व हा मा हा त मा प्र म्योः त प्रा मि ले त्रै लो क्य का सु ख स वै भु क्त मा न ग र्ग ह व स
अथ गु न मु ल ईद्र ला ई ल्पा ई स को रु व धा संग्र मा ग र्ग का प्र प्रो गु न द्य भतिः प्रस्य कार काः मेव नाद को व ध न सु ति ईद्र
हा देव सै न स वै विस्मा प्र ग रि क कि आ प्रोः ताहा मेव नाद को व ध न सु ति रावता ले संता प्र द्यो डि आ फ न गु प्र भ मा को दे
धि आ फ ना न ग र मा ज्ञा त क न प्र कि ग प्रोः प्रस्य कार ले सै नाले सहित गा र ग प्रा को वेला माः रावता ले भ न ला ग्योः हे प्र न मे
व नादः अं न्य २ ते रा प्रा क्र मः हे प्र न मे रा कु ला व धी मा न ग र्ग प्र भू व भ न्ना प्र नितः जौ न प्र न का प्र ता प्र ले पिता वि धि

तम

बं तदुच्यते हे प्रज्जै लो ज्ञाति पापौ तपति मैले ज्ञेयं यजो ज्ञेयं मयोः तोरा प्रसादलेः प्रलोभस मैले पात्राः सब ईद्र लाई ते सै नलै जाः रथ
 माताधिक नलै जाडः तिमि मय्या रे नार मित्र बजाडः ते ते जदि २ म आडि दुः प्रं निरुहले सहित गरिः महा हर्षले मया
 उच्यः मन्योरः मेय नादले पति माफु गृ से ना सहित गरि रथ मा ईद्र लाई तधिः महा जात्रा गरि कं नलं का प्रतिभी
 रग पाः पुष्प गन्धी राक्षस हरु सवे लाई जोग २ प्रमानले प्रसाद दिक नः माफु गृ गृह मा पठाया ॥ ॥ इति श्री
 मय्या त्राम प्रतोड मा महे प्रर सं म्या दे उतर कांडे ईद्र निग्रह न तम सर्ग ॥ ॥ सिर्वो वाच ॥ रावता को पुत्र मे
 य नादले ईद्र लाई जितिलं का मी नलै गयो रः देवता हरु सवे वृत्ता दे उसर ता मा गयाः ईद्र लै गया को वृत्त सवे विंति यता
 गयाः तिव बत सुनि वृत्ता प्रमुषि देवता हरु सवे लं का मा गयाः ताहा रावता पुत्र सहित मं विप्रु तिसा भागा य
 बसा को वेला माः वृत्ता प्रु तिसा देवता हरु सवे अका स मा वासिक नः मा जा गयाः हे वत्सा रावताः ते ते पुत्र को परा
 क्रमा देषि म संतो स म अः ते ते स मानः त्रै लो को मा प्रमि को हि दै नः ते ते प्रु तिं मा सा कः प म योः हे वत्सा रावता ते
 ते पुत्र मेय नाद मय्यं त परा क्रमिः अव देषि ते ते पु को ना म ईद्र लाई जित्या का निमित्त ले ईद्र जित भनि त्रै लो क्य मा
 मा प्रति प्रकास होलाः हे रावता ते रा पुत्र म हा दुर्घ का प्रभावलेः ते ते प्रु तिं जा सवे पुर्ता गरि त्रै लो क्य सवे जित्योः हे रा
 वताः ति ईद्र लाई ते तो रा प्रु दे नः दाडि देः ति ईद्र मुक्त गर्त निमित्त ले देवता हरु सवे म दे उ विंति गर्त माया भति मा जा
 गयाः तिव बत सुनि मेय नादले मय्या ला ग्याः हे वृत्ता ईद्र लाई मैले दो उरु पया म लाई म म रा वति दाडा ई दि गृ ह स

[illegible]

राम

मिले भनौ त्यस वेला माः मैले ति मिली ईनादि कन लोक न्याः गौतम मूषिको दृष्ट होए कन गौतम द्ये उ ना सो
 राष्मा भ्याः अनेक काला सम राष्मा प्रतिः गौतम को मित व क म भय न प्रसू कार ले गौतम को मित दृष्ट भया को दे
 विः ना सो राष्मा को स्त्री रक्षा गरि राष्मा को दे वि मैले त्यो गौतम लाई त्यो स्त्री ति मिली ईले उ भनौ गौतम मैला ५ वैली
 पुरुष भयो ताहा पदि माहिला कनः स्त्री तुला उ ना ति मित ले आई रहन्याः देवता हरु कर्कि गमाः ताहा पदिति मि
 गौतम को अश्रम मा गौ कन अति सि भा जस्तो रक्षा को अहिला कन दे वि ति मिले क पद गारि कन गौतम लाई
 ५ धां दि योः ताहा ति मिले क पद गमा को दे वि गौतम मूषिको य भै कन ते उ स्त्री मूषिके ति मिली ई सरा प
 दि योः हे पा पा मा त देव राज भै कन तैले म द्ये उ द्रोह गारि सः अव ते ते अमा वति स्त्री र भै न रहो स भतिः हे द्ये
 प्रसू कार ले ति मिली ई आप दि स की पदि के रि मा फ नी सी लाई आप दि न ला ग्याः हे स्त्री त मे रा आ ग्या मा न व स प
 ता कु क र्म ग न्या त त स म स लो क माः कुरु प भै रक्षा स भति अव उ प्रा त स म सः प्र उ ह रु ह प व ति ह व स भति
 प्रसू कार लेः आप दि प्राः अहिला ले विं ति ग र्म ला ग्या हे प्र मु स्वा मि अ उ न ले मैले प्र स्तो क र्म गारि त पाई को ह
 प व्या रा गारि आ भार मैले प्र स्तो क र्म गमाः मैले अ प रा व्या हो ई नः न ज्ञा ति क न गमाः प्र स कारा मा मे रा उ
 प र द मा प्र स न भ या जा व स भति विं ति गारि नः गौतम मूषिके भ न ला ग्याः हे स्त्री ई द्या कु वं स मा ज्ञा त भै

पता ५८

कनः मातामह राम बरवा सजागु होला तन राम को दसन जौ नाबेला मातैले पाउलि स ते सैवेला माते ते पाप
मुक्त भैकन तर मली पुरुष होला भनिकन गौत मम पिआफता आ मम ददिगपा हे ईद्र ते स दिन दे सि प्रजा
रुस सवैर पवति भयो हे ईद्र प्रस्य कार काति मा पूर्व को कर्म सम मनु होला ते सै कार ता पोति मि सव को रुस
मा पयो हे ईद्र ति मा कर्म पोति मिले मुक्त मान गयो हे ईद्र आ डैति मिले वैद्य व प्रज्ञा र वैद्य व प्रज्ञा आ
पदि ति मिले ई पा पा ले दा डिकन जिते दी प्र भैकन राम प्रा विहुं दे ति मा पुत्र ज प्र ति म म भयो भनि ठाति ति
मिले उव ग र्भ भयो ति मा पुत्र संग्राम मा प्रया को दैन आफ ना वा मा पुलो मा ले लै गि कन समुद्र राष गले जौ भ
ति व स ले आ जाग आर ति व धन सुनि ईद्र ले वैद्य व प्रज्ञा रिकन आफ ना त्या र्ग रुप मा देवता सहित गरि ईद्र
गया हे राम भद्र ते स मे पना द का परा क मा को कुरात पा ई दे ड विंति गरि स क्यौ जौ न मे पना द ले ईद्र लाई
मुआ जित न सा प्र भः भमा का ते स ले अ रुता ई जित न कन का कछु हे राम राव ता को वं स पुत्र को कुरात पा ई लाई
मुना ई स्यौ भनि अगाले श्री राम लाई मुना डि न भयो ॥ ॥ अरु त्या आ पं नाम सर्ग ॥ ॥ हे राम ता हा पदि
वताः मे त्रि सहित भैकन लंका दा डि प मि म दी स ग प्रा प्रस्य कार ले जां दा सु मद्र काम म मा प्र कुत ना पुरु
ष ता ई देष्यो भनि पं रज तो र ला का ति प्र ला प्र का ला का भनि लाई दे सि कन ति म हा पुरुष लाई राव ता

राम

ले भक्तलागाः हे प्रहस्य मलाई प्रभु दे भक्तो बः ति प्रहस्य ले दात किट किट प्राकासक कस्तो भक्त्या रथ को व्यो क सदा जस्तो
ता हारा वताले मे त्रि स हित गति म हास भलेः नाद ग रि दी प्रो हे राम ति प्रहस्य कस्तो दन भक्त्या म हा भक्त्या न क दा हा
कंठु ग्रीवः मंद कुक्षि मिंगल नेरु प्र मा जस्तो पाद रक्त तालु म न वे गि म हा जाल्म ज्वाला को माला प्रुक्त कु प्र व्यं टि
का सुवर्ण को मय माला लाई रत्ना काः म हा जाल्म मान ले सुवर्ण को पर्वत जस्तो रत्ना का से स्ता प्रहस्य क न म्रंज
नः का पर्वत जस्तो रह व्या रावताले म्र ने क सुल सक्ति तो म र ना ना स स्र म्र ले प्र हा रा ग र्ता गार प्रति प्रहस्य ले
प्राद प्र ति ग रे न नः व्या व्य दे प्रिक ना सि सिंघ लाई रासन भ म्रा जैः न दिका वे ग ले स मुद्र कं पः न भ म्रा जैः व सि क ना
वता लाई भक्त लागाः हे राक्षस तैले प्रभु को भ्र आ ग रि म न ग रि हि उद द सः म्रै ले त लाई मारु मे रा साम भर्दि
भक्त्या हे रामः जौ न रावताले स मस्त लोक लाई भ प्र दि गु सा म र्थ भ म्रा का ते स्को परा क्रम सं प्रुक्त प्रहस्य
मं ह प्रः संसार का सि श्री को हेतुः ति ड वै प्रकार ति प्रहस्यः को उर स्म ले मादः का म वि श्र सिंघ माः म ह त सिंघा
म म्र म्र वा म्र स म्र स म्र मुद्र कु क्षी माः पार्श्व माद स दि स देव ता ह रः प्रित र ह रः प्र म्र मा ज स्का ह द प्र मा व स्ता गो
दाना दि प्र वि श्र भू दानः सुवर्ण दाना दि ते मा व लि हि म वानः हे म कुट म ट ड ल मे ह प्र भ ति प र्व त स वै त न्का सि
रि मा म्र स्मी र भै र हं द जल म्र व हा रु वि द्या ता ड ई हस्त से म ना ग व मु कि कं थ वि जल दः त द क प्र भ ति म्र

पटा
५८

सवैतत्का अंगुला मा ना क को दुला मा वा पु देवता ग्रीवा माः वे द वा क्य स र स्य ति अश्वी नि कु मार का न माः जत्का
नेत्रः अं द्र सु जेः वे दां प्र ज्ज्व र्म सा त्मा दिः वि द्या लेः तन्का दे ह माः से वा ग तिः र हं द्यः प्र स्ता पु रु षो त म दे उ रा व ता
ले पु अ मा ग्गो र ति पु रु ष ले अ लि क हा त उ मा लि क न दे षा माः लो दे षि क न रा व ता अ मे ष नै क त लो द्यो
रा व ता लो द्यो दे षि से ना स वै भा ग्याः ता हा प्र द्य ति पु ष प्र ति प्र ताल मा प्र वे स रु रु भ योः प्र व र्त स मा न पु रु ष ग
प्र व र्त स मा न पु रु ष ग मा प्र द्यः रा व ता भा डै उ ठि क न हे र्म ला ग्गो र मंत्रि रु रु प नि न भ या को दे षि डा कि क नः सु क
सा र ना द्ये उ सो ष्य ना ला ग्गोः हे मंत्रि ले ल्यो पु रु ष का हा ग योः दे षे डा कि भ न्गो र ता हा सु क सा र ता दि ले भ न ल ग्गो
हे मा हा रा जं त्या पु रु ष गा हि वा य व ह्नी भ न्गो र रा व ता ले ष डू लि क न त्य स द्वा वा य रा व ता प्र ति ग यो दु र्म ति रा व
ता नि भ प्र ले गै क नः ता हा अ ने क पु रु ष ला ई दे ष्योः के पु र्था रि ना ना अ लं का ले भु ष न ग रिः र क्त मा ला सं यु क्त
ना ना प्र का र का ग रु ना ले आ भु ष न ग रि ना भी क न र रु न्याः त्रि को टि ३००००००० पु रु ष ला ई दे ष्याः मा हा उ त्त व ले
सं यु क्त नि र्म ल दे ह अ ग्नि ज स्तो व सि क न ना ना कु ड ग रि रु न्याः क न दे ष्याः के रि ष क व र्ता ते ज वं तः व तु भु ज्जा प्र
हा त्मा त्प ता क न रा व ता ले दे ष्या ते स पु रु ष ला ई दे षि क न रा व ता को प्र न मा त्रा स सा न ग रि लोः के रि मै ले त व ला
वा र पा या को द्ध भा नि नी ता ई द्वा र वा य भी व ज्जा दा तै प्रा मा सु ति रु न्याः क न दे ष्या ते से प्रा मा सु ति रु ला कि क स्ती दु र
भ न्याः से प्रा मा अ व ल म प्र ति पु रु ष का आ स पा स मा अ ग्नि ले वे षि त ग रि क न दि य सु गं अ दि य व ला दि

राम

मालाते भुषत गरिर हन्या ते स्त्री दिव्य स्त्री त्रैलोक्य मा प्र ति दुर्लभ ते स्ति स्त्री कन देव्याः लक्ष्मी सप्तान सुदृष्टि त्रैलोक्य मा प्र
ति दुर्लभ ते स्त्री स्त्री कन ते स रावणाले दे वि कनः प्रित मा हर्ष मान गन्याः सुक सा रणा दि ह स प्र तिः ता हा को हि दे न ते स
बेला मा रावणाले त्यो स्त्री को हा त स मा व न ला ग दा म्भ सि वि ष स मा न पु रु ष सु ति र ह न्या लो रा व णा ला ई हे रि क न
अदृष्टे हा स नु भयोः प्रसू काले हा स्या को स द्य ले रा व न को स रि म्भ गिते दू ष म्भ यो है भ यो रः मा हा वृ क्ष वा
पु ला गि छ ल्या हैः रा व न भु मि मा प ल द्योः प्रसू काले लो व्या को रा व न दे वि त्यो पु रु ष ले भ न ला ग्या
हे रा क्षा स उ ति कृ श ते ते म्भु ग हा हा काल हो ई न ब्र ह्मा का वा प्र स द ले त वा की सः हे रा व णा त्म कि जा
भ न्याः मुहु र्ता मा त्र प दि वे त न्म भ यारः मा हा रा स मा न ग रि रा व णाले भ न ला ग्याः हे म हा पु रु ष म्भ न श त पा ई स मा
न पे रा कृ मि को हि प्र ति ह न्या दे नः त पा ई को हो भ न्यो रा ति म हा पु रु ष मे व्य ले ग र्ज को र त्तो स द्य ले हा सि क न भ व
ला ग्याः हे द स गि व त्तै ले सो ऽ न ना को व्या का रा ण द्यः हे र काल न वि ता ई क न ते ते प्रा णा ति न्या म हं भ नि भ्रा ज्ञा ग न्या
रा व न ले भ न ला ग्याः हे पु रु ष वृ क्ष का वा प्र सा द ले म ला ई म्भु ग न स क न्या को हि दे न नः म ज स्ता भ व दे वि
भ यि को हि प्र ति उ त्र प ति भ यो को दे न उ त्प ति ह न्या प्र ति ह न्या दे न नः जौ न प्र जा प त का वा प्र सा द वि परि
त भ यो मा त्र म ला ई मा न स क ला वृ क्षा का वा वृ भा ग न्या त्रै लो क्य मा क सै ला ई दे व्या को दे न प्र स का र णा भ म रु
म ब्र ह्मा को वा प्र सा द वे र्भा गि न का को सा म र्थ हो लाः भ नि कृ रा ग रि र ह न्या ति पु रु ष को स रि मा त्रै लो क्य मा क

यथा
६०

सैलारिदेव्याः कादस दिव्य १२ अक्षवसु ८ साध्यगता ५४ प्रकादसह ११७ नरैनासतवायु ४७ अश्वीतिकुमा
२ पितरागादिगदेवता पर्वत समुद्र यतुर्वे ५४ अग्नि ३ गुरुतागाव्योमनासिआगं अर्वमतामाम्
मिगहइ भुजगदेवताः प्रक्षीदेत्यराक्षसदि सैव्यामाराहत्याः पुरुषकोसरिमा रावताले देव्यो हेरामरा
यालेत्यस्ताम्र अर्धविश्वरूप देव्यो तिवननसुति श्रीरामले अगस्त्य देउ सो अतकनलाग्याः हेमने समुद्रको
मध्यमाराहत्याति पुरुषको हो आग्या गरभन्याः अगस्त्य अखिले श्रीरामला सुतावनालाग्या हेरामति पुरुषपु
रुषोतमदेवताकाप्रति देवकपिलमुनि अवतार तिक पील साधातनतपण परमपुरुष समस्त भुताधारणाग
रिरहत्या अत्रकालमासहागान्या अनादि अमृतमहाविलु प्रभु अविनासिहृगुभयाका क्रिकोटिनामिरहत्या हरुतन
कापुत्रः तन्कापुत्रसवै महातेजस्वी तेसा महा पुरुषले कोअले हेरेनां रावता भस्म भयनताहापदिरावता शुकसा
रादिवस्या कोठउमा आईकनलंकासा फकिंगयो हेराम रावताका मेधनादका आदिको कुरासवैतपाईका रुजुर
मा विंतिगासि को भानि अगस्त्य मुनिले आग्यागनार श्रीराम पुभृती साभासा वस्त्रा सवैले अशु तमानिरस्त्राको
देवि साहाविभीषनले भनलाग्या हेअगस्त्य महा मुने ई पूर्वकालको कुराविसिउतपाईले आग्यागर्भमो रम्भ
वमैले संक्षिपो ई कुरानि अमर २ भन्याः अगस्त्य ले आग्यागर्भलाग्याः हेराम तिरावता मेधनादयो ५ ई महापरा
क्रमि ति ५ वैको भदा रुगमान महापराक्रम दन भानि सैले विताजा अर्धवै तन्यसुत प्रजावु श्री विर प्रभाव

रास

सप्तस्तुताते संसृक्त भयाकाः हनुमान् ती ५ वै का भंदा महापराक्रमिदं हे राम भद्रः तिरुमानको प्रतिमा संसृक्त
सागरसमुद्र हे रिकन संताप गतिरुन्मावानर हत सर्वे लाई तिरुमानले आश्रास ले वन नदिकनः सय जोजन वि
त्ता भयाका समुद्र नायिक न जागु सामर्थ भयाकाः प्रसन्न काले गौ कन समस्त लंकारा अमा विष्णं सगाति व
ता को अंत्युरि भीत्र गौ कन सिता लाई अजसदिकनः किं कटादि अने का दास से ता लाई मार्ग भयोः ताहामे
जना पले वं अतग जोरा वता सित कुता गति कन वं अत मुक्त गरी लंका पुरि समस्त दण्ड गरी भयोः प्रस
कारणाः हनुमंत समात विर को हि दे न नः हे राम भद्र हनुमान का जस्तो वीर मः काल देवता ईद्र विष्णु कुवोर
ति तिरुह को प्रति दे नः अगत्प्र पिले आशाग पार श्री राम ले ह र्ज मित्र गति अंत्य २ हनुमान पराक्रम भ
मि भिंत गतिः अगत्प्र दे ड के रि आशाग र्त्त कन लाया हे मुने त पाई ले आशाग र्त्त भयाका कुरा सत्य २ हो लं
का मा मु अगति कन सिता फि राई मा प्रा काल क्षमता को प्राप्ता वा आका अजो आरा अफि रिकन प्री मुकु
दुम्यदिसित प्रसन्न काले वे क्षमा प्रा को ई सर्वे हनुमान का कृपाले हो वातर का मे छ हनुमान विना सिता
फिरा लाई उर के सले सकुनः हे मुने तिसर्वे कुरा ति अग्र हो तिरुहा पराक्रमि हनुमान ले कामार्थ भय न न हे
मुने प्रसन्न कुरा प्र मा भ मे राम न मा संदे ह द न हे मुने मे राम न मा प्र सो भित्त ना भयो तिरुमान का फ

पता
५९

व्याध्रजस्तोत्रलये कालकारुद्रजस्तो दुर्वैले परसपर प्रहारगरेर दुर्वैतर्फ अनेक मया तिसवै दुर्वैले जित नुअंगी कार गरि प्र
लये युद्ध मया कता शरसित इंदुले शुद्धगया एता हाउमा प्रहस्त ले निरको सिरमा मुसल ले प्रहार गया तो चोट ले नि
रको सरि वाटरक को धार वहि आयो ते सवै था सहि कन अतंत को धगरि हुलो वक्षे ले प्रहस्त कन प्रहार गया एस प्र
कार ले प्रहार गरेर प्रहस्त ले मुसल लि दुगु दैग यो यो आया को देखि कन माहा सरि निरवानर ले वाहुलो पाषाण सिंह न
दगरि कन दुगु दै अथी वाट गई कन प्रहस्त कामल कामा एस प्रफान ले प्रहार गया तो हा तो पाषाण लागी प्रहस्त को सिर
जुल जै पथी मा पली म तुभयो एस प्र कार ले म तुभयामा नौ द्वारे वाटरक व (लो इद्र को वज्र प्रहार लागी पर्वत तुर्न भया को
जस्तो भयो अनेक धारा वहि आया को पर्वत वाट जल धारा आया को जस्तो एस प्र कार ले निरवानर ले प्रहस्त लाई माया को हे
रि से सरसा कारा खुस सेना कैंपमान गरि न भूमि छाडि भागी गया को हि ध्यान गरि रसा को कै अल्म लि रसो एस प्र कार ले
माहा वलियो निरवानर ले प्रहस्त लाई माया को हे रिवानर हस्त सवै ले सिंह नाद गरि रसो यो नाद सब ले पथी कैंपमा
न भयो धंन्ये रभ नि प्रसंसा गया निरवानर प नि श्री राम को हु गु मी जा भै कन चरण मा डंड वत गरि वस्यो ता हा श्री राम ले
पनि अतंत हर्ष मान गरि कन धंन्ये धंन्ये निरभ नि प्रसंसा गुर्न भयो एस प्र कार ले निरले प्रहस्त लाई माया को देखि रा
क्षस हस्त का मा भागी गयो ता हा रावण को हु गु मी विविग यो हे मा हा रावण प्रहस्त लाई निरवानर ले मायो भन्ये र ता

हा रावण ले सो को गरि को धले भवु ला गो हा हा पा पात्मा विरवानर ले प्रहस्त कन मा यो भनि प्रहस्त मया को दुष ले चित्त मा
 पिडा भयो र को धले युक्त गरि राक्षस को जो धामु पिह रु लाई भना ला गो इन्द्र ले को ध गरि देव ता हर कन भन्या को जस्तो
 भनि श्री मा हा देव ले पार्वति कन पुना वउनु भयो ॥ ॥ इति श्री अध्यात्मा रामायेण्डि मा महेश्वर सम्वादे लंका की
 रणे प्रहस्त वधो नाम सर्ग ॥ ॥ श्री मा हा देवो वाच ॥ हे पार्वति ता हा पद्मि निरवानर ले प्रहस्त राक्षस माया कोष वर पुनि
 ता हा रावण को मन मा अतं त दुष भयो र यों डै राक्षस हर कन आ ग्या प्यो हे राक्षस सत्रु ना तिसा नु भनि कसे ले हे लागन
 के न हे राक्षस मेरा सेना पति सबै ले ईन्द्र लाई पनि जीत न सामर्थ्य छु एस्ता विरर हरु मारि प्यो अब एसे वसि कन हुन्या छैन
 अने कहति अस्व उरथ से नो सहित गरि सत्रु मानी का अर्थ ले बहु ल्या उ एस्ता ठां डि मा अरु कसे कन पठाउ विन आफु
 न जाइ हुन्या छैन अरे हे एसे यों डै जां दु अरे हे मजै कन वानर सेना सहित गरि कन राम लक्ष्मन लाई मेरा वाण ले प्रहार
 गन्यार मार्द दु कस्तो भन्या सुष्क वय अग्नी ले दग्ध गन्या को जस्तो मार्द दु भनि एखा प्रकार ले रावण को वचण सुनि उत्त
 मरथ ल्या योर योर थ कस्तो भन्या अग्नी को जस्तो तेज ले संयुक्त रथ मन वेगी अश्व ले संयुक्त अने करन मनि मानि कले
 संयुक्त प्रकास गरि राखा को रथ एस्ता उत्तम रथ मा रावण ले सस्त्र अस्त्र संयुक्त गरि कन रथ मा थी चह्यो अने क सस्त्र
 रथ मा रा विरुष मान गरि अने क राक्षस सेना पक्षि रताइ मा हा वेग ले रन भूमि मा गयो राक्षस हरु सबै मा हा विरर को धले युक्त

गरिरह न्यालाल रनेत्र गरिरह न्या अनेकराक्षस हरु पहि र लाई गयो वानर सित युद्ध गनी का निमित्त ले हर्ष मान गरि ना
ना वाद्या वज्राई माहा नाद गरि कन रावण गयो पर्वत गया को जस्तो मेघ वर्णी अग्नी को जस्तो नेत्र ना नाग ह ना ले स्यु
क्र गरि कन राक्षस हरु सवै काल मेघ जस्तो एस्ता ले ना ले अंष्ट्र गराई मुख्य राक्षस ले सहित गरि गयो परमेश्वर
श्री माहा देव प्रथम गन ले युक्र गरि कन जानू भया को जस्तो अति सो भाये मान गरि गयो एस्प कार ले रावण ले वानर
ले ना हे रिष्ठी प नि डो लाये मान गरि गयो एस्वेता मा वानर हरु ले स ग्राम गनी कन राक्षस हरु आया का हे रि माह र
पराक्रमि वानर हरु ले लेल ऋ गलि स मुंद्र क लील भया को जस्तो कराई र हा ए स्ता ठा डी माराक्षस आया को हे रि कन
श्री राम ले प नि जे जखि विभीषन डा कि आ ग्या ग तुं भयो हे विभीषण यो आया को सेन्य को हो निर्भये गरि आयो हस्ती आया
को जस्तो को हो भनि आ ग्या भयो र ता हा वृ धी मान विभीषन ले श्री राम का चरण मा वि ति गर्दी भया हे श्री राम वन्द्यो आया
को सवै राक्षस को श्रेष्ठ हो रावण को सेना हो हे स्यु नन्दन हा ति व हि श्रु र्य को जस्तो ते जये स्तो ते ज भया को ताम स नेत्र गरि
कन पृथ्वी कं प मान गराइ आया को म विरवा हु राक्षस हुं हे राम तो सिंह ध्वज भया को राक्षस को रथ मा च हि धनु र्कार ग
रि आया को पापात्मा राक्षस मेघ नाद हो हे राम गु तो मा हा जे ज ले सं यु क्र भया को ध य म जस्तो धनु हात मालि आया को यो
इन्द्र जस्तो आया को रक्त नयेन गरि अग्नी को जस्तो ते जर न कं र डल लाग हा ना लाई आया को यो पापत्मा रावण को पुत्र अ

ठिकै पभन्या को राक्षस हो हे राम नाना सख ले संयुक्त भया को रक्त नये न गरि माहा कौ धग हा हा मा ज ठि आया को
महोदर नाम राक्षस हो हे प्रभु राम नाना अलंकार ले युक्त भया को छोडा चढि संध्या काल को मेघ जलो ते जभया को
यिसा हर ले घुमाइ आउ न्या यो मकराक्षस हो हे श्रीराम कालांत करु दू समान घड गच धनु लिऐर कवच किरि ले
भुवन गरि पर्वत आ कास समान गरि रमा को जस्तै हाति व हि आउ न्या यो नारात कहो ते जले संयुक्त अग्नी आया
को जस्तै पर्वत धुर्ग जो धि पता का धो जा ले संयुक्त कांचन कारथ मा च हि आउ न्या यो अर्जिताश्व को पुत्र हो हे श्री
श्री राम ऐस पुरुष ते नाना मुर्तिलि तु को सामर्थ्य हू हसी व्याघ्र पर आदि नाना माया ले रूप लिनु जों दू यो वर रा
क्षस हो हे श्रीराम पर्वत लियु दुर्ग न सामर्थ्य हू अग्नी जलो ते ज गरि पर्वत हा त ले लि आउ न्या यो देवा त कहो हू
ले पृथ्वी मा भये न कर्म गरि गर्ग सामर्थ्य हू त्री सुत को किची जुलि जलो प्रगास भया को किं कि नि जाल ले संयुक्त भ
भया को माहा वलियो बसव मा च हि आउ न्या यो त्री लिला हो उ अघी वाट आउ न्या काल मेघ तुल्यो उरु विस्तर भ
या को यो कुम्भ कर्ण राक्षस हो हे माहा राज श्रीराम गरुड ले धजा गरि धनु को टंकार सव गराइ सुवरी कवच लाई
आउ न्या माहा वलियो सग्रा म माहा गया पछि फ कि न आ व न्या यो नि कुम्भ राक्षस हो हे श्रीराम चन्द्र प्रथम गण ले

राम

वत्तगराई श्रीमाहाद्रुआयाको भया जस्तै अने करारक्षसपक्षि रलाइ सो वरी मये रथमा जहि जावलो मानगरि धवल
धुवुरा मये उंड लिपवत आयाको जस्तै यो तथा जीको सत्रु पापत्मा रावरा हो हेरा जेद्रकस्तो कि रिरिद्रकुंडलने
धुवनगरि जावलो मानगरि महिंद्रजीरि पर्वत जस्तो इन्द्रकुवेर जिती रहन्या सवै राक्षस को राजा भै रहन्या एस्ताराव
राते तथा ईक्षित उद्रगर्नवा न्दुले आयो भनि विभीषन ले सवै वत्ता त विंति गमारता हा श्रीराम जुले पनि यो वचन
अनि आया गर्नु भयो हे विभीषन कस्तो आस र्ये अर्ये का जस्तो ते जगरि आउ न्या इन को ते जकले ले सहनु सत्तैन
नाना अलंकार ताइ रहन्या अग्नी आया जस्तो एस रावरा का ते जले चीरु पनि सकेन माहा र विरदेव दानवा को
पनि रावरा को जस्तो ते जे छैन क्का सो भाले संयुक्त गरि आयो इसे ना का ते जले पनि इनि को पुत्र पोत्र का ते जले पनि
माहा विरको ते जपनि संसार नासन कन आया को काल अग्नी जस्तै द्वादस सूर्य जस्तो राक्षस हरु सवै पर्वत जस्तो
सरिर भया का तत्र अग्नी जस्तै उद्रगर्न इक्ष्वाले रसा का इ सवै रावरा को जो धा पति सवै ते जस्वी एस्ताराक्षस स
वै को राजा भै रसा का नाना रत्न कुंडल ले धुवनगरि सो वरी मये सिंहसन मा वहि धनु हस्त मालि माहा विर एकर
जना सिंहसाल दुर जस्तै धाद्यु जस्तो मध्या नका अग्नि जस्तो नाग ले नि स्वास राधा जस्तो राधि ना नावाद्य सिंहना

राम

दगरियो सवले पथी की पमानगरा इस्ता से नाले सहित गरिरा वरा आया को दे धिता हा श्रीराम बंदले पनि धनु लिष्टे
 र ता दो च छाई वान लि रहनु भयो कस्ता राम भन्ना कमल पत्र जस्ताने त्रभै वैदुर्य जस्ता वणी उताल प्रभु जस्ता सिर विषये मु
 कुट धारन गरिरा व्या कामा हाते जले संयुक्त गरिरा व्या का संसार को आत्मा पुरुष हुनु भया को एस्ता शुद्ध राम ले पनि लक्ष्म
 शा सहित गरि वानर सेना सवै संयुक्त गरि कन पाप त्मारा वरा आया को हेतु भै कन युद्ध गरी कन तत्पर भै रहनु भयो ता
 हा पक्षि रा वरा ले पनि आ फ्रा सेना मा हा विर राक्षस हरु लाई भनु लाग्यो हे राक्षस हो जुं ठा उमा ति मि हरु लाई भारा दिरा
 व्या को ठा उमा प्राद साढे कामा ठा उर मा ससार गरि निर्भये गरि वल्ल जा उभन्यार रा वरा ले धनु वान लि कन वानर सेना
 को समो होमा आइला ग्यो वानर कन प्रहार गमा माहा मत्त ले संयुक्त सागर कलोल जलै वानर हरु कन प्रहार गमाए
 स प्रकार ले रा वरा आया को हेरि कन दि प्र धनु वीन काल रुद्र जस्तो आया को हेरि कन वानर रेद्र माहा पराक्रमि शुग्रीव
 ले पनि रा वरा सित युध्व गनी कन अघी वाटु गुदै जानु भै कन नाना वक्ष ले रा वरा कन प्रहार गर्नु भयो ता हा रा वरा ले
 पनि तो पर्वत आया को हेरि यम उंडु लो वान ले प्राहार गरि आ को से मा घंड र गरि दिया के रिरा वरा ले पनि इन्द्र का वज्र तुल्ये वा
 न ले अग्नी का जस्तो जाल्प भया का बाँडे लिष्टे शुग्रीव कन वान ले छेपदा शुग्रीव को वीत मात्रा समान गरि माहा सवले
 पथी पलद्यो एकार रा ले अवेष्टा भै रहनु भया का शुग्रीव लाई हेरि कन राक्षस को से न्ये सवै ले हर्ष मान गरि नम्रग

या एस्प कारले श्रीवरु न भया को हेरि क न ग बांक्ष प्रुं द थामै न रघो ति इन रुतले अ तं त जो ध गरि प र्वत उधे लिये र दुगुं दे
गड क न रा वण लाइ प्रहार ग या यो प र्वत आ या को हेरि ता हारा वण ले प निस प्र उ दे स वा न ले प्रहार ग या र नि स्फ र ल ग
रि दि आ ए स म र्वत व्य र्थ गरि दि यार वा न र का से ना प ति स वै लाइ अ ने क सर ब धि गरि दि यो ए स म रा ण को वा न मा जी अ
ने क वा न र रु प श्री मा प ली र हो ए स्प कार ले भ ये न क र क र्म गरि वा न स वै क न सर ब धि ग यो अ ने क वा न र मा रि ल्या
या को हेरि वा न र रु रा वण को वा न प्रहार सह नु स के न र राम को चरण मा सर न ग यो स वै लो क को सर न ग ति रु न भ या
का श्री राम ले वा न र रु त्रा स मा न गरि आ या को हेरि क न ते ज स्वि श्री रा म ले भ नु र्व नि ति हे र उ रा उ नु प दै न र नि भ ये वा
वा दि नु भ यो ए स्वे ता मा ल क्ष्म ण ले श्री रा म को चरण मा विं ति ग र्नु भ यो हे जे व भ्रा ता श्री रा म चं द्र ए स पा प त्मा रा वण
लाइ मै ले मा र्द दु त पाइ ले आ ग्या दि नु भ या जा व स के श्री रा म आ ज का दिन मा नु द्र गरि रा वण लाइ मा र्द दु भ नि हे भ्रा ता श्री
राम चं द्र म भै क न त पाइ ले गु गु ग र्नु प दै न त पाइ ले हे नु मा त्रे भ या जा व स भ नि ल क्ष्म ण ले विं ति ग र्नु भ या को व च न छ नि ता हा श्री रा म ले
प नि धं न्ये र ल क्ष्म ण भ नी अ ति रु घ मा न गरि आ ग्या ग र्नु भ यो हे भ्रा ता ल क्ष्म ण ति भ्रा म न मा नु गु ग र्नु इ क्ष्वा भ यो ता म सि त सं गै जा उ
हे ल क्ष्म ण मे रा ध व न भु न रे पा पा त्मा रा वण मा हा व लियो मा हा र ध नु घ वा न ति र रु न्या त्रै लो क ले प नि इन क न जित नु स के न ए स्ता
रा वण सि त पु द्र ग र्नु इ क्ष्वा भ यो ता आ फा छि रू छो पि उ को छि रू हेरि आं घा उन छे उ ता इ ति मि ने पु द्र ग र भ नि आ ग्या भ यो र ता

1
 हलक्ष्मणलेपनि श्रीराम को वचन सुनि माहाहर्ष मान ले रावण सित सुद्वर्ग कन अ धिवापु दुर्दै जानु भयो पृथ्वी जे
 लाये मा नगराई आया को लक्ष्मण रावण ले देखो एखे ता मा हुनु माने पनित लक्ष्मण को भन्दा अ धिवापु दुर्ग रि कन जाइला
 ज्यो रावण ले अने क वानर हरु लाई मारि ल्याया को हे रि कन कालां त क ज तो र सा का रा वण को से अ सुष गरि वा पु पुत्र हुनु मान
 अ धिवापु दुर्ग रि कन गे कन रावण को रथ मा चहि घोडा को त र्जिलि सारथी कर्म लिऐ र माहा को धले रावण लाइ हेला ले भन्नु ला
 ज्यो हे पाप त्मा ए क ले देव दान जागे ध र्व राक्षस नाग किन्नर आदि ले पनि जित न सके न भनि वीताइ तैले दुष पो मानी सकि
 अव पो वानर को हात ते मा नु प यो हे पा पिष्ठ आज तं पाप त्मा लाइ मारि जै लो के को देव तो कह रु कन संतुष्ट गराउ ला भनि हे राव
 ण श्रीराम वंश को से व कह नु मंत्र कन तैले जां द रु स कि आज का दिन मा मे रा दा हि ना वा ड का प्र हार ले तेरो सरि र नु न ग र्द दु भ नि
 एस प्र कार ले हु नु मान ले आ ग्या भयो र तां हां रावण ले हु नु मान को वचन सुनि मा हा को धले भन्नु ला ज्यो हे पा पिष्ठ म कं ठ धं न तं
 जति को पराक्रम को हि छैन हो लो क रा मा त्र ग र्नु क्मान नि स का गरि म लाई प्र हार गर तं लाइ कि ति व ना व न मा क्मान नु प ला गी
 वसि स वां डै प्र हार ग र्नु आ उ ता हा प छि ते रा परा क्रम वत हे रि कन मै ले तेरो जी उ लिं छु भ न्ये र ता हा हु नु मान प नि रा वण को व
 च न सु नि आ ग्या ग र्नु भ यो हे रा क्ष स धं न्ये मे रा परा क्रम तैले अ ऊ जा न्या को छैन कि उ स बे ला मा तेरो अ श्व क व नि का मा म आ
 या को बे ला मा तेरो पु त्र हरु अक्ष क मार आदि गरि स ए पु त्र लाइ मारि दे या या को था हा पा उ दैन स कि उ हि हु नु मंत्र म हुं ए स्य कार

राम

५५

लेहुमानको वचन अनिताहारा वणलेपनि अतः तक्राधगदिलपम लेहुमानलाइप्रहारगयो. एस्प कोले लागीह
नुमानले चीतदृढगर्ननसकि अनेतन्यभया फेरिमुहूर्तमात्रपद्धिजेतन्यभयोस्माहाक्रोभतेहुमानलेपनिरावण
कोहृदयेमा मुष्ठीले प्रहारगमा एस्पकारले रावणपनिमुहूर्तमात्रमुष्ठीभैरलो पर्वतफुल्ला कोजलो भैष्ठी कपमान
भयो परसपरउनेलेउनेलाइप्रहारगहिउनेलेउनेलाइप्रहारगयाररावणअवेष्टभयोकोहेरिआकासमाइन्द्रदेवता
लेनादगरिहर्षमानगर्नुभयो भन्ये रहुनुमंत्रभनिप्रसंगगयो ताहामुहूर्तमात्रपद्धिरावणको चेष्टाभयो रहुनु
मानचीतस्थीरगरिरहुनुभयाकोहेरिहुनुमानको मुष्ठीहेरिभंभलाग्यो हेहुनुमान भन्ये रतेरोपराक्रम भंभेते
रापुस्तकसामर्थभनी एस्पकारले रावणको वचन अनिताहाहुनुमानले आग्यागर्नलाग्याहे रावण धीकारमेरापराक्रम
मजस्ताविरले प्रहारगरेरपनितें वों चतैद्धसंधीकारमेरावलदुर्बु धीरावण कानतैले उपहास्यागरिस्त्रुमेले
ऐकेलेऐकेचोढमात्रप्रहारगयो योमुष्ठीको प्रहारलेहेरावण तेंयमेराजा को मुष्ठीदेष्टउनुबठा उद्धु भनेरतोहारावणले
पनियो वचन अनि अतः तक्रोधलेजाज्वलामानगरिकनमुष्ठीलेहुनुमानको हृदयेमा प्रहारगयो एस्तारा
वणलेमुष्ठीले प्रहारगयो रहुनुमान अवेष्टा भैष्ठीमापलीरलो एस्पकारलेरहुनुभयाकोहुनुमानलाइहेरिताहाराव
ण वोंडैरथमावहिहास्यागयो ताहायमनुत्ये माहापराक्रमिनिरवानरलेहाक्योतां निरवानरलाइपनिमर्मस्थानमा

अनेकसखअसलेप्रहारगरिदियो ताहानिलेपनियोवानकोवेथासहिकनववतश्रंगलियेरावणलाइप्रहारग
 याहेसैवेतामाहनुमानकोवेष्टाभयोरविरवानरसितरावणलेयुद्धगरिरसाकोहेरिकनहनुमानलेमाहाहाग
 काधगरिकनरावणलाइमानकोअर्थलेभनुलाग्योहेपापिषरावणतंजस्तो जो धामैकनक्षत्रीधर्मजोन्यातंमसं
 गयुद्धगणनसकिनिरसितयुद्धगरिसएस्पकारलेवोत्याववनहनुमानकोअनिनिरवानरलेप्रहारगरिल्यायाकोप
 वतरावणलेवाणप्रहारगरिसप्रघंडगरिपृथ्वीमाषसालिदियोयोहेरिकननिरलेअत्यंतकोधगरिकनमाहाव
 लियोतेजलेपनिलंघुक्तअग्नीकोपुत्रनिरवानरलेनानावक्षुउषेलिकनरावणलाइप्रहारगयोयोवक्षआयाको
 हेरिरावणलेपनिवांडेवाणप्रहारगरिआकासेमाछेदनागरिदियोफेरिरावणलेपनिसरवधिगरिदियोएस्पकार
 लेआफुलाइसरवधिगरिल्यायाकोहेरिताहानिलेपनिअत्यंतकोलेआफुसरिरमासुंचगरिकनरावणको
 धजामावक्षगयोएस्पकारलेअग्नीपुत्रनिरवानरलेरावणलेआफुधजामावक्षआयाकोहेरिरावणलेमाहा
 कोधमेरिफेरिरावणकोधनुकोदुप्यामावक्षगयोमुकुटमावक्षगयोफेरिधजैमावक्षगयाएस्पकारकोसिरध
 जाधनुकोदुप्यामावक्षगयाकोहेरिश्रीरामप्रमुखअग्नीववानरआदिलेनिरकोपराक्रमहेरिमाहाहर्षमानगरि
 हेर्नभयोएखेलामानिरवानरलेआफुसरिरधनुमावक्षआयाकोहेरिरावणकोहुयेमामाहात्रासमानभयोकागरोभ

न्या को जस्तो अलमलि वस्य को वानर हेरि वानर हत सबै ले माहास बले सिंह नाद गर्ज भयो यो हेरि कनरा वरण ले पनि माहा क्रोध
गरि चीत दह गरि कन अग्न्या सखलि धनु राषिकन राक्षे सेन्द्र रावण ले वनिर वानर कन भन लाग्यो हे वानर राधम निर
सैले बाँडै माया मारि मछे उनाना प्रकार ले चलाइ सते सो पराक्रम गयो तपनिते रो प्रण वाचन्या छैन हे वानर धनु मा जो रि
राषि सक्यो आज को दिन मा तैले के हिये नग म्या पनि मेरो प्राण रक्ष मा हुन्या छैन भनि एस्प कार ले बोली कनरा वरण ले क्रोध
गरि निर वानर को हृदये मा आग्न्या खे प्रहार गयो एखान लागी निर को सखि मी ले डाह गरि पृथ्वी मा पयो कस्ता अग्नि
पुत्र वानर ले आफ्ना पिता को तेज ले पनि दग्ध भयेर आफ्ना पिता को महिमा देखाइ कनर हुनु भया को ताहा पछि रावण ले निर मयो
ठान्यो रं भनी ठानि मेघ तुल्ये रथ मा वहि कन सिंह नाद गरि लक्ष्मण छेउ जाइ लाग्यो लक्ष्मण ले रावण आफ्ने छेउ आइ लाग्यो
को हेरि आग्न्या गर्ज भयो हे राक्षस धमरा वण धंन्ये भाग्य भनु मेरा समिपामा बाँडै आउ अजतं सित मैले युद्ध गर्छु वानर लि
त कान जु जी सतं विर भया मेरा नगी चमा आइ जुद्ध गर्नु आउ भनि एस्प कार ले गर्ज्यो को जस्तो वीर नु भया को अग्नि ताहारा
वरण ले अतपंत क्रोध गरि लक्ष्मण कन भन्यो हे लक्ष्मण धंन्ये र मेरा भग्ये तं छैन भनि मैले छोडी रक्षा आज पो मैले मेघा
भनि हे लक्ष्मण राम को पछि रहिउ न्या अधि वाउ आइ वसि सकि कान आइ सतं आया को मैले ज न्या को छे हे लक्ष्मण मेरा वा
न को प्रहार ले यम परि जान कन तं आया को हो बाँडै मेरा आग्रमा आउ बाँडै पठाउ छु भनि एस्प कार ले रावण को नि

दुरवचनश्रुति ताहा लक्ष्मण लेप निरावण लाई मेघ ले गजी को जसै गरि धनु टंकार सव गराई आग पाग नु भयो हेरा
 क्षस धमराक्षस श्रुति भै कन आहु लाई आफै ले महिमा गरि सन्निव जातिले गमा जसो तैले गरि सहेरा क्षस ध
 मतेरो पराक्रम तेजवर सामर्थ्य सकी आदि नाना सख अस्त्र मै ले जान्यो न किऐति निमित्त लेतं सित उद्गर्गनी अर्थ
 ले मै ले धनु वान को तां दो चरुईर सो निस्फुल महिमा गर्नु कान भनिल लक्ष्मण को यो वचन श्रुति ताहा रावण ले अत्यंत क्रोध गरि सु
 वरी पुंरव सातौ गकन ले लक्ष्मण कन प्रहार गमा लक्ष्मण लेपनि एधु कार लेवान आया को हेरि कों चनु पुं कवान ले आ कासे मा
 छेद नागरि दिईष स्या लि दियो तो हेरि कन रावण ले माहा क्रोध गरि कन लक्ष्मण लाई वान को वधि गरि दियो ताहा लक्ष्मण ले
 पनि आहु छे उसर वधि गरि लाया को हेरि कन अर्द्ध चंद्र वान भल वान प्रहार गरि रावण को वान अकासे मा छेद नागरि दि
 नु भयो फेरि लक्ष्मण निरावण लाई मानी का निमित्त ले इद्र को वज्र समान उत्तम रवान आगनि को जसो तेज जावले मान भया
 को विप्रात वान विपस्ति के वान अर्द्ध चंद्र वान वत्स र्दित वान की रडीर नावन वान सिमुष वाण ऐक चना दिवाण एस्तार वान ले रा
 वण लाई प्रहार गर्नु भयो ताहा रावण लेपनियो वान आया को हेरि वाण ले प्रहार गरि अकासे मा बड र गरि दियो फेरि ति क्षम र
 वान ले लक्ष्मण लाई प्रहार गयो फेरि रावण ले अत्यंत क्रोध गरि वंस ले दिइराघ्या को कालाग्नी समान वान ले लक्ष्मण को लरि
 र मा प्रहार गयो एखान का पिडाले धनु वीण छाडि मुहुर्त मात्र जीत दृष्टि गर्नु सके नर भूमि मा पडी रहनु भयो फेरि लक्ष्मण जांडे

उठ नुभयेर धनुर्वा नलि माहा को धगरि कन रावण को हात मार सा को धनु दे दे नागरि दियो पुन वीर सित उ वान तिन गो टालि नु भ
येर ऐ खान ले प्रहार गर्नु भयो यो वान रावण को सरि मा ला गोर अवेष्टा भै गयो अलि कवेर मात्र अवेष्टा भयो फेरि वेष्टा भयो र
चीत दृढ गरि कन वान प्रहार गरि रक्रम ये देह गरि रह न्या रावण ले प्रनि माहा को धगरि परमेश्वर ले दिरा घा को सक्ती लियो कस्त
सक्ती भन्या विद्युत अग्नी जलो वान रसेना सवे मारु सामर्थ भया को सक्ती ले लक्ष्मण कन प्रहार गयो माहा दित्ता अग्नी जलो
आकास मा उल्का पात भया को जलो आया को सक्ती हेरि कन लक्ष्मण ले प्रनि वारा प्रहार गरि दिनु भयो एखान ले सक्ति दे दन
गरि दिनु सके नर यो सक्ती लक्ष्मण को हृदये मा लागी र सोर ताहा लक्ष्मण ले प्रनि ताहा परमेश्वर को समरण गरि पृथ्वी मा प
ली कन अवेष्टा भै र सो ऐ खेला मा ऐ प्रकार ले रहनु भया काल लक्ष्मण कन देष्टा ताहा रावण दुगुरि कन बाँ डै आयेर दै त्रि दान
वाजि ति रहनु भया काल लक्ष्मण कन रावण ले उ चालि कन ल्या वन ला गयो ताहा लक्ष्मण को सरि र उ चालन सके नर रावण ले चीत न
ग न्यो कस्तो आसये हे मा लये पर्वत आदि गरि कैलास पर्वत प्रनि मैले उ चाल सक द्यो यो किं चीत मनु क्षल लक्ष्मण एक ज
ना मैले उ चाल सक को न भनि रा ले अति विस्मये गरि गरि वल्पा को वेला मा ये हेरि कन श्री वत्स वायु पुत्र हुनु मान माह वे ग ले दु गुदै जानु भयो
र वज्र मान मुष्टि ले रावण को हृदये मा प्रहार गरि दियो यो वज्र समान मुष्टि ले प्रहार गरे माहा पराक्रमि रावण ने हुनु मान को मुष्टि प्र
हार सहनु सके नर पृथ्वी मा प ल्यो त्रै लो को मा भये आस दि रह न्य रावण संग्राम मा प्रनि माहा पराक्रमि एस्ता विर रावण हुनु मान का

राम

कामुदि प्रहाले मुद्धा भैरह्य को हेरि स्वर्गमावध्या इन्द्रादिदेवता गंधर्वरिषि आदिले हर्षमान गरि नादगयो एखे लाम
 हुनुमान ले पनि लक्ष्मण कन को किल्यायो एखा विर रावण ले उवाहन ल कपा का लक्ष्मण कन हुनुमान ले वो किल्यायो कपान
 भन्या आक्रासुहि तु भयार ले जानु स को हुनुमान ले पनि यो लक्ष्मण श्री राम को आग्रमा जै जानु भयो पापत्मा रावण ले प्रहाण
 रिल्यायो को फकि कन यो सत्री रावण को रथे मागयो ताहा पछि हुनुमान कामुदि प्रहाले अवेष्टा भैरह्य का रावण चेष्टा भ
 यर माहा क्रो धर क्रने त्र ले रथ माथी वरि कन फेरि धनुर्वीन लिये र कालों त कय म जौ रह्यो तेखे लामा लक्ष्मण को पनि चे
 ष्टा भयो अघि को न ले स्वस्था सरि भयो र निरव्यथा भै विदु को भाव ची त ना गरि अघी को न ले तेज वं त हुनु भयो र तेखे
 लामा रावण ले जान ले ना कन मारि दिया को हेरि कन ताहा श्री राम वंद ले अले त को धगरि कन रावन सि त पुद्ग ना इक्ष्मा
 ले अघि वादु गुदै जानु भया कावे लामा हुनुमान ले विंतिगर्ना कन लाग्यो हे श्री राम वंदू त पाइ भूमी मा वसि कन जुहु नुहु
 सरावण रथी भया को छ त पाइ अरु को थीयो अं न ये पुद्ग एकारण मेरा सरि मा वसी जुहु नुहु वस भन्यो ताहा राम ले यो कय
 हि भनि ची ताइ कन पापत्मा रावण ताइ मान का अर्थ ले को गरि हुनुमान का लक्ष्मण र मा वरु भयो कस्ता हुनुमान भन्या नुन रा
 म क को सरि मा वरु भयो को छ न इना वं ल स्व रूप राम कने आक्रा सरि मा रावता अ ले त लो भा भैर ह्यो क लो भन्या ऐ राव
 ति हा ति मा धि वरु भया मा इन्द्र लो भा भया को न ले श्री राम पनि हुनु मान पनि लो भा भैर ह्यो हुनुमान को सर अ सं ष्या भै आ

५८

यो धन्ये २ भनु हनुमान पीडिते खेला मा श्रीराम ले हनुमान को आग्रमा वर्नु भयो र दिप्र धनु वान लिरा वण लाइ हेरि कन युद्ध गनी क
न अधि वापे दग्दै जानु भयो वन को सव जस्तै धनु को टंकार सव गराइ श्रीराम ले गंभीर वचन ले रावण कन आग्या गनी
कन लाग्या हे पापत्मा रावण तिष्ठ र तैले नाना प्रकार ले मलाइ अपकार गरिस् तेरो गति छैन भनि आजा का दिन मा तें काहा जा
न सकिये ला मेरा वान का प्रहार ले निर्मुल गर्दछु हे राक्षस धर्म तेरो मोक्ष गति छैन तैले आप्रस जिउ रक्ष्यागर्न निमित्त लेई
द्रुय मशुर्ये ब्रह्मा अग्नी मा हो देव इन आदि देव ता छे ड सरन मा गया पनि कसैले तें पापत्मा कन रक्ष्यागर्न सामर्थ हुन्या छे
न मेरा वान का प्रहार ले तें लाई मार्दछु तेरो अपुर्व मृत्यु को द्वार मेरा हात बाट पोहो हे पापत्मा रावण कैले भयापनि तेरो जुउ
वाचनु कष्ट भयो तें पापत्मा ले सक्री प्रहार गरि राष्या क विरल क्षमण ले तेरो पदियार राक्षस सबै मारि दिना न कसो भन्या
दावाग्नि ले भुक्क वन दग्ध गया को जस्तै इन्द्र का वान ले राक्षस सबै लाइ मारि दिना न भनी एस्प कार ले श्रीराम निखुर वाको
ले रावण लाइ आग्या गर्नु भयो र ता हारा वण ले श्रीराम को कांठं युक्त वा क्राशुनि मा हाजा ज्वले माले को धगरि हनुमान ला
तिष्ठ र वान ले प्रहार गयो कस्ता वान भन्या का लांगी नस्तो रक्षा का एस्ता वान हनुमान को सरिर मा लाग्यो श्रीराम बोकि
र हनुभया को निमित्त ले यो वान लाग्यो र पनि केहि भयेन तेज मात्र बद्धि भै आयो एस्प कार ले हनुमान कन रावण ले प्रहार
या को हेरि कन ता हा श्रीराम ले माहा कौ धगरि रावण को वाण रथ चक्रे घोडा चत्तापत का धनु सारथी आदि लाई ति वान ले प्र

हारगारिउ नगरिदिनु भयो श्रीरामको वान कस्ता छु न भन्याइ न स्रो कर्दा स्ता वान ले सबै उ न गरि स क्ता पछि यो वान
रावण को हृदये मा लाग्यो कस्तो भन्याइ न स्रो तै दे त सित युद्ध गर्नु भया मा त स्रो रावण को हृदये मा वाण लागे रावण को हृदये
मा वान लाग्यो रावण को हृदय चीत क्षोभ गराइ र स्रो देवा सुर संग्राम मा महा पराक्रमि भै र स्रो को स स्र अल्ल स
रि मा लाग्यो र पनि वेधा सहनु स क न्या ए स्ता वलियो रावण श्रीराम को वान लाग्यो र धनु र्जी न द्वा डी पथी मा अवे
छा भै पली र स्रो के रि राम वं न्द्र ते ए स रावण को मुकुट मा पनि अर्द्ध वं द्द्र वान ले प्रहार गरि दिनु भयो र मुकुट पनि स्ते
ज भयो ता हा रावण को चेष्ठा भया पछि रावण को अहंकार हि न गर्नी का अर्थ ले श्रीराम ले आ ग्या गर्नु भयो हे पा पिष्ट
पुराचारि रावण तेरो दुलो पां च वट वान ले प्रहार गरि मेरा विरवा न रहू सबै क न तै ले मारि दिई स ए स कारण तेरो
मन मा महु लो प रा क्र मि भ नि ठा नि अति गु मान गरि स ते स गु मान सबै मेरा वान ले सं त ग र्द छु हे दुर मा ति रावण अव
तेरो प्रण वि ये र य म द्धार प ठा यो न कान भन्या तेरो स स्र अल्ल न भया का नि मि त ले त लाई मा यो न भनी आ ग्या भये र श्री
राम को वा क्ता पु नि र थ सार्थी मुकुट धनु र्जी न न भै नि र क्यो अ छ भै र स्रो को रावण मा हा स म ले राम को मुख हे र्छी न स कि
क न र्द का भी त्र भा गी ग यो ए स प्र का र ले रावण लं का भी त्र भा गी ग यो को हे रि श्रीराम ले हु न मान को सरि बाट वल्छु न भयो
ता हा क्ष म सा सहि त ग र्दि वा न को सरि मा वान उ प्रे लि लि ऐ र नि व्य धा ग राइ आ न द ले हु न भयो ता हा आ को स मा हु न्या

राम

६८

देवता कृषिर्गंधर्वी अवसराजनले पापत्पारावणलंकामा भागी गया को हेरि श्रीराम को पराक्रम हेरि माहाश्वानंद
लेहर्षमानगारिनादगयो धन्ये रामभनि वक्षुभयोभनि ॥ ॥ श्रीमाहादेवले पार्वतिकनशुनावनुभयो
हे पार्वती जल्लेयो श्रीरामले गनुभया को पराक्रम सुनां रावण भग्नभया को कुराशुनां ईको सवै सनुनास मै
षले इश्वर देउ अंत कालमालिन होला भनिः श्रीमाहादेवले पार्वतिलाई शुनावनुभयो ॥ ॥ इति श्री अ
ध्यात्मा रामायेणो उपासहे श्वरसंवादे लंका की एउ रावण भग्न नाम सर्ग ॥ ॥ श्रीमाहादेवो वाचा हे पार्व
ति ताहा पछि श्रीराम को वानले पिडा भये रावणले माहादुष कष्टले लंका भीत भाग्ये राजगृहमा सिंहासनमा
वासि कनचीत नागयो कस्तो रावण भन्या चीत मात्रा समावगारि निश्रुति रहं कार मै चीत दुःख गर्न नस किं हि लुले
तिलाई जित्वा जल्ले एस्प कारले श्रीरामले जितिल्याया को रावण विजुलि को जस्तो तेज बंसा सख जस्तो एसा वानले पि
डा गराई ल्याया को सफी रावण को मन मात्रा समावगारि निश्रुति रहं कार मै चीत दुःख गर्न नस किं हि लुले
हमि जी हेहो क्वा आसय्य मेरा मनमा हुलो तपस्या गयों भनी ठानियो सवै निष्फल भयो हे राक्षस हो देवेद्रुत्ये

राम

रावण मपोहुं मेरा भये ले त्रैलोक्य पनि उरा उद्ध एस्तो विरम भै कन भ उक्षमं जा तिराम ले जितिल्या यो मलाइ हों
हार कस्तौ दैव ले विपरितग यो हेराक्ष स पूर्व काल मा भै ले वं ह को तप स्या ग ग्यार तप स्य ले वं ह सा संतुष्ट भये
र वं ह आ फे आ उतु भै कन मलाइ आ ग्या गर्नु भयो हेरावण ले ले क्या निमित्त ले मेरो तप स्या गरि स मछे उ वर प्रसा
द माइ भनी आ ग्या गर्नु भयो उस वेला मा भै ले वं ह आ छे उ वर मा ग्या हे वल्ल देव दान व गंधर्व यक्ष नाग त्रैलोक्य
मा मलाइ कले ले मान न स को वर प्रसाद प्रसे न भया जा व स भ नि भै ले मा ग्यार ता ह वं ह ले प नि तै ले भ न्या को त
था सुदि ना भ नि आ ग्या गर्नु भयो एक थोक मा हु वैत क मनुष्य वा हे क भ नि आ ग्या गर्नु भयो थो मनुष्य
ऐ है राम ले वी तौ हे मित्र हो पु र्व काल मा हिमालये पर्वत विषये मगया का वेला मान न्दी भंगी दु वै ले को ध गरि कन मलाइ भ न्या
हेरावण ले ले मु प्र भया को स ह ए गरि मनुष्य ले त लार म ती भ न्या अब इन ह र भयो भ नि मेरा प्रा ता विभीष न ले भ न्यो यो राम
मनुष्य होइन सा श्या त नारायै न औ तार पो हो भ न्यो यो राम को सिता छो डी प ठा उ भ न्यो उस वेला मा विभीष न को कुरा वि
रथ गरि मेरा अ हंकार ले छे पियो व वन भै ले सु नि न विभीष न ले प नि अ स त ले कुरा ग रे ए राम ले ति मारा ज्ये मान न्
भ न्यो थो हा हा २ विभीष न को व वन व्य र्था ग या का निमित्त ले अब मलाइ एस्तो अ दा भयो भै ले को ध गरि कन वी भीष न क

न धपाइ पठाया अ व मैले विराजा उन ले भन्या को सबै भयो हार देव लीन नग नु हदै न देव ले जाग यो सो होला हार विभीषन को वचन न
भुनि मैले को धगरि उन कन धपाइ पठाया अ वयो सप्ती मेरा हृदये मा छु रि ले दो जा ज सो भै गयो हे मंत्री हो देव ले गमा प छि सा न
भंनु छै न देव गंधर्व ययक्ष नाग जैलो को को देवता हस्त ले पनि म सित युग न सो मर्थ छै न अ व एस्ता मनुषे राम ले मलाइ जिति ल्यायो
मैले वल गरो विधाता ले जागरायो सो गरो ता भनी एस्प कार ले रा वण ले कष्ट वचन ले बो लिक न फेरि भन ला ज्यो हे मंत्री हो ति मिहा
भिये से वसु छै न लंकारा ज्यो को रक्षमा गर्नु प यो ति मिह र सबै ले चीत नागर विर विर सो क्षस हस्त सबै तार द्वार द्वार मा स ह्यार ग
न पठा उ भनेर फेरि रा वण ले चीत नाग यो अ वता अ वस्प कुम्भ कर्न लाइ उ कन पठा उ छु कला कुम्भ कर्न भन्या देव ता को न
लो वत सामर्थ भया का वल को आप ले छै मै नु धाइ छै मै नु सुत न्या एस्ता कुम्भ कर्ण लाइ उ ठायेर बानर सेना मार्न कन पठा उ
छु यो कुम्भ कर्ण ग या प छी राम लक्ष्मण गु ग्रीव आदि बानर सबै भक्ष्य गरि माली राम तेरा क्षस लाइ जिति प्रहस्त लाइ मा यो भ
नि गुमान गरि रह न्या राम तेरा क्षस अ वति मिह र सबै गयेर कुम्भ कर्ण सु ति रह न्यो लाइ उ ठा उनु जा उ मेरा भ्राता कुम्भ कर्ण मा हा विर पो
हुं नु सबै राक्षस को अष्ट भया का इन ले राम लक्ष्मण बानर सेना जो डै मार्न न इन राम ले वाण प्रहार गरि हा मिह र सबै कन भये दि न्या
यि सराम कन कुम्भ कर्ण ते माली हे राक्षस हो ऐ कुम्भ कर्न छै मै नु सुत नूप न्या महा व लियो इन का उर ले लोक पनि डरा उ छु न स धै सु ती र
हुं मात्र इहा गरि रह न्या उ था प छि उ ठ नि वि ति के पा नु प न्या नाग ले निश्वास ग या न सो निश्वास फेरि न्या एस्ता कुम्भ कर्न भ्राता क

लेकराया कराइदा त किंकिं जाये तैपनि उठेन फेरि हाति छोडाग दा हाताइ सासि ग रिकराउन ^{ला} आया अने कभेरि आदिव
द्य कान कोस मिपमा वजाइ दिया तैपनि उठेन फेरि छुंगले प्रहार गरि फलाम को मुदुर मुसल ले महार वेगले प्रहार गयो
तैपनि उठेन योस वदे दस दिसा मा व्यापमान भै महा कुल्लो लभयो योस वदे वन मा वट्प कापे छि पशु आदि हरु उराइ भागी
गया फिरि राक्षस हरु ले माहा को धगरि पर्वत त्याइ प्रहार गरि अने कवक्ष ते मुष्टि ले माहा वेगले प्रहार गरि वडोस वदे ना
दगरि दिया योस वदे दस दिसा लंका मा व्यापमभयो तैपनि उठेन हजार भैरिए कै जो सेठै रे वेर सौं वजाइ रसा ए सैले
पनि उठेन ब्रह्मा का आपले मुति रसुया को कुंभ कर्न हेरि जति भया को राक्षस हरु सवैले अतं त को धगरि उठाउना का अ
र्थ ते अने क वाघ वजाइ कान मा दंत ले गो किस रि माथी वसि ड फिर कन नाना प्रकार ले को हिराक्षस हरु ले वज्र मुदुर ले सिर मा
राषि कसे ले हृदय मा दस हजार राक्षस हरु ले ये सप्र कार ले प्रहार गमा तैपनि उठेन फेरि पास ले वाधी अने क सस्त्र अस्त्र मुष्टि ले
प्रहार गमा तैपनि उठेन उठाउन सके न रस वै राक्षस हरु को परि अमभयो एसप्र कार ले ठैरे वेर सौं गमा अलि वार पछि कुंभ कर्न
निद ले वि उजोर अने क पर्वत वक्ष मुदुर मुष्टि ले प्रहार गरि राष्या को वेधापनी थाहा पाउदै न जसै निद ले वि उजोर सै जुरुक
उठेर वस्यो इन ले सा सराष्या को विधापनी थाहा पाउदै न जसै निद ले वि उजोर सै जुरुक उठेर वस्यो इन ले सा सराष्या को वायु महा
वेग ले आया को वायु जसो को हि पनि न जी भै रहन सके न महा वलियो कुंभ कर्ण को बाहु दुई वायु कित क्ष नाग जसो महा गभीर भुमे

रूपवतजस्तो सरिरसुये उदये भयामाजस्तो मुषजिह्वापनिभयावकविद्युतजस्तो नैत्रभयानकृष्टिपतभैरसाकोरुपलेपनिसंयुक्त
 भाद्रवमेहा कोमेघजस्तो सोभाले संयुक्तसुताकुम्भकर्नकननिदले छोडेर कषाडकनेत्रगरि आफ्रासेव कहत को मुखहेरेर अ
 नेकराक्षस हरुपनि वल्ल्या को हेरि भन्न लाग्यो हेराक्षस होति मिहरुले मलाइ उठाउन आया को कान हो मेरा भ्राता रावण को के
 हि काम भयो की अथवा केहि अवस्था भयो रहो कि निस्कारण मलाइ उठाउन पठावैन न केहि हुलो कार्य भयो रहो कि कानि मीत
 ले मलाइ उठाउन आयौ सबै वतात मिहरुले मलाइ सुनाव भन्यो राक्षस हरुले कुंभकर्न को वचन सुनि महाहर्ष मानले चाँडै
 कुंभकर्न का हजुर मागे कुन डँड वत गरि विंति गरन लाग्यो कोहि राक्षस हरु रावण का हजुर माघ वर अनावन गया राक्षसेन्द्र हेरावण
 तपाइ को आग्या जस्तो हामिहरुले कुंभकर्ण लाइ उठाइ सकौ अवयो कुंभकर्न कन हामिहरुले जाहा बोलाइ ल्या उछे तपाइले हेरनु भया
 जावस भनि राक्षस हरुले विंति गमाए राक्षस हरु को वचन सुनि ताहारावण को चित्र माहर्ष मान गरि माहा आनन्द ले भन्न लाग्यो हे
 हेराक्षस हो तो कुंभकर्न निदले विउओ भन्या राम लक्ष्मण को निश्चये लेना सभयो यो कुंभकर्न लाइ कसैले जितनु सक न्या छैन नभ
 नि हेराक्षस हो अवे सो वल्लु छैन चाँडै कुंभकर्ण लाइ डाकिल्या उभन्यो ताहाराक्षस हरुले पनिरावण को आग्या अनिविं
 ति गर्न लाग्यो हेराजेन्द्र रावण तपाइले जो आग्या गर्नु हुँछ सो गरी लाभ निचाँडै उठेर राक्षस हरु कुंभकर्ण को हजुर मागे
 कन डँड वत गरि कन विंति गमाहे कुंभकर्ण तपाइ को भ्राता रावन ले हामिहरु लाइ पठाउन भयो तपाइ का भ्राता ले विस्तार नगरि चाँ

डैपावलागुभैकनरावणकोचीतलीकाराज्यकालोकहुलेपनितपाइकोदूसनगर्नअतिइसागरिरह्याकाहुनअवतपाइविस
नगरिजोंडैपावलागुभैरावणकोचीतसीतगर्नभयाजावसभनीएस्पलारलेराक्षसहुकोकुरामुनिताहाकुंभकर्णलेपनिअ
ग्यागर्नकनलाग्याहेराक्षसहोभैराभातारावणकोचीतमाक्यादुषभयोसोदुषमैलेनासगरिदिडलाभनीकुंभकर्णले
माहाहर्षमानगरिआफ्रानितकर्मस्नानसंध्यासकिकनउतमवस्रलाइनानारुमाताआदिदिव्यरगहानालाडकालड
उत्रीसुललियेरअतंततेनलेरहाकोकुंभकर्णलाइहेरिताहाराक्षसहुलेआफ्रलेल्यायाकोवस्रकुंभकर्णकोष्याजिराषी
दियारहेलेलामाकुंभकर्णलेपनिमनमाअतिआनंदगरिकनरावणलेदिपठायकोनानावसुषायोमहिषकोमीलवरा
हकोमीलआदिषाबोत्रिकोरमद्यचोंडैलाएरुवायोनाफलमुलवायोरपनिअलिकमात्रविप्रिभयोफेरिराक्षसहुलेसये
घडामामद्यल्यायेरुवायोफेरिअनअनेकमहिषकोमीलवराहकोमीलअनेकप्रकारलेमाकगरिपुवायोआठसय८००ए
कादूसननापुपुवायोमनुक्षरात्रनापुवायोकोसोभन्यादावाग्नीलेवनदग्धगयाजैषायेएस्पकोरलेकुंभकर्णलेषायार
त्रीप्रभयोभनिचीताइमहावलियोकुंभकर्णलेपाइसकिकनरावणकाहुनरमाजोंदुभनीचीतनागरिरह्याकावेलामाकिंलितमदे
कोसंम्वललागेरवललेपनियुक्तगरिरह्याकोअनेकराक्षसहुआएकुंभकर्णकोपावमानमस्कारगरिरह्याएस्पकोरलेआफ्र
लाइमीनआयाकोहिरितिनिहुरुकनउपसामेगर्णकानिमित्तलेताहाकुंभकर्णलेआग्यागर्नकनलाग्योहेराक्षसतिमिलहुडाउनुपदे

नमस्ते दुमवतिरहामामलाइ उठाइरहा को का प्रयोजन हो विस्तारले मलाइ पुनाउनु पर्दछ मेरा भ्राता रावण कुसल छ र कि राक्ष
 स को र राजे मास ह्यार गरिरहुनु छ कि प्रह रूप नि कुसल छ कि हे राक्षस हर निस्कार राते मलाइ उठा बना आया को का कुरो हो अथवा
 रावण कन के हि भयो कि का भयो रति मि हुरु भये ले त्रास मान गरिरह्या का ज सै गरिरह्यो भये न भया मलाइ कान उठाइन आउला हे
 राक्षस हो मेरो ज्यु उ भया स्मृति मि हुरु उरा उन पर्दे न आ जपो मेरा भ्राता रावण को दुष सवै ना सगरि दिउला हे राक्षस इन्द्र भया
 पनि मै ले मारि दिउला अग्नी भयो तपनि भक्ष गरि दिउला मज सो वीर मै के ना छ पनि ति मि हुरु ले त्रास मान गरि कान रहनु भनि कुं
 भ कर्न ले ग्या को कुरा सुनि ता हारा वण को मंत्री विर्य पाक्ष राक्षस ले हात जो रि कुं भ कर्ण को हजुर मा वसि बिंति गर्न लाग्यो हे सा
 चरेश्वर कुं भ कर्ण हा मि हुरु का भय को हेतु का भनौ हे वरि धर्व सक्ष नाग किं नर अप्सरा सिंधी चरण विद्या धर भूत प्रेत पीसा ज
 आदि कुलै को पनि भय त्रास छे न हे विर कुं भ कर्ण वानर स हयै गरि आयेर दुइ जना मनुक्षम स मुद्र तरि आयेर लं कामा महा डित
 पात ग्या एस राम को स्त्री सिता तपाइ का भ्राता हे हरण गरि ल्या या का निमित्त ले गे सराम ले को धगरि कुन हुलो भये त्रास गरा
 यो अत भुंत गयो हे कुं भ कर्ण अघी भया का कुरा तपाइ ले जाइ न अद्भुत वाराण ये क जना आयेर अलोक वनिका युर्न गरि ना सपा
 रि अक्षय कुं मार आदि गरि मंत्र पुत्री आदि मारि लं का परिमा अग्नी ले द धगरि एस्प कार ले उजात गरि कुन गयो हे कुं भ क
 र्ण तपाइ का भ्राता रावण ले पनि सं ग्राम को सराजाम सवै युक्त गरि राम सिता युद्ध गर्न जा नु भयो मा ते सराम ले तपाइ का भ्राता

राम

७३

कन जितिल्यायो जिउमात्र वयाइमया काजसैगाराइछाडिपठायो भनि देवाध्वदिवलेप निगननस कन्यासामर्थ पुरुषार्थ रामले
गारिपठायो हे कुंभ कर्न राम को पराक्रम हे रित पात्री का भ्रातारावण ले महाकष्ट गरि दुषले रहनु भया को छु ऐस निमित्त ले तपाइ
कन पठाउ भनि विंति गमोर ताहु कुंभ कर्ण ले यो ववन सुनि महा को भले भन लाग्यो हुप पराक्षस ले तो भया देवि मेरा भ्राता को द
स नगर्न आउला हे सुपा राक्षस सवै लाइवान की मसिस्त्रुष वाउला राम लक्ष्मण रादुइ मात्र मैले भनौ गरि मारौ ला ताहु
पछिरावण का हजुरमी म आइ कन बोध गरी ला भनि ऐस कुंभ कर्ण वा क्रा सुनि रावण को मन्त्री महोदर ले हात नोरि विंति
गर्न लाग्यो हे विरकुंभ कर्ण तपाइले आग्या गर्नु भया को सवै हो मैले राम लक्ष्मण वानर सेना सवै सारि स क्रा पछि दाजु का
हाउमा जाला भनि आग्या गर्नु भयो तेलो होइन अधि दाजु का हाउमा जानु मै कन दाजु लाइ बोध गरि राम लक्ष्मण वानर सेना
मानु भया जावस भनि ऐस प्रकार ले महोदर को वयरा सुनियो कुरो हो भनि चीता इ एक हजुर दग को मघ पान गयो जावले
मानले मै फुलै न्या पछि रलाइ राज्या गहमा गयो ताहा किं चीत मको अम्बल लाग्ये र तेस का गोडाले के क्रा को वेगले पथी
डोलाये माने नयो महा वलियो पराक्रमिते जले युक्त सो भाये मानले गयो ऐस कुंभ कर्ण सूर्य को जस्तो काला त कय मजस्तो
अने कर नले भुषण गरि पर्वत को श्री गजस्तो मडुक लाइ सवै लाइ देखाइ कनु इन्द्र छेड ब्रह्मा गयो जै ऐस प्रकार ले कुंभ क
र्न गढ को वाहिर वक्ष्या वानर ले देख्यो र चीताया कस्तो पुरुष भन्या पर्वत आयो जस्तो देख्यो वानर सेना डराइ कन भाग्यो कोहि

वानर श्रीरामको चरणमागइवल्पा कोही माहात्रास ले पृथ्वीमा पलीरह्यो ऐस्पकार ले कुंभकर्णभये ले माहाडरई माहा
 कलोल ले कराइ भयो भनि ॥ श्रीमाहादेव ले पार्वति कनसुनावनु भयो ब्रह्माले नारद कनसुनावनु भयो ॥ ॥ इति श्री
 ध्यात्मारामयेने उग्रामहेश्वरसम्वादे लंकाको रणे कुंभकर्ण निद्रा भङ्गनाम स्वर्ग ॥ ॥ श्रीमाहादेवो वाच ॥ हे पार्वति ता
 हा पछि कुंभकर्ण आया को वानरहरु ले देखेर भये त्रासमान गरि भागी गया का वानरहरु कनहेरि श्रीरामचंद्र ले क्राभयो भनि
 धनुर्वीन लियेर हेर्नु भयो ताहा श्रीराम ले पनि पर्वत कारदेह गरि आया को कुंभकर्ण लाइ देखेनु भयेर साक्षात् काल सत्प ज्ञो
 त्रीसुल लियेर आकासमा व्याप्रमान गरि आया को हेरि सीत नागर्नु भयो कस्तो आर्य राक्षस माश्रेष्ठ यो पुरुष परापूर्व विषये
 बलिराजाने बगर्नु वेला मानारयेन त्रीविक्रम मुर्ति जस्तो गरि आया त्रीसुल हात ले निकाल मेघको वर्ण जस्तो चन्दन आदिले
 लेपना गरि पृथ्वी डोलाये मान गरि आकासमा पर्वत उडि आया जे ऐस्तो पुरुष देखेर वानर ले नास वैदस दिसा मा भागी गया वा
 नर भागी गया को हेर्नु भयो राम कामनमा विस्मय गरि विभीषन कन आग्या गर्नु लाग्यो श्रीरामचंद्र कस्तो हुं भन्दा आफु ले
 जानिर कन पनिलो कप्रति तगर्नी का अर्थ लेन जान्या जस्तै विभीषन कन सो धनु भयो हे विभीषन यो पर्वत जस्तो देह गरि
 आउन्दा कुं पुरुष हो क्राजत को हो पिंगलाने त्राज लो मान ले आकास व्याप्रमान गरि लंकामा आया को देखि तो विद्युत
 काल जस्तो मेघ तो पुरुष पृथ्वी को ध्वजा जस्तो ते सताइ देखि कन वानर ले नास वै भागी गया तो को हो हे विभीषन यो रा

क्षुसमा असुरहो कि मैले अनेक पुरुष कन हेरि स क्रां ए सो पुरुष कैले पनि मैले देखा को छैन भनि ए स प्रकार ले श्री राम ^{ले}
आग्या गर्नु भयो र ते व ज रा सु नि क न वि भी ष न ले वि ति ग र् न ला ग्या हे श्री राम चं द्र यो पुरुष कुं भ क र् न वि श्र वा मु नि को पु
त्र हो हे श्री राम चं द्र ए स कुं भ क र् ण ले दु र् स्ये म ला ई प नि सं ग्रा म मा जि ति र हा को दू वे र २ मा प नि सं ग्रा म मा वि ष य जि
ती र ह न्या दे व दान व य क्ष रा क्ष स ना ग गी र् व अ ने क अ ने क ला ई मा रि र ह न्या ए स कुं भ क र् ण ला इ मा र् न क से ले स के न
दे वा धी दे व ले प नि ते स ला ई मा र् न स के न हे श्री राम चं द्र यो कुं भ क र् ण ले जी ष त लि पु द्ग र् न ग यो मा क से ले जि त न स के
न ते ज ले प नि व त ले प नि सं यु क्त म हा ते ज र् वी सो भा य मा न भ या को दु र् ज य भै र हा को हे रा म अ रा क्ष स को व न ले भ न्या
त प स्या ग रि व र दान पा यी से रा षे दू ए स कुं भ क र् ण को ता आ फ्र सो भा मै ले व ल उ त्प ति उं छ हे श्री र द्ध ना थ को कुं भ क र् ण ज
न्म न वि ति कै त स क न भ क ला गे र दे व ता को अ प स रा त्र ना ७ लि ये र ~~स~~ ष यो इ को अ प स रा द स ष यो ता हा प दि ह जा
र १०००० ए क कृ षि ष यो ए ति वा ये र प नि लं तु ष न भे अ ने क स ह आ पा नि ष यो ए सो कुं भ क र् ण यो भ नि ए स प्र का र ले कुं
भ क र् ण ^{ले} या इ आ या को दे षि दे व ता ह स वे ड रा इ क र् ण इ न्द्र दे उ ग यो र विं ति ग मा हे दे व रा ज इ न्द्र हा मि ह र स वे व सि प्र जा
आ दि स्व र्ग म ध्ये पा ता त मा वा स ग र् न स म र् थ छैन पा प त्मा कुं भ क र् ण ले मा रि ष यो ता हा क सो ग यो भ न्या दे व लो क ह र ले
इ न्द्र का ह रु र मा विं ति ग या र ता हा इ न्द्र ले प नि यो व ज रा सु नि आ ग्या ग र् द भ या हे दे व लो क हो ति मि ह र ड रा व न प दे न भे

राम

तेयेसपापमा कुंभ करीला इव जले प्रहार गरि मारुला भनियेस प्रकारले देवलोका दिहुरुकन उजाये र इन्द्रले महा क्रोध गरि
 वज्र लियेर श्रेरावत हाति चढी चाडे जान भयेर कुंभ करीला इव जले प्रहार गरि भयो यो वज्र कुंभ करीला इलागी अति
 बेरमात्रे वेधा भयो केहि मानेन ताहा तो कुंभ करीले पनि प्रत्ये काल को मेघ ले गर्ज्या काज सो नागरि करायो र वंसा
 दि देवले पनि त्रास मान गरि र स्नाते सबेला मा तेस कुंभ करीले अत्यंत क्रोध गरि कन श्रेरावत हाति चढी रहन्या इत्युक्त
 हृदये मा मुषिले प्रहार गरि दियो तो मुषिले प्रहार गमा को व्यथा सहन सके नर इन्द्र मुर्ख भै र ह्यो हे श्री राम ताहा प
 र्छि इन्द्र को बेधा भयो र देवलोका हरु इन्द्र भया काज गामा आइ वस्यो त सबेला मा इन्द्र महा कष्ट गरि देवलोका सहित गरि
 वंसा छेउ गये र वंसा लाइ नमस्कार गरि विंतिगनी लाग्यो हे वंसा हा मिहरु लाई हुतो दुष भया का निमित्त ले तपाई काज
 रण मा सरण आया का हो पापमा कुंभ करीले देवता हरु सबै क्रन मा यो रिषिहरु मनुष्य निवर्जित आदि गरि सबै कण मा
 र रत्रे लोका सुं न्या हुं न लाग्यो हे वंसा पर श्रेणी हरु न गरि कै गयो एस प्रकारले तेस ले दुष दियो र देवता हरु सबै म केउ
 आइ विंतिग न्या इ कु रास वै मेले मु न्यो र मेरा चीत मा क्रोध उत्पति भयो र श्रेरावति हाति चढी क्रन म गजार कुंभ करी
 लाई मेरा उतम वज्र ले प्रहार गरि दियो यो वज्र प्रहार ले कुंभ करीला इ केहि भये नर येस पापी छ कुंभ करीले मेघ ले गर्ज्या
 काज सो महा सवले कराइ आयो र मेरा हृदय मा मुषिले प्रहार गरि दियो एस प्रकारले म मुर्ख भै र हा को हे रि देवलोका हरु ले भला

इसितांगरिराष्याएसदुषकाणिमित्तलेतपाइकावरणमासरनआजुंहेबंलायेसकुंभकरीलेगयाकोयायाकोयसेहेरिरह्याकां
दिषितैलोकोमाश्रुन्यहोलाभनीविंतिगयायेसप्रकारलेदेवलोकसहितगरिइन्दलेदुषलेगयाकोकुरासुनितेसवेतामाब्रं
लेआग्यागर्नकनलाग्याहेइन्ददेवताहोतिमिहरुउराउनपदैन्मद्धेदुषकष्टनगर्नहवसलाकुंभकरीलेतिमिहरु
कनदुषदिरह्याअवतेसलाइमैलेआपदिनंकनदुषगराइरोषोलाभनिब्रंलातेयस्यकोलेआग्यागर्नभयोरराक्षसह
रुसवेलाइडाकनपहाउनुभयोताहाब्रंलाकाअग्यालेकुंभकरीआदिसवेराक्षसहरुआइपुग्गरसवेकापितामहाब्रंला
कनप्रदहिनागरिरह्यातेसवेतामाब्रंलातेयसकुंभकरीलाइहेरिउओअदभुदमानिजितनागर्नभयोरकाआश्रयेभ
निलोकहरुनासनाकनयसकुंभकरीलाइश्रीधिगरिराष्यादुत्रैलोककोकैठकहेकुंभकरीतेलेत्रैलोकमाकानदुषदिइ
सअधमीपापीननिर्दयावंततेलोसरीरवनाउन्नातेरोपिताविश्रवामुनिपापिषपोहोजगत्संसारमानीकनहिउ
न्यातिमिहरुहेपापिषतमृत्युतुल्यभैरहलासपुर्वकालमातेलेमलाइनिद्रलाइदेउभनीमद्धेउगोकरायामागीश्रीस
अवतेलेमाग्याकोजसैमृतकृत्येभैसतिरहलासभनीयसप्रकारलेब्रंलाकोआपलेकुंभकरीअवेष्टाभयोरपथीमापली
मृत्युकजसैनिद्रातेपलीरह्योतेसवेतामा रावणलेकुंभकरीयसप्रकारलेरह्याकादेविमाहात्रासमानगरिब्रंलाकावरणमा
प्रदहिनागरिविंतिगर्नलाग्याहेपितामहब्रंलातपाइलेकुंभकरीलाइएसप्रकारलेआपदिराषनुआयोपतपाइलेश्रीधिगरिराषनु

राम

७६

भया को आफै ले वक्षरोपि आफै ले उषेतनु अयो ग्यो काह को धर्म हो कुंभ करी जो छ तपाइ का प्रपौ नहु छ इन कन आप दिनु
 कन अयो ग्य हो भनियो श्री आ य पो हो हे वं ला तपाइ ले दिनु भया को आप व्यर्थ हुनु छैन नय सप्र कार ले म तु क ज सो राष नु छैन भनी
 निद्रा मात्र लाइ दिनु हु व स हे पी ता म ह य स प्र कार ले प्र स न भया जा व स भनि विंति ग मार ता हा व हा ले रा व रा को व र न मु नि आ ग्य
 गर्नु भयो हे रा व रा ए स कुंभ करी लाइ मै ले आप दि हा त्या यो आप व्यर्थ हुनु छैन अव तै ले भ न्या को ज सौ ग दू ला छ म हि ना स म्म सु
 ति रह ला ये क दिन निद्र ले वि उ ऊ ला निद्र ले वि उ ऊ नि वि ति कै शु धा ले पी डा मै अ ने क जी वा र्ज तु आ दि ग रि ना ना व सु षा ला हे रा व
 रा ज सो सरि उ सै आ हा र हो ता ज सो आ हा रा हुं छ त सै निद्रा हो ता भ नि छ म हि ना स म्म सु ति रह ला य क दिन निद्र ले वि उ ऊ ला
 भ नि य स प्र कार ले व हा ले आप दि रा ध्या को कुंभ करी हो भ नि हे श्री राम व द्र त पाइ ले रा व रा को जि उ मा त्र व द्राई आप दा ग रि प ठा या
 को ति मि ले ए स रा व रा ले उ ठा उ नु प ठा यो र वो ला इ त्या या को हो इ कुंभ करी हे श्री राम व द्र ए स कुंभ करी ले त्री गु ल लि को ध ग रि आ
 इ क न वा न र ह रु स वै मा ली ते स ता भ य ले व ध न स क न्या छैन भ नियो कुंभ करी लाइ संग मा म मा जित न क से को त्या म र्थ हु न्या
 छैन म हा धै र र ह लै श्री रा म यो वा न र से ना ले ङ ङ वा ङ व स तै मा भा गी ग या भ नियो कुंभ करी आ हा आ या प छि इ वा न र से ना
 ठा ना मा प नि व क्षु प नि सार् म र्थ हु न्या छैन इन ह रु भा ग न्या वे ला मा हा मि ह रु ले छे क मा प नि छे क न स कि न्या छैन श्री रा म का ह
 उ र मा स वै व द्रा त्र विंति ग मा ये ति का नि मि त्र न्या वा हि न्या कु रा को आ ज्ञा ग रि सै न्य प ति ह रु लाइ आ प्र र सै न्य ले स हि त ग रि
 आ प्र र ठा उ मा यो हे तु ले हे रि क न ज ना र व क्षु प ठा उ नु ह व स भ नि ए स प्र कार ले वि भी ष न ले श्री रा म का ह उ र मा स वै व द्रा त्र विंति ग र्ज

भयो ताहा श्रीरामले श्रीपतियो कुरासवै सुनि नीरवानरलाडा कनु भयो र आग्यागर्भ भयो हे निरति आसै न्यले सहित गरि सै लक्ष्म
गले युक्त गराइ भागी गया का वानर हूत्यायेर आफरा २ ठाउ मासै ना ले वारु वनाइ वल्लभ जाउ भनि श्रीराम को आग्या भया को सु
नि ताहा निरवानरले आफरा वानर हू भागी गया का सवै कन फिराई त्या यार सवै सै न्यले सै ले श्रंग वक्षलिये र आफरा २ ठाउ
माव वल्लगया अने कवाने सै ना पति आदि कृष्ण वरु मा सरभ निर अंगद नरवानर प्रभु तिले सवै वानर हू ले सै ले श्रंग गलि
सै ग्राम मा पुरा कृष्ण एला वानर हू सवै विर २ मां हाठाउ २ मातया भै रहनु ताहा पछि भागी गया का वानर हू फिराई त्या इ कन
ठाउ २ माव सिल का घेरि रह्य क सो भन्या घर्वत सभा प्रमा महा मेघ ले सो भाये मान भैरव को जैर हो भनि श्रीमाहा देव ले
कैलास विषये पार्वति ताइ सुना वनु भयो ॥ इति श्री आध्यात्मारा मायेणो उमा महेश्वर सम्वदे लंका का ले कुंभ कर्ण दस नो
नाम स्वर्ग ॥ ३५ ॥ श्रीमहादेवो वाच ॥ हे पार्वति ताहा पछि श्रीराम ले ठाना मा वल से ना ले ठाउ २ माराषि सक्रा पछि कुंभ कर्ण गया
को हरि रहनु भयो ताहा पछि महा सरीर कुंभ कर्ण कन निद्रा आलस्य छाडि ऐक हजार १००० राक्षस हू पछि रलाइ गया का वेला
माल का कोराक्षस हू ले उच्चरुमा वसि पुष्प वक्षि गराया नाना वाद्य वनाइ दिया एस प्रकार ले भंग लग गराइ रावण को राज गृह
मा गयो कस्तो राज गृह भन्या सुवर्ण मय नाना रत्न ले संयुक्त दिवा रध्व जा पत का ले संयुक्त गरि राखा को एला राज गृह मा कुंभ
कर्ण ले हे रि महा २ उच्चरुमा वसि पुष्प वक्षि गराया नाना वाद्य वनाइ दिया एस प्रकार ले भंग लग गराइ रावण को राज गृह
हित गरि नाना कुरा गरि रहनु रावण ले महा विर कुंभ कर्ण आया को हरि वां डै उठर कुंभ कर्ण को पुष्प हे रि कन महा आनंद ले

चित्तमाहाहर्षमानगदा ३ गुरु कष्टे गयो ताहा कुंभ करीते पनि आफ्ना भ्राता रावण आया कोहे रिन्द्र कासा भामा इन्द्र जान
 भया को जसो मेघ मंडलमा श्रुत्ये जान भया को जसो तेज श्री कुंभ करीले आफ्ना भ्राता आया कोहे रिता हा कुंभ करीले रावण को पा
 उका मा म्रस्कार गयो ताहारा वणले पनि आफ्ना लाइ नमस्कार गमा कोहे रि कुंभ करी लाइ हे रि हातमा समाति आलिंगना ग
 ना गरि दिवा आसनमा राखी महा स्रष्टे पुजा गरि मान्य गयो नाना भक्ष भोजनादि पनि गरायो उत्तम र को गहना पनि
 लाइ दियो एस प्रकार ले रावण ले आफ्ना लाइ प्रेम भाव गमा कोहे रि कनता हा कुंभ करीले आफ्ना भ्राता को भाव हे रि कन भन्त
 लाग्यो हे भ्राता राक्षसेन्द्र रावण तपाइले क्या निमित्त ले मलाइ उठा उनु प्रठा उनु भयो का कारण क्या निमित्त ले तपाइ कन का
 म्रवस्था भयो कस ले दुष दियो हे भ्राता रावण मेरा आग्रमा सबै ~~आ~~ ग्या गर्नु हुवस मैले कस लाइ मारु पयो मैले को धग म्या
 पछि कसै ले मलाइ जित नु स कन्या छैन हे भ्राता रावण इन्द्र बाट भये आया को अथवा वरुण यम कुवेर दस दिक् पाल हुन
 इनहरु कसै ले भय दियो कि इनहरु ले भया मै ले मगे कन निर्मुल गरी आ उला अग्नी भया पनि मैले भक्ष गरि मारि दुदे
 व ताहरु को ता का लेषा हे महाराज रावण तपाइ कन गै लो क्या को राजा नगर्नु कसो सामर्थ होला चंद्र सुर्ये नक्षत्र आदि
 तारा भया पनि आज मैले युर्न भूत गरुला इन्द्र आदि पर्वत पनि उर्न गर्दछु पृथ्वी पनि मारि छु हे राजेन्द्र रावण मैले देवै काल
 समसुति रक्षा को पराक्रम आज पो देखा उला आज का दिन मायो ली सार सबै भक्ष गरि मारुना भनी हे महाराज रावण स्वर्ग

राम

२०

वासि प्रा निहृजति भया कानं प्रथो तप नित प्रथये न ग्राजपो देव असुरा इत पि भैरु ला भ नि ए स प्र कार ले कुंभ करी ले
रावण को हनु मी विंति ग मी र ता हा रा वण ले यो क्य न सु नी म हा हर्ष मान ले द्वि ति य य म भ यो भ नि ची ता इ कुंभ करी को मु
ष हे रि रा वण ले भ न ला ग्यो हे कुंभ करी भ्रा ता ति मि व हु ते काल सु ति रु न्या ले क्य जानु हो ला क्य न भ न्यो रा म लक्ष्म रा
कुंभ करी को वल पराक्रम को कुरा सु नि पु नि मा को दिन वं द्र मा कुरी भया को ज सो रा वण को मन मा हर्ष ले वार वार पु र्न ग रा
इ भ न ला ग्यो दु वे ले वा न र स हि त ग रि आ ये र इ न ह रु ले भ य दि या हे कुंभ करी अ व दे धि अ धी म ला इ भ ये दि न्या को हि
द्वे न दे व गं ध र्व य क्ष ऋ षि ना ग दि ग र्पा ल आ दी ग रि क से ले म ला इ भ य दि नु सा सा म र्थ द्वे न यो भ य दि न्या रा म लक्ष्म रा
हो हे कुंभ करी अ धी को कुरा ति मि ले जा न्या को द्वे न मे ले सु ना उ नु दु सु नु भ नि रा म लक्ष्म रा सि ता ति न ज ना दू स र थ रा जा
का पु त्र वृ हारि इ न ह रु व न वा स ग र्ज न आ उ दा मा पं च व र्गी मा वा स ग रि र ह्मा मा सु र्प न षा ले इ न ह रु ला इ दे षे र ति न ह
रु व स्या का ठा उ मा गै क न यो सु र्प न षा क न दे षे र रा म लक्ष्म रा दु वे ज ना ले सु र्प न षा ला इ नि रा अ प रा धे मा ना क का टि
प ठा या रा म लक्ष्म रा सु र्प न षा मे रा ह नु मी आई क न विंति ग रि न यो कुरा सु नि मे ले कौ ध ग रि चो ध ह जार रा क्ष स प क्षि र ला इ चार
म हा वि र मे रा पु त्र ह रु क न प ठा या का रा म लक्ष्म रा दु वे ला इ मा रि आ व भ नि प ण नार इ न ह रु ला इ वा न ले प्र हार ग रि चो
ध ह जार रा क्ष स ह रु क न यो दू ले मा रि दि यो फे रि वा र गी न वा रा श्री के र वारै गी न पु त्र ह रु क न प नि मा रि दि यो यो कुरा स वे सु र्प

राम

नवा अंगिनीले सुनावन आयेर मेरामनमा वडो आश्चर्य भयो देवताले पनि गर्न स्यामर्थन भयाको काम इनहरुले गमा भनि मेरामन
मा दुप्रभयोर कार्य चीतना गमा हेकुं भर्करी क्राग मोभन्या पैले मैले मारि खलाइ डाकेर भन्या हे मारि यमा माति मिले माया गरि सु
नको मग भै कण राम लक्ष्मण दुवै काहु गुमी गै कन मो हो गराइ ले आउ भनि पछाया तेस वेला मा म काति र लु किर सार सिता कन चोरि ल्या
या एस प्रकार ले यन्न गरि कन मैले राम कि सिता चोरि ल्या नार अ सो कवनिका मा रा धिछे आ हेकुं भर्करी एस राम ले मैले सिता चोरि ल्या या
को थाहा पायेर लक्ष्मण सहित गरि किर्की ध्यामा राजा वालिलाइ मारि सुग्रीव लाइ राजे दियेर शुग्रीव स्थित मित्र गरि बानरहरु सवै वडु ल्या उन
पछाइ अने कवाएस सहित गरि समुद्र मा सेतु बंध गरी समुद्र तरि आयेर लीं कामा उतांत गर्न आया हेकुं भर्करी यो लीं का सुधाम न्याऊ भै गयो
मुष्पर राक्षस सवै बानरहरु ले लीं का ये रिस्मालीं का सुधा कपिल वर्णी गराइ वसेर विर र राक्षसहरु सवै बानर ले मारि दिया ति बान
र सवै लाइ उपवन सहित गरि लीं कामा र ह्या को सवै राक्षसहरु कन मा माहा मिहरु का राक्षसहरु पनिस कन लाग्यो द्रव्य पनी
सकियो हेकुं भर्करी यो कुरा सवै ति मिले थाहा पायेन यो राम लक्ष्मण ले बानर सहित गरि आयेर लीं कामा माहा उतांत गरि भये
ले आस दिरा प्याय ति निमित्त ले हो ति मिलाइ उठाउन पठाया को हे माहा बाहु कुं भर्करी यो लीं का ति मिले रक्षमा गर्नु पर्छ लीं का
मार हुन्या बाल बद्ध इनहरु कन उद्धार गर्नु हवस हे विर कुं भर्करी ति म्नापराक्रम ले त्रैलोक्ये पनि जित नु स मर्थ छ यो निर्गति
राम लक्ष्मण को काले पा ति म्नी समान विर पथी माप नि को हि छैन ति मिले क्रोध गमा पछि पथी सुद्धा निर्मुल गर्नु स्याम
र्थ छ भनि एस नीमिहे ति मिले कटना क ठक्ष दया राधि मेरा सत्रु कन मारि दिनु हवस हे माता मैले कैले पनि कसै छे उभजन

गम्या को थी येन मछे उ मात्र भजना गर्ण आइ रहि था एस्तो रावण भये कन न क मापरि र ह्या को जलो रह्या छु हे भाइ कुंभ करुं ति मि
ले मलाइ ह्ये ह दया राघु न ह व स ति मिले पनि मेरा से वाग न जो ज्ये हो ति मी जस्ता भाइ भये आफ्रा दा य को उप कार ग रि न दिया
ति मिलाइ पनि अप किं ति होला ति मा परा क्र म ले म ए क ज ना लाइ र ह्ये पाग न क मा क ष हे भ्राता पुर्व काल मा मेरा देवा सुर सै ग्र
म मा विष ये मेरा वारा ले व्यु ह व नाइ रा ध्या मा ए सी देव लोक अ द्वा ति मिले जी ती रह्यो ति मिले परा क्र म ग म्या प छि देव ता
ले पनि जी तन सक न्या छैन हे विर यो जस्तो कार्य मा परा क्र म गरि म लाइ उ धार ग न हो व स ति मि ज स्ता व लिया परा क्र मी
को हि छैन हे कुंभ करुं एस ता आप ता भये र दुष को स मुद्र मा परि रहे दु यो हे रि क न ति मिले वि स्तार गरि व द न हो रिण अ ले
ग इ क न पाप त्मा रा म ल क्ष्म णा दु वै लाइ म द ग रि मा नु ह व स हे कुंभ करुं ति मि क न देव्या वि ति कै वा न से ना भा गी जाला हे
विर अ त मे त्र को ध ले म व लियो भ नि ची ता रह न्या रा म ल क्ष्म णा लाइ अ ले ति मी ले ति मूल गरि मा रि क न म आ दि रा क्ष
स ह र स वै सु ष ग रि रु ला हे विर कुंभ करुं मेरा मन मा प्री य वांछा को ये उ सा ह ग रा इ दि न ह व स ती का मा व द न्या
रा क्ष स आ दि वं धु वीं ध व इ ष मि त्र ह र स वै उ धार गरि इ दि न ह व स ति मिलाइ ज स ध र्म प्राप्ति होला हे विर कुंभ
करुं ति भो ते ज परा क्र म ले पनि मेरा स त्र रा म ल क्ष्म णा लाइ दू ध गरि मा नु ह व स भ नि एस प्र का र्ते रा व णा ले कुंभ करुं
लाइ मन्यो भ नी श्री मा हा देव ले पार्व ति लाइ सु ना व उ नु भ यो ॥ इ ति श्री अ ध्या त्मा रा मा य णो उ मा म हे श्व र स न्वा दे ली

राम

का कांछे कुंभ करी रावण समग मोनाम खर्ग ॥ ॥ श्री महादेवो वाच ॥ ॥ हे पार्वति ता हा पद्धि रावण ले अने क
 प्र काले आ फल सनु मानी का अर्थ ले कुंभ करी लाइ भनेर ता हा कुंभ करी ले पनि आ फल प्रा ता को वच रा सु नि भन ता गो हे प्रा
 ता रावण मेरा कुरा सुनु भया जा वस ए सो कार्य गर्न इक्ष्वा गु आपद्धि आ फल सु हित सित मत गरी पर्देन कि सु हित को व
 च रा सु नि कार्य गमाये पि का होला आ फल गमा को दोष ले पोये तिस मम को तपाइ केन आपदा भयो भ नि हे राजेन्द्र तपाइ ले आ
 फल आ का कन मा त्र प्र स सा गरि सु हित बांधव को वच रा सु न्या धा ग यो र्यो चों डै फल प्रा प्र भयो एस को ले ग मा को कार्य
 परत मा पनि नि को छैन न कर्मा बास होला पा पि हरु न कर्मा प मा को ज स्ते प्र रो ता हे रावण क सो कार्य गर्न इक्ष्वा भयो पद्धि रु
 कि हु दैन भ नि मत गर्नु पर्देन कि अघी सा ह ति गर्नु पर्दे रावण तपाइ का आ फल अह उ कार का दो ष ले यो काम गयो भ नि को हि सु क्ष
 ले अघी रै गर्नु प मा को काम पद्धि गर्दछु न पद्धि गर्ना काम अघी गर्दछु न ये स्ता कन विपत्ति चों डै भय उदछ र क सो भ न्या
 य ज को स र नाम अघी भी त्र भ ग सी रा ष्या ज स्ते ए स प्र काले तपाइ ले गर्नु भये रे हे प्रा ता रावण जु न्द्र प्रा नि हरु ले धर्म अ धर्म काम अ
 र्थ दान सा दु भेद काल वि क्रो म योग आ दि मी त्री हरु व दु ल्या इ मत गरि कार्य गर्न्य इ न हरु क न पो रा ज मार्ग जा न्या भ नु ज स ले
 स्वरु प ले मी त्री ना नि को गरि कार्य गर्दछु ते स्ता कन पो सु वी रा जा भ नु ए स्ता रा जा ले इ ष मि त्र प नि आ फल मो ह मा व स्य गरि ग द्द
 हे रावण धर्म अर्थ काम यो ति न ज स्ते निर्ल य ग ली त स क न स वै पु रु ष को षे व पु रु ष भ नु हे प्रा ता ति मि ले ऐ स्तो जान अर्थ आ फ
 ले जानी क न पनि निर्ल ये गरि काम ग यो न र अ व द दु ष प्रा प्र भयो सु पु ष ले प नि रा जा ले पनि इ ति न को निर्ल य न गरि काम ग मा

७८

प्रहाराजालाद्वयार्थभन्नेसप्रकोर्गये नरतिमिकनवथाभन्नेहेराजेन्द्ररावराद्वयदियाउपोदानभन्ने नत्रभेदवस्तुदियेरदुष्टाउ
ठविक्रमकालयोआफुलाइ नपाउन्नापदार्थपावनाकनसिकनुपर्छ अथवाषानुपदार्थकार्यको कारणवैलाहेरि कनगर्नपर्द
छहेराजेन्द्रधर्मअर्थकामयोतिनजस्तेजाननितिज्ञान्यामंतीहरुसितमतगरिकनजस्तेगर्दछनएस्तालाइजानीजनभन्नेलेपनी
आपदाआउदैनेहेराक्षसेन्द्ररावरा कसैलेकार्यअकार्यविचारनगरिगयाकोकार्यलेआफैलाइअपकारहोलाउद्विवन्तर्मत्री
सितमतगरिमर्यातजस्तेतिमिलेकोप्यंगयोनतिमामतगर्नर्मत्रीसास्त्रज्ञानितिबेहोराजान्यापनिहोइनदुर्वद्विलाइतिमी
लेर्मत्रीगरैरइनकाज्ञानलेराग्याकानिमित्तलेअवएस्तोआपदापयाहेमहाराजसत्रुहुछर्मत्रीस्वरूपभैरहनछनअरुको
मर्मभेदमात्रषाइनितिज्ञानदियाकोजस्तेगरिएत्युकार्लेगयाकानिमित्तलेपोतिमिकन अवस्थाभयोतिमिलेपनियोआ
फ्राहितयोअहीतभनिविचारग्योनरपोतिमिकनअहितगरिदियोतेस्तालाइतिमिलेमान्यागरिराख्योआफुकनहितज
न्याज्ञानिलाइतिआवडोचीताइराख्योहेमहाराजसत्रुलेनिकोगरिकुरागयाकोलुगामाआगोपोकापायाकोजस्तेहो
तिमिलेसोजोगरिकामगयोनजुनज्ञानिपराक्रमिनिकोर्मत्रनादिन्यासस्त्रअस्त्रमापनिपूर्णभैतिम्राआसपासमा
रहन्नाहरुयेस्ताकनतिमिलअहितचीताउनुहुन्छहेराजनअग्यानीसत्रुलेतिमिथैहितगन्याद्वेनएत्युकार्लेबेहोराहेरि
आफ्राआत्मालेचीतनागरिज्ञानिविचक्षणसास्त्रज्ञानकार्यअकार्यविचारगयासंग्रामगर्नगर्नजान्याएस्ताहरुलेची
तनागरिज्ञानीविचक्षणसास्त्रज्ञानकार्यअकार्यविचारगन्यासंग्रामगर्नजान्याएस्ताहरुकनआफ्रादाहिनावाडराखी

रहनु भया को तपाइ को कल्याण हो ता हेरा वर मंत्र पदार्थ पाउनु कष्ट दुंदुबेर २ अत्र नागर्न पद दू मंत्री हर ले दुर्जन सि
 तमतग यो मंत्र ना दिया पाछि राजा नासन कन का सँभव पनि इनय सो गरि भनि आफु ले पनी निरोप न गरि हे स्या एस
 राज कन कसे ले के हिगर्न सके न न एस प्रकारे दुर्बुद्धि को मंत्री मालागी देषि ते सारा जा देषि बाँडे माली भनि हे महारा
 ज मंत्री ले भेद ग स्या को हेरि स्या ये सारा जा को कै ले पनी कल्याण हुंदैन एस्कार आफु ले ग स्या को विचार गरि हे रि
 कन ज छे आफु कन अहित भयो उन कन सारि गनु भनी ज सते आफु लाइ हित गर्दछ उन कन प्रसाद दिनु एस प्रका
 र्ते ग स्या एसारा जा सत्रु कन हित गर्नु सक न्या छैन हित अहित दुवै वरो वर गरि राष्या पाछि कस्तो सेवा गली एसारा जा
 लाइ मंत्री ले सत्रु संग मतग स्या भेद कस्तो न गली कदा चीत भेद ग स्या तपाइ आफु मन ले हेरि मात्रै स्या यो राजा भनी नाम मा
 हो धिक्कार भनु एस्ता लाइ हेरा जेन्द्र तपाइ ले मंत्री हर को मर्म भेद निरीय रिंग रि कन यो बुद्धि मान भनी सहा गरि आफु
 वस्य मारा पिछे रै वस्तु सुवाँई राषनु पर्दछ जो सत्रु आफु कन अहित गरि हिन्या ते स्या को सर्वस्व लिप ठाउनु भनी कसे
 छे उ बुद्धि पाइ मंत्री हर को भेद पाउनु चीताइ रह स्या इन हर कन अलिक वस्तु दि कन आफु हित गरि राषनु पर्दछ हे म
 हाराज सत्रु जान्या सानु भनी नीचा गर्नु छैन यो सत्रु हर ले आफु लाइ स्वार्थ पाउना को निमित्त ले काम न गली यो पो आफु
 हो जांनु एप्रकारे ग स्या को न जानी सत्रु आफु छे उ राष्या पाछि एसारा जा कन अवस्था पाउना को क्यसँभव भनि एसोरा
 जा भैव भैमदा हे भ्राता रावण मपनी वद्व भजा कैले श्रुत्या को छैन हे स्या को पनि छैन नानर सहयोग रि सास समुद्र मा से

तुर्वर्धगारि मनुष्य आया को अवहामिहरुतेहेरिसक्यो हेराजेद्रसवरण कसो आसुर्यभनीविधातातेतिमिहा मिभानी कनका
र्यगरित्ययो अवकागरो आजका दिनमा विपतिभयो अवधे ज्येग रिवाहिया को कार्य चीतनागरि सावधान गर्नु
हवस भनी एस्प काले कुंभ करी आफ्ना भ्राता रावण का हजुरमा कुरा गरेर यो कुरा सबै रावणाले सुनि नाना प्रकारे वो
ल्या का वरण सहन सकेनर अतः को भगारि कन रावणाले कुंभ करी लाइ भनला ग्यो हे कुंभ करी तिमिले बोल्या को
वरण सबै हो तिमि जानि पनि हो कसैले बोल्या पनि भ्या पनि तिमिले मलाइ पनि एस्प काले बोलनु अयोग्य तिमि
आफ्ना सिम्बरु लाइ बोल्या को जस्तै बोल्थो आफ्ना मात्र ज्ञा भनी ठानी म कन भन्यो तेस्ता कुरा गरि रहनु वषत होइन
हे भ्राता कुंभ करी आज को बेला वषत हेरि जोग्य दुन्या कुरा गरिस् तिमि अचित्त ले मोहले छौ पीर हो कि तेस्ता कुरा ग्या
को तिमि सारिमी बलहिन भै पसिना आयेर हो कि यो कुरा ग्या को तिमिले बोल्या को कुरा सबै व्यर्थ भनि हे कुंभ करी ए
स बेला मा तेस्ता कुरा केहि हुदै न एस्ता बेला मा काय न्त्र गर्नु पन्यो सो अर्थ भनी हे कुंभ करी ए स बेला मा हे भाइ तिमिले
भन्या को जस्तो मैले अकार्य गमारेये तिसम्म को आपदा पाइरह्या येस्तो आपदा पाइरह्या का बेला मा तिमिले परा
क्रम गरि मेरा सुत्रु लाइ मारि दिनु हवस हे कुंभ करी इष्ट मित्र भनु एस्ता कन पो हो कस्ता कन हो भन्या अपदा विपति भया
मा विचार गरि बल थपि दिन्या कन इष्ट मित्र भनु एजा कन पो हो कस्ता कन हो भन्या आपदा विपति भया मा विचार गरि केले नि

राम

को कार्य गया पछि अकार्य भै आउछु एखे लामा अनेक उपद्रु जो गर्दछु तसलाइ छु मित्र भनु छैन कैले विपति परि आउन्ना
 दिनमा आफू सँसर्ग लेजि उभी जाइदिछु एस्ता कनपो धन इष्ट भनु भनि हे भ्राता ति मो उपकुपा करना भया दाजी उभी जाइदि
 छु एस्ता को पो धन्य दया राषी धर्म वीताइ गया यो कार्य यों डै सिध गरि देखे हे भाति मित्र सा भ्राता भै कन दायु का दुष दुगार
 न दिया ति मो पराक्रम वेर्थ भयो ति मा भरो सले पो मरला को छु एति संमको कार्य भनी वीत ना गया भनी एस प्रकार होरा वरा ले
 दुष जसै क्रोध जसै कुरा गया जो हे रिता हाकुं भ करीले आफू भ्राता रावरा कसन मा क्रोध भयो भनी ठानी क्रोध सात गनी का अ
 र्थ ले को मल वचण ले कुं भ करीले भन लाग्यो हे भ्राता रावरा तपाइ कामन मा संताप दुष न गर्नु हवस मन वीत दुग गरि सा न्दु वीत
 गर्नु हवस हे भ्राता तपाइ को भाइ कुं भ करी मछ देछु मजीया सम ति मिले दुष कष न मानु हवस हे भ्राता रावरा नखे तपाइ कन
 ते स्तो संताप कष दियो तसलाइ मयों डै गये रमा रुता हे राजेन्द्र तपाइ कन मैले अहित कुरा गया को होइ न हित कुरा पो गया था तपा
 इले मेरा उपद्रु हभाव भयेर पो कुरा गया हुन अवस्था वषत मा मैले क्या क्या गर्नु पयो सो आग्या गर्नु हवस म विस्तार गरि रह
 न्या छैन चाडै मगयेर तपाइ का सनु सित युद्ध गरि तपाइ कन देष नुप यो अव देषा उहु हे राजेन्द्र रावरा तपाइ का निमित्त ले आ
 ज का दिन मा वान सँ ना सवै लाग्यो रिप ठायेर राम लक्ष्मण दुवै लाई मारि तपाइ का जीत मा आनन्द गराउछु तपाइ ले हे हवस
 मेरा पराक्रम ले को हि विर भयापनी उरा उछर हे राजेन्द्र से ग्राम मा राम लक्ष्मण दुवै कन मस्त कछेदन गरि मैले तपाइ कन दे
 षा उन ल्या उला तपाइ को जीत सँ तोष गराउला सित ले पनि राम भनी मात्र रही छु इन्नाइ पनि निरासा गराउछु हे विरे

रावणा आज का समय मा पाप आहुनुमान आदि गरि वा नर सवै पारिकन मेरा क्रोध उसा म्म गर्दहु मनी हेराजेन्द्र लंकारा ज्य मा स सार
गरित पाइ सुषले राज गर्नु हुन सलंका को लोक हरु लाइ पनि निर्भय गरि सुषले राष दहु हे भ्राता तपाइ काहु मी मजीया सम्म का
न दुष कष्ट गर्नु पर्ला प्रजाले पनि दुष गर्नु पर्दै न भनी भन पठाउ हेराजन लंका काराक्षस हरु को वैधु वांधव शत्रु मित्र मा मा का निमि
तले लोक गरि र ह्या यो लोक यो मै ले गै कन राम लक्ष्मण वानर हरु सवै लाइ मारि चीत सांत गराउहु हेराजेन्द्र तपाइ आदि राक्षस हरु
सवै को आंसु पुछि दिनु पापात्मा पर्वता कारि देह भया का भुर्ये को पुत्र भुग्रीव लाइ मेरा मुखिले प्रहार गरि पर्वत पुरी ग चाकै चु री
धुत गरि सुताइ राष्याहु हेर भनि हेराज महाराजेन्द्र रावण आज का दिन मा मलाइ सहाय दिन पठाउनु मये कले ग येर तपाइ का
सनु लाइ मारि दिनु अरु विरले गर्न सामर्थ्य न भय को कार्य मै ले गरि कन तपाइ लाइ जस किर्ति गर्नु दिउला भनी कन हे महारा
ज मज सावीर पराक्रमी भइ मलाइ अरु लोक गुहा ची हिदै न मये कले लेवाने से ना निर्मुल गरि देषा उहु हेर्नु हवस हेराजेन्द्र
तपाइले दुष कष्ट न गर्नु हवस तो दुष कष्ट छाडि निश्चये तराज गर्नु हवस मज सा विर भ्राता भयेर तपाइले दुष कष्टान गर्नु हुंछु
अने क विर राक्षस पनि छन राम लक्ष्मण मारी ला भनी रहन्या राक्षस अने क विर र छुदै छुन भनि रे सावीर सेना भयेर पनी का
न तपाइले लोक गरि राज गर्नु भयो यो सवै छाडि दिनु हवस कदा चीत तपाइ काहु मी मै ले प्राण छोडनु सक्या स्वर्ग प्राप्ति गरि रु
ला भनी हे महाराज मेरा अग्रमा तपाइले प्राण छोडा को मै ने हे रि रहनु छैन हेराजन अक् मेरा वल पराक्रम ले पु उहु अधिक स

राम

८२

लाइमान्यो हो आग्यादि नहुवसभनी मचा डै गयेर माई दुइ द्रयम कुवेर वरुण वायु आयापनि मैले मान्यो दुरामलक्ष्म
रा ताकाले प्राहेराक्ष सेवकाने सेनाले मलाइ देवेर त्रासमान गरि भागी गयो मेरा हात मारला को त्रीसुल कसो दुमन्या का
ल रुद्र जसो इन्द्र को वज्र जसो एलो त्रीसुल घुमाइ कन मगया पछि इन्द्र आदि गरि त्रै लोक आपनि त्रासमान गराइ हेराजेन्द्र मैले
यो त्रीसुल लिवान सेना मागे चाँडै मारुला अनेक प्रकारे मारुला हेमहाराज संग्राम विषय मेरा अग्रमा वल्ल कस्को सामर्थ होला
जीउना को इच्छा न्याले ता मेरा अग्रमा वल्ल सक न्या छैन वायु ले उडाइ वक्ष भउ गन गमाउँ मारुला मलाइ रुप का डेक्के कन क
स्को सामर्थ छ सकी आदि गदा वज्र आयापनि मलाइ रुप का उन सक न्या छैन हेराक्ष सिद्ध आदि देव लोक आयापनी मकन भय
त्रास दिन सक न्या छैन मेरा मुखिले प्रहार गरि दान सेना लाइ आ जमारी ला रामलक्ष्मरा दुवै लाई मात्र त्रीसुल ले प्रहार गरि स्क्र
पान गरी ला भनी हेमहाराज यो स्तो विरम भै कन पनी तपाई ले कान चीतना ले दुधगरा इह नहुं छु कान आफ्नो सरिर कन दुष
कष्ट दिनु भयो तपाई को सत्रु अवस्थ मैले रामलक्ष्मरा अग्रीव हुनु मान इनहरु चार जना ये कै ठाउमा राखी मारी ला मैले प्रति
ज्ञा गरि सका हेराजिन्द्र यो पापा त्मारामलक्ष्मरा दुवै जना ले तपाई कन दुष दिरु न्याति पापिष्ठ हुतला इमारेर तपाई लाइ राख्यमा सु
ष आनन्दगरा इराषी ला भनी यो कार्य निश्चये ले मगई ला रामलक्ष्मरा सहित गरि दान सेनै मैले को येन मैले गरि सका हि भ्राता अव
प्रो तपाई का मनमा स्वच्छन्द गरई नाना सुष ले नाना वस्तु भोजन गरारुषी ला हेमहाराज रामको सिता ले पनी तपाई कन भजन गर्नु

तपाईलेपनिपेससिताकनवस्पर्गखिषलेवक्षुहवसहेराजेन्द्र तपाइकाप्रतापलेरामलक्ष्मरावानर्सेनाअवस्पर्लेमारीलाभनीस्य
प्रकारेकुंभकर्णीलेरावणलाइवोधदियेरभनी॥ श्रीमहादेवलेपार्वतिलाइमुनावनभयो॥ ॥ इति श्री अध्यात्माराधामायरो उमा
महेश्वरसम्बोदे लंका की रडे कुंभकर्णी वाकी नाम स्वर्ग ॥ ॥ श्रीसदासिखडवाच॥ हे पार्वतिता हापछिरावण काहजुमी कुं
भकर्णी ले आफ्ना आमा कन आफ्ने ले प्रसंसा कुरा ग्या की मुनी रावण लाइ वोध दियेर सा को हेरि महा विर मो हो दर ले कुंभकर्णी
का मुख हेरि भन्न लागे हे नि सा य रे श्वर कुंभकर्णी तपाइ जो छौ हुला कुल मा जन्म रु न भया का तपाइ जसा प्रह्व ले निच
ले कुरा ग्या को जसो कुरा गर्नु भयो सत्रु को मुख न हेरि ते सा कुरा गर्नु छैन तिमी ले आफ्ने ले गर्न लाग्या को कार्य नि
रोप देगारि ते सा कुरा ग्या ति मिरो ग्या न हि न हो ता भनि ए स प्रकारे कुंभकर्णी मुख हेरि भयो ता हा पछिरावण काहजुमी पनि विंति गयो
हे महा राज रावण कुंभकर्णी ले ग्या को कुरा सबै वाल पा ले ग्या का जसा नि ति ज्ञान न ज्ञान्या जसै गरि कन बो ल्यो हेर २ कसो आश्चर्य
देस को मज्जा दा नि ति ज्ञान ज्ञान्या एसा प्रह्व ले आफ्ना कन आफ्ने ले प्रसंसा ग्या हे कुंभकर्णी ति मि क्यो मुख हो कि अग्या नि हो कि नी
च ले यो यस्त कुरा गर्ला ति आत्मा ग्रा मा गुरु पंडित ग्या नि बद्ध रूप नि छैन कि ए सै ले यो मुख भयो हे कुंभकर्णी धर्म अर्थ काम मो
क्ष बोलेर आफ्ने ले दु द्या उनु सा मर्थ रु न्या ले अत्रै ले क्य कुरा गर्नु भयो नी ति को व्यवहार ज्ञान्या ले तपाइ का भ्राता रावण काह
जुमी क्य कुरा गर्नु भयो नि ति को व्यवहार ज्ञान्या ले अत्री धर्म को निरोपन गरि वि हो नु पछ भनी जौ नै छौ हे विर निच ले ग्या को

राम

जैसे कार्यगयो भनी भन्यो नर्कवास होता भनी भन पनि जाँदै द्यौ मंत्री जनको मर्म एस्प कार्ले हे भन्याले अव कला कुरा गर्नु भयेति
मिले अच्यारे भन्यो धर्म तेजय हुँदु अधर्म लेख्य होला भन्यो एस कुरा को निरोप न मै ले था हा पा यौ न को हिज्ञानी हरु ले कार्य गर्न ला
उदामा महा क्रोध गरि कार्य गर्छु इन लाइ पो स ग्या नि भनु ऐ सा ज्ञानी हरु ले अरु को ची त मा सांत गरा उछु न्ति मी जल ज्ञानी भया कानि
मित ले रावण को मन मा क्रोध गराइ न भया सम्म क्रोध उत्पति गराइ दियो हे कुं भ करी धन्या ग्या नि भनु ति मिलाइ हो राम लक्ष्मण
वानर से नाता मारि सिता वस्य गरि दिन्दु भन्या को कुरा को पनी वधा कुरा गयो हे कुं भ करी ऐ सा श्री राम का सिता विनु कस्को सामर्थ
ह श्री राम लेख्य त्री सिला इन रविर आदि गरि चो ध हजार १४०० राक्षस हरु लाइ येक ले ले येक दिन मा मारि ल्या उन्या अन्ति मी
येक ले ले मारि आउछु भन्या को कुरा मुछा हो हे कुं भ करी श्री राम ले पराक्रम गरि मुख र राक्षस सबै मारि दिया इन हरु को पुत्र पनी
महा विरविर एकर जना ले पनी त्रै लो क धरु ध गराउनु सामर्थ हुन्या ये सा विर रहु ले सा राम का तेजास मान गरि स्वप्ना मा पनी जाहि
रु ले पनी भय उत्पती गराइ रसा ये सा ठा उमा ति मि येक ले गये सुदृग गर्नु न बाउ हे विरो त म कस्त श्री राम भन्या अ त्यंत सुन्दर
माले भन्या पृथ्वी तुल्ये त्रै लो क का आत्मा पुरुष हुनु भया को एसा दसर थरा जा का पुत्र इन को क्रोध कस्तो भन्या हिं ह ले क्रोध गयो को
लो काल सर्प ले निस्वास छोडा को जस्तो क्रोध ले रक्त नये न गरि राज गर्नु हुँदु तेज ले पनि स्यु क्र गरि काल रुद्र जस्तो रहु हुं दु एसा
अव्यक्त अवध्य कन ति मि येक ले गै मारौ ला भन्या को निष्फल भनी हे कुं भ करी यो राम कन जानु कस्को सामर्थ काल को पनी

८३

काल भैरवा का एसा श्री राम लाइ काल सखनी दले वि उज्जा का जसा आपै नासिना कन ये नगर्त लाज्यो पथी माइ वरा वरम
 नुष्य है न एसा सत्रु राम है उद्युगर्त नुस्को सामर्थ हो ला राम को तुल्य वान रस ना अन्ये क हूँ दै हूँ न एस्कारण ति मि एक लै जान
 है न आपु लाइ बल पराक्रम सामर्थ है न संयुक्त गरि जानु हवस कलै का बल ले कलै ले थी चन न सक्ता को ल का यो राम
 एक लै ले थी जी राष्यो एस प्रवर्त सत्रु है उ आपु मनी कन कलै ले यो कार्य गती हे राक्षस सो न परा मज सा मनुक्ष मनुक्ष मा
 उपमा राष न्या को हि है न ऐसा राम सित क सो गरिये कलै ले उद्युग रौ भन्यो इन्द्र यम तुल्य भया का एसा राम सित उद्यु गरि
 जीन कस्को सामर्थ हो ला ति म्राम न मा मनुक्ष मनी ठानु भयो कि न नि एस प्रकार हो जाव ल्या आग्नी माद्यी तहा लि दिया का जसा
 कुंभ करी लाइ भने रुके रि महा डर ले रावण को मुख हे रि विंति गन लाग्यो हे राजेन्द्र तपाई ले सिता आपु वस्य मा आउ ला भनी ठानी
 सिता कन कान दुष दिन भयो सिता तपाइ का वस्य मा आउ न्या है न भनी एसा ठाउ मा दुष दिन न हवस हे महाराज रावण
 सिता ले तपाइ है उ जी त राष न्या उपाय यत्न विंति गहुं भु भया जावस मै ले बुद्धी गरि राष को हूँ यो उपाये गया पक्ष
 अवस्य तपाइ का वस्य मा आउ ला कसो भन्या संग्राम मा वीर र भैरव न्या हत कुंभ करी आदि गरि पाव ज नाराक्ष स पठा
 उनु हवस इन हवस को राम कन जिति आयो भनी यो वात सजला ति नि दे उ हा मि हत ज जना ले राम प्रयो भनी ये न
 सिता को आस छोडा उ नु न्या भया हा मि हत जे कन राम लाइ मारि आउ ला न भया यो कुरा व ना उला हा मि हत की रि आइ क

राम

८४

कन रामलेस सप्रहारगर्न ल्यायो भनी माया ल्या हा मिहुरु को सरि मांघा उले व्यापग रिआ उतार ते सवेला मा राम लक्ष्मण वानर से
 नाइन हुरु ले मी रिआ मा भनी ली का मा सवेला अभ निदिनु हव स हे स हारा ज ते सवेला मा हा मिहुरु ले तपाइ कन ~~इ~~ मोत गर्नु आ उला
 ते सवेला मा तपाइ ले हर्ष मान गरि हा मिहुरु लाई सिरो पाव दिनु हव स तपाइ ले पनि नाना वा ~~व~~ जा उनु लाइ हा ति व द्रि ली का स ह मा
 जात्रा गरि ~~क~~ कन हा मिहुरु लाइ भोग धन सुष नाना प्रकारे मां न्या गरि अने क व सु सि से पा उ दिनु हव स इन हुरु ले राम लक्ष्मण वानर से
 ना लाइ मा रिआ यो भनी सवे लोक मा प्र व्या त गरि दिनु हव स ते हा प छि तपाइ सित व स्य का ठा उ मा पा उला गुनु भये र ज ति वा हि या
 को प्र बो ध ना कुरा गरि आ फुल व स्य गर्नु भया जा व स राम लक्ष्मण वानर से ना मा यो भ न्या प छि सिता को मन मा निरासा होला भनी हे रा
 वरा ता हा प छि आफु स ना थ भ जा भनी ठानी अ व स्य तपाइ को व स्य मा आ उला श्री को लो मा स्य वं य ल वी त पो रुं छं हे रा जे दू अ
 धियो सिता जन क राज को घर मा जात भये र अने क प्र कारे सुष भोग्य गरि सु फे रि अ यो धा मा प नी सुष सित व स्य का ये
 स्ता सिता ले क ति सं म्म दुष क ष ले रह न सक निं राम छे न भ मां आ ~~दु~~ द्या प छि नि अ ये ले तपाइ को व स्य होला भ नि हे
 राजे दू राम ले प नि सिता रा वण को व स्य मा ग यो भनी ष व र्ण न्या प छि निरासा गरि फी रि जा ला हे म हारा ज यो कुरा गो प्य गरि रा
 ष न हव स राम छे दू न भ न्या दे षि सिता तपाइ का व स्य मा आ उ न्या दू ने भनी ते सवेला मा अन र्थ होला ये स्का र न का र्य दि द्री गरि
 इ क्षा भया गु प्त गर्नु हव स ते सवेला मा अन र्थ होला सिता आ फुल भया प छि सुष ले रा स्य भोग गर्नु हव स यो कुरा सा मा न्या

होइनहेमहाराजयेस्नायन्नगरिकनलोकहस्तकननासगर्नुपदै नसत्रसी तयुद्धगनुपनिपदै नएसप्रकोर्लकार्य गर्नुसक्या
तपाइकन जसपुण्यपद्मीमातक्ष्मी कृतिपाउताभनी महोदरसक्षसलेरावरण कुंभकर्णलाइभयोभनी कैलासपर्वतविष
ये श्रीमहादेवलेपार्वतिलाइसुनाउनुभयो ॥ ॥ इति श्रीश्रद्धाभारामायणे उमामहेश्वरसम्वादे लंका कीर्ति महो
दरवाक्यं नामस्वर्ग ॥ ३२ ॥ श्रीमहादेवोवाच ॥ हे पार्वति ताहापश्चिमहोदरले कुंभकर्णी लाइनिन्दावाक्यागमाको
सुनीताहकुंभकर्णले रक्तनयेनगरिमहोदरको वाक्यले अग्नीमाद्य तहात्पाको जसो जाज्वलमानगरि उनको कुरा स
बे वेधीगरिरावणको आग्रमा वसि कुंभकर्णले नी सुललिकालरुद्रजसो भैरवाएस कुंभकर्ण काहातमारहाको त्री
सुलकलोद्धमन्या सुवर्णको अर्लंकारलेषाजितगरिराष्या का इन्द्रकावज्र जसो यो त्री सुलले देवदानवको अहंकार
धीवीरहाको सत्रुको रक्तपानगरिसर्वीन्द्रक्रमय भैरवाको पुष्पमाला लाइराष्यको अनेकलोभालेयुक्त भैरवाको
महादिपताजी जसो तेजले संयुक्त त्री सुललिये र कुंभकर्णले रावण कनभनलाग्यो हेराजे दूरावरा तपाइको सैन्य
जतिभ्याको सबैयेहि वदुल्ला इराष्यमताइवाहिदेन मेरा अतंत भुषलाग्यो मयेकले गयेरवाने सेना सबै भक्षगरोला हेराजे
निर्गतिमनुष्य रामका निमित्तले भयत्रासगसराष्यो अवयो तपा जी को सत्रुराम आदि सबैलाभारीला तपाइला

राम

इसुषभोगगराशराषोलाभनीहिराजिन्दजोसुरहुंहुं नलेवथा कुरागर्देनंमेघलेजलवधिगन्याउतेतपाइकासत्रुलित
 युद्धगारिदेवाउद्धुकोहिकांफहुरुलेअरुलेपराक्रमगयाको कुरासुनिमनमात्रासमानगरिरहंनद्वंरयेस्ताकोंफर
 अरुसम्मपनीभयाकोहैनवथाकुरापनिअरुसम्मपैलेगयाकोधीयेराहेमहोदरतैलेमलाइनानाप्रकारलेभनीसयेस
 प्रकारलेमलाइभनअयोग्यतंरामकानीमितलेउराउद्धुसतेरोप्राणपनीअस्थीरहैनऐसेलेपोतैलेमेरास्त्रीतमात्रासमा
 गराइनपठउनलागीसतेरामनमारामकोजयेभयातपाईसिरसावपावलाभनीऐसप्रकारलेपोतैलेअनेकप्रकारलेम
 लाइतसीडलासतंजति कोजानीकोहिहैनरयेस्ता कुराराजलेपनीसुनुजोग्यहोकसोराजाकसोमन्त्रीकाहुर्मजोग्य
 होराजाकोमनमालाग्याको कुराजसो कुरागर्न्यपुरुषकातर्यभन्नुएस्तालाइपोहोभनीतैलेपोराजाकनऐतिसम्मअव
 स्थागरिराधिसहेमहोदरएस्पकारैलंकामाअनेकराक्षसहरुताइमारिनासिदियाकोयोसबैतेरेवृद्धिलेहोकेले
 अवस्थानजान्याराजाकनकादुषदिइराधिसहेनिर्दयाएस्ताअवस्थामापरिरसाकोकलोहेरिरहीसअवमजो
 कुसत्रुलाइनजीतीहुदैनतिमीहरुलेदुर्वृद्धिगरेरयेस्तादुषभाराजाकनराषीआक्योनीकोकार्यमाभन्नेहेगेका
 सत्रुलाइनासगनीआउद्धुभनीएस्पकारैकुंभकरीलेमहाकोधलेकुरागयाकोहेरिताहारावरालेकुंभकरीलाइउत्सा

८५

हागर्नकाप्रथलेभनेलाज्योहेभाताकुंभकरीतिमिलेवोत्पाकोकुरासवैसतेहोमेराहितगर्नकनपोतिमिलेभन्योहे
महोदरकाकुराव्यर्थहोभनीयुद्धकोमर्जीदामात्रजानेरकाहुंद्धीकारभंनुउनेलाइहोसत्रकोभयलेत्रासमा
नीरहन्त्याहेकिरकुंभकरीतिमिलेजकातुल्येसुरविरपराक्रमीस्वर्गमध्येपातालमापनीछैनविलेपलेदयाभावछ
मेराउपरमेहरीषेरपोकर्येजीतनागर्नलाज्योहेकुंभकरीवललेपनीतेजलेपनीसंयुक्तिमीत्रैलेवाडैगएरसत्र
लाइमारयोनिर्गतिरामलक्ष्मरावानरलाइनिर्मुलगर्नकालेष्यतिमिकस्ताभन्यादिप्राप्तनीजस्तावानरभन्या
कितापतंगाजस्ताहेकुंभकरीतिमिलेत्रैहेवाडैमारिआउत्रैलोक्याकादेवतालेपनीमात्मागराइरहन्त्यातिमिले
तिमीजतिकापराक्रमीपृथ्वीमापनिदुर्लभहेभातातिमीऐकलैमात्रैपनीनजाहुलोलेन्यावलपद्धिरलाइमया
मावानरसेनालेकसोकर्येगारिखहनसकनंरप्रवश्यभागीजालाभनीलंग्राममाऐकलैलेजुजौलाभन्याकोमे
लेपताउदिनवानरहरुजौहुंमाहावलियासिद्धवेगीएलापराक्रमीहरुसितगुमान्प्रहंकारगर्नछैनहेकुंभकरी
एत्कारणातिमिऐकलैनजाउसेनालेसहितगरिजेकनरामलक्ष्मरासहीतवानरसेनालाईमारभनीतिमिलाइ
जतिवाहिआकोसेनामदिन्दुभनीकुंभकरीलाइनानासुगंधलेसर्वाङ्गपरिरमालेपनगरिदिया नानास्व

राम

को गहना पनी लादियार अनेक वस्त्र पनी लाइ दियार अनेक वस्त्र पनी प्रवाइ कन मीन्या पुजा गमा कसो भन्य अ
नी माइत हात्या को जस्तो जा जल्ये मान गरइ रावण ले एस्प काले मा च्छग रिराषी यो कुंभ करी कसो भन्या छिर समुद्र
मथन गमा मा मंडल ले पर्वत वा धी राष्म को वासुकि नाग सो भा भया जस्तो संध्या काल सुमेरु पर्वत सीष एषुर्ये जान
भय जस्तो सर्वाङ्ग अभरन लाइ नारा एन सो भा ऐ भया जस्तो दिव्य कवच लाइ यम डंड तुलसी सुल लिये र काल
रुद्र ह्या का जस्तो रसा एस्तो कुंभ करी ले पनी आक्रा भ्राता रावण कन प्रदक्षिना गरि माहा वलियो कुंभ करी ले प
नि प्रस्थान गयो एस वेला मा सार्थी ले रथ लाइ दियो तोरथ कसो भन्या चालि सहजार ४००० को हातला मुये क
हजार १००० गदा हा जो रिराष्म को संग्राम को सर जामू सवै पुर्न भया ध जा ता काले संयुक्त माहा मेघ को स
द जस्तो कैलास पर्वत को शृंग जस्तो उवा आठ वेण पाँजा छै नाना सुवर्ण मय रथ एकार थलाइ दियार ल
थी ले कुंभ करी को पादुका मा नमस्कार गरि जय वांछा गरि कन कुंभ करी काहु मीर थ राषि दियो ऐ खेला मा
माहापराक्रमि कुंभ करी ले पनी वज्र समान त्री सुल लिये र तोरथ माथी गयो र वस्यो तोरथ को सवले मेघ ले ग
ज्यो को जस्तो माहा दिप्र भैरवा को सत्ता रथ मा बढि सख अख ले पनी संयुक्त गरि द्वादस आदित्यो उदैये भया जस्तो

भैरवा को ते सो कुंभ करी लाइ हेरि रावण ले आधिर्षाद दियो हे महा वलियो कुंभ करी ति मि जाना ता ग्या को कार्य मानि
विघन हवस संग्राम मा सत्रु लाई जी तो स म दर्से नगर्नु स को स हे भ्राता राम लक्ष्मण वानर सेना सवै ति मारा
त ले मार्जु स को स भनी एस प्रकार ले रावण ले आसि र्वा द दियार नाना वाद्ये मंगल वाद्ये संघ धुनी दुंदु विड ता दिव जाइ अ
ने क राक्षस सेना पछि लाइ नाना सस्त्र सस्त्र लि दिव्ये अलंकार ले भुषन गारि वंदू श्रुये ज स्तै अग्नी समान राक्ष
स हरु सवै हाति घोडा अने क सरत काल को मेघ ले गज्या को ज स्तै रथ को घोष सव्य गारि माहा जे ज अरथी मा
ते ज अष्ट कुंभ करी अने क सेना ले युक्त भै महा उ त साहा गारि गयो रथ को चीरु आने कहति अश्व सिंह
वाद्य पर एस्तार युक्त भया को रथ मा चढ़ी असंख्य लोक ले सहित गारि कन गयो ते सवेता माल का किराक्ष
मि निहरु ले कुंभ करी लाइ पुष्प वरि गारि दिया अने क मंगल वाद्ये वजाइ घोषा दि सव्य गारि धवल राक्ष
त्र ले स युक्त गारि त्री मुल लि मद्योक्त गारि कुंभ करी संग्राम गर्ज कन गयो युद्ध सुभे राक्षस वरु लाइ
गयो माहा र विर महा सरि महा र वलिया एक र सिंह वाद्य जस्ता हस्ती समान राक्षस हरु सुवरी को कवच
लाइ घोर सस्त्र सस्त्र ली नार षडु धनु वान लियो रक्त नये न ग रि नि राज न स द म देह ग रि उ त षडु गदा

ला

राम

परिघ मुसल मुडुर पशुल दास सत श्री एसा २ सख लिखेर कुंभ करी अनेक मुर्ति धारना गिरि दी तिय रुद्र जलो संसार का
 काल भगनी जलो येसा कुंभ करी को जलो सरिर को सीखा ६६ हजार हात को ६००० सरिर को गज दस हजार १०००० हात स
 रिर को लाम उचो येसा कुंभ करी लेखन येन गरित्री सुल सद सदा ह नि कासी पता तस मान बक ले हास्य गरि राक्षस हर
 लाइ भन ला गो हेराक्षस आज का दिन मा वानर पाप मा सेना हर ले आदिले गरि राम लक्ष्मण लाइ मारी बाहेर भनी मुखे र
 वानर हर अघ्यारै मारी मैले भक्ष गरि माहु हेराक्षस वानर हर लेता हा मा अपराध गया को दै न राम लक्ष्मण का दोष
 लेपो हो ति पापि वर भन्या पछिति सवै लाइ मारि को काले घा भयो ऐसा निर्गति मन क्षले लं कामा महा उतात दुष दि
 रसा अवयो ये समनुष्य दुइ आदि वानर सेना सवै कन गुरी गरि मारी ला आज का दिन मा जैलो का का देव हर ले राम ल
 क्ष्मण लाइ रक्षा गर्नु भयो भनी आया पनी रक्षा हुन्या दैन मेरा को धले दध गरि प्रसी भुत गरि पठा ७६ नाना प्र
 कोले कुंभ करी ले हर्ष मान गरि बोल्या का वजन बुनि राक्षस सवै ले ऐकै वषत महा स दले नादग या यो नाद स दले पथी
 कप्प मान भोगयो ऐस प्र कोले अन्यो बले महा स द गाराइ कुंभ करी लं का सहर वाट वाहिस निस्क्यो ऐखे ला मा कुंभ करी
 लाइ अर्म ग लगनी कानि पित ले नाना उतात भयो आ का स मा पनी विना बाद ले मेघ गज्या महा स दले सागर सहित ले
 पथी की पाय मान भयो बुधा हर ले पनी बिस द बोस नता गो सवै पछि हर ले महा स दले कराया वा मा वर्त गरि रथ मा विष्णु गयो

८७

कुंभकर्णी को वामनेत्र फर्फरायो आकास का उल का पात भयो भयान कस बले दिगन्त करायो अर्थ पनी निर्तेज भै गयो एस्तो
उत्पात भयेर कुंभकर्णी ले यो उत्पन्न भयो को देखी भन्न लाग्यो हे राक्षस हो ऐस्तो उत्पात भयो भनी उरा डनु पदै न ऐस उत्पात ले मला
काग न स कला तो उत्पात सवे राम लक्ष्मण लाइ पो हो हे राक्षस तुन कात ले यो सबै कन मारि उलै काल को काल पनी मरुनु
न कालाग्नी ले प्रलय काल मारि सार कन रुध गद्ध उलै कालाग्नी कन भक्ष गरि मैले मानु सामर्थ्य हे राक्षस त्रै लोका
को देवता ले पनी मलाइ तसी उन स क न्या दै न न ऐस उत्पात ले ता मलाइ कागली आज पो यो वासना चुणी भूत गरि मा
दि कुंभनी सवे राक्षस लाइ बो धि ऐर ता हा राक्षस हर ले पनी हर्ष मान ले नाद गरि लंका बाट बाहिर निस्क्यो देव ले महारा
इ गया को देखि जसो रमा का राक्षस हरु पर्वत समान देह राक्षस हरु पछि रताइ महा पराक्रमि कुंभकर्णी ले वान से नाक
न हेरी लाग्यो ऐस्य कारे हेरि कुंभकर्णी काम नमा अत त हर्ष मान गरि महा स बले नाद ग यो प्रलय काल को मेघ ले
गज्जी को जसो ऐस्य कारे नाद गरि रत्ना का कुंभकर्णी लाइ वान से नास वे ले देखे ता हा वान हरु सवे भयत्रास मानी
भागी गया क सो भन्या आकास मा वायु ले उराइ ले गया को जसो वान हरु सवे भागी गया तो हेरि कन कुंभकर्णी ले
फेरि भगाइ कन पठाउ ना कन हुलो स बले नाद गरि दियो ते स नाद स बले महा अघोर स बले मेघ गज्जी को जसो
भयोर तो नाद स ब मुनी कन वान से वैद्य धी मा पल्ला साल वक्ष्य ल्या जसो पथी मा महात्रास ले पली रत्ना को हिवा

श्री

राम

नरुचीत अस्थीरग रि उठेर न भागर भनिक राइ क न सैल शृंग वक्ष लिरहा कोहि वान नरु त्रास हो मल मुत्र सुद्र गरिप
 श्री मापली रखा कोहि दुस दिसा भागि गया ए सुख ले वान नरु भागी गया कोहे रि पापा मा कुं भ करी ले वान नरु
 भगाइ पठयेर काल दंड समान त्री सुल लिये र य म ज स्तो अ यो कुं भ करी क सो भ न्या साक्षात का ला मा का ला त करुद्र
 ज स्तो आ का स बुद्धा ग्रा स ग ली भ न्या ज स्तो ए स्ता कुं भ करी ले ये स्य का ले वान र से ना मा जा इ ला ग्यो भ नी ॥ श्री महा
 देव ले पा र्व ति ला इ सु ना उ नु भ यो भ नी ब्र ह्मा ले ना र द ला इ सु ना व नु भ यो ऐ हि क थ हा नै मि धार न्ये मा सु त ले सौ न का
 दि क्यु पि ह रु ला इ सु ना व नु भ यो ॥ ॥ इ ति श्री अध्या त्मा रा मा य णो उ मा म हे श्व र स म्वा दे ली का को र डे कुं भ क री नि
 र्जी नो ना म स्व र्ग ॥ ४० ॥ श्री सि वो वा च ॥ हे पा र्व ति ता हा प छि म हा व लियो कुं भ क री ले ली का को छे का वा द वा हि र
 आ य र रा क्ष स हू स वै ले ज रे वां द्वा ग रा इ षु व र्ण म य र थ मा व सि का ल स्व रू प त्री सु ल लिये र वा न र से ना का स
 मि प मा आ इ म हा ना द यो स मु न्द्र क लो ल भ या ज स्तो प ध्वी कं प मा न ग रा इ ना द ग रि आ यो मे स्तो म हा स रि रु कुं
 भ क री ला इ इ न्द्र य म व रु न इ न ह रु ले प नि त्री त तु सा म र्थ न भ या का कुं भ क री ले म हा ना द ग रि आ या को हे रि वान
 ह रु स वै भा गी गया ते स वै ता मा वा लि पु त्र शृं ग द ले वान नरु स वै भा ग्या को हे रि भ न ला ग्या हे ग वा क्ष व द न

निरकुमुदतिमिहुरुसवैलेआफुरसेनालाइहेकनुपदै न कितिमिहुरुपनिप्रजाकासंसर्गलेकसोभागीजानलाग्योये
 स्तावेलामानदेखायाकोपराक्रमकाहादेखाउद्धोतिमिहुरुसवैलेउसवेलाभाश्रीरामकोहनुमीगयाकोविल्यो
 किहेवानरकातपुसबजलेभागाकोकानहोवानकीश्रेष्ठभयाकातिमिहुरुजस्तातेसोगरिभागीगयापछियो
 कामकसोहोलाहेविरहोभाताकोगर्भमादसमैहोवसिजन्मभैकनसंग्राममानमरिकाहामनुजानुभनीएस्त
 हाउमाआफुरश्माहुनानिमित्तलेकांहासमभागतोछोकाहागएरउद्धोसंग्राममापराक्रमगरिदेखाउनस
 काश्रेष्ठहोलाकदाचीत्तसंग्राममाप्रयासवर्गप्राप्तहोलाहेविरवानरमनुजीउनुभन्याकोआफनुमनोपदै नयो
 राभुमिछाउरमनुपदै न किअवस्यकैलेभयापनीएकचोटमनैपदैछएस्पकार्तेचीताइचीतदृढगरियु
 द्धमापराक्रमगरिजुनाकनहेरतेसोभागीजानुसरमैछैनकियुद्धमाकांतभयापछीऐस्तालाइकैलेहुन्यादे
 नहेवानरतिमीहुरुसवैफ्रकादेधिभागीगयाकावानरहुरुसवैफ्रकिंकनयुद्धगर्नआवलाभनीऐस्पकार्ते
 श्रीगदलेबोल्याकोजयनवानरहुरुतेसवैलेहोभनीचीताइमहासब्दलेनादगरिसैलश्रृंगवक्षलियेरमहाको
 धलेभागीगयाकासवैमत्तहातिआयाकोऊप्रलयकालकोसमुद्रआयाकोजसैअधीवाटदुगुरिआयोमहास

राम

दले करार कनकुंभ करी लार प्रहार गग्या तुलार पाषाण वक्ष महार वलिया वानर हरु ले प्रहार गग्या ऐस्प कर्ते
 वानर हरु ले प्रहार गरि रपनी कुंभ करी का सरि रमा के हि वे था न भया को हे रि ता हा द्वि विद वान र्ते पर्वत उषे लि दियो
 र प्रहार गरि दियो यो पर्वत आया को हे रि ता हा कुंभ करी पे नी छु लि दियो यो पर्वत राक्षस हरु छे उला गेर आणे
 करारक्षस माया ता हा पछि वान र्से ना ले पनी तुलार सिला लि ऐर कुंभ करी लार प्रहार गग्या रपनी सरि र छे आ वि
 ति कै खण्ड भै गयो कुंभ करी लाइ के हि वे था भये नर ऐस्प कर्ते आफु छे उ प्रहार गग्या को हे रि ता हा कुंभ करी
 ले पनि छु लि दियो अतंत क्रोध गरि कन अने क वान र्से ना लाइ मा यो अग्नी ले वन दध ग मा को जलो अ ८८
 ग्नी समान कुंभ करी ले वान र्से ना मारि त्यया को हे रि महार वलिया र वानर हरु ले पनी पर्वत वक्ष मु छि हे
 प्रहार गगी को अने करारक्षस हरु लाइ मा यो अने क हा ति छो डा आने कर थी सैन्य ले यु क्त गरि वान र्ते राक्षस लाइ
 राक्षस को भी स रक्त ले रण भूमि मा पु स्या का व्या प्र मान भै र सो ये स वे ला मा मा हा वलियो कुंभ करी ले राक्षस लाइ मा न
 को हे रि अने क वानर हरु ले इ मा यो ता हा मां हां पराक्रमि राक्षस हरु ले पनि नाना वाण ले प्रहार गरि अने क वान को सिर क्षे
 प्ण गरि दियो ता हा वानर हरु ले पनी अतंत क्रोध गरि वडा सै ल ऋ ग वक्ष ले प्रहार गरि रथ अस्व पर हा सि राक्षस इन हरु ला

इदंतलेप्रहारगारिअनेकराक्षसताइमारिदियाएस्पकार्लेयुद्धभयेरअनेकवानरपनिराक्षसहस्रपनिमाया श्रीमारु
भीसलेव्याप्तभैरहो। एस्पकार्लेमाहाकलोलयुद्धभयोतेसबेतामाताहावानकीवतहिनभयाकोहेरिकुंभकरीम
हासकलेनादगारिदियोराक्षसहस्रलेअनेकवानरहसकनमायाएस्पकारलेमायाकोहेरिताहावानरलेभैत्रीस
मानीआषावांरुआसुनुहांरुसुरसमजीस्पेतुवंधतरिभागीगयामाहांत्रासमानलेअनेकपर्वतपनीनाधीरभाषी
कोहीआकासमाथीभाग्याकोहिउसैमाथीभुमीमापडीरहोकोहिपृथ्वीमादातलेगेकिरकनरह्याएजाप्रका
र्तेविरविरवानरहसकुंभकरीकाभयलेभागीगयाकोहेरिवालिपुत्रमहाविरपराक्रमिअगतलेमहाक्रोधग
रिभन्तलाग्याहेवानरकाहाजोन्दोफर्करहामिहसयुद्धनगरिकनमर्नहेरसत्प्रधर्ममातिमिहामिलेवाग
रिरहोएस्पकार्लेभागेरकामत्यहुनुपर्देनकि कहिगयापनियेकचोत्तमत्युहुनुपर्देहसस्रअस्रछाडीअ
वेष्टाभैकरास्त्रीकोसोभाजसोभागीजान्याधीकारतिमिहसकोजन्मवेष्टाभनीयेस्ताधर्माक्षेत्रराभूमिजानी
उनुआसाराधीभागीजान्यातेसोगएरकामतिमिहसकोसरीरअमर्होलाकिहेवानकीफरहुनुहैनभनीहुलाकुम्हा
जातभैकनअतिकातरहुनुहैनधैर्जगारिजुनाकनहेरहेवानरतिमिहसलेश्रीरामकाहुनुमीआफ्राआमा

राम

को प्रसंसा करि गमा को विस्वा कियो कुरा का हाग यो भनी ऐस्प कोर्ले कातर भै भाग नुद्धै न ऐस्ता वेला मा कातर
 भनाइ जिउनु पयात धीकार भयो हेवानर विरहोये कलैले लगारि ल्या यो भनी लोक ले भन्नाइ रहनु पयापछि जीउ
 दै मया काज सै हो हेवानर श्रवि को मर्ज्यो तज सै रण भूमि मा सत्रु लाइ जीतेर आफु लाइ जस्पा प्रिलिनु किर्ति प्र
 प्यात गरि रहनु कदावी तर्सि मा मा सत्रु को हात म तुहुन सका पध्धी मा परि विर को से ज्या लिरहनु यो पो सो भा
 भनी ऐस्ता कुरा भै कन छुद्र वास गरिरहनु हे विरवानर सत्रु को हात ले संग्राम मा युद्ध गरि सत्रु को हात ले यज्ञ पुरान
 गमापनी पाउनु दुर्लभ वृक्ष लोक प्राप्त होला हे विरवानर रुचां डै फर्कि कन सत्रु सित संम युद्धागर्नु हेर भनी धर्म
 कि जस पुरा पाप ज दान त पस्या यो सवे रण भूमि मा पोछ यो हेरि आफु रय जवां छा गरि युद्ध गर्नु जाउ हे विरहोये
 सत्रु भर्करा लाइ श्री राम ले देष न भयापछि तो कुंभ करी ली कामा फर्कि जान स कै न हे श्री राम का वाण ले प्रहार गरि
 अग्नी मा पतंग पया को जसै मर्ला इपा पा माराक्ष सह सवै श्री राम का वाण प्रहार ले मार न ऐस्ता राक्षस ऐ कलैले
 जितिल्या यो भनी भाणाइ रहनु पयापछि जिहनु धीकार भयो भनी ऐस्प कोर्ले श्री गदले वान सै ना भाग न्याह
 फी राउ ना कन भन्ना ते सवेला मा वान हरु सवै ले भन्ना ग्या हे श्री गदहामी हरु ले कुंभ करी सित युद्ध गर्नु सामर्थ

छैनानाना प्रकारे युद्ध गमौर घेनिहण इप हाउ नसकानो अवजिउ को उपाय गरौला भनी एस्प कारे वा
नहुरुदस दिसा भागी गया ताहा पछि श्रीगदले कुंभ करी का भयते डरले भगी जान्या वानहुरु को मुख्या
जी हात जोरि को मल वचन ले भन लाग्यो हे विरवानर हो श्रीराम चंद्र कनछडी का हाजाउं श्रीराम का अग्र
मा वसिना दस वृग रिमात्र वसन आउ भनी ति मिहुरु जुनु पदै न जुनु पया हा मिजु जौला भनी
एस्प कारे प्रार्थना गरि भनु भयो यो वचन वानहुरु ले सुनिता हा वानर हस्त वेले श्रीगद का वच
न हो भनी जी ताइ सेल श्रीगलियुद्ध को मर्त्य तजले पृथ्वी की पमान गराइ नाद गराइ कन कुंभ करी लाइ मानु निश्चय
गरि वानहुरु सुवे फ कि कन सत्रु का सन्मुख मा वलु गया कसो गरि भन्या भुर्ये का सनिष्ठा मेघ रक्षा को जले यमउं
उलिरहु भया जेले सार नासना कन काल रुद्र रथो जे एस्ता वलिया रवाण रहले राक्षस सेना मा थी जाइ
लागी कन पृथ्वी की पमान गराइ नाद गरि रसा भीनि श्रीमाहादेव ते पावति कशा सुना वनु भयो ॥ ॥ इति श्री अ
ध्यात्मा रामायणे उमा महेश्वर सन्वादे लंका काण्डे वानर सेना श्रीगद संघो धो नाम स्वर्ग ॥ ४९ ॥ श्रीमाहादेवो वाच ॥
हे पावति ताहा पछि श्रीगदले वानर हस्त लाइ फीराइ लाइर वानर हस्त ले पनी श्रीगद को वचन सुनी भय जास छडी कन निर्ध

राम

तले पर्वत वक्षलियर युद्ध गर्नु निश्चय गरूहा सवै वानर को पराक्रम ते जले अतंत सो भा भैरहो अंगद का वचन ले धै
 र्ये गरि महा हर्ष मान ले नाद गरि पृथ्वी की ममान भयो ते स्वे लामा वानर हरु ले माहा क्रोध गरि संग्राम गर्नु निश्चय
 गरि कण राक्षस संग जाइ लाग्या मेघ का समुह मा वायु गया को जस्तो राक्षस र वानर को महा कलोल युद्ध भयो दु
 वै पक्ष का सैन्य लेपनि मर्नु को निश्चय गरि आफ्नै जय वांछा गरि सिंधु सा लुर जु ज्या को जस्तै दुवै पक्ष व्याघ्र
 स्थित व्याघ्र जु ज्या को जस्तै दुवै पक्ष का पनी महा विर र अग्नी जलाय मज्जला दुवै पक्ष का त समान ऐला जगा
 मा वानर हरु ले माहा क्रोध गरि महा र वक्षलियर पर्वत लियर प्रहार गरि कन अनेक राक्षस लाइ माया फेरि वा
 नर ले पर्वत वक्षलीयर कुंभ करी छेउ जाइ लाग्या तिवानर हरु आया को देखि ताहा कुंभ करी ले माहा क्रोध गरि कन
 अनेक वानर लाइ मायो पत्थर कार ले वानर हरु मारि कन लगारि कण लाया को हेरि कन महा बलियो कुंभ कर्नु
 छेउ अंगद कुमुद नीरु गवाक्ष चंदन हरि उद्विदि मैद निरद ऐला मुखिया र वानर हरु ले मुखि ले प्रहार
 गयो ताहा पछि एतिसवै जना ले पर्वत समान रथ मा धजा पता काइ त्या दि युरी गरि दिया ऐला वेला मा कुं
 भ करी ले पनी वाडै हत पताइ रथ वाट बर्कि कन अतंत को धगरि कन पर्वत उडि आया जस्तो आइ कन आ
 नेक वानर लेना लाइ मायो दावाग्नी लेवनर धगरि मायो अनेक वानर एक सम ११० दुइ

सय २०० आठसम यति लाइय के जो दले कुटि मारि दियो फेरि आठ हजार ८००० सो दू हजार १६००० विस हजार २००००
तिस हजार ३०००० असंख्य वानर हात ले सो हो रि कन बडु लाइ कन हात गो डाले दलिकन अनेक वानर लाइ माये
मत्त हातिले मनुक्ष लाइ माये जो मारि दियो वानर हत कामी सर क्रते रण भूमि मा व्याप्त मान भयो ऐस्प कोले कुं
भ करी ले वानर हत लाइ माये को देखि महा पराक्रमी अग्नी समान हुन मान ले को भगरि कन महा हुलो पर्वत
लियेर अकास माथी गे कन कुंभ करी लाइ प्रहार गरि दिया तो पर्वत आया को हे रि कन ताहा कुंभ करी ले पनी आ
कासे माजी सुल ले प्रहार गरि दिया घंठर गरि दियो तो हुन मान ले प्रहार गरि दिन भया को कुंभ करी लाइ हे रि क
ण हुन मान ले पनी अतंत को भगरि कन दृष्ट ले संयुक्त भया को पर्वत उषेलि कन लिन भयर महा वेग ले जान भ
यर इन्द्र दि देवता को सत्र कुंभ करी लाइ प्रहार गरि दिन भयो एस्ता पर्वत ले प्रहार गरेर पनिते स्कन के हि भय नर
हुन मान ले को भगरि महा अघोर मुर्ति धार नागरि भंजु लाग्यो हे पापात्मा कुंभ करी तैले अनेक वानर लाइ मारि दि
इस अवतरे से हंकार मैले डारि दिनु हेर भनी ऐस्प कोले आग्या भयर कुंभ करी काहु द्यमा मुष्टि ले प्रहार गरि दिया
ति हुन मान का वज्र समान मुष्टि ले प्रहार गरे कुंभ करी अवेष्टा भै पृथ्वी मा पत्थी र सो मुहुर्त मात्र पद्धि वेष्टा भयर
कुंभ करी ले पनी गुरु कउ ठेर भन लाग्यो हे प्रकटा अधम धन्ये २ तम नस्ता विरछे तैले हुलो पराक्रम गरि सतं जति को विरछ

राम

श्रीमापनीकोहिहवैनंभनीएस्पकारकोकुंभकर्णकावयणशुनिताहाहनुमानलेअतंतक्रोधगरिभनताम्यो
 हेराक्षसधमकुंभकर्णतेलेक्यानमलाइउपहासगरिसुभनीयंमयेस्ताविरभैकनमेरापुष्टिप्रहारलेतेरोसरि
 रचुणिभूतभयोधिकारमेरापराक्रमभनीमेरोप्रसूतेतंलाइयमद्वारमापठाउनसकिनभनियेस्पकाले
 हनुमानलेवोल्पाकोसुनीताहकुंभकर्णलेअतंतक्रोधगरिरक्रनयनगरिकनहनुमानकाद्वौडगोडा
 दुवैहातलेसमाइकनआकासमातीनफेराघुमाइकनपध्वीमापछाओहनुमानलेरक्रछादिमुद्धीभैर
 ह्यामुहुर्तमात्रतेसप्रकारेहरिकनपछिचैतन्माभयेरगुरुकउठेरकुंभकर्णकादुवैगोडादुइहातलेसमाइकनआ
 कासमाभ्रमनागरिपध्वीमापछारिदियातेसबेतामाहनुमानसाक्ष्यातकालरुइजस्तैभैरह्यामुहुर्तमात्रताहा
 कुंभकर्णअवेष्टाभैरहाकोहेरिकनजानलेपध्वीकंपमानगराइनादगयाआकासमारहाकोदेवतालेपनी
 हनुमानलाइपुष्पवष्टिगरिदियाताहापछीकुंभकर्णकोवेष्टाभयोरचाडैउठिकनमाहादित्तकालडैरउसमा
 नत्रीसुतघुमाइविद्युतप्रकासभयाजस्तैपर्वताग्नीजस्तैरहाकानीसुतलेकुंभकर्णलेअतंतक्रोधगरिकनहनुमा
 नलाइप्रहारगयोताहाहनुमानअवेष्टाभैपध्वीमापलीरहाकोहेरिवानरहरुसबैभाग्याएस्पकालेजानहरुमा

८२

गीगयाकोहेरि कन महावलियो नीरवानले क्रोधगरि कन सैल शृंगलियेर अधिवाटदुगुरि कन गयार कुंभ करी
लाइ प्रहारगया ते स कुंभ करी ले पनि तो पर्वत आया को हेरि मुष्टि ले प्रहार गरि शुभित गरि दियो आंगो वले रुडि
गयो ऐस्य काले कालातक यमजसै रसा का कुंभ करी ले पराक्रम हेरि कन महा विरर रिषव वाण सरभ वानर
गमादन वानर नील गवाक्ष यो पावजनाले क्रोध गरि अधी वाटदुगुरि कन गएर सैल शृंग मुष्टि ले प्रहा
र गरि वृक्ष ले नाना प्रकारे पर्वता कार सरि सी प्रहर्ग गया यो प्रहार ले कुंभ करी का सरि मा के हिम यनर यो हेरि कन
कुंभ करी ले पनि महावलियो रिषभ वानर लाइ घ्याप्प समा तिकन का धिले सा हे गरि वे पिराव्यो एसा प्रकारे वे पिरावे
र मुख वापर कछो देर पृथ्वी मा पली र सो ताहा पछि कुंभ करी ले सरभ वानर लाइ मुष्टि ले प्रहारगयो सरभ वान
र पृथ्वी मा प रिर सो नीरवान लाइ जा कु मा प्रहारगयो गवाक्ष वानर लाइ पनि मुष्टि ले प्रहारगया गी धमादन
वानर लाइ हृदय मा प्रहारगयो ऐस्य काले कुंभ करी ले सवै मुख वानर हरु लाइ प्रहारगयो र व्यथाले पिडा भै
रु कछादि पावै जना पृथ्वी मा महा सो भाय मान गरि पडिरु सा ये स प्रकारे मुख वानर हरु लाइ जितिकन फेरि वानर ले
नामा कुंभ करी जाइ लाग्यो हातिलाइ देखी सिंह गया को जसो ते खेतामा कुंभ करी आया को देखि वानर हरु पनि महा वे

गलेगय कुंभ करी ले सरि मा चठि कनति वान हरु ले कुंभ करी को सरि मा मुषी दंत नाना प्र कारे दात लेगे कि न उ ले को रि
 एस्प कारे प्रहार ग यो र अने क वान ले घेरि र स्मा ते खेला मा कुंभ करी ले सरि मा स वी ड मा वान हरु व्या प्र भै र ह्या का
 कुंभ करी अ तंत सो भा भै र ह्यो ते स वेला मा कुंभ करी ले पनी वान हरु आ फा सरि मा र ह्यो को हे रि कन महा क्रो ध ले वा
 न हरु लाइ स मा ते या यो ग रु उ ले स र्य या या ज सै या यो ति वान हरु वा हि र नि स्कि आ या को हि दा त ले टो कि मा या
 फेरि हा त ले प सर र लियो ते स प्र कारे ते स ले या या को वान हरु पेठ वा कान वाट मुष वाट वा हि र नि स्का को ही नि
 स कन स के न न को हि दा त मा अठ कि र ह्या को हि ना भी वाट हा त गो डा वाट वा हि र नि स्की भा ग्या ए स्प कारे म
 हा सरि र कुंभ करी ले वान हरु घा इ कन अ तंत क्रो ध ग रि कन प र्व त स मा न दे ह ले वार वार वा डै र या यो फेरि
 ए स कुंभ क र्ने ले फेरि प र्व त लिय र प्रहार ग यो ते स्ता वे धा ले पि डा भ ये र प र्व त स मा न वान हरु मा रे र मी सर
 क ले प श्री मा महा उ तंत ले व्या प्र भ यो र कुंभ कर ले ये स प्र कारे वान हरु मो रे र का ला ग्नी ज सो र ह्या प्र त्य का
 ल का रु द्र रह न भ या को ज सो व ज्ज रु द्र ज सो पा ल ली रह न्या य म किं क र ज सो ये स्ता स मा न कुंभ करी ले य म उ ड स मा
 न त्री मु ल लिय र अ तंत सो भा य मा न भै र ह्यो य स्ता कुंभ करी ले मु ष्क व न अग्नि ले द र ध ग या जे मा सो र यो वा
 न हरु प नि भ य त्रा स मा नी ड रा इ कन महा स व ले के रा इ श्री रा म व दू का ठा उ मा ल र न ग या क सो भ नी दै स लो क ले दे व लो

कलाइजितिकन भगाइपठाऐरदेवलो कहहु श्रीनारायन काहु मी सरण गया जलो एस्ता प्र कार्ले वान रहसु वै
श्रीराम काठ उमा सरण आया का वान रहसु लाइ हेरि कन भु ग्री वले अतंत क्रोध गरिये स दुर्जय कुंभ कर्ण अग्र
मास मुख गरि चो डै वक्षु लिये र भु ग्री व कस्ता भ न्या साक्ष्या त काल रूप जसै भु ग्री वले महा पूर्व तज मा
न गरि कुंभ कर्ण का अग्र मा गय र व ह्यु भयो ताहा कुंभ कर्ण ले पनी भु ग्री व आ फ्रा मु घ्या जी आया को हेरि महा
क्रोध ले र कनय न गरि र कले स व डिंग स रि मा व्या प्त मान ग राइ वार वार वान रहसु लाइ घाइ रह न्या कुंभ
कर्ण लाइ हेरि ताहा भु ग्री वले आ ता गनु भयो हे कुंभ कर्ण त पापा ला ले अने क विर वान रहसु वै कन घाइ कन म
रि स भनी ए स्कारण त क रा य स कृ ति भयो वान रहसु वा ये र च ल प नि भया अ व ते रो व ल स वै मै ले स ल व
क्षु प्रे हा र ग रि ना सि दि न्दु ता हा प छि ते रा स रि मी मे रा मु छि ले प्र हा र ग रि नु री ग द्धु भनी ऐ स प्र कार्ले महा धै र्य
व त म रा क्र मी भु ग्री व ले य स प्र का र ले वु ज व नु भ य र ता हा कुंभ कर्ण ले यो व च न छ नि भं न ला ग्यो हे भु ग्री
वु ठ लो य रा क्र म त हो स तै ले जोग प कुरा रि स हे भु ग्री व त वं स को ना ति म ग रा जा का खि वा ट जा त रु न्या भु
ये का पु त्र अ ने क सा स्र पु त्र पा अर्थ ले प नि स्यु क ए स्ता स ग्पा ले कान अ हं का र ले कुरा ग रि स प रा क्र म ग रि

कनमलाइ तौ वक्षले प्रहार गर्छे नं न कि अहंकार ले मात्र कान कुरा गरि स पराक्रम गरि मलाइ साल व
 क्षले निश्चिन्ता गरि प्रहार गर कान गुमान ले मात्र कुरा गरि स संग्राम मा अहंकार गर्नु का तपो हो
 हे श्री व मैले तलाइ न माई मा तैले मलाइ प्रहार ग या ताह पछि तेरो प्रहार हे रि मैले तलाइ चुरा गरि
 समद्वार पठा उला भनी एस प्रकारे कुंभ कर्न ले वोल्पा को वचन सुनि महा बलि पा श्री व ले अतं त को
 ध गरि कन कुंभ कर्न को हस्य मा साल वक्षले प्रहार ग यो ये स प्रकारे प्रहार गरि साल वक्ष भग्न भया को
 जस्तो कुंभ कर्न लाइ के हि भया को छैन यो हे रि कन वानर हरु सवैले नाद ग या यो दुवै पक्ष ले नाद ग या का
 स व ले पथी मा पनी कं प मा न भयो ताहा पछि कुंभ कर्न को केहि वे था भयो को हे रि श्री व ले फेरि व
 क्ष ले संयुक्त पर्वत उषेलि कन लियेर कुंभ कर्न लाइ प्रहार ग या तौ पर्वत आया को हे रि कुंभ कर्न ले
 आ का से मा त्री मुल ले प्रहार गरि चुरा गरि दियो एस प्रकारे आफु छे प्रहार ग या को हे रि कन श्री
 व लाइ उपहास गरि कुंभ कर्न ले पनि अतं त को ध ले र कन ये न गरि काला त कस मान त्री मुल ले श्री
 व लाइ प्रहार ग या तौ त्री मुल आया को हे रि कन महा ते जसि अर्थ पुत्र श्री व ले पनी आ का स मा थि

राम

श्री
श्री

८४

दुगुरिकन जानु भयो र यो काल स मान त्री सुल लिये र स माइ छुडा मारा वी भाची दिया तो त्री सुल अग्रीव ले
भाची दिया को हेरि कन भागी गै र स्या को वानर हरु सवे फि रि आया को सवै ले नाद गरि दिया देव लोक ह
रु ले प नी धं न्ये अग्रीव भनी पारि जात पुष्य वृषि गरि दिया ये स प्र कार ले ये स कुंभ कर्ण को त्री सुल सह
जार भार एक भार को प्र मान धा नि ४९ पुं ये सा भार ९ ले व ना इरा ष्या का त्री सुल अग्रीव ले भाची दिया को
हेरि कन महा व लियो अग्रीव स मान कुंभ कर्ण ले अतं त को ध गरि अचल शृंग पर्वत लिये र अग्रीव लाइ प्रहार
तो पर्वत लागी अग्रीव अवेष्टा भै पृथ्वी मा पारि र सा तिसु ग्रीव अवेष्टा भै र स्या को हेरि कुंभ कर्ण ले महा स व ले
हा स्या गरि नाद ग यो कुंभ कर्ण ले नाद ग या को स व ले सु ग्रीव को वेष्टा भये र गुरु क उठि कन अतं त को ध गरि काल ग
सु ग्रीव ले प नी आ फुल स रि र सा उ भै कन कुंभ कर्ण का ध जा मा व द न गया ये स प्र कार ले ध जा मा व सि कन महा स व
ले नाद गरि कुंभ कर्ण का सि र मा व सि कन अष्टि ले प्रहार गया ये स प्र कार ले ना ना तर हा ग र्नु भये र ता हा वान हरु सवै ले ना
द ग या फे रि अग्रीव ध जा मा व द न गया को हेरि कुंभ कर्ण ले प नी महा क्रोध ले र कन ये न गरि हेरि कन अग्रीव लाइ स
मा ति कन भूमि मा पछ यो ते स कुंभ कर्ण ले प छारे अग्रीव अवेष्टा भै प ल डिर स्या ता हा प छि काल ग अग्रीव को वेष्टा

राम

भयेर हतपतै उठनु भयेर हुतो पर्वत लियेर प्रहार गर्नु भयो तपो घर्वत आया कोहेरि ताहा कुंभकर्न पनी चाडै रथमा ब
 र्हि वल्यो तपो पर्वत लागी रथ चूरी भयो मेस्य कार्ते आफुर रथ चूरी गरि दिया कोहेरि कुन काल प्ररुष जलै रसा का
 अग्नीसमान कुंभकर्ण ते प्रलये काल कामे छले गर्ज्या काजलै नाद गरि कुन अग्नीव काहुदय मामु छिले प्रहार गरि दि
 यो ऐसमु छि का प्रहारले रक्त छार्दि सुग्रीव पृथ्वीमा अवेछ भै पत्ती रसा तेस प्र कार्ते सुग्रीव ले अवेछ भै
 रसा कोहेरि सवै राक्षस हरु ले महा सवद गरि काराया नाद ग्या तपो हेरि कुन वान हरु सवै भाग्पा ताहा पछि सुग्रीव
 को चेछा भयेर चाडै उठि कुन माहा वलिया अग्नीव ते पनी अग्नी काजलै तेज निकालि कुन महा क्रोध ले कुंभकर्न को
 दुवै गोडा समाति कुन आकासमा छुमार्कि कुन सप्तमा तालमा पुन्या याजलोग रि पृथ्वीमा पछार् दि दिया ते सवेला मा
 कुंभकर्न ले पनि अग्नीव ले पछाया को चो फले नौ वैद्वार का रक्त छार्दि कुन अवेछ भै रसा ऐस प्र कार्ते कुंभकर्ण अ
 वेछ भैया को अग्नीव को पराक्रम देखि श्री राम प्रभु तिसवै वान ते पृथ्वी कमपमान गराइ हर्षमान ले वडो सवद ग्या देव लोक
 हरु ले पनि दुंदुभी वाद्य बजाइ कुन सुग्रीव लाइ पृष्य वधि कुन गमा जो भयाकाराक्षस हरु पनि भागी ग्या ताहा पछि कुं
 भकर्न ले पनि चेछा पायो र अग्नी ज्वाला जलै क्रोध गरि कुन सुग्रीव का दुवै गोडा समाति आकासमा भ्रमन गराइ क

८५

नप श्रीपनिउलायमानगरिपछारिदियोभूमिमासुताइकनदल्योरसुग्रीवकनरक्तलेव्याप्रभैकनअवेष्टाभैरसोताह
कुंभकरीलेपनिमहाहर्षमानगरिकनफेरिदुगुरिआयेरसुग्रीवलाइवोकिंकनयेसोत्रोपर्वतकारजसोआकारगया
कोसरिरकुंभकरीलेवोकाकोदेषीअतंतसोभायमानभैरसोसुमेरुपर्वतजसोसरिरकुंभकरीलेवोकिंलेगया
कोदेषिदेवलोकापनिआफुरकुसुमागलाग्याअवमहाअनर्थभयोभनीभनलाग्याराक्षसहस्रपनिअसुतिगर्तलाग्या
धन्येकुंभकरीभीनजयवांछागरिकनवडोसद्वगारिकराइकनलंकातिरफियातेस्तावेतामाकुंभकरीकामनमाजी
ताउनलाग्योयोपापिष्ठवानरकोराजाभैराहतवायेमारिदिदुयोमयापछिअरुवानरपनिमरैजस्ताभयाशमल
क्ष्मणापनिमरैदाषिलभयाअवकागनेसकन्याछनभनीकुंभकरीलेपनीऐसाप्रकारेमनमाजीताउनलाग्योमा
हाउत्तसहर्षमानगरिकरागयोताहापछिवानरसवैसुग्रीवलाइलेगयाकोदेषिरामआदिवानरलेमनमावहु
तैसुतीमानीहाहातकारगरीलाग्याअवकलोगरेवानरसवैभागिगयाआफुरामचंद्रभयापनीमनमात्रासमानी
कनआफुरादुषभयाकोसमजीकनजीताइरहामाहावृद्धिलेसंयुक्तभयाकापराक्रमलेपनीसंयुक्तभयाकाह
नुमांनलेसुग्रीवलाइकुंभकरीलेलेगयाकोदेषिश्रीरामचंद्रकोदुषभयाकाजानीकनविंतिगदीभयाहेरुनाथअ
वकलोगरेमहाकषभयाएस्पापीष्ठकुंभकरीलेमहापराक्रमिसुग्रीवलाइअवेष्टागराइकनकेवलमरैदाषिलगराइ

राम

लैगयो हार अवन का उपाइ गरी तोला सुग्रीव कन लैगया को मैले कसो गरि हेरि द्यौति सुग्रीव कस्ता हुं भन्या चार मंत्री मा
 पनि मलाइ जे छ ग रिराष न्या मजगता विरते इन को मंत्री कहलाइ कन इन को निमित्त ले मेरो जीउ को माया राषनु धीकार
 हो अवन ऐजो गरि राले हु न्या द्यौन यो पा पिष्ट त्रैलोक्य के को कंठ क भैरसा को तेस्कन मारि कन सुग्रीव को उधार गरि त्याउ
 ला हे परमेश्वर राम चन्द्र को छि विरते पनी नगरी सका को पराक्रम मैले गरि देखा उछु मैले पराक्रम ग माप छि त्रैलोक्य के मा
 पनि मेरो समाण पराक्रम भया का को हि रुवै न आज मैले सु मेरु पर्वत समान सरि भया को कुंभ करी लाइ मेरा वज्र समान
 काम छि ले प्रहार गरि कन मारु लाः सुग्रीव लाइ पनि फिराइ त्याउ ला देव लोक को सत्रु भया का कन कहू को पनी नास ग
 हला वानर को राजा भैरसा का सुग्रीव को मुक्ती गराइ कन सबै वानर हरु कन हर्षमान गराउ ला अथवा सुग्रीव भया पनी
 वडा विर पर्वत समान मुष्टि ले प्रहार गरि कन अवेछा भैरसा का फेरि तिन को चेछा विहु ज्माप छि आ फौ पराक्रम गरि आ उछर
 कि तेस सत्रु का हात मापरि कन तन को चेछा फिया को द्यौन संवेत भयाप छि अवन स्पे आवन्या छन तिसुग्रीव कस्ता हुं भ
 न्या पराक्रम ले पनी काल रुद्र समान भया का देव गंधर्व नाग राक्ष किं नर हरु ले पत्री राषा को भया पनी तन का मुष्टि ले प्र
 हार गरि कन फर्कि आवना को सामर्थ्य भया का अवन आ फुल स्कर वानर हरु समजी कन सत्रु लाइ मारी फर्कि आवन्या छन
 हे श्री राम चन्द्र मैले कुंभ करी लाइ मारि कन सुग्रीव लाइ मुक्ती गरि त्याया सुग्रीव लाइ पनी अप कृति होला लोक ले पनी हास्ये

८५

गर्नी श्रुती वकी किर्तिनास गर्नु द्देन एस्कारण मैले महोते ज सि भैरला काहुनु मानले जो भागी गया का वानर हरु ताइ भरसादि
कन फरकाइ ल्याया वायु पुत्र ~~अ~~ हुनु मान आफु वसिकन आग्या गर्दुन हेवान हो पर्व रतिमी हरु कान भागी जान
षो जरा द्दो भागी गया पनिए के वेर मनै पन्या द्दु मनी नाना प्रकारे सबै वानर हरु ताइ वा दुला गरि कच का वजन क
हार वानर हरु पनिए हुनु मान को वजन सुनिकन हो मनी मन मा चीताइ कन सेल जंग वक्ष पाषान लिकन महा धैर्य भैठा
नामा वसिकन नाग लेखा सफे राया जै निश्वास भै के हि सत्तन भै मुर्ति जस्तो गरि वसिरसा ताहा पछि तो पापिष्ठ कुंभ करी
ले सुग्रीव लाइ लै गया को हेरिरसा कुंभ करी पनी कसो भन्या पर्वता कार ससिर भया को श्रुती वलाइ का धर्मालिकन महा
उत्साह सबले नाना वाद्य वजाइ कन राक्षस हरु सबै हर्ष ले फ धी पनिकी पायमान गराइ वडो सबले कराइ कन लंका को छोला
भीत्र गया तस्ता समय मालंका का जो श्री जन हरु पनी आफु रघर माछे कामा वसि पपील मा वसि कुंभ करी लाइ नाना
सुगंध का फूल को माला लाइ दिया पुष्प वधि गर्नु लाग्या अने करक्षस हरु ले मंगल वाद्य वजाइ नाना तरह का वाद्य
वजाइ कन हर्ष को सब गरि जाय सुग्रीव को सबै त भै कन हेया आफु सत्रु का हात मा पया को देषि मन मा चीता उन ला
ग्या तस्ता समय मा राजा मार्ग मा पुगेर अव कसो गरो मनी वारि वार चीता उन लाग्या अव यो पापिष्ठ कुंभ करी का

राम

हात बाट कौना प्रकार ले निस्कि जाउ शत्रु का हात मार रुनु प न्या पदि जिउना को क्या प्रयोज नरु मजस्तो विर भै कन शत्रु
 का वस्य मार रुनु धीकार हो अवयस्तो गरि वस्य लेहु न्या छैन एस्का हात बाट निस्कि गया पदि श्रीराम प्रभृति वानर हरु
 हर्ष मानहु न्या छैन मैले पराक्रम देखाउ न्या पनी पनीय सौ वेता मा होति महा पराक्रमि सुग्रीव पनि कुंभकर्ण का हात देषि अ
 लिक पुरि कन मस्त क मा मुषि ले प्रहार गया ताहा पदि कुंभकर्ण ले पनि तो व्येथा सहि करण सुग्रीव लाइ समाति कन
 पछा योर पृथ्वी मालो गइ कन हात ले दलन लाग्यो ते समय माति वडा पराक्रमि सुग्रीव उठि कन पापी घ कुंभकर्ण का
 नाक कान पनि च्या दिया कोषा मा पनी सवै व्याति दिया ते स्तो ग गया पदि तो कुंभकर्ण ले पनी रिस ले अत्यंत क्रोध गरि कन फे
 रि सुग्रीव लाइ पृथ्वी मालो गइ कन दलन लाग्यो ताहा पदि ति महा बलिया सुग्रीव पनि अलिक द्यष्ट ग पार कुंदि गयार
 श्रीराम चंद्र का अगाडि आये पुग्याति माहा बलिया सुग्रीव ले पनी पर्वता कार कुंभकर्ण को नाक कान अगाडी राखी क
 न डं डेवत गरि हात जोरि करण बलिर ह्या श्रीराम चंद्र ले पनी सुग्रीव को पराक्रम देषि वज्र ते हर्ष मान भया कुंभकर्ण को ना
 क कान देषि पृथ्वी पनी कै म मान गरि सद्गर्न लाग्यो सुग्रीव लाइ पनी अने क तरह सि त पुजा माणे गरि धं न्ये
 सुग्रीव पनी एसा प्रकार ले हर्ष मान गरि र ह्या ताहा पदि पापि घ कुंभकर्ण ले पनी नाक कान न भै कन रक्त धारा वहई

८७

भक्षगरि

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ३ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ४ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ५ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ६ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ७ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ८ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ९ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १० ॥

कनगा योजन सै गरि पर्वत वाट जल धारा निस्का को सो भायमान हुन्छ त सै गरि ते स्का सीरमा रक्र वहाइ सो भायमान
देखीयो ते सता प्र कार्ते श्री वले ते सो गरि आया को कुंभ करी कामन माची ता व न लाप्पो अब क सो गरौ ना क कान न
भया पछि दा जु रा व रा लाइ क सो गरि मुष देषा उन जा उम जालो वीर भै कन मर्क जा त ले कुंभ करी को ना क कान काटि
ले गयो भनाइ भा ग्या पछि मै ले जी उना को का प्र योज न र्छ ए सो सा सिल ड्या क सो गरि स हिर रु भनी ए सो प्र का
ले मन मा ची ताइ क न ता हा पछि फेरि वानर का ठाना ति रहे रि कन जा दो भयो राम प्र भी ति वा न र स वे भ स्मा भूत
गरि मै ले मा रौ ला भ नि ए स्प का र्ते ची त ना गरि कन ना क कान न भया को कुंभ करी ले लाल र नेत्र गरि केवल अग्नी
ऊँ क्रो ध गरि प श्री प नि कं म्या य मान गरि वानर का विष मा जाइ ला ग्यो त्यो क सो भ न्या ज सै हा ति का फौ द मा सिध
जाइ पछि काल स मान को कुंभ करी का मुष वाट र क्र धा रा वहाइ कन जल लाइ पायो त सै वा न र लाइ घान ला ग्यो दा
वाग्नी ले ज सै गरि व न र ध ग र्छ त सै गरि वानर लाइ पाइ मा न्यो असं घ्या वा न र रु षा यो त स्ता स म य मा त्यो
कुंभ करी महा दिक्ता कार जा उ व ल्ये मान भै र ह्या ता हा पछि कुंभ करी ले असं घ्या वा न र आया को देखि जति भया का वान
र स वै डुर ले व डो जालु मानी कन श्री राम चन्द्र का स रण मा जा दा भया ता हा पछि ए का हा त मा सरु लि कन आ ग्या गर्द
भया हे वानर हो ति मि हुरु ले झा व नु प र्दे न भनी जो ते ज सी श्री राम चन्द्र थीया वानर रु स वे व रि प रि रा वि आ फु मा

श्री राम चन्द्र वन वाग्नी ले ज सै गरि वानर रु षा यो त स्ता स म य मा त्यो श्री राम चन्द्र वन वाग्नी ले ज सै गरि वानर रु षा यो त स्ता स म य मा त्यो

राम

ऊमावस्ताभया तस्तासमएमा तेषापिषडुं भकर्ण ले जतिवानरपायो ततिषाडकन हातिहिड्याऊं गरिहिडन
 लाग्यो रक्तले स्फुले सवेसरिमा व्याप्त गरिकन मुखवायु रक्तवहाइ जसो गरिमेघ धारा वर्तन्छ तसो गरिबहुश्वो
 केवल कालांत को यम तुलाभया को प्रतापमा कालरुद्र जलो कलो भन्या पर्वता कारसरिरभया का कुंभकर्ण ले जति
 पायाका वानराया को दोषि सर्व व्यापि श्रीराम चंद्र ले मेघ गर्ज्या जसो गरि धनु कोट कारसद्वर्ग भयो ररे सटंका
 र को द्यो कसद्व सुनि कन कुंभकर्ण ले अतंत को धगरि रक्त नयन ले राम तिर हेरि दुर्गै गयो कसो गरि भन्या केवल
 वलिरहा को ग्री दोषि जसो गरि कितपतंग आइ कन पड्छन् ते सौ गरि कुंभकर्ण राम चंद्र तिर आइ पयो तस्तासमये ४८
 मा सुमित्रा का पुत्र सत्रु को सेना केना लग गरि हन्या लक्ष्मण महा क्रोध भै कन हात मा धन लियेर कानसम्म जी
 कि कन कुंभकर्ण माथी प्रहार गर्दा भया फै रिवार वारै ठेरै सम्म अश्रु ले हान्यार कुंभकर्ण ले पनी लक्ष्मण तिर
 डिकन राम तिर आइ पयो त्रि कुंभकर्ण कसो भन्या पर्वत समान को सरिर बासु किसमान का हात भया को वायु ले
 ले उडाइ त्याया को मेघ जसो गरि ते सलाइ दोषि श्रीराम चंद्र आग्या गर्दा भया हे कुंभकर्ण नजी कै गरि आंभनी
 आग्या ग्या आ जत सित पुद्गल धनुर्वीज लि कन तयार भै रहा छु तं पापिष्ठ आत्र मेरा हात मा परिसु अ
 वतलाइ मारि कन यमदार पुमा उछु ये सप्रका को राम का वचन सुनि कन कुंभकर्ण कामन माराम भन्या का ताइ नै र

अ। उछु तसो गरि र धीन पनी हन्या यमान गरि आयो

ह्याछनभनि श्रीमहादेवते श्रीरामचंद्र कौमुषहेरि कनहास्यगर्नलाज्यो तो कुंभकर्णी अद्याहस्यले वडो सव्यग
रिं हास्यको सुनिवानरहरुसवेडरा उनलाग्पा एस्पकाले मेघगर्ज्या जसो गरि कनहास्यगर्णी लाज्यो कुंभकर्णी भन्छ
हे राम ति मिले मेरो मुषहेरि हास्यगर्हि उ कि विरोध राक्षस जसो भयाको छैन कं वंधपनिम होइन ते सवेला मा
ति मिले मायाको घर दुषरात्री सिला सोपनिम होइन त मा चीतमा क्या देखे मा रिच देखपनिम होइन कुंभक
र्णी जो हुं कसो जान्दो नहे राम ति मियस्ता गुमान का कुरा कतन गर्छो यो मुझ गरी देखे कि देखे कि देखे दोन ति
मि आदि गरि कनभै से कृपान गरी ला यो मुहुर्त देखे इन्द्र दिदेवता जति भयाका देन दान वसवे कनभै ले जी ला को छ श्री छि
का कर्ती जो ब्राह्मणको नाति हुं हे राम मेरो नाक नभयाको देखि मेरो हास्ये गरेउ नाक कान नभयाको बोथाले व्यापन
याको यो कारत होला भनी मनमा ठांनु पर्देन हे राम आज को दिन मा मेरा पराक्रम लेति मित्र सार्क न कसारि कनल को
मानीष कलकगया पछि तव रावन लाइ निद्रा आव न्या गरी ला सवे राक्षस लाइ निभय गराउला हे राम हेरे कुरा गरि
का प्रकट ति मो सवे वले स्युक्त गरि मेरा सरिर मा चांडै वान प्रहार गरत मो प्रहार गया को तं मो पराक्रम हेरित व
ति मिलाइ मारुला अधिति मिलाइ माया पछि मेरो अपकृति होला ऐस निमित्त ले अघी ति मिलाइ मा दिन भनी
ते सप्रकाले माहादिप्त कार देखे कुंभकर्णी का वचन छ निजौ धले स्युक्त भै वज्र समान मुर्व नपंषयुक्त भयाको वानले

राम

कुंभकर्ण कासरिमा श्रीराम ते प्रहार गर्दभया त्मो वान ले लागी कन पनी कुंभकर्ण लाइ केहि भय न युद्ध पनि गेरे रा श्रीरा
 म चंद्र काजरण के सो हो भन्या एक वग वाण ले स पत्त पाता पति छे दनाग न स्या मर्थ भया को इन्द्र को वज्र समान का
 वाण ले लागी कन पनी कुंभकर्ण कासरिमा केहि न भया को देखि राम चंद्र का मन मा अतंत को धमरि भयेर फेरि कुंभक
 री माथी सरव छिगर्द भया कुंभकर्ण ले पनी जो राम ले गया को कुरा सरव छि सवै आ का सै मा मुद गर ले हा रि वै र्थ गरा
 इच्छी मा पति तगराई दियो त्मो मुद गर क सो भन्या सत्रु को रक्त पाइ कन जी प्र भया को सत्रु लाइ महा त्रास कन दि रहन्य
 ऐ सो मुदुर कुंभकर्ण ले लि कन माहा को धले रक्त नये न गरि पृथ्वी पनी क म्पाय मान गराइ नादग न लाग्यो मुदुर दुमा
 उन लाग्यो कुंभकर्ण ले ते सो गया को देखि राम प्रभृति वान रह सवै त्रास माने लाग्यो ताहा पछि महा बलियो कुंभकर्ण
 वस्य को देखि श्रीराम चंद्र ले पनी रक्त नयन गरि कन दिव्या अलिक रा मीत्र गरि कण कुंभकर्ण काहु दै माता कि कन प्रहा
 र गया ते सा वेता मा ते वान कुंभकर्ण लाइ लाग्ये र कुंभकर्ण काहु दये सरि वाट अग्नी निश्चो ते वान का वे था ले मु
 दुर छोडि कन कुंभकर्ण अये छ भयो फेरि ते कुंभकर्ण संजेत भयर मुदुर तां हिं छोडि कन मुधि मुदुर न लागो के
 रि तात ले हा नि मुदुर न लाग्यो राम ले पनि कुंभकर्ण कासरिमा अने क वान प्रहार गर्द भया रक्त धारा वहन लाग्यो आ
 कासरि देखि रक्त धारा वहा को देखि कुंभकर्ण पनी अतंत को धमै कन अघी वाट फेला पया को वान र पनी राक्ष

४८

सपनी जस रलाइ पायो तसै लाइषइ कन युद्ध गर्नु लाग्यो कुंभ कराले ते स्वगया को देखि परसेना को मर्दन गर्माइ एसा जो
लक्ष्मण राम वंदूछे उ विंति गर्दछुं न हे भ्राता राम वंदू पापी छुं कुंभ कराले मार्ना लाइ उपाय जीतना गर्नु हवस ते कुंभ
कर्ण अवेत भै युधन लाग्यो ते स्कोरुप पनी छुं न प नि कि रिगयो वानर प निराक्ष सपनी भक्षरा गर्ण लाग्यो लंका सम्म
गया को पनी केरि फ कि कन युद्ध गर्ण आयो आज ऐस पा पा त्म कुंभ कराले का ल ले म तुंग रावन कन फर्काइ ल्या यो हे
वानर हो ऐस राक्षस लाइ ति मिहरु सबै जना भै कन मानी को उपाइ गर ऐस पा पि छ का सरि मा ति मिहरु सबै जना
वे छित भै कन सकार को पराक्रम गर तेस युद्ध मा विरह सबै ते स्का स भि प मा जाइ कन व सि रु छं ते स्का वेत ना हरायो
ते स्ता प्र काले महा वलिया भया काल क्षमण ले वानर हरु कन आज्या ग यार वानर हरु ले प नी लक्ष्मण को आज्या
मानी कन कुंभ करण का सरि मा वे छित ग या कति ले हात जोडा स मा ति कन भूमि मारा पि कन सबै ले थी ची
कन राष्या ताहा पछि गये ग वाक्ष ग वय निर नर जाम्बुवान हुन मान कुमद सुषेन ऐस्तार विर भै र ह्या का वा
नर सबै पर्वत कार देह भया को कुंभ करण को सरि मा चढ न लाग्या कस्तो गरि भ न्या पर्वत मा स लुह व स्या ज स्ते आ
फा सरि मा वानर हरु व स्या को देखि काल समा न्को कुंभ करण प नि अ त्मंत क्रोध भै कन आग प्र छि कन सबै वान
र हरु कन प स्या लि दियो कस्तो गरि भ न्या हा ति रि स्या मा मा मा रु त लाइष स्या ल्छु त सै गरि वानर सबै लाइष स्या

रात

लिदियो कतिलाइ पसाइ दियो कतिलाइ मिची कन मा यो कतिलाइ कुलिची कन मा यो तेस पापी छ कुंभ करी को
 पराक्रम देषि कन केवल प्रलय काल को अग्नी समान भैर ह्या कारा में चंद्र लेपनी अतं त को भगरि कन वज्र स
 मान को दिव्या अलि कन कुंभ करी काउपर प्रहार गर्दी भया वासु किस मान का हात मुझ रस हित छेदना गरि पृथ्वी म
 पतित गराइ दिया ते से हात ले थी वी कन छे रे राक्षस इत्या दिवानर हरु मा या ऐसा प्रकाले गरि कन राम चंद्र ले कुं
 भ करी को वाहु छेदन गरि पृथ्वी कंम्य मान गराइ कशा जसा हाव डोस दग सा ताहा पछि कुंभ करी को सरि ले मीची पे
 मनी भयले वानर हरु सबे भागी गया राम कान जिक मा नाइ व सिर ह्या केन भन्याय सकुंभ करी ले कुल ची कण दात ले
 पाइ कन माली मनी भागी कन व सिर ह्या एसा कार ले हात काठि दिया को पर्वता कार सरि र भया को कुंभ करी अतं त को
 भ भैर कनै न गरि ऐका हात ले व डो वृक्ष जछे लि कन अने क वानर हरु लाइ मिचि कण मारि दियो ति वानर माया
 को हेरि कन राम चंद्र लेपनी इन्द्रा अ भन्या को ली काण सम्म पैची प्रहार गयार अ को हात पनिकाटी दिया पृथ्वी म
 पतण गरि इ दिया अस्तो गरि पर्वत को गपु भत कि कण भूमि मा पछित से गरि कुंभ करी को हात भुमी मा पदी भया छे रे
 वानर राक्षस हरु लाइ लाज्यो र्युरी भै म न्या तपो कुंभ करी काहु वै हात काठि कन राष्या को देषि वानर हरु सबे हर्ष मान ग
 रि कन करा वन लाज्यो हे वानर होति मिलै करपा को सुनी कन दुवै वाहु न भया को कुंभ करी अतं त अग्नी व ल्या जस्तो

लनलाज्यो

१००

क्रोधगरिकनअनेकवानरहरलाइकुलचीकनहातलेहानिकनछेरैमारिदियोतेस्तात्रहलेवानरमायाकोदेधिकनरि
सलेरुक्मनेनगरिअधचंद्रवाणदुइगोटाजीकिकहांन्यारकुंभकर्णकादुइगोटाछेदनागरिदियाकस्तोगरिभन्याइ
लेवन्नप्रहारगरिकणजसैगरिपर्वतकोपषेठाकाटिदियातसैप्रकारगरिरामचंद्रकावानलेतेपापीछकुंभकर्णजैले
कोकोकंचकभैइरहाकोतेस्कोहातगोडासवैकाटिकनपथीमालडाइराध्यातेपापिछकुंभकर्णभुमिमापदीषेरिप
थीपनिसप्रपातालमापुज्योभन्याजसोकलोलभैरहारामलेऐसोप्रकारगयाकोदेधिकनवानरहरूपनीसवैलेत
मासाहेरिरहातेसोभयापछिकुंभकर्णपनीअत्यंतक्रोधलेमहासदलेगरिकनरोइवानरसेनाआदिरामचंद्रस्मे
तगरिऐकैग्रांलगरोलाभनीकनआइलाग्याकस्तोगरिभन्याचंद्रशूर्यकनराजलेऐकैग्रासगेलाभनीगयाजैग
रिआयोअरामचंद्रलेपनीकुंभकर्णकामुषमातिक्षरिबानलेहानलाग्याअनेकवानलेलागीकनपनीकुंभकर्णका
मुषमाव्याप्तभैरहेफेरितेकुंभकर्णलेपनीहातगोडानभैकनपथीमावसिकनलउठलाग्योमहाविसदगरिकन
पथीकंमप्रमानगराइकराउनलाग्योतोदेधीकनसर्वात्मापुरुषश्रीरामचंद्रलेपनिकुंभकर्णपानीनिमित्तमा
दिव्यास्त्रलियातोदिव्यास्त्रकस्तोभन्याइंद्रकोप्रियवानजसोकसैलेपनीथामनुनसकन्यामहावलियोस
उताइभयदिन्याज्ञानीलाइआन्दगराउन्याऐसोवानजीकिकनरामचंद्रलेप्रहारगयातोवानकस्तोगरि

गयो भन्या अज्जि गयर कुंभ करी का हृदय मा पधिर रूपान गरिक रा फ किं गयो ऐसा प्रकार ले तो वान राम का ठो
 का भीत्र आइ वल्यो फेरि दिव्या स्त्र धनु मा जो रि व सिर हा ले दिव्या स्त्र कस्तो भन्या इन्द्रा दि देवता ले पनी पुजाग
 रिराष्या को काल तुल्ये भैरहा को मनी मानी कुज डिराष्या को भीत्र विभीज गरिराष्या को भुर्ये काज सो तेज अग्नी स
 मा की बल इन्द्र का वज्र जस्तो माहादेव को पा सुपत्नी स्त्र जस्तो ऐस्तो वान धनु का तादा मा जो रि कन कान स मा धै ची
 कन प्रहार गदा भया ले वान कस्तो प्रकार ले गयो भन्या भुर्ये प्रकास भया ऊँ इन्द्र को वज्र गयो ऊँ त्रैलोक्य के कर्म मा
 न गरिक न पर्वत वल्यो ऊँ वल्यो को कुंभ करी अने कस स्त्र लागी कन पनी क्षुधा ले पिडितु गरि सुधुग न असा
 मर्थ भैरहा को ऐस्तो त्रैलोक्य को दुरात्मा कुंभ करी कन तेज स विराम का वान ले कुण्डल आदि मस्त क हे इन्द्र गरि दि
 या अघी परा पूर्व का समय मा इन्द्र का वज्र ले हा नि विता मुर को मस्त क फो या ऊँ गरि ऐसा प्रकार ले कुंभ कर्न को
 पर्वत समान सरि ले मीची कन लंका का ठो का मा वल्यो का गछी भीत्र वल्यो का कोहि प्रपाल मा वल्यो का राक्षस
 हरु सबै युगी भयो ऐस्को सिर पृथ्वी मा प रि लंका प नि कर्म मान भभोर लंका को ठो का प नी धुनियो ते स पापा
 त्मा का सरि ले मीची कन दुई हजार २००० वानर पनी मृत्यु भयो ऐसा प्रकार ले कुंभ करी को सिर पृथ्वी मा प दी लंका आ
 दि गरि पृथ्वी प नी कर्म मान भयो तस्का सरि ले अलि कस मुद्र प नी पायो र स मुद्र प नी कलोल भैरहो जल जंतु

पनिउरलेनासमानिकनभागीगयातेसप्रकारेकुभकर्नपश्चीमालोटिमृत्तुभयाकोदेधिराक्षसहरपनीउरलेवडोना
समानिकनअधोरसवलेकराइकनदसदिसातिरभागणलाग्योकोहिराक्षसभन्दनअवरावणरहत्याहेनआफु
षान्यापिन्याकामगरौभनीऐसप्रकारेहंरकारलेगरिहिआतेपापीछत्रैलोकेकोसत्रुकुभकर्णीमान्यीश्रीर
मचन्द्रकोपराक्रमदेधिराकास्मावस्थाकाइदिदेवताहुरुसवैषसिहैषमानभैदुदुविवाद्यवजाइकनगीध
वहहपनिकोहिनाचन्याकोहिगीतगाउन्यासिद्विवारपनीअस्तुतिपनीगर्नलाग्याधन्येररामचन्द्रभनीराम
चन्द्रकायसर्किवशांअगर्नलाग्यासर्वव्यापिश्रीरामचन्द्रलेकुभकर्णीकोसरिरकाटिदियाकोदेधिवानरहस्पनीसवैषश्चीकैम्यायमा
नगरिसबगरिधन्येररामचन्द्रभनीशुग्रीवइत्यादिसर्वेवानरहस्तैरामचन्द्रलेषोडसोपंचारलेपुजाअस्तुतिगर्नकनलाग्यो
हपरमेस्वरश्रीरामचन्द्रतिमिकीजाभन्यादेवताहुरुतेपनीमान्योगरिराष्याकोसर्वत्रमाअत्मापुरुषभैविराजमानभयाका
हस्तापुरुषतिमिकनहामिसवैकोकोटिनमस्कारहेरघनाथतिप्रासरीभीत्रब्रह्माण्डरह्याकोछफेरिकस्ताभन्यायौगमूर्ति
लेतिनमूर्तिप्रणालगरिश्रुष्टिरक्षागरिविराजमानगरिरह्याकातिम्राचरणकमलमोकोटिनमस्कारहेपरमेस्वरराम
चन्द्रतिम्रावलकोपनिकेहिपारवारहेनपापीछकुभकर्णीभारिकनत्रैलोकेकोदुषकननासगरिविराजमानभयाकाहेराम
चन्द्रहामिलेतिम्रावर्नानगरिसकनुहेनचतुर्मुखब्रह्माण्डलेपनीतपाईकोवराकोवनीउनागर्नुसकेननभनीएसप्रकार
शुग्रीवआदिवानरहस्तैपुजाअस्तुतिगन्याकोदेधिश्रीरामचन्द्रपनिशुग्रीवलेअस्तुतिगमाकोमुनिपरमात्मापुसिमैक

राम

न विराजमानभया का थीयातिराम कस्तुभन्या हेस्त एत जैतो के मा कसै ते जित न न स का का सं ग्राम मा महापराक्रमि मै
 रसा का कुंभ कर्ण मारि आनंद ले विराजमानभया का कस्तुभन्या इन्द्र ले कता सुर पारिक न आनंद ग व स्या ज सो एस्त प्रका
 ले विराजमानभया का वेला मा स्वर्ग मा व स्या का देव गंधर्व सुरा सुर नाग यक्ष रिषि लोक हर बासु कि किंवर अ व सरास
 रना इक्षवै जना राम चंद्र ले पा पिष्ठ कुंभ कर्ण मा मा को देषि हर्ष ले युक्त भया को देषि पुष्प व धि ग सि ला ग्या सु गंध व
 यु आइ कन श्री राम चंद्र का सरि र मा सितल ग रा उ न ला ग्या एस्त प्र कार ले गरि श्री राम चंद्र ले प नी वानर ले ना को रु
 प गरि स वै व रि प रि रा पि आ फ मा ऊ मा विराजमान भै रह्य भयो यो कै ला स प र्व त मा श्री मा हा देव ले पा र्व तिला इ
 आ ग्या ग मा यो कथा हा स त्तो लोक मा वं हा ले ना र द क न सु ना या नै मि धार न्य छे ज मा लो न का दि ऋ षि हरु ला इ
 सु ना या हे पा र्व ति ए स्ता राम चंद्र को म हि मा जौ ना पुरु ष ले सु द्र ची त गरि सु न ला त र को पा प क ष्ट ह र्मै अंत काल मा मो
 क्ष प्राप्त् हो ला जौ न म नु क्ष ले प रा क्र म ग या को कुरा कुंभ कर्ण मा मा का कुरा ज र हो ध र मा ले षि रा ष ता जं ह ले यो कथा हा भं न
 ला नु ले सु न ला त र को म नु को ना स हो ला अ ने क पु ष भो ग्या गरि प दि कै ले प नी क्ष प्र य न रु न्या ठा उ मा प्रा प्त हो ला पु न र वा
 र फे रि मा हा ता रि को दु र पि नु प रै न को ष मा ज न्म नु प नी प रै न भ नी ॥ श्री मा हा देव ले पा र्व तिला इ सु ना उ नु भ यो इ ति श्री
 अध्या न्मा रा मा यो णे उ मा म हे स्वर स म्बा दे लं का को र डे कुंभ कर्ण व धो ना म स्व र्ग ॥ ॥ श्री सदा सि वौ वाच ॥ हे पा र्व ति
 ता हा प दि श्री राम चंद्र ले कुंभ कर्ण मा मा को व त्तो त स वै जो र ह्या का रा क्ष स हरु स वै चां डो लं का स हर मा द वी र मा जा इ क न

सिंहसनमावस्या कोरावराद्धे उविनिगमाहेमाहाराजरावरा तपाइका भाइ माहा विरभया ककुंभकर्णी लाइ रामचंद्र लेवान प्रा
 हारगारिमायोमनी जसैभन्या ककुंभकर्णी मत्तुभया को ववन सुनि तोरावरा सिंहसन वाट पसिकन मुद्धा भयोर भूमिमा लडी
 रस्यो रावण मत्तुभया को मुद्धा भया को ककुंभकर्णी मत्तुभया को रावन का पुत्र चारु जना ले सुन्यार देवांत क नरात्त कत्री सिला
 अतिका ए इ चारु जना पनी मुद्धा भै कन पडिरमा ति मुद्धा भया को दाजु मया को सो कले पिडा गरिम हो दर माहा पार्श्व ति दु
 इ जना पनी वडा सो कले व्याप भयो ऐक मुहुर्त ते सो गरि वस्या पछि रावरा का पनिसंवेत भयेर फेरि सिंहसनमाव सिकन
 ककुंभकर्णी कानी मित माने ज वाट आसु काठि कन सो कले विलाप गरि कन भंछ हा हा कस्ता विधाता मलाइ अनाथ गराई क
 न ऐ लो ककुंभकर्णी सस्र अस्त्र अहंकार गरि रहन्या अवमनुष्य का वान लागी प्राण छाडि पश्री मालो टिक लोग रिह्यो अहो भ्रा
 ता मलाइ ऐ कले छोडि कन सत्रु सवे मारि आउला भनि मलाइ भोरो सादि कन अनुमलाइ ऐ कले छोडि कन कता गइ सहे ककुंभ
 कर्णी अवमरो दाहिना हात वसो देवता देधि कन पनी मलाइ केहि त्रास थीयेन अवमरो प्राण पनी रहन्या छैन हां हां भ्राता ते
 रा त्रास ले देवदांभ वा सवे कावल पराक्रम परवस्या को थीयो केवल कालाग्नी जसो कसे ले जीतन नस का को संग्राम मा
 राम ले कसो गरिम त्रगरा यो हां हां भ्राता तेरा भयेले सवे देवता को वलन चल्या एलो कालाग्नी समान दुर्जये मया को
 संग्राम माराम ले कसो गरिमा या हे भ्राता मेरा भाइ ककुंभकर्णी विरले से आ गरिह्यो फेरि तो सरि कसो भन्या इन्द्र का
 वज्र ले पनी केहि गर्जन स का को ऐस्ता ककुंभकर्णी लाइ निर्गति रामचंद्र को वान लागी कसो गरि प्राण छाड्यो हां हां भ्राता

तेरो मृत्यु भया को देखि देवता दिवानर हरु सबै माहा हर्ष मान गरि वडो जय सब ले देव दुंदु विवाद्या वजाइ माहानादग्या
 हां भ्राता तो नाद सब सुनि कन छुरिले मेरा हृदये माधस्य जसो भयो आज देखि मेरो पनी श्रीय भयो ऐसी विपति को अवस्था
 गरइ कन तं ये कले कता गरइ सहे भ्राता तेरा सरिर पृथ्वी मा पर्वत लोटा छै लो छिरा को देखि वानर हरु सबै माहा उत्साह गरि
 नादगर्न लाग्या अब फेरित जसो भाई काहा पाउला तेरा जसो पराक्रम कलेग न्याछ हे भ्राता अब वानर हरु पनि ऐसलै का
 राजे मा जस तेज मन मा लाग्यो तसै गन्या छुन द्वार मा पनी गछ मा पनि उतं त गरि विगान्या छुन श्वानर हरु आउदा कसै
 ले पनि थुन पनी सकन्या छुन नर ऐस ठाउ मा बसिराज्य काम गरि का पुग्दछ मैले जिउना को पनि केहि प्रयोजन छैन सिता ले
 भया पनि कसो गरि चेत न राख्यो राम तिर चीत गरि कन कुंभ करी लाइ ऐसा अवस्ता ले मृत्यु भयो मृत्यु गराया को सिता कान
 भित्त मा पोही तैस वेलामा सिता ले मसित चीत ग्या को ऐसा अपदा पन्या थीये रा हां भ्राता अब मैले ये सो गरि वस्था ले का
 हुं छ मेरो भाइ मा रिदि न्या पा पिछ राम सित युद्ध गरि कन सक्यो तिसवै को निर्मुल गरइ कन मेरो भाइ मा न्या को दुष सातग
 रुला कदा चीत राम लाइ मान सकि पन भन्या तैसै का वान का प्रहार ले मेरा प्राण त्याग गरि कन मेरा भाइ सित बह्न जाला ऐसा
 भाइ कक्षण न भया मेरा प्राण थात मा रहै नथ्यो अब जाह मेरा भाइ गयो तैसै देस मा मपनी चाँडै जांछु हे भ्राता मेरा सत्रु सबै ले
 हास्या गरइ कन मैले जिउना को का प्रयोजन छ हे भ्राता कुंभ करी तेरो भोर साले जैलो को सबै जितिराष्या का थीयो अब सबै जै लोके
 ले मलाइ जीत न्या छुन यो मैले कसो गरि सहन्या हे भ्राता अधि सर्व जस वै जान्या वी भीषन को ववन न मान्यो ऐसी फल प्राप्त

भयोविभीषनप्रहस्तकुंभकर्णलेपनीनानाप्रकारगरिग्यानकाकुरादेष्टाइमलाइबुआयाथ्योतोसवैवैर्थागरायानिमित्तलेमेरादु
वृद्धिलेदुषकासमुद्रमापयाहेभातामारिवलेपनीमलाइहितार्थकुरागरिमलाइबुआयाथ्यातेस्कोकुरानसुनिकनमलाइऐसो
सोफलप्राप्तभयोऐसकारणलेदैवविनाअर्कोकोहिरहेनछधर्माभाग्यानिविभीषनकोवचननमानिसासिगरिदेसतेप्रागरिपठ
यातेस्कोवचनमान्याकोभयाऐसोअवस्थामलाइपन्याथीयेनयेस्ताप्रकारलेरावणलेकुंभकर्णमत्युभयाकोसोकलेपिडीतने
जवाटआमुषसालिकनअतंतसोकलेविलापगयोभनिश्रीमाहादेवलेपार्वतीकनआगागर्नुभयो॥ ३३॥ इतिश्रीअध्या
त्मारामाऐरोउमा महेश्वरसन्वादेलेकाकीछेरावणविलापोनामध्वर्ग॥ ॥ श्रीसदासिदोवाच॥ हेपावतिताहापछि कुंभकर्ण
मत्युभयोभनीरावणलेविलापगरिस्काकोदेपिरावणकोपुत्रपुत्रीत्रीधिलालेवितिगयोहेपिताअहजलेक्यानतेसोविलापगर्नु
हुंछतिमिलेभन्याकोनरतोअर्घीदेविभीषनकोवचनमान्याकोभयाऐसोअपदापन्याथीयेनअधियेसोहोलाभनीवेतभ
येनअवसोकगयालेकाईछतिमिऐस्ताविरपराक्रमिभैतेसोसोकगन्याछनोग्योहोइनतसपुत्रपुत्रीलेतासोकगदेनरति
मिलेकसोचेतन्येगर्नुसकौनधैज्यागरिहनुहवसआफुचीतआफैलेवजावनुहवसजैतोकोसवैतिमावसमाराधनुतमाप
राक्रमछंदेहेपिताअतेसोसोकक्यानगर्नुहुंछनिचालेपोतेसोसोकगर्नुकुंभकर्णयोधनभयालेतेस्तादुषमानपदैने
तोदुषसवैत्यागरिदिनुहवसयोकुरासुन्यादेपिरावणकाहिनवृद्धिभनिभयोभनीजानरसेनासवैहास्यगन्याछनतेसनिमित्ते
लेहेपीताअधैज्यागरिहनुहवसहेमहाराजामेराकुरासुनुहवसअधिपरापुर्वमाब्रंहाछेउतिमिलेतयस्यगरिकनब्रह्मासंतुष

मैतिमीलाइवरदानदिया कौं देह हे पिताराक्षसे द्रुक्वच आदिगारि धनुर्वी नसक्रीवान हजारगदाहलेयुक्तरिराव्या
 कौरथसवैतप्राद्वारमां देह कानतिभिलेयेसतासोकगर्नुं देह येम तुल्ये त्रीसुलपनी देह माहाभयंकरपरिघपनी
 देह कालसमानको गदापनी देह गडगपनी देह नानासस्त्र अस्त्रपनी देह नृदसस्त्र अस्त्रसवै केवल कालात्त
 कजसो अग्नीसमान तपाइलेपनि देवदानवालाइजिति त्रैलोक्ये राज्यागरिरहुनुं ध्यो त्पोसस्त्र अस्त्रकाप्रभावलेपोग
 नुं भयो भनी अवपनी त्पोसस्त्र अस्त्र देह येस्ता ठाउमा कुंभकर्णी कानिमित्तले कान सोचनगर्नुं भयो तपाइकापुत्रमैं देन
 कि हे पितारावरा त्पोष फालीरामलक्ष्मण आदिवानरसेनाभानी कनचीत्तनागर्नुं हवस हे माहाराजरावरा महाराज
 मलाइ आज्ञादिनुं भयाजावस मैले तपाइको सत्रुचूरीभूतगारि देषा उछुकलो भन्याइन्द्रले सम्वरासुरमायाजै नारायेन
 लेवरकासुरमाजै मादेहुतपाइकाप्रतापले मेसपरा कमले रामलक्ष्मण आदिगारि कनवाणसेनाहससवै संजुर्णगरि मारुलातासप
 छितपाइले निस्कीट कर्लकागरि सुखलेराज्यगर्नुं हवस भनिएस्य काले रावरा को पुत्र त्रीसिला लाले रावरा लाइ बोधनादिये राहाराव
 रा लेपनी आफ्रपुत्र त्रीसिला को वचन सुनिसवै दुषछाडि जीतनागरिग सोधं न्ये मेरा पुत्र अव मेरा पुनस्तममा नास भयो नाह
 एस्ता मेरा पुत्र त्रीसिला मै कनपनि कान मुष भै कनपनी कान मैले दुष सोचना गरि वस्य अव ए सो वक्ष होइन जुनये तले सत्रु लाइ मारुहु
 न्पाछ सोज नगरोला भनी एस्य कारले त्रीसिला को वचन सुनी रावरा को पुत्र हस देवां तक नारातक अतिका ए इनहलेपनी हर्षमान
 रि कनगर्नुं मानगरिरहा त्पोरावरा को पुत्र वारजना इन्द्रतुल्ये भयाका अकासमापनि जान सकन्या युद्धमा महापराक्रमि सस्त्रविध्यामा

पनि अतिनिष्ठनसखअल्लेपसुक्ककालरुद्रजस्तासत्रकागुनमाजीवनसकन्यासिहसावृजस्तातिचारपत्रलेवेधितंगराइवसि
रहाकावेलामातोरारवणअतंतसोभायेमानभैरह्योकसोभन्यादेवताहुरुलेवेधितंगराइरहुभयामाइन्द्रजस्तासोभायेमानहुंथो
तस्तैसोभायेमानभैरह्योतेप्रकाररावणलेत्रीसीलाकोउत्तमवाक्याभनीकनअवयोमेरापुत्रकापराक्रमलेमुषलेराज्याभोगगरिर
ऊलाभनीरावणलेआनंदगारिवस्याभनीश्रीमाहादेवलेपार्वतिलाइसुनाउनुभयोइतिश्रीअध्यात्मारामायणोउभामहेस्वरस
न्वादेल्काकांखेरावणसंभोधनामस्वर्ग॥ ॥ श्रीमाहादेवोवाच॥ हेपार्वतिताहापछिरावणचारजनापुत्रकोमुषहेरिसत्रुलाइमा
रिदिउलाभनीअंकुतगयाकोदेविमाहाआनंदलेचोरैपुत्रहरुकनचूचननादिगारिआलिंगनागरिकनअनेकमान्येगमोनाना
वस्त्रअनेकमानिकोकुंडलमुकुटदिव्यरक्वलाइराष्याइनहरुकस्ताभन्याऐकरजनाकालाग्नीजस्तोदिगपालजस्तोप्रलयेकाल
कोहरुजस्तोतेसापुत्रहरुतेजलेपनीसंयुक्तभयाकोहेरिमहाहर्षमानभयाकोहेरिकनआफूभाइहरुमहोदरमाहापार्श्वइदुर्ला
इरावणलेभनलाग्योहेभातामहोदरमाहापार्श्वतिमिहरुमाहापराक्रमितेजलेपनिसंयुक्तभयाकोतिमिहरुदुवैजनालेसखअसु
लितिचारजनापुत्रसितगइकनसंग्रामगर्नजाउभनीतेस्ताप्रकारेणवणकोवचनसुनिचौडैउठिकनरावणलाइप्रदक्षीनागरिरावणको
वचनसिरमाराधिभुगंधरवस्तुआफूसरिरमाराधिलेपनागरिनानामनीकोगहनालाइउत्तमरसस्त्रधार्तागरिमहोदरलेहर्षनी
तगरिअतंतसोभायेमानभैरह्यातोहातिकस्ताभन्यासुदर्शननामहातिकालमेघजस्तोऐरावतिकारवंसमाभैरह्याकोतोस्तोहाति
चूहिआयाकोसवेअवरणलेसंयुक्तभैगयोतोमहोदरकस्तोभन्याविद्युतप्रगासभयाजस्तोअकासमारहाकाचंद्रसुर्धेजस्तोएप्रका
लेमाहाविरमहोदरलेअतंतसोभायेमानभैप्रस्थानगयोताहापछिमाहावलियोजीधिलातेपनीजतिभयाकोछोडामाउत्तमघोडानो

राम

जोरिराष्ठाकोरथमावठिसस्रस्रलेपनिसंयुक्तभैअनेकपुष्पमालासाहासवदलेगर्जमानगराइपुवरीमनीमानीकलेचीत्र
वित्रीत्रगरिमेघलेगर्जभैरथकोसदगगिरिनानातरहकाधोजापतकालेसयुक्तभयाकोरथमावठिमाहासोभायेमानगरिगयोतोत्रीसि
कस्तोभन्याविद्युत्कालअग्निजस्तैहेमालयेकोसुवरीशृंगजस्तोएसप्रकारेसोभायेमानगरित्रीसिलागयोताहापछिरावराकोपुत्र
तिकायेपनिदिव्यरथमावठिमाहाहर्षमानगयोतोरथकस्तोभन्याहजारघोडाजोरिराष्ठाकोपांचजनासारथीभयाकाथीयोतोरथमासमस्त
सस्रलेसंयुक्तभयाकोतेसारथमावठिब्रह्मवरपायाकोछातिकायेलेतोरथमावठिकनरसाब्रह्मलेदियाकोकवचकुंडलतेभुषनगरागरिधनुर्धरना
मअति कायेलेअनेकवानकुत्तनानासस्रस्रधारणगरिभुष्यप्रकासभयाजैसुमेरुपर्वतधातुलेसोभायेमानभयाजैसोभायेमानभैगयोतोमाहा
वलियोअतिकायेकस्तोभन्यावितद्युत्अग्नीजस्तोवज्रलिरहन्दाइंद्रजैकातातकयमजस्तोतेसाविररावराकोपुत्रअतिकायेअनेकराक्षस
नालेयुद्धगरिमाहासवदलेनादगराइअनेकमंगलयाजागराइसत्रुमाननिश्चयेगरिगयाताहापछिनरात्तकपनीमाहाउत्तमघोडावठिगयातो
घोडाकस्तोभन्याइंद्रकाउच्चेश्रावाघोडाजस्तोनासुवरीमयअस्त्रकारिलेयुक्तगरिराष्ठाकोअतंप्रतसोभायेमानभैरसाकोतेसापनवेगीघोडाव
ठिनरात्तकगयोताहापछिइंद्रसमानदेवात्तकगयोकस्तातरहलेगयोभन्यासस्रस्रलेसंयुक्तअनेकमनिमानिकलेयुक्तभयाकोरथमावठि
दादसस्त्रादित्यप्रगासभयाजैतेसादेवात्तकपरिचलिकनगयोतोपरिचकस्तोभन्याहिरासुवरीमनीमानीकलेयजीतगराइराष्ठाकोकायेएतेसमु
द्रमधनगयाकावेलामाकुलीकासरिरमापदनपर्वतसोभायेमानजस्तोसोभायेमानगरिमाहाहर्षमानलेअनेकराक्षससेनासहितगरिगयो
माहापार्श्वपनीयमडंडजस्तोगदालिकवचकुंडलभुषनगरिकुवेरसोभाभयाजैसोभाभयाजैसोभागराइगयोपेसप्रकारेतिनहृदयेजनाअनेकराक्ष
ससेनालेसंयुक्तगरिनानामंगलवाद्यावजाइनिकोवेलाभाप्रधानगयाकस्तोभन्यादेतलेस्वर्गमध्येमाताराज्येगरिसक्यापछिदेवताहरुअम्ब
रावतिमायुद्धगरीगयाजैगयाअसंख्याराक्षससेनाअनेकहातिघोडारथनानासस्रस्रलिलमस्तपछिराधिपक्षीकन्यमानगराइमाहना

१०५

दुग रिगया तोर का ले गया रावरा को पुत्रवार जना भाइ दुज नाइत हरुदु जना कस्तो भन्या समस्त अभवरण लपुत्र गरि भुज्य जस्तो जा जले मान गरिका
लात क अग्नि जै ये क रजना ले जै लो कै जित्तु सामर्थ भया का आ कास मा सप्त रिषि हरु ले हेर्न भया जै अतंत सो भाये मान गरारुदु जना ला ले भुष
न गरि आ कास मा राज हंस वंदु गया जै गया इन हरुदु जना को मन मा कलोग रिगयो भन्या आ फु सेना अने क लाइ ना रि दिया अ कति नरु
लाइ पनि मा दो ला भनी चीत मा दूठ गरियु दुगर्नी को इक्ष्वा ले प्रस्थान गया अने क राक्षस हरु ले प नि मे द्य ले ग च्यो जै गर्ज मान गरि गया को हि
राक्षस हरु हर्ष मान गरि जये वांछ ले अने क नील वेद घोष सवदु गराइ गया को हि संघ आदि ना ना मंगल वा देव जाइ तो स वद ले अ कास प
नि व्याप्त मा नगराइ गयो पथी कैंप मान गरि गया राक्षस का सिंह नादु गरि गया सिंह नाद ले दुदु विवाद्या कास वद ले आ कास फु द्या जै भयो तेस
प्रकारे हर्ष मान गरि लं का को छो का वाहिर निरुप्रा तिराक्षस हरु ले जसै छो का वाहिर निरुप्रा तसे वानर सेना देखा कस्तो वानर सेना भन्या सैल श्रृ
गलि प्रलये काल का रुद्र जस्तो रह न्या हरु ता हा पछि मा हा स वद ले नाद स वद ले आया को राक्षस हरु वानर सेना ले देव्यार कस्तो भन्या क्षुब्ध गदिते
जले सपुत्र निन मेघ जस्तो आ कास जस्तो अ कास मुधु निल ना भन्या जस्तो समस्त सख अखलिक नदि प्राग्नी पु र्ये जस्तो मा हा स वद ले श्री
कैंप मान गराइ राक्षस सेना आया को देवि वानर हरु पनी अ धि वा द्यु गरि जै क न राक्षस हरु लाइ सैल श्रृ ग पाषाण वक्ष ले प्रहार गया ते स प्र
कारे वानर हरु ले प्रहार गया को ही राक्षस हरु पनि वानर हमा धी अने क सख अख प्रहार गया ये स प्रकारे अने क मुधु भयो र्वत समान वानर सेना ले अ
तंत को भ गरि पर्वत ले राक्षस हरु क न प्रहार गया ति वानर हरु कस्तो भन्या प्रलये काल का अग्नी जस्तो यम डंड लि रह न्या यम राज रज तो ते स्ता र विरवा
नरु ले ना ग ले निश्वास गया जै निश्वास राधि मा हा को ध ले अने क राक्षस को रथी हरु माया हा ति चक्रियु दुगर्न्या हरु मु छि ले प्रहार गरि
माया सैल पाषाण वक्ष मु छि ले प्रहार गरि अ स प्यारा राक्षस हरु माया ते स प्रकारे वानर ले राक्षस सेना मा रि दी ये राक्षस हरु मा हा स वद ले कराइ भा

राम

१०५

ज्यो कैति उसे पडिरहा कोहि भयले एस्प कार्ले वानर ले राक्षस सेना मा न्यार फेरि राक्षस हरु ले आइक न मा हास दले पथी की पमान गरइवा
नर सेना मा थी जाइला ग्या अनेक वानर सेना हरु लाइ मा न्यार वानर हरु ले पनी क्रोध गरि अन्ये न्ये प्रहार गरि युद्ध ग्या ति दुवै पक्ष को से
ना कस्तो भन्यार समुद्र नतो सिंध सित सिंध जु आ को नस्तो अने अन्ये हास्प गरि दुवै पक्ष को आकास मान परस पर युद्ध गरि मुहुति
मान युद्ध भयार दुवै पक्ष का रक्त मां सले पथी मा व्याप्त भयो सुरा सुर हरु को सरि मार कते व्याप्त मान भैरहा का पर्वत विषये मा पलास फु
ल्याउं सो भा भयो मान भैरहा ते सवेला मा राक्षस हरु ले पनि मारि राहा को वानर हरु लिये र वानर हरु लाइ प्रहार गरि मा न्यार वानर हरु ले
पनि माहा क्रोध गरि पर्वत ले प्रहार गरि अनेक राक्षस लाइ मा न्यार कसै को कवच छिन भै गयो कोहि सख छि भग्या कोहि मुष्ठी ले प्रहार ग
रि मा न्यार अनेक राक्षस का सरि बाहर क धारा वहि आयो पर्वत ले जल धार आयो अयो ये स्प कार्ले वानर ले राक्षस हरु लाइ लगारि ले ग्या
को वेला मा भाग न नलग न्यार राक्षस हरु लाइ समाति राक्षसै लाइ प्रहार गरि मा न्यार फेरि राक्षस हरु ले पनी अत्यंत क्रोध गरि कन अर्ध चंद्र
वान भगवान बितति वान तो मर मुहु र ना ना सख अख ले प्रहार गरि राक्षस हरु ले वानर हरु मा न्यार तेखेला मारण भूमि अत्यंत सो भा
ये मान भैरहा ये स्प कार्ले माहा युद्ध भयो र विर विर वानर ले राक्षस मा न्यार को देधि स्वर्ग मा वस्या को देवता ऋषी आदि ले माहा हर्ष मा
न गरि कराइ नाची क नर हरु भया ते स्प कार्ले वानर ले राक्षस मारि ल्या को देधि अग्नी समान न रात क ले रक्त ने न गरि दिप्ता कार अग्नी जस्तो
क्रोध गरि बज्र समान वेग वंत्त सकी लिये र वेग मारि छोडा ज छि सो येखेला मा तो न रात करहा को देधि विर वानर हरु १७ सत्र ज ना लाइ ला
गी मुष्ठी ले प्रहार ग्या ये स्प कार्की वानर हरु ले आफु छे उ प्रहार ग्या को हे रि न रात क ले पनि माहा क्रोध ले १७ सत्र ज ना वानर ये कै चो ले कुठि मा
न्यार उति वानर मारि कन छोडा ज छि सख विद्या संयुक्त भया कान रात क ले अनेक वानर लाइ मा न्यार रक्त मां सले युद्ध भूमि मा व्याप्त मान

भया वानरहस्तले कोन प्रकारे माने भनी मन मा जीत नागरिरहनामा नरात्तकले जाँडे चाँडे प्रहारगारिकन वानरहस्तलाइमा यादसदिसा भाग
मारखा को वानरहस्तपनी मा या मा हा मेघ वायु ले उडाइ लेग याँडे मा या नाना प्रकारे वानरसेना ले काल देवता भनी रसा अग्नि समान कुंत
लि वानरसेना मारि साध्यात काल स्वरूप जसो इन्द्र जसो तेसा नरात्तकले वन अग्नी ले दग्ध गमाउँ मा यो कसो भन्दा इन्द्र का वज्र प्रहार लागे से
लक्ष्म गच्छत ल्याउँ तेस्य काले मा न्यार वानरहस्त पृथ्वी मा पडिरसा भागन नसकि का हि गमापनी वा वन कठिन भयो पुद्ग गर्त नस्की
यतां ताहि उमाहा कलोल ले कराइ रसा न्या वानरहस्त ले तो कालात्तक समान नरात्तक अर्धे काज स्रोते ज भया को कुंतले प्रहारगारि मा यो तो कुतक
सो भन्दा वज्र प्रहार लब्ध ज स्रोत दगारि राक्षस को उसा हा गरि गर्त आन हो भनी ठानि अनेक वानरहस्त मा पठाया ति वा राखे कुत को प्रहार
सहज सकेन रजस पडिरसा अग्नी वाला मनुक्ष ले सहज नसक न्याउँ तेस्य काले वानरसेना पडिरसा सरिपनी पेंड रगराइ कसो भन्दा इन्द्र ले व
ज्र प्रहार गदी पर्वत भस्म भै गया जसो ऐस्य काले काल स्वरूप नरात्तक ले वानरसेना माया को देवी वानरहस्त ले जीत नाग गर्त भयो अधि कुंभ कसी जसो
ले मा नसकेन अव तो पापमा ले माया भनी भये ले ताल मान गरि वानर रेंद्र अग्नी वको हज मा सराग गया ताहा सुग्नी वले पनि ति वानरहस्त आक्र
सरण मा आया को देवि माहा पराक्रमी बालि पुत्र अंगद लाइ मा हा ग दी भया हे तेजस्वी विर अंगद तो माहा विर नरात्तक राक्षस सित पुद्ग गर्त
उ तो नरात्तक ले जोडा वही कुत लिये र वानरसेना अनेक मा यो अवल गारि पनिल्यायो अव तो पापिष्ठ राक्षस जाँडे गै कन मार भनी सुग्नी वले ऐस्य
काले आग्रा भया को वन सुन्धार तेजस्वी इन्द्र समान अंगद ले सुग्नी वको आग्रा सरि मारा धि काल समान अंगद रन भूमि मा जाइ लाग्यो कसो भन्दा
मेघ समुह मा अर्धे गयो ऐस्य काले पर्वत समान अंगद पुद्ग को मज्जा दाज स्रो अनेक मनि मा नी कलाइ वानर को अष्ट माहा पराक्रमि बालि पुत्र अ
गत नरात्तक मा श्री जाइ ला गी नबले दत्त ले प्रहार गरि नरात्तक लाइ भंने लाग्यो हे दुरात्मा नरात्तक आज को दिन मा तं सित पुद्ग गरु ला भनी
मैले तं लाइ प्रहार ग या तं भाग नुछैन हे नरात्तक तं पापमा ले मेरो सेना सवै मा या र वानर मा या को होइन तैले वानरहस्त मा या भनी गुमान

गर्तद्वेन तेरो गुमान सवै मैले पराक्रम गरि विचीरि उला ताहा पछि तेरो सिर मेरो मुखिले प्रहार गरि युग रुता अर्वा तैले अर्घ्य रै तो कुतले मेरा ह
 दये मा प्रहार गर मनि ऐस्प काले अंगद ले आग्या गयार ताहानरा त क लेपनी अंगद को वचन सुनि अत्यंत क्रोध गरि रुक्म ने नगरि नाग ले निश्चय राख्य
 जे निश्चय सारा धिनरा त क ले कुतल्यु मा र कन देवा यो तो कुत क सो भन्या अग्नी समान कुत तैला काला समान कुत तैले अंगद को हृदय मा प्रहार गयो तो
 वज्र समान कुत अंगद का डर ले अंगद मा धी जान न सकि अकास मा धुमिर हो तो हे रिकन गरुड ले नाग समाया जे माहा विर अंगद ले तो कुत द्या
 पस मा इकन भाची दि दामया ताहा पछि अंगद ले माहा क्रोध गरि वज्र समान मुखिले नरा त क का ओं ड को सिर मा प्रहार गयार घोडा मारि दि
 या ऐस्प काले अंगद ले ग मा को देषि नरा त क लेपनि माहा क्रोध गरि पर्वत समान अंगद का हृदये मा मुखिले प्रहार गयो ऐस्प काले नरा
 त क को वज्र समान मुखिले प्रहार गरेर पनी ति माहा वलियो अंगद कन के हि भये न फेरि ति माहा पराक्रमि अंगद पनि अत्यंत क्रोध गरि वज्र
 समान मुखिले नरा त क को हृदये मा प्रहार गर्द भया इन्द्र ले वज्र प्रहार गयान सौ गरि पर्वत भस्मा हुं थो त सै प्र काले नरा त क को हृदये यु री
 भेर क द्वा दि पृथ्वी मा पली पतु भयो तेस्ता विर नरा त क लाइ अंगद ले पृथ्वी मा सुताइ राख्य को देषि अकास मा रहनु भया को देव तो कहरु
 सवै ले माहा हर्ष ले नाद गनु भयो वानर सेना लेपनि माहा हर्ष मान ले पृथ्वी के पमान गराई सिंह नाद गय ताहा पछि देव ताहरु ले पुजा
 गनु भयो अंगद को सिर मा पुष्प वृक्षी गरि दिनु भयो ऐस्प काले माहा वलियो अंगद ले सत्रु लाइ माया को देषि ताहा श्री राम चंद्र लेपनी
 मन मा हर्ष चीत नागरि अंगद कन पुजा गनु भयो नाना उतसाहा ले वानरहरु ले पुजा मी न्ये गराइ अंगद ले फेरि युद्ध गरु लाभनी इक्ष्वा
 गरिहरु भयो भनी ॥ श्री माहादेव ले पार्वति लाइ सुनाउनु भयो इति श्री अध्यात्मारा माये रो उमा महेस्वर सच्चा देल का की छे नरा
 त क व भो नाम स्वर्ग ॥ श्री माहादेवो वा वाहे पार्वति ताहा पछि महा वलियो अंगद ले मुखिले प्रहार गरि नरा त क लाइ माया को

देविदेवांतकत्रीसिला महोदर इति न जनाले अत्यंत क्रोध गरि अग्नी समान को ते जखि निकासि इति हेरु ऐ कुरु जनाले पनी त्रैलोक्ये जितु साम
र्थ ह्मो तेस्ता विरति न जनाले माहापराक्रमि वाली पुत्र श्रीगदला हेरि जाइला गोति निहुरु कस्ता भन्या मेघ समान हाति वही आउ न्या
नानारत्न मालाले भूषन गरिराष न्या अत्रु वति हाति च हिंदू गया उ महोदर गयो देवांत कपनी आफ्रा भाइ माया को देवि जा वल्ले मान
लेर कुनै नगरि रनि मये रथ मा वळिय मंडु स मान परि वलि पद्ध मंडल कपमान गराइ क्रोध गरि गयो ता हा पछि त्रीसिला लेप
नि पुर्ण कास मान रथ मा वळि उत्तम घोडा जो रिराषा कारे थ नानारत्न कवच ले भूषण गरि दिया कुंडल ले भूषण गरि ते जखि त्रीसि
लाले श्रीगद को स भूषण गरि आयो ऐ स्प काले माहा विरपराक्रमि अग्नि जस्ता ते जले संयुक्त गरि ति नै जनाले देवता हरु कने जिभु साम
ध भया का जां उ श्रीगत छे उजाइला गोते खेला मा श्रीगद लेपनि उन हरु ति नै जना आफु छे उ आइ पया को देवि ठुलो सात वक्ष उ
षेलि लिये देवांत क माथी प्रहार गमा ते सात वक्ष कस्तो गरि गयो भन्या इद्र का वज्र गया को जस्तो ते स्प काले आया को सात वक्ष हेरि क
न माहा वलि त्रीसिलाले आ कासे माना प्रहार गरि पुर्ण गरि दियो कस्तो भन्या पर्वत को श्रीगद को वज्र प्रहार ले पुर्ण भया जस्तो पुर्ण
रि दियो ते स्प काले वक्ष व्यर्था गरि दियो को देवि ताहा श्रीगद लेपनि अत्यंत क्रोध गरि फेरि वक्ष ले संयुक्त भया का पर्वत लिये रति
न हरु लाइ प्रहार गर्नु भयो तो पर्वत आया को देवि त्रीसिला लेपनी अ कासे माना प्रहार ले वंडु श गरि वसा लि दियो ता हा पछि त्रीसि
लाले पनी माहा क्रोध गरि श्रीगद माथी अनेक वान प्रहार गयो महोदर लेपनि सरवाण प्रहार गयो देवांत क लेप गुरु जन प्रहार गयो ते
स्ता प्रकाले त्रैलोक्ये पनी जितु सामर्थ भया का ति नै जनाराक्ष सने प्रहार गरेर पनी ति माहापराक्रमि श्रीगद को के हिव्य था भयन ति नह
रु का प्रहार सवै व्यर्था भयो तेस्ता माहा वलियो श्रीगद का त्रास पनी भये नती श्रीगद कस्तो भन्या पराक्रम ले ति समान पद्धी मापनी

राम

दुर्लभकालस्वरूपरुद्रजस्तो तेस्ता बालिपुत्र श्रीराम काष्ठये वीच्छाग न्य श्रीगदपनि अतंत क्रोधगरि महोदरले च हीरसा कोहातिको
 मस्तकमात्रसिद्धं चोठमुष्टिले प्रहारगरि दियो तेस्प कार्ले मुष्टिले प्रहारग मार तोहा तिका दुवे दत्त उषे लिलियेर तो दंत देवांत क
 कोहदये मा प्रहारग दभया तेस्प कार्ले प्रहारगरे देवांत भयापनी माहास वले कराइ रक्त छादिसरि काटिकन अवेष्टा भै भूमिमा
 पली रसो कस्तोभन्या हुलो दक्ष बायुले छल्लाजस्तै ऐस्प कार्ले श्रीगदले गर्नु भयो के रिदेवांत क कोवेष्टा भयेर महा कोधले रक्त नैन गरिप
 रिचले श्रीगदमाथी प्रहारग रिदियो तेस्प कार्ले प्रहारगरे श्रीगदभयापनि दुंगले ठेके अवेष्टा भैरसो ऐस्प कार्ले भैरसा कोदे पि श्रीग
 दलाइ हरिकन श्रीसिलाले असि विषसमान वारा तीन वगले श्रीगद कोहदस्प मा प्रहारग रिदियो के कपत्र वारले श्रीगद कामस्त कमाप्र
 हारग मोरे स्प कार्ले तिन जनाराक्षसले श्रीगदमाथी प्रहारग मो कोदे पि माहा बलियो अजीपुत्र निरवानरले चांडै पर्वत उषे लिक
 न श्रीसिलालाइ प्रहारग गर्नु भयो तेस्प कार निरले प्रहारग मा कोदे पि माहा विर श्रीसिलाले पनि वान प्रहारग रि अकासे मा पर्वत उ
 रीग रिषसालि दियो येस्प कार्ले पर्वत उरु श्रीग रिदियो मा आगो बलि जाज्वल्यमान भै गया कोदे पि देवांत कले माहास वले हर्षमान
 गरि वज्रसमान परिहृ हुमान माथी प्रहारग मो तेस्प कार्ले देवांत कले आकुलाइ प्रहारग मा कोदे पि माहा विर वायुपुत्र हुनु मानले देवां
 त क कोसिर मा वज्रसमान मुष्टिले प्रहारग रि मस्तक उरु गरि दियो दत्त नेत्र भग्र भै आगो बली निस्कार रावण को पुत्र देवांत क क
 धीमा पडि म तुभयो तेस्प कार्ले हुनु मानले देवांत क लाइ माया कोदे पि माहा विर महोदरले अतंत क्रोध गरि हुनु मान माथी सर
 वधिग मो फेरितो महोदरले सित शोच वारले प्रहारगरे माहा विर हाउ मीत कामस्त मा लागी हुनु मान को चीत विदकर भै अ

१०८

गरिराष्याकोथीयोमनवेणीअश्वजोरिराष्याकोथीयो नानासखअस्रलेखयुक्तगरिहजारश्रीसूर्यकाजस्तातेजस्वीतेल
रथमाचढीब्रंछालेरिराष्याकोकवचकुण्डलेभुषनगरितोअतिकायेमारुकोधलेजाज्वल्यमानगरिमअतिका
येहुंमेरापशक्तमहेरभनीहाकिकनपथीकैम्यमानगराश्वानरसेनामाथीधनुकोटकारसब्दगरिजाइलाग्योतेस्र
कार्लेतोअतिकायेरथमाचढीसिंहनादगरेरवानरसेनालाइत्रासगरायोतोअतिकायेकोरूपदेवित्रीविक्रममु
तीआयाउेआयाकोदेषितेस्ताकोटिसमानजस्तोअतिकायेवानरसेनासबैलेभयेत्रासमानगराश्वभागीगया
तीवानरसबैसर्वत्मापुरुषश्रीरामचंद्रकाहजुरमासरणगयातेस्रकार्लवानरआयाकोदेषिश्रीरामचंद्रलेधनु
वीनलिनभयोरआग्यागर्नुभयोहेवानरकाभयो नउराउरभन्यारभयेमान्याकावेलामांमहावलियोरावण
कोपुत्रअतिकायेलाइदेखनुभयोतोअतिकायेलाइदेषिश्रीरामकामनमाविसमयेगरिचीतनागर्नुभयोका
आसूर्यतेस्तारथमाचढीअकासमारहाकाप्रलयेकालकामेघआयाकाजस्तोसब्दगरिकोटिसूर्यस
मानत्रैलोक्यकोकालरुद्रजस्तोतेस्तोअतिकायेदेषिसर्वव्यापीरामचंद्रलेआफुलेजानीकनपनीनत्रा
न्याजस्तोगारिलोकप्रतितगनीनिमित्तलेविभीषनतोरक्षससेनाभगाइपठाउन्याराक्षसहोकिंतोकोहो

राष्ट्र

चार सिर लाल नेत्र गरिना नारन मालाले भुषन गरि दिव्य कवच कुंडल लाइ हार अख जो रिराष्य को रथ माज ठि काल मेघ आयां उँ आये
तो कुन पुरुष भनी तेस्का रथ मार ह्या को सव सस्त्र अस्त्र कसो भन्या नि सित मूल कुंत मु मुल पा सा तो मराग दा ते स्ता अग्नि समान सस्त्र
अस्त्र रथ माराषि यो रथ प नि विजुलि का जस्तो तेज धनुवान लि इन्द्र आया जस्तो आये सुवर्ण को कवच लाइ कोटि सुर्य समान
तो पुरुष देखि मे राम न अति असुर्य भयो हे विभीषन तो कसो पुत्र हो रण भूमि सु धजा ज्वला मान गरि राउले सुर्य कन ग्रास्य
ली भन्या जस्तो धजा को चीरु गरि दसा दिसा प भी मु धा कं म्य मान गरि आउ न्या धनु पनी इन्द्र का जस्तो धजा पता का सहित र
थ को पीगा पर्वत जस्तो पां जना सारथी गरि मेघ ले गज्यो का जस्तो सव गरि रत्न मये धनु प नि २८ वग काल समान धनु
दुइ वाउ तिर ये क दाहिना तिर ये कराषिक न तो षडग को गज हात ४ भया को लो मु हात १० रक्त वर्ण मेघ लाल ते स्ता षडग लि
काल मेघ जस्तो काल वस्त्र लाइ साक्ष्यात प्रलये काल को काल रुद्र जस्तो तो पुरुष को हो को चंन के यूर का कुंडल ले भूषण
गरि पुन वसुन व्रम ध्यो मा पुर्न चंद्र मा सो भाये भया का जस्तो इन्द्र का चारै मुख प्रगास भया का जस्तो हे विरोत म विभी
षन तो कुं पुरुष हो देखे ते मात्र ले वानर सवै दसा दिसा भागी गया हे विभीषन मे राम न मा तो काल स्वरूप यम तुल्य
भनी चीता यो हे विभीषन मलाइ न्या कले सुना उनु पद भनी ते स्त्र काले लकी मा पुरुष मे रसा का श्री राम ले तो दसा गि
ब मा हा जेत स्थिराक्षे से दूरा वण को पुत्र ते स्को नाम अति काये भन्या को हे सबै सास्त्र मा प नि नि पुन मु ति धर अस्त्र र

ध धनुर्वी घाले संसु क्र भेद सात्वर् मंत्र प्रदान ले संसु क्र श्रेष्ठ हे श्री राम तो अति काये को नाहु को बल का प्रभाव ले लं का
जे मानि भये ले रह्यो धान्य मारि निराक्षसी नी को पुत्र हो तो अति काये को बल पनी ऐति इति भनिथा हा है न ते से पूर्व
काल मा ब्रह्मा को तप स्या गर्थो ते स्का तप स्या ले वं ह्य सं तु म भै आ ग्या गर्नु भयो हे अति काये तैले क्वा भनी मे रित प
स्या गच्छ स तैले जो भं दू स सो दि उला भनी ये स प्रकारे वं ह्य ले आ ग्या भया को सु नि तो अति काये ले हर्ष मान ग रि वं ह्य
का चरण मा अस्तु ति पु जा गरि वर मा गो हे वं ह्य त पाइ ले वर पु सं त हुं ह्य भ न्या दे व दों न वा गं धर्व वं ना ग य क्ष किं
नर रिषी लोक दस दिग्पाल ले मान न स की स स्र अ स्र क व च कुं डल आ दि ग रि पु सं त भया जा व स भनी वर मा ग्यार
वं ह्य ले प नि त था सु भनी आ ग्या ग दी भया स स्र अ स्र क व च कुं डल आ दि ग रि क न वं ह्य अंतर ध्या न भै ग या ता हा
प छि अति काये ले वं ह्य वर पाये र उ हिले दे वि दे व दान वा गं धर्व य क्ष रा क्ष स को श्रेष्ठ त्रै लो के मा ज ति भया का स वे
ला इ क्र पि ला इ भ क्ष ग रि रा क्ष स ह रु ला इ र क्ष्या ग रि र सो तो अति काये को ना रा ले इ न्द्र का व ज्र को नि स ते ज ग र्थो
वरुण को नागा स्त्र प नी स्त म्भ न ग र्नु साम र्थ्य ह्य ते स्ता रा क्ष स को श्रेष्ठ रा वण को पुत्र त्रै लो के मा प नी तो स मान ध लि
यो को ही है न सा क्ष्या त काल स्वरूप य म रा जा ज स्तो ते ज ले प नी अग्नि स मान उन ले ला इ आ या को क व च कुं डल वं ह्य ले
दिया को हो हे र द्य ना थ त पाइ ले जा डै ये न ग र्नु भया जा व स भनी तो अति काये ले सा मी न्ये यु द्ध ग न्या है न भनी ते स्त

कार्त्तिके विभीषन ले श्रीराम का हनुमा विंति गरि रहनु भया को वेला मा महा बलियो अतिकाये प श्री डोलाये मान गरि वानर
 से नामा थी आइला ग्यो तो अतिकाये ले नादग या को सव धनुं कार स वगारि आया को देषि वानर हरु सवै भग्या तेस्य
 कार्त्तिके अतिकाये रथ मा च वि वानर हरु लाइल गौं दे लाया को देषि माहा परा क्रमि कुमुद द्वि विद मैद निर सुरभी तिन
 हरु ले सैल श्री गवक्ष लि अघि वाण्डु गरि गे कन अतिकाये मा थी प्रहार ग या तेस्य कार ले आया को सैल श्री ग पा पा
 न अतिकाये ले देषि वान प्रहार ग से व्यर्थ गरि दियो ते स्ता पर्वत चुरी गरि समस्त विद्या मा चतुर अतिकाये ले पनी
 आने क सख अख वान वानर लाइ प्रहार गरि दीयो कस्तो भ न्या मे छ ले जल व धि ग या ऊ तेस्य कार्त्तिके वानर प्रहार ग
 रे वानर हरु रक्रम ये देह गरि वानर हरु अतिकाये सित युद्र गर्न न स कि सवै भाग्या अतिकाये ले वानर हरु सवै
 लाइल गौं दे र सो कस्तो अतिकाय भ न्या आपु लाइ प्रहार गरेन भ निठानि वानर लाइ प नि प्रहार गरेर तेस्य कार्त्तिके
 महा बलियो अतिकाये काल अग्नि ले दग्ध ग या ऊ वानर से ना मारेर प श्री मा वानर कार क्रमी स ले व्या प्रमान भ
 यो सह पर क वं च उ ति म ति भ यो वानर हरु ले प नी ठाना छो डि भाग न ला ग्या नाना प्रकार्त्तिके वानर हरु मारि को दिसु
 यो समान अतिकाये राम का स मि प्रमा पुगी कन श्रीराम का आग्र मा प न ला ग्यो हे राम मेरा स न्युष भै युद्र गर्न क से
 को सामर्थ्य छ कि काल समान धनु वीर लिर हो निर्ग ति तो वानर स न्युष युद्र गर्न परा क्रम ले प नि ते ज ले प नी न पु ग्या का

संग्राम कामर्थात्पनीनजांन्यासमस्तहसितयुद्धगमापद्धिइनहुरुलाइमारिरमलाइजसकिर्तिहोलाभनीमद्धौका
लरुद्रजस्तोमेरोसमानवलियोपध्वीमापनिदुर्लभभनीयेस्पकारलेअतिकायेलेश्रीरामकाग्रमाअहंकारलेगवग
न्याकोकुरासुनिमाहातेनश्विसत्रुमर्दनगन्धालक्ष्मणलेअतिकायेलाइआज्ञागदाभयाहेपापमाअतिकायेतै
लेकाठानिसक्रानगर्भगरिस्प्रहासवलेहास्यागरिस्धनुर्दकारसवलेगराइतिधनुर्दकारसवलेराक्षसहस्तसवै
लेत्रासमानगरिभाग्यातेस्ताप्रकारैराक्षसहस्तभाग्याकोदेधिलक्ष्मणकाधनुर्कोर्दकारसवपध्वीमाव्याप्तमानभैक
लोलकभयाकोदेधिअतिकायेकोचीतमाविस्मयेगारिवस्योताहापद्धिअतिकायेलेपनीलक्ष्मणआफ्राआग्रमा
आयाकोदेधिमन्त्रलाग्योहेलक्ष्मणामसंगयुद्धगनीकोनिमित्ततिमिआक्रमद्धौलालरुद्रजस्तोत्रैलोकोकादेवताहस्त
लेपनिमसितयुद्धगर्नसामर्थधीयेनन्तिमिलेताकासकायुद्धमार्थात्पनिनजांन्याचौडैफिरिजावहेलक्ष्मणमि
रावाणकस्तार्हुभन्यावज्रसमानऐस्तावाणकाप्रहारहिमालयेआदिअकासपध्वीलेपनिसहनसकेनन्हेलक्ष्म
णतिमिलेताकासहस्तसकियेलात्रैहेचौडैभागीजाउक्रानआफुनिउमार्नलाग्योआफ्राप्राणभयासम्मअनेक
द्वन्द्वहेलक्ष्मणतिप्रामनमासितयुद्धगर्नइक्ष्वाभयाकोदेधिआफ्रासुषलेप्राणछाडियमद्वारमासुषलेवक्षजाअथ
वातिप्रामनमासंगसंग्रामगर्हुभन्यामिराअतान्त्रवाणछइन्द्रकावज्रलेपनीमार्नसकेनकालसमानसत्रुकोरक्रपानगरि

राम

रत्ना की हे लक्ष्मण यो वाण देख्यो कि हेर परमेस्वर का हात मा को पापु पता स्त्रज स्तो सप्त को वन ले भुवन गरिराष्या को काल
 सर्प समान ऐस्ता वाण ले ति प्रा सरि रमार कृपान गली सिं ह ले मत्त हाति को र कृपान ग मा ऊँ हे लक्ष्मण ति मि मार न क न मे
 रा कवा कष्ट तं बाल भयोर पो भै ले वान प्रहार न गरिरत्ना ते रो मन मा मेरा वान प्रहार ले मर्तु इक्ष्मा भयो देखि मलाश्रय स
 किर्ति मा त्रै छैन हे लक्ष्मण अतं त जु ऊ न ते रो इक्ष्मा भया तै ले अघ्यो रै ज ति भया का बल ले मेरा स सिमा वाण प्रहार गर
 ता हा पछि ते रो पराक्रम देखि क न मे रा वाण प्रहार गरि वां डै त लाश्रय म पुरि मा पठा इ दिंदु भनी ते स्त्र काले मा हा व लियो अ
 ति काये ले भ न्या को वचन मुनि सु मित्र को पुत्र श्री राम को मन मा आनं र ग रा उ न्या स जु ह ता ल क्ष्मण ले भया प नी अ तं ११३
 त को धर सा म्मा गरि अति काये को मुख हे रि आ ग्या ग दी भया हे दुरात्मा अति काये की न ते सो कुरा गरि स सं ग्राम विषये मा
 सु रो रु न्या ले ते लो ग र्व गै र न स पु र्ष को म र्ज्या त हो इ न आ फ्रा अत्मा को प्र सं न्या आ फे ले ग न्य तं हे दुरा त्म भै ले ते रो प्रा ण लि
 उ ला भ नि ध नु की ण लि र ह्यो तै ले कुरा ग या को ज स्ते पराक्रम गरि प्रहार गर् न ज्ञा ने नं कि को हि पुरुष ले प नि स न्ना का
 आ प्र मा अ र्ह का र ग रे न हे पा प त्मा भै ले नि को ग रि सु ना उ द्दु सु न को हि को हि पुरुष ले प नि स न्ना म मा ग र्द न सं ग्राम मा सु
 धिर पराक्रम ते स्ता लाश्रयो भ नु धं न्य र भं नु अब तै ले बल ले सं यु क्त गरि ध नु की ण लि ये र म ला श्र प्रहार ग न्यो वे ला

भया को छैन कि हे दुर्मति त्रैलो को पनि जितिर ह्मा दुभ न्या लेना ना प्र कार्ने गर्व गर्नु कान तेरी स वै स स्त्र स्त्र आदिग
रिमलाइ प्रहार गर उस बेला मा तेरो प्रहार हेरि कन मेरा वारण ले तेरो अति राम री भिया को सिर छेदन गरि दिउला कस्तो
भन्या वायु ले ता वक्ष ठ ल्या ऊँ तेरो सरिर प धी मारा धी जन्मु क आदिग धलाइ पुवा उला हे पाप तम मेरा नान साक्षमात्त
काल स्वरूप जस्तो छै रै काल भयो मेरा वारण को जीषा भयो को यो वारण कस्तो भन्या मनुक्ष माय मराजा जस्ता रण वांछा गरि
र ह्मा को आ जयो मेरो वानलाइ तेरा स्क्रु वा उ छु हे दुरात्मा तैले मलाइ वाल घ भँछु स वाल घ भया पनी वक्ष भया पनी
रण भुमी मा पुग्ना पछि काल तुल्ये तैले वी चार गरि हेर हेराक्ष स धम मेरा ऐ कै वण वान ले तलाइ मार न साम र्थ छ तेरो पु
रुष अर्थ भया मलाइ अघ्यो रे प्रहार गर ताहा पछि मेरा वान प्रहार ले तलाइ मारिय म द्वार पठाइ दीउला भनी ते स्प्रका
र्ते हेतु स जुक्त वचन ले अति काये लाइ प्राज्ञ ग दी भया ताहा पछि अति काये ले लक्ष्मण को वचन सुनि अत्यंत क्रो
ध गरि उत्तम वारण लियेर प्रहार गयो ते स्वेला मा स्वर्ग मार ह्मा को देव गंधर्व गृह्म कालि गरण ले लक्ष्मण र अति
काये सित जुद्ध ग मा को हेरि रहनु भयो ताहा पछि अति काये लक्ष्मण को वचन सुनि अत्यंत क्रो ध गरि उत्तम वा
रण लियेर प्रहार गयो र ते स्वेला मा स्वर्ग मार ह्मा को देव गंधर्व स वै ले हेरि र ह्मा तो अति काये ले प्रहार ग मा को दे
धि काल जल लक्ष्मण ले पनि अर्ध वंद्ध वान प्रहार गरि अका से मार्य डर गरि दिंदा भया कस्तो भन्या स व को सरिर र्ष ड

राम

गया ऊँ तेस्प कार्ले गया को देषि अतिकाये ले अतंत क्रोध गरि सर्प समान वान पों व व गली लक्ष्मण माथी प्रहार
 गरि दियो तो वाण आया को देषि लक्ष्मण लेप नि ते ज ले सं युक्त भै काल रुद्र जस्तो भै वरुण गरि पसा लि दियो कन अ
 ति क्रोध भये र काल स्वरूप वाण ले अतिकाये को मस्त कमा प्रहार गर्द भया तिलक्ष्मण का वाण लागी रक्त धार व
 हाइ अतिकाय मुछी भै र लोक तो भन्या पर मे स्वर का वाण ले जी पुरा सुंदर संग्राम मा मो हो भया जस्तो पर्वत वा
 ष्ठा मुनि स्फा ऊँ रक्त वहाइ अतिकाये लेप नि चीत दृढ गरि भंन लाग्यो हे लक्ष्मण धंन्य रति मा वाण परा
 क्रम भनी कन अतिकाय दि व्यरथ मा वसि कन हस्ता बाहु दृढ गभंन लाग्यो ति दुवै कस्तो भन्या साक्ष्य त काल ११४
 यम जस्ता सिंह सा लघु जस्तो व्याघ्र सिंह जस्तो काल अमी जस्तो दुवै ले मा हा कलोल युद्ध गया सा तो पा वाण लिये
 र लक्ष्मण माथी प्रहार गमा तो वान कस्तो गरि गयो भन्या काल सर्प गया ऊँ आया ऊँ आया को वाण देषि लक्ष्मण लेप नि
 चीत दृढ गरि ति क्षण वान प्रहार गरि अतिकाये को वाण गरि दिनु भयो तेस्प कार्ले आफ्रा नाना वान वे र्ध गरि दिय
 को देषि अतिकाये लेप नी अतंत क्रोध गरि कराइ वाण लिये र के रिल लक्ष्मण माथी प्रहार गयो कस्तो भन्या वषा का
 ल जल ष्ठी भया ऊँ अका सपनी व्याघ्र भै दसा पिसा ष्ठी प नि वाण ले छो पि अंध काल भयो त स्कार काल स्वरूप अति
 काये को वाण ले लक्ष्मण छो पि राघवा को देषि वानर हरु सबे भाग्या त्रा समान ले भाग्या पद्धि काल जल लक्ष्मण लेप

निभरतकाअनुजनवेगवैतवाये व्याखलिनुभयारप्रहारगरितौवानकाजातपसाइदियो कसो नन्यामिधसमुह
मवायुलेउडाइलैग्याजे तेजप्रकासमानमैलक्ष्मणपनिदेखनुभयोतेस्य कार्ले लक्ष्मणदिप्यारभागी गैरह्या कावा
नरसंवे फिरिआउनुमैकनहर्षमानलेपध्वीकैममानलेनादगमातेस्य कार्ले वानरका नादस्य बहुनिलक्ष्मण
कापराक्रमदेखिकनस्रतिकायेलेअतंतत्रौधगरिक बांडेवानजी किलक्ष्मणकाहृदयमाप्रहारगरिदियो तेस्य कार्ले
प्रहारगरैरवानहृदयेमालागीरक्रवहाइमुहुतमात्रलक्ष्मण मुहमेभूमिमापल्य ताहापछिलक्ष्मणकोवेळ
भयारचीतदृढ गरिआफ्रासरिमालाग्याकोवाणउभेलिकनफालिकनअतंतत्रौधगरिमाहाक्रोधगरिकुमाहा
अघोरअगत्यास्त्रवानलियेरर्मत्रगरिप्रहारगर्दभयातीवानकसोगरिगयो भन्याअकाससुद्धाज्ज्वल्यमान
गरिअग्नीगयाजेगयाकोवाण अतिकायेलेदेखी बांडेसेलवाणलेप्रहास्तेंगम्योऐस्य कार्लेदुवैवाणय
मडंडनुत्पन्नकासमानुआरअग्नीरसुर्ये तस्तोत्रैलोकोपनिप्रगासमानगरिदुवैवाणध्वीमाषस्यादु
वैवानतेस्य कार्लेभयारमहावलियोअतिकायेलेपनिअतंतत्रउत्तमऐषिकास्त्रवाणप्रगासगम्योतेस्य का
र्लेवानप्रहारगरित्यायाकोदेखिलक्ष्मणलेपनीइंद्रसोवानप्रहारगरिषडर्षडगरिदिदाभयातेस्य कार्लेआ

राम

फ्रावान व्यर्थ गरिदिया को हेरि कन राक्षे सेन्द्र रावण को पुत्र अति काये लेपनि अतं त क्रोध ले लाल रनेत्र
 ले गरिग्या म्या स्त्र मंज ले प्रयोग गरिलक्ष्मण माधी वाण प्रहारग मो तेस्प कार्ले आया को वाण लक्ष्मण ले देष
 वायु वास्त्र वाण प्रहार गरि अ कासे मा वं र र गरि व स्या लिदिया आ फ्रावान व्यर्थ गरिदिया को देषि अति का
 ये को चीत मा अतं त क्रोध गरिलक्ष्मण लाइ मारु निश्चये गरि सा वधि गरिदिया मेघ ले जल वधि गरिदिया
 मेघ ले जल विधि ग म्या ऊँ तेस्प कार्ले दुबे सिंह सा लुर र ला ज सै काल यम मृत्पूर ह्या ऊँ जये पराजये ले प धीमा
 ताले भारा वो क नु न स क्य ऊँ त्रै लोकोपनि कं म्मान गरि नाद गरि अं न्ये अं न्ये हास्प गरि र ह्या ताहा प छि स नु
 ह्या लक्ष्मण ले ति क्ष्म र असि विष सर्प समान वान ते स्ता वाण प्रहार गरि अति काये ले प्रहार गरि ल्याया को वाण
 व्यर्थ गरिदिदा भया ताहा प छि से क व व वाण लिये र अति काये को क व व मा प्रहार गरिदि नु भयो तेस्प कार्ले
 वाण प्रहार गरेर क व व मा वान ले के हि गरी सके मर तो वान प धीमा व स्यो तेस्प कार्ले आ फ्रावाण व्यर्थ गरिदि
 या को देषि लक्ष्मण ले अतं त क्रोध ले फेरि वाण प्रहार गर्दा भया ताहा अति काये लेपनि लक्ष्मण को वाण
 व्यर्थ गरि कन काल मेघ सदस अति काये लेपनि असि विष ये स मा वान लिये र लक्ष्मण का मर्म स्थान मा प्र

११५

हरगम्यो त्वोवाणलागीलक्ष्मणा अवेष्टा भैषधीमापरिरह्मा ता हापद्धि सत्रु हता लक्ष्मणा को मुहुर्तमात्र पद्धि
वेष्टा भयारुत्रु क उरु न भयो रूढ वीत गरिकन उत मखोन चारौ गजी क्यार प्रहार गर्नु भयो तिवान ले पाप
मा अतिकाये को धजा सार पिद्यो डाल हित गरि रथ यु र्ण भयो ते स्य कार्ले लक्ष्मण ले आफ्नार थचुरी गरि दिया
को देखि कन अतिकाये ले रक्त नयेन गरि अतं त क्रोध गरि लक्ष्मण माथी सरव धि गरि दीयो ते स्य कार्ले आफ्न
माथी सरव धि ग मा को देखि मा हा वलिया लक्ष्मण ले पनि वान प्रहार गरि दिया र अ क्रोसे मा धि डर गरि दि दाम
मा फेरि अतिकाये ला इमान निमित्त ले ति क्षपर वा ण प्रहार गरि दिया र ते स्य कार ले वान प्रहार ग मा ते स ले पनी
अतिकाये का सिर मा वान ले छु नु पनिस के नं नर त्वो हे रि कन लक्ष्मणा अल्मलिकन रहदा भय्य राक्षस
सबै ले पद्धी कम्पमान गरि नाद ग मा ते खेला मा वायु देवता गुप्ता ले अ उ नु भै कन आज्ञा गर्नु भयो हे लक्ष्म
ण त्वो पा पिष्ट अतिकाये ले ब्रह्म को वर पाया को थीयो अरु कवच छेदन गर्नु सक न्मा कवच लाइ र ला को नि
मित्त ले पो हो ना ना सस्त्र अस्त्र ले पनी मार्न सका को हो अव वंसा स्त्र प्रहार गर्नु हु व सति वंसा स्त्र ले निश्चये ले
मार्न न् वायु देवता ले लक्ष्मण लाइ सु ना व नु भयो ता हा पद्धि इन्द्र स मान लक्ष्मण ले वायु देवता को आज्ञा जसे वं

हो अलियार बंला को मंत्र पढ़ि धनु को धनु मा जो रिराष्या ते सवे लामा ति वारा का प्रभाव ले पथी अ का स मा चं
द्रु सु र्ये ग्रह नक्षत्र तारा दि सि धि सों त्रि स वे कं म्य मान भया देव ता हरु स वै लक्ष्म रा का ज ये हु व स भ नि आ सि
वीर द्रि रत्ना ते स्वे ला मा लक्ष्म रा ले पा सु प ता र अ लि मा हा रु द्र ज स्तो र हं थ्यो ते स्ते ज्ञा ज्ञा मा मान भै क न पा प त्मा
मार्धा वं स अ वा रा प्र हा र ग रि दि द्र भया ति वं स अ क सो ग रि ग यो भ न्या त्रै लो को प नि प्र गा ल मा न ग रि प्र ल
ये काल को काला ग्नि ग या जै ते स प्र काले आ या को दे वि वं स अ वा रा न्य थ ग नी नि मि त्त ले अ ने क वा रा प्र हा र
ग रे र ते वा न प्र हा र ले प नि वं स अ वा रा ला इ के हि ग न स के न र अ ति का ये को वी त मा त्रा स मा न ग रि र कै रि
चा डै स क्री प्र हा र ग रे र तौ स क्री प नी व थ ग रि आ या र अ ति का ये ले प नी कु ठार मु मु ल ले प नि प्र हा र ग यो तौ
स अ अ स स वे वं स अ ले व थ ग रि दि यार पा प त्मा अ ति का ये को चारै बट म स्त क अ तं त सो भा ये मा न भ
या का कुं छ ल स हित छे द न प ध्वी मा य ला लि दि या क सौ भ न्या हि मा ल ये प र्व त को श्री ग इ न्द्र का व ज्र प्र हा र
जा गी व स्या ज स्तो रो इ क न ल का भी त्र गै क न रा व रा क न सु ना उ नु भ यो ता हा प छि ते ज स्वि श्री रा म का भ्रा ता
लक्ष्म रा ले पा प त्मा त्रै लो को का कं ड क अ ति का ये मा या को दे वि दे व ता हरु स वै ले डु डु वि वा द्या व जा इ नि ते

राम

११६

गिता दिगाइ पुष्प वृष्टि गरि दिना भया भंन्ये रत्न क्षमण भनी वानर सवैले हर्षमान गरिक न ऐकै ताल ले नाइग
या श्रीराम लेपनि अति प्ये भावन ले आ पूरा धाता लक्ष्मण लाइ श्री कर्मा लिक गदी भया अने क उम्बना
दि गरि सुष का आ सुष सा लिनाना मीन्य पुजा गरि वारण सहित ले आने र्ग गरि रहनु भयो भनी श्री माहादे
व ले कैलास विषये पार्वति लाइ सुनाउनु भयो हे पार्वति जुं न्म नुक्षप ले ब्रह्म पद पाव न्या अतिकाये लाइ मा
न्या को कथा सुनाउनु श्रीराम ले लक्ष्मण लाइ आ लिंग नाग मा को कथा सुनाउनु जरले सुनाउनु ती नहरु स
वै का सत्रु काना सगरिक न अंत काल मा सुष प्राप्ति होला समस्त पाप पनी नास भै मुक्ती पद प्राप्त होला भ
नी श्री माहादेव ले पार्वति लाइ सुनाउनु भयो ॥ ॥ इति श्री अ ध्यात्मा रामायणेण उमा महेश्वर सम्वादे लंका
कीर्त्तये अतिकाये व भो नाम स्वर्ग ॥ ॥ श्री सिवो नाच ॥ हे पार्वति ताहा पछि लक्ष्मण ले अतिकाये लाइ
माया को देखि कन वाकिरला काराक्ष सह रुस वै भागी गयौ रावण को रुजु रमा रोइ कन विंति गर्न लाग्यो
हे महाराज रावण तपाइ का पुत्र धाता आदि देवांत क नारांत क महोदर माहा पार्श्व श्री सिला अतिकायेति
सवै संग्राम मा मयो भन्यो रत्नो महा सुनि रावण का दुषले अवेष्टा भै पृथ्वी मा पत्नी रसो ताहा पछि वेष्टा भये

राम

र सिंहसनमा वसिष्ठ अंत सो कुले ने न वाट अं सुनु हाइ केहि भवन सकी कनर सो ताहा पछि रावरा ले सो कग मा
को देखि साभा मा बल्या का राक्षस हरु मनी हरु सहित गरिकन अतिक्राये लाइ मा मा को कुरा सुनि मा हा दुष ले निहु
रिकन सबै रखा ताहा पछि रावरा का विलाप देखि महा बलियो ईन्द्रजी तले विंतिग न लाग्यो हे राक्षसे दू पिता का
न ते सो सोच नाग न भयो ते सागरि सो कन नु है न ते सा वेला मा दुष न गन कान भंन्यां हत प ता उनु हुं छ मनी
या कै छु बीत हर्ष मान गनु ह वस ले ग्राम विषये मा काल ख रूप पोउं मेरा वान ले प्रहार गर्दी केहि वाच न्या है न
कसे ले सहनु स कै न न हे महाराज रावरा तपाइ ले मेरा पराक्रम देख नु भया जा वस आज पो मै ले वान प्रहार गरि ११७
कन राम लक्ष्मण लाइ पथी मालोटा इराष दुहु हे न भया जा वस हे महाराज मै ले पराक्रम प्रतिज्ञा मा को अ
वस्य हुं छ देव ले विपरित गरि पठाया का राम लक्ष्मण वानर सहित मै ले पुरुष अर्थ निश्चये ले मा हुं ला हे पि
ता रावरा सुनु भया जा वस रुद्र इद्रय म विष्णु नाग सिंधी गण अग्नि वंद्यु सूर्य देवता आदि सबै ले पनी
देखाइ मेरा पराक्रम ले राम लक्ष्मण लाइ मारुं ला ताहा पछि तपाइ ले भया पनी निश्च्यीत गरि कन राज गनु
भया जा वस हे महाराज ये सा वेला मा कान दुष सोच न गनु हुं छ तो दुष सबै छाडि कन म लाइ आ सि वी द

दिन भया जावस मन्त्रै लै जै कन तपाइ को स तुराम लक्ष्मण वानर सहित उर्जु नृत गरि आ उडु मनी ये स्र कार्ले म
हा वलियो मेघ नाद ले रावण लाइ भरो सादि कन जुरु क उठेर रावण लाइ प्रदक्षी ना गरि कन जान लाग्यो तेखे लामा
रावण ले पनि आ सिर्यो दिइ कन पठायो ताहा पछि मेघ नाद ऐ कह्यो जार १००००० धो ज जो रिराष्या को रथ मान
हिरा त्पोरथ कस्तो भन्या मध्या न कासुर्य जस्तो तेज अग्नी जस्तो जाज्वल्य मान गरि कन सस्र अस्त्र लेपनी
संयुक्त इन्द्र को रथ समान तेस्तारथ मा जठि अने क दिव्य र कवच कुंडल ले भुषन गरि धौपता का छत्र आदि ग
रिद्वय सूर्य का जस्तो तेज गरि प्रगास गराइ अने कराक्ष सलेना सहित गरि कन महा हर्ष ले नाद गरि नाना
सस्र अस्त्र लिदे र मंगल वेद धो आदि सब गराइ सैष मेरि नाना वाद्या वजाइ रा भूमि मा गयो कस्तो भन्या
पूर्ण चंद्र मा आ कास दिष्यो मा सो भा भया जस्तो ज छत्र ले सो भाये मान भया को सुवर्ण दिव्य काला इराध
सहस्र कोप निरन्तर मय गहना लाइ जुं न मेघ नाद को तेज ले जाज्वल्य मान गरि अ कास मा सुर्ज को जस्तो तेज
नि कासुर्य को किर्न प्र कास भया जस्तो गरि युद्ध समिप मा पु गन गयो ते स्र कार्ले पक्षी कंम मान गरि गया
र तेखे लामा रथ बाट बर्हि कन राक्षस सहस्र ले रथ को सस्यार गराइ कन राषि मेघ नाद मान अरु ठा उ मा गै कन

६४
 आग्नि अवाहर गरिहोम गर्नलाग्गो तेस्तीनेलामाहोम कुंडल वाट्रा तोप गरिलेवा धीकनतिन जनराक्षस
 मि कुंडल वाट्रा माथी आया सरत्र स्रस्रस मिधारक व आदिजेज को विधान त्याइ दियो अग्नि को स मिपमास
 स्रस्रराधा को देवि मेघ नाद ले कल्ल छाग कोरक संग मिसाइ कन मंत्र गरिलेवा रा अग्निहोम गरिग यो तेस्पु
 कारले गरिस क्वाप दि अग्नि विसर्जन ग यो तेस्तेलामा अग्नि ले भयापनी मेघ नाद लाइ जये गर्न निमित्त
 विहागर्न निमित्ति वीरुा देवाइ दक्षी नावर्तले अग्नीवत्पो मुन को जस्तो वर्ण गरितेस्पु कार्ले वत्पोर अग्नि ले
 भयापनि वं स्रस्र धनु रथ कुंडल वाट्रा माथी वाट्रा आउनु भैकन दिया तेस्पु कार्ले मेघ नाद गराइ अग्नि ले
 थ धनु वीरुा दिया को देवि अक्रास विषये चंद्र सूर्य ग्रहनक्षत्र तारा देवता हरु सवै त्रासमान भैकन प
 धीपनि कैमामान भयो तेस्तेलामा मेघ नाद को क्षुधा ले पिडा भयोर नाना वस्तु भक्ष्य भोग दियो ताह
 पक्षि धनु लियेर मेघ नाद को मनो वांछा जसे वं स्रस्र धनु रथ पायेर यमसम्पुर्ण गरिकन रथ माचहे
 त्पोर थ करतो थीयो भयार नमये भजापत को ले संयुक्त को टि सूर्य को जस्तो तेज अतर्ध्या नपनि हुनु सा
 मर्थ माहापराक्रमि काल ले मेघ समान रावण को पुत्र मेघ नाद नाना रत्न मय गहणा आदि किरिदि कुंड

राम

११८

लभुषनगदि तेजलेपनी इन्द्रसमान मेघनादरथमान हिकन अतंत लोभायेमान भयो जाम्बवानरसमान कव
चलाइ ब्रंलालेवरप्रसाद दिप्रतिपान गरिराष्या को विषये ब्रंलाल पाइरहा तो लोका तेजलेपनि आफू तेजले
अजप भैरसा को कसैले जितनु सामर्थ नभया को तेसो संग्राम विषये दुर्जय भया को मेघनाद हर्षमान गरिरथ
माचही ज्यज्ञसंपूर्ण गर्नुस कि कन बाहिरा निस्क्यो ते स्रर्ते आश्रयसको मध्यमावसि कन मेघनाद ले माहाभय कर
वाकाले वो लुलाग्यो हेराक्षस आज का दिन मा पापत्मा राम लक्ष्मण दुवै लाइ संहार गरि कन लंका को राजा मेरा पित
को चीत सीत सीत गराउ छुति दुइ पुरुष निश्चये मारुला हेराक्षस राम लक्ष्मण दुवै लाइ मारुला हेरि रहु मनी मेघना
दले ते स्रकारि सस्र अस्त्र लिये माया ले श्रीराम नभयो कसो भन्या मेघसमूह मा दुर्जय वस्यो वसि वानर सेनामा
कसर वधि गरि दियो निल मेघ ले जल वधि गमाऊ वधि गरि दियार वानर को सरिर मा वाण प्रहार लागी रक्त भार
वहाइ माहादुष ले पिडा भयो र हां हां कार ले कराइ रोइ कन वानर हुरुम यो कति वानर मयाराम को सेनक माहापरा
क्रमिए कर जना ले पथी शुद्धा जितनु सामर्थ न्या ते सानानर रुरु कोटि कोटि लाइ मारे पापत्मा मेघनाद स्रै त
ध्यान भैरसा को सो भन्या इन्द्र का वज्र ले पर्वत मा घसा ल्याऊ मारिराष्यो अह से परसा का वानर रुरु वान लागी स
रि नाय रक्त वहाइ परिरहा ते स्रकार ले मेघनाद वाट माया ले अक्रास मा कसैले देखनु न पाइ कन वसि पापत्मा मेघनाद

राम

११८

लेदसादिस भागसरवृष्टि गरिकन श्रीधर कालरात्री जसो गयो तेलावेला मापराक्रम भया को देखि कन अत्यंत हर्ष मानग
 रियुद्ध मा माहाविर रवानर हुरु का महासीता पलेर सा कसै ले देख न पाइ कन अकास मा वसि पाप तामे घनाद
 लेवानर हुरु मा मा को देखि कन अत्यंत हर्ष मानग रि कन फेरि स्त्री सल गदा अडग मर्भु आदि वानर मा भी प्रहार गरि
 दियो तो सख अखले पीडा भयो र अनेक वानर हुरु मा यो कसो भया हुलो सात वक्ष पठ त्याजै परिर सो वीर खा
 नर हुरु सवै कराइ र सा कसै ले अकास मा भी परिर सा को हि प्राण त्याग मै पडी र सा काजी उमा त्रवा चीर सावान
 र को राजा मुग्रीव प्रमुष श्री गदहन मान गद मा दन जा म्बु मा दन जा म्बु वान वनि मै दन दिवि धनि रे वाक्ष गो
 मुष गये नर तारये पंच युध तेस्ता व वानर हुरु सवै राक्षस को श्रेष्ठ मेघ नाद ले नाना सख अख प्रहार ग
 रे वान को विष लार सा फेरि मेघ नाद ले सुवर्ण षडग वाण राम लक्ष्मण लाइ प्रहार गरि अनेक सरवृष्टि
 गरि दियो मेघ स मुरु मा पर्वत विषये पया जै ते स्र कार्त्त मेघ नाद ले सरवृष्टि गमा को देखि श्री राम चद्र ते
 अत भुत मा निलक्ष्मण कन अलिंग नाग दी भया हुवा ता लक्ष्मण तो पापी ष मेघ नाद ले वंसु अख अवाह
 न गरि तो वाण ले वानर सवै मा यो माया मयर ध मा चही श्री तर ध्यान मै कन नाना प्राकार्त्त दुष दियो अव कसो

गरु वलु को वरपाइ कन अ कास मा अदृश्य भैव सि कन अन तो पाप लाला इ हा मिले कन प्रकर्ले प्रहरग न्यो हो हे
धा तो लक्ष्मण तो पाप लाला मेघ नाद ले पुर्व काल मा स्वयं भुवें अ वाहन गरि कसे ते मोह गर्नु न स कन्या सस्त्र अस्त्र
आदि गरि वरप साद पाया को थीयो ते स्ता मेघ नाद ले प्रहार गरि ल्या या को दे वि रावण को जोट सह उ लाइ ति मिला
मिले चीत स्थिर गरि कन वल हे लक्ष्मण तो पापी मेघ नाद ले प निद सा दिसा भाग मा प नी सर व सी गरि ल्या
उदु भ नि श्री राम लक्ष्मण ती दुइ ते स्प काले कुरा ग र्हे इ हं दामा मेघ नाद ले श्री राम लक्ष्मण मा थी अ तं त कर्
वाण प्रहार गरि ल्या यो तो वाण लागी पिडा भ यो र मो हो ले श्री राम लक्ष्मण दुवै प श्री मा परि रसा ते स्प काले र ह
नु भया को दे वि ता ह मेघ नाद ले मा हा हर्ष मान गरि कन प ध्वी क म्य मान ग राइ नाद ग न्यो ते स्प काले मेघ नाद ले
श्री राम लक्ष्मण सुमी व प्रमुष वा न र स वै वा न र ले पिडा भै प ध्वी मो हो ले अ वेष्ठा ज स्तो गरि प रि रसा का ति न ह
रु स वै मा न्यो भ न्यो भ नी ठा नि मेघ नाद ले आ फू सै न्ये स वै प छि स्ता इ चों डै ल का मा फि रि ग यो ते स्प काले जै क न
र न न्हे मा गु ग्यार सि हा स न मा न स्या को रा वण लाइ प्र द क्षी ना गरि व ल्यो ते खे ला मा रा वण ले भ या प नि मेघ ना
द फि रि आ या को दे वि मा हा हर्ष मान ले भ न ला ग्यो हे पु न मेघ नाद त गया को कार्य क से भ यो मे रा स नु रा म ल क्ष्म ण

राम

लाइमारिआया को अथवा मया को है न कि मलाइ सुनाउ भनेर ताहामे छ नाद ले विंति गर्नु लाग्यो हे माहाराज रावण
 तपाइका सत्रु राम लक्ष्मण वानर संहित सबै ला मारिआ व भन्यार तो कुरा सुनि रावण को मन मा अतं त हर्ष मान न
 येर नाना मीन्या गरिअ ने क प्रादियो फेरि भन लाग्यो हे पुत्र मे छ नाद तिमा कपाले मलाइ सत्रु को भये सकियो
 भनि ते स्रकारे स्नानं दुले लंकारा ज्ये को रक्ष्या गरि वस्यो भनी ॥ ॥ श्री माहादेव ले पार्वति लाइ सुनाउ नु भयो
 इति श्री अ ध्यात्मा रामाये रोउमा महेस्वर सन्मा दे लंका कां रोडे इन्द्र जित जुद्ध नाम स्वर्ग ॥ ॥ श्री सिवो वाज ॥ १२०
 हे पार्वति ताहा पछि पापत्मा मे छ नाद ले श्री राम लक्ष्मण सबै वानर ले प्रहार गरि सुग्रीव निरजा सुवानर सबै मो
 हो ले मुर्छित भया को देखि बुद्धि मान विभीषन ले उत्तम वचन ले वानर सबै लाइ आज भयो हे विश्वानर हो ति मिह
 रु सबै कान उराउ छो न उराउर भये क न छाडि निश्चीत गर्नु हवस हे वानर एता ठाउ मा भये मा निरह न्या वेला होइ न
 हा मिहरु को स्वामि श्री राम लक्ष्मण कन के हि भया को है न त हुत प ताउ बं स्र ले पिडा गरेर मो हो ले मुर्छा भैरु
 नु भयो मया को होइ न प्राण ना आ कै छ हे वानर हो बं स्र ले मे छ नाद लाइ दिइरा आ को बं स्र स्र सह न भै क न श्री राम ल
 क्ष्मण रह नु भयो भनी सबै वानर हरु लाइ भरोसा दि क न हु न मान भया काज गा मा गया हु न मान ले पनि बं स्र को चो छ सहि

कनविभीषणलाइदेविआज्ञभयोहेविमिषणमैलेपनिब्रह्मस्त्रकोआदरगरेरबेथामथनभैगयोअवतिमिहामिदु
वैलेयेसेबलुहोइनवानरहरुसबैलाइअस्त्रासगर्नुहिउभनिरात्रीकोसमयेमानातिवालिहेनगयाकोहिवानरका
सिरछिन्नभयाकाकोहिवानरहरुकाहलपादछिन्नभैरखाकातानाप्रकारेद्वेदनगरिराष्याकापर्वतकारदेहवानर
हरुपृथ्वीमुष्माछोपिरह्यमाहाभयकरपृथ्वीभैरलोपापतामेघनादलेब्रह्मस्त्रप्रयोगगरिअसंख्यावानरमरि
रहाकोदेविवीभीषनहुनुमानकावीतमाविष्यादगरिरहुनुभयोसतसठि६७कोटिवानरदिनकोअष्टमाभा
गमारिराष्याकोदेविकनसुग्रीवअंगदभिरसर्भजंदमादनजाम्बुवानसुषेनवेगदसिनरजोतिमैरुद्धि
विदुतेस्तारविरवानरहरुब्रह्मस्त्रकाप्रभावलोपयाऊँरहातेस्तोहेरिकनगंधारविमिषणहुनुमानजाम्बु
वानरहरुभयाकाठाउमापुगनुभयोतिजाम्बुवानकसोरहुनुभयोभन्याबलिरह्यकोअग्निसांम्यगरिराष्याको
ऊँतेस्ताब्रह्मकापुजाम्बुवानकोसमिपमाजानुनैकनविभीषणलेभैबलाग्योहेजाम्बुवानतपाइकीजीववाअ
कोछेकिछैनतपाइकुसलनहोताभनीहामिहरुकात्राहिरभनीविभीषणलेभन्यारतोवचनसुनीताहा
वानरकाअष्टजाम्बुवानरलेमाहाकोधलेवीतनागर्णभयोकस्तोआसयेमरेस्तोजीवकोमाहाकष्टलेप्राणंत

राम

मेरहा को ठाउ मा मलाइ अछारै विचार गन आयो भनी को भले विनीषण लाइ आग्या गर्नु भयो हे विनीषन तिमा
 सोर मैले व्येक गन सकतैन मेरा सरिमा ति क्षरवान प्रहार लागेर जो धम थाले आवाले देखे नहे विनीषन श्री
 जनि को पुत्र वायु का विर्य ले जात भया को हुनु मान कुसल छ कि छैन भन्यो रति वचन सुनि कन विनीषन को चीत
 मा चीत ना गरि भनला ग्यो हे जाम्बुवान जस्का निमित्त ले हा मिहरु का जीव ले कष्ट पाया को रामलक्ष्मण लाइ
 विचार नगरि हुनु मान लाइ कसो वीचार गनु भयो हे जाम्बुवान रामलक्ष्मण सुग्रीव श्रीगणति नहरु को विचार न
 गरि अघि हुनु मान को विचार गनु भयो ऐस्कारण हुनु मान सित तपाइ को ठूलो ह्मेह छ भन्यो र विनीषण को लोव
 वन सुनि ताहा जाम्बुवान ले भनला ग्या हे मुर्ख विनीषन मैले हुनु मान कुसल छ कि भनिस्यो ध्या को कारण सुन हुनु
 मान को प्राण रक्षमा भया को भया ति वानरहरु सबै को पनी प्राण रक्षा हुँछ हा मास्वा मि रामलक्ष्मण को प्राण पनी
 रक्षा होला हुनु मान कुसल भया हा मिहरु सबै म माऊ भन्यो तेस निमित्त ले अछारै हुनु मान लाइ विचार ग्या भनी
 तं ले सबै लाइ रक्षा उधार गनु होला भन्यो रति वचन सुनि विनीषन ले चीत मा विचार गरि भनला ग्या हे जाम्बु
 वानर हुनु मान कुसल छ र भन्यो र ताहा हुनु मान भया पनि अघि वा जानु मै कन भन्ता ला ग्या हे जाम्बुवान र

१२१

मकुसुमं नमनि आग्या भै नमस्कारगरिरहंदा भया तिहुनमान को वचन सुनि वेथा ले पिडा भैरसा को हुनमा
न जाचुवान ले पुन सज नम भय भनि ठानि आग्या गर्नु भयो हे हुनमान ति मिलेति सवै वानर का प्राण रक्ष्याग
रयेति वानर को गति ति मि विना पराक्रमि को हिछे न हे विरहुनमान ति अपराक्रम देषि सवै ले भजन नागरा इह
न्या अवते साठा उमा ति मि अवरा मलक्ष्मण आदि सवै वानर को प्राण रक्ष्या गरि दिनु हुन सती मिले औषधि
गरि कन दुलान स प्राप्ति होला हे विरहुनमान ति मि अकास मार्ग ले गै कन हे मालये पर्वत मा रुषम पर्वत
त को स मि पके लास ति दुवै को मध्यम औषधी धीयो ति पर्वत कसो गरि सौभन्या औषधी ले स सुणी भै
जा ज्वलमान भै रह्यो ते साठा उमा चाउँ जा वहे विरति पर्वत मा औषधी रुनां र ति औषधी को प्रभाव क
सोभन्या विकसल्य कर सिम ति सजिवनि तो औषधी ले वान आदि सरि मा भीत्र अडकिर सा को निरूपि छ फेरि सुबर्न
करनि को प्रभाव ले द्या वसानु गरि दिछ ति औषधिलि यार ति मि चाउँ फर्क हे हुनमान तो औषधी ल्यायेर रामलक्ष्म
ण सुग्रीवादि वानर सवै रक्ष्या गर भनी ते प्रकारे जाचुवान ले आग्या भयोर ति वचन सुनी पुंगव हुनमान ले पनी
आग्या गर्नु भयो हे जाचुवान तपाइ को आवाज सै चाउँ भगै कन कार्य गरुला भनी जाचुवान ताइ नमस्कार गरि

राम

कनः प्राप्ता सरिरुलोगराइ कनवललेपनि संसृक्तमैतिहनुमानप्रतिपेपर्वतजस्तोभयोरकेदारपर्वतलेपनीधाम
 तसकेनरअनेकवक्ष्यल्ल्यात्तोपर्वतवाटअनेकसर्वआदिवाहिरनिष्कारलीकाकोश्रितपुरिपनीभगनभयोर
 क्षसहस्रसवैत्रासमानमैक्याहुनलाग्याभनीकुरागरिरुहालीकामानुत्ताभयाजस्तोभूमिकंम्यमानभयाजस्तोकंम्य
 मानभयोहनुमानकागोडालेईकारपर्वतपनिचुर्नभयोवडावानकोमुखजस्तोमुखवायारत्रैलोकेपनिर्कंम्यमा
 नभयोविरराक्षसहस्रपनित्रासमानलेरहातेस्तामहावलियोहनुमानभयापनिरामकानिमित्रीवडोवानरकाज
 स्तोमुखवाईकनवललेपनीसंयुक्तमैदेवतापुन्रतिश्रीरामचंद्रकोनमस्कारगरिअकासमाथीजानुभयोहनुमानकोह
 तगोडाकावायुलेअनेकवक्ष्यपाखाउडाइलैगयोरसमुंद्रमाखस्यातेस्ताहनुमानचोंडैसमुंद्रनाधिअकासमार्ग
 लेजाइजलजतुसवैकात्रासमानगराइजाइभयाआफुजाइमाव्येगलेआयाकोवायुलेअनेकपर्वतवक्ष्यपावान
 नदिनदपुष्करनिनगरभग्नभयाकोहेरिजानुभयोतिहनुमानलेभयापनिपथीकंम्यमानगराइवडोसबलेनादले
 गरिगरुडकोव्येगलेजानुभयोरहमेरुपर्वतमापुगनगयाफेरिवाहिवाटजानुभयोरहेमालयेदेखनुभयोत्तोपर्वत
 कोशोभन्यानानावक्ष्यलतादिसंयुक्तअनेकसुगंधरपुष्पयुक्ततिहेमालकोश्रृंगरजसमानअतिरज्ज्वश्रृंगकोव
 नतेस्ताउत्तमवनविषयेवजवडारिखीहसतपस्यागरिरहाकाथीयातिरिषेश्वरहसलेअनेकवेदधोषसदगारिरहा

चादिकोश्रुं गइद्रुतये किं चरयेक्षुर्गं धर्बं हिराकोयानि कुवैरलये सुर्ये को जे जस्तो प्रगासमान भैरहा का वंल को पीये
स्थान माहादेव को धनराप्पा स्थान तेखा उमा कैलास पर्वत को जन पर्वत सुषे भ पर्वत औषधी पर्वत जा जल्ये म
न ले रहं थो अग्रि जस्तो तेखा पर्वत देखी कनहुनुमान ले अति अति आश्चर्य मानी सवै होर औषधी पर्वत माना न भै क
न औषधी भोजन लाग्पा तेखा प्रकारे जो जिकन सहस्र जे जन जा डै जानु भयार दिव्य औषधी जो आते खेला मातो दि
व्यो औषधी ले भयापनी हुनुमान ले औषधी लिन आया को जानी कनति औषधी हरु सवै भागी कन लुकिरहा तेख
कारे औषधी हरु भागी कन लुकिरहा को देखि कनहुनुमान ले तो औषधी देखे नर माहा को धले पथी कंमपा
नगरा नारायण जो तेख कारे कराइ लालनेत्र गारि को धले आशुगर्द भयाहि पर्वत राजा ति मिहुरुले कानि मि
त ले राम का उपर कृपा राखे न तो सो राम का उपर निर्दया गयो महुनुमान पोहं मेरा बाहु का बल ले तिमा अंग
भस्मी भुत गइ होर मै ले पराक्रम गया देखि ति मिहुरुता काले खात्रै लो कै पनी जाहिर गरा उडु भनी तेख कारे
हुनुमान ले नाना धातु संयुक्त औषधी संयुक्त पर्वत दुवे वाहुले उखेलि कन लिन भयार अकास मार्ग ले ले गया
तेखेला माहुनुमान को पराक्रम देखि इंद्रादि देवता हरु ऋषि गंधर्व नाग ये क्षति निहुरु सवै को नारासमान
भयार वीत नाग माधं ये रहनुमान राम को परम सेवक भुति मिने हो भनी सवै लोक ले असुति गराइ कन गया पर्वत स

राम

१२३

मानदेहनुमानलेपर्वतकाधमाराविजादाअतंतसोभाभयाअकासविषयविद्युत्मालागयाऊँ सुदर्शनचक्र
 जस्तोअग्निब्रजगयाऊँ त्रैलोक्येपनिर्कममानगराअकासमार्गलेजानुभयेरद्वितियैश्रीगुर्वेजस्तोगया
 तेस्ताविरहनुमानलेपर्वतलियेरअकासविषयेमाहासकलेकराआयाकोदेपितकोमारहाकोराक्षससवैत्रा
 हिरभैमाहाकलोललेकराइरहाताहाहनुमानलेश्रीशंभुपर्वतल्यायाकोदेपिमाहाअनन्दलेहर्षमानले
 वानररुससवैलेनादगमातिवानररुकरायाकासकलेसवैराक्षसरुउरलेकरागयाकोसकलेहनुमा
 नलेपर्वतल्यायाकोसकलेतिनैप्रकारकोसकलेपथीपनीफुटलाभन्याजस्तोसकभयोतेस्ताविरहनुमान
 लेश्रीशंभुपर्वतल्यायारवानरसेनाकामध्येमारामलक्ष्मणरहनुभयाकाठाउमापुगनुगयातिहनुमान
 लेजेष्ठवानरआदिश्रीरामचंद्रकननमस्कारगरिरहनुभयाताहापदिहनुमानलेल्यायाकोदिव्येश्रीशंभु
 कागंधलेश्रीशंभुगर्नुपनिपरेनांरतिश्रीशंभुकोगंधलेश्रीरामलक्ष्मणलाइवंसस्रलाग्याकोव्येथा
 सवैनिजोभैतेजवललेपनिसंयुक्तभैकनकोटिसूर्यप्रगासभयाऊँ सोभातेयुक्तभैकनउठनुभयोताहापदि
 सतलहीकोटिवानररुपनितिश्रीशंभुकावाससुंधिलेसवैकोद्याउनिजोभैनिब्यर्थाभैकनउठ्याकसेभन्या

रात विषये सुतिरहंदा प्रात काल भयार निदले विउआ जसो सवे वानर हरु पनि पराक्रम ले सयुक्त भयार पक्षी कं मय मान
गरा इनाद गगना ताहा पद्धि ति वानर हरु ले ले हर्ष मान गरि हुनु मान लाइ पुजा मान्ये ले सुति गगना श्री राम लक्ष्मण ले
पनि धन्ये रहनु मान भनी प्रसंसा गरि आग्या गर्दा भया हे हुनु मान तिमा कृपाले हा मिदुइ आदि गरि सवे वानर कोर
क्ष्पा गग्यो तो ओषधी पर्वत जु न ठाउ वाट ति मिले ल्यायो ताही राषनु ले जा उभनी श्री राम चंद्र ले आग्या गरि दि
नु भयो रहनु मान ले पनि श्री राम को आग्या सिर मारा धितो ओषधी पर्वत आफु ले ल्याया को ठाउ मारा धि कन फीरे
भयो ताहा पद्धि श्री राम को चरन मा प्रदक्षि ना गरि अघी को जसो ठाना मा ठाउ मारा धि रहनु मान ले रहनु भयो
भनी ॥ ॥ श्री माहादेव ले मार्व तिलाइ सुनाउनु भयो ॥ ॥ इति श्री अध्यात्म रामायण उमा महेश्वर सच्यंदेल
का कीर्ति ओषध्याये रोनाम स्वर्ग ॥ ॥ श्री सदासिबो वाच ॥ ॥ हे पार्वति ताहा पद्धि श्री राम लक्ष्मण सु
ग्रीव प्रभुष वानर सवे को निर्विधा भैर सार महा आनंद ले रहनु भयो भनी तो समचार रावण ले सुनि अति अ
धुत मानी चीत मा माहा विस्मय विस्मये गराइ माहा दुष ले राज गृह विषये सिंहसन मा वसि मंत्री हरु वदुला
इक न भै बलाग्यो हे मंत्री हो कसो आसये हे रहामि हरु को से न्ये सवे ना स्यो कस्तो र विरह रुमारि दियो भन्या धनु धोरि
मां श्री वधुमा छे अकीपन वज्र दंष्ट्रा प्रहृता कुंभ करु देवांत कनारांत कत्री दिला अति काये माहा पार्थ महोदर तिनह

राम

रुसवैर्लकाममा कालरुद्रजस्तोमाहारवलीयोदेवताहरुलेपनीजितनुसामर्थनभया कातिनहरुपनि कै
 लेपनिसत्रुलेजीतनुसामर्थनभया कानलक्या कातेसाविरराक्षस सहित श्रीरामलक्ष्मणवानरहरुलेमा
 रित्पायोभारिदियोहांरकांदैवकोकाममनुक्षजातवानरमात्रेलेमेरामंत्रीसवैलाइमारिदियोतिनहरु
 कस्तोभन्यापर्वतलमानदेहभया का कालश्वरूपतेजलेपनि पुत्रवृद्धिलेपनीवहस्त्रीसमानसस्रत्रस्र
 लेपनीसास्रमापनीपुनज्ञानितेस्ताराक्षससेनामनुक्षसेनाकोहातवाग्मारिदियोभनीहारतोहरिकन
 मेराप्राणदुश्घरिपनिवाचनुकषभयोहेमंत्रीहोपुनमेरापुत्रमेघनाइत्रैलोकापनिप्रख्यातिकाल
 मनुसमानतेसाविरले श्रीरामलक्ष्मणनागपासलेवंधनगरिराधाकोदेवासुरलेपनितोनागपासपुत्र
 गर्नसामर्थधीयेनगंधर्व किंनरलेपनिसामर्थनभयाको कामगयो तोनानापासपुत्रगर्नकस्कोसाम
 र्थहहेमंत्रीहोहेर २ कसोपुत्रगमो अतिआसर्प्येभनीउनहरुकोसामर्थलेगयो किअथवांकलैलेगयो कि
 कलैलेपनी तोनागपासाफोइदिनुसामर्थनभया कानहुन्यागरिमेरापुत्रलेनागपासातेवाधीआउन्या

हनुमहाजसाहागरिवस्योहाइदेवलेकाविपरितगारिल्यायोहेमन्त्रीहोजोत्रोसंग्रामगर्नजाथ्यातिनहुरुसत्रुक
नजितिफकिंकनकैलेपनिमलाइमुषदेवाउनआयेनंरुहाहामनुक्षजातिलेवानरसहायेगारिकनसवैराक्ष
सहस्रमारिदियोकैलेसुन्माकोपनीथीयेनअवमैलेदेवनपमोहायेररामकासस्रवकोवलअतभुतभनि
काप्रासस्यसैकाभावस्याकाविररराक्षससवैमारिदियोहेराक्षसहेहैकरजनासिहसालदुरजस्ताबललेपनिर्
द्रसमानतिनकोसवैनासभयोमेरासत्रुकोजयेभयोतेसोजगामामैरोवलसवैनासभयोविपतिमाधिर्नगर्न
पहैदेवलेगारिल्यायाकोकाममाकरलाइयोयदिनुहेमन्त्रीहोअवहामिहुरुतोगढवाढवाहिरुनिस्कनुहैनदा
ररमापनिवागिराषनुहैनदेसमापनितिमिहुरुसावधानलेरक्षागरिरहनुपर्छढोकाभाढुगालेअझ
इकनराषनुपठाउठाउठाउमाचीवाराषनपर्छहस्तीअश्वरथादिसस्मारगरिराषअखकवनिकाविअ
येसिताराष्माकाठाउमावक्ष्यचौकिहुरुकनसस्मारसंगराषनपर्छनुठाउमासेनावल्याकोछुतोजगा
मास्मारगनुपर्छहेमन्त्रीहोतिमिहुरुलेतोसोवक्षुहैनदेसमारमनगरिचौकीरचोरकोचीवागरिहिउनुप
हैवानरहुरेसर्लकाभीत्रआवनवेरहैनतिनहुरुकोचीरुपाइलाहेनुपर्छअहलसिनामानीरातदिननछोडि

वल्गुपद्धि हे मंत्री होति मिह रूप निसेना सहित गरि आफार ठाउमा वसि सत्रु को चीवालि जागृत गरि रहनु पर्छ
 सत्रु नाति सानु भनी यादन गरि रहनु छैन हे मंत्री होहा मिह रुले कागरो देवले गरि पायो तो सो भयापनि
 ति मिह रुले धीर्ज गरि रहनु पर्छ सत्रु रुले थाहा पायाति मिह मिलाइ को तर भला भनी ऐस्प को ले रावराते
 मंत्री हुन कन भन्यार मंत्री हुन ले पनिरावन को आग्या सुनि आफार ले न्ये ले युक्त गरि समुद्र को तरंग जसै
 अग्नि ले उहा भया जसै जाज्वले मान ले सो क गरि वल्गु गया भनी ॥ ॥ श्री माहादेव ले पार्वति कन सुनाउ
 दा भया ॥ ॥ इति श्री अध्यात्मारामायणे उमा महेश्वर सम्वादे लंका कीरण रावण परिदेवन नाम स्वर्ग ॥ १२५
 श्री माहादेवो वाच ॥ हे पार्वती ताहा प्रछिरावण माहा दुषले वल्गु पाछि श्री राम लक्ष्मण प्रमुष वानर सवैना
 गास्त्र वाट मुक्त मै कन माहा आन रुले वल्गु का दे पि वानर रेडु ग्रीव ले आग्या गर्दा भया हे विरहनु मान
 ति मिहामि ले पराक्रम गरि कुंभ करण आदि अनेक राक्षस राक्षस सेना मारि सक्यो अक्षम कुसार पनि मान्यो
 हा मिह रु नागास्त्र वधन वाट पनि मुक्त भयो हे हनुमान श्रव तो सो वल्गु होइन श्री राम चंद्र को कार्य सिध ग
 नी कन चीत नागर पाप मारा वरा सत्रु का पुत्र भ्राता हनुमान को सो कले पिडा मै कन युद्ध गनी सामर्थ्य पनि थीये नछो

1
कालाशकन वस्यो रावण को बलपनिहिन भयो हे विरहजमान लंकादेसपनिहिन तेन भयो हे हनुमान हामी हुरु कोना
नरुहुरु कामहा उत्साहा भै बल विजै ले संजु क्र भयो ते साठा उमा ते सै रह जोइन तिज तिभया कास नै वानर
हुरु ले आगा कोरा को लिये रल कामा आगो लाइ दिउ हिउ भनी ते सा प्रकार का सुग्रीव को वचन सुनि विरर ना
नरुहुरु सवै ले रा को लिये रल का को गड प्रसाद माथी गै कन लं कामा आगो लाइ दिया को दे विद्वार मा बह्म परक्षपा
गारि रह न विरपाक्षपाराक्षे स भागी गयो ताहा पछि वानर हुरु सवै ले आगो लाइ दियार अने कर राक्षस को सुवर्ण
मृगड हा भयो माहाजा ज ते मान ले राक्षस हुरु का गह अग्नि ले दग्ध गयो को हिराक्षस हुरु आफु जिव प्राण रक्षा
गर्जनि मित्र ले भाग्या अने कर राक्षस हुरु सुवर्ण को क वचलाइ रत्न माला भुषण गरि मधु पान ले मत्त भै करार
ह्या को ते स्तार राक्षस हुरु अग्नि ले दग्ध भै परि रक्षा का को हि आफु स्त्री संग संभोग रि रह दामा आगो ले दग्ध
भै भै मरि रक्षा का कति अने कर राक्षस सहीत गरि कनर नमये क को ठा उमा वसी सनु सित को धले परस
पर कुरा गरि रक्षा ति निरुपनि निस्कन सकै न न जति निस्कन सकौ उति भाग्या निस्कन न सक न्या आग्नी ले
दग्ध ग भै मया काल मृत्यु लमान राक्षस हुरु माहा हर्ष मान ले सुति रह न्या हुरु कन आगो ले दग्ध भै मया

अने करन वजी भैरारि राष्ठा का गृह अग्नि ले दूध भया ते स्ता प्रकार ले ली कामा अग्नि ले दूध भग मोर हा हा का
 रत ले कर राइ रोइ कन राक्षस हर ले वाल व पुत्र पुत्री लि कन मुख वाइ कन घर वाट निस्कि कन भाग्या को हिरा
 क्षस हरु वउ ग धनु की ली घर वाट निस्कि कन ला ग्या ते स्ता राक्षस हरु का गृहे स्ता दिराक्षस लाइ अग्नि दूध भग
 रि मायो अने क उत मर गृह ते स गृह का भीता मा अने क सुवर्णादि ज डिराष्ठा को अर्ध वंदू अकास कार नाना
 र भे ले चीत्र विवीत्र भया को मनी मये गरि वनाया का आल ऐ स्ता गृह मा अग्नी ले दूध भग मा का स वद ले को
 थ म चुर कराया को स व अग्नी जन को अ भरन का स व ले राक्षस कराया का स व ले इवार स व ले पृथ्वी मा
 स व ले व्याप्त भयो कस्तो भन्या मेघ भील मा विद्या त प्रगल भया जस्तो ली कारा ज्ये मा अग्नी ले जा जल्ये
 मान भै सुवर्ण का गृह का धुवा ले का कि कन काल कामा लाले व्याप्त भया अग्नि ले दूध भग रि स को त्री भ
 वन स वै राजा गरि रहनु स क न्या रा वरा ले प्रतिपाल ना गरि राष्ठा को ली का कन अग्नि ले दूध भग रि ना सग
 रि दियो राक्षस हरु पनी मा हा सो क ले पृथी प नि क म मान ग राइ स व ग न ला ग्या जा हा अग्नि ले दूध भग मा
 को थी ये न ता हा र फेरि आ गे लाइ दियाराक्षस हरु प नि जति घर वाट निस्कि न्या कन नान रह रु ले स मा तै र

अग्निमहालिङ्गि ध्यातो आगाले दग्धगया को देविराक्षसहरु को मनमा महात्रास भयो धुम्रा जालले छोपि केन अग्नी
लेपनि सुषसित दग्धगमो कोहि अर्ली कारले न्यत्र गरि अने कर भइता दिते वनाइ राष्या का अह अग्नीले दग्ध
गया को अगुगीत को काला गनी जसो श्रीराम चन्द्र लेपनी माहाहर्षमान गर्नु भयो आकासमारुह न्या देव ताहर्षमान
गरि रूपा भनला ग्या धन्ये श्रीराम को पुष्पा अर्ध पापतमारावण लाइ सासन गन्यो जो ग्यो हो ते सा प्रकाले सबै दे
वता कामनमा आनन्द गरि लीं कारा जेमा अग्नि ले दग्ध गया को सबै लेहे रिख्यो लीं कामा अग्नि ले दग्ध गया को
ज्वाला समुद्र मा देषियो कस्तो भन्या अकालमा वेदुर्ये विमानमारुहा जसो सुवर्ण मये धजापत काइ ता दिजलमा
जाजले मान देखीयो ताहा पछि अग्नि ले डहा गया का घरमारुह न्या राक्षसहरु सबै केन धुम्रा लागी केन आगाले
मालिकेन पली रूपा कोहि विमानमा दुइ जना अस्त्री पुरुष लीं आनन्द सितल भोग गरि रूपा र गरिरसा का अग्नि ले
दग्ध गरि गया कोहि आफ्रा छोरा छोरी का धिजे पि केन आफ्रा लीपति सबै त्माग गरि केन कराइ केन रुदै भाग्य कोहि
राक्षस राक्षसिनि सबै वदुलिकेन करा गरि रहंथा निर्गति यो टि स्वास्ति का कारण मायेस्ता विपरित भया भ निरावण
लाइ गालि गरि हिउ था अति उच्चारै भैरवा का घर अग्नि ले बाइ केन भैग भैग या इन्द्र को वज्र लागी केन पर्वत को टापु था

राम

92

ऊँधो अकासमा विद्युत्मा लासो भाभया जसो पर्वतमा पंलास को फल फुल्पा जसो सोभाये मान भैर हो ली का मादुध
 भया का अग्नि का ताप ले जल ले मान भया भैर हो उभो पनि उधो पनि आगाले वार्द कन भत कन लाज्यो पर्वत मा पे
 रोग या जसो सव भयो कसो भन्या हाति को फोड़ मत्त हाति हो आउं असुवार ले छोडा को लगाम हो आउं प्रलय
 काल मा ल मुद्र रसा जसो जल जंतु ना स भया जसो त्यास निलो न्या राक्षस हरु को मन मा माहास ताप भै कन र
 ह्या मुहुर्त मा ज ले ली कारा ज्यो अग्नि ले दध मत्र गरि सको कसो भन्या प्रलय काल मा कालाग्नि रुद्र ले पृथ्वी रु
 ध गरि मा न्यो ऊँ राक्षस हरु मा न्यो देह काराक्षस हरु ले वेष्टे वालागी कन कराया को सव अग्नि का सव ले दस जो
 जन बुनि ध्यो एस्ता प्रलय काल मा राक्षस हरु रोइ कन कराइ कन आगो ले पो लिया काराक्षस हरु लाइ वानर
 हरु ले समाति कन फेरि आगो माहालि दि ध्याति राक्षस हरु मारि कन वानर हरु कराया को सव ले राक्षस हर
 रु कराया को सव ले ति दुइ सव ले ध्वी सवै ठा प्यो अरु को हि पनि सव न सु नि न्या भयो ऐ स्र काले माहापराक्रमी
 वानर हरु श्रीराम को कार्ये सिध गर्न निमित्त रावण मारन का अर्थ हो ली का का दसा दिस भाग मा आगो लाइ कन
 राक्षस हरु का गृह दध गरि स का पद्धि हुत मान प्रमुख वानर हरु ले वेष्टे ध्वी कं प्य मान गरि दुलो सव गरि कराइ

कन श्रीराम चंद्र विराजमान भया काठा उमा फुर्कि कन गया श्रीराम चंद्र कलाभ न्यात्रै लोके का अत्मा पुरुष सम लपानी का दे
हमा वसि कारण पुरुष भैरु न भया का ऐस्ताराम चंद्र नुमान इत्यादि वानर सवै ले ली कामा आगो लाइ कन फुर्कि आया को हेरि
कन अति आनंद ले मुसुक हा धनु कोट कार सव ग थो कलाभ न्या दक्ष प्रजापति को सिर दे दन गन्या वैतामा परमेश्वर ले
पासु पता स्त्रट कार ग साज स्तो प धी कृष्ण मान गरि देव लोक लाइ प निसंताप ग राइ धन कोट कार सव गरि श्रीराम लक्ष्म
रा दुवै ले ली कामा वान प्रहार ग या कलाभ न्या निल मेघ ले जल व धि ग साज स्तो ली कारा जे मावान का जाल ले छ कि दिया तो
हेरि कन वानर रु सवै हु तो सव गरि कराया को ली कामा राक्षस हरु कराया कोइ तिन सव ले नु भवन सवै व्या प्रमान भैर
यो श्रीराम चंद्र का वाण लागी कैताल पर्वत को अंग वस्या जे वस्या काली का को अंत परि वाट भग्न भै वस्या विर विर राक्षस रु
प निस स्त्र लागी कन मया को हि श्रीराम को स्त्र लागी कन मया ग हे मा विमान मा तो वाण लागी वस्या को हि राक्षस अग्नि
ले दध गरि म या कलाभ न्या वापु ले ज स्ते गरि मेघ को नास ग द्ध ते से प्र को ली श्रीराम चंद्र का स स्त्र ली का दे दन गरि अने कराक्ष
स हरु ल विरहा को भिया अलंकाराक्ष सम या का थीया यलय काल मा मेघ ग ज्यो जे ली का को राक्षस हरु हों हों कार गरि करा
इ कन मा रूप ले ये काल ये भैरयो ता हा प छिरात्री मा ते स्तो भ भैर ते स्ते सामा वानर री दु सु ग्री व ले आग पाग न्या हे वानर अने ले
तिमी हरु ली का भीत्र न जा उ आ फार ठा उ माल डं जिग रा स जि लो गरि जगार मा वस हे वानर ति मिहा मि सवै आ फु

राम

रामाउछोउनुहैनयुद्धपनिनगरिरहनहैनरेस्तावललेसंयुक्तगरिरह्याकावेतामाश्रीरामचन्द्रलाइऐसकिर्तिहवे
नतस्कारनलेतिमिहहलेआगाकाराकोसिलावक्षुपर्वतलिकनतयारभैवसभनीसुग्रीवलेआग्यागमारवानरह
पनिअतंतहसमानभैआगाकाराकालियेरपक्षीकम्पमानगराइसिंहनादगर्नलाग्यातेसवेतामावानकीसिंहना
दसबलेराक्षसेन्द्रानराकामनमाअतंतकोधउतपतिभैकनलालरनेत्रगरिसाक्ष्यातकालरुद्रजस्तोमुर्तिधारन
गरिभचलाग्योहेकुंभकर्णकापुत्रकुंभनिर्कुंभतिमिहहदुईजनारविद्युतमारिउल्काजिक्काविनुयाक्षसत
दंष्ट्रातिमिहहदुईजनासैन्यसहितगरिसस्रस्रस्रस्रहस्तीलिकनेचांडेजाइकनमेरासत्रुरामलक्ष्मणवा
नरसहितगरिचाडोनिर्मुलगरिआउनुपछेहेविरहोतिमीहहसामान्याहोनत्रैलोकोजीतनसामर्थभयाका
केवलकालजलासंग्राममाकेलेपनिहटिआउनाकोमर्ज्यादनभयाकारणभुमिकाआभरणभन्याकातिमिहहपो
होदेवताप्रेनीजीतनसकाकातिमीहहलेरामलक्ष्मणमार्नकाआसर्प्यहोलातिमिहहकासिंहनादसबलेवान
रसबैभागीजानांरअवतिमिहहलेविलंभगर्नहैनसुवेतामाचांडेजाहुहवसभनिस्येकालेरावणकावचणभुनिर्कुं
भकर्णकापुत्रकुंभनिर्कुंभविद्युतमारिउल्काजिक्काविनुयाक्षसतदंष्ट्राइहजनालेरावणलाइडंडवतगरिआक्रारलेने
लिकनवकुंडलरभमयेमुकुटलाइसस्रस्रस्रलेसंयुक्तभैप्रवलीतगरिसुद्वगर्नकाइक्ष्यालेसिंहनादगरिलीकोवाटवाहिदुनिसकाक

१२८

स्तोभन्यातिराक्षसकाश्राभरणकाशेजुतेवाभरलेलियाकाकातेजलेरातकातेजलेकोटिसुर्येआयाऊँमहादिपुत्राज्जल्य
मानभैरह्योसमुद्रमापनितोअग्निकाज्जलातेदेषिअतंतसोभायेमानभैरह्योतिराक्षसकासेन्येइन्द्रलमानकाल
रुद्रजलासिंहसाल्दुरजस्तारिस्ताविरविराक्षससेनापृथ्वीकीम्यमानगरिहुलोसवदगरिवानरसेनावत्पाकाठाडमा
जाइलागीतीराक्षसआयाकोदेषिवानरसेनापनीथोरेंपद्धिहुटिरमाकसाराक्षसभन्यामहादिपुत्रकारदेहुसुगंध
लेलेपनगरिराष्याकोनानारभकाअभुवनगरिराष्याकोमध्यानेकासुर्येआयाऊँअनेकसस्रअस्रतिक्ष्ण
कुंतकीकिनिजोरपासातोमरसकीत्रीसुतषडुनानाआभरनलेलंयुक्तगरिराष्याकोरेस्तासस्रअस्रलंयुक्तभैधना
पतकाजेलंयुक्तभयाकारधमावलिगहाहलंयुक्तभयाकारधमश्वरधमकुलव्याकुलगरिउत्तमरकेयरहातमात्री
उठिलाइसस्रअस्रयुमाइकांलांतयमआयाऊँराक्षससेनाआयाकोदेषिवानरसेनासवैमाहाउच्चारभैहेरिरा
क्षसकासेनापतिलाइनासमानगराइमाहाउत्तमसवदगर्नलाग्पाहुलारसिलावृक्षलिआफारमनमाहर्षमानग
रिराक्षसकोसेनातिरहेरिजाइलाग्पा राक्षलाइप्रहारपनीगम्याराक्षससवैभागीपनिगयातेस्तावेलामाराक्षसहुरूपनी
माहाक्रोधभैकनअसातपरिद्यलेवानरहललाइप्रहारगमापरसपरजयेपरजयेलेसिंहसाल्दुरजस्तोदुवेपक्षमा
हावलियोरपृथ्वीकीम्यमानगरिनादगारिकनअन्येप्रहारगम्योवानरहललेसिलावृक्षलिमुष्ठीनवर्द्धतलेप्रहारगरिअने

राम

१२८

कराक्षसलेनामा नारनवाच्छागरिरह न्या माहार उक्तमराक्षसहरु लेपनी अनेक सस्त्र अस्त्र ले प्रहार गरि कन माहा
वल्लियो वानर लाइ मायातिनहरु कस्तो भन्दा प्रहार गरि माया को हिस मा तिकन भुमि मा पक्षारि माया को हि मुष्ठी ले अ
ने अने ले प्रहार गरि माया तेस्ता प्र कार ले प्र लये युध भयोर दुवै पक्ष हरि को हि मो हो ले दो पिप धी मा था कि कन पडी
रहा पै रि उठि कन राक्षस ले कुंत मडु त्री सुल नाना सस्त्र अस्त्र ले प्रहार गरि वानरहरु माया वानरहरु ले सिला वक्ष
मुष्ठी ले प्रहार गरि कन अने के राक्षसहरु माया तेस् प्र कार ले वानरहरु को र राक्षसहरु को माहा द्द युद्ग मा कस्तो भन्दा
देवा सुरस गाम मा देवता को र राक्षसहरु को र अ सुर सित युद्ध भया उ माहा भयं कर युद्ग भया दुवै पक्ष का माहा विरर राक्षस प
पनि अस्त्र व्याम मा मृत क भये प धी भयोर क वं ध कृषि आदि अस्त्र व्या उ त्त पति भया को हि वा को र सा का वानरहरु ले राम लक्ष
मण को जये का मन ले युद्ग र्थी सेल सिला वक्ष मुष्ठी उजाइ र सा माहा क्रोध ले अर्ह कार ले स व्द ग र्थी ऐस्ता वानरहरु का
राक्षसहरु ले सिर काटि हात गोडा काटि अस्त्र व्या वानर प धी माले डाइ रा व्या का दे पि वा नरहरु पणि सिला वक्ष मुष्ठी लपटा
ले प्रहार गरि राक्षस का सिर चुर्ण गरि नाक का न चुं डि प धी माल डाइ रा व्या को दे पि वा नरहरु ले प नि सिला वक्ष मुष्ठी
लप म ले प्रहार गरि राक्षस का सिर चुर्न नाक का न चुं डि प धी माल डाइ रा व्या व्या को हि क राइ र सा वक्ष भग्न मै ल डिर सा
के र क्र ले देह व्या प्त ग राइ आ फु आफै कुण कुण गरि पर स पर प्रहार गरि माया सै लार प्र लये उ न्या वेला मा का ल त्द्र उ त्त

पनिभया जे दुवैपक्षलेनादसद्वगारिभनलाग्यासमातर कुय रमार रवानरलेपनी हेरभनी राक्षसलेपनी हिरभनी ऐसाप्र
कार्ते दिग्गजाहाति कराया जे प्रलये काल कामेघगज्यो जे महाभय करयुधभयो रराक्षसरवानरका कलर अमजस्तापर
सपरजमेवा न्हगरिजी उनाको इक्ष्यानराषी वडासुर रवीर रपराक्रमी दुवैपक्षेले वानप्रहारगरिमा न्यासिला वक्षप्रहारग
रिपरसपरगुमानगरि झुहकारगरिले क्रोधगरिरात्रीमा ऐस्पकारले संकुरयुद्ध भयोभनी ॥ श्रीमहादेवले पार्वतिलाइके
लासपर्वतमा श्रीमहादेवले पार्वतीलाइ सुनाउनुभयो ॥ ॥ इति श्री अध्यात्मरामायणे उमामहेश्वरसम्बोदने काका
खंडे लंकायुद्धो नाम स्वर्ग ॥ ॥ श्रीमहादेवौवाच ॥ हे पार्वति ॥ ताहापदिरात्रीमा वानरको रराक्षसको संकुरयुद्ध भयापदि उन्म
लोभयो सुये उदये भयापदि युवराजमाहाविर वज्रकुंडराक्षसको युद्ध भयो तो वज्रकुंडमाहावराक्रमी बलले संयुक्त निलमेघकाज
स्ते वर्णयमंडलिकनयेम राजवस्पात्रस्तो ऐलो महावर्णियो वज्रकुंडराक्षसले आफुके उग्रगदमाइलाग्याको देखि श्रीगतलाइग
दाले प्रहारगयो तेराका प्रहारले श्रीगदपनि मुच्छ भै पक्षीमापले हिरस्त्रा मुहुर्तमात्र पनि मुच्छ भयाफेरिल चेतभै गुरुकउठि
आयारमाहाक्रोधले पर्वतको घाउलिकन वज्रकुंडराक्षसको मस्तकमायुगारि प्रहारगया पक्षीपनि कर्ममानगरिलो अघ्राणा त्या
गतगरिमयो एस्ताविर श्रीगदकोवनी उनागया तो सवको सर्मन राक्षसले देखि कन आफु भाइ वज्रकुंडमायाको देखि माहा
क्रोधले सखलिकन बांजे गरिकन श्रीगदमायि जाइलाग्यो तेस्तावाण कस्तो भन्या कालग्निसमान शरभन्याको नारवभन्याको
वरदभन्याको सख श्रीमुखऐस्ता सख समान वानसकर्मनले श्रीगदमाथी प्रहारगया तेस्तावाण प्रहारगरिकाणपनि श्रीगदका

स्मिरमा केहि भयेन आफ्रास स्मिरमा भ्रामराग राइ पथीमा पछारि पथीमा कर्म मान भयो तेसो गरि पछान्या को सकर्म पनि चाडो
 ठिक्क जुचर्म लिक्कन अकास मागयो त्मो अकास मागयो को देषि अंगद पुनि अकास मगै सकर्म पना छेउ को मडु तोषो सिलियेर
 तेसै मडु ते तेसै को मस्तक मात मोडा काठि कन मारि दिया ऐस्प को लो का लां तक स मान अंगद अकास माव सिरु सिकन सिर
 रुनादग मा को देषि तेस्वेलामा सतिता क्षराक्षस ले सकर्म पना माया को देषि माहा दुष का को धले लो लो को गदा कां धमा
 राषि अंगद छेउ नाइ लाग्यो तेसो गरि सुतिता क्षर अंगद सुद्रुग नुला ग्यो को हरि महा वलिया प्रजंघ भन्या को चपा शुभ
 न्या को इदुइ राक्षस हरु रथ मा वसि कन अंगद लाइ मारो ला भन्या को जीत गरि जाइ लाग्यो कस्तु भन्या इदुइ राक्षस का वि
 चमा वसि अंगद ले हेरि रत्ना विसाखान क्षुत्र का विचमा पुन चरु मा सो भाये मान भयो जलो ऐस्प को लो राक्षस हरु ले अंग
 द लाखे मा को देषि अंगद ले रक्षग नुनिमित्त ले मेद भन्या को रद्वि विद भन्या को इदुइ वानर पनी लगे वल्ग गयार तेसो
 गरि आया को देषि राक्षस ले ना हरु ले पनि नाना तरु का सल अल प्रहार गमा अंगद ले दद्वि विद इति न जना विरलेति
 न जन राक्षस हरु सित पुद्रुग मा जये पर जये ते गरि ऐस्ता विरलाइ तेस्वेलामा वानर ले पनि वक्ष प्रहार गमा त्मो वक्ष आ
 या को देषि प्रजंघ राक्षस ले अकासे मा घण्ड र गरि षडु ले प्रहार गरि पथी विमाष सालि दियो वानर हरु ले पनी अ
 नेक राक्षस हरु को रथ चुरा गरि दिया तेसो गमा को देषि युव राक्षस ले गदा मुसल प्रहार गरि अनेक वानर मारि दि
 मा तेस्वेलामा मेदद्वि विद ले अनेक साल वक्ष सर प्रहार गरि ल्याया को हेरि अश्रिताराक्षस ले त्मो वक्ष गदा ले प्र

हारगिरि वरुणी गिरिदियो प्रज्जदलेप निर्मलमडुलियर श्रीगदमाधी जाइला ग्यो प्रज्जद आया को देवि श्रीगदलेप निश्व
कर्ण कक्ष लेते स्का बाहु मा प्रहार गिरि मडुलिया आ प्रारु मडु म मिमा सुप्य सत्य न सो देवि प्रज्जदले श्रीगद
मस्त क्रमा मुष्टि ले प्रहार ग्या तो मुष्टि प्रहार ग्या को सहन न सकि श्रीगदले वेष्टा मे पधी मालो द्या अलिके वेर पछि
संचेत भयो र चाडे उठि कन माहा को बले दारा कि दिर क्र नये राग गिरि वलि पुत्र श्रीगदलेप निवज्र समान मुष्टि ले मा
हा प्रतापि प्रज्जद कामस्त क्रमा प्रहार गिरि र्ग गिरिदिया ऐसा प्रकार वाली का पुत्र श्रीगदले प्रज्जदमा या को देवी य
पाक्षुराक्षस आमुले प्रहार गिरि रोइ कन आ प्रारु बायु को निर्मीत मा क्रोध लेर क्र नैन गिरि मडुलिके न आइला ग्यो ए प्रकार
ले सुपाक्षु आया को देवि काल ज श्रीगदलेप निवज्र समान मुष्टि ले दत्त मा प्रहार गिरि साहेस मा तिराव्या तो स्पु काले स
मा तिराव्या को देवि सुपाक्षु का निमित्त मा सो नीता क्षम न्या को राक्षस ले श्रीगदलाइ निश्वस ले मा रुला भनी गध का धमा
हा लिके न दगुरि कन चाडे जाइला ग्यो तो गदा प्रहार गर्न ला ग्या को देवि माहा विर द्वि विद्वान र लेप नि सो निता क्षताइ
मुष्टि ले प्रहार गिरि गदा को सिलियार ति दुइ न को बडो युद्ध भयो परस पर जये परा जये ले गिरि रिल ले स ग्राम मा मुर
र भैरवा का काल रय मज ले ऐसा प्रकार ले युद्ध गमार माहा परा क्रमी द्वि विद्वलेपनी निर्धात गरि न वले मुष्टि ले प्रहा
र गिरि मुमिमालो गइ दली कन मा या ऐसा प्रकार ले द्वि विद्वले सो नीता क्ष राक्षस मा या को देवि सुपाक्ष राक्षस महा क्रो

लेयुक्तमेकनमैदवानरमाथीजाइलाग्योवाएलेप्रहारगयोआफुलाइवानप्रहारगयाकोदेविमैदवानरपनिमाहा
 क्रोधलेगरियुपाक्षवाइसमातिभूमिमालोणइदलिकनमायाऐसाप्रकारलेयुपाक्षमायाकोमैदवानरकोपराक्रमदेवि
 राक्षससेनासबैहांहांकारगरिरोइकनकराकनअवअनर्थभयोभनीमाहाकष्टलेकुंभकर्णकोपुत्रनिर्कुभराक्षसदे
 उसरनुगयाताहानिर्कुंभलेपनिआफुलेनाभागीकनआफुदेउसरनआयाकोदेविअतिमधुरोवचगलेउपस
 म्मागरिभनलाग्योहेराक्षसतिमिहुरुक्यानउराउद्धोभनीरभमयेकुंउललाइदिव्यरथमावसिउत्तमधनुहातमालि
 सर्वजस्तोवाणवियोसाक्ष्यातकाटयमजस्तोनिर्कुंभलेपक्षीकंपमानगराश्वानरसेनामाथीजाइलाग्योसर्वविगयो
 कस्तोभन्यानिलमेघलेजलवधिगमाऊँकुंभलेसरविष्ठीगरिअनेकवानरसेनामायाकोदेविमहाविरमैदवानरलेप
 निअतमंतक्रोधलेसेलशृंगलीकनकुंभराक्षसलाइप्रहारगयाकुंभलेपनिसरविधिगयोअन्येसोहदेविसालदुस्साइ
 लाग्याऊँदुवैजनाजयेपराजयेतेपरसपरउपहास्यागरिमैदवानरलेसिलावधिगरिकुंभलेपनिसरवधिगयाइ
 दुवैलेमेघलेजलवधिगमाऊँएस्पकारलेकुंभलेदिव्यधनुलियेरइदुसमानविद्युतप्रकाशभयाऊँसोभायेमा
 गरिकनसुवर्णपीकवाणधनुमाजोरिसाक्ष्यातकाटजस्तैकानसंमयेचिकनमैदमाथीप्रहारगयातोवाणमैदका
 मर्मस्थानमातागिमुहामैपक्षीमापत्नीरक्षापर्वतसमानदेहमैदवानरमुहोभयाकोदेविद्विद्वानरमाहाक्रो

धगरि वक्षले संयुक्त पर्वत लिये रकुंभ को वक्षस्थल मा प्रहार गमा तो पर्वत आया को देखि कुंभ ले पनिसा त तो ववा
रा प्रहार गरि तो पर्वत अ का से मा खंड र गरि दियो उन वाण कुंभ ले अति विषस मान वाण ले द्विविद वदन र ता प्र
हार गमा तो वाण लागी द्विस्वाराण मुच्छ भै पृथ्वी मा पद्मा ऐश्वर्य कार ले द्विविद मैद दुवै भूमि मा पत्नी र ह्या को देखि
महा विरज्ज गत ले माहा क्रो ध गरि कुंभ वक्षस को आग्र्य मा वसि मर्न निश्चये गरि र ह्या ते प्र कार ले वक्ष को अंगद
ले देखि कुंभ ले पनिसा ने क वान ति क्षर नाना सस्त्र अस्त्र ले श्री गद मा थी प्रहार गमा श्री गद ले पनी र क्रनै न
गं रि माहा क्रो ध ले सिला वक्ष प्रहार गमा ते प्र कार ले आ फु मा थी प्रहार गरि ल्या या को देखि माहा विर कुंभ ले पनी
अ त्मंत क्रो ध गरि दुर्वाण ले युद्ध पनिसा श्री गद को दुवै नेत्र को स भिप मा प्रहार गरि दियो ऐश्वर्य कार ले प्रहार गरि र
ने वाण लागी रक्त धारा व हो रक्त धार वहा र कन वा उ हा त ले आ वा छे पि माहा क्रो ले दा हि ना हा त ले मीर उल
पर्वत समान ईन्द्र का धजा जलो साल वक्ष उषे लि लिये र कुम्भ का मा थी प्रहार गमा ते प्र कार ले प्रहार गमा को
देखि कुंभ ले पनिसा तो ववा रा प्रहार गरि अ का से मा साल वक्ष वीर उ र गरि वला लि दियो फेरि कुंभ ले वान प्रहार गरे
र श्री गद का वक्ष स्थल मा लागी मुच्छ भै पृथ्वी विमा पत्नी र ह्या को कस्तोभ न्या सागर क्षोभ भया के श्री गद पत्नी र ह्या र तो
व त्त श्री राम ले देखि न भयो र हत पल ले आ ग्या ग द भया हे जा मु वान र हो ति मि हरु माहा विर मै क न जा उर

अंगद कर श्यागरि युद्ध गरी जा उभनी ऐस्प कार्ले आया भयेर ति वचन सुनि जा सुवान प्रभ ति वाणर हरु सवे
चाडे गयार अंगद लाइर श्यागरि कन सुषेन वेगद सि इडु इ प्रसव ले भयाप नि माहा क्रोध ले गरि कुं भ छे (जाइला
ग्या ते स्प कार्ले आया क्रोदे धि कुं म ले प नि वाण प्र धि गमो भिल मेघ ले जल व धि गमा जे गरि कन वानर हरु हटा
इ राष्यो कस्तोभ न्या वायु ले वी प्र गरि कन मेघ ले गया जस्तो तो कुं भ को सरि र मा को हि प नि जा न स के न न स मुद्र
का तरंगा मा व क्ष्या न ठहर्न स क्का जस्तो कुं भ कस्तोभ न्या सा क्ष्या त का ल रुद्र र ह्या जस्तो डंड लिये र य म राजा जस्तो
वस्यो ते स्प कार्ले वस्यो को कुं भ दे धि वानर रे इ सु ग्री व ले प नि अतं त क्रोध गरि अग्नि प्र का ल भया जस्तो जा ज्वले १३२
मान गरि चाडे सिला व क्ष पर्वत लि कन अधि वा ष चां डै दु गै कन कुं म्भ ताइ प्र हा र गया कस्तोभ न्या अ का स
सुधा व्या प्र गरि सिला व क्ष आया क्रोदे धी नि कुं भ ले प नि वाण प्र हा र ले व ध गरि दियो तो कुं भ क र्ण को पुत्र कुं भ
ले चाडे प्र हा र गरि सिला व क्ष र्षण इ र गरि सिला नि दिये र प क्षी मा हा सो भा भयो फेरि कुं भ ले स रै वाण जो रि सु ग्री व मा
थी प्र हा र गमो ता हा प धि सु ग्री व ले प नि तो वाण को चो प स हि चां डै दु ग रि कन जा नु भ यो र कुं भ को हा त का ध न
जो सि लिये र मां वी दी या ते स्प कार्ले अ द भु त क र्म गरि फी या क्रोदे धि मा हा क्रोध ले सु ग्री व ले कुं भ वा इ आ ग्या भ
या हे कुं भ भं चेर ते री ज ति को व ल परा क्र म क ले को छे न भनी हे रा क्ष स ध म कुं भ ले ते रो परा क्र म दे धी अ ति मे ले आ स य

राम

१३२

मान्यो लंका का राजा रावण का न्युत्पेत प्रह्लाद व तासुर वलिराजा तुल्ये तं तेरो पिता कुंभकर्ण समान धन्ये र तं हे कुं
भ ते ले सुल लिकन गुप्ता त्रैलोक्ये का देव तां ले पनी तं लाइ जितन सामर्थ हवै न ते ले वर पुसा दपा या का भवु ते रो पित
कुंभकर्ण ल वर पुसा दपा ये र त्रैलोक्ये का मा पुनि उवाच न ग र्था हे कुंभ भवु र मा मेघ नाद तुल्ये ते रो प्रभाव भ भया निराव
रा तुल्य जति भया का राक्षस मा भवे तं हे कुंभ ते स्ता विर तं समाने विर परा क्रमी प धी मा दुष्ट भ म्ना ज को दिन मा मल ग स
ग्राम ग न्या तं क सो भ न्या परा पुर्व मा सन्वरा सुर इन्द्र का युद्ध भया ज सो अन्ये ले परा क्रम देवा उद्धे राक्षस धर्म ते रो वाग को
प्रभाव ले मेरा सेवक वानर सवे मारि स अवतौ हे रिक न मेरा मन मा भवे ले तं लाइ निर्मल ग र्ज इक्ष्वा कु यो क्य न भ न्या ते रो व
ल ले ते ते परिश्रम भयो परिश्रम साम्या ग रा उद्धे स्मृति थ कि कन व द्वा को दे पि लो क ले मे लाइ हा स्या ग र्ज ये ति निमित्त ले ते रो प
रिश्रम साम्या ग रा इ मा दिन भनी प धिर सा अ व ते रो परिश्रम साम्या गर ते रो परिश्रम साम्या भया प धि तं रं गुद्र ग री वा रि स्ता
प्रकारे माहा व लिया सुग्रीव ले प ह स्या गरि कुंभ लाइ आ ग्या ग यार कुंभ ले प नि ति व न न सु नि ति महा अं तं त को ध गरि ते ज ले य
क्रमे क न र क्र ने न गरि युद्ध ग र्ज क न सु ग्री व दे उ जा इ ला ग्यो सु ग्री व प नि अ धी वा ढ दु गुरि क न आ यार स ग्रा म ग न्या पर स पर
ज ये वा न्छा गरि मा हा परा क्रमी का ल र म तु गुप्ता जे ज ये परा ज ये प धी ले प नी भारा वो क न न ल का जे राक्षस हर प नि जान
र ह रूप नि त्रा हि र गरि युद्ध ग मा आ फ्रा सैन को ना म लि मुख बा ढ धुवा नि स्कि क न युद्ध ग न्या दुवै का गो ड ले टे का का ने ग
ले प धि मह स्ता यो स मुद्र को तं रं गा प नी वि प रि त भ यो ते स्प्र कारे युद्ध भ यार सु ग्री व ले मा हा विर कुंभ राक्षस द्या प ल मा ति क न

राम

समुद्रमाफिकिदियोतो कुंभपनिसप्तपातालसंभवस्यारसमुद्रको जलजंतुसर्वै कल्लोलभयेरमाथी आयो सुग्रीवले ऐष्य
कारगयार माहासुरकुंभपनिसमुद्रवाढमाथी आइमहाकोधगरिकन सुग्रीवका उस्थलमामुषिले प्रहारगया ते प्रहार
कावेगले सुग्रीवका सरिर बाढरक्तधारवहि आयो कल्लोभन्या सुमेरुपर्वतवाढ निलमनी को को धारवहि आयो रतेजवर्ध
भयागस्तो सुग्रीवको तेजवर्धो भयो ताहा पछि सुग्रीवले पनी सुमेरुपर्वत समान माहा वलिया देहने कनसूर्य प्रकास भया
जेना ज्वले मानगारि पृथ्वी किंममानगरा इ कन नादगारिकन कुंभको उररक्षलमा वज्रसमान मुषीले प्रहारगमार
थी मापली मृत्यु भयो कल्लोभन्या पर्वतको जंग इन्द्रको वज्र लागी वस्था जे कुंभको मुषवाढ आगे आया को जलै गरिर १३३
कहादिपारा हो ओ कस्तो कुंभ भन्या महावलियो राक्षसको श्रेष्ठ पृथ्वी मापल्या को देवी देवताहरुले सुग्रीवलाइ पुष्प
वृषि गरि अने कहुहु विवाद्या वजाइ माहाहर्षिमान गरिर ला धर्म्ये सुग्रीव भनी श्रीराम वंद्य प्रमुषवानर सहितने
सुग्रीवका पराक्रम देखि हर्षमान गरिकन पुजामा न्ये गया श्रीराम जंद्रले पनि सुग्रीवलाइ आर्लिग ना गरि आनंद
लेवानर सहित गरिरहुनु भयो भनी श्रीमाहादेवले कैलासपर्वत विषये मा पार्वतिलाइ सुनाउनु भयो भनिसत्ते लोक
मा ब्रह्माले नारदलाइ सुनाउनु भयो ऐक्य आहने मिथार न्ये मा सुतले सोनाका दिक्कषिकन कहा ॥ ॥ इति श्री
श्रद्धात्मारामाये राउमामहेस्वरसन्वादे लंकाकाण्डे कुंभवधो नाम स्वर्ग ॥ ॥ श्रीसीवीवाचा ॥ हे पार्वति

ताहापहि माहावलियो सुग्रीवले कुंभराक्षसमायाको देखि नि कुंभराक्षसले माहाक्रोध गरि त्रैलोक्यपनी कैम्यमानगराइ
हासिकनसुग्रीवलाई हेरि कनसुग्रीवको आग्रमा वसि धनुर्कारसद्वगराइ अनेक चन्दनले लेपनगराइ राख्या कोपरि
धकस्तोभन्यापर्वतको शृंगसमान सुवर्णमनिमयेले अनेक गहना लाइ राख्या को द्वादस आदि त्रैपुगासभया त्रैयमईउसमा
नराक्षसको भये मान्यो सत्रु कामान्त गगन्य ईन्द्रका धनसमान तेलापरि धलिकन त्रैलोक्यपनी कुंभले माहाक्रोधले सिंहनाद
गरि कन अनेक कुंडलले युक्त भया कोरन माता लाइ दस चंद्रलोभाभया जस्तो कालयुगसमान राक्षसको श्रेष्ठ नि कुंभले
इन्द्रका धनुतुल्य विद्युत्पुकासभया त्रै कालमेघजस्तो तेलापरि धलिये राक्षस वानरदेवता हां हां कारगराइ कन प्रहारगर्ज
ला ज्यो तेस प्रकार नि कुंभले वज्रसमान परिध प्रहार गरिल्याया को देखि राक्षसकापनी वानरकापनी सँताप भया को देखि मा
हा विरबायु पुत्र हुनु मानले चाँडै गयार नि कुंभका आग्रमा वहन गयो तेस बेला मा त्रै पापमा नि कुंभले प्रहार गरिल्याया
को परिध हुनु मानका सरि माता गितो परिध धरु र गरि कन पृथ्वीमा बस्यो हुनु मानलाई केहि भये न मुहुर्त मात्र नीति
विधर भयार परिध माहाक्रोध गरि कन अभिलसमास अजना का पुत्र हुनु मानले वज्रसमान मुष्टिले नि कुंभको
उरस्थलमा प्रहार गयो ति प्रहारले नि कुंभको सरि वाटरु धार वहि आयो कस्तो भन्या जलमा को वायु उडाइले
गया को जस्तो क्षणमात्र अवेष्टा भै गयो फेरि माहाक्रोधले रुनै नगरि कन अधिवाण्डु गरि कन आयेर त्रैलोक्यपनी कुंभले
पनि हुनु मान कालिलापमा वज्रसमान मुष्टीले प्रहार गयो ऐस्पकारले हुनु मानपनी मुष्टी भैरु छद्दिने मा त्रैलोक्यपनी

राम

१३६

गरितो रिरसा कौदेषि निरुंभते हुनुमान मानलाइ समाति कनलका मालै जी छु मनी अवेति राष्यो निरुंभते हुनुमान ता
 समाति राष्यो कौदेषि राक्षस सेना सबै ते पक्षी पनि कृष्ण मानगराइ सद्गया धन्ये २ निरुंभ मनी ते लै पापि पलेली का
 मा आगो लाइ चुरा गरि दियो आज फेला पायो यो पो हो हुनुमान भन्या को मनी ऐस्प काते राक्षस हत ले हर्ष मानगरि मेघ
 गर्ज्या कै सद्ग गरि हुनुमान लाइ कांध माहा लिले जांदा फेरि हुनुमान का संवेत भयो र आफु लाइ निरुंभ ले ले जान आ
 द्या कौदेषि वज्र समान लपयते निरुंभ लाइ प्रहार गन्य को छु आठि कन दों तले मे कि कन नाना तरे का सासन गन्य फे
 रि हुनुमान ले प निरुंभ का कांध माटो कि गोड ले अवेति कन होत ले मंग मासमा तिहां हांकार गराइ रुवाइ कन मस्त कउं
 डि दियो ऐस्प काते निरुंभ राक्षस माया पछि जति रसा का राक्षस सेना हां हांकार गरि रोइ कनलका भीत्र गे रावण ल
 इ कहनु लाग्पा ताहा पछि हुनुमान ले ते स्तोपराक्रम गन्य कौदेषि राम प्रभु ति वानर सेना सबै हर्ष मानगरि धन्ये २ हु
 नुमान भनी पुजामा न्ये गरि श्री राम लक्ष्मण वानर सेना सबै वरि परिराषी कन आनंद गरि रहनु भयो मनी कैलास पर्वत
 मा श्री माहादेव ले पार्वति लाइ सुनाउनु भयो ॥ इति श्री अध्यात्मा रामायणे ने उमा मे हेस्वर ली सादे ली का कीले नि
 रुंभ व धो नाम स्वर्ग ॥ श्री माहादेवो वाचा ॥ हे पार्वति ताहा पछि माहा विरहनुमान ले पाप त्मा निरुंभ राक्षस माया
 को तेका सेना सबै गे कनलका को राजा रावण छे उजाइ कन कलार लो कुराछु निरावण को ची तमा को धले प नि लोक

लेपनिदुवैथोकलेपिडाभैकनमुच्छलेपश्चीमालोटिरुत्तामुहर्तमात्रपद्धिसंवेतभयापद्धिभन्नलाग्योहांहांकहुनना
ज्योकसोगरौलाभनीमनमाचीताइकनमाहाविरवित्तालनेत्ररावणलेमकनराक्षसलाइभन्नलाग्योहेपुत्रमकनराक्षस
तंकस्तोहेभन्याकालरुद्रसमानकोतेरापराक्रमलेजेतोकोसुवैजितनसकन्याश्रवश्चैलेजाइकनमेरासत्ररामलक्ष्मण
वानरसेनासवैजुरागरिआउनुपद्धिहेमकनराक्षसमेराहृदयेमारीविराष्वाकोदुरितैलेजीकिदिनुपयोतंसितसंगैमेरो
पुत्रइन्द्रजितलाइपठाउछुसेनाकोवलियोतंस्रतिपराक्रमीमहावलियोसखस्रलेपनिसंयुक्तभयाकोदिनेअस्र
लेपनीसज्ञनभयाकोमायालेपनितंसमानकोहिछैनसंग्राममातैलेसमुग्रभयापद्धिदेवतालेपनिजिन्नसकैनेनवानरसे
नालेगरिक्यापुगछहेविरमकराक्षसतेरोसेनसवैतयारगरिचाडोजांभनीएस्पकातेरावणलेमकराक्षसलाइभन्योरावण
पनिसेहसेनवाठवर्त्तिकनचंद्रमालावच्छइत्यादिअर्त्तकारदिशकनवडामांनेलेविदादियोताहापद्धिमकराक्षसले
रावणकोआग्यासिरतोराधिकनहर्षमानलेयुधगरुतोभनीअंगिकारगरिकनरावनलाइनमेरकारगरिप्ररक्षिनागरिक
नदरवारवाटनिरकोताहापद्धिआफ्रासेनापतिलाइभन्नलाग्योहेसेनापतिमेरास्थचांडैल्याउसेन्येपनिचाडैतयारगर
भन्योरथल्याइदियांमकराक्षसरथमाप्रदक्षीनागरिरथमाचुछिकनभन्नलाग्योहिसारथीमेरोरथचाडोलेजासेन्ये
हृत्पनिमभन्दाअधिरहिडाहेराक्षेससेन्द्ररावणकोआग्यालेसंग्राममायुद्धगरिरामलक्ष्मणसुग्रीवआदिसवैवा
नरमारौलाअजकादिनमाऐसत्रीमुठलेप्रहारगरिवानरसेनासवैरुधगराउलाहेराक्षसकस्तोभन्यामुक्याकारुष

राम

१३५

अग्नि लेख भगना जलो ते सौ गरिवा नर सेना द्रुपद गरिमारुता हे राक्षस आज रावण का दुष का आसु पुष्टि हर्ष का आसु
गराउला ऐस्ता प्रकार ते मकराक्षस का वचन सुनी महा विरराक्षस हह हह भमाया भुयस गरि इराक्षस हह कस्ता भन्यासु
रपर क्रान्ति ते जले संयुक्त कवच कुंश ललाट सस्त्र अस्त्र लि के न कोटि युयुजलो ते जभया को ये के राक्षस ते वानर सेना से वे मानो इ
क्ष्वागर्न्या ऐस्ताराक्षस सेना सहित गरिह न्या मकराक्षस पनि महा क्रोध ते नाद ले गरि पृथ्वी के म्पमान गर इ स ग्रा म ग नी क न ग
यो संघ मृदंग मेरि नाना वाद्या वजाइ गजे मान गरि सिंह कराया जलो मत हाति गज के हु तो स द ग रि सो भाये मान ले रथ मान सिद्धि प्रा
अग्नि जलो क्रोध ले युक्त गरि पर्वत समान रथ मान रथ मान वासि नाना सस्त्र अस्त्र अर्त कार संपुर्ण गरि नाना अस्त्र संयुक्त भया को
धजापत काले संयुक्त रथ सुवर्ण अर्त कार ते अ भुयस गमा को मकराक्षस का सरि रमा अने कु सुर्ग भूते पना गरि रत्र मये क
वच कुंश व भुयन गरि सहस्र युयुका जलो ते ज जा ज्वत्ये मान भया को सुवर्ण का समीप मात्र जै काल मेध जलो ते स्ता प्र क ले
महा वलियो मकराक्षस रण वीर्य गरि ज्यम पुरि ज्यम पुरि जान को इ क्ष्वापृथ्वी के म्पमान गरि लस्कर जलो ते स्वेला मा
ल का कोठो का बाट निरिक्क नि विती के मकराक्षस का सारथी ले सम आत्मा को घोडा को लगाम हात बाट सुस्की धजापनि भा
जीयो घोडा को मति हिन भै कन विल वले करायो बल पनि हिन भयो आसु पात भै कन घोडा पनी पद्धि हह हन ला ग्यो विपरि
त वायु आशकन धुलाले आया छे पि कन श्री भ काल गर इ दियो ऐस्ता प्रकार ते पापात्मा मकराक्षस ले ते लो अ म ग ल गरि कन
तो अ म ग ल पनि हे ला गरि कन काल वर्णी राक्षस सेना सहित गरि म अ धि वाट्यु द्रुगरुता मनी जन हा ड मारा म त
क्ष्म रण रुत भया को धियो ते स्ता जमान लो गरि अग्नि दे वि पतै गाम न जी ह त स्ते गरि मकराक्षस जो श्ला ग्यो भनी ॥ श्री माहादेव ले पार्वति

लाइसुनाउनुभयोइति श्रीमध्यात्मा रामायण उमामहेस्वरसम्बाल का कांशडे मकराक्षस निर्जो नो नामस्व ॥ ॥ श्रीमहा
देवोवाचा ॥ हे पार्वति ताहापछि पापत्मा मकराक्षस वानरसेनामाधी जाइलाग्यो मकराक्षस आइलाग्या को देषि वानरपनी अधि
सरिलिला वृक्षलिकन प्रहारगमारछे रे राक्षस मारि दियाराक्षस हरु को त्रीसुत परिछ पासु मुद्रुसुद्रु वानस त्री वा रागदातो
मरापही तो मराभी दिपाल अनेक प्रकार का सस्त्र अस्त्र प्रहार गरि धेरै वानर मानि दियो ति वानरस वै वानवे धाले पीडा भैक
नुराक्षस का भये ते उराइकन भागी गया ते लोग रिवा नर भाग्या को देषि राक्षस स वै हर्षमान ले पथी कंम्यमान गराइकन धपाइ
लै गया ते लोप्रकार गरि राक्षस ले वानर धपाया को देषि अतर्ज्या मि श्रीराम वंरु ले पनी राक्षस आउनु नसक्या न्या गरि वाण छेप नग
रि सभगन गरि राख्या ते लोग मा को देषि मकराक्षस महा क्रोध ले भवलाग्यो राम भया को को न हो कता गयो दुर्बुधी वानर सहाये
गरि प्राण छुडनु आयो को छे रे भयो मै लेन भैद्या को हे राक्षस अधि ये स्या पिछ राम ले मेरा पिता घर लाइ मारि दियो ते खेला मा
म भया ये सलाइ मा न्याधी जा अये स्कार कृपान ले मेरा पिता लाइ तपिन गरि मेरा पिता का ठाउ मा ऐस्सा इप्प निपठा उलाहेरा
क्षस मकलाउ भन्या काल अग्नि समारण को पती गा पलाये काल का वाण ऐ उट प्रहार गरि कन भरमी भुत गरा उड्डु मनी त्यो
पापत्मा मकराक्षस वानर सित भैर्य गरि मुद्रुगनी को वांछा गरि महा बलियो मकराक्षर रथ मा वसिराम का हा जो छंर भनी भोज
न लाग्यो ताहापछि राम लक्ष्मण लाइ देखे रभंछ हे राम क्या न भागी जांछे मेरा सन्मुख मा आउति छ र आजु ति मि सित दुद्रुसुद्रु
गरु लाहे राम यो मेरा हात मारला को वज्र समान वान ले प्रहार गरि तेरो प्राण त्याग गरा उड्डु कान भन्या उड्डु कार रणे वन मानि

राम

निरपराध ले मेरो पिता लाइ मारि दिइ मेरा पिता ले तेरो क्या अपराध गमा को थीयो। उन्को आफ्नो कर्म गरि न स्या का थीयो
 ते ले मारि दिइ स्तेस्कार ले मेरा को धर्म ले मेरा सरि र धर्म गरि राधा को छु हे दुरात्मा राम उस्ले लामा मेरा पिता मा या काठा उमा
 म भयो दि धिता हितं लाइ भक्ष्य गरि मान्य थी जा अपवर्धन्ये र मेरा भागे मेरो स्मृति र आनन्द भया ते लाइ जो जी हिउ या को धेरै
 भयो आज भेट भयो मै ले वांछा गरि स्ना को धेरै भयो सिंह का भोग लाग्ना का वेला मा मगा वी छाग या जै तेरो मेरो मे
 ढ भयो अब मेरा वाण प्रहार ले त लाइ ज्यम पुरि पठा उछु त लाइ मारि कन मेरा वा वसित वस्त्र पठा उछु हे राम धेरै कुरा
 गरि काई छु अब तेरो मेरो भेट भयो तेरा क्यार अब्या सख्ख सो प्रहार गर तेरा ऐ कु थो क अब्या स तं स त कुल मा जं न्या
 को भया पनि ते ले चा डै जुङ्गर हे राम अब मेरा शिक्षण वान का प्रहार ले त लाइ मारि र क्र धार ले व्या प्रग राइ ते रा सरि
 को मी सर क्र ग ध आ दि लाइ पुत्रा कन भुलामा या पद्धि क लो गरि वां जला स तं लाइ ज्यम को मुख हे न म हा उला रा वरा
 लाइ आनन्द गरा उला म नी म कराक्षस ले भन्या को वजन पुनि महा प्रतापि द्यर थ का पुत्र श्री राम वन्द ले पनी मुमु
 क्हा सि कन आग्या ग न लाग्ना हे म कराक्षस जो ध हजार राक्षस तेरो पिता घर दुषन त्री सी ला मै ले मा या को हो ते लो गरि
 मा या जानी कन पनि कान तेरो स मुह कार ले गर्ज गरि स हे म कराक्षस तेरा पिता संग ठुलो क्षे हे भवर हे छु कान छे रे दु
 ष मानी स त लाइ पुनी तेरा पिता काठा उमा पठा उछु हे म कराक्षस तेरा कव ले पनि मेरा पुत्र को मुख हे छु भ निर्छा गरि
 ला को छु त लाइ जां डै पठा उछु हे राक्षस धम मेरा वाण का गोस्वर आपरि स छे रे भयो मेरा वाण तं संग भेट न भै र ला को अज ते

१३६

रारक्त पान गरि मेरा वारण को व्यास छुट न्या छहे पा पि छ मेरा वारण प्रहार ले तेरा सरि र युग गराइ जन्तु ले ग धर ले भु गाइ
न सी सरि सुवा उला अने क भोग भु क ले निदान गरि राधा को तेरो सरीर सुवसित सुवाइ कन तेरा रक्त ले त पगरा उला अने
क सुगंध ले लेपना गरि रह न्या आज धुला ले लेपना गरा उला हे दुर्ज धी मकराक्षस कान तेने निष्फल प्रसंता को कुरा गरि
वधा कुरा गरि कन काहुं छ अथवा मुख ले कुरा गरि युद्ध माजिते छ कि कान आफ न वचण महिमा कहं छ स एर प्रका
ले तेज श्री श्री राम चंद्र ले पापी म मकराक्षस लाइ आग पा गरि अतंत को ध गरि दुर वारण लि कन मकराक्षस का हृदय
मा ता कि प्रहार ग मार ते स वारण प्रहार आया को देखि मकराक्षस लेपनि नर नभ न्या को तिन गोठ वारण लि कन राम चंद्र
को वारण आ कासे मा वे र्ध गराइ दिया आफ वारण वे र्ध भया को देखि श्री राम चंद्र का मन मा क्रोध गरि कन छ वटा व
रा लिये मकराक्षस को सिर मा तो कि कन प्रहार ग माराम ले प्रहार गरि त्याया को देखि आ कासे मा वे र्ध गराइ दिया
दु बै जन य म तु ल्ये सिंघ सा ल दुर ज स्तो ह स्तीर व्या द्रु ज स्तो आफू २ ज ये काम न ले प धी कन दग्ध ग न्या अग्नि ज स्तो
परस पर प्रहार गरि माहु कछील भयो राक्षस वानर युद्ध ग न्या को अने क वानर पनि राक्षस म रि कन रक्त को न दि वहन ला
ग्यो त स वे ला मा महा ब लियो म कराक्षस लेपनि अ सि वि स मान मु न कापंग लाया का वारण ऐ कै स गोठ वारण लि कन राम
का सिर मा प्रहार ग्यो ते स्तो गरि आफू सिर मा आया का वान जी कि कन श्री वं तरा म लेपनि महा क्रोध गरि नार च भ न्या का व
रा ले म कराक्षस को मुख मा ता कि प्रहार ग न्या त्यो वारण म कराक्षस को मुख मा ला जी पुष्प मा ला जै देखि मो पद्म पु स्य मा भ्र मर

राम

को गुन मान को सो भा भैर सा को देषि योर श्री राम चंद्र ले भल पन्या का वारा ले प्रहार गया फेरि पांच गो दवान मक
 राक्षस लाइ प्रहार गया श्री राम चंद्र ले आ फा लिर मा वारा प्रहार गया को देषि मकराक्षस पनि महा को धले रक्त नैन
 गरि चाउ धनु लिकन राम लाइ वारा प्रहार गया ताहा श्री राम ले पनि वान वृष्टि गरि आ का सु सु धा दुइ धरा उभ या जसो
 सर जाला ले छो पि दिया पृथ्वी आ का ल दस दिसा सुवै व्याप्त भै गयो माहा विरम क राक्षस ले पनि साक्ष्या त काल
 तो रूप अ न्ये स्र प्रहार गया तो अ न्ये स्र आया को दे श्री राम ले पनि वारा प्रहार गरि उप सा मे गमा तो हरि यु धमा विर
 भया का मकराक्षस ले पनी स्र प्रहार गरि पठा यो श्री राम ले पनि ले स्र आया को देषि सौ स्र प्रहार गरि अ तरे विचै मा का
 दि दिया फेरि स्र स्र ले युद्ध गर्न ला गया पूर्व काल मा देव दान वा को यु धा भया जे पृथ्वी ले पनि भार वो क न सके नून अ का ल १३७
 मार ला को देव लोक प नि क प्रमान भैर सा धन्ये राम धन्ये मकराक्षस भ नी म स सा गरि र सा राम चंद्र र राक्षस को ब डो क
 लो ल युद्ध भै क न राक्षस ले प्रहार गया को अ ल व्या वारा देषि श्री राम चंद्र प नि वारा प्रहार गरि निवारन गरि दिये स्र कार ले
 पर स पा जये वा न्ह गरि श्री राम चंद्र ले प नि अ तंत को ध गरि अ ने क वारा वृ ष्टि गरि दी या ताहा मकराक्षस ले प नि अ ने क वारा वृ
 ष्टि गया क स्तो भ न्या दुवै पक्ष ले मेघ ले जल वृ ष्टि गया ऊ दुवै ले प्रहार गया का वारा वे र्था भै पृ थ्वी मा व लिर सा अ ने क ज ज्व ल्ये
 वान ले पृ थ्वी मा प यो पर को पु त्र र द स र थ को पु त्र इ दु र ज ना को ब डो यु द्ध भयो काल र म त्पु ज सो पृ थ्वी र ध रु न्या बै ता मा काल जि
 र सा जे सिंघ ले सिंघ सित जु ज्यो जे महा विर सर जाला ले छो पि क न कै हि न दे षि न्या दुवै ज ना ले भ नु टं कार गरि दि क न निल मेघ यो

वज्रपातभयाऽसुनियोऽकासमारुहाकादेवर्गधर्मदानवनागजेश्चन्द्रदेवदलदिकपातसर्वदेवताहरते श्रीरामचं
द्रकोरमकराक्षसकोमहायुद्धभयाकोतेरिरसांपरलपरदुलोयुद्धभयोऽन्येऽन्येप्रहारगरिआफूसरिरमाताग्याकावाणजी
किपरलपरबाणसमूहमानेति तुल्यपराक्रमीदिदिखाभागध्वीआकावाणमयेगराह्रसातेसवेतामा श्रीरामचंद्रलेप्रहार
गयाकोनारचभन्याकावाणमकराक्षसलेनेर्थागरिदियोताहामकराक्षसलेप्रहारगमाकोबाण श्रीरामलेनेर्थागरिदिया
फेरितोराक्षसरथमावस्याकोदेवि तिक्षारबाणनारचवाणप्रहारगरिअश्वरथसारथिस्मेतद्धेदनगरिदियातेसवेतामा
मकराक्षसविरथीभैरवोमहाक्रोधलेरक्रानेनगरिसुतलिकनमकराक्षसकोध्राअग्निलेदग्धभैकनमहात्मारामचंद्रकनमा
नअर्थलेसुतप्रहारगयाकस्तोमरिभन्याअकासविषयेमामेघसमूहमाउलकापातभयाऽसुलआयाकोदेविसर्वव्यापी श्री
रामचंद्रलेपनिअफुधैनआइपुगीकरातिनेबाणप्रहारगरिआकोसेमाद्धेदनागरिदियाअनेकसुवर्णलेबनायाकोयेस्तो
सुनविचैमाखण्डरगरिपक्षीमाषलालि कोउलकापातभयाऽतेप्रकारेअदभुतकर्मा श्रीरामचंद्रलेतोसुतषण्डरगरिदि
याकोदेविदेवताहुरुपनिधन्येऽश्रीरामचंद्रभनलाग्यानानरलेनालेपनिपक्षीकंपमानगरिसुवर्गयाताहापक्षितोपा
पत्माभकराक्षसलेप्रानिमाथीआयाकोमहाभयंकरसुतनेर्थागरिदियाकोदेविचज्रसमानमुष्टिलेउज्जरकनरामचंद्रका
अश्रीनाज्जाइतिष्ठरभनीरुपकोहालाग्याश्रीरामचंद्रलेपनिआग्यागमाहेपापिष्ठराक्षसअधर्मीमनाहिदुभाज्याको
द्धेनभन्यारतोमकराक्षसपनिरामचंद्रकोवचणसुनिमहाक्रोधलेमुष्टिउज्जाइकनजाइलाग्योतोसोगरिआयाकोदे

राम

पिते श्री श्रीरामचंद्रलेपनी कालाग्नीसमान अग्न्याश्रमा मंत्र धरनगरि पृथ्वी सुद्ध जाजलेमान गरि प्रहारगम्यो तो
वारण लागी कनपापत्ता मकराक्षस को सरिर दुर्घट मै छिन्न क वज्र गाराइवान काद भले पृथ्वीमालोकि कन प्राण त्यागगम्यो
तेल प्रकारे श्रीरामचंद्रले मकराक्षस लाइ माया को देखि राक्षस से नासवे हो २ कारले लंका भीत्र भागी कन रावण लाइ का
हन लाग्या अकाल मारला काइ दुर्दि देव लो कले महा हर्ष मान गरि दुंदु विवाद्या वजाइ सिद्धी वारण ले असुति गरि गंधर्व
अवसर हरु ले निते गीत गाइ पुष्प विष्ठी गम्या ताहा पछि सुग्रीव प्रमुख विभीषन दिवान रहते श्रीरामचंद्र लाइ प्रदक्षी
ना गरि पुजा गरि विंती गर्न लाग्या हे परमेश्वर श्रीरामचंद्र धन्ये २ तपाइ ले पापत्ता मकराक्षस कन मारि देवता आदिसवे
लाइ हर्ष गाराइ दिनु भयो हे परमेश्वर श्रीरामचंद्र त्रैलोक्ये को दुख नास गर्न निमित्त मा श्रीरामचंद्र भनाइ श्रोतार लिनु
भयो ऐस्ता तपाइ कन कोटि र नमस्कार भनी ऐ सो प्रकारे वानर हरु सवे ले असुति गराइ कन श्रीरामचंद्र आनंद ले रा
जगर्त भयो भनी कैलास पर्वत विषये मा श्री महादेव ले पार्वती लाइ सुनावतु भयो हे पार्वति को हिम नक्षत्रे श्रीरामचंद्र को
पराक्रमिका कुरा सुनं मकराक्षस कन माया को कुरा सुनं न तसम नुक्ष कासत्रु को नास भै सुख संग प्राप्ती पावला हे पार्वति ज
सम नुक्ष ते राम नाम ध्यान गरि रहला तसम नुक्ष लाइ पुनर्जन्म हुदै न एस्ता श्रीरामचंद्र को महिमा सुन्या लाइ केहि को भये
हवे न ऐति निमित्त ले रात दिन राम नाम स्मरण गरि पनिराम नाम छाडि न श्री महादेव ले पार्वती लाइ सुनावतु भयो स

१३८

आलोकमा ब्रह्मालेनारदताइ सुनावनुभयो यो कथाहानै मिषास्नेवनमासुतलेसौ न कादि ऋषिलोकताइ सुनावनुभयो
इति श्री अश्वत्थामारा माये राउमामहेस्वरसंवादे लंका कीर्ति मकराक्षसवधो नाम स्वर्ग ॥ ॥ श्री माहादेवोवाच ॥
हे पार्वती ताहापदि श्रीरामचंद्रले पापतामकराक्षसमायाको कुरासु निमहावलियो इद्रसमान मेघनादलेपनि माहाको ध
ले अग्निसमानरक्तनेनगरि दिव्यरथमानसि धरापतकोले संयुक्तगरी नानासस्त्र अस्त्र युक्तगरिकवचकुण्डलईतादि
लाइ कनरत्नमये गहनालाइ कनम ध्यानका श्रीसूर्ये जस्तो ऐस्तामायाले संयुक्त भयाको मेघनादलेप निरथमावलिक
न आक्रालेनो विरर माहापराक्रमिकामरुपी माहातेजस्वी संग्राममागे कनफर्क न्याम ज्योतनभया कासस्त्र अस्त्रलेसु
क्तलेले ऐकर जना मेघनादवृत्ते ऐस्तालेनासहितगरिकन नानावाद्यावजावनताग्ना अनेक भेरिसंघसदगरिकनरा
क्षसहस्तलेप निहर्षमानले सिंहनादसदगरिक पथी की मयये मानुगरि संग्रामगनी निमित्तले गयार वानरसेना माजाइला
ज्यो कस्तो भन्याहस्तीकाम ध्ये मा सिंहजाइलाग्ना जे ऐप्रकारले मेघनादले आइलाग्ना कोदि विवानरहस्तलेप निपथी
की मयये मानगराइनादगरिकन सिलावक्षपलि अधिवाण्डु उरि जे कनकस्तो भन्यापदुपुष्कर निमाहस्तीगया जे ऐ
सा प्रकारले गयार वानर राक्षसको माहाकहोत युद्धभयो परसपर प्रहारगरिकन राक्षसलेपनि अनेक सस्त्र अस्त्र
तिक्ष्णवाणचीत्रवीचीत्रगारिराघ्याको तोमरापटिसत्रं वसप्रहारगरिकन अनेक वानरमाया भयंकर राक्षसहतले

राम

सिंह नादगारिक नगदासुतपुष्पकुंतविकीमणपिंदियालमुंग्रचक्रपासवक्षनानाप्रकारेत्तस्य अस्त्रप्रहारगरिष्ठ
 नेकजानरमायाराक्षसरानाकोमहाप्रलययुद्धभयोपेरिदुःखनातिनजनाढेरैरेणप्रकारेत्तयुद्धगरिकनअसंख्यावा
 नरमायातेखेलामामहावलियोमेघनादलेपनिमाहाक्रोधगरिकनराक्षसहस्तार्इमंत्रलाग्योहेराक्षसतिमिहउडाधि
 नपेदनचीतदृढगरिकनयुद्धभगरिमाहाहृषतेयुद्धगरिबाणरत्नाशमोरमनीऐस्पकारेलेमेघनादलेभन्योरक्षसहस्तलेपनि
 पृथ्वीकीमयमानसवदेगरेवानरहुरुमाथीअनेकसरवधुगमानिलमेघतेजलवधुगमाऊँवानरलेपनिहर्षमानगरि
 कनसैलसिलावक्षमुष्ठीप्रहारगरिअनेकराक्षसमायाछुडतेथीचीकनपनीअनेकमेघेमानलेअजेष्ठाभयाऊँमि
 त्रगराड्डसोरखोकोहिप्रणमात्रैअभिन्नसुंद्यभिन्नपृष्ठभिन्नमस्तकगरिअनेकराक्षसमारिकनपृथ्वीमाराक्षसलेवा
 प्रभयोकोहिराक्षसवाड्डिन्नगराड्डसोकोहिप्रणमात्रैवांवाइभुमिमातोठिकराइसोऐस्पकारेत्तवानरहलेअने
 कसिलावक्षेमुष्ठीलेप्रहारगरिकनमस्तकयुगगरिपृथ्वीमासोभायेमानभैरखोक्रस्ताविरराक्षसहस्तभन्याऐकर
 जनालेपनिपृथ्वीजीवनसामर्थहुन्याऐसाराक्षसहस्तमायाअसंख्याराक्षसहस्तमारपरसेपरसाकाराक्षसहस्त
 महासवलेकराइरसाकालीकातिरहेरिकनभाग्यात्तोराक्षसहस्तकरायाकासवलेलीकामायाप्रभयेरकीममानभयेर
 मंत्रलाग्योकाभयोकसोहुनुलाग्योभनीलीकामावस्याकाराक्षसहस्तकात्राहिभयोऐस्पकारेत्तवानरलेनालेराक्षस

१३८

सेनामारिधपाइपठायकोदेषिमाहापराक्रमीइन्द्रसमानमेघनादलेपनीमाहाक्रोभगरिस्ताक्षरातकालहृदयेजलोरक्तनैन
गरिकनवानरमाथीअनेकसखछिगयोऐकत्रीनिर्पचसप्तनवऐस्ताप्रकारेवाणप्रहारगमोरअनेकवानरपनिमा
यायोमेघनादकोवाणकलोहोभन्यासुवशीमेघगरिसखाकोसुर्येप्रगासगरिराष्ट्राकोजस्तोऐस्तावाणलेमहापराक्रमिवानर
लारमत्तुगरायेअष्टदसवाणप्रहारगरिकनमहारविररजिदमादनवानरलाइप्रहारगमोनरलाइनोवधवानलेमने
स्थलमाताकिप्रहारगमोगवयेवानरलाइप्रहारगमोगजवानरलाइपावोववाणप्रहारगमाअनेकवानरपथोकरग
रिस्तातोववाणप्रहारगमोगजवानरलाइप्रहारगरिछिन्नदेहगराकतीकोसरीरकाछिन्नतुमजो रजतिभयाकोवानरस
वेवाणलागीकनरक्तधारवहइकनपथीमालोटिरसोकोहिमत्तुभैरसाकोहिप्राणमात्रवाचीरसाकाप्रवर्तसब्दले
कराइरसापथीमावानलेछाकिंकनपथीपनीमाहाभयकरभैरलोकोहिवानलेपापमाभेघनादकोभयेसउराइक
नअकासमाभागीगयाकोहिरुखमावहीरसाकोहिपर्वतमाभागीगयाकोहिसमुन्द्रवारिआयालेषापनिकेहिरहेनर
कस्तोभन्याअकासमाआयाकोसबहजस्तोगरिमछनेतेप्रकारेमेघनादलेरामलक्ष्मणकोसेनावानलीइजितिहर्षमा
नलेठुलोसबगरिराक्षससबैपछिलाइलंकामागेरावणलाइडोवतगरिआफुलेगमाकोपराक्रमकस्तोभनी॥श्रीमोहा
देवलेपार्वतिलारसुनावतुभयो॥॥इतिश्रीअध्यात्मारामायणउमामहेश्वरसंभवादेर्लंकाकाकथडेमेघनादसंकरनाम
स्वर्ग॥॥श्रीसीतोवाच॥हेपार्वतिताहापछिपापमाभेघनादलेवानरसेनामारिकनलंकामाजाइकनरावणलाइडोव

राम

तगरि वृत्तांत कुरा कहन लाग्या तौ कुरा मुनि रावण माह को धते भन लाग्या हे मेघ नाद तैले कल्ला इमारि सरेरी आपराक्रम
 राम लक्ष्मण दुवै जना का कारण ते मान भयेन तौ मान्या प्रकार गर्नु पर्छ माया ले गरि कुन पनि ति दुवै जना मनुष्ये लाइ न मारि
 हें देन हे विर मेघ नाद कल्लो भन्या काल रुद्र जसो इन्द्र दि देवता लाइ जितन सामर्थ भया को इन्द्र जना निर्गति मनुष्ये को का
 ले थाछ तंसा मान को वलियो पथी मापनि दुल्ल भछ हे पुत्र मेघ नाद तें चाडै गै कन राम लक्ष्मण चाडै मत्तु गराइ आभनी रे
 स्प काले मेघ नाद लाइ रावण ले भन्यो र मेघ नाद ले पनिरावण को आग्या मानी चाडै उठि कुन अग्नि सातु मा जाइ लाग्या को विधी
 जोतो गरि आहु ति दि कुन न राण ये जग मा ब्रह्म अस्त्र लाइ पनि निपुन मर्तु ज मेघ नाद ले एसा प्रकार को राण ये ज गरि अग्नी
 संतुष्ट भै घ नाद लाइ सुवर्ण को रथ दिया धनु बाण दिया ते खेला मोचंद्र सुये ग्रह राक्षस तरा देवा धी सवै त्राहि भया ताहा प
 दि पाप तम मेघ नाद अग्नी ते दिया नारथ सारथी सहित गरि धनु बाण लि के न राम लक्ष्मण वा नर सेना मा आइ लाग्या
 को देखि काल समान मेघ नाद ले पनी नाना मंगल गरि सन्तु उच्चाटन गरि विधानी ले यज्ञ गरि सैन्ये सहित गरि वा नर से
 नामा भी जाइ लाग्यो कल्लो गरि भन्या सुये लाइ ग्रहन ले ग्रह गमाऊ पथी पनी कम्प मान गराइ दुलो सवंग गरि कुन राम
 लक्ष्मण का हाछ न भनी ति क्षर वा न लि कुन जां दा राम लक्ष्मण लाइ देखि राम लक्ष्मण ले पनी मेघ नाद आया को दे
 वार राक्षस सेना लाइ अणै क वाण प्रहार गमा ते सा प्रकाले राम ले वाण प्रहार गमा को देखि माहा विर मेघ नाद ले पनी
 सुतं त को ध गरि चाडै गरि कुन ति क्षर वाण प्रहार गमा श्री राम लक्ष्मण का लुरि मा लागी कुन रुकु धारा वहन ला
 ग्यो कल्लो देखि थो भन्यो लाल फुल फुल्यो जे मेघ नाद ले सरव धि गमा को दल दिस भाग कोहन देखि न्या अंध को ल गरि भुला ले को प्याऊ गरा

इमाया लेखोपि अफुरथपनि न देषि न्या रूपपनी सरिरपनि न देषि न्या गरि अ कास मागे वसिर हो धनु कोटि कार सवत्ता
त्रसु नि न्या वाण व छि गरि न देषि न्या भै वाण मा त्रै देषि थो ये स्ता प्र कार को मेघ नाद ले श्री ध काल गरि पं श्री मा अ कास न देषि
न्या वर्षा मा जल व छि भया जै सर व छी ग मो तो मेघ नाद क स्तो भ न्या महा परा क्रमी माया लेप नि स्यु क सु र्ये समान तेज
भया का वं स न ल भया को मा हा जो ध ले राम लक्ष्मण मा धी अ ने क सर व छि ग मो क स्तो भ न्या काल मेघ ले जल व छि ग मा जै
सर व छि ग मा को देषि राम लक्ष्मण ले मेघ नाद लाइ प्रहार ग मा ते स्यु काले वाण प्रहार ग मा को देषि मेघ नाद लाइ न लागी
वाण वे र्था भै प छि मा व स्या फेरि मेघ नाद ले भ न्या भ न्या को वाण प्रहार ग मो तो वाण आया को देषि राम लक्ष्मण ले जति
सक्या को वे र्था गरि दियो न सक्या को आ फ्रा सरिर मा ला ग्या प छि जी कि कन फाली दियो फेरि मेघ नाद ले राम लक्ष्मण लाइ
वां डै सुवर्ण पीष भया को वाण प्रहार ग मो तो वाण लागी र क व ह न ला ग्यो क स्तो गरि भ न्या पर्वत वाट गुल धारा आ
या जै ऐ स्ता प्र काले दारि र को फुल फुल या जै ये स्ता प्र कार ग रि तो पा पि छ मेघ नाद अ श्व गति वे ग ले धनु देष न्या गरि
अ द स्या भै र हो मेघ म ल ल भी त्रसु य व स्या जै व सि कन अ ने क वान लाइ प्रहार ग मो फेरि स स्र व धी भ न्या को वान प्रहार
ग मा को देषि अ त्तं त मु र्ति लक्ष्मण ले प नि को ध गरि श्री राम का ह न र मा विं ती ग मा हे र द्य ना थ यो पा पि छ मेघ नाद
ले आ का स मा व सि मा या व ल ले अ ध काल ग राइ अ ने क वाण प्रहार ग मो अ व यो पा प त्मा मेघ नाद को ले न्या ल वे वं स
अ स्र प्रहार गरि नि मु ल गरि मा द द्यु भ न्या र तो व व र ण श्री राम ले सु नि आ ग्या ग मा हे भ्रा ता लक्ष्मण ति प्रो परा क्रम क स्तो

राम

१४९

मन्या ऐउठावा राते लीं कामा रह न्या राक्षस सबै भस्म गरि सामर्थ भया काये उठ का अपराध ले सबै लाइ मान्यो जो ग्याहे
न राक्षस हरु सबै मेघ नाद का सरण माव स्या काल उठ नगरि हेरि रह न्या पनि छं न हात जो रिह न्या सरण आउ न्या भागीज
न्या ऐसा लाइ मान्यो न हे लक्ष्मण ऐसा किं विर राक्षस मारि क्यो प्रयो जन पापमा मेघ नाद ऐउठ मा मो देषि सुबै राक्षस
मा न्या जला भया अवयो पापि छ मेघ नाद लाइ मान्यो ये नगर हा प्रावल हा प्रावले माया ले पनि संयुक्त भया को वानर ह
रु सबै लाइ आहाइ आकास मार ला को मेघ नाद संग माया ले युक्त गरि कन मान्यो हे भ्राता लक्ष्मण मै ले र प निस स्र स्र प्रह
र गरि पथी मा आकास दुसरी सो भाग पता ल अंतरिक्ष मार ला को सबै निर्मल जन पयो मेरा सामर्थ भया को छ ऐस वेला मा
पापि छ मेघ नाद ये उठ ले का पुग छ भनी तेज शि श्री राम चंद्र ले आग्या ग योर लक्ष्मण ले पनी हो भनी ठा नि वानर सेना
ह रु लाइ भन्या वल वान माया ले ये भया का वानर ह ले पनी मेघ नाद लाइ मान्यो अर्थ ले आकास पनी दुइ धंड हो भन्य
जस्तो गरि दुलो सव्द गरि भन लाग्यो हे रु द्वा र वारि मेघ नाद पनि कालो काल माथि को हो हो गरि वस्या को केलो भन्या संख्या
योग ग न्या ले तान प्रदक्षु ग मा कै वानर सेना ले आकास मा हेरि व्या प गरि र ला भनी श्री मो हा देव ले पार्वति लाइ सु नाउ भयो
॥ इति श्री भ्यात्मारामायण उमा महेस्व सन्वादे लीं का काण्डे इन्द्र गित युद्ध नाम स्तवर्ग ॥ ॥ श्री सदा सिनो वा वा ॥
हे पार्वति ता हा पछि वानर सेना ले आफु वस्या को ठा उठान्यो भनी नीताइ कन श्री राम चंद्र ले माहा सस्त्र नाण प्रहार गरि दु
गराउन न भनि चिताइ उरारि कन राक्षस सेना सहित गरि मेघ नाद फ किं गयो ता हा पछि मेघ नाद गै कन चिताउन लाग्यो
अव कलोग न्य हो आफु जो से न्य जो द्वा र जो थीयो म ह्यु भै गया अव म फ किं कन क्यो प्रयो जन छ राम लक्ष्मण संग युद्ध जन भ

नीश्रया को भागी गयो भनाइ कसो गरि जान अऐसो गमाले हुन्या द्वै नरामलक्ष्मण वानर सेना लाइ नीरासागरा उहु माया
कि सित वनाइ कनरामलक्ष्मण लाइ देखा उला ते स्वेता सित का निमित्त ले प्राण त्याग गर्न नभनी ऐस प्रकार ले चिंत नागन्या
राक्षस सेना सहित ले पश्चिम को कामावसी माया ले संयुक्त भया को मेघनाद ले माया कि सित वनाइ कन माया ले बनाया
कारथ मारा धिना नावा द्या वनाइ कन पृथ्वी कम्पमान ले हुलो सव गारि जो ना दिसा ति हुन मान वस्या का थीया ते ले पश्चिम दी
सा का द्वार बाट वाहि हु निस्को ते स्थ कार ले मेघनाद आया को दे धिना नर सेना सवै हर्ष मान भै अधि सरि वस्या हुन मान ले
पनि मेघनाद लाइ मोह ला भनी माहा कौ धले सिला वक्ष लि कन मेघनाद का संमुख मो जादा सित लाइ दे धि कन वीत नागर्न
लाग्या कस्ति सित भन्या कुवली भै भो कले दुव लाइ रसा किराम का निमित्त मारा तदिन रोइ कन हाउर छाता मात्रै रसा कि ज
न क राजा कि पुत्री सितो द्विंत वदन ले पिडा भै रसा कि ऐसि सित लाइ हुन मान ले दे धि चित मा माहा दुष प्राप्त भै हांर ऐसि
सिता मेघनाद कारथ मारा धि कान ल्यायो भनि माहा विर र आघोर र वानर हरु सवै अधि बाट जाइ कन हेर्न गया ते सो
गरि हुर्न गया को दे धि पापी मेघनाद ले वानर लाइ देखाइ सित को चुको समाति छु उजाइ कन माहा दुष दिन लाग्यो सि
ता ले पनी मेघनाद ले दुष दिया को दे धि रोइ कन भन ला गि न हांर राम जा हि र मक्ष्या गर पापी मेघनाद ले प्राण लिन
ग्यो हे हुन मान भै रो रक्ष्या गर भनी ऐस्य को ले सित ले भन्या को मेघनाद ले दुष दिया को सित को कष्ट श्रीराम का सेव कहु मा
न ले अतं त कौ ध गरि व्याकुल ने नगरि आ सुष सालि कन राम कि पये भार्य सित को चुको समाति राधा को दे धि मेघनाद

राम

लाशंनलाग्वाहेपापिषमेघनादहेदुबुद्धीकुरदुराचारिदुद्रुपापलाचंडालतेस्तोकार्यकिनगर्नलागीसहेहताहारि
त्रैलोकोमानभयाकोकुर्मगन्यास्त्रितातिलाइमारितलाइकाधर्महोलाभकस्तोभन्यारिषीकाकुलमाजंभभयाकोआ
माकाकारणमाराक्षलभयाकोब्रह्मकोनातिभैकनतेस्तोकार्यगन्याधिकारतेरोमतिहेमेघनादहेस्तोकर्मपोतैलेगर्नआठिस
आमावाबुद्धोडिकनआयाकीसितारामकाहातवाचबोरिल्यायाकिराज्यछोडिबनवालमाहाकष्टपाइरहाकिऐस्ता
निसपराधीनिसितालाइमानलागिसहेपापीषदुराचारिसितालेतेरोकाअपराधगयोकारणनिमित्तभभैकानअधर्मग
नहागिसहेमेघनादसितालाइतैलेमायादेवितंपनीचावयाहेनसमेराअधिवाचसितालाइमायाकोकसोगरिहेरि
रहीलाभपनिरामकोसेवकहनुमानमानपोहुंमेराब्रह्ममानकाभुष्टीलेप्रहारगरितेरोमस्तकचुरीगरितहाइमारुलाहे १४२
पापिब्रह्मलाइअस्त्रिहत्मालागीरहाकोठाउब्रह्मलागीरहाकागोंहोंद्वन्द्वतेस्त्रगामातंदुराचारिलाइपनिपष
डुएस्पकालेविरवायुतंनकापुत्रहनुमानअतंतकोधभैभन्यारनारसेनासहितगरिअधिसरिकनयुद्धगरुला
भनीवस्थाहनुमानतेस्तातरहलेवस्थाकोदेधिराक्षेसेन्द्रावणकोपुत्रमेघनादलेपनिनानरसेनाआवननसक
न्यागरिवाणप्रहारगरिकनअस्तंभभूमिराष्योताहापहिमाहाविरहनुमानलाशंनलाग्वाहेहनुमानऐससिता
कानिमित्तमारामलक्ष्मणदुवैजनामनुक्षलेसुग्रीवमित्रगरिबानरसेनसहयोगरिसमुद्रमासेतुबंधगरिआयाऐसीसि
ताकाशिमित्रमाछातिफाटन्यागरिसितालाइमार्दकुभनीऐसलाइमायापहिरामलक्ष्मणप्रमुखसुग्रीवआदिगरिबानरसेनाप

तितेंलाश्चेतनिर्मलगरिनिस्कीकलकागराशरापुलाअनाज्येविनीवनलाइपनीमारुलालकामारजइलाभनीरहाको
निर्मासागराउकुहेमर्कगधममहनमानअस्त्रिअवध्यभनीतैलेभनीसक्यानअवध्याहोताजोनाप्रकारेसक्रुलाइदुषने
ध्याहुंछलोप्रकारगरुलाभन्येरसितापनीमाहासोकतेपिडाभैकनरामनाममात्रसमरणागरिदुषलेपिडाभैकनरोइ
रहाकि सितालाइमापिधराक्षसधममेघनादलेवानरसवैलाइहेराइपंडंगलेप्रहारगरिसिताकोसिरकाटिकनपुथी
विमावसातिदियोसरिरमात्रदुर्षणगारिदियाकसिसिताभन्याजनकराजाकीपुत्रीश्रीरामजस्ताकिजोअस्त्रिभैकन
राक्षसकोहातवाणमर्नपयोहोकरकसोआसर्पऐसाप्रकारेपापत्तामेघनादलेसितालाइमह्युगराइकनभंनताग्यो
हेरुमानतिमिहरुकाखाभिरामकोसितामायाकोदेपिसुत्तिकासोकतेरामलक्ष्मणलेपनिप्रणत्तागगन्याछनभनी
मेघनादलेअतमंतहर्षमानगरिआकासफुडलाभन्याजसोहुलोसव्दगरिकनमेघनादलेकरायाकोसव्दलेसवैवान
रहरुनासमानभयापर्वतमावज्रपातभयाउपलयेकालमादिगजाभन्याकोहस्तीकरायाऊऐसाप्रकारलेमेघ
नादकोनादसव्दसुनीवानरसवैचंचलचित्तभैकनडराइकनअंधारोमुखगरिलंग्रामछाडिफुर्किंकनहनमानकाअधि
वाढवहनगयापापीधमेघनादलेसितालाइमारिकनसत्रुकाचित्तमात्रासगराईआफुचीतहर्षगराइचित्तनागनलाग्यो
योपापीधरामलक्ष्मणवानरसेनाकपटनगरियुद्धनगयाकसोगरिमानसकियेलाभनीचित्तनागरिरहोभनी॥ ॥

श्रीमहोदेवलोपार्वतीनाइकैसंपर्वतविषयेमासुनावनुभयो॥ ॥इतिश्रीअध्यात्मारामयिराउमामहेस्वरसम्मा
 देलकाक्रीण्डेमायासिताबधोनामस्वर्ग॥ ॥श्रीमहोदेवोवाच॥ ॥हेपार्वतीताहापछिपापीधमेचनादलेसी
 तालाशमारिकनप॥ श्रीकैम्पमानगरिकरायाकोलववानरहरुलेसुनीकनत्रालमानलेउराइदलदिताभागमासवैवाणहरुमा
 जीगयातेसोगरिभागीगयाकोदेपिहुनुमानपनीवित्तमाविषादमानीसिताकादुषलेविवर्णवदनगरिआधावाटआसु
 काठिकनभनलाओहेवानरतिमिहरुसबैक्यानतेसोगरिभाग्योसंग्रामछाडीकनक्यानभाग्योविमुखमैभागनुछैनसुरवि
 रपराक्रमिभैतेसोगरिभागनुछैनतेसोगरिगयालेमात्रैकैलेमनुपदेनकिआधिरऐकफेरापनुपछतिमिहरुअधि
 सरिकनलडननसक्यामअधियांतामपछिरतिमिहरुआइकनहुलोसवमात्रैगरिरयालडनुपसामलडुलाहेन
 नरकुलवतपराक्रमिभैतेसोगरिभागनुछैनलोकलेक्याभनलातिमिहरुसबैलाइलाजपनिछैनकिअनिरेस्प
 कावैहुनुमानलेभन्यारभागीगयाकावानरहरुलाइहुनुमानलेभन्याकोहोभनीजीतमाहरुमानगरिराक्षसहरु
 कामनमात्रालमानगराहुलोसवगरिवानरहरुसबैलेपर्वतयाषानवक्षलिहुनुमानलाइअधिलाइकनगर्ज
 मानगरिसंग्रामगन्यानिश्चैलेराक्षसमाथीजाइलाग्योअनेकराक्षसमारिदियातेसबैलामामाहाविरहुनुमानर
 सितालाइमारिदियाकोईकलेमाहाक्रोधगरिपर्वतसमानकासितालिकनमेघनादसाथीप्रहारगयातोसि

१४३

राम

लास्र कासमात्राया कोदेषि मेघनाद कासारपीलेरुथस्र कीतिर त्थो ग्योरहुनुमान लेप्रहारगमा को सिलापृथ्वीमा
पयो त्थो सिलापृथ्वीमापया कोठाउमापृथ्वी फाद्यो हुनुमान को सिला प्रहारये र्था भया कोदेषिराक्षस सेना स
वै हुतो लवङ्गरिवानरमाधी जाइला ग्या अनेक सस्र स्र प्रहारगमा वान लेपनि सिला वक्ष प्रहार गरि अनेक
राक्षस मृत्यु भया भय करवलि रवानर हरु वक्ष पाषाण प्रहार गरि अनेक राक्षस माया राक्षस सेना माया कोदेषी
मेघनाद लेपनि अतंत क्रोध भै अघी सरिकुन वानर माधी सस्र स्र प्रहारगमा मुल गदा वडु असनि पदिस मुग्र ए
स्ता सस्र प्रहारगमा अनेक वानर मृत्यु गरायो तो स्तो गरि माया कोदेषी माहा विर पराक्रमि वानर क्रोध ले सिला वक्ष
पर्वत प्रहार गरि माहा कलोल युद्ध गमा तिनि हरु ले युद्ध गमा को वेग ले पृथ्वी लेपनि थामन सकेन नन्देवता को
रेदे तो को युद्ध भया जै महा भय कर संग्राम भयो हुनुमान प्रमुष वानर सबै ले सैल श्रृंग पाषाण प्रहार गरि मुष्ठी
लेहानि वाधी कनघेरिकन राक्षस सबै माया जोर ला का राक्षस हरु लाइ हां हां का रग र र धपा उन ला ग्या को सिला
क्षस लडिर ला को हिंछि नमस्त क भैर ला का ऐस्य काले राक्षस सेना ले वानर सेना माधी जाइला गन नस क न्या भ
याप वृही हुनुमान ले भन ला ग्या हे वानर हा मि हरु सबै जना ले राम लक्ष्मण का कार्य सिद्ध गर्न निमित्त प्राण त्याग
गरि केन्युध गयो अव ए स्तो गरि न स्या लेहुं दैन फ कि जा उहि डहे वाणर जो ना सिला का निमित्त माये स्तो दुर्यय कर्म

राम

अध्या
१४४

गयो सो सिता लाइ मनु गरा या को पनी देख्यो अनयो वृत्तांत कुरा सवै राम लक्ष्मण सुग्रीव लाइ सुनाउनु जाउहि उ
अव देषि जो आया होला सो गरी लाभनी वानर वानर सेना सवै लेस ग्राम छोडि आया ताहा पछि वानर सेना ले
स ग्राम छोडि आया को देखि धाउ ले पिडा भैरसा को राक्षस हरु ले पनिसं ग्राम छोडि आ को नितीत कभयो भनी हा
मि हरु पनी फुर्कि जाउ भन लाग्यो मेघ नाद ले पनी वानर हरु फुर्कि को देखियो सं ग्राम छोडि आ को नि को भयो भ
नी मन माची ताह कन भन लाग्यो अम पनी सत्रु माया उपाये गर्कु भनी निकुंभी राम गेयज्ञ को सामाग्री सवै तयार गरि
सुचि पवित्र भै मंत्र ज्ञान मेघ नाद ले ये जग न लाग्यो मंत्र पुनर्गारि अग्नि बलि कन धरै कछि भयो पसु कारक ले तपन गरि
अनेक वस्तु ले अहुति गमा को कछु पान् रगर्न निमित्त सुनास गरु लाभनी मेघ नाद ले निकुंभी राम यज्ञ गर्न लाग्यो सो
अज्ञ गयो काहा उमाराक्षस हरु उत मसा धकि जालि भै वस्पा किभीया एसा प्रकारे रावण को पुत्र मेघ नाद ले निकुंभी राम
यज्ञ गयो भनी श्री माहादेव ले पावति लाइ सुनाउनु भयो ॥ इति श्री अध्यात्मारामायणे उमा महिस्वर सन्वादे
लंका काण्डे निकुंभी राम यज्ञ आरंभाना स्वर्ग ॥ श्री माहादेवो वाच ॥ हे पार्वति ताहा पछि हुनु मानर मेघ नाद
ले सं ग्राम गयो को सख अख का सवै लिह नाद गमा को सवै राम चंद्र ले सुन्यार आग्या गर्न लाग्यो हे जानु वान
आज का दिन माहुनु मान ले हुलो पराक्रम गयाराक्षस वानर युद्ध गमा को सवै ले सुन्या माहा कछु लल सवै सख अ

रामः
१४४

छकोसवसु नारि जा म्बुवान को जितो कले हा न्यो सब तिमि जा हा वसि कनहुं दे न भ न्यार आ फर से न्या सहित मै ह
उमान का ठाड मा जा दा भया ते स वेला मा हु न मान प नी सं ग्राम वाट फ कि आ उ दा ता हा जा म्बुवान संग भै र भय सं ग्राम
ले था का का घा उ का वे था ले सिता म तु भया का सो क ले हु न मान का प नी वा न र ह रु का प नि म हिन बिह उ मै कु छ न व
रो भै मे घ आ या जे आ उ दा मा वाट मा भै र भया र हु न मान ले प नी जा म्बुवान ले प नी पर ल पर श्री क मा लि गरि फ कि आ या
र राम चंद्र का स मि प मा आ सु ग्री व प्र मु व ले ड ड वत गरि मे घ ना द ले ग मा को कुरा व तांत स वे श्री राम चंद्र छे ड विंति ग या
हे राम हा मि ले रा क्ष स संग ठु लो यु द्ध ग न्यो पा प त मा मे घ ना द ले तं मि सिता हा मा आ ग्न मा म तु ग रा ये हे श्री राम चंद्र हा
प्रा ची त भ्र म न भै आं धां वाट आ सु का छि फ कि आ न्ये भ न्यार तो व व न सु नी राम चंद्र मु छ भया को दे धि व क्ष म रा को
म न मा दु ख प्रा प्त भ यो र राम ता इ श्री गा लो हा लि क न आ फ र का ष मा सु ता इ रा ष्या ते स वे ला मा जा म्बुवान हु न मान मे द न र
वि र इ नि ह रु ले प नी राम चंद्र ता इ बु ठा इ र सा अ ने क वा न र ह रु ले प राम चंद्र को स व र ष्या दे धि व द मो ते र गी गा त ल म्मा
इ सि त ल ग रा इ स वे त ग रा या मा हा सो का अ नी ले द ध भै र ह्या का राम चंद्र आ फ र का ष मा रा धि हे वु ले स यु क्त भया का
ल क्ष म रा ले उ त्त म व व न ले भ न ला ग्ना आ स र्प राम चंद्र त पा इ हो ऐ लो लो क ग र्न यो ज्ये छे न त पा इ क ला हो भ न्या सु भ मा र्ग मा
र ह न्या स वे लो क ले पु जा गरि रा ष्या का जिते र्मि भया का त पा जी ते ऐ लो लो क ग नी हो इ न हे प्रा ता राम चंद्र ध र्म ले प नी

राम

अध्या
१४५

रक्ष्यागरेन रक्ष्यागरेन गाम उत प्राणीसवैले का धर्मगमा को छ तपाइलेयो स्थावर जगाम जलो भैरु नु अजो गोपाप क
मि गरि रह न्या राव के स्तो भुम सते धर्म भया कसो गरि म तु होला तपाइ ऐलो धर्म आत्मा भै क न प नि ऐलो न्नव स्थाप न्यो
अ कर्म गरि रह न्या रावण को जये भयो हे भ्राता राम वंदू धर्म ले धर्म भयेन अ धर्म ले धर्म भयो तपाइ ऐला धर्म आत्मा रावण ते
स्तो पापी छ भै ऐलो आसये भयो तो धर्म सवै व्ये थो रहे छ हे राम पापी छ मेघ नाद ले सिता लाइ मारि कन तपाइ ले लाइ मारि
कन तपा ज्री लाइ ऐला अवसागरा इ कन तपाइ जये भयो धर्म ग नी लाइ जये हु न्या रहे न छ ते स्कारण ले धर्म गमा को व्ये
थो रहे छ हे राम तो पाप आ लाइ मार न धर्म बाट ले हु न्या छैन न छ तिले मारु न स कि न्या छैन सा मा मा स त्या वचन बोले
नु भयेण दुष भै क न स त्या छाड न्या लाइ मारि हु न्या रहे छ तपाइ सा धु भै क न धर्म र भनी रह न्या ले सु मार्ग प छि ला नु
भयो ऐलो फल प्राप्त भयो दुर्बल लाइ कसे ले धपाइ त्याप नि धर्म को मारि हे वं न का को धर्म भनी रह न्या सा ना लाइ
तो धर्म चा हि छ अ व ऐलो भयाप छि ब लि या लाइ मारि धर्म ते रक्ष्याग नी रहे छ हे रघु नाथ ऐलो वियोग स सार सा
न सो ग गर्नु हु छ वी त दृढ गरि कन वान रह रु सवै लाइ अ भार पि नु ह व स सो क गरि का हु छ क छि उ धार ग नी छ ले
ता राम वंदू तपाइ ले अधि उ सवै ला मा स म उ नु भयेन दसरथ राजा ले स त्या धर्म भनी र ह्या को भया ऐलो ह वा ल हु न्या
थियेन तन का पाप ले ऐला दुष प्राप्त भयो ऐलो भयाप छि प नी क सो जी नु हु दे न हे रघु नाथ कसे भयाप नि धर्म ले

रामः

१४५

जयेहुं छपापले धर्महुं दैन पापगारि धर्महुं न्या भया इंदले रिषितो कहरु सवे मारि कनय जग न्या थीया ऐस जगत सो सार
मा प्राणी हरु सवे धर्म ले पो दिन रात काटि रहै न सुख दुख पनि धर्म ले पो गरा उछे हेरु घुनाथ को हि पुरुष ले दान गमा
को धर्म भंडू धर्म को मुल दान भया यो समस्त तपाइले मारि स क न्या थीया अवन पुग्पा पछि चितार कन कयाहुं छराजे
छोडि आउना ले ऐसो अवस्थ भयो नत्र ता ऐसो हु न्या थी ऐ नरा जे मारु न भया को भया दान धर्म किर्ति जोग न्या कार्य
सर्वे ग न्या थी यो नदि बला जे धर्म वह न्या थी या हे राम जंद्रे ऐस संसार मा दुख ले छो आप कि इष्ट ले पनि छो उछर
कार्य पनि ना सहुं छ ईस काल मा जल सु न्या जे हुं छ धन भया समस्त सुख प्राप्त हुं छ धर्म गमावी तपनि हुं छ दारिद्र
भया पाप मात्रे जीता उछे हेरु घुनाथ जस्का दुख हुं छ तस लाइ सजन मित्र बांधव पनि हुं छ पुकारि पनि हुं छ पण्डित
पनि तेसे लाइ भंडू लोक ले पनि जानी भंडू र विक्रमात बुद्धि मानपनी भंडू र हेरु घुनाथ जस्का सम्यति हुं छ सम
स्त लोक ले पनि तेसे को गुण प्रसीसा गछे हे भ्राता राम चंद्र ऐस निमित्त वे पो मै ले विंती ग न्या को हो कान लोक गंजुहुं
छ जो निध्न नि दुर्वल हुं छ तेले कार्य बांछा गरि कयाहुं छ कया पुग छ हे राम चंद्र हाति ले हाति पो वै हितु ल्या उछ जस्का
धन भै कन धर्म गछे कस्तो भया दुर्दिन मा जह तारा प्रगासन भया जे सो भान भया जसो लोक ले पनि हास्या गछे न रहे
काकुष्ठ धन आर्जन भया को धर्म को मुल पो हो ऐस संसार मा धन न भया को जनम मृत्यु कतु ह्या चारु डलर दारिद्र तुल्य कया

राम

अध्या
१४६

नभन्याचंराडलकाकस्तैधनभयापनीजातननीकाहुनालेलिंदै नदरिइछेउभयादिन नलकन्याहुनालेतेस्कीकुलनि
 कोभयापनीचिरिडलतुत्यागराउछंरहेरघुनाथऐस्कारणयोऐस्तोअवस्थाभयोहेभ्राताक्यानभन्याधर्मअर्थकाममोक्ष
 श्रीहंकारहर्षक्रोधयोसमस्तस्वैधर्मलेढाकाकोछहेविररामअबऐस्तोभयाकाजगामायोसोकदुषक्यानगर्जुईछ
 पापतामेघनादलेयेस्तीअवस्थागरायोऐस्तादुषमाप्राप्तभैरुन्यावेलाहै नतपाइकोअवस्थादुषदेखिवानरहस
 वैकांजीतमाभरात्रासभयोहेप्रभुरामसोकदुषछाडिदुचित्तगरिउठनुहवसहेरामदिघवाहुगरिरहनुहवसतपाइ
 लेमलाइअहउनुवैगर्जुंथ्योआजआफैऐस्ताकममाक्यानरहउठंछमहात्माकोअवाहरेऐस्तोहोइनमहात्माते
 ऐस्तोसोकगर्देनंरविपतिमाधैर्यहुनपछेआफ्रआत्माआफैदुछगर्नुहवसहेरघुनाथमपनितपाइकोछ
 येभयाकोभ्रातायोहोमभैकनपनि क्यानदुषलिनभयोतपाइकोदुषदिन्याहरुकोलंकाराअपनिपापिछमेघनाद
 कोरथसहितमैलेवाणप्रहारगरिभस्मीभुतगरुलाअवतपाइलेचित्तमाविषाददुषछाडिवानरसवैलाइबोधना
 दिवांउउठनुहवसभनीऐस्पक्रांलेमहात्मलक्ष्मणतेश्रीरामलाइबोधदिरह्याभनीश्रीमाहादेवलेपार्वतिलाइसुना
 उनुभयो॥ ॥इतिश्रीअध्यात्मारामायणेनेउमामहेस्वरसम्वोदेस्वीकाकीरुतेलक्ष्मणसंनोभोनामस्वर्ग॥
 श्रीमाहादेवोवाचा॥हेपार्वतिताहापछीलक्ष्मणलेश्रीरामलाइबोधादिरहदाविभीषनआइपुग्यारअनेकवानरक

रामः
१४६

लौलगरिउत्तातगरिरसाकाठाउरमारपिबोधदिकनआफुपनिअनेकसस्त्रअस्त्रलिकनरनकुण्डललाइकनम
ध्यानकासुख्येऊप्रगासभैकनआपाररामचंद्रकाआंगमाजाइहेयातिकस्तोगरिरसाकाधीयाभन्यासिताकानिमित्त
मासोकलेमुखीभैकनलक्ष्मणकाकायमालोटिरसाकासुग्रीवप्रमुखविरवानरहरूसवेवरिपनिवस्याकादेवि
विभीषनकामनमाविषादभयोरआंधावाटआसुकाठिकनमाहाआसर्ष्यमानीकेहिकुरागनेपनिनसकीऐ
लोगरिरसाकाविभीषनलाइदेपिलक्ष्मणलेआग्यागयोहेविभीषनमेधनादलेसितालाइमारिदियोयोकराह
नुमानलेकहेनुआपाररामलेपनिआयावाटआसुकाठिकनसिताकोनाममात्रलिकनहंसितारभनीमुखीभैरहनुभयोअ
रुकारनलेहोइनहेविभीषनरामलेयसोअवस्थोगयाकाअरुकारनलेहोइनहेविभीषनअरुकारणलेहोइनभनीलक्ष्म
णलेभन्याकोवचनसुनिमाहाजानिविभिषनलेआफुवुध्रीलेजीतनागरिजीतमांसव्यासवेछाडिआरामचंद्रकाहजर
मावसिविंतिगयाहेप्रभुश्रीरामचंद्रकानतेतोसोकगनेहुँछतपाईलेसोषगयाकोसुनिमेराहदयेमावज्जपातभयोऊ
भयोवानरकोपनीसवैत्रासमानभैयाहेस्वामिरामचंद्रलेहनुमानकसोगरिभनलाग्याकोआपोकोकराअसंभभावहेरा
मकस्तोभन्यासागरसमुद्रबहुलिकनगयाऊयोकरानिश्चयेलेहवैनहेप्रभुरामयेसवेलाभाधर्मलेसंयुक्तकवंचमेले
रावणछेउभन्याकोहोसितालाइफकोउनजाउभनेरयोसिताफकोउन्हाछेनुभनीअंगीकारगारिगयातलेनिमित्तमामला
इधपाइपठायकोहोहेश्रीरामसितासंबोधगनेनिमित्तमासासनापनिगयाभेदलेद्वीभयेलेतसीउथ्योतेसोगदीपनिसि

अध्या
१४९
राम

तालाइवुआउनसके नरावरण को पुत्र मायोले विरभया को मेघ नाद ले माया कि सिता यो दिव नाइ क न तं पारि काम न मा निरसा
गरा उना निमित्त ले मा रि देया यो हे प्र भुराम ऐस पापी मेघ नाद ले अनेक कर्म गर्छ जो न वेला मा नि कुंभी राम जाइ जाइ क न य
ज्ञ संपूर्ण गरि संगा मग न आया पछि इन्द्रा दि देव ता ले पनी जितन सत्रै न न भनी सवै समस्त उ सै ले जित छ हे प्र भुराम ऐसो
दुर्जन मेघ नाद ले माया का प्रभाव मा त्रै लो का सवै जितन सामर्थ भया ले वना या कि सिता मृत्तु गरायो रहनु मान प्रीति त
भै कन आया यो कुरा निश्चये ले होइन हे प्र भु मेघ नाद ले सिता लाइ मृत्तु गर ई देया इया को अर्थ मै ले जान्या वानर हरु का
वल पराक्रम अलष्या भया को देखि तो बल हरण गर्न निमित्त ता समान गराइ कन निरासा गनी अर्थ ले माया ले सिता मृत्तु गर
रि मृत्तु गरि देया यो वानर हरु काम न मा त्रास गराइ निरासा गरि फ काइ पठा उला भन्दा बुद्धि गरि हे श्री राम पाप त्मा मेघ नाद
का माया ले क सो गरि प्रीति त भै कन व था सो क ग नु हुं छ सिता लाइ मृत्तु गर वन क स्को सामर्थ छ न भया को कुरा मा सो क गरि
का हुं छ उठ नु व स त पाइ ले सिता का निमित्त मा सो क ग या को देखि वानर हरु पनी सवै सो ग ले पिडा भै र सा छ हे प्र भु
त पाइ ले न जान्या को पदार अर्थ का छ समस्त प्रा नि का आत्मा मा वसि कार्य गराउनु हुं छ आफु ले जानी कन पनी कान
सो क मा ले निर नु हुं छ लोक ग न्या वमत होइन हे स्वामि श्री राम वंद्र मेघ नाद ले नि कुंभी रामाय जग न ता ग्यो समस्त
सामा मि त्र गार गरि यज्ञ आरि भग यो त्रौ यज्ञ सिद्ध भया पछि मेघ नाद लाइ जितन स कि न्या छैन अव ऐ सो गरि रह न्या
वेला छैन ते र को यज्ञ विघ्न ग न्या कार्य ग नु हुं व स लोक छ उडि वीत गरि उठ नु व स हे स्वामि श्री राम वंद्र ते सो ग

राम
१४९

रिसो गगरि रहनु भया पछित पाइले श्री गी कारग सा को कार्य कहे गती कस्को सामर्थ्य न्या छै ऐ सो दुर्ग ये रा नु मिमा
ते सो लोक गनी होइ न अज्ञानि नुष हस को ते सो सो क ग छै न रहे प्र भुराम चंद्र आ फुले आ फुलाइ क सो ग री जानु
देन कान व धा लोक ग छै लोक ले पनी लोक पनी कान म नान् तो धमन चीत छै डि कन मन मा हर्ष ग री उठ नु ह व स
हे प्र भुराम यो संसार मा हर्ष सो क अति ननी को तो सो क चित ना छै डि त पाइ का धाता लक्ष्मण लाइ आ ग्या गर्नु ह व स
श्री राम चंद्र लक्ष्मण क स्ताई भ न्या मनुष्य मा श्रेष्ठ सकुलाइ संताप ग न्ये इ न ते सं ग्राम ग सा प छि अ व स्ये ले मे छ
नाद को प्र नु ग रा उ न्या छै न लक्ष्मण को वाण को वाण अति क ठार छै रु म प क वाण भो का इ र ह्या को तो वाण क स्तो भ
न्या त वा सित प्र छि ले प नि मा या जे मे छ नाद को र क पान ग न्या छै हे प्र भुराम ऐ ति मि त मा मे छ नाद लाइ जित न इ क्षा
भया लक्ष्मण लाइ आ ग्या दि नु ह व स क सो ग री भ न्या इ न्द्र ले व न्द्र छै डि प ठा या जे लक्ष्मण लाइ छै डि त्रै लो को मा प नि जि
त न क से ले सक न्या छै न ते को जे ज न ल कि क न यो का र्य ग नु ह व स य ति मि त मा सकु मार न क न लक्ष्मण सहित ले हा
मिलाइ आ ग्या दि नु ह व स क सो भ न्या असुर मा न लाइ इ न्द्र ले दो व लोक छै डि प ठा या जे हा मिलाइ प ठा उ नु ह
व स भ न यि स्प्र को र ले मा हा ज्ञानि वि भी ष न ले सर्व व्या पि श्री राम चंद्र लाइ बो ध ग रा या भनी श्री मा हा देव ले
पार्वति लाइ सु ना व नु भयो ॥ ॥ इति श्री अध्या त्मारा मा ये ने उ मा म हे स्वर सं चो द ले का की स डे वी नी षो

अध्या
१४८

न वो क्यं नाम स्वर्ग ॥ ॥ श्रीसिवो उवाच ॥ हे पार्वति ता हा पछि महात्मा विभीषन ले श्रीराम चंद्र लाइवु अरु
न राम चंद्र सिता का निमित्त लोक चित ले दुख भै अरु तन्या भै रहनु भया काराम चंद्र ले विभीषन को वचन कानमा
उठ को पयोर आग्या ग मा हे विभीषन ति मिले का कुराग यो क्यो भन्यो मै ले चेतन्याराषनु स के न हे विभीषन ति मिले
भन्या को कुरा फेरि विसार संमा कडु भनी ये प्रकार ले राम चंद्र ले लोक चिंता का वचन गगन्या को सुनि विभीषन ले पनि
विंति गनी लाग्या हे श्रीराम चंद्र तपाइ ले आग्या गरि पठाउनु भया को कार्य समस्त स वैलाइ ठाउ र मारा पिछठगरा
इया अहाउ न्या कुरो अहाइ आया को छ हेराध व अरु कारण ले मजाहा आया को होइ न तपाइ ले ये स्कारण लोक गर्न
हुं छ भनी यो कुरा सुनि कुन मेरा मन मा दुख लाग्यो आया को हुं हे प्रभु राम सिता लाइ मत्तु गरयो भन्या को कुरा ले तपा
इ प्रति भै कुन लोक ले पिडा भै रहनु भयो क्यो न ते लो लोक गर्न हुं छ सिता लाइ मत्तु गरयो भन्या कुरा स वै वै श्री हे
हे राम पापी छ मेघनाद ले माया ले बनाइ कुन देखा यो र ते लो लोक गर्न होइ न वीचार पनि गर्न पदै न कि अवतयो लो
क छ इनु हवस सत्रु ले जा न्या दि विहास्या गरेन कि अवय सो गरि रहन्या वषत होइ न सिता लाइ मत्तु गरनु कस्को
सामर्थ छ हेरघुनाथ अ व हर्ष मान गरि उद्यम गर्नु हवस तपाइ कानि मित मा सिता लाइ फिरावनु इक्ष्वाभ्या रावण
लाइ नानि मन भया जाओ कार्य गर्नु हवस हे राम चंद्र सिता सहित ले आनंद गरि अजो ध्या फि न्या इक्ष्वाभ्या मेरो

राम
१४८

विंति सुनुहुवस हे प्रभुराम अवयसो गरिवत्पाते पाठप न्या छैन पाप तामे घना इम तुगरा उनु कन महा विरल क्षमणा लाइ
आग्पा दिनुहुवस मेघनाद निकुभीरामा जाइय जग न लाग्यो तोय जसि धर्म भया पछि कसै ले पनी म तुगरा उनु सक न्या
छैन यज्ञ सिद्धन भै कन लक्ष्मणा लाइ पठा उनु भया निश्रै ये मा न्या छैन लक्ष्मणा को वारा कस्तो भन्या काल सपुतु लका
ला मि नस्तो यो वारा से अवस्य मेघनाद लाइ म तुगरा उन्या छैन हे प्रभुरा न ध पर पूर्व काल मा मेघनाद ले ब्रह्मा छैन
उत पत्मा गयो र वर प्रसाद पायो ब्रह्मा संतोष भै कन दुइ थोक वर दियो का क्यो भन्या ब्रह्मा सस्त्र १ काम कर र
थले संयुक्त गरि माया दियो यो दुइ थोक वर प्रदान भयो र आग्पा गमा मेघनाद तलाइ दुइ थोक वर मै ले दियो य
क थोक दु न्या छैन कस्तो भन्या जौ ना वेला मा निकुभीरामा गै कन तै ले यज्ञ गती स तोय जस पुरा न भै तेरा सनु आया
ते सै वाट ले तेरो म तुहु न्या छैन भनी आग्पा भया को छ यो कुरा सवै मै ले जान्या को छ ते सै को निमित्त ले यो मै ले विंति
गमा को मेघनाद चांडे मानी का र्य गर्नु पयो कस्तो भन्या इन्द्र ले दान व मानी लाइ देव लोक मग या जै लक्ष्मणा
लाइ पठा उनुहुवस मेघनाद को वहु बल ले पोरा वरा ले जै लो को लाइ दुष दि कन आफु आनंद सित व सिर हे छ
ते सै मेघनाद का भरो ला ले पो गुमान गछ अवयो पा पिछ मेघनाद लाइ मा न्या पछि रा वरा प निमयो भनी जांनुहुवस

अ ध्या

१४८

येस्ता कारणाते महाज्ञानी विभीषनले विंतिग आर श्रीराम चंद्रलेप निसमस्त दुष द्वा डि हो भनी चिता इकन मल
 त्मा लक्ष्मण रावा आग्नागर्भ भयो हे धा ता लक्ष्मण महाग्ना नि विभीषनले ग मा को कुरास वै हो ने र्था कुरागे र्नी
 ह प्रा हि तार्थ ग न्दी यस्ता विभीषन कन हे र २ मेघ नाद ले माया को सिता मारि कन देखायो यो स वै मै ले जा न्यो ते ल
 पा पिष्ट वं ह्य आश माया ले आ का स मा वं सि युद्ध ग मा पछि इन्द्र दि देव ता ले प नी इ स्ती त युद्ध ग र्त्ता म र्थ छे न
 ति देव लोक स वै ला इ स्र जेतं न्या ग रा इ रा षे छ हे लक्ष्मण ते स पा प त्मा मेघ नाद र थ मा च छि सं ग्राम मा आ उ दा आ का
 स मा धी ग या प छि ते स को म ति ग म न क सै ले पा उन स क न्या छे न हे ते श्री कुप्यु द्ध परा क्र म प नी रु न्या हे धा ता
 लक्ष्मण ति मि परा क्र म मा काल त क य म न स्तो ति मि गै क न चा रा ले प्र हा र ग रि क प षु द्ध मेघ नाद ला इ जा उ मार
 ते स पा पिष्ट य क न ना ला इ मारि स क मा प छि रा व रा प नी म मा जै भ यो हे लक्ष्मण अ व ति मि ले वि स्ता र न ग र
 जी नु वान विभीषन रु न मान प्र मु ष ग रि गै क न इन्द्र ला इ जि ति रु न्या रा व रा को पु त्र मेघ नाद ला इ मार हे लक्ष्म
 ण रा व रा को अनु जन विभीषन का र्म त्री स हि त ग रि क न ति म्ना प छि २ प ठा उ द्धु विभीषन ले भ या प नि लं का म ये स्तो
 छ र्भ नु स मा र्थ रु न्या ये स्ता रु विर २ स हा य ग रि क न त्रै ले जा न भ नी ये स्य का र्त्त श्री राम चंद्र ले आग्ना भ या स

राम

१४८

क्षमण लेपनीराम को आग्या सिरमाराधि महाहर्षमानगरिसुवर्णकवचलाइ निको स्वाणलिकन अडुकों धमाराध
श्रीरामचंद्रका पावमाछोइ विंतिगर्न लाग्या हे भ्राता श्रीरामचंद्र तपाइ को आग्या जसै यो वाण ते प्रहगरिकन
पापत्मा त्रैलोक्य का कंठक मेघनाद को सरीर वाण ले ड निकन लीं का मा पु मा उ उ पठा उ छ कस्तोभ न्या पुस्करनि
मा हंस वरम गया जै हेर इअर रामचंद्र आजु को दिन मा मेरा वाण ले मेघनाद को सरीर मा दध ग रि मा रु ला
तुला रासि मा अग्नि ले दध ग मा जै मा दु भनी ये स्य का ले स नु ह त लक्ष्मण ले को धर्म को जसो ते ज नि का सि
जा ज्वल मान ले को ध ग रि क न पा पी छ मेघनाद लाइ मानो निअग्र ग रि श्रीरामचंद्र का चरण मा ड डी व त ग
रि विदा लियार को टि खान र से ना ले स हित ग रि विभीषन प्रमुख ग रि लक्ष्मण मेघनाद को ठा उ मा नि कुं
भीरामा जान क न गया श्रीराम लेप नि मी ग ल ग रा इ ग मा विभीषन हु न मान हु न मान आ दि स ह स्त्र खान र
वरि परिराधी ऋष्य राज जी च वान भा लु इ न ह रु अ सै धा वान र ले स हित ग रि लक्ष्मण जानु भयो ति वान र ह रु
ले लक्ष्मण को मुख हेरि भिन्न मान ले चीत मी जान नु ग रि महाहर्ष ले गया ता हा प छि पापत्मा मेघनाद ले नि कुं भीरामा से ना ले
धू ह व ना इ यै त ग रि रत्ना को लक्ष्मण वान र ह रु ले स हित स वै ले दे व नु भयो र प्र ल ये काल मा मेघ ले ग न्या ज सो वा ण र ह रु

अध्या
१५०

तेनादगमात्तश्मरणप्रतिश्रुतकोचिरुदेविसत्रुकोठाउमापुष्पारनानासस्त्रस्त्रलिमेघनादलेरक्षगरिराव्याकोम
हाभयकरराक्षससेनामानकनमहाविरलक्ष्मणलेअहंकारगरिकनजानुभयोभनीश्रीमाहादेवनेपार्वतिलाई
बुनाउनुभयो॥ ॥ इति श्रीअध्यात्मारामायणेण उमामहेस्वरसंम्भादेवकाकीण्डिलक्ष्मणप्रत्यागमेनामस्वर्ग
॥ श्रीसिवोवाच॥ ॥ हेपार्वतिताहापछिमेघनादलेनिकुंभीरामायज्ञगरिवत्पाकोठाउमातश्मरणजानुभयार
वत्पापछिवृषीतेवहस्पतिसमानविभीषनलेचित्तनागरिभनालाग्याआफ्राप्रक्षकाहितागन्याअर्थलेराक्षस
सेनानासगर्नुनिमित्तलेआग्यागमाहेविरलक्ष्मणअव्ययेसोवत्पालेहुन्याछैनइराक्षसकाबलपराउगर्नुजान
हवसयोबलपराउग्यापछिमेघनाददेवियेलाअहंकारलेआइपतीतेसवेतामामानकनदेवतहवसहेविरलक्ष्म
णतिमावाणकस्तोछभन्याइद्रकावज्रसमानतेस्तावाणलेमेघनादकोरक्तपानगंगराउनुहवसतिराक्षससबै
भगाइपठाउनुहवसहेलक्ष्मणमेघनादकोयेज्ञनासकैमगर्नुपछि तोयज्ञसंपूर्णभयापछिकसैलेजितनसकन्या
छैनतेसपापिककोसदैकरकर्मत्रैतोकोलाइदुयदिरह्याअधर्मिकपटजोअमायासज्ञपेस्तादुराचारिमेघना
दलाइजाउँमानुहवसभनीहस्पकार्लेविभीषनलेभन्यालक्ष्मणलेपनिविभीषनकोवज्रणुनीराक्षसकोदलमावज्र
समानवाणवधिगरिदियातोहेरिकनक्रपानरलेसिलावक्षपर्वतयस्यकार्लेवानरहरूपनिप्रहारगरिदिया

राम
१५०

येस्य कार्त्त प्रहार गरि ल्याया को दे विराक्षस हरु लेप नी क्रोध गरि यज्ञ कृत् सुत पसुना ना सख अख ले प्रहार गरि ल्या
या वानर हरु लेप नि अने क वक्ष प्रहार गरि दिया ते सवे लामा वानर राक्षस को माह युद्ध भयो महा संकर युद्ध प्रलय का
ल मानु काला को युद्ध भया ऊँ परस पर प्रहार गरि संग्राम गयो को सव ले ली का सुधा की मय मान भै सहाउ त्वां त भयो
असंख्य वानर हरु ले सिला वक्ष नि मेघ ले ग ज्यो न लो नाद गरि प्रहार गयो राक्षस हरु लेप नी क्रोध गरि सख का प्रभाव ले
अकास मुद्ध जा ज्वल्य मान गरि कन महा कलोल ले गर्ज मान गरि अने क वानर हरु माया वानर हरु लेप नी सिला वक्ष मुकी
ले प्रहार गरि दिया सख अख सिला वक्ष पर्वत अकास मा व्याप्त मान भयार महा भयंकर भयो इन हरु को सारि रमा
कति को सिर छिन्न भै रह्य कति का हस्त बाहु छिन्न भै कन प्राण मात्रै वाच्या का थी या नाना प्रकार्त्त युद्ध भयो देवा सुर संग्र
म जलो परस पर प्रहार गरि कन अ न्ये र ले जीउ को नि अय ले माया मारि दु वे पक्ष को सारि मार क माय गरि युद्ध गरि
वानर हरु लेप नी अने क राक्षस मारि दिया कृष्ण वानर को सारि र मीउल पर्वत समान य म राज न लो इन लेप नि क्रोध
गरि राक्षस सेना मा जाइ लाग्योर अने क राक्षस मारि कन मेघ ले ग ज्यो ऊँ सिद्धि नाद गरि र ह्या येस्य कार्त्त वानर ले
राक्षस सेना मार्य राक्षस हरु भयाप नि जात मान भै उराइ कन माहा त्रास मान ले कराइ कन मेघ नाद को ठाउ मा स
रण गया एस्य कार्त्त राक्षस हरु मलिन मुख गरि कन भागी आया को अने क प्र कार्त्त सरण गरि भगाइ पठाय को दे वि

अध्या
१५१

मेघनादको विलम्बमा माहाक्रोध भयो र रक्त नैनगरि जज्ञसंपूर्ण नगरि कन चाउँ उठेर आयो कस्तो भन्ना सै सारना
सहु न्या वेला मा काल रुद्र आयो जस्तो आफ्नो सेना रक्ष्या गनी निमित्त ते हुदये मा क्रोध गरि अघि वाट्छु रिकुन अ
येर सख सख पर्वत पावन वक्षु ले आकास विषये अंध काल भया को ठाउँ मा दिव्य रथ मा वसि कन मेघ ते गज्या
जस्तो रथ का घोका सव गराइ सत्रु को चीत मा त्रास मान गराइ धनु टंकार सव गरिका वदेवता क्रोध गमाऊँ ला लरने नग
रि पृथ्वी सुद्धा कर्म मान गराइ आइला ग्योर आफ्नो सेना पति वानर सेना पनी देख्योर बिर बानुर माथी वर्ष काल म मे
घ ले जल व धि गमाऊँ सरव धि गरि दियो एस्प कोर्ते पाप त्मा मेघ नाद ले वाण प्रहार गरि श्री को देखि महा बिरहुनु
मान ले पनि महा क्रोध गरि पर्वत का वक्ष का धमारा बिराक्ष स सेना माथी जाइला ग्यार अख सखा राक्षस मा रिदि
या काल अग्नि समान साल वक्ष प्रमान गरि मण्डल कार गरि ये ता उता हिडि रहनु भया को वेला मा त्यो हेरि दो
हराव धि धना मा राक्षस हरु अघार हुनु मान लाइ छेरि रत्नार अनेक सख सख वृषु लखु सत्री गदा परिध
वद सवक सतधि मुंगर पशु पास भीदि पा लये ला सख सख ले महा भय कर राक्षस हरु ले हुनु मान मा धि
प्रहार गमा ये स्प कोर्ते प्रहार गमार पनि पर्वत का रदेह हुनु मान को सरि रमा केहि भये नर ये ला बिरहुनु मान ले पनि अ

राम
१५१

फुमाथीप्रहारगयाकोदेविमहाक्रोधलेरुनैनगरिकननञसमानमुषिलेराक्षसहरुमाथीप्रहारगमारश्राक्षस
हरुसवैमारिदियाकस्तोभन्यायमराजालेप्राशिलेहारागयाजलोयेकदिनमामुषिलेप्रहारगरिराक्षसहरुलाई
मान्याहुनुमानताइमायाजीन्यामेघनादलेमहाक्रोधगरिआफूसारथीलाइभनलाग्योहेसारथीतेसोबसु
होइनमहारविरवानरकोआग्राममेरारथलेजाभनीपापीछहुनुमानलेविरराक्षससेनामारिदियोभनीयेसु
कार्लेमेघनादकोबचनसुनिसारथीलेजाहाहुनुमानरहुनुभयोताहारथलेगयोमेघनादलेपनिअतंतक्रोधग
रिपदसबडुपसुनानासस्त्रअस्त्रहुनुमानमाथीप्रहारगरिदियोमस्तकमापनीललाटमापनीएसप्रकारलेमे
घनादलेपनिप्रहारगरिदियोरक्तमसरिरभयाकोदेविहुनुमानलेत्योबेधासहिकनपनिमेघनादलाई
आगपागयाहेदुर्वीमेघनादतेरोजीतमाआफुसुरोभनीठानितैलेगर्भगरेरक्याभैरव्येगरिकनजुजम
ताज्ञानियोहोमैलेसिकाउनुपनीहोइनहेमेघनादहुनुमानकाआग्रमापुग्यातांतेरोमनमाक्याजिउना
कोआसछकितेरोप्राणक्याइकनतेरोपिताकोमुखहेर्नकनचिताउनुपदैँनतेरोमृत्युद्वारजाहाभयोहेराक्ष
सभममेघनादतंजस्तोसुरोविरभैकनमसंगजुजुनुइक्ष्माभयादेवितोसस्त्रअस्त्रछाडिमसंगबाहुपुङ्गवर्न

आधा
१५२

आन ते लवे लामा मेरो नेग सहन स क दे धि ते रो प स क्र म रहे छ राक्ष स को श्रेष्ठ प नि हो भ नी ये स्प कार का व
 च रा सु नि मे घ ना द का हृ द ये मा म हा क्रो ध ग रि क न मे घ ले ग जी की ज स्तो ध नु टं कार ग रि क हे न मा न मा थी वा रा
 प्र हा र ग र्नि ला ग्या की वि भी ष न ले दे ध्या र ल क्ष म रा की आ ग मा आ ग्या ग मा हे ल क्ष म रा म हा व लियो इ न्द्र ला इ जि ति
 रु न्या मे घ ना द ले ह न मा न ला इ वा रा प्र हा र ग रि क न मा र्नि ला ग्यो अ व ए स ठा उ मा त पा इ को का ल स मा न भ र्य क्र र
 वा रा प्र हा र ग रि क न मे घ ना द को सि र छे द न ग रि दि न रु व स भ नी य स प्र कार ले वि भी ष न ले भ न्या को व च रा सु नि
 श्री रा म का प्रिय भ्रा ता ल क्ष म रा ले प र्व त का र दे ह मे घ ना द ले ग र्ज मा न ग मा ऊँ क रा इ रु न्या ल क्ष म रा ले मा नी क
 न हे रि रु न भ यो भ नी श्री म हा दे व ले पा र्वा ति ला इ सु ना उ न भ यो ॥ ॥ इ ति श्री आ ध्या त्मा रा मा य रो उ मा
 म हे स्वर स म्बा दे ती का क रि णे इ न्द्र जि त द र्शनं ना म त्त्व र्ग ॥ ॥ श्री म हा दे वी वा चा ॥ हे पा र्व ति ता हा प द्ही
 म हा ज्ञा नी वि भी ष न ले ल क्ष म रा की आ ग मा विं ति ग मा र ति व च न सु नी ल क्ष म रा भ या प नि जा डै अ धि वा ढ दु
 ग रि क न ज्ञा नु भ यो र ठु लो व न त र वि ष ये मे घ ना द ले य ज ग मा को ठा उ नि कुं भी रा मा दे ष नु भ यो र वि भी ष न ले भ न्या
 हे ल क्ष म रा हे र मे घ ना द को य ज क र्म त्मो मे घ ना द को व ल स वै त्मो वा ढ व क्ष प जा ग रि आ उ छ त्मो पु जा ग मा को फ

राम
१५२

ललेपोमेघनाददुर्जयभयो येसपात मापुजागरिकनपो अडिभैरहनुसक्यो कमाउ विमानमा वसिसरवंधगरि
पनिसक्यो अत्रमेघनादले तोनाट द्वारपुजाग माको छैन हेविरलक्ष्मण अत्रमेघनादकोरथघोडा सारथी
तिम्रा तिक्षार वाराले प्रहार गरिमानहवत् भनि ताहा सुमित्र कन आनन्दग रिह न्यालक्ष्मण ले विभीषन
को वचण सुनि वट द्वारमा वसि कन अग्निसमानरथमा वसि नाना सस्र अस्त्र लिंकातजस्तोरसा कोमेघ
नाद हेरि कन आग्याभया हेराक्षस धम दुर्वुधीमेघनाद तं विरभया देखि मसंग पुद्गर्गन आ वं न भागति
परतरम आज कादिन माछु दु पुद्गर्गलभनी यस्य काले आग्याभया को वचण सुनि महाज्ञानि मेघनाद
ले चीतमा विचार गरि महुको धले विभीषन लाइ हेरि भन लाग्यो हे कनीष पिता मेरो वचण सुनि तिम्रा
राजन्मा भुमिली कामा हो कि मेरा पिता को प्राता तिम्री यस्ता ले आफ्ना कुलमा क्या न द्रोह गयौ तिम्रा धर्म
छैन कि मुर्ख भै कन आफ्ना कुलमा क्या न द्रोह गर्न लाग्यौ हे कनीष पिता विभीषन राक्षसहरु सबै ये कै जा
त होइन कि एस्ता ठाउ मा क्या न तिमिले पाप कर्म गर्न लाग्यौ ठुलो पुरुष को मर्ना त येस्तो होइन हे निर्वृद्धितेसो
भया देखि तलाइ ठुलो लोक प्रहोलासा भुजनले पनि निंदा गर्ला क्या न भन्ना आफ्ना जाती गोत्र छाडि कन जाउ

कमा को भर्म अफ्राजा तपो अफु उं छ अरु जात अफु उं दैन हंर हे पिता विभीषन तिमियस्ता गुण लेयुक्त भैरव
 का तेस्तो निर्दया कसो भयो अव अफु नाता कुटुंब पतित वधु बांछा छ की छैन बांछा भया निश्चय २ ले लंका तिर
 हे रिप्राण त्याग गर्नु पर्ला कस्तो भन्यो काम प्राप्त भैरव को मानि सले सुरभया कामानि सको श्री छे उमन राधि
 प्राण त्याग ग्या जै तिमिय निते लै होला भनी ये स्पे काले मेघनाद लै भन्यो रत्नो वचण सुनि विभीषन लेप
 निमाहा क्रोध गरि भन्यो लाग्या हे मेघनाद तिमिले भन्यो को कुरा सवै हो अथवा कलापनी अफु सिलसो भाव
 हे रि कन कुरा गर गोर वचण छ उजस्तो गरितै ले कुरा ग छ तसै हे मेघनाद तै ले तेस्तो कुरा गर्नु अजोग्य भन्यो
 याप निराक्षस कुलमा जंम्यो को हो अथवा भयापनि गुण गुण निर्णयेन गरि क्यो कुरा गरि स मैले राक्षस
 जति को बेबर कहि ग्या को भीयेन हे मेघनाद लंका तिर हे रि कन मैले प्राण त्याग गली भन्यो को कुरा नि
 स्फल कुरा गरि स मेरो मनमा दारुन कर्म गरि कन रा अलि उला भनि मेरो इच्छा छैन क्यो भन्यो तेरो पिता
 उरा चारि रावण मला सिता कलोग गरि रहन भनी मजा हा आ न्यु तेरो पिता को कर्म कस्तो भन्यो परस्त्री छे उ
 लुद्ध भैरव को अफु नाता कुटुंब लाइन रा भन्यो सधै संहार कारियस्ता सिता वधु मेरा बांछा छैन नान को हे

तुहो हे मेघनाद मेरो पीता को आग्रमा अनेक प्रकारले मैले कुराग चौ रिपिहरु लाइ दुषन दे उदेव ताहरु संग
विरोध नगर भनी नामा प्रकारले बोध ग्या तै पनि तेरो पिताले सुनेन तेस्ता तेरो पिताले देव ताहरु संग
रुग छ तेस्ता दुर्मति अतिमतिको भनेस्ता तेरो पिता को मुख हेरि रहन मेरो इच्छा छैन तेरा पिता का दोषले
प्राण नास नु क्यो संभव क्यो न भन्या तेरा पिता को दोष सबै मैले छोपि रसा कस्तो भन्या मेघले पर्वत छोपि रहन
छे मैले तेरो पिता को आग्रमा छोपि राख्या थ्या अब छोपि राख नु हुदै न र मैले छोड्या हे मेघनाद तेस्तो पाप कर्म
गन्या तेरो पिता को पाप ले ली का वाच नु कष्ट भयो तेरो मृत्यु द्वार पनी जाहा भयो ताहा छि तेरो पिता पनी मा
ला निश्चये भयो हे मेघनाद तैले क्यो जानु छु सुदि हिन भयो कोत अब तेरा मनमा नुन कुराग न ईच्छा छ
सो गर काल पासाले बांधी ल्याया कोत भयो तं लाई बडो कष्ट होला हे मेघनाद यस्कारण यसठा उमा तैले प
नि जानु भनी इच्छाग नु पदै न हे मेघनाद तेरो दान पुरण धर्म किर्ति पा नुला उनु आग नु पया को गर हत
पत भयो वचनैले मत्रै गर आप्र हातले गर्नत पाउदै न हे मेघनाद सस्र अस्त्र का प्रभाव ले यस किर्ति पाउ
न कष्ट भयो यो वाच द्वार भी न जानु तलाइ अप्र प्र भयो तेरा पराक्रम ले लक्ष्मरा लाइ निती कनफ के नु कष्ट भयो तेरो

श्रद्धा
१५४

रावाचनुपनि कष्ट भयो हे मेघ नाद मृत्यु जति हु न लाग्या देखीति नर का श्रेष्ठ लक्ष्मण सित युद्ध गरिके न सो ग
प्रपुठ न्या काम गरयति ता किर्ति प्रख्यात गर्नु हेर अरुत के हि गर्न पाउ न्या छैन न रहे मेघ नाद श्रव तेरो वि
ये वल पराक्रम सख अस्त्र को प्रभाव जति भया को सवै निकासिक न जा लक्ष्मण को वाण को गात्र मा पया
पछिराक्षल आदि गरि तेरो प्राण निश्चये लेलिन लाग्यो मनीयस्प कार्त्त महात्मा विभीषन ले आक्रा भ्राता को
पुत्र मेघ नाद को बल विज्य धिजी कन कुरागमा भनी श्री माहादेव ले पार्वति लाइ सुनाउनु भयो ॥
इति श्री श्रद्धा लारामायेण उमा महेश्वर संम्वदे लीका कीछे इन्द्र जित विभीषन संम्वे भनाम स्वर्ग ॥ ॥
श्री महादेवो वाचा ॥ हे पार्वति ताहा पछि विभीषन ले यसप्र कार्त्त सहन न स कन्या कुरागमा को सुनिक न मा
हा विर मेघ नाद ले महा क्रोध गरि प्रलये काल को अग्नि जस्तो जाल्प मान गरिय मरा जा गस्तो वसिरु
नैन गरि सुवर्ण अर्ली कार ले संयुक्त गरि रथ मा वसि मन बेगी छोडा जोरि राष्या को रथ धजा पत का ले सं
युक्त विद्युत् प्रकास भया जै के वज्र बुंण्ड ल लाइर न मय जा ज्वलमान गरिके न भन लाग्यो हे सुग्रीव लक्ष्मण
प्रमुष वानर सवै ले आजु का दिन मा मेरा पराक्रम हेर मेरा काल समान नवान ले प्रहार गरि भस्म भूत गरि मातुला

राम

१५४

मेघलेजलवधिगया जसासरवधिगरिकन वानकाजाता लैछोपिकनमारुता मेरा वानको चोढ सह न कस्को साम
धरि देवतालेपनी सहन स कै न न हेरुता लक्ष्मणातिमिह रुता क्या लेखा मनुक्षजात मेरा आहार पो हो मै लेये
कै वढवाण ले प्रहार गरिकन तिमिहरु को सरिमा दुध गरिमा रुता कस्तो भन्या तुलारा सिमा अग्नि ले दुध गन्या
जस्तो तिमिहरु सवै पक्षी माला डाइरा पुला मेरा वान ले नृ सुत ले यजु ले पदिस नाना सल अस्त्र ले प्रहार गरिकन तिमि
मिहरु सवै मारिकन यम द्वार मा पठाउता ते सवै तामा निस्कै कल कागरा इरा वरा ताइ सुष ले निद्रु गराइ राउला
हे लक्ष्मण मेरा वान कस्तो भन्या इन्द्र को वज्र जस्तो काल रुद्र जे मेघ ले गज्या जस्तो कराइ सनु कोर कृपान गछ यस्ता वान
को प्रभाव सहन कस्को साम धरि होला यप्रकार ले मेघ नाद ले लक्ष्मण को आग्रमा वो लोर तो वन सुनि महा विर लक्ष्म
ण लेपनी निर्भय गरि बोलना लाग्पा हेराक्ष सधम मेघ नाद ते ले वचन मान्न बोला ले का पुछः काय्य गरिकन स
नुताइ माना ल कापि विर भनु मुख ले मात्र बोला ले का प्रयोजन छ कर्म ले साधना गरि देखाउनु स का पो वु धी वं त भ
नु हे मेघ नाद अव तेरो वल विर्य पराक्रम हिन भयो जे सो हिन भयो पो अर्थ लिया भनी कुरा गर्ने लाग्पो पुरुष अर्थ
हु न्या ले आफु लाइ आफै ले प्रसंसा कुरा गरै न पुरुष अर्थ भयण र पो तेस्तो निचा कुरा गरि स तेरा दुर्नु धी ते

म ध्या
१५५

पोरामलाइपनिमलाइपनिअवस्तागराइराधिस कपट लेआकासमावसिचोरकोकर्मगरिरहन्पातं सुरजाति
लेकुरकर्मगर्देन कपट जो ध्य कयापराक्रम तौ कया मार्ग तेस तसुख विरभयादेधि माया नगरिमलित
सोऊलेसुद्धगर्नस कयादेधितराक्षस कोश्रेष्ठ हो तेरोबलपराक्रमसस्त्र अस्त्र कोवलपुरुष अर्थ मैलेदेख
नकनइक्षागरिरह हेमेघनाद तेलेबोल्या को जस्तोकठोर वयण बोल नु मैलेजां दिन वयण मात्र लेका अण्ड
नबो लि कन पुरुष अर्थ गरि देखा उनु कान भन्या उतमजति काम जति तेरो होइन कसो भन्या आगोलेषा
नामा मैलेयस्तो गरियाता भनी आंछ किछा उपमा मा केहि नबो लि कन दग्ध गरि आंध्यो फेरिसुज्य ले
पनि आप्रा कि र्ण लेउन्हे उमत्रला उछु भनी कन लायो कि केहि कार्यगन्या नेतामा पुष्य ले नबो लि कन गरि
देखा उनु तिनिच जाति भयो रपो आफु लाइ आये सेमहि न कुरा गरिस तं निच पोहो भनी येस्प्रकार लेमेघ
नाद लाइ लक्ष्मण ले भनु भयो रति वचन सु निमेघ नाद ले माहा क्रोध लेर कनयन गरि दिवेध
उलियेर वाण जो रि कानल म्मये चिकन वाण प्रहारग यो त्यो रामरामरामरामरामरामरामरामराम

राम
१५५

त्यो वारा कस्तो भन्ना काल सप जस्तो अतिकर ते स्ता वारा ले ल श्मरा का सरि रमा प्रहा रग न्योः फेरि मेघना दले वार प्रहार गरि ल श्मरा लाइ
वारा को जाल ले को पिः राणा ल श्मरा का सरि रवा रक्त धारा वस्त्रा र मस्तो भा भै रद्याः स्ता प्रकार ले मेघना दले सा फले ग पा को प
रा क्रम दे वि श्वा कै सं तो क भै कन जै लो को पनिकै म्य मान गराइः नाद गरि कन ल श्मरा को सुष हे रि भं न लाग्योः हेल श्मरा आग
का दिन मा ते रा प्राण वारा व दैनः उत्तम रति श्म श्वा रा य म डंड स मा रा त्यो वारा ले ते रो प्राण लिन नि अये ले भयो आ जयो
पृथ्वि मालो ग इ कन ते रा रक्त मांस ले ग धा दि ज म्बु क लाइ छुवा इ रा ष्ट्र दुः धुला मालो ग इ रा ष्ट्र लाः फेरि ते रा दा न्द्र राम को स
रि राना ना भोगः गरि रद्या का तन का मांस पनि भं म्बु क लाइ छुवा इ रा ष्ट्र दुः क्षत्र वं धु पा पिष्ठ भं नु ते रा दा न्द्र पो हो हेल श्मरा
अव मे रा हा त मा प पा पि र म को सुष हे रि स कि सः अव तं फ कि कन कु म ति रा म को सुष हे र्न प न्ना दैनः हेल श्मरा ते रो
ति र का ठि कर म्भु मि माल ग इ रा ष्ट्र भु निये स्त्र का र ले पा पिष्ठ मे घ ना द ले वो ल्पा को वचन सु नि कनः स नु सं ता प ग न्नी ल श्मरा
ले प नि हे तु ले सं जू वचन ले मे घ ना द लाइ भं न लाग्यो दे पा प त्त मे घ ना दः कार्य न गरि कन आ फु कन आ कै ले प्र सं ता ग र्न ला गि
सः अरु लाइ क्पा न निं द्य ग र्न ला गि स मु ष ले वो ल्पा को जस्तो परा क्रम गरि दे जा उः धै र्य गरि कां त र न भै कन अरु लाइ नि द न गरि
यु ध ग र भ निः य स्त्र का र ले ल श्मरा ले वो ल्पा को वचन सु नि कनः ना र ख भन्ना को वारा पां व गो ण वा न लि कनः कां न सं म्मा भै वि
कन प्र हा र गरि दि याः त्यो वारा कस्तो ग यो भन्ना बी सुर्ये प्र गा स भ या जस्तो अग्नि प्र का स भ या भै ग यो र मे घ ना द का उ र स्थ ल माला
ग्योः त्यो वारा ला गि कन को ध गरि मे घ ना द ले प निः सु प र्व वारा ति नौ ण लिये र ल श्मरा मा थि प्र हा र ग न्ना ते स्त्र का र ले अं न्ये

१५५

मेनेप्रहागगिकिनमहासंग्रामयोमनुभराक्षससितयुधभयोवानरहरराक्षससेनासितमाहाकक्षोलयुधभयोदुर्वैपक्ष
तुल्येपरक्रमिवलियाविक्रमसरिसत्त्वमापनिपुनसर्वज्ञदुर्वैपक्षमाहातेजस्विनश्मरणमेघनादकोदेवासुरसंगा
प्रभयाजस्तोकालरमयुधभयाजस्तोअकासमाग्रहकोयुधभयाजस्तोयुधभयोसमरसुसितयुधभयोदुर्वैपक्षमि
सिंघरव्याघ्रजस्तोवृषवजुजस्तोदुर्वैलेहर्षमानगरियुधगयालक्ष्मणरमेघनादकोपरपरसत्त्वशस्त्र
प्रहारगतिभिरवाणवृष्टिगरियुधगयादुर्वैकोसरिमाहारक्तमयेभैःदुर्वैमाहाविरसंगामकाडिनफर्क
याःअकासमाहन्मादेवताहृत्कामनमात्रासमानगराइयुधगयामनुभसराक्षससितमाहाकक्षोलयु
धभयोएपुष्पिपनिपनिकंम्यमानभैसिंहनादगगिकिनयुधगयापरपरप्रहागगिकिनअनेकसरव
ष्टिगयावर्षकालमाजलवृष्टिगयाहैरेस्यकारलेमाहाविरलक्ष्मणलेरासेसैंइमेघनादसितयुधगर्भभयोभ
नि॥ श्रीमाहादेवलेपार्वतिलाइसुनाउनुमयो॥ ॥ इति श्रीश्रद्धात्मा रामायणेण उमा महेश्वरसम्यादे
लैकाकारेअक्षयेयुधनामसर्ग॥ ॥ श्रीमाहादेवोवाचः॥ ॥ हेपार्वतिताहापहिलक्ष्मणरमे
घनादकोप्रलयेयुधभयोएलक्ष्मणलेमेघनाज्जीजस्तोसकलेधनुंकारगगिकिनःमाहाकोधलेरक्तनेनगगिकि
नधनुमावाणगोहिकिनप्रहारगगिकिनरेस्यकारलेवाणप्रहारगगिजायाकोदेखिमेघनादकोवित्तमाअलि
कत्रात्मानिकनलक्ष्मणकोमुखहेरिरह्योमेघनादलेतेस्तोत्रात्मानिआयाकोदेखिमाहाकानिविभिन्नलेलक्ष्म

राम

मेघनादसुहृन्मात्रमृजेहामेरेहोताहायछिचिह्नाभैकनयेचइहीछठगरिकन ४

राकोआगमाआगमागयाहेवि रलभरणअवतपाजिलेचित्तदठगरिकनयुधगर्तुहवस्तुमेघनादकोचित्तमायु
धगर्नइछाहेनगलाकोचिह्नभयोःसेस्वेलामाकडावाणप्रहारगर्तुहवस्तुभनिएस्प्रकारलेविभिन्नलेभन्नारलभ
रालेपनिहर्षमानगरिआसिविषसमानइहुकोवन्नसमानवाणलेमेघनादकोमर्मस्थलमाप्रहारगदिदियात्योवाणलागि
कनआक्राआगमाएयाकाःलभरणलाइदेखिमेघनादपनिअधिवाःआइकनकर्मस्वचनलेलभरणलाइभन्नालागोहेलभ
राउस्वेलामामैलेगयाकोपराक्रमसंभ्याकोछकिप्रथमाकोयुधगर्दैमातिमिहहदुर्वेजनालाइनागपासालेवाधिकन
प्राणमात्रैवंचाइराख्याकोसमस्तकिरस्तापराक्रमिमकसोगांदेनस्तहेदुरात्मलभरणतेस्कारामाक्यानप्राणछोडन
आइस्उस्वेलामामैलेसद्याकोजस्तोआगमसहमाहेनमेरानिमित्तवाणप्राणलाइयमराजाकोमुखदेजाउनुपठा
छठुमेराहस्तकागोवरमापन्नीतंवाचन्याहेनगोदाकनतंजांदहस्तअथवातेलेनगान्याकोभयापनिकालयमलेवाधि
ल्याल्यायोतंलाइपनिसेस्प्रकारलेपापसमेघनादलेगर्वगरिकरागरिलभरणमाधिसात्वगवाणलेप्रहारगयोहुनुमा
नलाइदस्वगवाणलेप्रहारगयोविभिन्नलाइयेकहुजाएवाणलेप्रहारगयाचोंडैश्वाणप्रहारगदिभयंकएमुर्ति
भैरवासेस्प्रकारलेएयाकोमेघनादलभरणलेदेखिउपहास्यगरिकनआगमाभयोहेमेघनादतविरभैकनमनुभकोवाण
कसोसहनसगदैनस्तैलेपनिवाडोरकसोप्रहारगर्नसकदैनस्तुराकोसोभावतेस्तोहोइनहेमेघनादसुरोभैकनका
नयुधगर्दैनस्तकोतरभैकनक्यानवसिस्भानिसेस्प्रकारलेसनुसंतापुलभरणलेकरागदिवाणप्रहारगरिकनमेघनाद

गया

कोकवर्जैराडगदिदिया अकासवाता राप्रस्तमा जस्तो संचुर्न भयो वाराण पनिसरि रमा लागि रक्तमये देह भै गयो पर्वतवाट
 जलधारा वहायै लक्ष्मण र मेघनाद को महा कल्लो लघु भयो ति दुवै महा वलिया सिंहासाल्दुरजस्तो दुवै का सरि रमा वाराण ले व्याप
 गराइ रक्तमये देह गति पूर्वत मा पलास फुल फुल्यारु दुवै आदिसो भाले रमा दुवै ले सत्त सत्त प्रहार गतिकन ठे रै मेघले जल व
 धि गमायै अकास मा गन भत्रतारा को युध भयो न परस पछा र गतिकन जये परा जये ले सिंह ले क राया न कराइ कन स
 र्वै ग रक्तमये गति युध गमा दुवै ले सत्त सत्त प्रहार गतिकन तो सत्त ले अकास मा व्याप भै रमा वां डै २ प्रहार गति आ फुवल ज
 ति भया को सवै निका सिकन राक्षस सितलक्ष्मण को माहा युध भयो रै सप्रकार को युध गमा र धनु को टंकार सव ले वज्र
 पात गमायै त्रै लोके पनिकं म मान भै रमा अन्ये म ले वाराण प्रहार गमा र सरि रमा टि चोलिकन तो वाराण प धि मा पस्यो क सो
 भया ति दुवै महा विरह लये काल को अग्नि जस्तो मुहूर्त मात्र रै सप्रकार ले युध भयो र दुवै का सरि रमा वाराण लागि रमा को निर्मु
 ल अकास मा तारा र रमा जस्तो रक्त ले व्याप भै कन अत्त त सो भाये मान भै रमा दुवै धनु धं रमा अष्ट २ सत्त सत्त विद्या लेपनि स
 म्भक्त भया का त्ये स्ता विरल क्षमण र मेघनाद सित युध गमा को देवि अकास मा वत्सा का इंद्रादि देवता हल ले दुवै लाइ धन्ये
 २ विरभ निपुत्त पव धि गति दिया ते स्ता वेला मारा शे स लेपनि वान र लेपनि प धि कं म्य मान गराइ सव गन लाग्या दुवै पर्वत
 जस्त लक्ष्मण र मेघनाद ले नाना प्रकार ले युध गमा र रक्त ले व्याप गराइ अग्निका जस्तो ते जले जा जल्ये मान गतिकन वारं सवार यु
 ध गमा रै सप्रकार ले लक्ष्मण मेघनाद सित धौ रै वर युध गमा र दुवै को परि अर्म स्या त स पनि भया र उन ले गमा को उन ले
 गतिकन काल म्भुग्नु म्या रै जये ले परा जये ले रै सप्रकार ले माहा विरल क्षमण ले मेघनाद को युध भया को देवि कन व

भिमानविभिषणाले लक्ष्मणकन थकाइलाग्या भनिवलथपिलक्ष्मणको जगा मावकुभयो भनि ॥ ॥ श्रीमहादेवलोपार्वतिकन
 सुनाउनुभयो ॥ ॥ इति श्रीमहात्मारामायणे उपा महेश्वरसंवादे लंकाकांठे संकुरयुधनामा सर्ग ॥ ॥ श्रीमहा
 देवोवाच ॥ ॥ हे पार्वताहा पछि माहाविरलक्ष्मण रमेयनादको महायुधर्माको वेला माः महाशानिविभिषणाले क
 वचकुं लले भुषणगति मत्प्राप्त कालकासुर्य जस्तो प्रकासमान गति धनुर्वाणालिकनलक्ष्मणका आग्रमावसिकनरा
 क्षम्ला इति शस्त्राण प्रहारगति अग्निसमानवाणाले प्रहारगतिकन अनेकराक्षसहस्ता आरविभिषनका मैत्रिवा
 रजनालेपनिवान प्रहारगति अस्त्रसंघाराक्षसहस्ता दिदिया कस्तो भन्ना इडको वज्रलागि वक्ष भग्न ग्या मैराक्षसह
 रमा आरविभिषणपनि अत्यंत सोभा मै रक्षा कस्तो भन्ना वाल वरुत्तिको मध्यो मा प्रत्तहातिरक्षामै तेत्ता माहाविर
 विभिषणाले संग्रामको कालवेला जानि कनचित्तले विचारगतिकन भन्नुलाग्या हे विरवानर तिमिहरुसवैले यो वेला
 हेरि रहनु होइनः पापत्तरावणको अधात्तो ये कननामा नछु तो पापिष्ट ये उज मा आ पछिः रावणपनि म आ मै भोग्यो
 लंका मा जति भयाका राक्षसपनि म आ मै भोग्या दे रावण प्रहस्त कुं भकर्ण मकराक्षेष्ट धुम्माक्षस जन्मु मा हि म हा मारि
 ति से न वेगः असनि प्रभा सुकधु ये गणक पन वज्रदंष्ट्राः संक्रुदि विकल न पनः काल प्रज्जस प्रहस्त प्रजंथ जंघ अग्नि
 केतुः रस्मी केतु वीर्यु रजिहः सुर्ज्ये चंद्र सुकं पन सुपासे वक्र मोरि सत्पावाणेः देवांतक अति काये त्रिसिला संहितं वां हं

नक्षत्रक

१ नेस्ता २ विरराव

लंका मन्त्री तिसर्वमो रिसुकोः अहं रक्षसा मायाको ताले पायनी किं हियानर ह
 १

१५८

हो अवका को भये साँदो सागर स मुंद पार गरि गरि सकाः अरु राक्षस साँको ताले जा प्र निछे न हेवान रहो अवका को भ
ये सन्दोः सागर स मुंद पार गरि सकाः अवका को भये साँदोः स मुंद पो लोत नु लाइ तिमि हेत कान उ राउ द्योः निभये ले का मे
गर सा हा व लियो राक्षस ह रु स वै सा रि सकुं रे स हा उ मा त्यो रे क न ना ला इ मा त्र क सो न मा नुः के हिये त्र गरि क न प्र नि सा
न प्र यो हे वान रहो तिमि ह रु स वै म ला इ भं त्राः तै ले सा त्र मा नु है न कि भ न्ना र मै ले मे घ ना द मा र्न अ जो ग प द् क्कान भ न्ना पु
त्र तु ल्ये भ यो र मा यो न हे वान रहो श्री रा म चं द्र का से वा ग र्न नि मि त्त ले अ ने क ये त्र रा ग रि क न प्र नि मै ले का र्थ ग रु ला क्कान भ न्ना मै
ले का र्थ के हि न ग मा प्र नि दु व स वै म ला इ भ यो रे स का र मे घ ना द मा र्न क न ये त्र वि त्त ग र्नु प नी यु अ ग र्नु प मा प्र नि स ग रु लाः आ
फ ना भ्रा ता को पु त्र मा र्न क न प्रा प न लि नु रु न्ना है नः श्री रा म चं द्र को का र्थे ति अ ग र्न नि मि त्त ले द या का उ क न प्र नि मे घ ना द ला
इ वा रा प्र हा र ग यो हे वान रहो मै ले वान प्र हा र ग र्न ला ग्ग्या का वे ला सा मे घ ना द को मु ष दे व्वा क रु ना ला ग्ग्या र आ वा वा उ आ
रु ष सा इ क न दे वा हा प्र न आ यो र मै ले वा रा प्र हा र ग यो नः आ मा मा आ रु आ या को दे वि वा रा प्र हा र ग रि नः न त्र त मा र्न सा प्र
थ द् ये ति नि मि त्त ले होः म नि रु द्दि क न व स्या को हे वान र म ला इ म रा ज्ये वा उ ध पा इ प ठा या को नि मि त्त ले को ध ग रि क न मे घ
ना द मा र्न क न वि ता या को होः क्कान सा र्दि न भ न्ना लो क ले हा स्या गु नां न भ नि सा यो नः अ व ते स पा प त्त मे घ ना द क न म हा वि र ल
अ र ल ले म हा वा रा प्र हा र ग रि क न मा र्ना नः ग ति भ या का से ना स वै तिमि ह रु स ले मार भ नि रे स्य का र ले म हा श नि वि भि ष ग ले को ला

राघ

रतिवदनसुनि श्रीरामको सेव कहनु मान प्रभुति वांतर सेना सवै हो विरत माहर्षि मान गरिकन सत्रु को मत मा भयग
राई कन सित वृक्ष का अमारा विप्रुद्रगन को उछे मगरिर ह्मा विभीषन ले प्रुद्रगमा को देखि सवै का विरत माहर्षि
मान भयो कस्तो भन्ना मेव हुदा मा वा पुर पंदि आदि हर्ष मान भयो है एस्म काले हर्ष मान गरि जम्बु वात का सेना ले
पनि नादगमा का सल ले पृथ्वी कं प्रमान गराई सित वृक्षालि अविवाट गै कन कुदिश् कन ना भदत मुचिले प्रहार
गरि अने करा धास हुरु मा मा ताहा पदि राधास हुरु ले पति को अले रक्त नैन गरि सुरश् विरश् राधास हुरु ले जम
वान लाई छेरिकन सुलप पासु भी लडी पल नाना सल अल ले जम्बु वात मा भी प्रहार गमा वान ररा धास अन्त्य ले प्रहार गरिकन
रक्त ले सवै गिसरि मा आ प्र गराई माहा भयंकर संग्राम गमा कस्तो भन्ना परा प्रवी विषय देव सुर संग्राम भयो जस्तो जम्बु वाद
गरि प्रुद्रगमा माहा विरहनु मान ले को अ गरि रक्त नैन गरि वडो साल वृक्षालिक नरा धासा सेत प्रुद्रगन लाग्या लो होरि कन ते जव
त विभीषन ले पति कवच कुण्डल ले भुवन गरि मंत्रिले साहस गरिकन अविवाट दुगरिकन गमार नाना सल अल ले प्रहा
र गरि अने करा धास हुरु मा रिदि मा एस्म काले राधास हुरु मा मा को देखि कन मेव नाद कोर विभीषन को माहा प्रुद्र
भयो ताहा पदि मेव नाद ले माहा को अले लक्ष्मण मा भी सरवु छि गमा लक्ष्मण ले पति मेव नाद मा भी सरवु छि गनु
भयो परस पर सरसर प्रहार गमार सिंह सित सिंह जु मा है दुवै प्रुद्रमा माहा वलि मा विर अकास विषय मा भद्र सुर्म
रहा है दुवै अत अनि भै कन प्रुद्रगमार ना डै २ वाता प्रहार गरिकन अन्त्य ले बिह पति नहु मा गरि दुवै ले अगुं

राम

कारगरिकनसरवु विगरिश्रकासमावासाया प्रभैकनश्रंखकालभैकनदेधनृपायनरभयंकरश्रकासभैरलोपर
सपरविहृनहुमांअगुकोठंकारसकभाकसंभाएस्त्रकालेमाहाविरलक्ष्मणालेमेधनादसितपुद्गमाकोदेविवा
पुपतिश्रौगुसकेनश्रजिकातेजपतिहिर्नभयोएस्वेलामालक्ष्मणकोजयहवसभनिदुलापरमश्रुचित्लोकहस
लेसवैलेजपत्तोत्रगरिरस्मालक्ष्मणालेमेधनादसितपुद्गमाकोदेधनासिद्धीभारंगंअवश्रस्तरगतजेधाहसदुज
रिश्कनश्रामारश्रकासमावासिकनमाहाश्रदभृत्प्रातिहोररसातिदुवैकस्तोविरभन्मासाधातकालहृद्रजस्तो
कालरमश्रुइदुवैकोपुद्गमाकोदेविदसदिगपालश्रादिगरिकनत्रैलोकेपतिकंपमानभैरसादुवैलेजियाकोमा
यामारिश्रन्मन्लेवानप्रहारग्यातेसवैलामालक्ष्मणालेमेधनादकोरथभारवठावातासेप्रहारगमारभृतीगरिदिमा
केरिमहाहर्षलेवज्रसमानवानलेप्रहारगरिसारभीकोसिरकाटिदिमाएस्त्रकालेलक्ष्मणालेआफ्नासारभीरुभभृती
गरिदिमाकोदेविमेधनादकोविहमाकिंविहसंगतामकोउरसाहृडाडिमलिनमुखगरिरस्माकोदेविमाहावि
रश्वातरभारजनामाभीवानरगंअमादतक्रमथसरभईभारजनावानरलेहर्षमानगरिकनमेधनादकोभारव
ठाछोडमाभीकुदिकनवसगमारभारैछोडलेरक्तदादिकनप्राताछोआएस्त्रकालेभाछोडारसारभीपतिभृतीगरिम
विलेप्रहारगरिकनफर्किंकनलक्ष्मणकोआगतमावदगयाएस्त्रकालेआफ्नारथपतिसारभीपतिमारिदिमाकोदेविमेधनादलेपनी
श्रत्यसकोअलेस्ततिदानगरिरभवाटवर्हिकनश्रसेरमेधनादलेलक्ष्मणालाईभारजनावानरलाईपतिविधावनलेप्रहारग्यालक्ष्मणालेपति

१५८

मेघनादलाइ प्रहारगयाः लक्ष्मण एव मेघनादद्वारा जाल भिन्नवसिकनश्च द्वित्यगटि युध्वागया को देखि कनवान रहल ले भयाव निमे
घले मनी जलो सवगयाः दुवै जना ले देखन पाये ननः दुवै जना ले वा रा प्रहारगटि युध्वागया भनिः ॥ श्री महा देव ले पार्वतिला
इलुनाउनु भयो ॥ इति श्री स्वच्छात्मा रामायणे रोउमा सहस्र संस्वा देलंका काण्डे रथोय दर्शनं नाम सर्ग ॥ श्री महा
देवो वावः ॥ हे पारवतिता पदि महा विरल भूमण ए मेघनाद को मने न ले युध्वा भया ए नितो भा भयो दुवै महा विरल हस्तिको
वध को युध्वा भयो कैः काल ए मन्त्र जलो परस्पर प्रहारगटि कन जये पतन जये ले युध्वागया पथि विकंपमान गराई सजा
ल ले छेदि कन युध्वागया राक्षस सिवान ले परस्पर कटि अनेक गालि दिनिंदा गटि कन युध्वागया दुवै पक्ष सेन
को पनिरक्त मये देह गराइ परस्पर युध्वागया पथि बिले पनि भारा वो कन न सक्थे सिंह ले कराया मै कराई कन हास्य
गटि आक्रां आक्रा पक्ष को ना मकाटि कन युध्वागया लेखन रहल ले युध्वागया को देखि मेघनाद ले राक्षस रहल को चित्र मा हर्ष मान गरा
उनानि मित्र ले भन्ना लाग्यो हे राक्षस हो इरा उन पदे न निभये ले युध्वाग रति मिहल भयाव नि महा पराक्रमि संग्राम वाट कर्कश मजी
हन भया को निर्गतिवान रमा न मान कन का कट हे राक्षस दस दिस भाग मा देखनु पनि पाये ननः सजाल ले छोप्या ए अंध काल भ
यो र केहि विरु पनि हुं देन सत्रु को चित्र मोह गराई युध्वागया अवस वां डैलं का मा गै कन रथालि कन छेले अउर हे राक्षस हो मजा
न लाग्यो को वान रहल ले थाह न पाउ न्या गटि राख सत्रु ले थाहा पाया देखि अनर्थ होला भनि लेख्य काले माया श मेघनाद ले विभि
जन लाई पनि लक्ष्मण ए तेना वान रहलाइ माया ले मोहा गराइ र विरल रथालिना कन लंका मा गयो लेख्य काले गै कन राज्ये गह मा गै क

नदिके रथलपायो तो रथकस्तो ह भन्ना भोजा पतकाले संयुक्त स्तूपये भयाको मनवे गि सुखनो रिराया को इंदु को रथसमान सत्रुला
इति रिराया माता रिसमान सा रथिनाना सत्रु सत्रु कुंत व डले संयुक्त त्यस्ता दिव्ये रथमा मेघनाद वसि कन बां डै रण भुमि मा आई
कन युध गरिते सुप्रकारले रथको मेघनाद देविल क्षमण को मनसा सुति आसये मानि विता उठनु भयो का ये हे मेले वाण प्रहा रण
रिकन रथ चुरा गरि दिना अवतले रथ वना इ कन युध गर्न आयो भनि ऐत्य कारले लक्ष्मण ले जीतना गरि र हंदा मेघनाद ले सु
नेक सह अस्त्र वाण प्रहा रण ति संधवान रहस्य सा रि दियो मंडल का रण किन धनु को टंका सव गारि कन गर्ज मान गारि सुने क विर
स्वान रहस्य सा रि दियो ऐत्य काले मेघनाद ले विरस्वान रहस्य लाइ मा नो र मेघनाद को भये ले डराइ करार कन लक्ष्मण देउ सु
रण गया कस्तो भन्ना प्रलय काल को काल रुद्र नस्तो काल रुद्र ले घना रुद्र संधा रण मा एवं ल दे स रण गमान्तो वान रहस्य भागि
आया र आकु देउ स रन आया को वान रहस्य लाइ दे वि कन सत्रु सताप गर्ना लक्ष्मण ले प्रनि अमृत को ध गारि कन मेघनाद
को हात मा को दिव्य धनु तन का वान ले प्रहा रण किन वराड र गारि दिया ये सुप्रकारले आफु धनु वराड र गारि दिया को देवि केरि
मेघनाद मा थि वाण प्रहा रण गर्न लाग्ना को देविः अछा ले लक्ष्मण ले प्रनि ति न वरा वरा लिया मेघनाद को धनु से दन गारि
दिया के रिते घनाद को अस्थल सा पांच वट वाण लेी ये र प्रहा रण दि दिया मेघनाद को सति द्या ट्टि वो लि कन पृथी विमा पत्तो
कस्तो गारि भन्ना रक्त सर्प पृथी मा पत्ता गस्तो गारि पत्तो र मेघनाद को मुख बाट रक्त दा दि कन इवाण प्रहा रण मा को देवि मेघना
द ले प्रनि बां डै धनु लिये रतो धनु मा वाण नो रिल क्षमण का आग मा वसि कन स र वृष्टि गारि दिया वर्ष काल मा इंदु ले जल वृष्टि
लेय म डै उ स मान धनु चा डै लि कन लक्ष्मण मा थी वाण प्रहा रण गर्न लाग्ना को देविः आकु

१५०

बां डै

रण

गमानस्तोसरवर्गग्याः कोदेविलभमणलेपनिविहृदगगिकनत्योवाणश्चकासैप्रचण्ड^गसालिदियातेस्प्रकारलेमेघनाद
कोसत्रश्चवेर्थागगिकनजतिभयाकारभसहस्रवेकनतिनृवगवाणलेप्रहारग्याः केरितेजश्चिलभमणलेप्रह्ववाण
लेउगलिकनसाएथिकोसिरद्वेदनगगिदिपाऐस्प्रकारलेसाएथिकोसिरभेदनगगिसक्यापदि केरिद्योगकोसिरकादि
याः ततिसंमगगिदिपाएनिः एथमासाएथिनभैकनः चित्तधिरगगिप्रण्डलकागगिमेघनादलेयुधग्याकोदेविच्यति
अदभुतमानिलभमणलेविंननागर्नलाग्याकत्तोआसयेश्चसाएथिविनयुधकोमज्ज्यतज्जोगगिजुधगर्दन्ः अनिताहाव
दिमेघनादलेआकासाएथिगगिदिपाकोदेविः चित्तमाकोधगगिकनः विभिषणलाह्वारप्रहारगगिअथमथनगगिरा
योः तेस्प्रकारलेविभिषणलाह्वारगगिकनफेरिफेरिकालसर्पजत्तोवज्रसमानवाणलेहृदयेमाप्रहारग्याः त्योवाणपनि
लभमणकाकवयमालागिः वेर्थभैकनवत्योऐस्प्रकारलेप्रहाविरलभमणलेमेघनादकोवाणवर्थगगिदिनमेघनादलाह्वनेक
युधगर्ग्यदुवैलेवाणप्रहारगगिकनः अकासग्याप्रमानभैकनः भयेकरअकासभैरयोमेघनादनेपनिचुवर्णसंभवानतिनृवग
मिकेरलभमणकासिरमाताकिप्रहारगगिदियोत्योवाणलागिलभमणकोचित्तवाणलेपिडाभैकनअलिकश्चवेवभैगयाः ता
हाप्रहिलभमणलेपनिमाहाकोधगगिकनमेघनादलाह्वरवृष्टिगगिकनअतिकहोर^२तिनृवगवाणनिकिकणमेघनाद

१६९

को सिरमा ताकि कन प्रहारग मारता हारक धारा वहि स्या या रजसै पर्वत वा जल धारा वहा गतो गति हो र दुवै जना वहु ते
सो भौ मे भै हो पर्वत मा पलास को जल फुला जसै दुवै का सारि वा टाक ले व्या प्रगरा हः मने मे ले जये वां हा गति कन यु
ध ग मार ते खेला माः मे घना दले च कसु वष वा रा ति न वण ली ये र विभिष रा को मुख मा ता कि प्रहारग मः को नि म्बु ववा
रा ले ल भ म राः लौ इ प्रहार गति कन फेरि ति न व ग वा रा ले जति मया को वान र स वै ला इ प्रहार गति दिया ऐ स प्रकार ले वा
रा प्रहार गति दिया को दे विः विभिष रा ले प नि च त्त को ध गति कन दृढ वि न्त गति धनु को टं का र गति कन वज्र स मान
वा रा ले प्रहार ग मार तो वा रा मे घना द को हृ दये माला गि दि वो लि कन काल स र्प प त्या न स्तो गति पृ थि मा प स्यो ऐ स कार
ले आ फु क नि वृ पि ता विभिष रा ले वा रा प्रहार ग मार को दे वि मे घना द ले प नि मा हा को ध गति कन च ग मार वा रा ले प्रहार ग मार
ऐ स प्रकार ले मार को वा रा दे विः विभिष रा ले प नि रौ द्रा त्र प्रहार ग मार ऐ स प्रकार ले दुवै को स त्र च का से मा भु नि कन उल्क
पात भया जस्तो गति पृ थि वि मा प स्यो आ फु ले प्रहार ग मार को च ग मार विभिष न ले वे र्थ गति दिया को दे वि मे घना द ले मा हा
को ध गति कन मार या भु र ले दि रा मार को वा रा जा ज्व ला च ग नी जस्तो वज्र स मान वा रा स त्र को जि उ मा टि र मार को ते स्ता उ त्त म स त्र
ले प्रहार गति दिया ऐ स प्रकार ले मे घना द ले प्रहार गति दिया को दे वि मा हा वि र ल भ म रा ले प नि मा हा म ये क वा रा लिये र ति
वा रा क स्तो भ मार वा प्र भया का वे ला मा क वे ले दिया को क सै ले जित न स का को दे व भु र ले प नि नि स्फल ग र्त्त सा स र्थ न भया
को ते स्ता वा रा दु इ जना ले धनु मा स जो रि मं र उ ल का र गति हो क स्तो भ मार को च पं दि ले मं ड रा उ ल का र ग मार जस्तो दुवै जना ले को

धगदिदुवैले प्रहागमातिवाताकस्तोगदिगयो भन्या इन्दुको वज्रगया जस्तोगै कन अकासमा जुने ए पृथिविमा दुवैको वाताम
स्याकस्तो भन्या अकासमा ग्रहरन क्षत्रतारा शुक्रा रेवत्या मैः सयेषां उभै कन पृथिविमा सत्या रेव प्रकाशे दुवैको वाताम निष्कल
भयो ए दुवैले क्रोधगदिकन असुर अत्र प्रहागदिगदा पर्तु भुसुं गढी आदिले प्रहागदिगदिया तो हेरि कन मेघनादले पनि प
रमे अत्र प्रहागयोः तो वाता उपसां मेगदिकन माहासंग्राम भयो दुवैले माहा क्रोधगदिकन दिव्य सत्त्र प्रहागदिकन
संग्राम गयो अकासमा वत्साका देवता हरले लक्ष्मणका सट्टिरमाः मेघनादले प्रहागमाको वानः न लाग्ना गति उच्चाटन
गदिगदिया परस्पर जयेवांदा गदि मेघनाद रलक्ष्मणको माहा संग्राम भयो ए अकासमा वत्साका इन्द्रादि देवता अत्रि गंध
र्व पित्र देवताना गये क्षग रतः अत्र सत्ता प्रभुति दस दिग्पाल ले लक्ष्मणको जये लभनि जये पुजा अस्तो त्रगदिकन लक्ष्मण
लाइ पुजा गमाः तापट्टि की रासको पृथे प्राताल लक्ष्मणले पनि अत्रु टंकार गदिकन उत्तम वाता जो रिरा नु भयो तो वाता क
स्तो भन्या काल अग्नि समानः सुवर्ण पैवा राट्ट कुरु सुपर्व सरांत कः उरा धनः दुर्वि सतः असि स समानः काल स र्व ले निव
सः गमा जस्तो निवत्त गदि रक्षाकोः देवताको माहा अत्र पराधुर्व मा इन्द्रले दां नवा मा माको अत्रः देवा सुर सै ग्रातः मा दे
ते लाइ मा माको अत्र इन्द्रले दिनु भ भयाको वाता पृथिवि आरागर्न पनि सा मर्थ भयाको सत्रुको मांस रक्त ले लप्री भै र
क्षाको रेवता वाता वलमा पनि न रमा पनि भै वत्सा लक्ष्मणले धनुवाता जो रिकन मत्स्य देवता जस्तो ए रतु भयो दुर्जये मेघ

१५२

नादसनकिनचाफनाकार्यसिद्धगतीनिमित्तले धर्मरसने प्रतिपालणाजुर्घाथप्राप्तसमानकालदेवताले लोक
 संधारणयाजस्तोकालज्ञातश्मरणलेवाणजोरितदुप्रत्रस्तएगगिआग्याभयाहेवाएतिमितेज्योपापिबुनैलोककोकंठमेघ
 नादकोप्राणलिकनरूपानगर्नुपर्छभनिलेप्रकारलेसंग्राममाप्रहाथिरलश्मरणलेज्योवाणप्रहागतिदिनुभयोज्योवाणकस्तोगति
 गयोभयाःइदुकोवज्रगयाजस्तोकालानिगयादैःपसुपतात्रगयाजस्तोगैकनपापममेघनादकोरक्तकुण्डलसहितगति
 एकाटिपृथ्विमावसालिदिनुभयोःकस्तोगतिभयाइदुकोवज्रनागिपर्वतकोअंगघस्याजस्तोअग्निसमानलेप्रगासभयाकोकुण्ड
 लरक्तलागिःप्रमिसावस्योःमेघलेगर्ज्जजस्तोसकगतिरिएपृथ्विमापयोसिराभैधनुर्लिपृथ्विमापयाकोदेविविभिन्नशाखादिगति
 कनवानरसर्वेकोचित्तमाश्चानंदगतिवनप्रलयेकालमामेघलेगर्ज्जजस्तोसकगतिकनधन्ये२लश्मरणभनिपुजास्तुतिगयाकस्तोभ
 यादेवासुरसंग्राममावतासुरमारिकनदेवताहूकोहर्षभयाजस्तोलश्मरणकोमुखहेरिवास्वार्हर्षगतिकनवानरहेरुडिफिरकनना
 दगर्नलाग्यातेस्वेलामाश्रकासमावस्याकादेवलोकइदुअविदेवभुतादिदसदिगपालनादप्रसुप्तगंधर्वअपसाहनहृत्पनिमे
 घनादमान्याकोदेविसिंधनादगतिकनलश्मरणकनप्रसुप्तपृथ्विगतिकनधन्ये२लश्मरणभनित्येगितादिगतिदेवडुंडुविवाद्ये
 वजाइदियाःतासपृथ्विपापिबुमेघनादकनलश्मरणलेमान्याकोदेविःपरसेषरक्षाकाराक्षेसुहृत्सर्वेदसदिसभागमाभागा
 सत्त्वश्रवणउडिकनकोहिलैकाभिन्नवानरकाकोउसहननसकिकनदुगुति२कनमाहाजासमानलेसमुद्रमापर्वतियाजंग
 लादिनानास्थानमाभागामेघनादपृथ्विमापलरीरक्षाकोदेविराक्षेसुहृत्तैइकराईभागाःमेघनादनिभियाकोअग्नि

राम

जसो भैकन मांसहारि पंढिले घेरि रक्षा को दे विरासे सुहृद् भाग्याः अधिच्युने कुराक्ष सुहृद् वरिपरि विकन वस्याः अवं मांसहारि प्राप्तिहृत्
प विरा विकन वस्यो ते स्वेला मा देवता हृत् को माहा चानन्द भयो नैलो को को कं क मेघना दमयो र इन्द्रादि देवलोक हृत् को माहा चानन्द भ
यो रः चानन्द आ ग्या भयोः अवहा मिहृत् को सनु को नासु भयो यो ज कर्म गर्नु पंदि हेनु पदेन भनि दुरात्मा पापिषु मेघना दमयो रजल
पतिर्मल भै गयोः अकासमावायु वा दल पति चानन्द भयोः सवै देवलोक गंधर्व ऋषि हृत् पति चित्त मा हर्ष मान गतिकन माहा चान
न्द ले र ह्य स मस्त उत्पान पति नास भयो भनि ब्रह्मादि च्य वि हृत् ले देवता हृत् ले परम पर कुरा गतिकन आक्रा २ कर्म गरि हनु भयो
ता हा पंदि मा हा विर मेघना दल क्षमण ले मा नु भयो र सवै वान को पति हर्ष मान भयोः विभिषण आदि हनु मान नम्व वा रा सवै ले ल
क्षमण ला इ पुजा सुति गन्ना हेल क्षमण त प्राजिका प्रसाद ले श्री राम चंद्र को कार्ये साफल्ये भयो सिता ल्या उनु कषु देन तपा मिले परा
क्षमण गरि नैलो को ला इ चानन्द गरि दिनु भयो हे विर ल क्षमण त प्राजिका प्रसाद ले श्री राम चंद्र ला इ ये त किर्ति प्राप्त भयो देवता को पति
चानन्द भयो हेल क्षमणः माहा वकु का म देनः श्री राम विराज मान भया का हा उमा जा उ हि उ भनि हे सुकार ले वान र सवै का चित्त मा चान
न्द भयो र को वि वान र हृत् म हा हर्ष लेः ना वि कन ल क्षमण को व रि प रि व सि आक्रा वा रु उठा इ कन भंज ला ग्याः धन्य २ ल क्षमण भनिक
नः ल क्षमण आ दी सवै वान र हृत् श्री राम व हनु भया का हा उमा फर्कनु भयो भनि श्री माहा देव ले पा र्वा तिकन सुना उनु भयोः हे पा र्वा ति देवता ह
र ले पति जित्त न सका को ते स्ता पापिषु मेघना द कन माहा विर ल क्षमण ले मा गिकन निले कं क स्वर्ग गरि रा वनु भयो प्रवं नु मनु
क्ष ले ते र मेघना द पा ग्या को कुरा सु नौ न ज स्ते वां च ला ज स्ते वं चा उला त्पो मनु क्ष को समस्त पा प ले द्वा डि सनु को ना स भै क नो के

तिप्रकाशगतिवसंप्रतिप्राप्तहोलापरचमाखर्गवातहोलाभनी श्रीमहादेवलेकैलासविषयेमापार्वतिकनसुनाउनुभ
योप्रनिसत्येलोकमावेंह्यालेनारदकनसुनाउनुभयोसोहिकथाहानैमिषारंणमहासुतलेसौनकादिअधिकनसुना
उभयो॥ इतिसम्बत श्री अत्मात्मा रा मा ये रा उमा म हे खर सं म्वा दे लं का कां रे इंड जित व धो नाम सर्ग ॥

॥ श्रीसदासिवोवाचः ॥ हेपार्वतिताहापहुः सुमित्रकं आनंदगरा उन्नाल लक्ष्मणलेः बेलो ओ को कंठ क दुरात्मा मेघनादमारिकनरक
मयेदेहभैकनः महाहर्षले रहनु भैकनः जम्बवाणः हनुमान विमिषण आदिसवैवानरबांडे श्रीरामचंद्र सुग्रीव रहनुभयाकाठा
मा जानुभैकनः लक्ष्मणले श्रीरामचंद्रकाचरणमाप्रदक्षिणागकिन इडको आगमावहस्यतिवस्माजसो रहंदाभयाः श्रीरामचंद्र
लेपनिनक्ष्मणको मुखहेरि कन विमिषण आदिवानरसवैको मुखहेरि आगमागदीभयाहेलक्ष्मणतिमिगयाको कार्ये कसो २ भ
योप्रनिआग्याभयोरः भ्राता श्रीरामचंद्रको आग्यासुनिकनलक्ष्मणले विताउनुभयो आफले ग्याको पराक्रमः आ कैलेकसो महि
मागर्नु भनिचिंतनागदि रहनुभयाकाबेला मा विमिषणले विंतिगर्नलाग्या हे श्रीरामचंद्र तपानिका भ्राता लक्ष्मणले पापत्त मेघनाद
को मस्तक सेदनगदिदिनुभयो भनिसेत्प्रकारले विमिषणले विंतिग्या रतिवचनसुनि श्रीरामचंद्रले वित्तमा आनंद गरिकनलक्ष्म
णको मुखहेरि कन आग्यागर्नुभयो हे लक्ष्मण ध्वं ये २ तिमिः तिमो पराक्रम देषिम अतिसंतुष्ट भयो हुलो सुकृतिगम्यो हे लक्ष्मण
तिं आ पराक्रम ले पापत्त मेघनाद मत्सुभयो मेघनाद मोचमयाको होइ नः रावण सुधम मा भै भयो भनि श्रीरामचंद्रले आग्या
गकिनलक्ष्मणको सरिमाद्या उलाग्याको रक्तले व्यापः भयाको देखी श्रीरामको वित्तमा हर्षसोक दुवै पक्षले आवावा आ सुनु

हे श्रीरामचंद्र भयो हुलो सुंक तिगं यो हे लक्ष्मण

१६३

राम

इकनः पुर्णो जलो भैकन के लिल श्मरा कन मुं क माल गति मुचने गतिकन आका काष मारा व्याः के टि श्री रा मले वरं मार अं क
माल गतिकनः नाना प्रकार लेः आनंद गतिकनः वारं मार मुचने गति आ ले स प्र का लेः श्री रा म वं इ ले आका धाल श्मरा का मुख
हे टिकनः काष मारा विकनः तं न का पराक्रम गत्या कोः कुरा सुनिल श्मरा का स रि मा धा उला ग्या को हे टिकनः क व दुष सं
म्ही प्र लिन मुख गतिकन श्री रा म ले आ ग्या भयो ध हेल श्मरा धं न्ये २ तिमिक से ले न स का को क से को सा मर्थ न भया को कार्ये
ति मिले गयोः इन्द्र दि देवता ले पनि जित न स का को ते स्ता ला हति मिले प्रा टिकन त्रै लो क्ये ला ह प नि ति मिले आनंद ग
रा यो अवयो अ वि ह त ले आनंद ग टि यो जग नो न हेल श्मरा को स वै ति रा कृ पा ले ग यो हेल श्मराः अव हा म्रा स नु रा व रा
को दा हि ना हा त भा यो तो मे ध ना द को पराक्रम ले रा व रा ले त्रै लो क्ये ला ह प नि ति ति मा हा व लियोः भै भै र ह्या कोः अवयो रा व रा
को नि रा स भयोः हे वि भि ष रा ह नु मा नः अ वि रा जा ति मि ह त स वै ले हु लो प रा क्र म ग नु भयो वा र दि न मि त्र मा ते स मे ध ना द सि
त पु अ ग रि मा नु भयो ति मि ह त ले सा मं न्ये क र्म ग त्या को हो इ न दे व ता ले पनि ग नु न स का को क र्म ग नु भयो हे वि भि ष रा अ व भ
न्याः रा व रा ले मे ध ना द म त्या को दुष सो क ले मो ध ले व्यु ह व ना ह मु त्र व ध ग त्या का सो क ले पि डा भै कन अ उ न्मा रु ले खे ला मा ति
मि ह त वा न रा स हि तः ग टिकन मे रा वा रा ले प्र हा र ग टिकनः रा व रा को म स क शे द न ग टि त्रै लो क्ये को कं क क न नि रा सा ग रि रा मु ला
हे ल श्मराः ति म्ना प्र सा द ले सि ता स हि त पृ थ्वि रा ज्ये प्र ति दु र्ग भः भये न हेल श्मरा ति म्ना व ल प्र सा द ले मे ध ना द लो इ मा टिकन मे रा
वित्त त मा आनंद ग रा योः स वै का चित्त त मा आनंद ह र्ष ग रा यो हे धा ता ल श्मरा अ व ति म्ना चित्त मा धि रा ग भ नि ये स प्र का ले श्री रा म

१५४

वंदले लक्ष्मणालाह चैकमालगकिन हर्षका आसुबुहाइ कनः अफा आगमाराका सुषेनवावरलाह आग्या भयोः हे सुषेनवानर
 तिमितावैद्यो जो हो नाना औषधि जां आः अवति मिले माहाविरल क्षमण को सरि मावडा सहा रले धाः उनिको गदिदेउः हे सुषेन
 हल क्षमण कस्तो हुं भन्या महाजा निहा मिह रुलाह आ नंदगदिह न्याह को सरि मासं भारे गर्नु भिविषरागदिसमस्तवानर रुला
 इ पनि औषदिगदिवेधासवै कोनिको गराइ देउ भनि श्रीराम वंदले आग्या भयाः तिववन सुनि सुषेनवानर ले हनुमान लाइ हे माः चुलि पर्वत मा
 लिन पठाया काः विसलिकर नि औषधि लि कनः लक्ष्मण का नाष मित्र हलि देउ रसमस्तवागालाग्या काः नित्की कन सवै धाः उनिको भयो
 निर्मल सहि भयोः विभिषराग आदिसवै संगाम गन्या वानर लाइ पनि त्यो औषधि गदि कनः निर्व्य थो गराया त्ये ला सुषेनवानर
 ले उत्तम औषधि गदि कन लक्ष्मण सहित सुषेनवानर हल सवै को निर्व्य था गराया को देखि श्रीराम प्रभुति सवै वानर का चित्र
 माः हर्षमात भयो कस्तो भन्या अंमरागन लेः अमृत पाइ कन हर्ष भया जस्तो गदि कन सवै वानर को पनि वल विर्य वरा क
 मः उत्साहा अधिक भन्दा दो वर वला सवै को पनि आनंद भयोः अस्तुति गर्न लाग्या हे परमेश्वर श्रीराम वंदत पाजि कस्तो
 हो भन्या संसार का आत्म पुसु भैरु हु भया काः एस्ता तपाजिका वरना मेरो कोटि २ नमस्कारः जौ न पुसु ले तपाजिः राम नामः ध्यान
 गति मुक्ति पाउन्नाइ सा गन्या लाइ आका सरि मालिन गारि लिनु भयोः एस्ता तपाजिका वन कमल माः मेरो कोटि कोटि नमस्कारः हे परमेश्वर तपा
 जि का वर नाइ विन्दु हुला २ ओ गे श्वर हुला इ पनि पाउनु दुस्तरः हेस्ता वरण कमल माहा मिह रुतवै ले सधै दसं नगदि र्छाः हुः हेस्ता ठाडि मास
 मिह रुलाइ अग्यान नास गराइ ग्यान को परमाप दक्ष पा गर्नु भया जावसः हे प्रभु श्रीरघुनाथः हा मिह रुले तपाजिलाइ का अस्तुति गर्नु सकि

राम

येनाः भविष्यकारलेः वानसर्वैलेः श्रीरामलक्ष्मणसर्वैलेः इन्द्रास्तुतिगणिकनः सर्वैका श्रानन्दलेः श्रीरामस्तुतिवविभिषणः हनुमंतजम्बरास्यं
गहनरतिरुसुवेणसर्वैवानरकोपनिमाहाहर्षभयो मेघनादमायाकोदेविलक्ष्मणनियार्थाभयाकोदेविकनः धन्य २ लक्ष्मणभनिपुजामाये गति
श्रानन्दलेः हनुभयोभनि श्रीमाहादेवलेपार्वतिलाइनुनाउनुभयोः ॥ इति श्रीसत्त्वात्तरामायेरोउमामहेश्वरसम्पादलंकाकारेद्विज

व्याख्यानः नामसर्गः ॥ श्रीसिद्धोवाचः हेपार्वतितानाप्रदिमहाविरलक्ष्मणले मेघनादलाइमाहिकनः सेषवांकिरह्याकाराक्षेस्तुतु
संग्राम्वाउभागिगैकनः रक्तमयेदेहगतिमाहाकधले मेघनादमायाकोदेविः हांहांकारलेकराइरोइकनमहादुषलेलंकाभि
त्रभागिकनः सिंहासनमावस्थाकोरावणकोहनुरमाः रोइकनविंतिगयोः हेमहाराजरावणः तमानिकोपुत्रमेवराणदलाइ
संग्रामः प्राः विभिषणादिप्रमुखवानरसहितगतिप्रहाविरलक्ष्मणलेधारणलेप्रहागतिमायो त्योहेहिकनहामिहमाहाडु
षलेरोइकनफर्किआमोभनिरेस्पृकालेराक्षेस्तुतुलेरावणकाहनुरमाविंतिगयोः त्योकुरासुनिरावणमहासोकले
प्रिडागराइः सिंहासनमावसिरह्याकोरावणः कराइरोइकनसिंहासवाउषस्मारः पुमिमापतिपुर्वाभैकनमृत्कूजसेभैर
ह्योरेस्पृकारलेरावणपरिरह्याकोदेविः त्रिरूपनिआमावाउआसुकाठिः रावणलाइअंगलोहालिः रावणलाइसिंहासनमा
रायोतेस्वेलामारावणपुत्रसोगलेहिंमेवित्रगिकनरोइकनभंतलाग्योः हां २ पुत्रराक्षेस्तेनमाकोमुखोविरभयाकोतः लक्ष्मण
काहातवाउकसोमृत्सूभयोः हां २ हेपुत्रमेरोवित्रविषयेमोधभयामाकालांतक्वाराणप्रहारगिकनः मण्डलपर्वतपनिः घण्ट २ गर्नु

१५५

सामर्थ्यरुन्माः रेस्ताविरभैकनकसोलक्ष्मणलेमा-मोहाइरहेपुत्रमभंदावलियोपराक्रमितः कालां त्रकृज्जमलाहृजनिश्चाफ
 नावसेमाराविरहन्मातः हेपुत्रकुलोपराक्रमलेपुधगरिरहन्मातः देवताहृलेपनिगर्नुतामर्थनभयाकोतं रेस्तोकर्मगर्नातं
 हाइरपुत्रमकनश्चनग्राहः मेरानिमित्तले प्राणत्यागगरिगतिप्राइकनतं रेकैकाहागइस्ः हेपुत्रमेधनादश्राजकादिनदे
 मिः पोमहर्षिः आदिगर्विकनदेवताहृसवैलेः सुषलेनिंदागरिरहंरुन्ः हाइरपुत्रतिमितेकसोकोडिगयोः लंकासवैसुन्येजस्तोभयोः श्राज
 देविराक्षेस्वक्याहृकोसोवसदमात्रनिचुः सुनिरहृपुत्रयोः कस्तोभन्माहातिमरेहृस्तिनिकराहृस्याजस्तोसुंनुपयोः हांपुत्रहांप्रा
 णः जीवनवलपराक्रमलेपनिसमृद्धकृतं समानबलिकोहिपनिचैः नः सत्त्रविद्याप्रापनिः निपुनरेस्तो तैलेश्चाफ्रापातापिताश्रुत्त्री
 राज्मेकाडिकनः तं रेकैकाहावक्त्रगयोभनिनानाप्रकारलेविलापगर्नलाग्योः हांपुत्रमेधनादममृत्सूडन्यावेलासातैलेक्रियाक
 र्मगराइजालासुभन्माकोतामैलेपोगर्नुपयोः हाइररेस्तोविपतिपमोपुत्रलाइमैलेपिंशदिनुपयोः क्वाश्रवत्तापनश्चायोमलाह
 हेपुत्रमेधनादमेरोकोधभयासातिनिश्चाफ्राहृकनः अनेकप्रकारलेमलाहृवृत्ताहृकनकोधसांम्येगराउद्योः रेस्तामेरापुत्रलेम
 लाहृक्कालिकनतं रेकलैकतागयोः हेपुत्रतेरासातालेकसोगारिविश्रधैर्यगर्नसकनानुः हांपुत्रलंकाकोसवैश्रधारतेरोधि
 योः तैलेकसोगारिमकनकाडिगयोः श्रवमलाहृकलेउधारगर्लाः हाइरकृन्देवलेविपतिगदिदेवायोः वित्तलेपनिसंश्रीनसकृदुजश्रवम
 लाहृपरिश्रयोहाइरपुत्रमेधनादरामलक्ष्मणसुग्रीवप्रमुषवानरसेनाकोप्राणलितैलेकसोगारिप्राणत्यागगयोः श्रवकल्काभोरसले

न्या

राम

सत्रकनमानुभनिस्सुकारलेरावणलेमेघनादकोगुनवर्नाउनगर्तिनसकिकनमोहसोकलेपिडाभैकनरावणकोधलेजाज्वल्येमान
भैकनपुत्रलाइमारिदियाकोनिमित्तलेअतंत्रकोधगारिपुगांतकोकालागनीलेकोधगामाभैरक्तनेनगकिननानाप्रकारलेबुधिलेवि
चारगकिनवितायोअवमैलेसितालाइमारलाभनित्योसिताकानिमित्तलेयोदुषभयाकोहोअनिअवतपोसितानपारिऊन्याहैनअनि
अतंत्रकोधलेरक्तनेनगकिनअतंत्रकल्पलेअकासमासुर्येजाज्वल्येमानभयाजस्तोआवावाअसुसुसईकनजाज्वल्येमानदिप्रवातैलकोवि
उसुसुसुसुगालालभगुगिगिराईकनदसैवउसुसुदेविपुगांतमासमुद्रकातरंगजस्तोकोधलेजाज्वल्येमानभैकननागलेनिअ
सुकेआजस्तोअसुराभिकनदंतकिटिकनअग्निनिकासिकनसाध्यातुप्रलयेकालप्रायेमकोधभयाजस्तोकोधगकिनतेस्वेलामास्ते
तरहलेकालसमानरावणवस्याकोदेविदसदिसुवस्याकाराभेसुहसुसवैरावणकाभयेलेइराइभागिगयाआग्रमाकोहिबस्सकेननराक्षसेंद्र
रावणलेकोधगमाकोदेविदसदिसभागमावस्याराक्षेसुहसुकोहिअनिनजीकमाजाउसकेननस्सुकारलेदसगुवरावणलेकोधगमाको
देविःसवैभाग्याःसोहेकिनरावणलेआग्रमागमाहेराक्षेसुहोतिमिहसुइराउनुपदेनपरापूर्वमापरापूर्वप्राप्तैलेबुंलाकोछुहजारवर्षसंमतप
स्मागमाःबुंलसंतुषभयाएतनकावस्सादलेमेरातपस्याकावललेदेवतलेपनिप्रलाइजित्तसक्याहैनहेराक्षेसुहोबुंललेदियाकोकववकुं
राउललाइकनगयाप्रदिइन्द्रकावजलेअनिकेहिगर्नसकैननस्सुकारलेदसगुवरावणलेकोधगमाको
कसैलेजित्तसकैननकस्तोसांमर्थदधमाइन्द्रदिदेवतालेपनिजित्तसकैननहेराक्षेसुहोबुंललेदियाकोदेवासुरसंगामाजिरस्याकोधनुर्वाण
पदेउहंदैहंनअनिसुकारलेरावणलेअतंत्रकोधगारिपुजसोगलेपिडागदिभंल्लागमाहेमंत्रिहोअवस्सोगारिह्यालेऊन्याहैनलंकासा

जो रक्षाकाराक्षेसुहृत्सर्वे तया रक्षादिना नासक्तः अत्र लिखन तयारथै वाजा इत्यादि गति हिः संग्राममाः प्रजाहुः कनः पापिषु राम लक्ष्मण वानर
 सहित गति निर्मुलुगुर्भन्योः केरितो पापमरावणको प्रनमाविता उनलाग्योः अवसेसोगतिभयेनः सिताको निमित्तले प्रो मला इरेस्तो हवाल
 भयोः ऐतुसिताला इमाहुर्भनि मनमाविता इकन राक्षेसुहृत्को प्रमहेन्यो तिराक्षेसुहृत्कत्ता भन्याः प्रम सुद्योर २ दिप्राग्निजत्ताः मेघ
 नादकानि मित्रमोक गरिरक्षाकाः सेस्ता राक्षेसुहृत्ता इरावणले भहेरि कन भन्योः हेराक्षेसुहोः मेरो दोरो मेघनादले राम लक्ष्मण वा
 नर सहितः सर्वे ला इनि रासु ग रा उन निमित्तलेः मा^{या} कि सित वना इमादि देवा योथ्योः हेराक्षेसुहोः अवमैले सतप कि सितः ला इमाहु
 पापिषु सिताले प्रो मना इरेस्तो दुषकवदियौको भनि रस्य कारले पापिषु रावण अफनाः प्रं विसंग कुराग किनः उत्तम व्रजलियोः त्यो
 व्रजकत्तो भन्याः सा भमात्कालजस्तो अकासजस्तो स्वतप भयाकोः त्यो त्यो व्रज लिखन वन्यो मला को धले मं निरुह सहित गति सिताला इमा
 नुभनि असे कवनिक माको धरमागयोः त्यो रावण कस्तो भगतिगयो भन्या छत्रका सो गले पिडा भै कन रक्षाको अत्यंत को धले रक्तनेन गति
 सितामा नुभनि गमाको रावण देविः राक्षेसुहृत्लेः प्रतिहर्षमान गति सिहना दगायाः प्रं वलाग्या आजका दिन मा रावण ले राम लक्ष्मण ला इ
 नि अये ले मान्यो रुः भनि परस्पर अलिङ्गना गति कुराग न्याः कस्तो रावण भन्याः इदुप्र भति जे म वहा कवे र दसदिगपाल आदि गति त्रैलोके
 जितिरह न्याः केरित्रैलोके मा जो भयाको त्वपनिह नगन सकन्या वलपरा कसले भन्याः कालतद्रजस्तो रावण स मानः वलपरा क भयाको प
 थिवि प्रापतिः दुर्लभ भनि रस्य कारले रक्षाकाराक्षेसुहृत् ले कुराग न्याको अने कवनिक मा स वदुग्योः रावण प्र निवा डै गति असे कवनिक

मासिताकनराव्यातेत्काहिआकासदलेपधिपनिकंममानमयोः सिताराव्याकाजगविषयेकुम्भोः कसोगतिभय्याशुकासविषयेतेहिनि
नक्षत्रमाधिग्रहजाइलाग्याहैः मयोः तेत्काहिआकासदलेपधिपनिकंममानमयोः ऐस्यकारलेपापत्तरावराणुवकासोगलेः क्रोधागिवल्मा
हैजाज्वलेमानभैषङ्गलिकनस्याकोरावराकनदेभिः सितामानमावित्तउनलागिनृआजकादिनमात्राकागनंचामोः आवहाई२कसै
लेवुमाउदाः देवताः पनिकनमानिकनः महाकोधलेः प्रनेराआयोआजकादिनमाऐसपापिष्ठलेनिश्चयेलेमलाइमार्नलाग्योः हाइ२ऐस्तो
गरिमकनकारव्याहोलाः अधिरावरालेमलाइस्त्रितुलाउनुभनितानाप्रकारलेः वुमाउथ्योः मैलेमानीनथ्याः तत्निमित्तमाभेरोआसाकु
ज्योः माहाविरलश्मरणलेपनिसेधनादकनमारिदियोः योदुवैथोककोकोधलेमलाइनिश्चयेलेमार्नचाज्योः आवहाई२भनितिसि
ताफेतिविताउनलागिनृः रामलक्ष्मणकामनमावित्तमानिरासागनंकाअर्थलेहोकिप्रकनमार्नचाज्योराक्षेस्लेमहासदगकि
रायाकोसंग्रामकोसदमैलेसुन्याः तिराक्षेस्लेहलेरामलक्ष्मणलाईमार्ननिमित्तहोकिः अथवामलाइमार्नलाग्योः किः मेलेपनिधि
काएजंमः प्रअधर्मिकानिमित्तमाः रामलक्ष्मणलाईऐस्तोअवत्ताप्रयोमयेउठिनजंम्याकिभयाश्रीरामलक्ष्मणलाईऐस्तोअवत्तापन्मी
थियेनः प्रकुविधिनीकीज्ञानहिनभयालेः ऐस्तोभयोहाइ२उस्वेलासाः हनुमानआइवोकिंलैजाकुः भनिः अनेकप्रकारलेभन्याथाः मनिर्नु
धिहुनालेगैनः नत्रः ऐस्तोसोगदुषकुन्याथियेनः कस्ताविधातालेमलाइऐस्तोगरायोहनुमानकोधवनसुनिगयाकोभयाः श्रीरामकाका
जमावसिआनंदनंदनितरहन्वाथिनाः हांहांरामलक्ष्मणलाईसिताकानिमित्तमारक्षेस्लेमुसूंगरायोः भनिसुन्याकोसत्ताकसोग

१५७

रिरुनिन्ः दानिपनिफादुया देनः हाइरकौ सत्त्वाः कावालप्रपुत्रतिनिहेरुकोवालषकोस्मैहसंकी कनगुणको प्रसंताः सन्नि कनहृद
येफाटि मत्सू रुनिन्ः हां हां कदाचित् रावणले रामलक्ष्मणलाइमाभो भन्नाः वात्सुमो भन्नाः तेसैवेला माः कौसल्याले पुत्रलाइ
पिंडादिगणिकनश्चमि प्रवेसगणित्वाग्न गनिन्ः तेस्वेला मालोगलेपनि कौनप्रकारले पुनः श्रावणनं हां २ येति भया भक्ति
को मयापि च धर्मिका निमित्तमाको सत्यालाइपनि दुजभयो एस्प्रकारलेः महातपसितालेः सो कुरानिः कस्तो भन्ना चंद्रमाले छाडि रा
माको रोहि निलाई गहले पिंडागविस्व भैरवामैः तितालाइ मापत्मा रावणले वक्रप्रहारगामाहु भनिः गयोः एस्प्रकारले गयाको दि
विच्य विंधे भन्नाको राक्षेस्प्रपुत्र चनेक राक्षेस्वरुले पुनः उनलाग्याः हे महाराज यस गिबः रावणः तपाजि जस्ता अर्धमि भै कनः का
न तेस्तो काम गर्नु हुन्छु हे माहाराज तपाजि कस्ता हो भन्नाः विआव छुनिका पुत्रः तपाजि कामनमाः क्या विताउनु भयोः जोधले
धर्म छाडि कनः त्रिजाति तितालाई क सो गरिमा गर्नु हुन्छु त्रिजाति माकिनः तिमिलाइ परा कति भन्ना न हे महाराजः तपाजि जस्ता
त्रैलोक्ये माः पुण्यां त भैरवामाः विद्यात्रलेपनि स ज्ञान भयाकाः नित्ये तिलेपनि गंधर्व समान ऐलाराजा भै कनः त्वधर्म लेस मज्जु भै
क सो गरि त्रिजातिलाइ मा गर्नु हुन्छु तपाजि कस्ता हो भन्नाः उक्त म कुल मा जन्म भयाकाः यश कर्म गर्ना पंतीतः शान वं तमेः क्या न निर्गति
त्रिजाति मान लाग्योः तिले का गर्नु सकछुनः हे महाराज रावणः तपाजिले जोध पुनः इक्षा भया सितो दे उचित्र राविते सै जोध
ले छै हे जाई रामलक्ष्मण माथि जान हवस् हे महाराजः तपाजि कामनमाः अत्पे त्रकोध भयो भन्ना परा क प्रलेपनि तिमिस

राम

मानः त्रैलोक्यमाकोहि नैनं नः सो को धस हन न सक्याः सिता के उचित्राभिः संगमा ममायुधगतिराम लक्ष्मणा लाहमान हवत् ते सुवेला माराम लक्ष्म
णाला इति मिले मानं सक्या सिता आकावत्प माराभिः राज्ञे प्रतिपाल गतिच्येन नंदसितः रतु नु हवत् हरावराः अवविरको मर्जो दुः संगमा मको स
हजाम सेवैत पारगतिरथ हस्तिधनुर्वीराले जूक्तगतिवान कामधोसा वरुणाराम लक्ष्मणा दुवैला इवाडे मारिच्यो उनु हवत् हराक्षे से इरावरा
तपानिले आका गये गरा उन ह्मा भयाः चतुर्दसिका दिनयन आरामा रारिच्यमा वरुणा का दिनयन संसृष्टी गतिः चनेक दान पुंनो गनु
हवत् ये सो गमानि श्वये लेत पानिको स मुमार्जिये ह्मा हरेत्ता प्रकारको अविंध्या राक्षेत् प्रसु म चनेकराक्षेत् हुरु ले पानि वुजा इकन
रावणाला इस मातिकन फका ह्माया हे पार्वति ताहा पदि मो पाप मराव लले पति सर्व लसी जले जूक्त मया कि सिता को मु म हे हि
रावरा को को ध उपासा म्म भयो र दूर्वा रमा गा इ तिहासन मावसि दुषले पिडा भै मा हा पिडा भै को ध ले जा ज्वले मान भै र ह्मा भनि
श्री माहा देव ले पार्वती ला इ सुना उनु भयो ॥ इति श्री अथ्या मरा माये रो उमा महेख रस म्वा दे लंका कांडे सिता वधो निर
रांना मसर्ग ॥ श्री सदा सिवो वाच ॥ हे पार्वति ताहा पदि पापिष्ठ रावणाले सिंहासन मावसि हिं न वंदु मे सो कले
सिडा भै सर्प ले नि आस ग मा दे था कि कन राक्षे स सेन को मु म हे र ह्या ति राक्षे स हुरु कस्तो भयाः प्राता पुत्र म्म भया का सो कले
पिडा भै मा हा क कले दुष का सा ग र मा प रि ह्या का राक्षे स हुरु को मु म हे र रावण ले हा त जो रिक न भं न लागो हे विर द्वि वि जि भा सं हा
दिविर स दन कं म हनु ख र के तु हनु वि डाल क्षे ह ये ग व सं कु कर्णी प्रतर्दन हिकर्णी ति मि हुरु द स जना सेना पति सहित ले रथ ह
सि अथ म्मा प्रा २ म ये मा सहित नाना हन स त्र ध जा पत का इत्यादि नाना त्र का व व कं रा ड ल ला इ कन दिव्य वत्त्र ला इ कन स त्र अ

त्र ले मूक्त गति जौ न जगा प्रा राम लक्ष्मण वत्सा काकुन ते सै हा उमा जातु हेराक्षे स जौ न प्रकार ले राम लक्ष्मण मानु र्हुं सो प्रकार ले
 सवै ले खेरि कन मानु पद मे ले प नि पदिति शे रवान ले प्रहा गति प्रास्ता तिमि हस्त कस्ता भन्या इद्र समान काल यम जस्ता भनिराव
 ल ले आग्या गमार ति दस जना राक्षे स प नि रावरा का आग्या हुनि हर्ष मान ले मंगल वाया वजा इ एथ प्रावस्था नाना सख अत्र
 लिकन सुरा रविर राक्षे स ले सुल तो म हा गदा धनु नाना धनु र्वा रा लिकन समस्त राक्षे स हस्त हर्ष मान गति संग्राम गर्न गया ५१०
 जना राक्षे स कस्ता भन्या कालांत करु इ दस विदिग्या ल जस्ता ते ज ले सं मूक्त गति हर्ष ले सिंह ना दगति राक्षे स सेना ले प नि व्याप
 ग रा इ राम लक्ष्मण वत्सा का हा उमा पुगि कन वान र को राक्षे स को माहा यु ध भयो कस्तो भन्या सिंह व्या धल आ मै दुवै प भे हर्ष
 मान भे संग्राम गर्न लाग्यो ते सवै ला मा प्रहा विरा राक्षे स हस्त मो धले अधि सा किन गदा या सा लिष ड प र्हु ये तिले वान र मा धि प्रहा गमार
 प्रहाना द गति यु ध ग न्यो वान र ले प नि सिल क भन प्र दत्त पर्व र भंग लि प्रहा गति च ने क राक्षे स मा न्या ऐस्त प्रका र ले पर स प र
 प्रहा गति दुवै प क्षे का से ना अने क कस्तू भया ऐ स संग्राम मा वान र को राक्षे स को प्र ल ये यु ध भयो ए र क न दिव हुन लाग्यो
 हस्ति अथ इत्यादि जल जं तु भै ए सा स स्र स्र धो जा पत का प नि जल जं तु भै र ह्या ऐस्त प्रका ले दुवै प क्षे दं द यु ध भयो ए प्रहा स
 द भयो ता हा प दि वाना हस्त अधि वा जा इ कन मा हा मो धले अथ हस्ति ला इ पु धिले प्रहा गति किन मा न्या फेरि राक्षे स का स्या
 ग मा दांत ले टो कि दिया नाथ कान प नि बुं डि दिया आ पा प नि फेरि दिया जा हा र पायो दांत ले टो कि कन प्रहा ग न्यो फेरि
 राक्षे स हस्त अने क ला इ मा न्या कस्तो भन्या कश्मा पं दिव स्मा मै राक्षे स ला इ घे किन मा न्या ऐस्तो गति आ प्रा से मे मा न्या को दे

१५८

राम

विः राक्षसहस्तकोपनिः प्राह मोधभयोः गदापर्वः नानासत्रस्य प्रहारगतिर्विरवान् प्रादिदिष्टायेत्ताप्रकारले राक्षसेस्त्वेषा
नरकनप्राप्याः तिवानरहस्तपनित्रासमानभैरवः श्रीरामचंद्रकाशनामागयाः कस्तोगतिप्रत्याः प्रलयेकालमाकालतदलेः प्रजा
संहारगदीमावृत्ताहेऽसत्तगयाः भैरवाः श्रीरामचंद्रकोपनिः वानासेनायाः प्रहरे सत्तयायाको देवि माह मोधलेजज्वले प्रा
नभैरवः धनुर्वीरगतिराक्षसेसेनामाथिजाहलाग्याः अनेकसत्रस्य प्रहारप्रहारगयाः मेघलेजलवृष्टिगयाः सत्तया
गयाः राक्षसेसेनासर्वेलेः स्यात्सर्वेमानिकनयुधनगरिरह्या राक्षसेहले श्रीरामचंद्रलाहदेवि नः राक्षसेसेनासर्वे भागि
गयाः ताहापदि प्राहा विरराक्षसे प्रहारथिले राप्रचंद्रलाहदेव्याः कस्तोगतिप्रकाशप्रावायुः स्यायाको न देव्याः राक्षसेसेनामा
प्राह उत्पन्नगतिदिष्टाः अगत्वापि श्रीरामचंद्रले गंधर्वीक्षप्रहारगतिराक्षसेहलाह मोहलेखेपिकनरेक १ रामको ससंघे
रामभद्राराक्षसेहले जसलाहदेव्यो ते सलाह राम जस्तो देव्याः स्यात्स्यै प्रहारगर्तलाग्याः मोहेतिः राप्रजाहास्योऽ
वांहागयोः भवि अनेक राक्षसेहस्त स्यात्स्यै प्रहारगतिप्रायाः कोहिसि रहे दनभयाः काः कोहिवागलागिकनलो प्राका कसेका
सिवाः रक्तधातविकना ससंघे राक्षसेप्रायाको देवि श्रीरामचंद्र कृष्ण उमा वसिकनहासि रहुभयोः राक्षसेहले रामचं
द्रदेवेन नः कस्तोभया पंच इदियेले गयाको कर्म प्रनलेन प्रायैः परमात्मलोप्रायै देव्याः राक्षसेहलाहाका गाराह स्यात्स्यै
प्रहारगाराह प्रायाः हातिपनिमाया सेना सखरथपनिसकियोः उतापनिसकियोः ऐतापनिसकि भानिरेष्यकारले राक्षे

सकोचतुलंगदलः संसृज्जगति मायाः परमाद्यगितलेदधगमागै गारिसकनुभैकनः तेजस्विजीराचंदुले फेरि मोहात्त प्रयोगग
 रिकनः राक्षेसहृकोचितव्याकुलगारिकनः प्रैव रस्यो कसैकाचेष्टपनिथियेन चाक्रपापाकमपनिजानिनं न सवेले पनिरामः प्रा न देवि
 न्याः आक्रादलमापनिपरकोदलमापनि श्रीराममात्र देवियार रितै अल्लि रस्य राक्षेसले राधोसै लाह प्रादिदिया को देव्याः रा मर
 आ यो हेर २ भया रजतात ते राम मात्र भया रः आक्रुचकै प्रहागा रिअनेकराक्षेसहृमायाः सुररविर २ अ संघ राक्षेसहृ
 प्राया श्रीराम मूलाह मायां भनिहानि आक्रा रसै न्ये मारिकन माहासदले ना दगा रिकन पुत्र गमाः लाहा पदि सर्व व्यापि श्री
 राम मूले गंधर्वात्त प्रयोगग रि ऐक १ राम ले अ संघ राम देवि र हन्याः से कवाकि रस्य कोः राक्षेसहृ हले राम लाह देव्या र ते
 सवेला माः श्रीराम ले मोहात्त वा राः फकी इकन लिनु भयो र ता हा पदि श्रीराम चंद्र ऐक ले व स्या का देव्या र अने कवा रा प्रह
 रग रि स्या । तिराम कस्ता भया सा भ्या र प रं वं सु प्रा रि हृ रुका आत्म पुर मः ऊनु भया काः काला गि स मान रे स्ता राम रे क
 ले देव्याः तिराम चंद्र कस्ता ऊं भया सा क्ष्या र वि द्युत् प्रका स भया जस्तो ग वि क द्यु मा इ कन र हं दा भयाः कस्ता भया
 प्रलये काल मा काल च क द्यु म्या जस्तो द्यु मा इ केन र हनु भयोः तिराम चंद्र ले कति राक्षेस मा तु भयो भयाः द स
 १० रुजा र रथि अ व सितिः सह अ कुंज भुवः साठि रुजा र अ मा व रितिस ३ लाष सि पा हिः द स जना से ना प ति थियाः तिराक्षेस दि न के
 अ व भाग मा मारिकन दिया पदिः से व वां कि रस्य का राक्षेस हृ हले राम कन देव्याः राक्षेसहृ सवेः अति अ द भु त मा नि कन मा

१५५

राम

हात्रासले हंसाकारगिरिशंकरः स्वस्वद्वारांशिकाभिन्नभागा रावराकन सुनाइकनः रसाकतो आसये भयाचतुरंगदत्ता
 माको भूमि अत्यंत भये कर भैरवोः काल इले जगत्संसार संसारगर्दः भये कर भयाचै राग भूमिताः भये कर भैरवो श्रीरामचं
 इले राभे ससेना मा माको देखिः सुगति वप्रमुख वानर सवैलेः ऐकै सवलेना दगः माः सोर्ग मा देवता हल्लेः पनि डुंडु विवाद्यो
 वजाइ हर्ष मानगः फेरि गन्धर्व अपसरा हल्ले पनि नल्ले गि दगः पुष्प वृक्षि गन्माः चंय २ श्रीराम भनिः नाद प्रभृति देव
 धि हल्ले सवैले सुगन्माः ताहा पदि श्रीरामचं डलेः पनि आग्या गन्माः हे प्राताल भू हे मित्र सुगति वः विभिन्न राहुनु मानः अंग दज्ज
 वानः नर निरः सुखेनः अवनमि हल्ले सवैले रावरा को सवै सैत्ये पासि स्योः हे वानर होः योगं धर्वस्व श्रीमाहा देवलेः सैले डुइ जना ले मा
 त्रै जन्मा को छः हा मि डुइ वा हे क सैले जान्मा को छैनः भनि श्रीराम जू ले आग्या गन्मा र वान रहल ले पनि श्रीराम जू का पराक्रम दे
 धि हल्ले हर्ष मानगः अनेक प्रकार ले पुजा सुति गरि आनंद ले र हो भनि श्रीमाहा देव ले पार्वतिकन सुनाउनु भयोः ले पार्वति जो
 नमनु भले श्रीरामचं डले गंधर्वस्त्र प्रहा गरि राक्षेस मा माका कराः ऐकै जित्त गरि सुनानं नृति पनुष के ले पनि मोह मा परेनं
 तेस को अनेक पुत्र को नास होलाः ताहा पदि सुष संम्यति मोक्षे पनि प्राप्त होला परात्र मा स्वर्ग प्राप्त पनि हुनानं भनि श्रीमहा
 देव ले पार्वतिकन सुनाउनु भयोः वंत्ता ले नारद कन सुनाउनु भयोः सोहि कथा हा सुत ले सो नका दिअ विहल कन सुनाउनु भयो

॥ इती श्री अष्टात्म रामायणे उमा महेश्वर सम्पादलंका काण्डे गंधर्वास्त्रपुधोनाम सर्ग ॥

॥ श्रीसिवोवाच ॥

हे पार्वति तात पति श्री राम चंद्र ले रावण को ले ले गंधर्व त्रिपुरार गति हति अमृत अनेक रथ अस्त्र अग्नि विराधो जा प्रतका को चन पतका को
 टिरा शे सुहृद सबै का मरि कवच कुंठ ल लाइ दि प्र अग्नि ज स्ता रे स्ता राक्ष सुहृद सबै रा शे म लाइ श्री राम वं ले मृत्तूगरा उनुम
 यो कस्तो आसये भन्ना रावण ले जति २ पठयो श्री राम ले मारि दियो कोहि फर्क न स केन काल समान राम ले दस जना सेना
 पति मारि कन परसेष बाला का रा शे सुमहा नाम मानि हां हां का गति कराइ लं कामा भागि गया ते सुवेला मालं का
 मा त्रिजना ले कुरा पुन लाग्या ते सुवेला मा विधवा त्रिले पुत्र को सो क भाइ वंधु वध गन्ना को सो क दाग्गू भाइ मा मा को सो
 क रे स्ता दुष को सो क ले पि डाले हां र का र गति कराइ आका खाति आ फेले के सो क ले विलाप गति को हिरा शे सरोइ २
 कन रे कठा उमा वा दुला भे भंन ला भे भंन लाग्या हा हा यो सुर्ष नचा वृठि त्रिले हा म्त्रो कुल ना स गति स के हो हां हा रे स्तो दु
 ष पा पि घ सुर्ष नचा ले दिया को दुष हो हे रा शे सिनि हो जे ले राम चंद्र वन वास रहं दा यो सुर्ष नचा ले मा या ह पले कंठ डये
 पि डा हुन्ना गति राम चंद्र लोइ पु रुष तुला उला भनि जा दा ते सुवेला मा राम चंद्र ले अगिका राग मा को देखि लो वृठि ला
 निले सिता लाइ मारन लागि त्रै सो ग मा को देखि लक्ष्मण ले ना प्र कान का ठि दिया भनी हां र ता का न प्रा प्र दुष न चौध
 हजार रा भे म पति मृत्तू प्रयो फेरि रावण ले सिता हां न गराइ रे स्ता वृधिले पो हो स वरा वण लाइ पति मारन लाग्या हो रा भे सि
 नि हो फेरि मा चि समान रा शे म को अघ पति श्री राम ले पराक्रम गति रे स्ताइ पति मा मा रे स्तो प्रकार ग मा पति वेतन

सकेनंरः सांहां सितालेपनिनित्रले देवेनंरः ऐरावरा लाइपुसु तुल्या उलाभनिकसोगचितनसकेनंरः हेराशेतिः फेरिकि वं
धराशेसु विरोधराशेसु ले सिताला इलै जान लागो ए रामका मनकोप भैकनति निरुता इपनि प्रादिदियाः त्योपनि देखाफे
रिरामचंद्रपंचवटि आअमपारहुमया कावेला माचोधहजार शेषेसु ये कहिन प्रादिदेखायाः तैपनिरावरा लेवेतेनंरः हे
राशेति कोहिदिन प्रा रामचंद्रवनवास आउदाः कबंधमन्माकोः राशेसु ऐका भेटियो ते लाहात ऐकजोजनला माथियारः
त्योराशेसु कोहात मापमाकोः कोहिपति रहें देनयाः त्यो कबंधको ववनमावस्याको थियोः रामलक्ष्मण कोधभैकनषडले
वाहुदेन गति प्रादिदियाः हांर तैपनिरावरा लेवेतनसकेनंरः हेराशेति फेरिरामचंद्रकापराक्रमकस्ता भन्याकिस्की ध्या
काराजावानरकासुभेः वालि इद्रका पुत्रः वलपराक्रमलेपनि वायुतुल्यः तेजलेपनि माहाविरः एस्ताविरः वालिला इमारि
कनकप्रभिपुषपर्वतमावस्या कासुगिवला इराजा तुल्या इदियाः ऐस्तो देखापहिपनि वेतनसकेनंरः हांर तैपनि मनमा
हंकारमापरिकनः माहाज्ञानिविचक्षणा सत्तशकर्मशस्त्राविभिषणले दाभूला इवोधः दिननिमित्तले नानाप्रकारले
बैगयाथाः तिनको कुराको धर्मागिकनः निर्मये नगारिविभिषण लाइनिकालिदिया हांर विभिषणः धर्मात्म भैकनपो
रामचंद्रका सनमागे रामको सेवा गरिस्याः हांर यो कुरा उहिलेति माहात्माः त्वामिरावरा ले सुनिदियाको भयाः ऐस्ता

१७१

दुष हामिलाह पन्नी थिये नः हे राक्षेस ते सुवेला मावान रथो पा आ इकन लंका मा आ गोलाह दग्ध गति अक्षे कुमारा आदि
 प्रादिदियोः सवै सेना प्रति प्रन्त्रिको पुत्र किं कर राक्षस प्रनि प्रादिदियो हों २ तै पनिति मा हाम्रा राजा ले चेतन स के नं नः हे राक्षे
 सः हे २ कस्तो आ स ये वान रमा त्रै ले अ पा स मुं द मा से तु बंध गति आ इकन लंका इहा गति मा आ से सो गति कन प्रनि क
 सो चेतन स के नानः हों २ आ फा ह रु र मा ह कि र से लो भया को देवी कन प्रनि राक्षे स ते द्र रा वण ले क सो चेतन स के नं नः हित
 प्रन्त्रिका कुरा मुं नाले त स निमित्त मा लंका राज स सा स न तु ल्ये भयो हों २ के किं म क र्ण ज स्ता ला ह मा आ को देवि कन प्रनि
 चेतन नः ए स्ता वि र प नि मा आ भ नि चेत्या को भयाः प्रे घ ना द को प्रा गा जा न्ना थिये नः हों २ त्रै लो के मा प्र च्छा त भया को ए स्ता पु
 त्र को सो क प ओ र प नि क सो ग वि चेतन स के नं नः भ नि ऐ स्य का लेः राक्षे स ह र वी दु ता भै कन हों २ का र ग ति रो इ व स्यो र अं क मा
 ल ग ति भं न ला ग्मा हा २ हामिलाह से लो सो कः क क कै ले प्र नि प न्ना को थिये नः सु व से लो सो क क क भयो भ नि प्र न्ना ह र काना म
 लि क नः भं न ला ग्मा हों २ पु त्रः हों २ त्वा मिः हों २ भ्रा ताः हा २ पि ताः हा २ दृ ष मि त्रः भ नि हों हों का र ले क रा ह रो इ क न र ह्याः ग ह २ मा रो इ
 म सान मा ज स्तो रो इ र ह्या न लो भै र लो र थ अ च ह ति रा क्षे स ह र स ह अ २ प्रा दि द्याः अ व स सो ग र भ निः हों २ म नु स ए क ले ले अ ने
 क रा क्षे स प्रा दि द्याः व स वी कु मा हा व दे व इ द ति नि ह र ले श्री रा म को र प भै कनः ह रा क्षे स सवै प्रा दि द्या का ल दे व ता ले प्र मा सं हा र
 ग न्ना भैः रा म लेः रा क्षे स ह र मा आ हों २ तै प नि रा व ण ले चेतन स के नं नः हों २ पु त्र वि ना हा मि ह र ले मा त्रै यो जि व क सो ग ति धा र ण ग न्नु हे

राम

विधाताः हामिले येस्तो हरि हनुप्रयोः ऐस्तै सो क ग रि प्रा रा का ड नु प्र योः हां र तं मा हा म्मा राजा अज्ञानिः वं सु व र पा इ क नः प्रा हा ग व ग म्मा र
ऐस्तो भये उत्पत्तिः भे आ योः ये सो भ यो र प निः राजा ले चेत न स के नं नुः हा र रा व रा ले प नि यो लं का को र म्मा ग र् न स क न्मा ऐ नं नुः इन्द्रा दि दे व
ता ले प नि यो लं का र म्मा ग र् न स क न्मा ऐ नं नुः हे रा शे सि का ल सो त प्र रा म ले सं क ल्प ग म्मा को लं काः क सै ले प नि र म्मा ग र् न स ग म्मा ऐ नं नु
हां र जो र सं ग्रा म्मा ल ड न जं न्दु नुः को हि प नि फ र्क न स के नं नुः म्मा ग म्मा को स वे उत् पा त् अ सु भः भ यो र प नि रा जाले चेत न स क ते नं नु
हां र क स्ता अज्ञानिः वं सु ले व र प्र मा द दि द्वा दे व दं न वा ये शः गं ध र्वः ना गः किं न रः त्रै लो क्ये का दे व ता वा ऽ प निः तं ला इ भ ये आ उ म्माः
दे नः भ नि वं सु ले म नु भ वा हे क् प्र म्मा को थि यो र प नि चेत न स के नं नुः हां र वं सु को आ ग्मा ज स्तैः प्र नु भ वा ऽ प्र हा भ ये प्रा प्र भ योः हे रा
शे सिः अ व ता मे रा म न माः रा व रा म न्मा वे ला भ योः ये ति सं म्मा भ यो प निः रा व रा ले चेत ना स के नं नुः हां र प रा पु र्व मा वं सु का व र प्र सा द ले
रा व रा ले ग र्व ग रिः स वे दे व ता ला इः दु ष्ठा दि योः वं सु दे उ जा इ क नः स वे दे व ता ले त प्र म्मा ग रिः वं सु ला इ सं तु ष्ठा ग रा इः विं ति ग म्मा हे
वं सु हा मि क नः हु लो दु ष्ठा प्रा प्र भ योः प्रा पि रा व रा ले पि डा ग म्मा भ नि दे व लो क ले विं ति ग म्मा को सु निः वं सु ले आ ग्मा ग र् द भ योः हे दे व
लो क स्तोः प्रे रो व च न नु नः आ ज दे वि त्रै लो क्ये मा रा शे स रु रु ले उत् पा त् रा ग म्मा दं नुः प्र म्मा र दे व लो क स वेः ना स ले ड रा इ क नः इन्द्रा दि
दे व लो क स वेः के ला म्मा प र्व त्मा जा इ श्री म हा दे व दे उ त म्मा ग म्मा र ते स र्वे ला मा श्री म हा दे व सं तु ष्ठा भे आ ग्मा ग म्मा हे इन्द्रा दि दे व ता

तिमिहेतले तपसा गमिसंतुष्ट भन्नाः तिमिहस्तु नानाया योः क्वा दुष्ट भयोः सर्वे मदे भन भनि श्री साहा देवले आग्याग-प्राः इन्द्रादिदेवता
 ले विंतिग-याः हे प्रभु श्री महादेवः वंस्त्राले वरप्रसाद दिया एवापि वरावरा लेः प्राहा पिडा गति हुलो दुष्टादियोः हे परमेश्वरः यो भये नास ग
 तिदिनुहवसुः भनिएसुप्रका रले देवलोक्ते विंतिग-या को हुनिः श्री महादेवले आग्याग-याः हे देवलोक्ते तिमिहस्तु रा उन प्रदेनः तिमिहको भ
 ये नासगर्न लाहः ये कृत्तिरुन्या कृन्तुः ते सैका वा एका रा तुल्या ह उत्पति भैः रावरा दिग गिलं का प्रा जो भया कारा से समादि त्रै लोके मा सु भुज्या कृ
 भनि श्री इन्द्रादिदेवता लाहः ऐस्ता प्रका रले श्री महादेवले वृन्दा ह्यहा उनु भयोः हे राक्षो सि ऐस्ता प्रमे चरले अकि गति भु धाले एवा किमिता ले राव
 रादि सप्त राक्षे समादिः हां रावरा का अपराध ले अवेक भै निरुद्धि भैः हा मि सवै लाहः ऐस्तो अ वस्था गरायो हां ऐस्तो दुष्ट भयो रावरा का निमि
 त्त लेः अ वयो लं का माः हा मिले मूना को आसा हेनः त्रै लोके का देवता ले प्रनिः एवागर्न सकृन्मा हैनः भनिएसुप्रका रले लं का का रा से मि हस्त सवै
 ते हकनः लडि रकनः हुलो सव गति राहः हि रथाः कस्तो गति भन्ना काल देवता ले प्रजा संहा राग-मा भैः हां रा का ले करा हर ह्याः मुक्त के स भैः हा
 ति हो किः कनः पास पर अंक माल गतिः प्रये ले रा रा भै महा दुष्ट ले पिडा भैः एवा भनिः ॥ श्री साहा देवले पार्व कन सुना उनु भयो ॥ ॥ ॥
 श्री अथात्माः रा माये गो उमाः प्रहे चरः संवा दे लं काण्डे राक्षे सि विलापो ना म सर्गः ॥ ॥

श्रीमहादेवोवाच ॥ ॥ हे पार्वति ताहा पदिलंका काराक्ष सहस्रकालिजना सवैधरधरै सो कले माहा दुषले कहन सो रज रिकरा
या को सद्ध रावताले सुनो र सो कले मुहुर्त मात्र व्यान गमा जै वसिकन फेरि श्रलिक वेर पदि माहा को अले रक्त नैन गरि दात कि
टिकिटा ई कत मनले विस्तन गयो श्रवण सेवहु होई न भति रावन ले ना ना प्रकारे विस्तना गरिकन आ फुगु रु सुक नाय्य
देउ मत्रिलिकन रामलक्ष्मण वानर से ना सहित जस जस प्रकार ले माहु हुता दूत सै प्रकार का मंत्र ले जे जग हला भनि
विस्तना गरिकन आ फुए कुलै सुक नाय्य देउ गयो ताहा श्रक नाय्य लेल का कारा जारावता आ फुए र आ या को देखि वीता
उनु भयो कस्तो आ सय त्रैलोक्य मनि जितिर हत्या रावता प्रकुलै मेरा धरमा क्यान आयो भनि वीतन गरिकन बाडे उठु
भयो र माहा आन मले आ दर गरिकन दिव्य आसन मारा जग राउनु भयो ताहा पदि रावताले गुरु सुक नाय्य को म
रतां मा प्रदक्षीणा गरिर सो लोहे रिकन श्रक नाय्य ले आ गमा गमा हे महा राजा राक्ष से द्र रावता मेरा मन मा आति आस
य्य भयो तपा भी का भरताले मेरो धर मा आवनु भयो कारता क्या हो क्या दुष भयो तपा भी कामुष मलिन तेज प्रतिहिन श्रधिक ज
तो होई न श्रनि मेरा गृह मा आवनु तपाई तपाई का मंत्रि हरु का हा गमा हे माहा राजा मैले क्या गनु प्रमो आ गमा गनु हवस
भनि प्रस्फुर्त काले सुक नाय्य ले आ गमा भयो र ताहा रावताले विंतिग नु ला गमा हे गुरु सुक नाय्य तपा भी ले म आया को कारता स
वैजां नु हुं दू तै प्रति मैले विंतिग दं दु सुं भु भामा जावस भनि विंतिग नु ला गमा हे गुरु श्रद भुत दुई जना मनु दाले वानर
ताहा प्रगरि समुद्र मा सेतु वंध्य गरि आ ई कत लंका मा उवाटन गरिकन अने करारक्ष सहस्र मनि मेरा मंत्रि हरु प्रमिना

१७३

रिदिया के रि मेरा भ्राता कुंभकर्ता पुत्र मेयनाद प्रति मारिदिया हेगुरु हस्तो मेरो अवस्था भयो अवतिराम लक्ष्मण
 वानर सेना सहित जौन प्रकार ले मार्ग हुन्दा सो प्रकार गरि मैले यज्ञ गुरुला भनि ईक्षा भयो तथा जीले यज्ञ को मंत्र
 नाना मलाई प्रसन्न भयो जावस भनि हस्त का को रावता ले विंति गमोर सुक्र भाष्य ले लो व वन सुत भास्तु भन्यार
 रावता को मनमा संतोष गराई कन रता यज्ञ को मंत्र नादिकत नाना प्रकार ले मंत्र गत भयो र ताहा पदिरावन
 ले प्रति मनमा हर्ष मान गरिकन सुक्र भाष्य का भरता मा प्रदक्षीणा गुरु ले आसिर्वा द दिन लाई कन रावता विदा
 लिकन गयो ताहा पदिरावता आफु रजगुरु मा गै कन सिंह सा नमा वसि मंत्रि रुह वदुल्लाई कन आग्या भयो हेम
 त्रिहोति मिह रुह राउ गुम देन पापि वरा मलक्ष्मण दुई जना लाई जौना प्रकार ले मार्ग हुन्दा सो प्रकार ले मैले
 ले यज्ञ गुरु हेराक्षस अवधे राम लक्ष्मण वानर सेना सहित मारिक बल का का राक्षसि रुह को आसु पदिरि
 दिंदु पुत्र भ्राता वं अवमया को दुष्ट सांता गराउला हेराक्षस अवति मिह रुह ले यज्ञ गर्न कन यज्ञ को साम गुरु
 तयार गरयो रजगुरु विषय मा हाग प्रस्थल मा भूमि भीरु अजि कुंठा डवना उ हेराक्षस ई काम गुरु ले गर्नु पद
 सत्रु ले भाहा पाया पे वि अनार्थ होला भनि हस्त कार ले रावता ले आग्या भयो र राक्षस रुह ले प्रति रावता को आग्या
 जस्तै यज्ञ को समग सवै यज्ञ कुंठा वनाई कन अहिमा को सवै तयार गरि दिया ताहा पदिरावता ले प्रति नि को दिन

राम

वेला तिथी नक्षत्र जोगवार पोसवै देषाई कन दस गवरावता प्रति सुनि पापि न भै कन सनु मारिका अथलि जे जग न्दीठा
 उमा गै कन दसै मुखले मंत्र न उच्चारता गरि नाना वक्षुले अरुति दरलो फेरि अग्नि ले प्रति रावता कन ज प्रगर्भ
 थलि दहित वतलि गरि आगे वालो कस्तो भन्या सुन कोवती जस्तो गरि आगे वालो हस्तु कारले सत्रु मारिका अथलि जे जग रिकन
 दसै मुखले मंत्र जपि विस्वटा हातले अस्त्र सस्त्र लि कन नाना वस्त्र लाई कन कुर्व व कुटिल लाई मथ्या न सुम्पि जस्तो जप
 अमान गरिकन आषा मिमलिकन जप स्तोत्र गरिकन नाना मंगल वाद्यो वजाई वैद कोषोष सङ्ग राई हस्ता प्रकार ले
 राक्षसेन्द्र रावताले जे जग मोता हा प्रदि श्री राम बंधु दे उमा हा जनि श्री राम काहि तथ भया का विभीषन ले विंति गमा हे श्री
 राम बंधु मेरा मंत्रि भारजनाले क्षनमात्र माया रूप गरिकन रावताले गमा कोस वै हेरि आषा हेर युता थ पापि वराव
 ता ले ति मिहामि सवै मारिका अथलि दैत्य को गुरु सुक्र बाप्य दे उजाई विंति गमा हे गुरु राम लथ मता दुई जना मनु
 क्षा वातर सहाय गरि समुद्र तारिलं का का राज्य मा भया का राक्षस सवै माया अवतिसत्रु मारु कौन उपाय ले हुं द सोम
 क्रमालाई दिगु हव स मैले रता जे जग रि सत्रु साधन गार्भ सकला गरि दिगु हव स भन्यो र लोव भन सुनि सुक्र बाप्य ले
 प्रतित भास्तु भति रावता लाई मंत्र दिमा हे श्री राम बंधु अवतै सरावताले मंत्र माई राज गृह मा वासि मा हा गृह ठाउ
 मा वसि यज्ञ कुंड वताई अनेक सांस्ताले संमृत्ति मा श्री लाई जित न्या अथलि रता यज्ञ गमा पोसवै मेरा मंत्रि हस्त
 ले देखि कन मलाई कहता आषो हे परमेस्वर श्री राम बंधु अवय सो गरि रहता होईत भांडो गुरु पयो पोरावन

को जे जसि द्रुगर्तु दिनु दैन लो जसि द्रुभया पदिरावन लाई मारु सकि न्या दैन त्रै लोक का देव ताले प्रति सक न्या
 दैनः सवै लाई ते सैले जित न्या दहे श्री राम बंदर रावता को जे जे न प्रकार ले विष्णु हुं द सो उपाय गनु हव सभे नि
 हस्य काले श्री राम का हित विभीषन ले विंतिग मारु श्री राम नंद ले विभीषन को वधत सुनि आग्या गमा हे विभीषन
 नमः संसग हितार्थ गन्तीति मि समान सेवक को हि दैन हे विभीषन अवजे ल उपाय गन्ती हाया पिछरा वता ले गमा
 को जे जसि द्रुभया पदि ईद्र वरुत कुवेर यक्ष अग्नि देवा दि देव ताले प्रति जित सक न्या दैनः अव कसो गन्ती हो मनि
 जगत् व्यापि श्री राम बंदर ले आ फुले जा निकत पति न जाना जस्ता भै लोक प्रतित गरा डिन अर्थ ले डराया हे आग्या ग
 न लाग्या हे भ्राता लक्ष्मण मित्र सुगव माया मा रावता ले हा मिलाई मारु कनर रा जे जग मो लो पज सि द्रुभया पदि
 पा पिछरा वता लाई मारु सकि न्या दैन अवय सो गरि र स्या ले हु न्या दैन जौ न प्रकार ले रावता को जे जे विष्णु हुं द सो
 मित ता गर भाति रुग्मान जम्भवा तरति रवा तरति आरु जना लाई श्री राम बंदर ले आग्या ग न लाग्या हे विर रुग्मान
 जम्भवा तरति राति मि रुग्मान जना लं का मा गै पा पिछरा वता को जे जे विष्णु गरि आ उरु पद हे विरति मि रुग्मान
 भन्ना वला पराक्रम ले संयुक्त काल रुद्र तुल्य ति मि रुग्मान लाई रुग्मा उरु पद पति क सै को सामर्थ्य दैन ते जले पति सु
 र्य समान हे विरति मि रुग्मान जे गै कन ति भय गरि रावता को पज विष्णु सगरि भा डो फ कि आ उरु पद भति

हस्तकाले श्रीराम नमस्ते आगमा गम्यारु लोचन सुति हनुमान तज म्बुवन नर निरई धार जनाले श्रीराम नमस्ते को आगमा सिरमा
राधि श्रीराम का धरता मांडावत गरि सुगंध प्रमुख विभीषन आदिलाई प्रथा जोग्य नमस्कार गरि विदा भैकत सदा का
भंदा दो परवलले संयुक्त तेजले जा प्रलय मान गरि प्रथो पतिके प्रमान गराई ताहा देखि कदिक नरावन का अंत पुरि
मावद्ध गमा ते सवेलामा अंत पुरि मा सद्य गरि हिडन लाग्य ताहा पछि मनो धारिले सुनि तर हमा अंत पुरि मा का को
सद्य हो हे रश्मि ताहा विभीषन कि स्त्रा सि विमद रि भन्ना कि राधा सिनिले हे ना देखि कन भंन लाग्य हे मा हा पुरु
षाति मि को हो भा हा ज्ञान आगो भनि र लोचन सुति हनुमान ले भन लाग्य म अर्को होई न श्रीराम नमस्ते को सेवक हु
मेरो नाम हनुमान हो तेरो नाम का हो कलि हो सु मलाई कहनु मर्छ भंदा लोरा दा सिनि भं दे हे हनुमान म विभीषन
कलि हु मेरो नाम विमं दरि हो हे हनुमान मेरो स्वामि कु सल दंत कि हस्या पि वरावन ले मेरो स्वामिलाई ध्याई प्र
ठागो भति विमं दरिले भन्ना को सुनि हनुमान ले भन्ना हे विमं दरि ते स्वामि कु सल दंत श्रीराम का परम सेवक भ
या का दंत फेरिलं का कारज्य का प्रभीषे क प्रनिदिगु भयो बाह को कुरा यति कै हो हे विमं दरि श्रवण मि ह ह
आमा को का म्प सिद्ध भया को दैन लोरा वरा कौन ठाँउ मा वसं यज्ञ गर्त लांगिर हे द हामिलाई कहि प्रठाँउ भन्ना
र विमं दरिले आ फल स्वामि को का म्प सिद्ध गर्त निमित्त मा सुस्ता गरि कहि हे हनुमान ते ले कहं छु ते स प्रप मि रा
वताले यज्ञ गमा को ठाँउ यस्त अंत पुरि परिवाट मा हा गुप्त ठाँउ ति न भो क देखि भी क्र भु मि मा घा डल धनि ते सै भी व

यज्ञकुंडवनाई यज्ञगर्तलागिरहे छहेर लोवाढे भुम्माको छु. योवाढे जुड भानियस्ता प्रकारले विभीषन किखातिरा
 भासितिले कहिर. फेरितो विमंदरि मनो धरिकाठाउमा जो ईविति गरि. हेदिदिम. हासा अतप्र रिमा सद्ध मयाको
 हेनगभारके हिरहेन छ भनिटा टिर बुझाई ताहा पछि रुग्मान जमुवानर. निरई बारजना विमंदरिले भन्ना फेर
 वताले यज्ञगरिर सा काठाउमा गैव टोव थगरिरा म्या काठाउमा लाताले हाति नारै जना भीत्र गैकन यज्ञग म्या काठा
 उमा हेन लागा रावतालाई दे म्या लोरावता कस्ता भन्ना नाना सत्त्व अस्त्र लि कन जप माला ईत्यादि गरि दसै सुषले मंत्र
 उभारता गरिर सो फेरि अनेक वस्तु प्य तदग्य अग्नि मा अहु ति गरि अनेक नाना मंगल वस्तु अथिवाटरा मिश्रा म्या
 मिमलि जप अस्तोत्र गरिर सा को रावता देखि ति बारजना वानरले रामको कार्म सिद्ध गर्त निमित्त रावता को का
 र्म नास गर्त अथले यज्ञ मा उत पात गर्त लागा यज्ञ मा अहु ति ग म्या को आकुले घाई कन उत्पात ग म्या को सद्ध
 रावताले सुन्योर मन मा मिता उन लागा मैले यज्ञ ग म्या को ठाउ मा ग प्य छ हस्ता ठाउ मा मेराने त्र छोलि कन यज्ञ वि
 प्य ग हला भन्ना अथले माया का प्रभावले प्रसोग म्या को देवता रुह सबै माया मा यो दह अथ मैले मित दह गरि प
 जसिद्ध मर्दु भानि मनले बिताई रसा का बैला मा निरवा नरले यज्ञ कुंड मा मल मुत्र गरि दियो वानरले रावता छेउ
 को मडका लि कन तेसै लाई प्रहार ग म्या तेति ग दामि निरा वनले नेत्र छोलेन रावता का मन मा देव माया ले यत्नो

गन्धोभानिबितायो इतिरुद्राभ्योभानिब्राह्मणायनयस्ता प्रकारलेखाकोरावतादेविहनुमानकमनमाक्रोधमयोररक्तनैनगखि
असमानमुचिलेप्रहरगरितैपतिहेरेन फेरिहनुमानरिसाईमुखमाभुतिदियोतैपतिहेरेन नानाप्रकारलेउत्पातगमापनि
नहेर्दाहनुमानहत्पाताईकनभंनलाग्याहेजमुवातनिरनरओराभाकोकापीसिद्धगर्नुकठिनभयोःश्रवकसोगरौतिमिह
रुतिनजनाहहिवसममनोअरिकाकोठामाजाईकनप्रक्रियाउद्युभनिअतप्रुरिमासधिसहितगरिसुषलेवस्या
कित्रैलोकेजितिरहभारावताकिखासिमनोअरिकाकोठामागैप्रभुरामकोकार्यगर्ननिमित्तमा मनोअरिकाज
गटासमातिकोठावाटवाहिरुमायार हाशकारगराईरोवाईधिय्याईरावताकोप्रजगन्मीठाउमालैगयारमनोअरि
लेरावतालाईअंगालोहालिरोईकनविंतिगर्नलागिहेत्वाभिरावनतिमिलेकायजगर्नलागोप्रापिष्वानरुहलेम
लाईसास्तिगरिल्यामाकोहेर्नुहवसभानिमनोअरिभतिरपतिनेत्रबोलेनंत्तोदेविहनुमानथाडैउठिकनफेरि
मनोअरिलाईनिर्वस्त्रगराईसास्तिगरिराव्याताहामनोअरिलाजमानिकनविंतिगर्नलागिहेत्वाभिरावताचानर
हहलेमलाईनिर्वस्त्रगरिकननानाप्रकारलेसासनगरिराव्योहेर्नुहवस२मलाईरथागरत्रैलोकेलाईपनिजितिरह
न्यातप्राभीउस्ताकिस्त्रभैकनकसोमलाईफजितगराईहेरिरहनुभयोतयागीकामनमाप्राप्तलेगयोभानिठांनुभयो
मायाहोईननिश्रय२भानिहेत्वाभिमैरोदुष्टतपाईलेआषाबोलेहेर्नुहवसहेमाहाराजाफेरिमेराउपरानेर्दयाभयउ
कितैतिसंमकोनिर्दयाहुनुभमापदिश्रवमयागहंश्रवसप्रजकुंडमाभैलेप्रातालागगर्नुनिश्रयभयोभानिहस्रकोर्

मनोप्यरिले रावता देउरो ईकन विंति गरिं ता हा रावता का मन मात्रा स मान गरि विता मो श्रव क सो ग ह भ नि मे रा य
 ज विष्णु भयो भ नि वि ता ई रावता ले मनोप्यरिले प्रा न त्या ग गर् न ला मिं भ नि ठा नि था डै प्रा प्रा सो लि क न ले न ला गो ते स वे
 ला मा जो न कां न र ले प्र ज उ त्पा त् गरि मनोप्यरि को स री रा मा व स न भ मा को दे धि रावता ले मा हा को प्य गरि हे न ला ग्या का
 वे ला मा ति भा रै ज ना वा न र रु हा हा र्भ मान गरि क न मा हा स द्ध मा ला वा ट वा हि र नि स्की क न ता हा वा ट कु दि क न श्री रा
 म प्र द्र सु ट व रा ज गर् न भ मा का ठा डि मा व द्ध ग या र श्री रा म का व र रा मा डं ड व त् ग मा ता हा प दि स वे ता ई क स ल वा र्ता
 १७५ दि वि भा र गरि क न र स्मा प दि श्री रा म भं द्र ले आ ग्या गर् न भ मा हो व र रु मा न ज म्भु वा न र नि ति मि ह ल ग या को का र्म क
 सो २ मे रा आ ग्त मा वि स्ता र गरि सु ना डि नु प र्द भ नि य स्र कार ले आ ग्या भ यो र ता हा रु मा न ले विं ति गर् न ला ग्या हे श्री
 रा म त पा श्री का आ ग्या ज स्ते रा व ता का प्र ज विष्णु गरि आ यो भ नि स वे के तां त विं ति ग या ति कु रा सु नि श्री रा म प्र भ र्ति स
 वे ले रु र्भ मान गरि क न ति भा रै ज ना ला ई पं न्भ २ भ नि पा ति दि क न अ ने क मां न्भ प्र ज ग मा ता हा प दि रा व ता ले आ प्रा
 उ प्यारि क न हे मा का वे ला मा प्र ज विष्णु भ मा को र मनोप्यरि को श्र व स्ता दे धि क न द्र व सो क ला गि मु र्दा भै र लो ते स वे
 ला मा मनोप्यरिले व स्त्र ला ई क न था डै रा व ता ला ई श्रं गालो हा लि क न रा धि न ता हा प दि रा व न का आ ग्त मा मनोप्यरि
 ले विं ति गर् न ला गि न हे स्वा मि रा व ता श्र व का ग रु न पा व न्मा प द र्भ मि ता मो र का रुं द्य त्रै लो क प्र नि ज्जि ति र रु न्मा रा व ता
 भ नि प्र त्वा त भ मा को द्द ए स्ता कि स्वा मि भै के न ए स्तो श्र व स्ता भ यो म ला ई हा २ उ स वे ला मा सु हि त को व न न सु न्मा

कानिमित्तलेयस्तोप्रवस्ताभैआयोप्रतिसम्भयोकोतयाजीकादोषलेपोहोहेप्रभुअप्यविभीषनादिअनेकमंदि
रुहलेभन्यासिताछाडिपठाडिभनितिकुरावेभगिन्नाकानिमित्तलेलंकामाराधससवैअधायकुमारआदिगति
कनसयसुत्रवानरयकजनालेमारिगयो. हा२मेयनादस्तापुत्रकुंभकर्ताजस्ताभ्रातातिनिरुहपनिमारिसकियो
फेरिकस्ता२विरसेनाप्रतितिनिरुहलेमारिदियोतंकाप्रतिमुंनसंमभयोहेस्वामिरावतानिर्गतिथोठिस्त्रिका
निमित्तमाकैहेनभयाकोअवस्थाभैआयो. हा२ग्यानिविभीषनकावचननसुम्माकानिमित्तलेलंकाकाराधसह
हसवैलेप्रतिडईलेभन्याकोजस्तोसिताछाडिपठाडिगुभयाप्रतिसंमकोसोकसंतापप्रणीभीषन. हा२विभी
षनजानिभयो. जोरामदेडसरतागदिगैकनवस्माविभीषनलेताआधारैभंथा. रामलक्ष्मणामगुदाहोईना
सक्षातनरायन. पृथ्वीकोभाराभंडगर्भअर्थलेरावतादिराधससवैमार्नकाअर्थलेमगुदाभनाईकनआयाति
म्राहमाकालभंथा. तिकुरातयाजीलेसुनेडिनोर. अकअनेकदुखहेरिरहंगुपलो. हेस्वामिरावतामेरोवचनसुं
गुभयादेभिअरुप्रतिहुन्मायकसोभन्या. विभीषनलाईश्रीरामलेयो. लंकाराज्याविषेकदिसकाअवतिमिहाम
लेरामप्रभु. तिविभीषनलाईवोलाडिगुपठाग्रविभीषनलाईलंकाकोराज्यभीषेकदिकनरामनंद्रलाईसिता
सोपिदिगु. प्रतिसकापद्धिहामिदुवैतपोवनमागैहामिदुवैलेवनमातयासागरिरहनजाडिप्रतिडप्रांताडिप
प्रकोहदेन. भानप्रतिनग्यानिअप्रलेनिकोहुन्मायेन. हेस्वामिरावता. लंकामावाकिरसाकाराधसहकन

१११

उद्धरगर्गहवस भनिप्रस्त्रकारले रणाजेजगन्मा कोठाउमावसिकनमनो अरितेरावराका आगतमा विंतिगस्ति
 ताहारावताल्ले मनो अरिका कुरा सुनि मनलाग्यो हे प्र प्र मनो अरितेले भन्ना को कुरा नि अग्र हो अग्रि विभीषन आ
 दिगारि अनेक मंत्रिहरुले मलाई भन्ना थाहा तै पनि मैले सितालाई दाडि प्रगई नत सै निमित्त मायस्तो अवस्था भ
 यो यो सबै मेरो दोषले हो हे मनो अरि अग्र तैले विभीषनलाई डाकिले काराज्य दिनु रामलाई सिता सो पिदिनु भ
 निसं ताहा प्रदि हा मि दुवै जना तपास्या गर्न जाउ भनि सः प्रो कुरा सबै प्रस्तो अवस्था भयापदि भनि सः अग्रि यो व
 द्वि मलाई सिता उन्मा हो ते सवेला मा भन्ना को लंका का राधा सह प्रस्तो अग्र पदा पर्नी थी प्रन उ सवेला मा मो वद्धी
 काहारा प्रि सः का भयो हे मनो अरि अग्र प्रस्तो कुरा गमाले भयन प्रस्तो कुरा गमाले प्रग्या दै नः त्रैलोक्य जितिरहन्ना
 रावता भै केन सत्रुये उ कसो सरन जाउ तैले भन्ना है राम भद्र मनुष्य होई नत साधात न राग्रन हुं भनी यो सबै
 मैले ज्ञान्मा को दः अग्र मैले माहागु प्रगारि राग्या को कुरा तलाई कहं दुः कसैलाई कहं दुः न भनि कहान लाग्या जन
 मि सिता जाना क प्रसुता जन मि राम मः मधु सुदन अजन मि कालो मम राम हस्ते तथा पि सिता न प्ररि त्यज मि प्र
 स्त्रकारले रावताल्ले मनो अरि लाई हृदय प्रो लि कन कहन लाग्यो हे प्र प्र मनो अरि जन का राजा कि पुत्रि सिता ल
 धनी जगदम्या वाट मेरो मधु हुं द भनि मैले थाहा पाया को थी प्रन कि ते सै निमित्त मा सिता लाई दाडिन दिया

राम

को हो हेम तो अरि सिता कलि हुं मया जगत् माता भैरवा कि प्रसि सिता लाई सितु मा वगु जोग अजोग मज्ञां दिन
कि मेरि मा हाता रितु लपठाना को भी योः कान मया ईनि सिता को कारणा वनाई राम लाई को अग राडिन निमित्त रा
म का हात वाट प्रान द्या डन निमित्त राम मंद्र संग वैकुण्ठा को हो हेम तो अरि ईनि परामे अरु परं वला श्री
राम मंद्र का हात वाट मद्यु हुन सका वैकुंठा पद प्राप्ता होला वैकुंठा पद प्रहुन काई क्षाले मैले राम मंद्र संग
विरो अग मा हेम तो अरि म मूर्धा पति होई न अग मा नि पति होई न मैले स वै ज्ञाना को द हेम तो अरि अवय
ति गर्न सका मैले रावता भै जन्म लिन आमा को मनो हरथ प्रती भयो तसै निमित्त मातं का मा मया कारा धा सह
रु पति मद्यु गराया को हो प्रीय मनो अरि मेरा रुप प्रमारा त दिन राम नाम को सु मेरा द्यु मुख ले मात्रे राम ला
ई वै ही मैले गमा को हो कान मया राम को मन मा को अग रा मा पदि म लाई मा ती न भानि आसाले भानि रावन ले
मनो अरि लाई गुप्त कर क सोर ता हा मनो अरि ले सु निकत वी ति गरित हे स्वा मि रावता त पाई का मन मा ते स्तो मि
त ना गमा को मैले माल मा मा को भी प्रन अव ज्ञाना अंत्य २ त मा भी श्री राम का हात वाट प्रान त्या ग गरि वैकुंठा
जां दु भानि ई क्षा गयो अव ह स्तो विल म्य ग रु द्ये न जा गु ह व स जौ न प्रा कार ले श्री राम मंद्र का हात वाट प्रान त्या ग
हुं द्य सो प्रकार ले चा यी मिं त न ग रु ह व स भानि प्र स्म कार ले मनो अरि ले रावता लाई वि दा दिक न मं ल ला गिन
हे स्वा मि रावता त मा भी लाई मैले अंगु जोग द्ये न न ग जां दु भानि ई क्षा गमा अने क प्र कार ले पु जा ई क न प नि रा व

माभी. ग. ई. ख. क. हा. त. वा. ट. प्रा. रा. त्या. ग. ग. रि. तां. दु. म. न्या. मै. ले. छे. क. न. दे. न. भ. नि. म. नो. अ. रि. ले. भ. नि. र. रा. व. रा. ले. प. नि.
 आ. फ. नी. प्रि. य. स्त्रि. म. नो. अ. रि. ला. ई. वु. हा. ई. क. न. म. न. म. आ. रा. म. ना. म. स. मै. रा. ग. रि. मु. ख. ले. रा. म. स. ग. को. अ. ग. रि. अ. हं. का. र. ले. को.
 क. म. मा. न. ग. रि. य. श. कुं. ड. वा. ट. मा. भि. आ. ई. सिं. ह. स. न. मा. व. सि. म. त्रि. ह. रु. ला. ई. भ. न. ला. ग्मा. हे. म. त्रि. हो. अ. व. रा. म. ल. ध. म.
 ता. सु. ग. व. प्र. मु. ख. वा. न. र. मा. रु. ला. भ. नि. य. स्त्र. का. र. ले. अ. गि. का. रा. ग. रि. र. लो. भ. नि. श्री. मा. हा. दे. व. ले. पा. र्वा. ति. ला. ई. सु. ना.
 उ. दा. भ. या. हे. प्र. य. पा. र्वा. ति. रा. व. ता. को. य. श. वि. अं. स. ग. मा. को. कुरा. म. नो. अ. रि. स. ग. ग. ग. ग. रि. ग. मा. को. कुरा. ज. स्त्र. ले.
 सु. ना. न. त. स्का. सर्व. सं. म. ति. ले. सु. पु. ती. भै. मा. हा. सु. ख. ले. र. ह. ना. न. परा. व. मा. वै. कुं. ठा. प्रा. प्र. हु. ना. न. भ. नि. श्री. म. हा. दे.
 व. ले. पा. र्वा. ति. ला. ई. सु. ना. उ. गु. स. ले. लो. क. मा. व. ला. ले. ना. र. प. ला. ई. सु. ना. उ. गु. म. यो. नै. मि. म. आ. र. ने. सु. त. ले. सो. न. का. दि.
 अ. बि. रु. रु. क. न. सु. ना. व. न. म. यो. ॥ ॥ इ. ति. श्री. अ. मा. म. रा. म. म. ने. उ. मा. म. हे. अ. र. सं. म्या. दे. लं. का. कां. डे. य. श. वि. अं.
 स. ना. म. स. र्ग. ॥ श्री. म. हा. दे. वौ. वा. म. ॥ हे. पा. र्वा. ति. ता. हा. पा. द्य. रा. व. ता. क. य. श. ग. मा. का. ठा. उ. मा. वा. न. र. रु. रु. ले. वि. अं. स.
 ग. रि. ग. मा. को. रा. व. ता. का. म. न. मा. म. हा. को. अ. भै. र. क्त. मै. न. ग. रि. दु. म. सो. का. दु. वै. ओ. क्ते. जा. व. त्म. मा. न. भै. प्र. ल. य. का.
 ल. मा. जे. मा. रा. जा. को. अ. भ. या. हे. को. अ. ग. रि. आ. फ्रा. स. नि. प. मा. र. सा. का. रा. दा. स. रु. रु. ला. ई. भ. न. ला. ग्मा. हे. रा. दा. स.
 म. त्त. उ. न्म. त्त. वि. रु. पा. दा. ति. मि. रु. रु. ति. न. ज. ना. गै. भा. डो. ग. रि. स. ग्रा. म. को. स. रा. जा. म. स. वै. त. या. रा. ग. रि. तो. भ. म. का.
 सै. न. प. नि. त. प्रा. रा. ग. र. भ. नि. आ. ग्मा. म. यो. र. ति. मि. रु. रु. प. वार. वा. ट. नि. स्की. क. न. स. वै. त. या. रा. ग. रि. अ. न. क. स. स्त्र. अ. स्त्र.

लिकनानावादेवजाईसंग्रामाकोसरजामतयागरिरावराकोजयहवस२भनितयसदगरिरस्ताकाराधासह
रुलाईदेविभनलगागोहेमतउन्मत्तविरुपाधाश्रवमेराभ्रातापुत्रमायाकोसंग्राममागैपुगातकोश्रितिसमा
नवानप्रहारगरिरामलक्ष्मणादुवैलाईजेमापुरिपगडछुवरदुषनत्रिसिलाश्रतिकाप्रकंभकर्तीमेयनाद
प्रहस्तप्रस्ताविरसैन्यमारिदियाकोश्रजसायेकाहुलाहेराधासमेरोवानप्रहारगमापेदिश्रंतरिधाश्रका
सप्रथीपनिप्रकासहुनुसकदेनएतावानप्रहारगरिवानरकाराजासुगवादिसेवेवानरेलाभारिकन
निमेलगरुलाकस्तोभन्यापक्षप्रस्करनिमहस्तिलेकुलभीकनमायामैश्रजईनिरुहलाईमाहुलाहेराधासप्र
जकादिनमावारारकापुद्रपतिकोमस्तकुदादनगरिभूमिमासोभागहुलाश्रवराधासिरुहकास्वामिपुत्र
भ्रातापिताआदिसंग्राममाभन्याकारुकोदुषाकाआसुपुदिउलासनुमारिकनलंकामासवैकोदुषसात
गराउलाहेराधासश्रजसंग्रामगरिरामलक्ष्मणावानरसहितलाईमैलेवानप्रहारगरिप्रथीप्रोचनामनी
गराउलाश्रवदेविवाकिदेवतालाईपनिपुद्रलेसंतोकगराउलागजभुकासांसहरिसवैलाईवानरस
रुकासांसरक्तलेहप्रगराउलासरप्रहारगरिमारिकनमुवाद्यभनिहस्यकालेराधासेद्रावतालमेहा
कोअगरिकनआगागमाहेराधासमेरोरथमाडोलाडमेरापेदि२सवैतिमिरुहआडपरसेभमाहाआ
ईपुगाकाराधासहस्रसवैआडोगरिवोलाईमाडभनिप्रस्कारलेरावतालभनोरताहाविरुपाधाराधास

ले भन्तलाग्या हे से नाय तिलं कामा भया काराक्ष सहस्र वेला ईडा किल्या उभयोर से नाय तिले रावता काश्या
 भनिलं कामा भया काराक्ष सहस्र उ किल्या योः प्रहृती मात्रे माहा भयं करे राक्ष सहस्र ले नाना सस्त्र प्रस्त्र
 उगः प्रदिस मृत् संलग्ना सक्ति यमरूपा सां प्रस्ता २ सस्त्र प्रस्त्र लिक नरथमावसि श्रायाः लोरथ कस्तो भया
 अनेक श्रु इत्यादि जोरि राया का नाना सस्त्र प्रस्त्र भरि पूर्ति गरि राया का वे दुर्जे अजा प्रत काः संयुक्त नृसि
 रु अजा सुवर्णा अलंकार द्रु संहित युक्तः प्रस्ता रथमावसिः अनेक श्रु भरता लाई श्रायाः रावता को प्रतिकि
 किं तिजाल सहित हुं डा ईराया कारथः सस्त्र प्रस्त्र ले संयुक्तः सुवर्ण मय तस्ता दीवरथमावसि कनरावता प
 निसो भायमान भैर लोकस्तो भयाः पुष्प विमान मावसि कुबेर सो भा भया है प्रस्त्र कार ले सो भायमान गरि
 कन दीवरथमावसि महा पराक्रमि रावता ले प्रस्थान गरि कन अज्ञा भयो हे मंत उ मंत विरुधा धाति मि
 रुको पति श्राफ्ता २ रथमावस भनार ति ति रु रु ति नै जना रावता को श्राया भा ति सस्त्र ले संयुक्त रथमावसि
 भतुरे गदल ले सहित भै कन माहा रु धिले सि रुना दगरि पृथ्वी कं पमान गराई संग्राम गर्त कन गया दस को
 टिराक्ष सहस्र वरि परिरा खि पृथ्वी सुद्रु कं पमान गराई श्राफ्ता २ दान को माया द्वा डि युद्ध गर्त किं ई दाले
 गप्रा राक्ष से द्र रावता ले पति प्रलम्ब काल को जे मा भया है को अगरिकन सस्त्र प्रस्त्र ले युक्त भै कन जो न जगामा
 लक्ष्मणावसा का थीयाः ते से दो का वाट बहिर निस्काते से वेला मा रावता का दो का वाट निस्का विति को सुय्य को ते

जहि न मै भुवा आया ऊँ आयेर दुस दिख भाग विहु नहु न्यागरि होयो बादल विन में छले ज्यों भूमि की पमान भयो रक्त व
धि भयो अश्व को आस पात पनी भयो अनेक विरर को सरिर पनी कं प भयो रथ को आग्र मा गृध्र व दन आयो फैरि ज
स्यु को हनु मा हा सब ले करा उन आयो वाम नेत्र फ को वाम हस्त कं प भयो रावण को तेज स्वरूप निहित भयो संग्राम मा ल
त्यु होला भनी अ कास मा कराया को सब आयो फैरि उल का पात पनी भयो वक्र वक्र का गति दुई का संजोग मै कनरा वरा क
सिर मा प्र मो रथ को पनी तेजु हिन भयो ये स्ता प्रकार ले उला ते भयो रपनी रावण ले नग निके न युद्ध गन कन गया पस्प का
ले राक्षस दू रावण रथ मा वसि संग्राम गन का निमित्त ले आयार तिराक्षस हरु कारथ का सब सुनि वानर ले भन्न लाग्यो हे वा
नर अ व हा मि हरु ले युद्ध गन कन तयार गर भनी ये स्प कार ले अ न्ये न्य कुरा गरिर ला का बला मा राक्षस हरु वानर मा थी अ
ई लाग्यार ता हा राक्षस र वानर को मा हा संग्राम भयो कस्तो गरि भन्या प्रलय काल मा मेग ज्यो ऊँ मा हा सब ले कराई परा सेर जाय
वी छा गरि युद्ध ग मा वानर हरु ले प निव क्षले प्रहार गरि अनेक राक्षस हरु माया राक्षस हरु ले पनी मा हा क्रो ध गरि वा
नर मा धिसर प्रहार गरि कन अ संखा वानर मा दी दिया त्यों हेरि कनरा वण ले मा हा क्रो ध गरि भन्न लाग्यो हे राक्ष
स ति मि हरु ले चित दृढ गरि कन ति पा पीछ वानर सित निर्भय गरि कन युद्ध गर उरा उत प दैन भनी पस्प को ले राव
ण ले आग्या गयार ति वचन सु निराक्षस सिना ले मा हा हर्ष मान ले नाद गरि कन अनेक स मुंग्र मु सुत नारा व वार
व स दंत वाण अ न मु व वाण वि क र्ण बाण सुर प्र वाण ते स्ता र वान ले वानर मा थी प्रहार ग मा फैरि वानर हरु ले पनी अ त्त त क्री

अध्या
राम

धगरि वक्षपावाने तेरा धस माथी प्रहार गया यस्प कारले राक्षस माथी प्रहार गया कोदे धि माहा बलियो रावण
लेपनिर कने नगरि माहा कौधले अधिवाट दगुरि कनवानर माथी सरविधि गरि दियो कस्तो गरि भन्या निलमे छले जल व
धि ग या ऊँ ऐ कत्री पंच वषट् न व मे स्प कारले वानर लाइ प्रहार ग या तो हेरि कनराक्षस हरु ले महास बले नादगर्न लाग्यो
सप्रकार ले हर्ष मान गरि सुवर्न पंक वाण ले वानर हरु लाई प्रहार गरि कन अनेक वानर हरु माया कोहि वानर हरु को सिरक्ष
दनगरा इष्ट थी मा पलटि म तु भयो कस्तो भन्या परापूर्व मा देवता हरु ले असुर लाई माया ऊँ वानर हरु लाई माया पुर्य को
किरन ले पद्म पुष्प सु क्वाज सो वानर हरु कन माया कोहि वानर हरु अवे छ ले परिर सा कोहि कन वे था ले पीडागराई
उसै कराई कन पलटि रसा कोहि संग्रामा द्वा डि भाग्या कोहि वानर हरु श्रीराम का निमित्त ले आफु प्राण को माया द्वा
डि द्या उ को वे था सहि कन अधिवाट दगुरि जे माहा कौधले नादगुरि कन पर्वत को ष्टंग वक्ष ले प्रहार गरि रावण सि
त माहा युद्ध ग या तेज सि वानर हरु ले मु छि वक्ष ले प्रहार गरि रावण सि त माहा युद्ध ग या ये सप्रकार ले वानर हरु
ले आफु माथी प्रहार ग या कोदे धि माहा विरा रावन लेपनी वानर हरु ले प्रहार गरि लाया को सख अख आफु वाण
ले प्रहार गरि वे था गरि दियो फेरि रावण ले कौध गरि अ सि विष अग्नि समान वाण ले वानर लाइ प्रहार ग यो कस्तो ग
रि प्रहार ग यो भन्या अ सि वाण गंध वानर लाई न वे गा टा ८० वानर माथी सतरि ९० वानर मै द लाई पंचास ५०
वानर गवाय लाई तिस गोटा ३० वानर हुन मान लाई सय १०० वानर निर लाई पचिस वानर ग वक्ष लाई सय १०० वानर ईद्र जन लाई

राम
१८०

साठि ५० वानविदिवलाई दसगोटा १० वान प्रासलाई पेंद्रवानकुमुदनलाई नौगोटा ८ वान जिम्ब वानरलाई अस्ति ८०
 वान अंगदलाई प्रवी स २५ वान सरभलाई भस्मा वान अरु सवै वानरलाई प्रहारगारिदियोः तिवान कस्तो भन्मा श्री सुप्र
 जस्तो तेस्ताश्वान प्रहारगारिकन फेरिवान पुष्टगोटा ८० प्रवानर माथी प्रहारगारिदियोः प्रमिसवान सुवेनलाई साठि
 दथी मुखलाई प्रस्फुकारलेरा धासे प्ररावताल प्रहारगारिदियोः कोहिवानरको मस्तक दिन न भैरलाका कोहिका
 धावले पिडा भैरलो कोहिका जिडिमान वैवा विहस्ता पाव धादन भैरलो प्रस्ता प्रकाले रावतालि प्रकुलव्या कुल भैरलो धीमा
 परिरलाका वानरहरुलाई हेरिकन अतेत हर्षमान गारि स्फुगनलाग्यो लोहेरिकन राधा सरुहले पनिमा हा हर्षलेना
 दगत्या तेस्वेला मा वानरहरु भयाप निरावतासित युद्धगर्नन सकि सरिर दे विरक्त धारावहा ईरता भूमिमा छाडि
 भागिगया कस्तो गारि भन्मा काल देव ताले प्रजाकन संधारगमा कावेला मा ब्रह्मता देड सरतागमा है वानरहरु श्रीरा
 म बंद्र का समिपमा सरतागमा भनि श्री माहा देवले पार्वति कन सुनाव नु भयो ॥ ॥ इति श्री अष्टाश्रम राम मय नड
 माम हे अरु सम्यापेलं का कांडे रावतो निर्जनो नाम सर्ग ॥ ॥ श्री माहा देव उवाच ॥ ॥ हे पार्वति ताहा पदि पाप
 मा रावताले सरप्रहारगारि अनेक वानर सरले पिडागरा ईरता भूमिमा ध्या प्रमान भैरला कस्तो भन्मा युगां दमा प्रलय
 वायुले वधा ठलाया है रावताले माहाश्विर युद्ध पति वानरहरु वान प्रहारगारि तिवान कोथो टसहन सकेन र
 भागिगया कस्तो भन्मा प्रतंगले अग्निवाला सहन नसका है गारिवानरहरु सवै भाग्या वान विषय आगो लाजि

१८१

हस्तिमृगाभागाजस्तोवानररुह हाहाकारगारिभागायस्यकालेवानररुहभागाईपठाईकनमाहाकोअलेजाप्र
 लमानगरिऔरामनंदसितमुद्रगरुलाभनिरावताआइलागोएस्यकारलेरावताआइलागोकोदेभिमाहाविर
 सुगवलेपनिआशागर्भभयोहेसुखेनतिमिलेभयलेभागिजान्यावानररुहलाईमितदठगराईआफूराठामा
 राप्रभनिआशागारिमाहाकोअलेकवक्षालिकनगयातेसवेलामाअनेकमुद्रपतिवानररुहपनिअनेकवक्ष
 प्रवर्तलिकनसुगवकावरिपरिसुगवप्रमुखसंख्यवानरलेत्रैलोक्यपनिकंपमागराईमाहासदगरिम
 हावक्षामुष्टिप्रहारगरिकनमाहाविरशरादासहस्रमायाकस्तोगारिभन्यायुगांतअगितलेवनआग्यगमाजे
 रादासहस्रमारिदियाकस्तोगारिरादामाथीसिलवक्षप्रहारगामोभन्यामहामेअलेजलवृष्टिगमाजेप्रस्यका
 लेसुगवप्रमुखसवेवानरलेसिलवृष्टिगरिकनअनेकरादासहस्रमायाप्रस्यकालेसुगवलेरादासहस्रमारिदि
 याकोदेधितेसवेलामामाहाविरविरुपाधलेपतिकोअगरिकनरथमावसिकननानासत्त्वअस्त्रलिकनजेमारा
 जालेकोअगमाजेकोअगरिकनसुगवकोआगमावसिकनभनलागोहेसुगवतिमिलेमविरुपाधाभनिजा
 दोनकिभनिकनसुगवमाथिअनेकसरवृष्टिगमासुगवलेपनिमाहाकोअलेअष्टिवाटदुगुरिकनविरुपाधा
 कोरथमालातालेहानिकनअर्थागरिदियाविरुपाधापनिमाडैरथवाटवर्हिकनमाहाकोअलेअगुर्वानलिकन
 नारभावानलिकननारभावानलेसुगवमाथीप्रहारगमातेसवेलामाविरुपाधाविरथीभयाकोदेभिमाहाव
 अलोकनेत्रभग्नभैकनसारथीपनिममोएसप्रकारलेसुग्रीवलेरथविगारिदियार २

राम

लियो सत्त्वश्रुतले से प्रकृत गरिरावताले हाति दिपठा पो ते सवेला मा विरुपा धा पानि लो हाति थ ठिकन मा हा विर प्रभाव ले ना
द गरि गै कन सुग वला ईश्वोर वान प्रहार गरि दियो फेरि सवै वानर मा भी सरक वि गरि दियो सवै राधा सहस्र
ले हर्ष ले ना द गरि कन श्रुति विष सुर्म समान वान ले सुग वला ईश्वर गमा वान रे प्र सुग वले पानि लो हरि कन श्रुत्य
त को अ गरि जा ब्रह्म मान मुखिले विरुपा धा अ हरि हा को हाति को सरि मा प्रहार गमा हातिका सरि वा द रक्त आ
राव लोक स्तो भन्ना पर्वत वा द जल आराव हा जस्तो गरि रक्त आराव हा ई मा हा स द ले कराई कन भुमि मा
लो टि मत्स्य भयो एस्प्र कार ले आ फ न हाति मा रि दियो को दे वि मा हा परा क्रमि विरुपा धाले पानि भद्र गन
मलि पुद्गन आ मोर सुग वले पानि भुमि मा भन्ना को भद्र गन मलिकन मा हा को अले परा सेर ते रि दु गरि
कन द क्षी ता वत लि मंडल गरि अ न न ज प्र वा द गरि दु व ले मा हा को अले पुद्गन मा पर सेर भद्र गले प्रहार
गरि कन भुमि मा पन्ना फेरि दु व जे ना आ डै ठ ठिकन पुद्गन मा ति दु व जे ना ले ना भ मुखि भद्र गले प्रहार गरि मा हा
पुद्गन मा ति निरुह दु व जे ना रा क्रमी सिंह सा र द र ज स्ता ज प्र परा ज प्र ले पुद्गन मा ते सवेला मा सुग वले अते
त को अले महा पाषाण ले कन विरुपा धा मान का अ थ ले प्रहार ग दी भया ते स्प्र कार ले आ मा को पाषाण दे वि वि
रुपा धाले पानि भद्र गले प्रहार गरि दियो फेरि विरुपा धाले पानि सुग व मा वि भद्र ग प्रहार ग मो त्यो वै भास
हन न स कि सुग व मदी पै रि प थो मा पन्ना मुहुर्त पदि वे म मे आ डै ठ ठिकन मा हा को अले वृ धा लि मा र

१८२

विरुपाधा माथी प्रहार गरि दिया लो प्रहार विरुपा धाले दलिकन सुग वलाई सुखिले प्रहार गयो हस्त कास्ते
 विरुपा धाले आक्रु माथी मुखिले प्रहार गमा को देखि सुग वले पनि माहा को अले विरुपा धा को सिरमा
 मुखिले प्रहार गमा लो वज्र समान मुष्टि को प्रहार विरुपा धाले सहन सके नर मुख बाट रक्त वहई माहा स दले
 कराई भूमिमा परि मृत्यु भयो लोहे रिकन अं नर सुग व भानि श्री राम व द्र प्रभृति वानर सबैले स दगर्न ला
 गा कस्तो भन्या वानर राधा स सित संगता मग मार दुई स मुद्र कल लोल भया जस्तो स द उत्पति भयो फेरि सु
 ग व का पराक्रम ले विरुपा धालो टिर सा को देखि दुवै पक्ष को सेना बास मान ले र सा स्प्र कार ले सुग व ले वि
 रुपा धालाई माया को देखि राम प्रभृति वानर सबैले सुग व लाई प्रजा गरि अर्बं दले र सा भानि श्री माहा दे
 व ले पार्व तिलाई सुता उग्र भयो ॥ ॥ इति श्री अथा ल राम य न उमा महेश्वर संवा दे लं का कांडे विरुपा धा
 व अनाम सर्ग ॥ ॥ श्री महा देवौ वाच ॥ हे पार्व ति ताहा प्रदि माहा विर सुग व ले विरुपा धा माया को दे
 खि देखै राधा स सेना पति माया को देखि राधा स सेना का नित माया समान गरि सा कस्तो भन्या प्रस्कार नि
 को जल सुग्ग र स्मील सुक्का जै हस्त कार ले आक्रु सेना सबै माया को देखि राव राले अतै त को अले रक्त नैन
 गरि माहा पराक्रमि सुग व ले विरुपा धा माया को देखि ते स द दले पिडा गराई माहा को अले ज दला

राम

हेमन्त

मानगरिमन्तराधासलाईभनलाग्योहेमाहाविरमन्तराधासतमाहाविरसंगामाविषयकालजेमाजस्ताअ
जमलाईजयहुनाआसातैदेउभयोःप्रेलेगईकनतेरावलविजेनिकासिमेरासत्रुकोसेनावानरसबैला
ईनिर्मलगरतैहुंदनईद्रसमानतेजप्रनिसुर्यसमानविरोत्तममेरोनिमेकषायाकोनिमितलेपुरुषअथगि
न्यविलाभयोःतैलेपराक्रमगरिवानरसेनामाकसलाईजितनसामथदुमलाईसुनावभानिहस्यकारलेरावन
लेभन्योरउत्तमराधासलेपनिविंतिगर्नलाग्याहेमाहाराजारावनअवमैलेकुरागरिरहमावेलाहोईनतया
भीकासेवागर्नुठाउमादुईउप्रातातनदेनकस्तोभन्याकिसंगाममासत्रुलाईजितिकिर्तिप्रकासगर्नुकि
सत्रुसितपुद्गगरिप्रानलागगरिस्वर्गप्रपुहुलाहस्यकारलेमन्तराधासलेविंतिगरिरावनदेउविदा
लिकनमाहाहर्षमानलोसंरुनादगरिकनवानरसेनामाभीजाईलाग्योकस्तोगरिभन्याअजिदेधिप्रतं
गजाईप्रमाजस्तोमन्तराधासजाईप्रमोरमाहासंगामाभयोःवानररमन्तराधाससितप्रलयकालमापेय
लेगज्जस्तोसदगरिकनपुद्गग्याशवनकोवनसंजिमन्तराधासलेपनिमाहाहर्षलेवानवधिगरि
वानररुहसबैभगाईपठयातेस्यकारलेमन्तराधासआक्रासेनाभगाईपठयाकोदेधिमहाविरसुग
वलेपनिअतेतकोअगरिअधिवाटदगरिकनमाहाप्राधानलेप्रहारगर्नुभयोःहस्यकारलेआयाकोमा
प्रानवेधिमन्तराधासलेपनिवानप्रहारलेषंडरगारिकाटिदिमोलेहेरिकनसुगवलकोअगरिपर्वतसमानस

र. व. क्षालिकन प्रहारगरिदिप्रो. लोसरव धाश्रायाको देवि मतराधासले पति प्रह्वानले प्रहारगरिषंडश
 रिषसालिदिप्रो. हस्त्रकारले आकासरव धावेधा गरिदिप्रो को देवि सुगटवले माहाको धागरि भूमिमारहा
 कापरिष्कलिकन प्रहारगमो लोपरिष्कलागि मतराधासका अश्रको सिर नूतानि मैसलो ताहापादे मतराधा
 सले पति आकाश्रमा रिदिप्रो को देवि भाडै रथवाटवहि कन माहाको धागदलिकन सुगटवमाना काश्र
 भले जाई लाग्यो सुगटवले पति आकाश्रदे उ आइ पमा को देवि परिष्कलिकन रह दामया ते सबेला मा दुवै अते
 तसो मा भयो कस्तो भन्या दुवै माहाको धाले युमिशकन माहासदले नाद गरिबु धमसित वधमजुआज
 तो प्रलयकलमा दुईने धले गच्छी है गजमान गरिकन रह दाम मतराधासले सुगटवलाई गदाले प्रहारगमो
 ताहा पदि सुगटवले आकासमा माहाजा प्रलयमाना गरि आया को देवि प्रलयकाल को जे माज तो रसाका सु
 गटवले परिष्कल प्रहारगरि लो गदाप्रसालिदिप्रो ताहा पदि मतराधासले आकाश्र गदावेधा गरिदिप्रो को देवि
 के रिगदालिकन सुगटवको हातमा को परिष्कल सलिकन कुव्या फेरि सुगटवले पतिलो हा मुकुरालिकन प्रहा
 रगमा लो मूरुर कस्तो भन्या सर्प अलंकारले संयुक्त ईश्र को वज्रजस्तो हस्ता मूरुरले मतराधासलाई प्रहारग
 मा हस्त्रकारले आकाश्रदे उ प्रहारगरिमाया को मूरुर देवि मतराधासले पति गदाप्रहारगमो ते सबेला मा
 आकासविषय दुके मूलजु विवातराधासलाई पति अश्रलागि दुवै पधाका सेना अनेक ममा ताहा

पदि दुवै काहात मा केहि भयनर मु विले प्रहार गरिकन युद्ध गमाते सवेला मा दुवै काल रम सुजस्ताव
सिकन माहासद गरि युद्ध गमाते सवेला मा दुवै ले को व्यगारि हाकि २ कन युद्ध गमाति निरुद्ध दुवै युद्ध
मा विसालः काल रजे मा जस्ता पृथ्वी ले पति भारावो कनान स का जै सिंह ले सिंह सित्खु ज्ता जै दुवै ले छद्म गड
जाई कन पक्षी पावत ले मंडल कार गरि जय पर जय ले दुवै पराक्रमि अथ नय ले मार्ग काई धामे माहावि
र मतरा दास ले माहावेग ले सुगढ व को सरिर मा प्रहार गमा ताहा पदि माहा विर सुगढ ले पति हस्त काले अ
फलाई प्रहार गमा को वेधा सहिकन पति माहा को व्यले मतरा दास का कुतल सहित गरि स रूंधा दन पृजने
गरि दि पा हस्त काले माहा विर सुगढ व ले मतरा दास लाई माया को देखि मतरा दास को सेना सवै लर का
र ले कराई रोई कन भाग्या ताहा पदि सुगढ व ले पति वानर सहित गरिकन पृथ्वी कं प्रमान गराई मा पगना
लाग्या सौर्ग मा वस्मा का देवता रुह ले पति दुंडु विवा देव जाई सुगढ व लाई पृष्प व धि गरि दि पाः त्यो हे रिकनरा
वता ले को व्यगारि लोः सुगढ व ले पराक्रम गमा को देखि राम मद्र प्रभुति वानर सहित ले हर्ष मान गरिकन व्यं
ने २ सुगढ व भनि प्रजामा ने गर्नु भयो ताहा पदि पापा मा मतरा दास को सरिर पर्वतर ला को जस्तै पृथ्वी मा
लो टिर ला को देखि युद्ध मा पराक्रमि सुगढ व ले हर्ष मान गरि श्री राम को आगामा माहा अनमल ररु भयो

भनि श्री माहा देवले पार्वति लाई सुनाउनु भयोः पहि कथा रुक्माले नारद कन सुनाउनु भयोः भनि सुतले सौ नकादि
 भनि रुक्मालाई सुनाउनु भयोः । इति श्री श्री माहा रामायणे उमा महेश्वर संख्या देलंका काण्डे मत्तराक्ष सवधो
 नाम सर्ग ॥ ॥ श्री माहा देवो वाचो । हे पार्वति ताहा पदिवान रे प्र सुगु वले माहा वर मत्तराक्ष सलाई माया
 को देखि उन्त मा राक्ष सले माहा को अग रि अगु वनि लि कन जा वल म मान ले अं हं कार गरि कन अंग द को भयं
 कर से ना मा थी जाई लाग्मा कस्तो गरि भन्मा रुक्मि काम ये मा सिंह जाई लाग्मा जस्तो एस्त्र काले उन्त मा राक्ष सगै
 कन अनेक सस्त्र अस्त्र प्रहार गरि मुखे श्वान र रुह टैरे मया कस्तो भन्मा मुख वु धा अगिले दग्ग गमा मै प्र
 स्त्र काले वान वृ छि गरि कन अ संख्या वान र रुह मा ला लो हे रि कन वान र रुह मा हा त्रा स गरि र ला को हि वान र का
 सरि र दि न भयो को हि का हा ता गो श दि न भयो कस्तो भन्मा वु धा को फल फल भु मि मा वस्मा जस्तो एस्त्र का
 ले वान र से ना मारि कन मा हा हर्ष मान गरि राक्ष स से ना लाई भन्मा लाग्मा हे राक्ष स ई सि त प्र द्र गरि म लाई मान
 कस्तो सामर्थ हुनान मै ले वान र से ना भगाई प्र ग मा जस्तो मे रा राक्ष स से ना लाई भगाई प्र ग उनु क से को साम
 र्थ कि भनि एस्त्र काले उन्त मा राक्ष सले राक्ष स से ना का आ गमा कुरा गरि ति धा श्वान प्रहार गरि कन वा
 न र से ना मायो वान र रुह ले प्रति सै ला सि गा पा घान ले प्रहार गमा के रि उन्त मा राक्ष सले वान र से ना मा
 थी सर प्रहार गरि कन कति का सि र कति का रुक्म पाद धे द न गरि दि यो नाना प्रकारे सर प्रहार गरि कन

अनेक वानर लाई मायो एस्त्र कारले उन्मतरा क्षसले वानर सेना लाई मायो को देवि माहा विरवालि पुत्र ले अतः तक्रो
 अगारि माहा सद्यले नाद गरिकन समुद्र को तरंग गगारि गगार ईद्र को वज्र समान परिधले उन्मतरा क्षसमाथी
 प्रहार गगार उन्मतरा क्षस को मित मा विहस भै कन रथ वाटं बास भूमि मालो टि मूर्द्ध भै रला ते सवेला मा जम्
 वा वान वाडै दगरिकन आगार महा पाषाण ले उन्मत का माथा मा प्रहार गरिकन अक्रसार थी रथ पुरी गरि दियो
 ताहा पछि उन्मत को वेव भयोर बाडै उठिकन अगु वनिली कन पां भौट वानले अंग दलाई प्रहार गो फेरि नौ व
 वानले गव प्र गव क्ष माथी प्रहार गो लोहे रिकन अंग द अगु गात को अग्नि जस्तो क्रो अगारिकन महा वेग ले कुदि
 वज्र समान परिध दुवै हात ले समा तिकन प्रहार गरि दिया उन्मतरा क्षस माथि लो परिधला गिकन अवेव
 भै प्रथी मा पल टिर ला फेरि वेव भयोर बाडै उठिकन उन्मतरा क्षस ले पाछे उजाई कन आयो ते सवेला मा काल
 ज अंग द ले पानि उन्मत का हात मा को पाछे अंग द ले आका वाट हात ले द्या पा समाई दिया रते सवेला मा उन्मत ले
 अंग द माथि वाट हात ले मुखि प्रहार गो एस्त्र कार का वेग ले अंग द अवेव भै रलो फेरि मुहुर्त मात्र पछि वेव
 भयोर बाडै उठिकन अंग द ले पानि माहा क्रो अगारि प्रलय काल का अग्नि वलय जस्तो तेज नि कासिकन वज्र समा
 न मुखि ले उन्मत को हृदय मा प्रहार गो ते सवेला मा उन्मतरा क्षस को मुख वाट रक्त वहि पथी मा पटि प

१८५

सुभयोऽस्य काले माहाविरांगदले उन्मत्तराधासलाई माहाको देविको सेना सर्वे हाशकार गरिकराई रोइकन
 भाग्यालो होरि कन श्रीरामलक्ष्मणा सुगति वानर हरु सबैले श्रीरामलक्ष्मणा को पमान गराई नादगगाधं नमः श्रीगदम
 निःप्रसंसागर्त लाग्याऽस्य काले श्रीगदले उन्मत्तराधासलाई माहाको देविकालने यसमान राखनले श्रीरामलक्ष्मणा को
 गरिमे छले गजपति है नादगरिकन वानर सेना माथी वानप्रहार गरिकन अनेक वानरलाई माथी कत्तो भन्या दवाअ
 णिले सर्वे माया है माया भनि श्रीमाहादेवले पार्वतिलाई सुनाउनु भयो ॥ ॥ इति श्रीमच्छास्त्र रामयने उन्मत्त
 हे अरसंम्या देलंका कांडे उन्मत्तराधासवधो नाम सर्ग ॥ ॥ श्रीमाहादेवो वान ॥ हे पार्वति ताहा पाछि ईद्रसमा
 नमंत्रि हरु भ्राता कुत्र हरु वानर हरु ले मारि दिया को देविरावताले अत्यंत क्रोध गरि विसावर पाउन्मा माहातेजस्वी
 देवदानव को वलभी मिरहन्मा सहस्राश्रुन को तेजस्तो जा बलमान गरि माहाको अले लालने द्रगारि आक्रु सारथी
 लाई भन्य लाग्या हे सारथी अजका दिन मा मयसै रहनु होईन मत्त उन्मत्त विरुपाधा कुं भकर्ता प्रस्ता रलाई मारि दिओहे
 सुतति मिरह माया काति मितले अजमैले क्रोधनिका सिरामलक्ष्मणा पुवैलाई मारिकन मेरो क्रोध साम्या गहंला हे
 सुतरामलक्ष्मणा भन्या को रघुवंस को वधा को मूल होयो वधा को पुष्य फलासिता हुंलता सुगदव होलता को पाता को प
 त सबै वानर हो ते स्तारघुवंस का वधा का मूल रामलक्ष्मणा लाई मारिकन मेरा दुख सातग दु भनि एस्य काले दसग
 वरावताले भन्यो कुरा सुतले सुनि मित माहर्ष गरिते स सुतले पानि वानर सेना का नीत मात्रा समान गराई

राम

थकाव्योगसद्वगाराईनाडैरथलैगयाकस्तोगरिभन्नादसदिसुभागप्रकासमानगारिरथकोव्योकसद्वलेनदि
पर्वतपथीमगपंदिआदिपतिवासमानभयोःतेसबेलामाजौनागडमाश्रीरामलक्ष्मणावस्थाकाथीयातेसैव
उकोसनमुखगारिरथवलाईलेगाःरावतालेपनिअजितिसिखावानलेश्रीरामलाईप्रहारगमोःफेरिश्रीराम
प्रलेपनिअजितिसिखावानलेरावतालाईप्रहारगमातेसबेलामाश्रीराममंदररावताकोसमस्तदेवतालेदे
खाईकनमाहाउत्तमयुध्रगमापरस्परसजयवांछालेयुध्रगमाकस्तोगरिभन्नाठुलावनांतरविषयमाधु
ईरुस्तियुध्रगमाश्रीश्रीरामकोररावताकोसिंघलेसिंघसितजुआजैःपथीकंपमानगराईयुध्रगमाराव
तालेकोअगरिकनतिक्षारवानयकहजारश्रीरामलाईप्रहारगमाफेरिरामलेपनिवाननप्रहारगरिक
नरावनकोवानवेधगरिदियोःताहापछिआफुवाननिसफलगरिआफुगमाकोजस्तेश्रीरामलेपनिपरा
क्रमगमाकोदेखिरावतालेअत्यंतकोअगरिकनतिक्षारवानयकहजारवानरसेनातिरप्रहारगरिदियोःयो
हेरिकनश्रीरामलेपनिदाहनवानप्रहारगरियोःताहापछिरावतालेप्रहारगरिआमाकोवानलेपिडागराईवा
नरहसुसबैकराईरसाःएस्त्रकालेरसाकोवागकहःरावतालेलगारिकनलैजांदाःरामलक्ष्मणालाईदेव्योईंद्र
विष्णुरसाजैअनृवनिःलिकनःरसातिरामकस्तोभन्नापक्षपत्रजस्तोनेत्रदिप्यवाहुनीलोतेलाजस्तोवर्णिमग
तसंसारकाअतमापुरुषभैकनरहनुभयाकातेस्ताश्रीराममंदरलाईदेखिकनभाडैश्वानरमाथीप्रहारगमो

१८६

लोहेरिकन श्रीरामले हर्षमान गरिने पल्ले गज्जिः धनु कोटं कारग रिश्राग्गामा हेरावताः त्रैलोक्यमा प्रपञ्च
 तभैरहनाले ते सोयुद्धगर्नुधै नमलाई छाडि वानरासित युद्धगर्मी भानि एस्त्रकाले श्रीराम वंद्यले श्राग्गारि
 रहनु भया कावेला मात धमताले असि विषसमान वानले प्रहार गरि अने करा धासलाई मान्मा श्रीराम लक्ष्मण
 ले प्रनिवान प्रहार गमा रावता को प्रित मात्रा समान भयोः कस्तो भन्मा वंद्य सुर्म को श्रा गत मारा हुवा स मा भया
 जैः ब्रासमान भैरहा कारावता लाई देषि काल शल धमताले महा उत्तम श्रास विषसमान वानले रावता लाई प्रहा
 र गमा एस्त्रकाले श्राफु माथी वान श्राश्रको देषि रावताले प्रनिवान प्रहार गरिकन लक्ष्मण को वान निस्कल
 गरि दियोः केरि राक्षसले अफनु वान निस्कल गरि दियो को देषिः माहा को अग रि कन प्रक हस्ताले प्रक वान
 त्रिदस नवदसः प्रहार गमा लोहेरिकन रावताले प्रनि वान प्रहार गमा तिनि दुवै को वान पथी मा प्रमो लोख
 लामा केरि लक्ष्मणाले वान प्रहार गरि दियोः ताहा प्रधि रावताले लक्ष्मणालाई छाडि राम दे उजाई लाग्मा माहा
 को अले रक्त ने न गरि राम दे उवान वृष्टि गमो एस्त्र प्रकाले रावताले श्राफु माथी सरवृष्टि गरि ला मा को देषि
 परमात्मा श्रीरामले पनि को अग रि कन हाकि वानले प्रहार गरिकन रावता को वान वेधी गरि दियोः केरि रावता
 ले वान प्रहार गमा श्रीरामले वेधी गरि दियोः एस्त्र कारले दुवैले दक्षिणावर्त गरि मण्डल कार गरि अन्तले
 जय वांछा गरि वान प्रहार गरिकन युद्धगमा ते सबेला मा तिनि हर दुवै को युद्ध भया को देषि समस्त भुत प्रा

रामं

निःकाशमान भयोः श्रीरामररावता मुद्रगला को कस्तो भन्ना जेमामर म्मुजु म्मा जैः दुवै माहा भमान कवान प्र
हारमा दुवैः तुल्य पराक्रमि अकास मुद्रवान जालले छो पिअं आ काल भैर सोरवान आका को देखे न माहा
कर २ वान अग्निजस्तो अकास मुद्र छो पिअं आ काल भयोर सुर्म अस्तमान भयो जैः भयो दुवै मुद्र मा माहा
विर परसे रज प्र बांधा गरिर हन्ता स्वर्ग माव सि देवता हरुले हेरि कन अतिश्रुत मानिर ला श्रीरामररावन
सित मुद्रगला को कस्तो भन्ना परा पूर्व मा ईश्वर को र व अ सुर सित मुद्र भयो जै वान प्र हार महा वेग ले गयो एस
प्रकार ले श्रीरामररावता को प्रलय मुद्र भै कन पृथ्वी ले पनि भार वो क नान सक्का जै भयो दस दिस भाग प
निवास मान भयो ते सवेला मा रावता ले को अ गरि कन नारन भन्ना का वान कि श्रीराम कालालट मा प्रहा
रग जो ते सवेला मा श्रीराम को ललट माला गि कन अ ते स सो भाय मान भैर सो ताहा पछि श्रीराम मंद्र ले पनि
जो वेधा सहि कन माहा को अ ले रुद्र स्त्रलिकन संव आरता गरि रावता मा अि प्र हारग ला जो वान रावता को
अ भेद क वन माला गि पृथ्वी मा प्रया कान भन्ना अ भेद को वन को निमित्त ले वेधा पनि भय नन श्रीराम
को वान मेव तुल्य ल सा वान ले भाई २ वारं वार प्र हारग गु भयो वारं वार क वन माला गि पृथ्वी मा प्रया क
स्तो भन्ना पर्वत वाट पछि रुद्र प्रसा जैः ए स्य काले आका वान वेधा भयो को देखि श्रीराम मंद्र ले अत्यंत को

१८७

अगारिकन रावता कारावता लाई गं अं वस्त्र प्रहारगर्भमयो लो वान रावता देउला गिकन पथी माषलो ए
 स्प्र काले श्री राम का सस्त्र वेधा गारिकन रावता ले को अगारिकन असुर अस्त्र लियोः कस्तो असुर अस्त्र मना आष मुषा सिं
 अमुष कंक वाक्र काक मुष ग् अमुष दि प्रकाः अगास्त्र क्रुडा वक्र साप मुष लु अक्र वराह मुष क्रौ अमुष कु
 कुं अमुष तेत्ता वान लिकन माहा को अले रेत्त ने न गारि श्री राम मुकन मार्न का अर्थ ले प्रहारगमा फेरिया व का अस्त्र
 लियो रलो अस्त्र कस्तो मना सुर्म वान वंद्र वान अमा के तु वान ग्राहा वान नक्षत्र वान उल्का वान विद्युत जिभ वान
 नाना मुष वान तेत्ता मयन क २ सस्त्र राम लाई प्रहारगारि दियो लो वान अका समा आमा को देखि श्री राम ले पनि राम
 माहा वान ले प्रहारगारिकन रावता को वान अका सै माष तड २ गरिष सालि दियाः एस्प्र काले जिगत व्यापि श्री राम
 मंद्र ले रावन को विरवान वेधा गारि दिया को देखि वान रह रु सवे म हा रु म मान गारि रसाः अका समा वसा का देवलो
 क ले डुंडु विवा देव जा उ गुलागा श्री राम लाई वान रह रु सवे ले अम २ मनि पुता मोने गारि रसा मनि श्री माहा
 देव ले मार्व तिलाई सुना उ गु मयो यो कथा हा सते लोक मा वहा ले नार द लाई सुना उ गु मयोः मनि नै मिषार ने
 माहा सुत ले सैन का दि अ विरु हा लाई सुना उ गु मयो ॥ ॥ इति श्री अमरा राम प्रने उमा म हे अर स म्या देल
 का कां डे राम रावता जेर अचे जो नाम सर्ग ॥ ॥ श्री माहा देवो पाव ॥ हे मार्व तित हा पदि श्री राम मंद्र को र
 रावता को एस्प्र काले पुद्र मया मा रावता ले प्रहारगारि दियो मा को वाता श्री राम मंद्र ले सवे सस्त्र अस्त्र वेधा गारि दिया

को देखि रावताले अत्यंत को अग रिना ना सल्ल अल्ल प्रहार गरि दियोः फेरि माया सुरले वनाई राधा को भयंकर अल्ल
रामलाई प्रहार गयोः फेरि अल्ल पास गदा मुसल मुहं रा कुंत वज्र तेस्ता २ अल्ल प्रलय काल माजे मा को अंभ्या है को
अगरिक न राम मा भी प्रहार गयो ति अल्ल प्रहार गयो गरि माया को देखि श्री वंत अल्ल राम मंदले गं अवी ल प्रयोग
गरिक न रावता का सल्ल वेध गरि दियोः होरिक न रावताले पनि प्रै सा अमना को अल्ल लिक न राम मा भी प्रहार
गयोः लो अल्ल अनुवाट छोडाई दियो वित्तिकै अक अदितो वान वाट निस्को लो अक अल्ल ले अका समाया प्रभयो
कस्तो भन्या अं अकाल भया को वेला मा अं द्रु सुर्ष प्रकास भया जस्तो अक का तेजले प्रकास सन भै कन जा प्रभमान
भयोः हस्त काले प्रहार गरि माया को अक देखि कन श्री राम मंदले प्रति वान प्रहाले वेध गरि दियोः लो अल्ल वेध
गरि दियो को देखि रावताले माहा को अग रि कन दस गोठ वान हि कि कन श्री राम को सम स्याल मा ता कि प्रहार गरि
दियोः तिवान लागि श्री राम का प्रित किं प्रित कं प्रमान भयोः फेरि श्री राम ले को अग रि कन वान वृष्टि गरि दियो कस्तो
गरि भन्या पृथ्वी अका सया प्रमान गरई सरवृष्टि गरि कन रावता को नृ सिंह ओज दे दन गरि दियोः फेरी रावता
को अनु प्रति क्ष दन गरि दियोः हस्त काले रावता को मेघ वर्ता वान अनु समस्त क्ष दन गरि दियो को देखि ते सकेला
मा रावता को मेघ वर्ता अमा भी महा विर विभीषन ले प्रति ग दाले प्रहार गरि कन नारै वट अशुलाई माया लो
होरिक न रावताले विभिषता मा भी महा को अले रक्त नैन गरि रष वाट वृष्टि कन माहा दिप्त कार अग्नि समान स

कितले विभीषनलाई प्रहारगयो तेसवेला मा श्री रामाले विभीषन माथी प्रहार गरिमायाको सक्ति हेरि कनति नौ दवा
 नले प्रहार गरिमायाको सक्ति नखंड गरि दियो कस्तो भन्ना को भनले अलंकार गरि राधाको अग्नि जुवाला भन्ना हे प
 श्री मा भस्मो हस्त्र काले श्री राम य प्रले सक्ति वे श्री गरि दियो को देखि सबै वानरले हर्ष मान गरि महासदले नाद गमा
 प्रस्त्र काले नाद गमा को देखि फेरि रावणाले क्रोध गरि कन विभीषन मार्न का अर्थले माहासक्ति लीयो त्यो सक्ति कस्तो
 भन्ना काल देवताले मानि जित्नान सका को अग्नि जस्तो जस्ता सक्ति ले विभीषनलाई प्रहार गर्नु लाग्यो लक्ष्मणाले वि
 तान गर्नु भयो त्यो सक्ति ले विभीषनलाई मार्न लाग्यो भनि भाउँ विभीषनलाई पछिलाई आफुरावण को सनमुख
 परिवद्ध गयारावण माथी अनेक सरवु वि गरि रत्ना तेसवेला मा रावणाले सक्ति विभीषनलाई प्रहार गर्नु नसकि
 त थोताले विभीषनलाई रक्षा गर्न का अर्थले अघिवाट्न स्याको देखि कन रावनले भन्नु लाग्यो हे लक्ष्मण तिमियाला
 भन्ना फेरु प्रान्छाडि कन विभीषन को रक्षा गर्न आयो हे मूर्ख लक्ष्मण अवति मिले ली भीषनलाई रक्षा गर्न ई
 क्षा भया देखि त्यो सक्ति ले तिमिलाई प्रयोग गरुंता त्यो सक्ति सामो न होई नन मजुर का प्रक्षाले अलंकार गरि राधाको
 यो सक्ति तिमाहि पय मा लागि तिमी प्रान्ति रक्त प्रान्ति गरि फकि छु हे लक्ष्मण यो सक्ति को क्रोध प्रतिकाल यमा का
 जस्तो बल अ की जस्तो अ का त को डल का जस्तो फेरियो सक्ति कस्तो भन्ना सहस्र विस्रुली ग अनेक अंठ संयुक्त जस्तो स
 क्ति रावण को हात मा देखि सबै देवता क प्रमान भयो श्री सुग्री को तेज प्रविहिन भयो अग्नि ग्रहन क्षत्र तारा आदि पनि नि

स्तेज भौगयोः केरि पृथ्वी प्रकास पनिकं पमान भयो जे धा भुता पिसा वः विद्या अरः देवता आदि त्रैलोक्य त्रिहि २ भौरे लो
हस्य काको विपरित भयो रत्नो हेरि कन रावताले पति भनलाया हेत दमता तिलोक रुतला ईनि को गरि होरि तिम्रो
जि उर धा होला भनि आसा नगर माता भ्राता ई वं आलि राम सुख विभीषन ईन रुत मा कत्कन समरतागनलि
मोः समरतागर प्रोसक्ति नलाये मा दान पुंये पति गर हेत दमता प्रोसक्ति प्रवृत्त संपुक्त माया सुरलेवनाई
राया को भनि हस्य कोले पापिष्ट रावताले अलं त को अगारि रक्त नैन गरि त्रैलोक्य पनिकं पमान गराई लक्ष्मणा मा
थी प्रहार गरि दि प्रोः लोसक्ति लक्ष्मणा को सन मुख गरि आया को देखि श्री राम ले सक्ति लाई आया गला हे सक्ति लक्ष्म
णालाई स्वस्ति गर्नु पंद भनि श्री राम ले लोसक्ति प्रकास मा आया को हेरि हं दा भया ते स वेला मा सपले पति आरा
ध्या जे आराधिकन ने पले गर्ज्यो जस्तो गर्जमान गरि लक्ष्मणा का रुदय माला मोल दमता पति पृथ्वी मा प्रवेष्ट ले प
रि रत्ना हस्य काले पाया मारावताले लक्ष्मणालाई हस्तो अव थाग ला को देखि प्रताप ले हले श्री राम का मित मा अलं
त विष भयो र सुहृत् मा अश्रावा वा द आ सु मुहा ई रत्ना केरि मित दृष्ट गरि कन मित न गर्नु भयो अव सो क दुष मा
परि र रुन्ना वेला हो ईन भनि माहा को पले अवि वा द गरि कन दसरथ का पुत्र श्री राम वं प्रलेति ३ वानलिकन
रावता लाई मार्ग का अर्थ ले प्रहार गर्दा भयाः केरि श्री राम ले वान प्रहार गरि कन रावता को रथ पति अश्रु पति मा
रिकन प्रकास मा आ प्र गराई वान कुछि गरि दि याः तिवान आया को देखि रावता को मित मत्रा समान गारि रत्नो

१८८

भनि श्री माहा देवले पार्वतिलाई सुनाउं गुमयोः ॥ ॥ इति श्री श्री आत्माराम यतो उमा महेश्वर संवाये लंका को
 डेलक्ष्मसक्ति भो दो नाम सर्ग ॥ ॥ श्री महा देवो वागो हे पार्वति ताहा पछि पांवा आरावताले सक्ति प्रहार गरिक
 करुत मय गरिभु मिमा परिरसा काल क्षमता दे वि श्री राम ले आग्या गमा हेवान र पा वि बरावताले सक्ति प्रहार गरिक नल
 क्षमता लाई माहा श्रवस्यागराई राधा श्रवति मिहल ले लक्ष्मता दे उलाग्या को सक्ति उबेलिले उभनारति वानर हल लेति
 सक्ति उबेल नलाग्या सके नर तो हेरि कनरावताले लक्ष्मता मा थी वान भाडै २ प्रहार गरि दि मो लो वान लक्ष्म को सरि
 रवा द्योति २ कन पथी मा प मो एप्र काले रावताले लक्ष्मता मा थी वान प्रहार ला को रवानर हल ले सक्ति उबे
 ल नन सक्ता को दे वि श्री राम मं प्रले सक्ति दुवै हात ले समा ति मि कि लो सक्ति दुई छंड गरिका टिकन आफ लि दि यो के
 रि श्री राम मं प्रले लक्ष्मता लाई श्रंगो लो हा लिरा वि कन आग्या गमा हे मित्र सुगठ करु गुमान श्रव ई लक्ष्मता ला इति मि
 हल ले रधा गरि राघव पछि मैले संगता म भु मि द्या डागु हुं दे न पराक्रम को काल वेला मैले वांछा गरि रसा दु हे मित्र
 श्रव एप्र काले संपूर्ण गरिक न पाया आरावता निस्कंत कगर्धु भनि मैले प्रतिग्या गमा को निस्फल हु नु दे न हेवा
 नर श्रज का दिन मुहुत मात्र संगता मगरी कनरावता लाई माछु भनि एप्र काले श्री राम ले आशा गमा रति वन सु
 नि पुष्प प्रति वानर सवैले लक्ष्मता लाई रधा गरि रसा ए सवैला मा फेरि रावताले सुगठ करु गुमान श्रग दति रजं वा
 वान ति निरुह मा थी वान प्रहार गमा लो हे रि श्री राम ले फेरि आशा गना लाग्या हे विरवानर ति मि हल मयले

राम

उराडिगुपदै न मैले प्रतिग्या ग्या को सते प्रतिपाल गछु हेर हेवानर मेरा पिता दसर थले मला इराजे वाट पाई प्रण
प्रारवन वास गरिरहाते सवेला माइ डकारं नमा वास गरिरहं दा को वेला मा लो पा पत्मा रावन ले निरा श्रवरा थी लो स
ता नोरिले गो ताहा पछि राधा सह रुवाटमा भेटि योर अने क दुष पा अ पा पत्मा सह न क मा परि दुष पा पा जस्तो मैले
प्रनि दुष पा अ हेवानर हो श्रव यो दुष सवै पा पत्मा रावन मारिकन संता गहं ला प्रति हुना का निमित्त ले सुगु वला
ई मित्र गरिवाली कन मारिकन सुगु वाला इजय गमा केरि समुद्र मा सेतु वं अनगरि संतु मार्ग कन आयो हे दुर्जय
वानर मेरा वृद्धि का गोबर मा पुग्या सत्रु वा वरु धैन कस्तो मया सर्प का गोबर मा पनी नवा व्याजस्तो हे वित्त मा वानर त
मिहरुले हेरिरहरु वस अज को दिन मा लो पा पिच्छ लाई मारिकन यो वृत्तां ड विषय मा स्वर्ग मध्ये पताल मा प्रानि ह
रु मया संमा राम मंद्र ले एस्तो कर्म गरिग्या मनाई मेरो नाम प्रकास गराइ जांछु हेवानर देव गंधर्व वज्र क्ष राधा स
किं नर अपसर दस दिग्पाल ति निहरु सवै लाई पुद्ग गरिकन संतो बगरि देवा डि दु अज देवि मेरो नाम को
किर्ति प्रकास गराइ छु मनि एस्त्र काले सर्व व्यापि श्री राम मंद्र ले आग्या गरिमा हा को य गरिरक्त नै नगरि सप्त
का वन समान वानले वटा माथी प्रहार गरि दियो ति वान आया को देवि रावण ले प्रनि नराय मन्मा को वान
ले प्रहार गरि दियो एस्त्र काले प्रलय पुद्ग मया को वेला मा श्री राम ले रावन माथी ति क्ष वान प्रहार गरि दियो

रावनलेपनि श्रीराममाथी प्रहारगयो तिहुवैतिरकोवान श्रकासमाजुहि भूमिमाषस्याऽवैलेनादगारिकनत्रैलोके
 पनिकंपमानभयोः वानलेवानलाई क्षुदनगरिषस्याकोष्ठथीमावानमयभौगयोः श्रीरामकोरशवनकोऽनुरयो
 विसदलेसवैकामनमाऽसमानभयोः महाश्रुतभुतसंग्रामाभयोः तेसवेलासाः श्रीराममंद्रलेमाहादिप्रवान
 लेप्रहारगयातिवानरावनकासरिरमालागिसहनसकेनरश्रलिकवेरसहिरसाकस्तोभन्यावायुलेडडाइमि
 थलेगयाजस्तो श्रीरामकोवानप्रहारसहननसकिकनभागिरायोः भनिश्रीमाहादेवलेपावतिलाईसुनाडु
 भयोः लोकथासत्यलोकमावृत्तालेनारयलाईसुनाडुभयोः भनि सुतलेसैनकादिप्रहृललाईसुनाडुभयोः ॥
 इतिश्रीश्रृंगारराममनेडिमामहेश्वरसंख्यादेलेकाकाताडेरवनपराक्रमनामसर्ग ॥ ॥ श्रीमाहादेवोवाच राम
 ॥ ॥ हेपावतिताहापदि श्रीराममंद्रलेरावतासितनुमलशुद्धगमार श्रीरामकोवानरावतालेसहनसकेनरभागिरा
 योः लोहेरिकनश्रीराममंद्रपनिभाकाईमारिरसाताहापदि श्रीरामलेआग्यागर्भभयोः हेसुखेवानरमेराभ्राताल
 धमरालाईपापिधरावनलेसक्तिप्रहारगरिभूमिमालोटिरसाहेसुखेनहेरश्रुतमायदेहागरिनागलेनित्वस
 राभ्याहैनित्वसराधिरसाईमाहाविरलधमराकोसरिवापरक्तवहिश्रायाकोहेरयोहेरिकनभुनाकोईछाप
 निदैनहेवानरिद्रमासुखेनयोलेधमराकस्तोद्धमन्यासंग्राममाधन्यभंजुजोग्यभयाकाप्रस्तालधमरातेप्रा

तालाग गंगा पदि मैले सात्र जि उर को का प्रयोजन द मैले पराक्रम मा को सबै वेध भियो समुद्र मा मया है भयो हा
२ प्रो धनु मै कन कागर्त पापि वरावन को सक्ति प्रहार ले मेरो भ्राता मया है भयो अने वले भनि मालो टिर सो हस
वेला मा प्रो पुद्गर्त का प्रयोग दो राज्य मै कन सिता मै कन का प्रयोजन द हे सुखेन पाप मया रावन ले सक्ति प्रहार गरि
कन लक्ष्मण लाई हस्तो दुष दि रा भो कुं देव ले प्र तो विपरित गरयो भनि हस्य काले श्री राम मंद्र ले आषा मा आसु
का ठि आशा गंगा हे सुखेन मजस्तो मै कन लक्ष्मण हस्तो अवस्था मा प्रो ई लक्ष्मण को प्रान मया भयो पदि मैले प्र
नि प्रा ता ला गरिक न भ्राता लक्ष्मण संग वहु जां दु हा २ मेरो प्रान को प्रनि पियारो गरि रा भो को भाई मेरा संसग लि
राजे द्वा डि आउ मा हा हे भ्राता लक्ष्मण मेरा निमित्त लेवन मा अने क दुष ति मि लाई भयो फेरि सिता का निमित्त लेव
लो दुष ति मि लाई प्र प्र भयो हा २ हे भ्राता लक्ष्मण ति मि प्र कुलै का हा वद गयो ति म्रानि मि तले मैले प्रनि प्रान
लाग गर्दु हा २ हे लक्ष्मण सदै का जस्तो मलाई वो धन दिक न आउ ति मि विम मेरो प्रान उई धरि सुदु वा यन क
व भयो भनि हस्य काले लक्ष्मण का निमित्त मा श्री राम मंद्र ले सो कागला को दे वि मा हा जानि सा ल जानि सुख वान
रले श्री राम का आगमा वि ति गर्न लाग्ना हे प्र भु परा मै अर श्री राम मद्र त पाई हुनु हु दा यो संसार का अत्मा पुरुष
हुनु भयो का समस्त तपा जी ले जां हुं द हे नर सा ल दुः श्री राम मद्र अवत पा भी ले लो सो क दुष मि त सबै द्वा उर
हव स कान वे था सो कागर्त हुं द हे प्र भु राम मद्र मेरा वि ति सु शु भ या जा व स लक्ष्मण ले प्रान दो जा काल लक्ष्मण भयो

90/9

राम

को देखे श्री लोपनि हो आ को देखे न मुख देखे साथा रुंद सुप्रभाव दहे श्री राम तिलक मत्ता त निश्चय ले जिउ दे दूर कवती
 रुत दहे द मुख को ते ज पति द दे द प्राता हो इग भया को लक्ष्मणा दे न हेर प्यु नाथ पत्ता ठाड मा चे था सो क क्का न गनी
 रुंद लक्ष्मणा ला इति ज ले हो आ को देखे न सा स पति आ उ दे द हे श्री राम न प्रत पा ह्ने अज्ञान ले सो क गप्पा जस्तो स्वक
 न गर्ग रुव स विपति मा ध्ये ज्यी गर्ग भया जा व स मै ले पति श्री भू श्री गरि हे हं ला भानि ए स्र काले मा हा शानि सुधे
 न वान र ले श्री राम मंद्र क न बो धा दिक न आ फ गु स मि प मार रु न्ना रु मान का मुख हो रि भव ता गो हे सो मे रु न्मा
 न ति मि रुंद वामु पत्र ति म्ना राम ता के सरि को हो ति म्ना समान विर प ध्यी मा प्र नि दुर्लभ ए सा विर भै क न ए सो
 हे रि रु न्दे न श्री ले यो का र्म ति मि ले गर्ग प श्री विलं म्म गर्ग दे न आ जु को दिन भारि मा श्री बो ध्यी गर्ग रु न्मा द प
 ति का नि मि त ले ह त प त भ यो हे विर रु न्मान श्री ब श्री ले ति मि जा ड द त न दि स मा ग द मा द त प र्व त भ या को द
 लो प र्व त मा वि स म्म कर नि ना म श्री भू ध्यी द दे वां त रु रु ले निर् मा न गरि रा ध्या को लो प र्व त मा ति न को टि गं
 अ र्व रु रु व स्या को द ति नि रु रु को हा हा रु रु ति दु वें मा हा विर द न त रु ठा ड मा गै क न लो श्री भू ध्यी लि क न आ उ
 रु म लो हे रु न्मान लो ठा ड रा दा स को हो स सा रा गरि जा रु प द्ध अज्ञ को रा त न जां दे मा ति मि ले श्री भू ध्यी लि
 क न यों डै फ र्क रु प द्ध हे मा हा विर रु न्मान श्री का स मा गै ले गं अ मा द न प र्व त मा गै क न आ डै श्री भू ध्यी

लिआउठपछे केरिनानाप्रकाले विद्युगनी कनआउला लोविभारगरिजागुपछे हेरुनु मंत मैले ओषधी को
धिहसुनाई प्रठाउछु सुन प्रहरिओ फलारातो मुखे हरिओ प्राप्ता मा सुर्वता जस्तो यो माहा ओषधी को वि
हति मिले संजिरा प्रहेरुमान ति मिजाना लाग्या को काय्य निर्विघ्न ले कल्ल्या नहव स भाडै फर्कन सको सभ
ति हस्य काले सुखे नवानर ले हरुमान लाई भन्पार हरुमान ले प्रति यो व मन सुनिकन भन्त लाग्या हे सुखे नवान
र लक्ष्मणा का प्राप्ता रक्षा गन्गी ठाउ मा केहि संघ्या छैन मेरा प्राप्ता छुाडि कुन लक्ष्मणा को जिउ व भाउनु भयाते
रो प्राप्ता छुाडि दिंदु प्रठाउमा लक्ष्मणा का ति मित ले भाडै अवस्य का जे गर्दु भानि हस्य काले किरा गरिकन ते जले ज
बलमान गरि श्री राम सुगु व का भरता मा डंशवत् गरि विदा भै कन विदा भै कन साहा पछि विभीषन जम्मावान
अंगद विरवाहु सुवाहु के सहि गंदमा दन सभे नकु मुद पन स नल निल गवय गवय सिंहा द ति निरुद्धे उ
पनि जेथा जोग गरि डंशवत् गरि विदा भै कन राम नाम स मेरता गरि तहि वायु कु दि कुन लं का का मा थी वाय
गया हस्य काले हरुमान गंगा को रावन ले देबि कन काल निमिरा धा स लाई भन्त लाग्या लाग्यो लोकाल ने मिरा धा स
कस्तो भन्मा भतुर्व क अघने व्रजतु वाहु महा बलि यो निमि मायु द्रमा त्रै ले माया लिन जान्या सरता काल ने मिरा धा
स लाई रावण ले भन्त लाग्या हे धर्मि काल निमि मेरा वजन सुन वायु पुत्र हरुमान गं धमा दन प्रवर्त मा विसम्भक

१८/२

रनितामश्रौषधी. लिनकनलंका माथी वाटगयो श्रवलोका र्थविद्युति मिले गत सका. मैले तिमिलाई आभरा
 जैतिमिलाई प्रसाद दिछु. निर्व्यमयो. हे कालने मि. श्रैलेतिमि गै कनगं. आमादन प्रवर्तमा. यउट श्रवनाईमा
 माले. बिहय आरता गरि सां. लोठाउमा. हनुमान आया पछि सुखागतले कुसलावार्त गरिकन. नाना प्रकारे
 विचारमां. गरिकन आदर गरि राख. हे कालने मिते. सवाउमा. यउट. पुत्करनी मया कोछु जल आदि निर्म
 ल. अनेक पद उल्लस प्रकास मया कोछु. फेरि नाना जलजंतु पनि वस्मा काछु. ते सप्रुत्करनि. प्रबिका आपले य
 उटि. अस्सरा. ग्राह मै कन वस्मा किछु लो ग्राहा काठाउमा. जसो गरिकन. हनुमान लाई लै जागु हुन्छु तसै प्रकारे
 जेत गरि लो ग्राह ले हनुमान लाई श्रवस्माननि. हे कालने मिते सले समाया काको हि पनि वा. वगुछै. न. देवगंध
 वज्र. दाई. त्यादि पनि मार्न सा. मर्थछु. त्यो हनुमान तबाले वा. छु. यो हनुमान. यउट मया पछि हसो कार्य सिद्ध
 भयो. हे दुजय कालनि मिराक्षस. यो उमा पति मिले गरिकन. हनुमान लाई मार्नु पछि. हनुमान मया पछि लक्ष्म
 ता पनि मयो. लक्ष्मता मया पछि राम पनि मयो. राम मया पछि सुगवादि गरिकन. जम्बावान. सहित सबै वानर
 हरु माननि. परसे परसा. कावानर हरु की स्त्री. आ. फर्केछु. हे कालने मिय ति. ति मिले गला. देखि मेरो जय भ
 यो. प्रतिकानि मितलेति मि. भाडे. गै कन. कार्य सिद्ध गर्नु पछि. मानि प्रस्म. काले रावताले कालने मिका. आश्र

राम

माभनारकालनेमिलेप्रतिरावराकोश्राशासुनिधिंतिगतीलगाहेरावनमहाराजातयाभीकाश्राशाजस्तोमभाडेगे
कनमायालेमारिकनसुमानलाईमारिदिंदुनिश्रमभयोनिगतिवानरलाईमार्नकालेमाभानेस्यकालेकालनेमि
लेमाहागर्वगारिकनरावनदेउविदालिकनगंअमादनपर्वतमासमिपपुस्करनिकाठाउमावहनगयोःलोका
लनेमिकस्तोगारिवसोभनानिमिषाअमात्रलेमायाकोश्रमायउठवनाईश्रानिहोत्रगारिकालसादिनाना
वस्तुभापनगारिरसोःफेरिश्राफ्रासरीरमाजटाआरनगरिकनसरायमीलाईदियकेसदियेनाधकुछांग
देहगराईसुद्रधामालाकोजगगराईरसास्यकालेमायागारिईसाकाठाउमातिहेनुमानश्रकासवायवूहीकनहे
याःनानाफलपुष्पलेसंयुक्तसोहोरिकनजांदामाभोभेअचारिकालनेमिलेभनलागमाहेमाहापुरुषतिमियस्ता
ठाउमानिर्विघ्नलेआउनुभयोमेराश्राश्रासआउनुहवसः२मेरामनमातातिमिश्रादिकभानिजिताभौश्रवजाहा
श्रतिवारभकाईमारिकनराजगर्हवसभानिपादप्यमनमभगराईश्रसादिगरिरावोताहापछिसुमानलेभ
नलागमाहेरिरिपुंगवंमैलेयउठववनविंतिगछुसुगुहवसःमहकिंस्कीआनामनगरमासर्वगालेसंयुक्त
योपथीमाजतिभयाकासवैवानरकाराजासुगुवनामभयाकोछुतिवनरसिंहमाहावाहमाहापराक्रमितनक
मिश्रश्रीरामअंभमहावाहपराक्रमितकीलिसिताकानिमित्तलंकामापाउलागुभयाकोश्रीरामकोरावता

१०३

कोमातापुत्र भयामा श्री राम भ्राता लक्ष्मणालाई पातीमारवतालसे किले प्रहार गरिके नलक्ष्मणको हृदय मालागी
 भूमिमा पट्टिरत्ना हेरिषे अरु प्रतिनिमित्त लेलक्ष्मणको अवस्था देखी वैदेह हल्ले गंधमादन पर्वत मा विसल
 करती नाम श्री लक्ष्मी मैले लिन पायायो अरु मना डै जागु पछि अलि कु विस्तार गरि वस भनि आग्या भयो विस्तार गरि व
 न्याव वस्तु होईन मना डै फर्कि जागु पछि तपा मीले जागु हुंछु वानरे प्रसु गवका मंत्रि महावहु ते गुन संयुक्त के स
 रिका गर्भमा वायु का विष्मिले जात भया को मेरा नाम हनुमान हो भनि हस्य कोले हनुमान ले कर गगन को सुनि
 मे भयारि छु बिले भन लाग्या हे हनुमान ते सूर्य को ले ति मि आग्या को भयापनि मेरा मना संतोष गर्नु पछि मुहु
 र्त्तमा अविस्तार गर्नु हव स कान भन्या ति मि माता पुर्वि मेरा आश्रममा आवनु भया पछि पुजा गर्नु पछि यंको
 राले मेरा पुजा लिकन मछे डभया को भोजन गरि जागु हव स भुखले पिडा गरि आउना लाई यो वस्तु बाई
 जागु पछि भनि घाना वस्तु राखि दिया हनुमान ले पनि मो वस्तु हुवै होत ले लिकन त्रिषु गरि बाया ताहा पछि अलि
 कु त्रिषा भयो र भन लाग्या हे अरु अरु हो सकन अति त्रिषा भयो मलाई जल दिनु हव स भन्या रति व मन सुनि
 विहय काल नो मेले भन लाग्या हे हनुमान मेरा तपासा का वल प्रसाद ले बनाई राखा को प्रउठ पुस्कर नि भया को
 य अति निमल जल अमृत तुल्य यो पुस्कर ती को जल बाया को गुन प्रक मै नास मा भुख हुदै न प्रस्कार ता मो जल मा

राम

नगरिकन अत्मात्री प्रगर्त वस मन्मार तिहनुमानले नाना सुगंध संश्रुत प्रस्कराती मा जल पान गरिकन जागृ भया कावे
लामो माहा भयं कर ग्रहाले हनुमान लाई समा तिकन दिसा यो तिहनुमानले पनि ग्रहा लाई दिसा यो एस्त्र काले वल गरिकन
माहा विर श्री राम का सेवक हनुमान ले ग्रहा लाई दिसा ई उर स थल मारा व्या एस्त्र काले र थल मारा व्या दिसा हले भन
लाग्मा हे क बिल हनुमान अन्तर भाग मेरो मेरा पूर्व जन्मे को कुराम आ पले ग्राह भया को कुरा बिस्तार ले सुना उछु सु
नु हवस् हे माहा विर हनुमान पूर्व कामी स्वर्ग को गंध का ली नाम अवध राम हुं श्र का स मा गलि डल ना आमा को वला
मा कुवेर का अंत पुरि मा ग अमा सुर्म को समान रथ मा वसि ग अ ते स वेला मा जे धा भया का अ धि अर ले मला
हे हेला गला भनि को अले मला ई आ पदि या हे हनुमान मैले न जानिकन तया ई ला ई नि दग म का निमित्त ले मय
स्तो भ अ मेरा र थले ना गिलै ग या का वेला मा अ बिले मा थी हे रि कन माहा को अ मे रि म ला ई आ रा प दि या हे मा
पीष्ट तेरा अहंकार ले ले ले म ला ई ना धि ग ई स अ वत द द्दीन को उतर पर्वत मा प उट स रो वर छ ते स सरो वर
मा त ग्राह मै कन सम स्ता प्रा नि को प्रा ता लिकन वस भनि म ला ई आ प दि या य स्त्र काले आ प दि या वि ति के म अ वा स
वा य धी मा अ स्था ते स वेला मा मैले हात जो रि रो ई कन प्रा र्थि न गरि वि ति ग या हे अ वे अर भनि मैले व डो अ व रा धा
ग यो अ व म ला ई कै ले यो आ प मु क हो ला भ नि मैले सो ध यो मेरो व मन सु नि मेरो उ म की रु न रा बि अ बिले आ ग या

१८४

गमा हे प्रसराजौ नवेलामा गंयमादनपर्वत विषय हनुमान कनतलाई दुई देला (उसै वेलामा ते रिआप मुक्त
 मै केन अछि को जस्तो दिव्य देह मै सुंदरि अपसरा हो लिस भनि आग्या भयो हे हनुमान अवडका आग्या जस्तै मे
 रिस रिरमा तिमिले छो इदि मात्रले मे रिआप मुक्त भई भनि रता हा पाछे अपआले हनुमान का प्रस्थान गरि
 मंनला गिर हे विर हनुमान अवतपा भी का कृपाले मृषिको आप मुक्त भयो अंमर तपा भी ले मित्तन गरि आउनु
 भयो को का प्रनि वि धूलै सिद्ध हवस अप म आ फल अमालं का परि जांछु भनि जौ न मनु धाले म मुक्त भयो
 को कुर सुं नान रतको सदा काले मा कलमान होला भनि रता हा हनुमान ले आग्या गर्प भयो हे प्रसरा मैले मुक्त
 गरायो भनि तिमिले भन्ना को हो यो समान सुख अरु लाई दैन भनि प्रत्य काले कुरा गरि अपसरा लाई विदा दि कन ह
 नुमान मृषिका अममा गमा ते सवेला मा लो मा पारि बि हनुमान आ फल अममा आमा को देखि मंनला ग्या हे
 हनुमान आउनु हवस २ भनि मा हा आ दरले कंत मुल फल मुल दि यो ते सवेला मा महा जानि हनुमान ले लो रि
 षिको रूप निर्मय गरि कन मित्तना गर्नु भयो ते को जस्तो रूप कसै को प्रनि दैन यो तमा पारु प हुं न वे दैन दा हन
 नेछा दृढ बलि व्रतिको दैन अव कसो गहं हुन ले नाना प्रकारे मलाई मार्न कन जल गयो लो प्रस्कर नि को जल पा
 न गमा देखि मही न दिन सम विप्राल दैन भनि मलाई दृष्टि कन गराउनु पगई आरु ले मार्न लाग्यो यो तरिषि

राम

होई न राक्षसै होः राक्षस हू माया मय लेहि इन्मा ते सराक्षस ले मलाई मानी कन माया हू प भौर हो भनि लपतो पापि
वः भयोर पो मलाई गहले मो न लाग्यो भनि प्रसू काले विर हनुमान ले धिंत नागरि माहा क्रो धले आग्रा गमा हे पाप
मादुरा धारित राक्षस हो भनि मैले थहा पा भ्यो अवत सित तित २ भनि प्रसू काले हनुमान ले हाकार माहा पा
पि वः काल ने मिले पनि हनुमान ले अफुलाई थाहा पायो भनि विताई आक्रु मूर्ति धारता गरि देखायो लो
राक्षस को मूर्ति कस्तो धन्या वतुर्व क्र वतुर वहु प्रव नेत्र ते लो मूर्तिकाल ने मिले पनि रक्त ने न गरि भन ला
ग्या हे वानर त अज का दिन का हा जान पावल सः माया विर काल ने मि जां देन स कि अज को दिन ते रो मां स ले मे
रो अत्मा वृष्ट गहला भनि प्रसू काले काल ने मिले भनोर महा पराक्रमि हनुमान ले पनि अघि को भंदा वल
विष्य मूर्ति धारता गरि काल ने मि राक्षस सित माहा युद्ध भया कस्तो गरि भन्या प्रलय काल मा मे धले ग अग्नि
नाद गरि कन वाहु युद्ध गमा फेरि माहा क्रो धले मुविले प्रहार गरि पछर ले हा नि युद्ध गमा कस्तो गरि युद्ध गमा भ
न्या वृष भजु जा जै सिंघ सित सिंघ जु जा जै तिनि ह रु दु वै पराक्रमि ते सग उमा वक्ष ह रु को हि धै न ते सवेला
मा हनुमान ले माहा क्रो ध गरि कन काल ने मि काम मर्त्य न मा समाति दिमा ते सवेला मा राक्षस को को प्रताप
यो ताहा स धले कर ई कन मृत्यु भयो ताहा पदि महा पराक्रमि हनुमान ले काल ने मि कराया का स धले ति न

१८५

कोटिगंधर्वसवेत्रासमानलोडराइरमातेसवेलामासवेदेवताहुरुलेधनप्रहनुमानमनिपुजागमाताहापदिश्रीरा
 मकाभातालधमताकोनिमित्तलेश्रीषष्ठीलिनकनरुपिगवहनुमानगंधर्वादनपर्वतमाथीगमाभनिश्रीमाहादेवले
 पार्वतिलाईसुनाउग्रभयोभनिसत्यलोकमावृत्तलेनारपलाईसुनाउग्रभयोशोकथाहनेमिषारंनवनामासुतलेसौनका
 दिप्रमिहुरुताईसुनाउग्रभयो॥ ॥ इतिश्रीश्रमातरामपनेउमापहेश्वरसंम्यादेलेकाकातेकालनेमिदधोनम
 सर्ग॥ ॥ श्रीमाहादेवोवाच॥ हेपार्वतितहापदिमहाविरहनुमानलेदुर्जयकालनेमिराधासमादिकनगंधर्वादन
 पर्वतमाथीगमाःलोपर्वतकस्तोद्धमन्मनानाधगुलेसंयुक्तगंधर्वहसवासगरिवस्माकासवेदेवताहुरुप्राउमठा
 उमास्तोपर्वतमाहनुमानलेहेरिकनजांदाश्मागंधर्वहुरुलेदेवप्रारभनालागाहेमाहाप्रहृषकसोवानररुप
 मैकनतिमिमाहाश्रयोतिमिकोहोकाहावायश्रयोःश्रस्काज्ञानलेतिमिमाहाश्रयोःएवकालेगंधर्वहुरुलेसोऽप्रा
 रहनुमानलेभनलागाहेगंधर्वहोसुनतिमिहुरुलेमकसोजांदिनकिस्कीआनामपुननगरसर्वगतलेसंयुक्तसु
 गनामासीसवेदानरकाराजातन्कामित्रत्रैलोक्यमापनिप्रव्यातभैरवाकाश्रीराममंद्रतस्कीत्रिसितारावता
 लेहरतागरिलेगयोश्रीरामकोररावनकोमहायुद्धभयोतेसवेलामाश्रीरामकोभातालधमताभन्माकानाम
 प्राप्तामारावतालेसक्तिप्रहारगारिमारिदियोश्रवउपायगर्नकनविसत्यकरतीनामश्रीषष्ठीमैलेलिनश्रमा
 मवानबेद्रसुगवकोभट्टामैरोनामाहनुमानहोहेगंधर्वहोतिमिहुरुलेतिश्रीषष्ठीमलाईदेवाउग्रहवस

राम

हृत्पदभमो नरकाश्रम श्रीरामको कार्य होतका विषय राजमा. तिमिररुवस्माका निमित्त. श्रवति मिररुले सो
कार्यगर्गपद हे गं अर्ध श्रीराम सुगव को प्रिय श्रमलि. मया प्रो श्रव वितारन गरिना डै श्रोष श्री दे प्राडुगपद भ
मिरस्त्रकाले हनुमान ले भमार. इव यता सुति गं अर्ध हनु सर्वे महा क्रो अग रि भन लागा. हवानर तेरो. प्रितमा काठा
निस. प्रो राय कको हो. प्रो राम भद्र ह श्रो का हः प्रो राज भन्ना ह प्रो स्वा मि हा हा हु हु को प्रो हो खान तला ई श्रोष श्री दिडला
मतिरं. प्रो पा पि व स न र ला ई मार श्र मी व न र प्रो हो ना डै का दर कु दर समांतर भति. एस्त्रकारले. तिको टि गं अर्ध ह
हले हनुमान माथी गं अर्ध प्ररुग नाना सस्त्र श्रल प्रहार गमा प्रस्त्रकाले. प्रहार गमा. हनुमान ले पति. माहा क्रो अग रि
वज्र समान. मुखिले प्रहार गमा कस्तो गरि भन्ना. प्रलय कालमा. श्रितिले वन दग्ध गमा. गं अर्ध हनु संग प्रुद्र गमाना
प्रदत्त मुखि वृक्षले प्रहार गरि प्रुद्र गमा. गं अर्ध हनु ले पति नाना सस्त्र श्रल ले प्रहार गमा. प्रो हे रिकन. माहा विरहनु
मान ले माहा क्रो अग रि मुखिले प्रहार गरि निमिषा श्री मात्रै मा. तिर गो टि गं अर्ध माया. एस्त्रकाले. माहा विरहनुमान
ले तिरको टि गं अर्ध मा रिकन. गं अर्ध मा दन पर्वत माथी गै कन. प्रोष श्री हे न लागा. प्रो पर्वत कस्तो द्ध भन्ना. नाना वृक्ष
नाना अणु ले संयुक्त. अनेक वन पर. पति वस्मा काथी पातस्ता पर्वत मा. प्रोष श्री. प्रो जगु लाग्ना. एस्त्रकाले. प्रो अपार पति
प्रोष श्री पाप नरु माहा क्रो अग रि कन. प्रित नागर्ग भयो. श्रव कसो गरुं कति ठाड मा प्रो अपार. पति पाई नान. सुषे
न वानर ले. पर्वत का सिरमा होला भति प्रठा प्रो श्रव मै ले त मा डि रुस की न. ति श्रोष श्री. वित. फ कि जाड भन्ना राम

१८५

सुगन्धदिवानरुहकोमुषकसो गरिहेतुतिनिरुहप्रसंवत्तोलाः अवमायसैवकुहोईनभनिमनलेमिन्न
 गरिप्रवर्तकोमाथीवाटवर्तिकनलोप्रवर्तुडवालनाकनग्रंगिकतगाभा नारुंमदलेसंयुक्तनारुप्रलपुषे
 अनेकवस्तु कंतमुल निर्मलजलअनेकपेदिगतासिंहव्याघ्रअनेकविद्याअरुहपतिवस्त्राकाथीयाफेरि
 मृगादिनारुंनुपतिभरिपुर्तागविस्त्राकाधनेनानाप्रुषअंगुलेसंयुक्तलोप्रवर्तुप्रयोजनउडातस्तोम
 प्रादनप्रवर्तुमहाविरहगुमानलेलक्ष्मणाकानिमित्तलेश्रौषधीलिनकनउभेलिदुवैहातलेसमातिकनसि
 रमाराधिकुदिकनअकासमागैलेमायातेसबेलामाप्रवर्तकोसिधरप्रस्योरअनेकवृक्षभारुभयापेदिह
 रुप्रतिभाषासर्वहृत्नानाविरुभैकनरुडमालाजस्तोभैरलोअनेकअंगुपतिभूमिमावस्योकस्तोगंरिलोभ
 न्मातेनवाटआसुकोविंदुमुहाईस्तोभैरलोफेरिनारुंनुसिंहव्याघ्रअनेकवननरडरलेकरायातेसबेलामा
 अकासमारुहमादेवगंअर्वजेधविद्याअरुसिद्धीदिनागसुवैश्रुतिप्रदभुत्मानिभंनलाभाअंनरुगुमानभ
 नितेतोपर्वतलाउनकनप्रातिरेकैकस्तोवलश्रुतिश्रुमंत्रैलोकमायकितिसमानबलिमोकोहिदेनअंनर
 रुगुमानतिरकोटिगंअर्वहृत्लाईमारितेस्तोपर्वतलिकनआमातिप्रवर्तुडबेलनारुगुमानवाहिकश्रुत्लेस
 कन्मादेनअंनरपराक्रमिविरकापतिविरअंनररुगुमानभनिगंअमाहिश्रुत्सराकोआपपतिमोक्षगरिदि

राम

या कालनेमि राक्षसलाई मारिकन आकावा रुवला ले पर्वत उभेल ना सामर्थ भया का देवता ले पनि सामर्थ भया
को कर्म गमाय्यं नम रुमान भति हस्त्र काले सवै देवता ले पूजा गरई कन आया ते सवै लामा रुमान ले अका समा
गले पर्वत वो किला या को वेला मा श्री राम मद्र का भ्राता भरत ले श्री राम का निमित्त ले नंदि गाम मा वास गरि रह्या
सिंह सन साप्क पावरा छि श्री राम नाम आन गरि रह्या तन ले अका समा पर्वत लामा को दे प्रि अति अर्च मानी
कन ना डैवान प्र हा गरि दि या ति भरत ले प्रहार गमा को वान ले रुमान का रु द प्र ला गि पर्वत पनि रुमान प्राति
भरत को आग मा घसा ते सवै लामा रुमान ले म हा क रुना गरि राम २ भनिक राई रत्ना लो हे रिकन भरत ले ब्रिंत ना
गर्नु भयो महा अर्च्यो को का जात का मु ति पर्वत वो किला उमा सा मर्थ रुना ई को सामां न हो ई न फेरि मेरा भ्रा
ता को नाम लि र लो ई सामां न हो ई न छिताई भन ला गा हे मा हा प्र ह छति मि को लो लो पर्वत को न लामा ति म्रा
नामा का लो मलाई सुना व भन मा रा त व य न सुनि रुमान ले भन ला गा हे म हा प्र ह म को लो भन्या किंकी आना म
न गर को राजा सुगठ व को त को मं त्रि हुं मेरा नाम रुमान ति सुगठ व श्री राम का मित्र तिराम मद्र कि लि सि ता पाप
लारा वता ले हरणा गलि गयो ते सकारता श्री राम को र रा वता को बलो मुद्र हुं दा पा पा लारा वता ले श्री राम का भ्राता
लक्ष्मण लाई सक्ति ले प्रहार गरि रायो त को उमा प्र गर्न कन वै दे रु रु ले विसृज कर ती श्री भयि लिन पठा या मे
ले श्री भयि वि द स कि न र यो पर्वत समेत लामा अवति मिल अनर्थ गरै उ अज का दिन मा पुन न स काल नम

१८७

तावामनुकमभयो अवकसो गरो तिमिको हो मलाई सुना डंगु रुवस भनि प्रसन्न काले हुनुमान ले कु रा गमा को
 सुनि भरतले आमा वाट आ सुनु हाई आमा गमा हे हुनुमान श्री राम बंद को भ्राता भरत हुं हा २ मेरा भ्राता मुर्ष
 भै केन मलालै गयनर मलाई लै गया को भयो मोरा वता आदि गरिलका समेत मेरा छुड्या वानले निमुल
 गरिदिछु निगादिल दम गालाई लै जानु भयो र त्यस्तो अवस्था भयो हे हुनुमान अवकसो २ भयो विस्तार गरि
 मलाई सुना डंगु पर्छ भनि प्रसन्न काले भरतले आमा भयो र हुनुमान ले पनि किस्की आमा वा लिमा मा को कु रा
 समुद्र मा सेतु वं आग रि गया को कुं भकर्ता आदिलं कामारा दास रुत सबै ईद्र जित समेत सबै मा मा को कु रा राम
 सबै वत्त कला हे भरत अवति मिले मलाई विस्तार गरि रा मनु भयो अवकसो गहं मजान कन भन्यार तिकुरा
 सुनि भरतले श्री राम बंद लाई श्री जो आ को समानार मिठिले छि हुनुमान लाई स्वप्ना ता हा पछि भरतले आमा
 गमा हे विर हुनुमान यो पर्वत को माथि तिमिव स भन्यार हुनुमान वस्मा ता हा पछि भरतले आमा गमा हे विर हु
 नुमान मेरा भ्राता श्री राम बंद संग मेरो भा भाले सेवा पुग्दाई दिनु हे वस भनि कन प्रड्या वान बिपार त्यो पर्वत वा
 न काटु मा मा डनिकन हुनुमान पनि पर्वत पनि जौ नजगा मा श्री राम ल दम गाला सुगु वादि वान रुत वस्मा का भी मा
 ते सै ठाडि मा पुग्दाई कन वान प्रयोग गरि लिप्या प्रसन्न काले भांडै लं कामा पुग्नु गमा ये २ मनु भरत यो हुं पर्व
 हुनुमान

तवो किल पांड्या हनुमान लाई मंडव वानमा डिते कनलंका मा मृगमा गरि प्रयोग गनु सा मर्थ महा विरभरत प्रोहं
प्रतिप्रसन्न काले हनुमान ले प्रवर्तवो किल माया को देखि प्रकास महा समुल्ले आमा को देखि वर्तले प्रहार गला भानि
उराले राक्षस हत सबै भाग्या माहा विरवायु पुत्र हनुमान ले प्रवर्तवो किल गिकन मुद्रम मिमारा आता हा मुद्रि हनुमा
नले श्रीराम मद्र सुगवका परतामा डंडावत गमा आंगद प्रमुख विभीषण आदि गरिकन सबै वानर हतुला इजे थोडो म
गरिकु सलवती दिन सत्कारा गरिकन विंति गर्त लागा हे परमे श्वर श्रीराम मद्र तमा भीका आमा जस्तै श्री विभीषण
कन गयो श्री विभीषण सको नरयो प्रवर्त स मेतला मा गं आमा दन प्रवर्त मा ठेरे ठाडमा बोजना लागा फेरि बाट
मा आने कडलो त प्रनिभयो हे श्रीराम मद्र मा मले मद्र मिह प मै कन मलाई क पद ले प्रस्करती माहुल पान गरा डन
पठा योर गहाले मलाई मार्न लाग्यो त्यो गह मृता गारि मैले श्रद्धा को जस्तै श्रम सरा गराई दिमा फेरि कालने मिराक्ष ससीत
मुद्र गरिकन मा मा फेरि गं आमा दन प्रवर्त मा वस्मा का गं अर्ब हतुले मलाई मार्न लाग्यो तिनि हतुति नको टिछ्न रति
तिरुत्त सित मुद्र गरिकन मैले मा मा हस्त्र काले श्रलिकु विस्तार भयो हे श्रीराम मद्र मैले बाडै लायन भनित मा भी श्र
प्रसेन न भया जाव सः मेरा ड परमा मा गनु हव स फेरि हे रघुनाथा तमा भीका भ्रात भरत ले प्रति प्रकास मा
गलि आमा को बेला मा वानले प्रहार गरा आ तो भरत ले समस्त वृक्ष सुनिकन मलाई द्या दिमा मंडव मिठि पनी
दि पठाया लिनु हव स भानि हात मा सो मा हे श्रीराम श्रव विस्तार गनु हव स श्री विभीषण को विहसु सुने वानर लाई

दे प्राङ्मुखः सः भानिप्रसन्नः काले विंतिगमारः श्री प्रसन्नः प्रमारासः प्रसन्नः सुखिः भैकनः सुखमानः को मुखः हेरिः कनः सुखः
 हासिकनः आशामयोः हे विरहः सुमानः अन्त्यः २ तिमिमाहा विरहः सुखः तिमिला इपातः देवतालेनः सकृत् कर्मा कर्म तिमिले
 गम्योः तिमासमानः विरहः प्रथी मापनिः दुःखः भस्ते विरहः तमः सुमानः अवयोः पर्वतः तिमिलेत्मा ईरा श्री यो पर्वतः मादे
 वरुहः वस्त्रा काधनः आहाराः प्रगृह्यै न भानिः श्री रामले आगमा गमाता हा प्रधिः सुखः वले पतिः आजा गमाः हे सौ मे सुखमा
 नः अन्त्यः २ तिमिते स्तावलले संयुक्तः तिमिमहा भाग्यामा निर्जसिः त्रैलोक्ये मापनिः तिमासमानः विरहः नः भानिनाना
 मां न्यसिरपावादिपाता हा प्रधिः सुखः वले सुखेन वानरला इभः वलाया हे ससुरः पिता तिमिले श्री प्रथी की कनलक्ष्म
 ताः लाई भाडो उपाभारः गर्तः वस्त्रः भन्सारः सुखेन वानरले पतिः सुखः वका आगमाः श्री प्रथी लिङ्गः गंधः आदनः पर्व
 तः माथी गमाः अन्त्यः २ सुमानः प्रसन्नः पर्वतः त्मा उन्मातः को समानः विरहः त्रैलोक्ये मापनिः देनः कस्तो पर्वतः भन्मानाः श्वत्
 ले संयुक्तः दुर्मलता नाना फलः पुष्पः अंदनः अग्रहः नाशः के सरः गलः मता नाशः सुखः अले सुक्तः भया कायः स्ता पर्वतः माहः
 मानः का प्रसां सुगरिः श्री प्रथी हे दे माथी गमाः तस्तो पर्वतः मा विसृज्य करती श्री प्रथी लिङ्गः भांडे पर्वतः वाटवः हि
 कनः तिमाहा वेदे सुखेन वानरले लक्ष्मणा काना कभी त्रैलोक्ये श्री प्रथी हा लिदिपाः सो विसृज्य करती श्री प्रथी को गंधः
 सुगि विसृज्य भैकनः सरिरः माहा का वानः आदि पतिः ते सः श्री प्रथी का प्रभायले निस्की निरोजि भै अग्नि को जस्तो दे
 त भै कनलक्ष्म ता उठः सुमानः प्रसन्नः काले सुखेन वानरले श्री प्रथी गरि कन जर्मरः गुरु क उठः वस्त्रा को दे प्रि श्री

समकावित्तहर्षभयासुगवप्रभुविभित्नादिगरिसमस्तवनरकापनिहर्षभयार॥ पृथिसुद्धप्रद्योतै॥ यकौताललेना
दगर्नलाग्या ताहापदि श्रीरामलेआजागर्दाभया॥ हेभातालक्ष्मरात्राहाआभनि हातमासमाईकनआफ्रकाषा
माराधिचुम्बनादिगरी॥ नेत्रबाटसुषाकाआसुत्रहाईसिरमाप्रासादिगरीमसुषहासिकनआग्याग्या॥ हेविरल
लक्ष्मरातिमिजेमाहामागैकन॥ फिरिआउन्यातीमिभयौ॥ यसभंदाअधिकसुकमलाईकेहिछैन॥ ध्वंन्य
ध्वंन्यहेभाग्याभनियसप्रकार्ले श्रीरामचंद्रलेआग्यागरीकन॥ सबैवानरलेपनिसुषेन॥ वानरबंस्तुप्रसाद
दिकनकोमालबचलेआग्याग्याहेसुषेनवानरतिम्राकपालेमेराभातासितवस्त्रपायाभनीनानाप्रका
र्लेआग्यागरीकनसमस्तवानरकापनिउत्साहाभयार॥ परसेरअंकमालगरिलक्ष्मराकासुष॥ हेरिम
महाअनंदले॥ वस्याश्रीरामचंद्रपनीमाहाअनंदलेनेत्रप्रकासमानगरिरह्या॥ रघुवंसकावधी
लाइप्रजाग्याध्वंन्यरुनमानध्वंन्यश्वैद्यभंउसुषेरावानरभनिश्रीरामचंद्रलेपनीप्रजाग्यानाना

राम
१८८

मा नग न्या श्रीरामलक्ष्मणा का उत्साहमा वानरहरले प्रसंगागिरि रक्षा कस्तो भन्या देवता हरले इन्द्र का प्रसं
साग न्या जस्तो वानरहरले गुन प्रसंगाग न्या भनी श्री महादेव ले पार्वति लाई सुना उनु भयो इति श्री अथात्म रा
म सेरो उभा हे अरु संम्या देलं का कारोडे औषधी यनौ नाम सर्ग ॥ ॥ श्रीसिबो वाच ॥ ॥ ॥
हे पार्वति ताहा पदिराम का भ्राता लक्ष्मणा स्वधन दले आनंन्दगिरि वस्या को देवि समस्त वानर हरु स
वै महाहर्ष मानग रिना दस्य गिरि कन गे च मादन पर्वत माधि गै कन हे नी गया फल मुत षा इ सि-
नाना

राम

रमापुषेलाइअंन्येन्याअं कमा लिका गरिकन कक्षचक्रिकन अनेक प्रकार लेखे लना लाग्गयेस्य कार्तेवानर हरु पर्वत
मोषेलन लाग्ग को देषि श्रीरामचंद्र ले आग्ग गर्न कन लाग्ग हे मित्र सुग्रीव जो नजगा बाघ यो पर्वत त्या यो उसै जगामा
राघन पठा उभनी येस्य कार ले रामचंद्र ले आग्ग गमा कार सुग्रीव ले आग्ग भयो हे विरहनुमान यो पर्वत जाहा बाघ ति मिले
त्या यो तही राघन ले जा उभनी येस्य कार का सुग्रीव को वचण सुनि हनुमान ले पनी सुग्रीव का अग्ग जस्ते पर्वत लि जना क
न श्रीराम सुग्रीव का वरण माई डोत गरि अंगत जां मुवान लाइ पनि नमस्कार गरि बल ले पनि संयुक्त नै कन हनुमा
न ले पर्वत वो कि कन अ कास मा गे ले ले गया ते स वेला मा हनुमान आ कास मा गया को देषि रावण ले महा विरराक्ष
सरुह लाइ भना लाग्गो हे तार जंघ सिंघ वक्र घमेर उल्के मुख चंद्र नेत्र हस्ती करण ति मि हरु पनि सामी न्या होई
न माया ले सर्वज्ञ बल पनि इन्द्र समान ति मि हरु बा डै गे कन आ कास मा पर्वत लि कन आ उ न्या हनुमान लाइ समात
उ पर्छ त्यो हनुमान लाइ मानै सका ति मि हरु लाइ निको गरि सिरपा उमां न्या दि न दु भनियेस्य कार कारा वण को
वचण सुनि राक्षस हरु पनि नाना चित्र विचित्र अलंकार लाइ के व चकुं डल ले भुषन गरि अनेक सस्त्र सुस्त्र धारण
गरि बां डै माया ले अ कास मा पी गया कस्तो राक्षस हरु भन्या ये क र जना दिग्पाल जलो नानारत्न माया ले भुषन गरि
रि अ कास मा पर्वत वो कि आ उ न्या हनुमान आ उ न्या ठा उ मा गे कन भन्या हे वाणर ति मिले वानर हरु धारन गरि तो

श्रु ५५

१००

पर्वत का हाते जनुला गिसत देवता हरु देवी डराउनु पदै न कि त क्मा जे क्षु कुवेर इन्द्र हो की तै ले तो पर्वत छाड छु भन्य
छाड तेरो जिउ को माया भया देवि श्रु हं कार ले गर्व गरिजां छु भन्या तला इनि श्रु ये गरि मा रुता भनी अवंतै ले कस्कारण
न लागी सस्मरण गर भनी ये स्प्रकार तेरा क्षस हरु ले भन्या महा विरपरा क्रमि हुनु मान ले आग्या गम्या हे महा पुस्त
होति मिहरु छु जना देवता हो कि देवता भया देवि छु जना सित मान क्मा युद्ध गर्नु तैलो क्मा का देवता हरु सवै आयापनी
मसित युद्ध गर्नु सामर्थ हु न्या है न र मेरा वरु वल ले सवै लाइ निर्मल गरि मा छु म भयाप छि श्री राम चन्द्र को सेव कह
नु मान पोहु भनि महा ग्या नि हुनु मान तेरा वरु को सेव कर क्षस हरु सित युद्ध गम्या दुर्गो गले हानी पुछर ले हानि
कन युद्धा गम्या राक्षस हरु ले पनि नाना सस्त्र अस्त्र ते पनि प्रहार गम्या कलौ गरि भन्या कालर म् पुपु भन्या
जस्तो अम्यो न्या ते प्रहार गरि कन युद्ध गम्या ते सवै लामा पापी छ राक्षस ले आफु माथी प्रहार गम्या को दे वि अत्य
त क्लो धगरि कन महा विर हुनु मान ले तिरा क्षस हरु सवै पुछर ले वाधी कन अकास मार्गु डाइ राष्या कलौ भन्या सु
वरु सुत्र मानी लो ते लक्ष्म्या को जस्तो पुछर ले वाधी राष्या ते र्वे लामा भार जंघा राक्षस ये क जना मात्र जे नगरि भा
ग्या पर सेष पांच जना राक्षस लाइ मा ग्या ता हा पछी महा विर हुनु मान ले पर्वत वो कि कन अकास मार्ग ले ग्या ते स

राम

२००

वेला माह नमान को पराक्रम दे पिआ का सप्तान स्या को देवता हनुमन लागा धं ने रहे हनुमान लनी रुंद देवता गंधर्व किंन
र सिद्धी चारण तिस बैले मन्त्र लागा हे हनुमान धं न्ये र ति मिले उग्र कर्म गनु भयो ति मि विन ले स्तो उग्र कर्म गनु
क ले ले स क न्या छे न पर्वत वो कि अ का स मा व सि क न राक्ष स सित युद्ध गरि मानु भयो मे स्तो कर्म देव ता को पनी
सामर्थ छे न धं न्ये र ते स्तो पराक्रम मनी ये स्प कार ले आ का स मा व स्या को देव ता हुरु ले हनुमान लाइ गुण प्रस
सा गनु भयो ता हा प छि वा यु पुत्र हनुमान ले पाप ताराक्ष स हुरु लाइ मारि क न त्यो गंध मा द न पर्वत आ फु ले
ल्या या को ठा उ मारा प नु भयो ता हा प छि तार जं घाराक्ष स महा जित ले भगी जान्या ली कामा गे क न रा व रण को
चरण मा ड डै व त गरि रोई क न विं ति ग न ला ग्यो हे म हाराक्ष स व रण म यो ग म त्र जे न गरि भगी आया हे व रण ति ह
नुमान ले ग या को पराक्रम असंभव दुई हात ले पर्वत वो की युद्ध ग यो न ख दंत गो डाले प्रहार गरि हा मि हुरु
ये ज ना लाइ छु र्ते ना धी अ का स मा रुं डाइ राख्यो ते स वेला मा म यो ग म त्र जे न गरि क न भागी आ यो ति न हुरु पा
ये ज ना लाइ मा नी क न पर्वत वो कि ग यो ये स्प कार ले तार जं घाराक्ष स ले रा व रण का आ ग्रा वि ति ग यो र रा व रण
ले प नि हनुमान ले राक्ष स हुरु मा या को कुरा नि महा विष द ले अति अत भूत मानी भन ला ग्यो हां हां क सो हु ना ला ग्यो
मैले मुष्या गरि राख्यो को महार ब लियो र मा य मानि पु न त्ये स तार स हा ये स वे मो रि दिया अव मे रा स वे स ल का मनी ये स्प

जुमयो तिमीसमान सेन क मरु को हि छैनंति मि बले मात्रे ले फिरा इत्या उनु सामर्थ तेस्तो वेग ले फिरि आउनु वा युदे
व ताप निस क न्या छैनंते तेस्तो विरमैरो प्राण भँदा पियारो ति मि भनी ये स्प्र कार ले राम चंद्र ले हनुमान लाइ मुन प्र
सँसा गरि फेरि श्रीराम चंद्र ले सुषे नावानर का मुष हे रि हर्ष को आसु का छि लक्ष्मण लाइ आशा भयो हे भ्राता लक्ष्म
ण ति मि लाइ पा पिछरा वण ले सक्ति प्रहार गरि कन जे मा पुरि पुगी कन फर्कि आउ न्या ति मि ति आ पुरा सज्जं न भयो
भनी तो हे रि कन मेरो चित मा यो समान सुष मरु के हि छैनंते लक्ष्मण ति आ प्राण त्याग भया मेरा ज्ये भया प नि क्पा प्र
योजन छै लंकारा अप्सिता भया प नि क्पा प्रयोजन छै लंकारा अप्सिता भया प नि मलाइ क्पा प्रयोजन छै हे लक्ष्म
ण आव ति आ मुष दे पि कन मेरा अति आनंद भयो भ नियो स्प्र कार ले श्रीराम चंद्र ले आ ग्या भया को सुनि लक्ष्म
ण ले प नि अति को मल व जण ले आशा भया हे परमेश्वर श्रीराम चंद्र त पाई ले प्र ति जाग नु भया को कार्य गर्नु
भया जानु हे श्रीरघु नाथ त पाई हुँ छै सत्पापरा कम हुन भया का फेरि त पाई ले पुर्व काल मा आशा भया का छै र
रा बरा लाइ मा छु भनी अव ति प्र ति जा पु मा उनु ह व स हे श्रीरघु नंद नि जाले कुराग मा उँ कुराग नु छैन सा भु जन को बा म
के ले प नि व्यर्थ हुनु छैन हे प्रभु श्रीराम हुना मानी स का प्र ति जा पो हुन ये स कारण त पाई ले मेरा नि मी त वैरा ग्य गर्नु छैन का

श्रद्धा

नलो कगर्नहुं छे हे श्रद्धा श्रीरामदेवले विपरितगारित्याया भनि प्रतिज्ञा गया का छोडन है न अफुत्त प्रतिज्ञा
 फैले उधार गन पद है श्रीरामचंद्र संग्राम मात पाईले वाण प्रहार गन भया पछि रावण ले क्या सहन स किये ल
 निश्चये ले मत्तु होला कस्तो भन्या सिंह नाद गरिकन हसि माया के रावण लाइ मारिकन प्रसन्न भया जावस हे श्री
 रघु नाथ मैले पनिसवण लाइ माया को हेरु लभनी प्रतिज्ञा भयो अजु का दिन सुजे अस्मान नहुं दे मा मानु ह
 वस हे श्रीराम तपाइ को वानहुं छ सुजे रस्मि जस्तो अन्ध कालहुं छ रावण तो श्री ध काल मानी कन हेरु न हवस
 मेरा वि तमा अति हर्ष गरि हं छु भनिये सुकार ले माहाज्ञानी लक्ष्मण ले श्रीराम का आग्रामा विंति गन भयो
 तिवचन सुनि श्रीरामचंद्र ले चित्त नागर्न भयो अवयस पाप तमारावण निश्चये ले मारु ला भनी उद्यम गरि
 रला भनी श्री महादेव ले पार्वति लाइ सुनाउ नु भयो ॥

राम
२०२

दे ली का करि डेर थ आगमन नामो ॥ ॥

॥ श्री महादेवो उवाचा ॥ हे पार्वति ताहा पछि महाज्ञानी
 लक्ष्मण को वचन सुनि श्री वेत्रराम अघि वाट दुगुरि कन रावण पाथी महाभयान कर वाण प्रहार गया रावण पनिरथमा वसी
 कन अलिक भूमि मा फकि कन माया ले संयुक्त मै उत्तम पाग्राम नवगी अश्व रथ संके धजापती को प्रज्ञा वत्त सुत नाम सारथी

लेखु वर्ण अर्ल काले संयुक्त रथमा बसिराष्ट सेतू रावण लेप निबद्ध समान वान ले श्रीराम माथी प्रहार गन्
कस्तो गरिष्म मा मेघ ले जल व छि ग मा ऊँ सर व छि गरि दियो तो हेरि कन श्रीराम लेपनी अत्यंत को
ध गरि कन अग्नि समान वाण ले प्रहार ग मा ते स वेला मा श्रीराम भुमि मा रावण रथ मा बसि कन म
ह युद्ध ग मा ते स प्रकार ले अत्यंत को ध गरि कन अग्नि समान तियु धा दुइ जना ले ग मा को युद्ध देखी
स वै देव ताहरु ले आज्ञा भयो तो अ न्याये युद्ध गर्नु अ न्याये हो भनी र देव किं तर गंधर्व यक्ष दिभ न्या काकु
रासु नी कन ईन्द्र ले अ फु सार पिलाइ आज्ञा गर्नु लाग्यो हे मातरि मेरा रथ बाँडे लै गी कन श्रीराम बंदू लाइ रा
खि कन युद्ध ग राव भनिये स्पृकार ले आज्ञा भयो मातरि लेप नि ईन्द्र का आज्ञा न स्तौ बाँडे रथ लै गयो तिर
थ कस्तो भन्या दिव्य रथ सु वर्ण अर्ल कार गरि राधा का किं कि निजाल संयुक्त तरु न दि तो समान सेत वर्ण
अ अप नि सु र्य कार थ को समान सु वर्ण ध्वजा ते स्तो उ त्त मा रथ ईन्द्र को श्रीराम का निमित्त ले स्वर्ग बाट ल्या
इ कन मातरि सारथी ले स्वर्ग बाट ल्या ई कन मातरि सारथी ले विंति ग मा हे श्रीराम बंदू ईन्द्र ले तपाजी कन यो रथ
दिप ठा उ उ भयो यो रथ मा बसिं छु मै कन पापत्मा रावण लाइ बाँडे मा नु हु व स भन्यो र तो रथ देखि कन श्रीराम य निभ

अध्या

सुप्रहासि मातरि को मुख हेरि आग्या भया हे मातरि देव लोक प्रभु ति इन्द्र लेपनि महा दया लेख्य दिपठा उनु
 भयो तोर थमा ति मित्रे नि को गरि मंत्र नगर भनि आजा गरिकन श्रीराम चंद्र लेख्य प्रदक्षीन गरिकन रथमा
 बस्याः ताहा पद्धिरा वण ले अलं त्र को धगरिकन अक्षोर र नाण छ वि गरि दियो मातरि ताइ पनि धजा मा पनी
 अनेक सहस्र अर नाण प्रहार गरिकन का ला त्र काय मज सोर सो तो सबेला मा अका समा बस्या का देव ऋषी
 जं धर्म नाग किं नर यक्ष राक्षस अवसर ति न आदि सबै तो श्रीराम को र सवण को युध भया को हेरि र हा ते सबे
 ला मा रावण राहु बंदू मा श्रीराम चंद्र तो ग्राह गन लाग्यो कस्तो भन्या चंद्र मा काष्ठ यो रोहिनी नक्षत्र पनि संधी गन
 गयो कान भन्या प्रजा का अर्म गलगन निमित्त ते अनेक ता त भै आयो समुद्र पनी परि नर्त भयो भुमाले सहि
 त गरि दिग्दाह भयो भुर्या पनी निस तेज भयो धुप्र केतु पनि देखन पायो कवं था कर भै आयो सूर्य दे उ को
 सख्या माने क्षत्र जे छ नक्षत्र ते ईंद्र छाडि कन विसास मा अंगार गयो ते सबेला मा दस ग बरा वण भै नक पर्व
 त ज सोर सो ते स्तो उ त्र त्र भै र हा को वेला मा त्रै लो का का कैं कर वण ले श्रीराम लाइ अल मा ल्या इरा ष्यो रावण
 ले प्रहार गरि ल्याया को वाण ताहा श्रीराम ले छलन नस किर हा अनेक सहस्र अस्त्र ले पिडा गराइ अलिक त्रा समा

राम

२०३

नगरिकन रहन्वा श्रीराम सचैत नगरि महा क्रोध गगना कस्तोभ न्यासं ध्याका लको बेला मा अकासमा रक्त वर्ण
भयाजस्तो महा क्रोध ले रक्त नयेन गरिजा ज्वल्ये मान भैरसा कस्तो गरिभ न्या जुगा त मा वड वात लजा ज्वल्यमान
भयाजस्तो राक्षस हरु माने कन वल्पा को अग्निमा धिउहा ल्याजस्तो क्रोध अधि भन्दो वर बलिनिका सिक
न परमत्मा श्रीराम वंरु ते ये स्रका ले क्रोध गगना को देखि सवै देवता हरु हर्ष मान गरि रसा अ वमान पापत्मा
रावण मत्पुहु न लाग्यो निश्चये भनी देवता हरु आनन्द ले वस्या भनी श्रीमहादेव ले पार्वति लाइ सुनाउनु भ
यो ॥ ईति श्री अध्यात्मा रामायणे उमा महेस्वर सम्वादे लंका काण्डे रथ अगमनं नामो ध्याय ॥
श्रीमहादेवो उवाच ॥ हे पार्वति ताहा पछि श्रीराम ले क्रोध गगना को देखि सवै भूत प्राणि कन पनि त्रास मान
भया पथी ले पनी भारा वो कना सके नंर सिंह सा लघुर आदि पर्वत पनी फुट्या सा गार समुद्र पनी क्षा
भा भयो वडो सवै ते गज मान गरिकन मेघ पनी रक्त वर्ण भैरसा नाना उत्तपात असुभ भया को प्राणि हरु का
भये भया को देखि रावण का चित्तमा अति त्रास मान भयो अकासमा वस्या का देवता गन मी भव ग रुड दान न आदि
ते श्रीराम को रावण को प्रलये युद्ध भया को देखि रसा श्रीराम ले पनी रावण ले पनी अन्त्यो न्य ले प्रहार गरिकन

श्रद्धा

युद्धगया कोहेरिरसा तेस बेला^{मा} सुरग नलेप निभन लाग्या यो महाभयं कर उता तभयो यो उत पातले श्री
राम काजये हवस भनी आग्या भया यो उता तले रावण को नास हवस भन्या यस कारले श्रीराम लाइ देन ता
हुरु ले आसि वीर दिरसा ताहा पछि पाप त्मा रावण ले महा क्रोध ले रक्त नैन गरि कन श्रीराम मानी कन काल
सरपत्री सुल लियो रक्तोत्री सुल भन्या इन्द्र का वज्र जस्तो अति तिक्ष्ण आफ्रा सेना को निर्भय गन्या सत्रु
को काल रूप भूत प्राणी लाइ तास मान गन्या त्मो त्रिसुल यम को काल उंड जस्तो त्मे स्तोत्री सुल कांध मारा धि
राक्षस सेना पछि र लाइ कन रावण ले पथी फुट्टा जे नाद गरि कन त्मो सब ले दस दिस भाग पनी कप
मान भयो रावण ले नाद गन्या का सब ले अनेक भुत प्राणि का पनी तास भयो सागर समुद्र पनी क्षोभ भयो
तेस बेला मा त्मो उता तभया को देवि ऋषि हरु सबै ले भन लाग्या लोक को कल्याण हवस रावण को नास ह
वस श्रीराम को जये हवस भन्या ताहा पछि रावण ले त्मे स्तोत्री सुल लि कन भन लाग्यो हे राम यो जुस मा त्री सु
ल सामा न्या होइन मै ले क्रोध गरि कन त लाइ पुहार गर्कु त्मो त्री सुल ले तेरो पनिलक्ष्मण को पनी प्राण ले लात
पाप त्मा ले मेरा राक्षस हरु सबै हं र सुर र विर र सबै लाइ मा रिदियो तिराक्षस हरु मारि सको भनी तै ले गर्व गरि स

राम
२०४

हेमर्षप्रवयोत्रीसुत का द्वार लेतें लाइय मद्धार पठा उछु प्रवयोतैलेमारिस का कारक्ष सहस्र का अस्त्री हरु को श्रीं सु
उछिदिउभनीयेस्प कारले रावण ले कर गरि कन कालस्वरूप त्रीसुत श्रीराम लाइ प्रहार गयो तो त्रीसुत अका
स भुङ्ग ग्रास गला भन्या जस्तो आयो तो हेरि कन श्रीराम ले तिक्ष्ण वाण प्रहार गरि कन त्रीसुत आउन नसक न्या
गरि राधा कस्तो भन्या युगांत का अग्नि ले संसार दुर्धम गर्न लाग्या को बेला माई इन्द्र ले जल वधि गरि कन दिया जै त्रेलोक
यापनि तो त्रीसुत ले श्रीराम का वाण सबै दुर्धम गरि दियो कस्तो भन्या अग्नि मा पतंग जाइय मां जै श्रीराम का वाण
सबै धरं रग रि कन श्रीराम तिर हेरि आयो ते सप्र कार ले आया को देधि श्रीराम ले पनि अतं त क्रोध ले रक्त नय
न गरि मातरि ले ल्याया को सक्ति लि कन कस्तो सक्ति भन्या चतुर्धं दस युक्त तो सक्ति का तेज ले आकास सुद्धि
प्रमान भयो युगांत को काल ना ज्वल्य मान भया जस्तो ते स्तोईन्द्र को सक्ति लि कन श्रीराम ले रावण को त्रीसुत धरं
र गरि पृथ्वी मा प्रसालि दिया फेरि बज्र समान वाण ले रावण को सिर म प्रहार गरि कन फेरि छोडा कामर्म स्थान
मा ता कि प्रहार गरि दिया ताहा पछि सर्व गिर क्रमय भयो कस्तो भन्या पर्वत मा पलासु को फल फुर्या जै अति
सोभा भैरलो तो हेरि कन वानर हरु ले हर्ष मान गरि नाद गया भनी श्रीमहादेव ले पार्वति लाइ सुनाउनु भयो

॥ इति श्री अ ध्या भारामायणे (उमामहेस्वरसम्वादे ली का कोण्डे कक्षोत्पद्यु नाम ध्याय ॥ ॥
 श्रीमहर्षि वौ उवाच ॥ ॥ हे पार्वती ताहापद्धि श्रीराम ले पराक्रम गरि वाण प्रहार ग मार राक्षस से दूरावण ले
 प निरक्त नैन गरि ति क्षार वाण श्रीराम माथी प्रहार ग मो क क्षोभ न्या निल मेघ ले जल ब धी ग मारु जै प्रस्फकार ले रावण ले
 सस्त्र प्रहार गरि दियोर प नि श्रीराम का केहि व्य था भय न न ते स वेला मा रावण ले प्रहार ग मार को स स्त्र स वै श्रीराम ले
 धंश २ गरि दिया क क्षो गरि भ न्या श्रीसूर्य ले अंध कार नास ग मारु जै तौ हे रि रावण ले प नि क्रोध गरि क न क्षि प्रहस्त
 ले श्रीराम का उरस्थ ल मा सहस्र २ वाण प्रहार ग मार तौ वाण लागी श्रीराम को सरि र वाण रक्त धार व हो व ना तर मा प
 लास को फुल फुल पा जै ये स्फकार ले आ फुल सरि र मा वा न लाग्य को देखि श्रीराम ले प नी अ त्म त क्रोध गरि महा ने ग
 व त वाण लि नु भयो तौ वाण क स्तो छ भ न्या मु गां त का आदि त्म को ज स्तो ते ज तौ वाण लि क न महा क्रोध ले रक्त ने
 ये न गरि क न रावण माथी प्रहार ग मार रावण ले प नी क्रोध गरि क न श्रीराम माथी प्रहार ग मार दु वै ज ना ले वाण व
 धि गरि दु वै ला ३ वाण जाल ले छो पि अंध काल मै क न पर स पर का चीरु प नि स के न न ते स वेला मा वा न जाल ले
 रसा का श्रीराम चंद्र वाण जाल वाट ब हिरा निस्की क क्षो गरि भ न्या वाट ल वाट सूर्य निस्का जै श्रीराम चंद्र निस्की
 क न अ त्म त क्रोध गरि द स्तर थरा ना का पुत्र श्रीराम चंद्र ले अति कोमल वचन ले आ ग्या भयो हे राक्षस भ म रावण मे रि सिता निर

श्री ध्या

राम
२०५

जनस्थानमाये कलैव स्या कि तैले चोरिलैगी कनलै कामारा बिस हेपा पीछ तैले गमा को पाप लेते रोरा ज्यकारा
 ससवै मत्तु भयो अवते रोपान पनि जाना लाग्यो हे निर्लज्ज अधर्मी तेस्तो सुरेज मन भया को वेला मा दुषित वद
 न गरिरह न्या तेस्तो अवला सिता चोरी स्याइ कन दुष दिरा ध्यो यो दीस्त्री चोरिलै गै कन आफु सुरोभ नीठा निसं
 रुष न भया को वषत हेरि अनथ स्त्री जाति चोरी लै गै रसास्ति गरिरा न्या तै हार तस्तो को तर्क काम गरिकन
 तैले आफु सुरभ नीठा निसं सरम न भया का सजन को कर्म छाडि कु कर्म ग न्या हेराक्षस धर्म आफु मत्तु हुन
 कन आफै षो ज न्या तै तैले ठुलो कर्म गमा को फल ले निरापराधी आफु न जति जो न कु दुं व दिताइ पनि मत्तु
 गराइ धन्यो २ ये सश्वी नामा रह न्या एका की तिस्त्री चोरिल्या उनु स क न्या तै ये स कारण आफु अहंकार ले
 लोभ नीठा निही न्या त हेरावण भाया ले मगरुप गरि पठाई आफु ये कति रलु किरहि कन कपट ले चोरिलै गिस
 तेस्तो हो तेरो पराक्रम अजो ग्या कर्म ग न्या धि कार हो तेरो ज न्म पुलस्त को जात मा व स भै कन चोरा छति लेप
 रस्त्री हरन ग न्या तै तेस्तो कर्म का फल ले लै का कोराक्षस सवै नास गराइ स ये स कारण सवै ले चडात बनाइ निन्दु गरा
 इहि न्या त हेपापमा करि हो तेरो जे स किर्ति वर्न ना गन न्नुन दिन मत पापमा ले निरापराधी सिता चोरिलैगी

श्री श्री

सुतसौदिनदेधिरातदिनमलाइनिन्दपनि लागेन कानभन्या तेरोदसवठा सिरछेदनगर्ननिमित्तलेयेति
मात्रमैलेचित्तगरिरहा आनेकदिनपनिवितियो अबयोमेरा हातमापरिसुततेरोसिरछेदनगरिमेरादु
खसंतगरुंतपापत्माकोनिन्दकर्मकाफललेमत्तुदेवतादेफलपुर्णगर्लाहेदुर्मितिप्रभयापनीतेरोआग्र
मावसिरहातेलेआफुआफेसुरोभनीजीतनागरतेरोलाजछैनपुरुषनभयाकावेतामास्त्रीजातिलाइचो
लेजा न्यातउसैवेतामासितालेग्याकोमैलेदेव्याचाडेतलाइजेमद्वारपठाईदिछुहेदुर्वधीरावणउसवेला
मातपापत्मा लाइफेलापारेनआजापोफेलायायाश्रवमेरादृष्टिगोचरमापन्याततिक्षारवाणलेप्रहारगिरि
कनचांडेयमद्वारपठाउलाहेपापीधरावणमेरा नानकोवेगसामीन्याहोइनतेरोउत्तमकुराडलसहितगरिरछे
दनगरिपथीमालडाइरासुलागढादिसवैपछिलाइतेरोमासुमुवाडलामेरावाणलेप्रहारगरिराव्याकोतेरो
सरिरमाअंनुभुडिगढादितेतेरोसरिरवाटकि काईकनधिस्याउलाकस्तोगरिभन्यागरुडलेसपिधिस्याई
लेगयाऊभनियेप्रकारलेसत्रुसंगारगन्याश्रीरामतेरावणलाइवज्रवचणलेप्रहारगरिकनआग्याभया
ताहापछिरावणमापीआनेकवृष्टिवाणप्रहारगमाश्रीरामकोधर्मैकनगुनतेजवलहर्कपनिवृद्धीमैयामैत्र

राम

२०६

विष्णुपनिपनी प्रकाशमान भैकन आ फु आ फे मुर्ति धारण गरि सख सख मागया ते सवेला मा चाडै २ श्री
राम ले प्रहारग या तो छु बट प्रहार भयो सुस्त सुस्त प्रहारग या पनि महा वेग ते प्रहारग यो श्री राम चाडै
२ प्रहारग न भयो ते सवेला मा रावण ताइ नास गन्या निमित्त श्री राम काजयेग नी कन अनेक सुभ विरु भै आये
ति हेरि कन सुभ भयो भनी ठा नि श्री राम चंद्र ते हर्ष मान गरि कन रावण माथी अनेक सख बधिग मारे वानर ह
रु ले पनि पाषाण बधिग रि दिये प्र कार ले रावण माथी श्री राम ले बाण प्रहारग मार रावण को बित्त मा
त्रा समान भयो ते सवेला मा रावण ले युद्ध गर्नु पनि न स कन्या भै भयो आफु ले प्रहारग या को बाण वेधी भयो ध
नु धनुषे वनु असा मर्थ भै ते जप निहि न भयो विरुर चित्त भै कन ना ना सख सख प्रहार गरि कन पनि केहि
चला उनु स कै न न तो हेरि कन आफु सार थी ले रावण को मुख मलिन देखि महा जानि सार थी ले रावण को रथ
फिराइ कन लै गयो ते स प्र कार सार थी ले रावण को रथ फिराइ लै गया को देखि रावण को मन महा दुख जस्तो को
ध गरि संग्राम गर्नु असा मर्थ भै कन उधो मुख गरि रह्यो भनी श्री महादेव ते पार्वति लाइ सुना उनु भयो ॥ ॥
इति श्री अथ्या त्मारा मायेण उमा मेह स्वर सन्वादे लीला की लो रथ प्रत्पा र्व नामो ध्या य ॥ ॥ श्री महादेवो

आध्या

उवाच ॥ हे पावर्ति ताहापछि देवले निपरित गरि त्या या को रावण को चित्रमा मोह उ त्या त भयोर ते सवे
तामा सारथी लिखि फिराई त्या सो रावण ले को धगरि भन लाज्यो हे सुत दुर्बुधी मलाइ हा त्या हु न्या काम कान
गरि मेरो तेज बल पराक्रम पनी हिन भया को जसो गरि मेरो सख अख को पराक्रम पनी व्यर्थ गरि फ्र चित्र गरा
इ काम रथ फिराई त्या ईस तेरो मन मा काठा नि फिराईस मेरो सख अख को बल न देषि प्रदक्ष सनु को आ
ग्रमा सकन का फरतु त्या इरथ फिराई त्या यो हे सुत मै ले खिर का त देखि संग्रह गरि राष्या को बल पराक्रम च
डे व्यर्थ गरि दिईस हे सुत तैले मलाई का तर गरायो प्रदक्ष सनु लाइ पराक्रम गरि सतु ग न्या बला मारथ फिर
राइ त्या इकन का तर जसो गरायो हे पाप त्या दुर्बुधी मेरा मन मा ता तैले कर कर्म गमा भनी ठान्यो अथ नास
नु ते तो लाई उप दे के हिलो भदे बा पार हो कि सुहित जन का मज्या त ते सो ग नुछे न तेरो चित्र मा का भयो सनु
को आग्रमा काम ये सो गरि स कैसे भया पनी तैले मछे उद्रोह गरि सये तिल मा गमा पछि अब का गरु हे सु
त अब ये सै बहनु होइ न राम न फिरि देवा डोरथ बलाइ उ भनी एस प्रकार ते राक्षसेन्द्र रावण ले भया को वा का सुनी
रावण को हित भैरह न्या सारथी ले पनी वि तिग न लाज्या हे महाराज रावण सुनु भया जा वस त पाई जे गुण अगुण

राम
२०७

विचार नगरिकन क्यो तेसो आग्यागर्नु भयो हे महाराज मजडाइ कम होई न सक्तु ते लो भयेष्या को पनी होइ न सक्तु
हंकार ले फिराइ ल्याइया को पनी होई न क्यो न भन्या यस कि तिगनी कानि मि त ले फिराइ ल्याया को हो त
पाइ सित स्नेह भाव गरि रथ को गुण अगुण विचार गरि कन पनी फिराइ ल्याया को होइ न सक्तु हंकार ले पनी
ल्याया को होइ न तपाइ कामी गत गनी कन पो ल्यायो अत्र तपाइ छे उननी को भयो हे महाराज सारथी को गु
न हे न कसो भन्यारथी को अपदा हुन लाग्या मा सारथी ले रक्षा गर्नु पछि यति कानि मि त ले मै ले रथ फर को
इ ल्याया हे राजे मू मै ले मज्जा तजस्तो तपाइ को सेवा ग्या तपाइ ले रथ फिराइ ल्यायो भनी अत्र सत्र भयान ज
वस हे लं के लर कानि मि त ले फिराइ ल्यायो भन्या विस्तार ले वि ति गछु सुनु ह वस तपाइ ले युद्ध प्रपरा क्रम गरा
उन कन फिराइ ल्याया तपाइ का परिश्रम भया को देषि फिराइ ल्याया हे महाराज रावण र्ण ग्रागर्नु भया को
बेला माना ना उ त्त भया को देषि फेरि तपाइ को मधम लिन भयो र छोडा पनि निस तेज ते ल्याया को दे
षी ल्याया हे महाराज ते ल बेला माना ना अ सु भ भै आयो र फिराइ ल्याया हे महाराज सारथी ले ते ल बेला
माजा नु पछि दुष हर्ष पनि विचार गर्नु पछि हे राज न सारथी ले सक्तु का सारथी को बुद्धी बल यो पनी याद हे न प

अ ध्या

ह्निमनसम विसमभुमिहेतुपदं तौ हेरि कनसारथीलेरथ चलाइ कनयुद्धगाराउनु लाज्यो सनु को
 प्रहार देषि सारथीलेरथ तौ जानुहेतु साराजयेति का निमित्त ते सबै हेरि कनरथ फिराइ लाया जु नरथीउ
 सेलेप निजानुपदं उपयान अपयान स्थानरथ को अधिप द्धे वर्ष तर माहोर्ण पदं हेतु के स्वर कान
 भन्या तपाइपनिथा का को देषि छोडा को पनि तेजहि नभया को देषि अलि कथ काई मारि कनसग्रा माग
 राउला भनी चिताइ मैलेरथ फिराइ लाया को हो मैले उपकार गन्यार पनि तपाइ काम न मा अपकार भयो
 उरले फिराइ लाया ऊ भयो हेराजेद्र अवयेतिसम भया को ठाउ मा चित्त मा विषद नुगुनि हवस विसले छो
 डापनी थकाइ मा यो येला ठाउ मा सनु मा नी कन चित्त दृढ गरि काल बेला को मज्जा तउ सौ जस्तो गर्नु पदं
 तेले गर्नु भया जावस मैलेपनि चाडैरथ चलाइ लै गै कनसारथी को गुण देषि उछु तपाइलेपनि बुधी गरि कन
 बल पराक्रम सबै नि^{का} कन युद्ध गर्नु भया जावस पनी येस्प कारले गुण जसारथीले रावण का आग्र माना ना प्रका
 रले विंतिग मोर तौ वचरा सु निरावण को मन मा अतं तसं तो सभै कन भन लाज्यो हेतु त तेले गमा को सबै दुहु
 धं मेर सारथी का सबै गुन ले संयुक्ति मिस मान लेव क मेरो को हिछैन न हेतु त तेले भन्या जस्तो येसै वधु होइ

राम
२०८

जौ न जगामारामलक्ष्मण नानुसैनावस्थाकाछ न तसै जगामामेरोरथ चाडै लै जा सहुसमुसितयुद्धागरि हर्षमा
नगरिकन आफु हातमा को सुनका कडा सारथी लाई दियो तो सुतले आफु लाइ प्रसाद दिया को देवि हर्ष
मान गरिकन प्रलये कालमा मेघले गज्जी को जस्तोरथ को घोगंसव्व गराइ जौ न ठाउमा श्रीरामलक्ष्मण व
स्था का थीया ते सै ठाउमारथले गयो भनी श्रीमहादेवले पार्वति लाइ सुनाउनु भयो ॥ ॥ इति श्री अध्या
त्मारामायेण उमा महेश्वरसम्भादिली का कीरुते सुतो याम्भो ध्याय ॥ ॥ श्रीशिव उवाच ॥ हे पार्वति
ताहा पछिराक्षुसेन्द्रावणराक्षससैन्य पछिर लाई आया को देवि जगत व्यापि श्रीरामले आग्याग्याहे वानर हे
रक्षवण कोरथ फिराइ ल्यायो कस्तो भन्या प्रलये काल कामेघले गज्जी जस्तोगज्जी मानगराइ कन कालो घो
डा जो रिराप्प का विजु लिजस्तो तेज अक्रासमा विमान वायुले उडि ल्याया जस्तोरथ पनि मेघसमान
सवै सञ्ज अञ्जल युक्त गरि मेघले हुल बढि ग्या जे सञ्ज प्रहार गरिकन कस्तोरथ भन्या महा मेघसमा
न तेजले सयुक्त तेस्तोरथ आफु आग्याग्याया को देवि श्रीरामले इन्द्र को सारथी मातरी लाइ आग्याग्याला
ग्या हे मातरि हे रक्षपापमारवणयमराज क्रोध भयाउै क्रोध गरिकन स्थ वलाइ ल्यायो कस्तो गरि भन्या पर्वत माथी

अध्या

वज्रपातभैरवपर्वतफुल्लजैरथकोसवदगराइआयोहेमातरिअधीफिराइतैगैरअवमहावेगलेत्यायो
 अरुकारनलेत्यायाकोहोइनसंगाममायुद्धगरिप्राणतागगरुतामनीचिताइरथल्यायोतिमिलेमहर्षमा
 नगरिरथवलाउसारधिभोमज्यातसवैतीमिलेजान्याकैछतिमिकनसिकाइदिनुपन्याहोइनहेमातरित्रै
 लोकाकोकंठकृपापत्मागवणलाइमाहलाकस्तोगरिभन्यावायुलेउडाइमेघनास्याजैमाहलाहेमातरिदु
 ढचित्तगरिकेहिनासमाननगरिकनवेज्यागरिघोडाछेउचित्तराधिअधिपद्धिहेरिकनरथचलावहेमा
 तरितिमिपनिलामांन्याहोइनौदेविद्रकासारथीभैरवाकातिमिलाइमैलेसिंकावनुपदेनमैलेयेकचित्त
 गरिकनयुद्धगरुतामनीयेप्रकारलेसर्वगेश्रीरामचंद्रलेसारथीलाइआग्यागयारसारथीलेपनीश्री
 रामकाआज्ञासुनिमनमाहर्षमानगरिकनसारथीमाश्रेष्ठमातरिलेरथप्रदछेनागरिरथचलायोकस्तोगरि
 भन्याकातमेघगमाजैजावल्मअग्निजस्तोपृथ्वीसुद्धाकृम्यमानगराइरथकोपीगाकोसबलेदसदिस
 भागमाव्याप्तमानगराइधुलातेरावणलाईछोपाईलैगमातोहेरिकनरक्षसेद्वारावणकोमनमाअमंतकोधभयोर
 रक्तयेनगरिइंद्रलेदिपठयाकोधनुर्वीनलिदाभयाकस्तोधनुर्वीनभन्याश्रीसुर्षकोजस्तोतेजकालसर्पलेख

 राम
 २०८

सराव्या को जस्तो निखस गरिरह न्या ते सता महावाण लेखण माथी प्रहार गरि कन युद्ध गमा श्रीराम लेप नीरा
वण लेप निवाण विष्टी गरि कन परास्य यजये वांछा गरि दुंदु युद्ध गमा कलौ गरि भन्या दुई मेघ मश डलवायु ते
उडाइ त्याया जै ते सवेला मा अकास मारह न्या देव गंधर्व दोन वसिंधी चारन ऋषि पृथिवि तिले युद्ध गरि कन
भंन ला ग्या यो संग्राम मारा वण को नास हवस श्रीराम को जये हवस भनी देवता हरु सवै ले कर गरि कन श्रीराम
को र रावण दुइ जना युद्ध गमा को हेरि रहा ते सवेला मा दुवै जना अन्धो न्यले प्रहार गयार प्रत्ये युद्ध गमा तो
युद्ध हेरि रह न्या सवै महा उर लेना सपानी रहा ते सवेला मा दुवै जना ले अन्धो न्यले जये ले नग्र जा गरि युद्ध गमा सख
ले अख ले प्रहार आसि विष समान वाण दुवै जना ले प्रहार गरि कन आकास मा वाण जाता ले हो पि कन भया
न करण भुमि भैरलो श्रीराम को रावण को युद्ध भया का उमा दिन पनि केहि छैन ये स्रकार ले अन्धो न्यले
जये वाछा गरि युद्ध गमा कलौ गरि भन्या संसार नासिन्या वेला मा कालार मत्तु युद्ध भया जै सिंह सिंह
जुग्या जै युद्ध भया को वेला मा रावण लाइ नास गन अर्थ ले महा उमा त भयो भयान क उमा त श्रीराम का ज
य जनों निमित्त रावण को संहार गन निमित्त ईद्र ले उमा त गरि दियो कान भन्या रावण को रथ मार क वधि गरि

अध्या

या फेरि रावण को रथ काठा उमा वा मा बर्त ले हुलो वा सुद्यु मिरला फेरि गंधर्वादि मील हरि पीछि सवै रावण को
 स्त्रि माथी मरुल कारग रिरला लंकारा जप निज वा पुष्प को वरु भैरलो दिग्द भयो पृथ्वी मा निर्घतले उल्का
 मात भै कन महा सव उन्नाती भयो तो सव ले साक्ष स हरु को त्रास मान भयो अव उपात कमार हुने लाज्यो भ
 नि चित नागरिरला रथ मापनी नाना उत्तमंत भयो पृथ्वी पनी कम्पमान भै कन रावण को रथ निस्तेज भै गयो
 ते सवै लामा श्री राम माथी वाण प्रहार गर्ने लाग्दारा वण को हात पनी बडो भारि भैरलो निष्क प्रयोग भै का गयो राव
 ण का मुख मा श्री सूर्य को रसी लागी नाना वर्ण धुप्र वर्ण श्रेत वर्ण व्यस्तार वर्ण रावण को मुख देखियो कस्तो
 भन्पा पर्वत विषय मा धातुरला जस्तो फेरि रावण का अधि पछि गंधाद्यु मिरला तिग धाहरु ले रावण को मुख हेरि र
 कन करारि हिया रथ का आग्र माप निज म्बु करुप नि पालि कन रावण को मुख हेरि कराय फेरि अनेक गंधादि कै कप छि
 हर रावण का आया द्योप न्याग रि माथी धु मिरला मीला हरि पीछि हरु सवै ले रावण स हरु का मीला यान पा ज्म भनी हवि मा
 न ले करारि रला रावण को पनी युद्ध गर्ने लाम भै न भै कन उलै अलम लिइ कन रलो फेरि विपरित ले वायु आई कन भु
 ला ले रावण को रथ छो पि आया ले देखन पाये नर युद्ध गर्ने न सकि रलो फेरि पृथ्वी मा अनेक वज्र पात भयो विना सव ते

राम
२१०

वज्रपातभयोदिनरात्रीदिनहुदैररश्मिधकातजस्तोभयोरावणकोरथकाआग्रमाश्रनेककुपीछिबद्धमआयोम
हारभयानकराक्षसहस्ततुभयोरःश्रनेककुर्वधउत्पातिभयोरथकोछोडापनीसबैभाग्यामहाभयेलेजासमा
नगरिकनराक्षसकोमतिहिनभयोयेस्यकारलेपापमारान्तरातुगराउननिमित्तलेईद्रलेमहारउत्पातगरिक
नश्रीरामकामंगलगननिमित्तलेनानाप्रकारलेमंगलभैआयोतोमंगलहेरिकनश्रीरामलेआफ्रजयेभयोभ
निचितमार्घगरिरह्योरावणकोमंगलभयोभनीमहाहर्षलेश्रीरामकाबलपराक्रमतेजश्रद्धिकोभैन्द्रादोवरभै
आयोभनीश्रीमहादेवलेपार्वतिलाइसुनाउनुभयो॥ ॥इतिश्रीश्रद्धात्मारामायणउमामहेश्वरसम्ब
दलकाकाण्डेनिमित्तिदुर्लभनामस्वर्ग॥ ॥श्रीसीतउवाच॥हेपार्वतिताहापछिश्रीरामचंद्रलेआफ्र
मंगलभयाकोदेखिमहाहर्षलेयुद्धगर्नालाग्याकस्तोगरिभन्याबसभजुआजैकालरततुजुआजैयेसप्रका
रलेश्रीरामकोररावणकोयुद्धभयाकोदेखिराक्षससेनासबैलेसन्नलिकनरह्यावानरसेनालेपनीसिखबक्षलि
येरह्याद्वैपक्षलेसन्नसन्नलिकनराक्षसलेरावणकोमुखहेरिकनलेपनिश्रीरामकोमुखहेरिरह्यादुवैपक्षकस्तोगरि
रह्योभन्याभीतामालेयाकोप्रतिमाजस्तोगरिरह्याश्रीरामलेपनिरावणलेपनीप्राणकोमायामारिकनयुद्धगम्य

अध्या

तेसवेला मारा वणले को धगरिक न श्रीराम राजगर्नु भया काई न्द्र को रथ धजमा वाण प्रहार गयो धजमा वाण लागी व
र्ध भै कन वाण पृथ्वी मा बस्यो धज के हि भये न तो हे रि कन श्रीराम ले पनि अतं त को धगरि यु कृति कर्म गछु भनी
विताइ श्रीराम ले रावण को धजा वंरु र गरि बस्यो लि दिसा कस्तो भन्या वज्र पात लागी तार वक्ष ठुल्या जै रावण को
धजा बस्यो ये स्प कार ले आ फु धजा भावी दिसा को दे वि रावण ले पनि अतं त को धगरिक न अनेक वाण व धि गरि दि
या फेरि श्रीराम का छोडा माथी प्रहार गरि दियो र छोडा को तेज व धी भयो व्यथा के हि भये न व छंद रूप भयो ये स प्र कार ले
श्रीराम का छोडा माथी वाण प्रहार गयो र पनि के हि न भया को दे वि रावण को धगरिक न श्रीराम माथी अनेक सस्त्र प्रहा
र गरि दियो गदा परि द्य वक्र मुसुल तो मर अर्धा बंदू मुग्रा मुसु डि ई सवै माया ले बनाई प्रहार गरि दियो तेसवेला
मारा वण को बित बिहुर भै कन श्रीराम लाई छाडि वानर सेना माथी जाई लाग्यो अनेक सस्त्र ले वानर लाई प्रहार गरि
कन तो सस्त्र ले वानर लाई पनि के हि भय नंर तो हे रि कन रावण ले अतं त को धगरि श्रीराम कन मानु निश्चय गरि अ
सि विष वाण सहस्र र ले प्रहार गयो तेस प्रकार ले राक्षसेन्द्र रावण ले आ फु माथी छोडा सारथी सेन लाई पनि
वाण प्रहार गयो को दे वि जगत व्यापि श्रीराम वंरु ले अतं त को धले रक्त नय न गरि रावण को वाण अका से मा र्ष उर

राम
२९९

गरिदिया फेरिराम ते सहस्र रत्न प्रहार गन्यो रमा कास दुर्घट भया को जस्तो भयो तो हेरि कन रावण ले
पनि प्रहार गन्यो रावण को बाण जति प्रहार गन्यो को सबै निष्फल भयो दुवै ले जाडे र प्रहार गरि कन युद्ध ग
या ते सबेला मारा वण ले श्रीराम का घोडा मा भीति क्षी र बाण ले प्रहार गरि दियो ते प्रकार ले श्रीराम ले पनी
रावण ले पनी बाण जाल ले छो पि कन युद्ध ग मार ते सबेला मा श्रीराम ले रावण को धजा बाण ले प्रहार गरि क
न स्या लि दिया तो हेरि कन वानर सबै ले पक्षी फुट्यो जै महा सव गमा कास व ले वानर सेना ले राक्षस
सेना त्रास मान गरि रत्ना भनी श्री महादेव ले पार्वति लाइ लु नाउनु भयो ॥ इति श्री अ ध्या त्म रामा
येण उमा महेस्वर सन्वा दे लं का कीछे धजा मधनं नामो ध्याय ॥ श्री महादेवो उवाच ॥ हे पार्वति ता
हा पछि श्रीराम को र रावण को महा युद्ध मै कन सबै भुत प्राणि हनु त्रास मान गरि रत्ना श्रीराम पनी रावण पनि
रथ मा वसि क्रोध गरि कन अन्यो न्य ले माना इच्छा गमा फेरि अनेक प्रकार ले मँडल कार गरि युद्ध ग मार ते
सबेला मा सारथी ले आफु गुण प्रकास गरि देखायो दुवै सारथी बारी बर ले साठा उमा श्रीराम ले रावण लाइ पिडा
गराउनु भयो र रावण ले श्रीराम लाइ पिडा गरि ये प्रकार ले महा क्रोध ले दिगाज कयाज लो सिंह नाद गरि कन ना ना प्रका

अध्या

रले चत्रद्युम्मा जैद्युमि कनयुधागरया परस्म समुषहे रिदात किट किणई कनकाइम तुजसोपथीले भारवे
 कत नलका जैयुद्गया फेरिद्योडासितद्योडासारथी सितसारथीयुधागया तेसवेलामा श्रीरामचंद्रले
 चारवट वाणालिकनरावण कोद्योडामाथी प्रहारगया तो प्रहारनेरथ फिराई लैगयो तो हेरि कनरावण
 ले अत्त तत्त क्रोधगारिकन श्रीरामलाइपनि मातरि लाइपनि प्रहारगयो तो वाणला गोरपनी केहि व्यथमये
 न तो हेरि कन श्रीरामलेपनि अत्त तत्त क्रोधगया कसो गारिभन्या अग्निमाथी उहालिकन अग्नि बल्पा जै
 मेघगज्जी जै धनुट कारगारिकन वाण प्रहारगया सहस्र २ रावणमाथी वाण प्रहारग रिदिया रावणपनी
 क्रोधगारिकन गदापरिघ धनु सुर्मग्न अने कसल प्रहारगयो तो वानका वेगले सरसुं रूपनिक्षोभमयो
 तेसवेलामा पतालमा बह्मनाग लोग हरुपनी सवे कीपमान गरिरला पथीपनि कंममान भयो पर्वतपनी
 धिरभयेन नखुर्य कोतेजपनी हिनभयो वायुपनी धीरभैरवा तेसवेलामा अकालमारहन्ना दिवतागुं धवसि
 धीमती किं नराग जेक्ष अक्सरा दल दिग्गता लाइ तो दिहेरिहन्ना हनुकामनमात्रासमान भैरवा कसो हुनला
 ग्पोभनी गोब्रह्माण आदि को मंगल हवस जैलो भैपनी धीरभैरव श्रीराम कोपनी सगाममा जयै हवसभनी ये

राम

२९२

स्य कारले देव ताहु लेपनी ऋषि हुत लेपनी आसि वीर दिरहा श्रीराम को रावण को महा अधोरसंग्रामा भयो
तेसने लामाराक्षस को कालांत कहु नुभया का श्रीराम ले महा क्रोध गरि असि विषलपसमान क्षुरवाण प्र
हार गरि कनरुन कुरुडल सहित गरि रावण को सिर क्षुदन गरि पृथ्वी माथ सा लि दिया फेरि रावण को सिर उ
त्पाति भयो फेरि काटि दियो फेरि मै आयो कस्तोभ न्या तात वक्षवाट तात फलरव स्या जै रावण को दस सि
र काटि दिया बार बार उपज्योर तो हेरि कनये कसहे १०१ ये कवी रावण को सिर श्रीराम ले काटि दिह भयो
पनि बार बार उपज्यो ये स प्रकार ले छेदन गरि दियार पनी रावण म तुभये नर को स ह्वा का ह्वा ये मा आन
द गन्या श्रीराम चंद्र ले अत मुत मानि हुत पताइ कन कस्तो आस र्य भनी बार बार मन मा चित्त नाग नुभयो
का आस र्य जति पल का घातै पनी बार बार उपजि २ अने कराक्षस हुत सित युध्व गरि स कैो मारि खर
दुखण त्री सिला इन हुत लाइ पनी मेरा वाण ले प्रहार गरि कन मारि स कैो तिनि हुरू कोत उपज्योर तो रावण
को मंत्र कस्तो गरि उपजि २ आयो का आस र्य ये स्तोपो भये छ मेरा वाण को प्रभु बले मेरा वाण निस्तेज भयो का
भयो भनी श्रीराम को मन मा चित्त नाग रिहा फेरि धेजे गरि कन रावण सित युध्व ग मा तेसने लामारावण का उर स्थल मा वा

अध्या

राप्रहारगिरिधिया तमोहेरि कनरावणलेपनी कौगारिकन श्रीराममाथी मुसलबद्धी गरि दीयो तेस बेला मा महातुम
 लयुद्ध भयो दुवै महा बिरदुवै अकासमाथी गै कनयुद्ध गमा फेरि भूमिमा पनि पर्वतमा पनी सबै ठाउँमा दुवै गै क
 न महा प्रलय युद्ध गमा ये स्प्रकार ले युद्ध भयो र अकासमा वस्पा का देव दानव पिशाच राक्षस गंधर्व नाग य
 भू ऋषि प्रभृति सबै देवता लेपनि श्रीराम को र रावण को युद्ध भयो को हेरि र स्माति दुवै जना को युद्ध भयो को अ
 ठो दिन सम्म दिन मा पनी रात मा पनी ये कछ रिध काइन मारि कनयुद्ध गमा तमो युद्ध को उपमा पनी छैन कसो भ
 नि भन्न पनी सकदै न न ये स्प्रकार ले श्रीराम ले रावण सित अघोर युद्ध गमार पनी श्रीराम ले रावण लाइ मान
 न सका को देवि इन्द्र का सारथी मा तरि ले विंति गर्न लाग्या हे श्रीराम चंद्र तपाई ले आफु ले आफु लाई जानी कनचै
 तं नै गनु हवस हेर घुनाथ त्रैलोक्य का का कैंठ करण राक्षस हरु मार्न कानि मित ले सधि थीति पथी को भार खंडन ग
 ना कन तपाई औतार हुनु भयो आफु ले जानी कन पनि कान विस्तार गनु हुं छ हे श्रीराम आजु को दिन मा अकास
 मा वस्पा का देवता सबै ले यो युद्ध हेरि कन सतु भैरला तमो सबै मै ले दिव्य बभ्रु ले हेरि सका अज देवि तमो पा
 प तमारावण को भये ले डारि देवता हरु सबै भागी गै रला अब तपाई का प्रसाद ले रावण लाइ मारि सका पछि महा अ

राम

२९३

नन्दले वहन न अज को दिन मारा वण लाइ मार न लाग्या को हे रौ ल भनी इच्छा गरिर ला हे रा व व अ धित स रा वण ले
ब्रह्मा छे उत पस्या ग या को छ तो त प स्या ते ब्रह्मा सं तुष भै कन आ जा ग या हे रा वण भनी ते रा त प स्या ले म सं तु
ष भ ना अव ते रौ काम न ग या को ज स्तै ब्रह्मा स्त्र वा हि क के हि स स्त्र ले प नि मा नी न स को स ते रा हृ द ये मा यं उ
ग श्री म त क ल स रा धि दिं दु भ नी श्री म त क ल स ते स रा वण का हृ द य मारा धि दिये हे रा वण तो श्री म त क ल स का प्र
भा व ले क सै ले ते रौ सिर छे द न गरि मा नी न स को स का टि दिये प नी उप जो स भ नी ये स प्रकार ले पि तां म ह ब्र
ह्मा ले रा वण लाइ व र दान दि क न अंतर ध्या न भै ग या हे रा म चंद्र ये ति क नि मि त ले पो रा वण को सिर का टि दि
नु भ यो र प नि म त्पु न भ या को अव ते सो होई न ते स पा प त्मा रा वण का हृ द य मो ब्रह्मा स्त्र प्र योग ग रि क न चा
डे मारु भ या जा व स भ नी ये प्र कारे मा ती र ले श्री रा म का आ ग्र मा विं ति ग या तो व वण मु नि स र्व व्या पि श्री
रा म ले म हा को ध ग रि रा वण मार न नि श्च ये ग रि ब्रह्मा स्त्र लि कु भ यो तो ब्रह्मा स्त्र क स्तो भ न्या अ ग स्ति ऋ धि ले
दिये रा व नु भ या को वा ण म हा जा व त्प मा न ले ब्रह्मा ते गु भै र ला को प्र ल ये काल का अग्नि ज स्तो ब्रह्मा ले म रा ण
वै मो जै तो क म ला इ जित न क न ई ल लाइ दि नु भ या को ति वा ण का पं थ मा वा यु यु ये अग्नि भा रि ग न क न म ड ल प र्व त सु मे र प र्व त

अध्या

राधा काहेमपीस वाण लोकमा पनी इन्द्रजेमवरुन कुवेरप निति वाणमावस्था काहे नृसवैदेवता कातेज
 लेपनी महाजुवत्या मानभया को तिवाण कातेज लेख वैदह होला भन्या जस्तो रथ हाति घोडा सैन्या हरु लेपनी स
 हानस केन नृ तिवाण लेपरिद्य आदिस सखेना सिदिन सामर्थ फेरि पर्वत पनी जुरी गन सामर्थ सारपनी प्रल
 ये गन सामर्थ समस्त प्राणि हरु को त्रासमान गन्या वेर २ नाग लेपनी स्वसरख्या ऊँ स्वसगरिरत्ना थो वान को प्र
 भव लेग दुदिमीस हारिस नैलाइत पग न्या सत्रु को कावय मजु स्तो वानर को उत्सहा ग न्या त्रैलोक्य लाइ सुषण
 रिराक्ष सलाइ नास ग न्या ये स्तो ब्रह्मास्त्र वाण श्रीराम लेलिकन तन को मंत्र ना आवाहन ग रिकन इन्द्र को धनु मा जोरि
 ध्या तो ब्रह्मास्त्र वाण जोरि राघव भया का वेला मा कसो गरिरहु भयो भन्या त्रीपुरा सुरमा न्या वेला मा श्रीमहादे
 व लेह इन्द्र प्रयोग गरिरत्ना जस्तो सारनास न्या वेला मा काल देव तारत्ना जस्तो रहनु भया को देविस वैप्राणि कापनी
 त्रासमान भयो पृथ्वी पनी कंममान भयो दस दिस्पनी त्राहि २ भयो ते सवेला मा सत्रु संताप ग न्या श्रीराम ले कान
 सम्म धनु ये चिकन रावण को हृदये मा ताकि ब्रह्मास्त्र वाण ले प्रहार ग मा तो वाण कसो गरि गयो भन्या आ कास मा
 अग्नि वल्पा ऊँ इन्द्र को वज्र गयो को जस्तो गैकन पाप तारा वरा को हृदये मा लागी छि बो रिलिकन तो वाण पृथ्वी मा लागी
 पृथ्वी पनी क्षिबोलिकन पताल गंगा क्षानगरि श्रीराम कात कैं भीत्र वधन आयो रावण पानी तो वाण को वेधा सहन नस कि

राम
२९४

कनरुपवाटसिपु श्रीमाषसि कनम तुभयो ताहापदि पापमारावणसस्र अस्त्र द्वाडिप श्रीमालोटिरलो अफु
सरिलेथीवीकनरुपपनि पुर्णभयो परापूर्वमादेवापुरसंग्रमविषये इन्द्रलेव अप्रहारगरिकन वता सुरलो
टिरल्लाजसो श्रीरामलेरा वणलाइ लोभईराव्या रावण कोसरिलामो हात ४० हजार गज हात ४० हजार गज तेस्ता
त्रैलोक्य कादुर्जये भया कारावणलाइ श्रीरामलेमाया कोदेधिराक्षससेना सबै हां हां कारले कराई रोइ कनदूसदिस
भागमा भाग्या वानरसेनाले अतंत हर्षमानगरिपु श्रीपुष्पा को जसो सबै लेये कैता लागरि सिंह नादगमा तेस
वेतामा वानरसेनाले राक्षससेनालाई लगारि २ कन सिला नक्ष लेप्रहारगरिमा माराक्षस हरूपनीसस्र अस्त्र
द्वाडिल काभीत्र भाग्या रावणमा मा कोदेधित्रैलोक्यपनि कम्पमानगरि नादगमा तेसवेतामा श्रीराम को जये
सबभयोर अकासमा वस्यो कादेवताहरु हर्षमानगरि देव दुंदुविषाद्या वजाया देवहरु सबै हा हा कारा
रि कराइरल्ला देवताहरुले श्रीराम का ठाउमा स्वर्ग कोपरि जातई ला दि अपूर्व २ पुष्प वधि गरि दिया तिष
वायुले उडाइ लै गयो र श्रीराम को सिरमारधमारा धि दिया दिव्य २ सुर्ग धन वस्तु सितल वस्तु वधि गमा
तेसवेतामा सबै देवताहरुले आज्ञा भया धन्ये २ श्रीराम त्रैलोक्य को कंक कनासगर्न भयो भनी अनेक
देवर्गधर्व ऋषि नारद तुं वरु धर्म सुदामा हां हां हुहु तिनिहरुले श्रीराम को नाम ले गिदगाई कन बाद्य वजाया अ वसरा

अध्या

उर्वस्मिन्नेनकारंभातिलोत्तमांतिनिहुरूपनिगीतगार्डिकननाचरणलाग्यातेसवेतामाइन्द्रदीदेवतासवैलेपापलारा
 वणलाइमायाकोदेविहर्षमानगरिरत्नाधन्ये २ श्रीरामचंद्रभनीसवैलोकलाइभयेदिरहन्पारावणलाइमार्जभयोभनी
 हर्षगमाताहापदिसुग्रीवप्रमुखवानरहुरुसवैकाचित्तमाश्रानंदगारिहर्षमानलेनचनलाग्यातेसवेतामाश्रीराम
 लेमधुरवचनगरिवानरकाआग्रामाआज्ञागर्नकनलाग्याहेप्रातातक्ष्मणहेमित्रसुग्रीवविभीषनहनुमानजीनुवानश्रीगद
 नलनीलसुवेनगवाक्षगवयेदधीप्रवचनसरिषभधर्मसरभाहनुमावप्रमध्ववानरहोतिमिहुरुकावाहुनलेत्रैलोक्य
 काकंदकरावणलाइमारितकौहेवानरतिमीहुरुलेगयोरयोमहाकृतिभयोयोपश्वीभयासम्मेस्कोवनीउनागर्न
 तिमिहुरुकोपनिकिर्तिप्रकासभैरहलामहाश्रद्धोरसमुद्रमासेतुवंधनगमाकोगुणप्रख्यातभैरहलाभनीयेसप्रकारलेसर्वव्यापि
 रामचंद्रलेवानरहुरुलाइगुणकोकराआग्याभनेभयोतिवचणसुनिषुग्रीवप्रमुखवानरहुरुसवैलेहर्षमानगरिकनश्रीरामकाह
 उरमावितेगनालाग्याहेपरमेश्वरश्रीरामचंद्रहामीहुरुयस्मानिचपुजातिहामिहुरुत्रैलोक्यजितिरहन्पारावणलाइमृगराउनसा
 मर्थक्याहोलातपाईकाप्रतापलेपोरावणमत्तभयोधन्य २ तपाईलेसवैलोकलाइपनिहर्षमानगराउनुभयोश्रवयोत्रैलोक्यपनी
 थीरभैरहलाभनीयेप्रकारलेवानरहुरुसवैलेश्रीरामकागुणप्रसूसागराइश्रीरामचंद्रवानरहुरुवरिपरिरामीपरस्वरआदरा
 रिकनमहाश्रानंदलेधकाईमारिराजगेनुभयोकस्तोभन्यादेवतावरिपरिइन्द्रवत्साजस्तोभामायमानगरिवत्पातेलवेतामावायु
 पनिसीतभयोदसदिसपनीप्रकासभैवंद्रसुयकातेजपनिप्रकासमानभयोताहापदिइन्द्रदीदेवताहुरुसवैरावणमायाकोदेवि
 महाहर्षलेआफ २ हाउस्वर्गमाजानभयोताहापदिलक्ष्मणप्रभृतिमुग्रीवविभीषनआदिसवैवानरहुरुलेश्रीरामचंद्रकोपराक्रमदेविमहा

राम
२१५

विष्णुसोपनि

गरि श्रीरामचंद्रकृतपूजास्तुतिगर्तलिपिरामे श्रु श्रीरामचंद्रतया भीकस्तामन्मासधातुपरव्रत्तासहप
प्राणीरुहकाप्रामाप्रुष हुनुभयाकातेस्तापरमे श्रुतयाभीकावरताकमलमाकोटिश्नमस्कारहेरयुनाथ
तेस्तापापात्मा रावरा नामगर्नकन श्रीरामचंद्र भनाईश्रवतारहुनुभयाका त्रैलोक्यकटुषसांतगराउर्न्योतेस्तापरमे
श्रुकाचररामाकोटिश्नमस्कारहेरयुनाथसससारमा अनेकपारिभाषाकाधरतिपारिभाषाकाहृदयेकमालमातया
जिहनुभैकन॥ अनेकसुकर्मकर्मगर्तपात्रिहो॥ केरितयाईकचरराविन्दलेगंगाउत्पातिभया॥ तिगंगाश्रीमहा
देवलेसिरमाधारतागरिईश्रुभनाईरत्नापस्तापरमे श्रुतयाभीकावरताकमलमाकोटिश्नमस्कारहे श्रीराम
चंद्रकृतस्तुतिगर्तपाईका गुनवर्तितनामास्तुतिगर्तसामर्थ्यदेन अतुर्मुखव्रत्तालेप्रनितयाभीकास्तुतिगर्तस
मर्थ्यदेन हेईश्रुतयाईकाधृपाभया एतंसंतामाहामिहस्तलाईनराभगुभयाजावसः प्रसंसारसागरमा
परिब्राहि २ भैरवा कानमन्मातयाभीकाभावगर्तसकौनरुहेव्रत्तासहप श्रीरामश्रवतयाभीकालैहामि
हस्तलाईउद्गागर्तभयाजावसः भनिहस्तकालैलक्ष्मतासुगवविभीषनादि सदैवानरले श्रीरामकाव
रतामापूजास्तुतिगर्तमा लोहेरिकन परमात्मा श्रीरामचंद्र कृतिभैरवाश्रानमलेरहंदाभयारधुकुलका

शुद्ध

आनन्दगन्धी श्रीराम बंदूले रावता लाई मारिकन आफना प्र तिंजा पुमाई वानर सहित गरि आनन्द ले रहनु भ
 यो कस्तो गरि भन्ना ई प्रले दान वलाई मारिकन हर्षमान ले वस्यो जस्तो श्रीराम बंदू राजगर्भ भयो भति श्री महा
 देवले पावतिलाई सुनाउनु भयो हे पावति जो नमनु छेले यो परमेस्वर श्रीराम बंदूले रावता लाई मारिकन
 त्रैलोक्य लाई रक्षा गर्नु भयो को कुरा सुनान तिनि हत पुंसज नहुना छैन अथाप स्वर्ग प्रप्त भैकन महा
 सुख ले वदत नजौ नमनु दाले श्रीराम का महिमा लंका को ड को कुरा परमा लो बिरासन नजस ले वथा यो ज
 सले वा सो जस ले सुनो सति निहल लाई निशु प्रले संपुत पद विप्रा प्रहृ नान कैले पनि दुष अपद
 ना छैन सुख संपति प्राप्ति भैकन ई हत्र मा आनन्द हुनान परत्र मा मोक्ष पद प्राप्ति हुनान हे पावति मे
 ले श्रीराम नाम छे आ को छैन अवति मिले पनि श्रीराम नाम जप गर श्रीराम नाम धरि ब्रज सले सुनान तन का
 सनुना स भैकन ठुलो श्रेष्ठ पाईकन समस्त अहंकार हुना छैन ई हत्र मा पनि परत्र मा पनि सुख भैकन
 जे मा का सासन मा पत्नी छैन नव गृह ले पनि साति भैकन अनेक किर्ति होला कामन पनि सिद्धी होला
 को सि प्रमा गादि ति शिखर नगमा को फले प्राप्ति होला भनि श्री महा देवले पावतिलाई सुनाउनु भ

प्रोः ॥ ॥ इति श्रीप्रथमाक्षरा मयतोऽमामहे अरसं वा देलं का का तडेरवता वधो नाम अमुधे का तडेर
मा प्रमसर्ग ॥ ॥ श्री माहादेवो वा ॥ हे प्राचीतिता हा प्रदि ति परा मे अर श्री राम वंद्य ले आ शा गदी भया
हे मित्र सुगु व विभीषना ते निरुह का कृ पाले नि भू वन जितिर रुपा च उ जय रा वन लाई जित स के प्रो भानि
माहा आनंद गारिकन अनेक मंगल व वज्रा ह न ला मी उ ग र्ग भयो ते सर्वे ला मा मनो अरिले रा वता म सु भ
यो को प्रवर सुनिकन अनेक राजा के न्या नाग के न्या गं अर्ध के न्या सहस्र रा वन को लि रुह सर्वे अत पुरि वाट
निस्की कन रा वन म सु भया को ठा उ मा आई कन रा वन ले दिरा व्या को अनेक अ भ र ता सर्वे अ परा लिकन म
लिन वल लाई कन सु क के स ग रि रा वता को वर ता मा सिर रा वि म नो अरि आ दि स वै ले हा ना था २ प्रा ता २ भ
निक राई भु मि माल डि २ कन अत्यंत सोक गरि न ति नि रुह ले ह स्त्र काले सोक ग ला को दे वि वि भीष न ले प्र नि
अधि को अद्वे स म हि म नो अरि सि त सं गै रु व ला ग्या लो हे रि कन श्री राम ले आ ग्या ग दी भया हे वि भीष ता
ति मा भाई को म त क स रि रा अ गि स स्का रि ज ति व हि या को कृ पा क र्म गर भ नि आ ग्या ग पार ति व न सु
नि वि भीष न ले श्री राम दे उ वि ति ग या हे पर मे अर ते ता प्रा प त्ता रा वता को स रि रा नै ले क सो अ गि स
स्कार ग र्ग ज ग त सं सार का स्वा मि त प्रा गी य ता त प्रा गी का लि सि ता स धा त ल ध र्मी ते स्ति सि ता क न लि

गर्नु ईशागर्मा यस्ता वंशाल को सरिरमा मैले कसो छुनु भन्यार फेरि श्रीरामले आगमा गदी भया हे विभीषन त
 तिले गन्मा को कुरां सबै होतै पानि प्राप्ता समो तिम्रा हूँ म्मा वै हि मृतक भया पछि क्मा वै हि फेरिते को कुल स
 वै सकि प्रा तिमि मात्र को एस्कार ता तनलाई जति बाहि मा को कृपा कर्म गर्त पलो फेरि मनो धरि आदि सबै कन
 वो धरि गरि पठाउ भनि एस्म काले श्रीराम का आगमा सुनि कन विभीषन ले मनो धरि आदि सबै रा को हस्त ला
 ई अंत पुरि मा पठाई कन श्री वंश आदि अने कत पार गरि रावता का सरिर संसा नामा रा भि अग्नि सस्कार गमा
 ता हा पछि जति बाहि मा को कृपा कर्म पिंडा दि गरि कन विभीषन ले भन ला गमा अरु दे भि अग्नि मेरो वै रि अरु
 दे भि उग्रान्त तिमि हरु सबै मेरो पित्र देवता भयो एस्म काले तिमि हरु सबै संतुष्ट हुनु पर्छ भनि नमस
 कारु गरि सबै क्मा पछि ब्रह्मा राक्षस हरु बोलाई कन भोजन गरायार सबै पुर्ता गरि श्रीराम का ठाउँ सा
 गया फेरि श्रीराम वंश ले आगमा गर्त ला गमा हेलक्ष्मता उ सै बेलामा ई विभीषन लाई राज्य भी छेका दि राया को
 छ अरु वति मि गै कन विभीषन लाई लंका को राज्य भी छेक देउ भनि एस्म काले श्रीराम ले आजाग पार ते सबै
 लामा लक्ष्मता ले श्रीराम को आगमा जस्तै विभीषना दि लंका मा गै कन निको दिन तिथी नक्षत्र योग वार सबै
 हेरि कन रावता का सिंह सान मा विभीषन लाई रा भि कन गंगा आदि अने कति थका जल सुवरा धिडा मा

राखितिविभीषनलाईराज्यभीषेकदियाताहापदि विभीषनलेअनेकमनिमानिकरतलिकनलधमतासहित
लेश्रीरामकाठाडमाआयाः त्वसवेलामाश्रीरामलेतिविभीषनलंकावाटवाहरानस्काकोहेरिरत्नाकस्तोविभी
षनभन्नाअनेकमनिमानिककागहनलायाकारतकाकुटाडलमुक्तगरिअनेकधात्रयजापतकः केहेराईअ
नेकधायेधाजाईआयाकोदोषिश्रीरामअंद्रमंलानदलेराजगर्भभयोतेसवेलामाविभीषनश्रीरामकाठाडमा
ईककअनेकरतमानिकआगमाराविश्रीरामअंद्रकोपुजागरिश्रीरामकोभरतामाडंडावतगलातेसवेलामाश्री
रामलेआजागदभियाहेविभीषनलोश्रीबिअंद्रसुषभयासम्मलंकामातिमिलेभोगगरपदिमेरसरिमलि
नहौलभनिस्त्रकालेआजागरिकनकेरिहनुमानलाईडाकिश्रीरामलेआजागलाहेहनुमानअप्रिसिताको
समधारलाडन्यापनितिमिस्कारताअवतिमिसिताकोठाडमागैकनसवैवतातसुनाडवनजावभनिप्रस्त्रकाले
आजागलारहनुमानलेपनिश्रीरामकोआजासिरमाराविअनेकवणिकामागैसिताकाभरतामाडंडावतगरिरत्नाता
हासितालेहनुमानभनिजानिनरहनुमानलेविंतिगर्भलाग्याहेसितामातारामकोसेवकहनुमानहंश्रीरामअंद्रले
पठाडगुभयोरावतादिलंकामाजतिभयाकाराधाससवैलाईमारिकनलंकाकोराज्यभीषेकविभीषनलाईदिस
कगुभयोसमस्तवृतातविंतिगमारताहापदिसितालेपनिश्रीरामकोपराक्रमकोकुरासुनिअनेकहनुमानगरी

कन आग्यागनलिगीन हेरुमान अविप्रति श्रीरामको समभारत्मा उन्मातिमि अवस्तो समभारत्मा उन्मातिमि अवस्तो
 स्तो समभारत्मा इ सुता उन्मायो एकारामैलेका प्रदधीन दिगु हेरुमान स्वर्गमध्य पतालमापनि दुर्लभ वस्तु
 तिमिलाई दिगु पद अवरुष्टा मा मैले कादि उ भनि हस्त काले सिताले कादि उ भनि अलमलिर हेरुमया को दे
 धि हेरुमान ले विंति गयी हे सिता देवि हस्त सारमा तया भीका नाम मा मैले कोटि २ दर्भ पाउ दू ते स्ता स क्षात
 लक्ष्मी तया भी हस्ता भरता कमल का धूलो मैले प्राभा एति उ प्रात कुलो वस्तु त्रिभुवन मा व्याधुन एतिले प
 नि म संतुष्ट भभा भनि प्रसन्न काले हेरुमान ले विंति ग गृभयो र ति वन सुनि सिता पति हर्ष मान गरिक न
 आग्या गरि हेरुमान श्रीराम को दर्शन पाया को छ मैना भयो अ हे मेरा प्रा ने अर श्रीराम को दर्शन मला
 ई दिगु रुवस्त भनि हस्त काले आशा गरि ति वन सुनि हेरुमान या डे श्रीराम राज गृभया को ठा उ मा गै क
 न सिता ले आशा गृभया को कुरा सवै वृतात श्रीराम का आगत मा विंति ग मा ता हा श्रीराम धं द्र ले ति कुरा सु
 नि विभीषन का आगत मा आशा ग्या हे विभीषन अ सो क वनिका म गै कन मेरी प्रिय सिता लाई क्षाना गरा
 ई कन भासा बोला ई मा व भनि हस्त काले आशा भया को सुनि कन विभीषन ले पति रावता ले वना ई राया को
 अनेक मनि मानि कु अनेक पाट वस्त्र लिक्ने सिता का ठा उ मा गै कन सिता का वरता मा उडावत गयो ति नि

सिता कनर धाग रिर हन्मा राधा सिनि रुह लाई उ कि सिता दे विलाई छाना ग राया ताहा प्रदि अनेक मनि मानी क
को ग हान अनेक पाट वस्त्र लगाई पाल कि मारा वि श्री राम को ग ड माले गया ह्म काले ले गया का वेला मा सिता
का दर्सन गन किन अनेक वानर रुह दगुरि २ आई कन हेमा ताहा छुरि दाह रुले ति वानर रुह का क पाल मा कुया
रु ति वानर सबे भाग्या लो हेरि कन श्री राम भं प्रले आजा गया हे विभी वन ति मा सेव क वानर रुह लाई कान कुं द हो
ति सिता सबे वानर को माहा ता रि पो रुह ह्म स्कार ता माता को दर्सन पुत्र रुह ले ग रुं दैन कि भनि आजा ग रुं भयो र
ताहा प्रदि विभी वन ले श्री राम को आजा ले सिता देवि को दर्सन सबे लाई ग राया कति सिता भन्मा अनेक सुंदरि
ह्म क हाजार भं द्र मा को तेज जस्तो अनेक मनि मानिक का ग हान लाई रुह रुम या की दिव्य वस्त्र लाई रुहा कि प्र
ति सिता का दर्सन समस्त वानर रुह ले गया ते सबे ला मा सिता देवि प्रनि पाल कि वाट वही कन श्री राम का थर
ता मा सेव गन किन हात जो रि पा वला ग रुं भया का वेला मा श्री राम ले नि कुर व वन ग रि सिता कन आया गया
हे सिता त माहा आया को छु मै ना भयो रावता को थर मा वास ग रि कन अनेक राधा सह रुह सित संग गार रुह मा
ते स्ति रुते रि का सत्य रु नान भनि हे सिता त म लाई व हिं दैन जा हा रा वता गयो त हि जा भनि ह्म काले सम
स्त आ फुले जानिकन प्रनि लोक प्र तित गन नि मि तले के रि अ गिलाई तो पिरा या का सिता निका सन निमित्त

अध्या

ले श्रीराम वंदने एस्त्र काले अने क दुर्वा को व व न ले सिता कन आशागमा ता हा सिता का मन मा दुख उत्पति भई
न हाशका मेरि कर्म भनि महा म सि मु ख गरि को अले दुख लो पडा गरा ई स्वर्ग दिग द व ध ता शोरिक न ल द म ता
ता ई आशागर्न क न ला गिन हेल द म ता प्रभु श्रीराम संग मैले का उत्तरो ता वि ति गर्नु श्रीराम का दुर्वा क व व ता
ले मैले प्रो प्रा ता आरता गर्न स कि न ते सै भयो पति मेरो सत्प देषा उद्यु हेल द म ता ति मिले आगे वालि देषा उम
नि एस्त्र काले सिता ले आशाग दि भ इतर ल द म ता ले पति पर्वत समान गरि दा ह व ला ई कन आगे वालि दिया
ता हा सिता ले पति लो क ला को आगे प्र द क्षी ता गरि हा त जो रि अग्नि दे उ प्रार्थ नां गर्न क न ला गिन हेल अग्नी
देवता मैले श्रीराम वाहि क अरु मैले जान्या को देषा को भया मन ले मा त्रै मि त न ग ला को भया त पाई ले म ला ई
भस्म गर्नु ह व सः फेर श न म मा श्रीराम वाहि क अरु मैले जानिता मे रि प्रति व्र ता अर्मा भया मे रा स रि र मान जो ल
गु ह व स भ नि एस्त्र काले सिता ले सत्प व म ता आशा गरि कन ति अग्नि मा फाल हा लि त अग्नि का म अ म प्र
ति व्र ता भैर ह न भया कि सिता निर्भ य ले प्र मा सुं द रि भैर ला को देषि वान र लोक का म हा वि स म य भयो फ रि
ई द्र दि देव ता ह रु ले प नि क र ग र्न क न ला गो हा र ति श्रीराम वं द्र म हा को अ ग र्नु भ यो र ते स्ता सिता ला ई ए स्तो
ग र्नु त अ जो ग म के रि स दा काले मा आ फ ना अ द्रा ग ना रा म्मा का म स क र्म आ दि द सै श्री तार मा प नि आ फा अ द्री

गमासधैरावगुभयाकितेति सितकनकानयस्तोदुषादिया भनिश्रकासमावस्माका देवता हरले कुरागरीरसा कोहि देवता
 हरले आशागमाते सो होई नकमानभन्यारक्षसका गृहमासिकनराक्षसिसगभयारलोकले सितप्रसुवी भनन
 भनिकन सुवीगर्नका प्रभुलि श्रीरामचंद्रस्तो गनु भयो भन्या भति श्री महादेवले पार्वतिलाई सुनाउनु भयो ॥ ॥
 ईति श्री प्रह्लादमरामयतो उमा महेश्वरदाय सोपाने ॥ ॥ श्रीसिवोवाच ॥ हे पार्वति ताहा पद्धि सिताले प्रअग्निको
 मय्यमावसिकन अनेक आभरता लाई मुसुकाहा सिकन तयका वनजस्तो वर्ति परमा सुंदरी भैरहगुभयाकी कस्तो भन्या
 समस्त अगुका पतिनी को सुनत तत्तै त्रिजातकाष्ट्य सित सुनयका प्रापद्धि अग्निको भयानिको तेजहुंछ तत्तै अग्निको
 मय्यमारहगुभयाकी सितप्रअग्निको भया परम सुंदरि भैरहित तेस्ती सितप्रअग्निकन श्रीरामका आगतमा गैकन अग्नी
 ले श्रीरामको स्तुति गर्न लाग्या हे परमेश्वर श्रीरामचंद्रतया गीका भरतमानमस्कार हे श्रीपरमेश्वरतया गीकस्तोभ
 न्या देवलोकका काम्य गर्नका प्रभुलि आकुरी प्रसिता भैरहतमा सो पिकन माया सितवनाई तिमाया सितकन
 हरतागरी इति काकारताले रावता दिअनेक राक्षस संहार गरिकन देवलोकालाई उद्धारगनु भयो हस्तातया गीकन
 नमस्कार हे ईश्वर अवतया गीले मद्धे उ सो पिरावगुभयाका सितदेवि लिगुभया जावस् भनि विंति गरिकन सित
 श्रीरामचंद्रका हाता सो प्याता हा श्रीरामचंद्रलेति सितालिकन आकुरा कायमारा प्रिसिताका मुख हे रिमुसुकहासि
 कन माहाप्रान्याले राजगनुभयाका वेलामां प्रसादितिसकोटि देवता आउनु भैकन श्रीराम सितका भरतामा

स्वर्गवाटः

उंजवत्गरिदेवताहहलेश्रीरामचंद्रकोस्तु तिगनलिंगाहेपरमेष्ठरतपाभीहुनुहुहुआदिगुरुतेस्तातपाभीलेदेवताहहका
 निमित्तलेमगुधकोसरिरामैकनश्रीरामश्रीतारभनाईरावतालाईमार्गभयोहेश्रीरामभोरावताकस्तोभन्याहामि
 हहकाकंडकभैरसाकोतेसपायमालेहमोराज्यपनिसम्यतिपनिहहनगरिराबन्याश्रवतपाभीकाकूपालेहा
 म्नाकंडकनासभयोहेकपासागरहमाराज्यसंपतितेजपनिफकिंआप्रोतेस्तातपाभीकावरतामाकोटिश्म
 मस्कारभनिहस्त्रकालेतितिसकोटिदेवतालेपनिश्रीरामकास्तुतिगारिरहुनुभयाकावेलामारजहंसकापीठ
 माधटिवस्त्राईपुष्पाकस्तोवस्त्राभन्यासमस्तदेवताकापितामहाभैरहनुभयाकारातायेनश्रद्धिगरिरह
 नुभयाकातेस्तावस्त्रालेपनिश्रीरामसिताकावरतामाडंडवत्गरिकनहातजोरिस्तुतिगमाहेपरमेष्ठरश्रीरा
 मचंद्रआदिपुरुषपनितपाभीविष्णुपनितपाभीतेस्तातपाभीकावरताकामलमाकोटिश्ममस्कारहेरधुनाथ
 तपाभीकस्तोभन्याअनेकजोगप्ररहहलेपनिआनलेवितनागमापनिपावननसकनुभयाकातपाभीहेर
 धुनाथसमस्ततितिसकोटिदेवतालेपनिमेरापनिप्रिप्रितातपाईहौहेपरमेष्ठरहस्कारताआदिपुरुष
 पनिआनंदपुरुषपनितपाभीप्रोष्टिथीतिसंहारकोकर्तातपाभीहौफेरितपाभीवाटरगुनतमोगुन
 सङ्गनवित्कगभैरहनुभयाकोहस्कारतात्रिगुनात्माभनितपाईकोनामभयोहस्तातिनगुनलेआतिहह

लाई भूमनागरिकन ममत्वं अहंकारले छो पिरा ब्रह्मभाया को ते सा गुण ले तपा भी कन दुंदै न स धात व सा तपाई
धित नागरिकन पति पाउं स कुरु दुंदै न सपा भी को काल दै न ओति माय हनु भया को हे परमेश्वर तपा भी का अ
हंकार कस्तो भया यो प्रमत्त मा सवै तपा भी का पेठ भति अ श्री निकुमार नासिका वंद्र सुजे नेत्र भैरसा का सि
व लिंग व सा तपा प्रहस तपा भी फेरित पाई को माया ले आदि सक्ति सिता ते सा तपा भी कन नमस्कार हे राम तपाई
ले ममत्वं अहंकार माया सवै कन जितिर हनु भया का फेरि प्राता वायु वं अग रित पाई का अगम मार हत्या तपा २
हजाति हनु का हृदय मा वास गरि हनु भया का फेरि आकाश भक्त जन सित सं श्री माया जन सित दुर गरि हनु भ
या का ते सा तपा भी हे परमेश्वर रावता दिअ नेक राधा स गरि वन तपा वन पद अगम्य अग्नि तपाई भति हस्त्र काले विसा
ले अस्तुति गरि सा का वेलामा अरे रावत हाति धटि ईद्र आ ईद्र गार ईद्र ले श्री राम सिता का भरता मा इंडवत् गरि
हात जोरि कन देव राजा ईद्र ले पति सु तिगती कन लाग्या हे परमेश्वर जगत् संसार का गुरु तपाई हो प्रसा तपा भी
का भरता मा कोटि २ नमस्कार हे श्री राम तितिस कोटि देवता का राजा महुं मेरा राजा तपा भी हो फेरि स मस्त अष्ट
कर्त विसा पति तपा भी विष्णु पति तपा भी विभूवन का माता भैरसा का प्रवति पति तपा भी कि सिता देवि हुन फे
रि अग्नि वायु जे मा वरुन कुवेर दस दिग पाल पति तपा भी हो ब्रह्म तड विष प्रजाति भया को अष्टि पति तपाई

फेरि दस आदिका आत्मा पुरुष पतित पागी हो जति भया का प्रणि हरु का वैतने खरुप सवै का सा धि भैर हरु भया का
 पतित पागी हो हस्ता परम आत्मा पुरुष लाई कोटि २ नमस्कार हे परमे श्रुत पागी कस्तो भया देवता हरु का पति नि
 मिसे ले पृथ्वी को भारा घण्टा गर्न कन मरु धा भै कन श्री राम श्री तार लिंग भयो कस्तो ले पतित पाई को ते ज पति श्री
 सुर्म प्रकास भया जै अति सुंदर भया का दण्ड निल मानि जस्तो वर्ता प्रदा पत्र जस्तो नेत्र रुप भया श्री वत्सा हा को मिहू का
 न मा कुण्डल सिर मा मू कुट वन माला गल माला ईर हरु भया का फेरि सर काल बंद्र मा को जस्तो सितल ते ज भैर हरु
 भया को तेस्ता तपा भी क मरणा मा कोटि २ नमस्कार हे परमे श्रुत स दुमिरा वरा को निमित्त ले श्रव श्रवने क सं
 ताम भया को श्रव यो सता प तपा भी का कृ पाले ना स भयो हे परमे श्रुत श्रव देषि श्रद्धि को जस्तो मेरा उ पर कुपारा
 प्रभु भया जावस भनि हस्त्र काले ईद्र ले स्तु ति गरि रत्ना का वेला मा मा वतिका त्वा मि श्री महा देव वृष भमा य
 टि दसर थरा जालाई दिव्य विमान मा रात्रि कन श्री राम बंद्र का आगत मा आई प्रभा ति श्री महा देव ले श्री राम २३९
 का मरणा मा डंड वत गरि कन आगमा गमा हे परमे श्रुत श्री राम तपा भी का स्तु ति श्रै ले म गदिन जौ न वेला मा तपा
 ई श्रु जो आ मा जौ न भै कन कोटि २ पृथ्वी का राजा हरु कृत गरि राक्ष भी छे कत पाई ले लिंग होला ते सै वेला मा
 श्रु जो आ मा आई कन तपा भी रसिता को पति स्तु ति गरु ला भनि हे श्री राम श्रव तपा भी का सो कले प्रान द्वा डिर

हनुमा तपाभी का पिता दसरथ लेत पाभी को दुर्त नगर्न कन आया तपाई भे दगु हवस भनि प्रसू काले श्री मात देवले
आशा भया को सुनि श्री राम सिता लक्ष्मणा तिने जे नाले दसभ का भरा मांड डवत गमा ताहा दसरथ राजा का मितमा मा
हा आनन्द गारिकन रुर्म का आसु गारि श्री राम मंद्र कन अलिंगन गारि प्रिय देवता भैरव भया का दसरथ राजा ले आ
जागर्न कन लागी हे पुत्र राम ति मिले पनि सिता ले पनि लक्ष्मणा ले पनि देवता हरु को कार्य गर्नु भयो ह अव ए स पु
ण्य ले अस्वर्ग मा लाई प्राप्ति भयो अवति प्राप्ति नाहिया को कार्य सबै सकियो एस्कार ता तपा भी अज्ञो आज्ञा
गु भै कन राजा भी भै कलिकन राज्य प्रतिपाल गर्नु हवस भनि एस्कार ता ले आशा गारिकन श्री राम छे ड विदा भै क
न विमान मा वसि ति दसरथ चित्र लोक मा गमा ताहा पछि श्री राम वंद्य ले पनि देव राजा का आग्रमा आज्ञा गमा हे
ईंद्र मेरा निमी तले कोटि श्वानर हरु म म भया का छन एस्कार ता ति मिले अं म त वृ वि गारिकन ति नि हरु लाई
जि मा डगु पछि भनि एस्प्र काले श्री राम वंद्य ले आशा गमा देव राजा ईंद्र पनि अकास मा भी गै कन अं म त वृ वि
गारि दिमा ताहा मरि रत्ना का वानर हरु सबै जि ड दो भयो र सुति रत्ना को ड आ ज्ञा तो ड ठिकन श्री राम का रुजु
मा धन गंया लो हरिकन श्री राम ले आशा गर्दा भया हे वानर मेरा निमित्त ले ति नि हरु ले अनेक दुष पायो अव
ति नि हरु आफ्ना २४ ड मा गै कन सि पुत्रा दि को मुख हेर्ना जाव भनि विदा दिमा ताहा पछि देवता हरु सबै

ॐ

लेपनि श्रीरामसिताको मुखते रिश्रुतेक उपभार ले पुजागारि नमस्कार गरिकन धस्मादि देवलोक सवै स्वर्ग गया ताहा
विभीषन लेपनि हात जो रिश्रीराम दे उ विंति गमा हे पर मे प्रर तमा भी ले आ कृत सवुराव ताहा ईमारि लंका को श्रीभीषेक
मालाई दिनु भयो एतिसम्म मेरा उपर कृपा रा भगु भयो अव फेरि मेरा उपर कृपा भया युद्ध संपूर्ण भया कानि मित
मंगल दाना गर्नु पर्छ एस्कार ता तमा भी दाना गरिकन त्यो रुष को वीर को वस्त्र द्या डिम दे उ भया को वस्त्र ला उनु भ
या जा वस हे श्रीराम जति वस्त्रा का आगमा तमा इले अंगिकार गर्नु भयो थो उतिसवै पुती भयो हे श्रीराम मेरो
भ्राता रावताले कुवेर लाई जितिराया को पुष्प का विमान छर त्यो विमान मारा जगु मै कन सिता लक्ष्मणा सहि
त गरितमा भी प्रजो आमा पावला गुह वस एस्कार ता तमा भी ले दाना गर्नु हवस भनि एस्त्र काले विभीषन ले विंति
मारति वधन सुनि श्रीराम न प्रले आशा गर्ना कन लाग्ना हे विभीषन मेरा भ्राता भरत मेरा अति प्रीय महा को म
ल त्यो भरत मजस्तो गरिरस्मा छु तसै रुष का वीर को वस्त्र लाई जटा आर ता गरि दे सका वहिर वसि कन राह्य प्रति
पाल गरि वस्त्रा का दन राह्य भोग के हि गरे नान एस्कार ता तेस्ता भ्रात कन न भोटे कसो मै ले दाना गर्नु एस्कार
ताले विभीषन सुगु वरम विसे छ देन य क सरि पो हुं सुगु व कन पुजागर त कन पुजा गमा पदि मलाई पुजा
गमा को जस्तै हो भनि एस्त्र काले को राम को आशा सुनि विभीषन ले पनि श्रीराम भनि मन ले मित ना गरि सु

गुवादिवातरसवैलाई पूजागमा ताहारावतालेवनाईरायाकोअनेकनिकोशरत्नलाईकोटिश्वानरत्नलाईरत्नपानि
वस्त्रपनिदिकनसवैलाईश्रानदुगरायाताहाश्रीरामलेपनिसुगुवलाईश्राजागमाहेमित्रसुगुवतयाभीकाकु
पामैलेसिताफिराईलाईसकोश्रवकिस्कीआजागुभैकननित्कलंकारगरिराजगर्नुहवसहेमित्रतयाभी
कनकेहिदुखभयातेसवैलामाप्रलाईश्राजागरिपठाउनुहवसहस्त्रकालेसुगुवलाईविदादिकनविभीष
नलाईश्राजागमाहेविभीषनतिमाप्रसादलेदेवताकोकार्यसिद्धभयोश्रवयोलेकातिमिलेप्रतिपाल
गर्नुपर्छहामिरुश्रजोआजांछोभतिविदालिगुभयोरताहविभीषनलेपनिसुगुवलेपनिश्रीरामछेउ
वितिगर्नलागमाहेश्रीरामतयाभीलेश्रजोआमापछीजतिभयाकाराजाबहुलाईकनअनेकभीभीकोज
ललाईकनसुवार्ताकाकलसमाराधिरह्यभीषेकलिगुलागमाकोहामिरुहलेपनिहर्नुपर्छफेरितयाभीकि
महातारिकोसलामाताकोबरतामाइउवत्प्रतामगर्नुपर्छहस्कारतातयाभीसितसंगैहामिरुहपनि
आउछुभनिप्रस्त्रकालेविभीषनसुगुवलेवितिगमारश्रीरामबद्रलेपनिहुँछभनिश्राजामयाररावताले
कुवेरजितिलायाकोपुष्पविमानलामोकोकलोपुष्पविमानभन्याअतिविस्मरगुओओशरातोअतेतसुंद

रुतेत्ताहंससकलाषजोरिराव्याकातेत्ताविमानकामाश्रमा रामसितालक्ष्मणा सहितलेराजगर्भभयोदहिन
 तिरसुगवहनुमानश्रंगदसहितश्रनेकवानरहसुवस्थाकावाडितिरविभीषनसहितराक्षसहसुवस्थाता
 हाश्रीरामभंड्रलेआगमागमाहेविमानहामिरुसवैलाईश्रजोआमापुमाडिगुपधमनिआजागर्भभयोदति
 विमानलेपनिश्रीरामकाआशालेतहिवाटकुदिकनश्रकासमाथीगयाहेपार्वतिहंसवटिकनरहनुभयाकावैला
 माव्रसाजस्तोसोभादेधिंआतेसैहंसजोरिराव्याकोपुष्पकाविमानमावटिकनश्रीरामकोमहासोभाभ
 योफेरिविसेषलेतिमिमानतेजवंतभयोकोमाश्रीरामसितालक्ष्मणावटिकनपनिवडोतेजभैरसोक्तो
 भन्नासहस्रसुर्मिउदयभैआयाजस्तोतोविमानश्रकासमार्गलेश्रजोआतिरहेरिआयाभनिश्रीमाहादेव
 लेपार्वतिलाईसुनाडिगुभयो॥ ॥ इतिश्रीश्रआत्मरामयतोउमामहेश्ररसम्यादेश्रजोआप्रवेसनाम
 त्रयोदसोआये॥ ॥ श्रीमाहादेवोवापहेपार्वतिताहापदिश्रकासमावसिकनश्रीरामलेसिताकोमुखहे
 कनमाहाश्रान्दलेआयाश्रीरामरसिताकोविजोगभैरसाकोधुमैरुभयोएत्काराश्रनपनलेयतिगारिक
 नआगमागमाकस्तीसिताभन्नासाधातलक्ष्मीसरुपहनुभयाकोपुर्तभंड्रमाजस्तोपुष्पभयाकाश्रतैतपर
 मासुंदरिभैरहनुभयाकातेस्तिसिताकनश्रीरामभंड्रलेआजागमाहेप्रियसिताहेरभनियसलकासा

हामि हस्तले मुद्र गमा को ठाँउ हेर से हिले फेरि हामि हस्तले मारि राखा कारा धास हस्त का मोस रक्त लेना लभै रस
को यो हेर से सिता राखालाई माया को ठाँउ एहि हो हेर फेरि कुं भक्त लाई माया को ठाँउ यो हो ईद्र जित लाई मा
या को ठाँउ यो हो हेर भनि एस्म काले सबे सुलाई माया को ठाँउ देखाई कने जागु भयो ते सबे लामा समुद्र को तिर
पुगार हे सिता हेर यो सुबेल बल पर्वत भया को एस्म पर्वत मा हामि हस्तले वास गमा फेरि समुद्र जोजन विस्तार गमा
को यो समुद्र मा वानर हस्तले अनेक पर्वत लाई कन नरवानले सेतु बं अग रिराखा को हेर भनि एस्म काले आशागद
जादमा समुद्र वार पुगार श्रीरामले आशागमा हे सिता यो हेर भनि मलं कामा आँडु लागा को बेलामा भाषनाग
रिआमा को सिव लिंग ईन को नाम रामे अर हो हे सिता ति थि उतम यो रामे अर का दर्शन गर भनि एस्म काले कुरा
दै आँडु हुंदा किस्की आमा गिकन आशागमा हे प्रिय सिता मेरा मित्र सुगठ वकारा अ किस्की आमा यो हो हेर भ
नि एस्म मारवा लाई माया ताहा पछि फेरि श्रीरामले आशागमा हे मित्र सुगठ वत पाई किस्की आमा मा गै कन ता
रा सहित गरि वानर सबे का लिर हस्त कि लाई कन सिता लाई प्रदक्षीता गराउ भनि आशा भयो र ते सठाउ मा अ
लि वर विस्तार गरि ति सुगठ वज्ञानु मे कन तारा आदि सबे वानर हस्त का लिर कन बोलाई लायार श्री सिता लाई उं डवत
गरा मी कन बहि मा को कुसल वार्ता दि गरि कन विमान मा गलायो ताहा श्रीराम मद्रले आशागद भया हे सिता

राम

महेश्वर पर्वत यो हेर यो छाँड मा मैले मित्रा गमा भनि एस्कार ता ले जादा २ श्री राम ले आशा गमा हे सिता पं यवति हेर भ
 नि एस्कार ता ले जादा २ श्री राम ले आशा गमा हे सिता सी प्र हरु का अश्रु म यो हेर भ नि एस्कार ता ले जादा २ श्री राम ले आशा गमा हे सिता
 यो अहं जार राक्षस हरु लोई मा मा भनि एस्कार ता ले जादा २ श्री राम ले आशा गमा हे सिता
 श्री सुप्र कि प्र त्रि यो जमु ता हेर यस्का जल अति निर्मल भनि एस्कार ता ले जादा २ भा गिर श्री गंगा मा प्र ति
 कन श्री राम ले आशा गमा हे सिता भा गिर श्री गंगा यो हेर भ नि श्री विष्णु का अर ता वाट आँडु भया
 का यो भारत प्र ताड का प्राप्ति हरु कन उ द्रा ग र्त्त का अर्थ ले भा गिर अरा जाले तपा स्या गरि कन श्री नाराय २२४
 न द्ये उ मा गि लमा मा भनि ई गंगा जल को विष्णु मा व्र कंठ मारा धि प्रा ता छो ड नु सका को टि २ जन्म का प
 प पति प्रो मन हृदय ए स्ति गंगा मा दर्शन गर भनि एस्कार ता ले जादा २ सरयु को तिर मा प्र ति कन आशा
 गर्द भया हे सिता ई सरयु गंगा हेर भनि तन को कि नार मा रु मो अ जो व्या हो त्यो अ जो व्या को छाँड मा
 आया को सरयु गंगा हुं भनि हे सिता उ हेर अ लि क २ दे प्र ता पा यो अ जो व्या हेर भनि एस्कार ता ले जादा २
 भार द्वाज का अ आं मा प्र मा ता हा श्री राम मंद ले भार द्वाज का दर्शन ग हा ला भनि अ लि क विस्तार

गरि राजगर्नु भयो ताहारा मये नयादि अनेक कया सुती रहमा हरु आदि भार द्वा जले श्री राम आउ
नु भया को देखि सिष्य साषा सहित गरि आडे उठि क श्री राम सितालक्ष्मण लाई आदर गरि आ
सत्तमाराज गरायाः ताहां श्री राम सितालक्ष्मण ति नै जनालेः भार द्वा जकनन मस्कार गरि श्री
राम चंद्रलेः भार द्वा जकाः आस्त्र मा आ जाग माः हे भार द्वा जरिषिस्वर मेरा राजा जो ध्यामा
के सो क सो भयो प्रजा हरु कु सल छं कि छैन भनि फेरि मेरा भ्राता भरत आदि सत्रु पान कु सल छं कि भ
नि एस्स काले श्री राम वंद्र का आशा सुनि भार द्वा ज प्रभीले आशा गमा हे पर मे एस्स संसार मा तपा
भीले न जांनु भया को का द्दत एस्स वस्त्रा उमा जति भया को प्राति हरु को आमा पुरुष मेरु
नु भया का तपा भीवन वास जा नु भया को सिताराक्ष सले लै गमा को तपा भीले रावता दिअ
ने कराक्ष सह मा नु भया का कुरा ई सवे मैले तपा भी का कृपाले त्रिकाल ज मै कन
सवे जाना को द्द वस्त्रा का आशाले औ तारु नु भया को पति जाना को द्द हे श्री राम

राम

तपाजीलेमदेउसोअगुमपाकोकुराःमैलेविंतिगर्गसुंरुमपाजावसहेरामतपाजी
 काअजोआमासवैकापनिआनदहनःफेरितपाजीकाभाताकोसल्याकेकैसुमित्र
 तिनिरुहपनिकुसलदहनःहेपरमेअरतपाजीकाभाताभरतअजोआमावदुमयन
 नराज्यभोगदाडिदेसवहिरनंदिगमाएकुवनाईजसोतपाजीलेगर्गमयोतसैभरत
 लेजटाआरतागरिरुषकोवोकोकोवल्ललाईकंतमलमात्रअहारगरिभूमिमासे
 आगरिकनःश्रीरामकैहेपावलागरुहोलाभानिःफेरियोअवर्षसम्यकैहेजाला
 भानिस्सकारलेरातोदिनतपाजाकानाममात्रलिनंदग्रममावदुमैकनराज्य
 प्रतिपालगरिकनभरतवदुमयोहेपरमेअरतपाजीसमस्तप्राणीकापनिदुमनसग

२२५

रीरहनु भया कात्यस्तातपाई फेरि समस्ता प्राणिका उधरगनी निमित्त ले साख मापनि परव्यात भैकन दस औतर् लिन भया काफेरी
तपावौ विस औतर् भया को धियो सरु आ औतार पनि दिति निह रुमा श्रेष्ठ भैरहा को दस औतर् हे परमे श्रम जस ले २ यो श्री राम औतार
रका कुरा सर्वा भक्ति जस ले पाठा गनीः ते च से स ससार समुद्र तरि जानां हे परमे श्रम यो अछि गन्यी वेला मात पाइ कहु उमूर्ति भनि विराट् पु
रुष येक प्रकृति भाषायेक ॥ भैकन माया ले अछि गरा उन भयोः अदि जला अछि धारि कनति वृत्ता ले सप्रस्त युनि अछि गमाति वृत्ता का
आग्या ले तथा इ औतार भैकन वृत्ता ति देवता का अनेक कार्ये गर्नु भयोः ये स्कारा अछि धीति संहार कर्ता यनी तपा जीऊ न हे श्री राम
तया जिछे उमै ले ये उठा विति गर्दुः क्या हो भया अज चार प्रहारा अमदे उवा सगर्नु हवसः कत भया मेरा अश्रम माप वित्र गर्नु निमित्त ले भो
लिस बेरै अजो मा जान हवसः भनि विति गयारः ती वचन सुनिता हा श्री राम चंदु सित सहित सवै ते सै ठा उमा वास गरि राज गर्नु भयोः ता हा भा
रदा जले षोड सोय चार ले श्री राम सित लक्ष्मण लाई पुजा गय्याः ये रिसु गिब दिवानर हसु सवै लाई पुजा गरि कन विभिषन दि राक्ष सह रु
लाई पनि पुजा गय्याः ता हा जे जका से पंच मृत अदि अनेक वस्तु फल फूल आदी सवै श्री राम का आग्रामा राषि महा भक्ति ले आदर गय्याः
ता हा श्री राम चंदु ले पनिः तिज्य जका से बलिकन सवै ले षायाः ये स्पृकार ले भार द्वाज का अश्रम मारात काटि विहाया पदि नि को वेला
मा अजो ध्याना ना कनः ता हा श्री राम चंदु ले हनु मान लाई आग्या गदी भयाः हे हनु मान अविमि मेर भ्राता भरद राई जै क
न म अयो भनि समावा सुनाउः फेरि मेरा मित्र पिता गहाः राजा तन लाई पनि म आयोः भनि सुनाई कन ज्ञान पदः भनि ये स्पृकार ले श्री

राम

रामले आग्या भयाको सुनिःति ईश्वर पिहनु मानले पनि श्रीरामका आग्या सिरमारा विद्याहारा को रूप भै कन भरतका ठाउँमा गया
तां हो श्रीरामले पनिः भारद्वाजदेविदा भै कन अज्ञेय्या जना कन पुष्य विमान प्र... तो हो पदिहनु मान भयापनि भरतरा
जगर्भयाको ठाउँ मानदि ग्राम प्रगिकनः भरतलाई नमस्कार गरिरह्या कस्त भरत... आश्रितिको मल जस्तो रामचंद्र सुंदर त हो भरत
सुंदरः मुषाले राम र भनिकरा इरह्याः जस्तो श्रीरामका वस्त्र तस्तै रुषका वोक्राको वस्त्रलाई जाठाले मुकुट गरिः फूलमूलमत्र अहा
सगरिकनः सिंहासनामा श्रीरामका कठपाउँ राधिते स कठपाउँ माये नितिको कुरालि नुदि नुक्रा विंति गरि न्याय नितितप चर्मले रा
ज्यप्रतिपाल गरिराज्य भोगछादिकन तेहि सिहमानको मनि मूमि माहा म्या गरिकन श्रीरामका सो कले मलिन मुख गरिरह्या भरतका
आश्रमा तिहनु मानले आग्या गर्न कन लाग्याः हे भरत त पाइका भ्रात श्रीरामसितालक्ष्मण सहित गरि आई पुग्नु भयो मैले भारद्वाज
का अग्रममाछाडि आत्रां श्रीरामचंद्रले त पाईलाई सुनाउनु कन मलाई अघ्यारै पठाउनु भयो भनि आग्या गय्यारः तिहनु मान
का वचन सुनि ति भरतका आत्यंत हर्षमान भयो र मुद्दा भयोः अलि कवेर पदिः चेष्ट भयो र भरतले आग्या गय्याः कयानिको कुराम
लाई सुनाउनु भयोः श्रीरामको निमित्र ले मेरो प्रारा को माया मारिरह्याः अब यो मेरा प्रारा वाच्याः अब मेरा जन्म सफल्य भयोः भनी
येस्पकारले आग्या गरिकनः ति भरतले हनु मानलाई अलि गन गरिकन आग्या गदी भयाः हे हनु मान श्रीरामसितालक्ष्मण कसल दंकि
पेरि मेरा भ्रातले कपिराजासित कसो मित्र गर्नु भयोः पेरि जां रुबिसितालंकाः काराजा रावरा लै लै गै कन राष्याको ते स रावरा

राम

२२६

कनकसो गरीमारीसिताफिराइत्याउनुभयो भनियेसु कारले भरतले आग्याग्याको सुनिकन कहनु मानले आग्यागनीला
ग्याहे महाराजा भरततुपाइका भ्राता श्रीरामलक्ष्मणसिताकसलई कि भनिताहा पछिहुनु मानले सिताहरन गारिलै ग्याको दे
षिको कसरावरा लाई युध्व गरीमान्यो समुद्रमा सेतुबन्ध ग्याको सबै वतन सुनावनु भयो ति कस सुनि भरतले अत्यंत ह
र्षमान गरी आग्यागदी भयो हे हुनु मानवो ध्ववर्ष भयो श्रीरामका समाचार सुनान पायो कोः आवतस्त श्रीरामका
समाचार तिमिले मलाई सुनावनु भयो यसकारन तिमिलाई प्रासाद सये ग्राम सये दास वा द्वावर्षका मेर भयो को दासिसो द्रुः येती
तिमिलाई मनि आग्यागरीकनताहा सनु द्यनलाई आग्याग्या हे भ्राता सनु द्यन तिमि अजो ध्यागै कन श्रीरामका समाचार सुनाई
कन ठाउँ देवल भयाका छैन ति देवलमा सबै पुजागरी कन श्रीरामलक्ष्मणालाई बाछे हेनी जना कन सबै तयागर भनिये सप्र
कारले आग्यागरी पठायाः भरतका आग्याजसौ सनु द्यन जानु भयो अनेक ठाउँका देवत हरु पुजागरी द्वापेरि प्रजा सबै वदुत्पाई कन
एथीका अनेक राजा हरु पनि वदुत्पाई येस कालास असवारि दस हजार महारथि सुवरीको महारथि अमराल गायाकाः
दस हजार मत्त हातिमा धिहौ दारधिः अने धाजा पताका सुवरी मये पालकिमा कौसल्या आदिरानि हरु सबै लाई राषिकन अनेक
मंगला वाजा अनेक नाच फेरि ठाउँमा वदुत्पाया धिः फेरि ठाउँवाला पातराति निहरु अनेक वस्त्र लाई श्रीराम वंदन वाछे हेनी
गयाः सबै लोक हरु अघिवाट पठाइति भरताहुनु मान पछि र गयाति भरतकस्ता तरहले गया भन्या श्रीरामका कठपाव आप्रसि

राम

रामराषि श्रीरामकानामहदयेभारविक्कनजानभयोः येत्प्रकांलेजानभयाकोवेलाप्राठावाट श्रीरामचंद्रा पुत्रभयाको
देवनपायाः कम्पेपरिपावला मुभयोभन्याहसवठिकनः ब्राह्मजस्तोसोभामैकन रहंतसैपुष्पविमानमा चढी कृत्यंतसोभा
मीरुः आउनु भयोको श्रीरामदेसि राम आउनु भयो हेरुहेरु लक्ष्मिभया शिता उ आ यरिहेरु भनियसु
कारलेवालाषाढ्यसवैहसुफरा बगदै जांदौ श्रीरामभेटनगयार अनेकवाचन त्यगितगयाः ताहा श्रीरामलेतिनिहू आयाकोदे
षिविमानभूमिमाविस पुत्रभयोः ताहाभरतलेपनि श्रीरामसिताल क्षमराकोमुषेहेरि महाहर्षमानले डंडोतगरिकन श्रीरामकाचर
रामाआफनाहातलेछेइकन अफनासिरनेवमाहदयभारविफरी श्रीरामकाचर रामाप्रदक्षिरा गरिरहातेस प्रकारे
काभरतकासिर श्रीरामलेअफनाहातलेसमाइअनंदका असुषसालिअलिंगनगरिरहनु भयोः ताहासत्रुधनलेपनी
श्रीरामसिताल क्षमराकासरिरमांडोतगयासुमत्रभंत्रिआदिसवैप्रजाहूलेपनि श्रीरामसिताल क्षमराकाचर रामाछेक
दियाः श्रीरामसिताल क्षमरातिनै जनालेपनीकौसत्याकेकहि सुमित्रमाताहसक रांडोतगयाः फेरि सुप्रिवदिवानरहू
लेपनिविभिषरादिसवै राक्षसलेपनि डंडोतगरिकन महाअनंद भयोतिअनंदसदृति भवनामापनिव्यापमानभैरह्योः ता
हापरसेरकसलवातीदिगर्भसकिकनरहनु भयोकोवेलाप्राः भरतलेअफलेत्यायाकोकठपावजुत अफलगालेपुदिकन

राम

२२७

श्रीरामचंद्र का वरण माहादिकन ति भरत ले आ जागर्न कन ला ग्या हे राम तपाई की राज्य अधिको भंदा छै रै तुल्यार
ज्यो के रिख जनापनी अधिको भंदा बहुत गरि गरि राख्यो तपाई ले अब मेरा हात मा सो पिरा वनु भया की राज्य कष पल जु तास
हित गरि लिनु भया जावस भनी विंतिगनु भयो ताहा वानर हुरु राक्षस हुरु ले भरथ का भावना दे वि कुरागनी ला ग्या धन्य र
भरथ भनी भाई भंनु ले ला ला रियो भंनु भनी ये स्थ कार ले रहनु भया का अनेक भेदि लि कन गुहा रात्रा आई पु ग्या श्रीराम कन
भेदि राखि कुसल वार्ता दि गरि रमा श्रीराम चंद्र ले पनी भरत का भक्ती दे वि अंत हर्ष मान गरि कन भरत कन दाहिना क
समाराषि बाहु काष मासिताराषि कन विमान मो जही सिंदुर जात्रा गरि माहा उत साहा गरि कन भरत वक्षु भयो की न
दि ग्रास मा आई पु ग्या ते स वेला मा श्रीराम वन वास जानु भया को चो भ वर्ष पु ग्यो विमान वाट बर्लिकन श्रीराम ले आ
ग्या गर्दा भया हे विमान ब्रह्मा का आ पूरा मन ले स छि गरि रषनु भया को ति मि कुवेर का निमित्त ले ते स कुवेर कन रा वण
ले जि ति ति मि लाइ बंध गरि रा ग्या को बहुत काला भयो अब श्री महा देव को भंडारि कुवेर दे उगा भनी आ ग्या दियो र त
विमान तहि वाट उडि कन कुवेर को ग उमा गया ताहा श्रीराम चंद्र ले सिता सहित गरि पाल कि मा वसि कन निको
वेला मा अनेक जात्रा गरि अ जो ध्या मा पाव लागनु भयो वसिष्ठ आदि अनेक ऋषि हुरु लाइ डोक दिया देन ताह

राम

हले असुरगन लाई जिति आई कन व हस्पति लाई ठी क दिया जस्तो श्री राम चंद्र ते रावण दिराक्ष सह मा रिकन व सिद्ध
लाई ठी क दिया हे पार्वति ते कंठ मा वे छन वहरु का विछु भये नर महा दुख ते व त्या को वेला मा वि ॥ आई पुगी कंन जस्तो
आनंद भयो तस्तै श्री राम चंद्र सावन भै कन अ जो ध्या वा सिहरु का आनंद भयो भनी श्री महा देव ले पार्वति लाइ
नाउनु भयो ॥ ॥ इति श्री आ ध्या त्मा रामा ये रा उ मा म हे स्वर स न्ना दे ली का की रडे चतु र्दसो ध्या यो ॥ ॥ श्री महा दे
वो उवाच ॥ ॥ हे पार्वति ता हा पछि श्री राम चंद्र अ जो ध्या मा जा नु भया पछि भरत ले के क हि स्त हि त ग रि श्री राम दे उ वि ति
गनी ला ग्या हे भ्रा ता श्री राम चंद्र मे रि मा ता के क हि का व व र ण ले त पा ई व ना वा स जा नु भयो ए स्कार ण के कै ई का प नी मे रा उ
पर प नी अ प रा धा क्ष मा ग नु भ या जा व स हे भ्रा ता त पा नी का रा ज्य प नि लि नु ह व स भ नी भर त ले श्री राम को हा त सो प्या हे
पार्वति ये स व ला उ श्र ष्ठि ग रि रह न्या आ दि ना रा ये न ते स्ता श्री सम का क मा सी तो क हु न र क या न भ न्या श्री राम म नु ख्य भ नी
लो क प्र ति त ग नी का नि मि त्त ले भर त हे उ रा ज्य लि नु भ यो ता हा प छि भर थ ले श्री राम का ज ठ मुरां न ग नी क न म हा मु नि क हा
जा म लाई डा क न प ठा यार भर त का आ ग्या ले जां डै आ इ पु ग्यो ता हा श्री राम भर त का व र ण मा डे डे व त ग रि व स्या श्री राम चं
ले आ ग्या ग रि क न अ धि भर थ क न मुरां न ग रा या ता हा प छि ल क्ष्म ण मु ग्री व को क पा ल मुं ड न ग रा या ता हा प छि श्री राम

राम

२२८

कामुण्डनगरया ताहापद्धि दिव्यवस्त्र साश्चर्यगंधचंद्रनखेपनागरि अंकमनी को गहान हाइ सुवर्ण पुष्पमाहाग
लामालाइ श्रीरामसिता लक्ष्मण सुग्रीव भरत सत्रुघन विभीषण दिस्यो हा आनन्द लेव स्या ताहा श्रीराम चंद्रले
आफ्रामाता को सत्त्वा का कौठाभीत्रगया कसि कौसल्या भन्या श्रीराम को सोक लेपनी दसरथ का सोक लेपनी म
हादुवला भैक नरह न्या कौसल्या ले श्रीराम का दस पाई नर अघि को भन्या प्रयास सरिर भै आयो ति कौसल्या मा
ता ले तिने जना लाइ खाना गराई दिव्य वस्त्र अनेक अभरण गरि कनरहु भया को बेलामा भरत ले श्रीराम ले दे सजा
त्रागराउला भनी सुमंत्र मंत्री का आग्रमा आग्या गर्नु भयो ताहा सुमंत्र मंत्री ले सेतवर्ण घोडा जो रिराया का दिव्य
रथमा अनेक सुवर्ण अलंकार लाई श्रीराम का आग्रमा पुन्या उनु ल्यायो ताहा श्रीराम लेपनी नमस्कार गरि कन
रथमा श्री आया भरत लक्ष्मण सत्रुघन सुग्रीव विभीषण आदि छ जनारथमा वसि अनेक वाद्य नृत्य गीत दि
श्रीराम का आग्रमा राखि फेरि अनेक हाति घोडा रथ सिंगारि श्रीराम का पद्धि रलाइये प्रकार ले श्रीराम चंद्रले दे
सजात्रागर्नु भयो फेरि हुन भान आदि वानर गन राक्षस हुरुस वैमनुष्य को रूप लिहाति चहिकन अनेक वाद्य वजा
इनायन लाग्या सिता आदि कौसल्या सहित पाल किमारा श्रीराम का पद्धि जानु भयो फेरि श्रीराम का सारथी भ
रथ लक्ष्मण ले चक्र जो लाई सत्रुघन को हातमा सुग्रीव विभीषण का हातमा रत्न कोड डसंत छत्र फेरि एकठाउमा रयावि

राम

रंगको धोजपता काय है राई राधा का तेस्तारथ मा चही कन श्री राम का अति सोभा भयो हे पार्वति श्री राम चंद्र लेये स
कार्ले देख जात्रा गमा को देखि समस्त लोक कापनी महा उस्ताहा आनंद ले देख जात्रा गरि आउनु भया को बेलामा अनेक वा
नर को सख लेत्री भवनपनी व्याप्त मान भयो ईंद्र दिदेवता हर लेप निपुष्प व धि गरि दिया अनेक दुंदु विवाद्य बजाई
अपसरा हर नाच गालागी फेरि नारदादि अनेक रिषि हरु आई कन अस्तोत्र गमा अनेक व्यास देव आदि मुनि हर लेप
निवेद छोष गन्या फेरि रसतलवाजाग लोक आई श्री राम को अस्तुति गमाये सख कार्ले महा आनंद ले श्री राम का जा
त्रा हे ना कन अजो ध्यावा सि हरु अनेक बुढा बुढि वाल स तरुना तहनि सवे चित्र विचित्र वस्त्र लाइ कन अनेक अभ
रन नेत्र मा अंजुला लाईये सख कारले श्री राम का जात्रा हे न लाग्या अनेक गृह वासिका प्रिष्ठ का स्त्री हर बानीया का स्त्री
हरु ज्योतमा वसि फल पुष्प तां मुल हात मा लि कन श्री राम सिता का सरिर मा छत्र मापनी छरि दिया कस्ताराम भ
न्या सामल वरुण पद्म पत्र जलो नेत्र कान का कुराड लगला मा मोति माला जम मा दाता इर हरु भया का फेरि कि रित ले
अति सोभा भैरहा का हृदय मा श्री वत्स को चीरु भया का पुर्ण चंद्र मा जसे मुख आदि सुन्दर तेस्ता श्री राम को मुख अ
जो ध्यावा सि हरु सवे ले अत्यंत हर्ष मान गरि हेरि रहा फेरि श्री रामा अति सुन्दर सरिर आफु न रूख देखे मा आयो
न निविताई आफु रुख मा आफै ले अलिंग नागरि रहा हे पार्वति श्री राम चंद्र ते अनेक लोक लाई मुसकर हासि

राम

२२८

कनअनेककुसलवातादिगर्भभयोयेस्यकारलेदिसजात्रागर्भसकापहिराजकुलभीत्रजानुभयोताहापहिरामले
भरतकनआग्यागयाहेभरभअनेकमनीमानिकलेषणभयाकावीत्रविचित्रगरिराष्याकातेसाकीठामामेराभिन्नसुग्री
वलाईवासदेउचीभीषनलाईपनितेस्ताठाउमावासदेउभनीआग्याभयोरतिआग्यासुनिभरतलेसुग्रीवदिसवैवानरलाई
वासदिकनअनेकमान्यागयाताहाभरतलेआग्यागयाहेभिन्नभाताअवदेविअधिहामिचारभाईअवतपाईसमेतपा
चभाईभयोभनीयेस्यकारलेआदरगर्भभैकनफेरिविभीषनकोठाउमाजानुभैकनआग्यागयाहेराक्षसेन्द्रविभीषनश्रीरामविनाम
हादुषपाईरहाअवतप्राप्तादलेश्रीरामकोदर्शनगरिकनमेरादुखासातभयोभनीयेस्यकारलेआदरगर्भकनश्रीरामलाईअभिषेकदिना
कनहुनुमानअंगदजामुवानरतिनिहृचारजनालाईआग्याडाकिकनगयाहेवानरश्रीरामलाईअभिषेकदिनकनचारसमुद्रकोजलसा
उनुपछिभनीभरतलेआग्यागर्भभयोरतिवचनसुनिहुनुमानदिचारजनावानरलेसुवर्णघडलिकनगयारचारैसमुद्रकाजललि
येरचाडेपुनआयाताहाभरतलेसुमंत्रमात्रीलाईआग्यागयारवाहियाकोसरजामसवैतयारगरिकनवसिष्ठवामदेवभरद्वाज
बालभिकितिचारजनारिषिवोलाउनुपठायारचांडेआईपुण्याताहाभरतलेफेरिजोतिकिडाकनपठायारनिकीवेलादेखाईदुसरथको
सिंहाननमाश्रीरामसिताराजगर्भभैकनमंगलरबलुआग्रमाराषिचाररिषिचारैदिसवसिसुवर्णघडामाचारैसमुद्रकोजलरा
षिकुसलुलसिकामजरिदुवैलेश्रीरामलाईअभिषेकदियागंगाजलआदिसवैतिर्थकाजललेपनीअभिषेकदियाताहापहिराम
अरधोतिताईदिव्यरवस्त्रसुगंधरजधनालेलेपनागरिअनेकरत्नकोअभरनालाइपारिजातअनेकसुगंधरपुष्पमालागला

राम

मालाशकन अतिसोभा भैरसा कस्तोभ न्यावैकुंठमारन्त सिंहसन विषयलेवा मीगमालक्ष्मीराधिराजगर्नुभया कोबेलामा श्री
नारायनाजस्तोसोभातलेवा मीगमासिताराधिसिता कायेक वाहुलिमाउ तलपुष्पद्वन्द्वतिउ तलपुष्पद्वन्द्वमाईयेकहात
ले श्रीराम आर्लिग नागरिपरसेरमुखहेरिरसा मा अतिसोभायेमान भयो कस्तो श्रीराम को तेजभन्या कोटि श्रीसुष्यजस्तो सुन्दर
भन्या कोटि कंदर्बजस्तो फेरिसिता को वर्ण तत्त्वकवनजस्तो पुष्प कस शिखरि वन्द्यजस्तो सोभामहाजो वतिपनि व्रतमा श्रेष्ठसा
क्षातलक्ष्मीको असहुनुभया का फेरि कस्तोभन्या श्रीराम का मुखहेरिरह न्याएस्ता श्रीरामसिता का देविस्वमस्त लोक का आनन्दभ
यार अनेक वाद्यनृत्यगिददिगारिकन महाउत्साह भयो फेरि सौर्ग वाट पुष्पद्वन्द्व विवाद्य अनेक वेदघोषदिगारि लयाया
येस्वकारलेमहा आनन्द गरिरहुनुभया कोबेलामा ईन्द्र का आ जाले गर्ध्व हरु स्वर्ग वाट आई कन सुवर्ण कामाला ले श्रीरा
म कनलाई दिया फेरि नादुरलेपनी विनालिकन श्रीराम लाई नमस्कार गरि श्रीराम को नाम लिगित गाईरहा येस्वकारलेरहुनु
भया कोबेलामा पार्वतिसहित श्रीमहादेव आउनु भै कन श्रीराम लाई नमस्कार गरि श्रीमहादेव पार्वतिले असुति गर्ना लाग्ना
हेमहेस्वरयेससंसारमा प्राणिहरु कनाउधार गर्ना निमित्त लेनाना औतार लिनुभयो ब्रह्मा भै कन सृष्टि गरि विष्णु भै कन प्र
तिपाल गमा सँकर भै कन संसार गर्नुभयो येस्ता साक्षात् पर ब्रह्मा विष्णु भै कन येस संसारमा अनेक प्राणिहरु लेपापाग
रि कन पृथ्वी को भारा भयो र तेस बेला मा तपाई औतार भै कन दुष्ट लाई संहार गरिसाधु कन रक्षा गरि पृथ्वी को भार धीउनु गरि
दिनुभयो येस्ता तपाई कन नमस्कार हे श्रीराम का सिद्धेत्रमा सदैव मैले वास गरिरहा कान भन्या तपाई कामानलिकन योति

राम

२३०

धर्मसाक्षानगरिमेरादर्शनगर्नआउ न्याहुरुलाईमैलेमोक्षदियां तपाईकन मस्मरन नग न्याहुरुलाईयेक लास फेर आयाप
निमैलेमोक्षदिन्यु नभनीयेस्प्रकारलेसुतिगरिरहुनभयाकोवेलामा फेरिईन्द्रआईकन सुतिगया हेपरमेस्वर ब्रह्मालेव
रदियाररावणलेहम्रासंपतिराज्यपनीलियेर महादुषपाईरहा अवतपाईलेरावणलाईमार्तभयो र मेराराज्यसंपतिपनीफ
राईदिनभयो अवतपाई काप्रसादलेमहासुखभयोभनीयेस्प्रकारलेसुतिगया फेरिसवैदेवताहुरुआईकन श्रीरामसिताला
इनमस्कारगरिसुतिगनीलाग्या हेपरमेस्वर हमाजग्यको भागरावणले लियेर महादुषपरिरहा अवतपाई काप्रसादलेहमा
यज्ञभागपाजोभनीयेस्प्रकारलेसुतीगरीवेलामा फेरि पित लोकहुरु आईकन श्रीरामसितालाई नमस्कारगरिहातजोरिक
नसुतिगर्नलाग्या हेरघनाथ हमापुत्रापोत्रादिहुरुलेगयामा पिंडादिया कोसवै रावणको आग्याले राक्षसलेहरनगरिलियोर
हामिहुरुलाई पिंडाभागपायेनरप्रानातभैरह्यौ अवतपाईकाप्रसादलेहामिहुरुलाई पिंडाभागपायोभनीयेस्प्रकारले श्रीरा
मकासुतिगरिकन ताहासवैदेवताहुरुले श्रीरामको वरणमाप्रदक्षीनगरिकन विदाभैकनसवैस्वर्गमागया हेपार्व
तियेस्प्रकारलेदेवलोकहुरु अजोभ्यामागेकन श्रीरामका सुतिगया कोहेरिकनशुग्रीवादिवानरविभीषनदिराक्षसअ
जोभ्यावासिलोकहुरुसवैविसमयेगरिहेरिरहा हेपार्वतिई श्रीरामकासुतिजनुतमनुक्षलेभक्तिराघीगर्नर अथवापाठ
गर्नर तनका कोरुजन्मकोपापमुक्तिभैकन श्रीरामकोभक्तीहोला श्रीरामकाभक्तभयामोक्षपाउनु क्वासिभवभनी श्री

राम

महादेवलेपार्वतिलाईसुनाउनुभयोभनीब्रह्मालेनारदलाईसुनाउनुभयोयो कथहासुतलेसोनकादिरिबिहुरुलाईसुना
उदाभया॥ ॥इतिश्रीअध्यात्मारामायणेनउमामहेस्वरसन्वादेर्लकाकीरुडेपंचदसो अध्याये॥ ॥श्रीमहादेवोउवा
च॥ ॥हेप्रीयेपार्वतिताहापछि श्रीरामचंद्रलेराज्यभीषेकलितभयापछि भरतसुग्रीवविभीषनदिसवैले श्रीरा
मसितालाईपुजागरिचरणमाछोकदिकनपथीकाराजाहलेपनीअजो ध्यावासिलोकसवैलेपनिनानादर्व्यहातिघो
डाश्रीरामलाईदृष्टीएगरिरत्नायेस्यकारलेरत्नाकादेविश्रीरामसिताकाआनन्दभयोताहाश्रीरामचंद्रलेपनिवसिष्ठदिअ
नेकरिबिहुरुकनपुजागयाअनेकदृष्टीनाहातिघोडाकामाराकमारिसुवर्णवस्त्रअनेककोटिरूपमानदानपुण्यईक्षा
भोजनगरयाफेरिसुग्रीवदिवानरविभीषनादिराक्षसपथीमानतिभयाकाराजाहसवैकनश्रीरामचंद्रलेपुजागरि
कनअनेकवस्त्रअभरणहातिघोडासवैराजाहलाईदिकनईक्षाभोजनगरयाताहासितालेताराप्रभृतिअनेकरानी
हललाईडाकिकननानावस्त्रनानामनीमानीककाअभरणदिभोजनादिगराईदेसजात्रावनाथाश्रीरामकापछि
भरतप्रभृतिपथीकाराजाहश्रीरामलेदियाकाअभरणताइहातिघोडाचरिफेरिसुग्रीवदिअनेकवानरहसुमनुक्षभै
कनहातिकोहोदामावसिफेरिवीभीषनादिसवैराक्षसहस्रपनिश्रीरामकोपछिरगयातिश्रीसीतापनीवित्रविचित्रवस्त्र
लाईमनीकाकुंडललेभूषणगरिरत्नलेजीत्रविचित्रगरिराध्याकारथमावसिकनसिताकोपछिरसवैरानीहकनराभिः

राम
२३९

अनेक वाद्या बजाई छत्र पताकाना नाम गल वसु लेयुक्त भैकन ये स्थ कार ले राज्य श्री सेव लिन भया का निमित्त लेया जाग
रिरत्ना देस भ्रमण गर्नु भयो र श्री राम अति सो भाये मान भया अनेक मंगल वाद्य सव लेत्री भुवन मापनी व्याप्त भयो
देवता हरु लेपनि दुंदुभी वाद्य का शब्द गराई श्री राम लाई पुष्प व धि गरी दिया के रि श्रयो ध्या वासि हरु लेपनी ठाउं र
मा चंदु वारा धि नाना मंगल गराई देल र मा श्री राम क नयु जो गरि पुष्प तामु श्री राम को सिर सा व धी गरि कन श्री राम का
गुन को गित गाई नाचन लाग्य ये स प्रकार ले सबै कापनि हर्ष मान गरि देस जात्रा गरि स कि कन आनंद ले राज गर्नु भया
का बैलामा हुनु मान ले वि ति गर्न लाग्य हे पर मेस्वर श्री राम तपाई सबै का आत्मा पुरुष हुनु भया का तपाई का नाम मात्र ले
पनी पापात्मा हरु उधार हुं छन पुस्ता तपा नी को नाम मेरा हृदये मा कै ले पनी छुटा उनु न भया जा वस अ व प्र हि मा लये
मा गै कन तपाई का नाम ले तप स्या गर्न जा छु भनी वि दामा गर्नु भयो र श्री राम चंदु लेपनि आ जा गर्न लाग्य हे हुनु मान ति
मिले मा ग्या जस्तै मेरो नामा हृदये मा स्थिर भै रह्यो स फेरि ई चंद्र सुर्य भया सम्म ति मिले तप स्या गर ता हा प छि वैकुंठ मा जस्तै
मेरो रूप छ तस्तै ति मि लाइ गरि रा पु ला भनी ये स्थ कार ले श्री राम ले आ ग्या गयार ति वा क्य सु नी ता हा हुनु मान ले पनी
अ तं त हर्ष मान गरि श्री राम सिता का चरण मा त्री वार प्रद क्षी ण गरि श्री राम छे उ वि द भै कन हि मा लय पर्व त मा गै कन
तप स्या गरि रहनु भयो ता हा सु ग्री व ले पनी आ ग्या गयार हे पर मेस्वर तपाई का कृपा ले मेरो स नु वालि कन मारि मेरा स्त्री तारा राज्य पनी

राम

मैलेपाना अवमैलेविदाविंतिगर्हभनीविंतिगमार तिसुग्रीवकाआग्यासुनीश्रीरामलेआग्यागयाहेमित्रसुग्रीवचैरु
भुय्यभयासमकिस्कीध्याकोराज्यनिस्कीठकगरिराज्यभोगगर्हवसपछिमेरावैकुंठमाआउनुहोलाभनीआग्यागर्नभयो
येस्पकारलेविदाभैसुग्रीवदिवानरहरूसवैकिस्कीध्यामागैकनआनंरुलेवस्याताहावालिपुत्रश्रीगदलेश्रीरामकाहजुर
मावसिहातजोरिमुखलेकेहिनभनीकनश्रीरामकोमुखमत्रहेरिकनवस्यायेसप्रकारलेवस्याकादेविश्रुतज्यामिश्रीरामले
विंतिगर्नभयोअफनपिताकनमायाकानिमित्तलेवस्याकोहोभनीचितार्इआग्यागर्नकनलाग्याहेश्रीगततिप्रापितामै
लेनिस्कारणमैलेमायाअवयेस्कोसाठोकृष्णश्रीतारमाभैलेदिछुअवकिस्कीध्यामातिमिगैकनयुवराजलिकनवस
सुग्रीवकोसेवागरिवसहेश्रीगदतिघाश्रीतकालमावैकुंठमामसंगैलेगीकनराबुलायेस्पकारकोश्रीरामकोआग्यासुनी
श्रीगदलेपनिहर्षमानगरिश्रीरामसिताकाचरणमाईउवतगरिकिस्कीध्यामागैकनसुग्रीवकोसेवागरिरसाफेरिविभीषन
लेविंतिगर्नलाग्याहेपरमेस्वरश्रीरामयेससंसारमातप्रानामगरिकनपापकोसमुन्द्रयेस्तासमुन्द्रकोनामतपाईको
नामयेस्तातपाईकोनाममेराहृदयेमासभैस्थीरगरिदिउहवसभनीविंतिगमारयेवचनसुनीश्रीरामलेआग्यागर्द
भयाहेविभीषनयेससंसारमातिप्रोजतिकोमेरोभक्तिगर्नकोहिछैनयेसकारणअवतिमिपुर्वसीपुर्लिंकामायेसि

राम

२३२

विभयासंमनिकंठ करान्नगरिभोगगरपद्धिमेरावैकुण्ठमातिमिआईकनजस्तोमवस्थातस्तैतिमि
लाइपनिरासुलाकेरिजोंदामजोंछुताहिरतिमिलाइपनिजोंछुभनीआग्यागमायोवचनसुनी
तिविभीषनअतंतहर्षमानगरिश्रीरामसिताकाचरणमाप्रदक्षीणगरिविभीषनादिराक्षस
हहसवैलीकामागैकनराज्यप्रतिपालगरिआनन्दलेवस्थाकेरिपथीकाराजहुरूपनीसबै
विदालिकनआफनारराज्यमाजानाकनश्रीरामसिताकाचरणमाप्रदक्षीणगरिहर्षमान
गरिकनगयाताहाप्रद्धिश्रीरामचंद्रलेपनीधर्मलेराज्यप्रतिपालनागरिकनराजगर्न
भयोहेपार्वतितेसअजोध्याराज्यमाश्रीरामचंद्रराजाभैकनसमस्तप्राणिकापनीप
रसपरसनुभावछैनसबैहामिहहकाआनन्दभयोतस्तैश्रीरामचंद्रसिताकोमुखदे
षिअजोध्यावातिसबैकापनिपनिआनन्दभयोभनीश्रीमहादेवलेपार्वतिलाईसुनाउ

राम

नु भयो सो हिकथा हा सुत ले सो न कादि रिबिह रुता इ सु ना उ नु भयो ॥ ॥ इति श्री
ध्यात्मा रामायणे उपमा महे स्वरसम्बादे लंका काण्डे श्री उ सो ध्याये ॥ ॥ लंका काण्डे सप्त
पत्रम् ॥ ॥ इति सम्मत साके १७५० श्री सम्वत् १८८५ साल मिति आसिन मासि कृष्ण प
क्ष तृतीये सुक्लद् वारे तदिने लिखितं संपूर्णम् इदम् पुस्तकम् श्री सुद्धो वाम सुद्धो वाम मदीयो नदीयते ॥ ॥ शुभम् सर्वदा ॥

राम
२३३

आशा मरुवाथि
2344
ASHA ARCHIVE